

Published by
DALSUKH MALVANIA
Secretary,
PRAKRIT TEXT SOCIETY
L. D. Institute of Indology
AHMED AD-9

Price 20/-

Available from:

1. MOTILAL BANARSIDAS, VARANASI
2. MUNSHIRAM MANOHARLAL, DELHI
3. SARASWATI PUSTAK BHANDAR, Ratanpole, AHMEDABAD
4. ORIENTAL BOOK CENTRE, Manekchowk, AHMEDABAD

Printed by :-

1 to 23 forms

Nirnaysagar Press, BOMBAY

The rest by

Shree Ramanand Printing Press

Kankaria Road, AHMEDABAD-22

श्रीमद्देवचन्द्रसूरिसन्दृग्धवृत्तिसहितं
आचार्यश्रीमत्प्रद्युम्नसूरिविरचितं 'स्थानकानि' इत्यपरनामकं

मूलशुद्धिप्रकरणम्

[प्रथमो भागः]

सम्पादक :

पं. अमृतला मोहनलाल भोजक

त ग्रन्थ परिषद्

अहमदाबाद ९

विक्रमसंवत् २०२७

वीरसंवत् २४९७

ईस्वीसन १९७१

प्रकाशक
दलसुख मालवणिया
मंत्री, प्राकृत टेक्स्ट सोसायटी
अहमदाबाद. ९

मूल्य २० रुपये

१ से २३ फॉर्म
निर्णयसागरप्रेस
बंबई

मुद्रक

२४ से २८ फॉर्म
तथा मुखपृष्ठादि,
श्रीरामानन्द प्रिन्टिंग प्रेस
अहमदाबाद-२२

विद्वद्भ्यं मुनि श्री पुण्यनिजयजी
(आयमदभाकश्री)

गंथसमप्पणं

पुण्णा जोगा मण-वयण-काइया जाण संतयं सेया ।
अणवरयसत्थसंसोहणे रया जे य अपमत्ता ॥ १ ॥
संसोहण-संपायणविसए जा मम गई हवइ किंची ।
सा जप्पसायलेसप्पभावओ चेव संपत्ता ॥ २ ॥
पुण्णपहीणं पण्णाणपवित्ताणं च पुज्जपायाणं ।
आगमपहायराणं ताणं सिरिपुण्णविजयाणं ॥ ३ ॥
निग्गंथाणं करकमलकोसमज्झम्मि एस गंथवरो ।
अप्पिज्जइ अमएणं सीसेणं वालएणं च ॥ ४ ॥

ग्रन्थसमर्पण

जिनके मन-वचन-कायके पवित्र व्यापार सतत श्रेयस्कर हैं, जो अप्रमत्त होकर सदैव शास्त्रसंशोधनमें रत हैं, जिनके प्रसादांशुके प्रभावसे मेरेमें संशोधन-संपादनकी गति है, ऐसे पुण्यमार्गके पथिक, प्रज्ञानसे पवित्र, पूज्यपाद आगमप्रभाकर श्री पुण्यविजयजी निर्ग्रन्थके करकमलमें यह ग्रन्थवर उनके शिष्य बालक अमृतके द्वारा समर्पित है ।

General Editor's Preface

The *Mūlasūddhi*, also called *Sthānaka*, that is being published here for the first time is a Jain religious text in Prakrit, written in the eleventh century by Pradyumna Sūri of the Purnatalla Gaccha. A Sanskrit commentary on this work with illustrative stories in Prakrit (except one which is in Apabhraṃśa) was written in 1089-1090 A. D. by Devacandra Sūri. He was a disciple of Guṇasena Sūri, who himself was a disciple of Pradyumna Sūri. This Devacandra Sūri is the same as the Guru of the famous polymath Hemacandrācārya. The present volume contains the first part of the text of the *Mūlasūddhi* (based on six manuscripts) and the commentary (based on five Mss.). The rest of the original and the commentary will form the second volume.

The *Mūlasūddhi* itself is in the long tradition of Jain religious and didactic tracts. It prescribes the duties of a Jain believer with regard to sacred images, temples and texts and to the fourfold Saṃgha. As such it has little claim to a wider interest or importance. But it is quite different with Devacandra Sūri's commentary (henceforth referred to as MC.). It contains numerous religious tales and narratives (*Ākhyānakas*, *Kathānakas* and *Udaharaṇas*) and in this respect it is in no way different from a Kathakośa type of tale-collection. Further it forms a link in the long series of similar commentaries or religious-didactic works that contain sizeable collections of illustrative stories. The portion of the commentary covered by the present volume contains thirtyfour (or if we count the two subtales, thirtysix) tales. Apart from their general relevance for the study of tale-motifs and tale-types, Indian and non-Indian, they are quite valuable for investigating the sources and parallels for several widely current and interesting Jain narratives. Here we find, for example, the stories of Mūladeva, King Samprati (along with that of Candragupta and Caṇakya), Kālakācārya, Kḥapuṭacārya, Candana, Ādrakumāra, Rauhineya, Kṛtapuṇya and Ārāmaśobhā among others. There are numerous earlier and later recasts, parallels, versions and adaptations of many of these stories in Jain works written in Sanskrit, Prakrit, Old Gujarati and other old languages. All these require to be studied comparatively so that we can trace their evolution in correlation to changing cultural conditions prevalent at different periods. We have already some noteworthy efforts of varying scope in this direction, e. g., the studies pertaining to the stories of Aḡaḡadatta¹ (L. Alsdorf), Maṇipati² (R. Williams), Jambūsvāmin³⁻⁴ (A. Shah, V.P. Jain), Sāmba-Pradyumna⁵ (M. Shah), Candana-Malayāgiri⁶ (R. Jani), Sadayavatsa-Sāvaliṃgā⁷ (A. Nahta, M. Majmudar), Kāṣṭhaśreṣṭhin⁸ (H. Bhayani) etc. These studies have different orientations, some concentrating on the literary-historical aspect and others on the folk-tale aspect. Of the stories mentioned above those of Mūladeva, Kālaka and Ārāmaśobhā have been so far fortunate in receiving scholarly attention. Bloomfield's pioneering effort⁹ to study the Mūladeva cycle now requires to be supplemented by a comparative-historical treatment of all the available materials. Brown's study of the Kālaka

1. A New Version of the Aḡaḡadatta story, *New Indian Antiquary*, Vol. 1, p. 281-299.
2. R. Williams, *Two Prakrit Versions of the Maṇipaticarita*, 1959.
3. R. C. Shah, *Yośovijayjī krut Jambūsvāmī-Rās*, 1961.
4. V. P. Jain, *Vir-kavi-viracit Jambūsvāmicariu*, 1968.
5. M. B. Shah, *The Pradyumna Tale in Medieval Gujarati Literature* (Unpublished doctoral dissertation, University of Bombay, 1967).
6. R. N. Jani, 'The Jaina and Non-Jaina Versions of the Popular Tale of Candana-Malayāgiri from Prakrit and other Early Literary Sources', *Mahāvīr Jaina Vidyālaya Golden Jubilee Vol. part 1*, 1968, p. 225-232.
7. A. Nahta, 'Sadayavatsa Sāvaliṃgā Kī Prem-kathā', *Rajasthān-Bhāratī*, Vol. 3, 1, p. 49 f; M. Majmudar, *Sadayavatsa Virā Prabandha*, 1961.
8. H. C. Bhayani, 'The Magic Bird-Heart', *Bharatiya Vidya*, 23, 1-4, 1963, 99-114; *Śodh ane Svādhyāy*, 1965, p. 43-74; 'Kāṣṭha-śreṣṭhī Daritakathā' *Lokagurjarī*, 5, 1968, 1-2.
9. 'The Character and Adventures of Mūladeva'. *Proceedings of the American Philosophical Society*, 52, 616-650. See also Bloomfield's Foreword to Tawney-Penzer, *The Ocean of Story*, Vol. 7, p. XII; A. N. Upadhye, 'The Dhūrtākhyāna, a Critical Study' in *Haribhadra's Dhūrtākhyāna*, ed. by Jinavijaya Muni, 1944, p. 23.

legend ¹⁰ stands in need of some revision in the light of additional materials¹¹ made available by A. Shah. It should be noted in passing that among the thirtysix different texts collected by Shah there also figures the Kālaka story from Devacandra's *Mūlasudhi* commentary. Of course Shah edited it¹² independently of the present endeavour. As to the story of Āramaśobhā, now that we know it from the MC., H. Jain's view¹³ on the influence of the Sugandhadaśamī story on it is to be revised. The MC. version of the Āramaśobhā is prior to the earliest known version of the Sugandhadaśamī. One further consequence of this is that the question of the immediate Indian original of the Cinderella too shall have to be reconsidered.

Another aspect of the importance of the MC. is brought out by the fact that several Jain authors have drawn upon or borrowed liberally from its stories. We shall casually mention here only two such instances. In his commentary on Haribhadra's *Samyaktvasaptati*¹⁴ Saṅghatilaka Sūri has reproduced almost verbatim the Kālaka story from the MC. The slight changes he has made here and their mostly consist of substituting synonyms and changing constructions. Similarly on the strength of significant verbal resemblances it seems probable that the Mūladeva story in MC. served as a source for the version found in the *Kumārapālapratibodha*.

In this connection, we should also mention a few stories of this collection that clearly preserve the stamp of a folk-tale. The side story about the origin of Gaḷārapada, the name of a mountain, occurring in the Ārya-Mahāgiri story belongs to the cycle of the stories of cuckoldry such as we find in popular collections like the *Śukasaptati*. The story of Bhīma and Mahābhīma presents a version of a widely current tale illustrating the principle 'You reap what you sow.' The story of Dhanyā occurring also in the *Kumārapālapratibodha*, has the same motif as a Gujarati folk tale, *ghaṅkā ane ghaṅkī nī vārtā* 'The tale of the male and female wood-worm'. A third version of the same motif is found in the story of the monkey couple transformed into human beings that we come across in some of the tale-groups connected with the life-story of Jambūsvāmin (see, e.g., pp. 99-100 in Guṇapāla's *Jambūcariya*. It also occurs in Jambū's biography given in Hemacandra's *Sihavīrāvalī*).

Linguistically too the MC. has its several points of interest. Firstly it has one whole story, viz., *Sulasakkhānu*, in Apabhraṃśa. It is called Ākhyāna as well as Saṃdhi, and its structure conforms with that of other known poems of the Sandhi-type in Late Apabhraṃśa. As has been stated by the editor (p. 43, footnote), this *Sulasāsāṃdhi* is found also as a self-contained work preserved separately from the MC. Besides this, MC. has numerous short passages in Apabhraṃśa. Their value as specimens of the Apabhraṃśa of Hemacandra's times is quite obvious.

Secondly, the Prakrit of the MC. has numerous words, constructions and idioms which are significant for the study of Apabhraṃśa and Early Gujarati. The following few words and forms, picked up in a casual reading of the first thirtyfive pages only, would suffice to illustrate the point (Abbreviations: DN.=Deśināmamālā of Hemacandra. SH.=Siddhama of Hemacandra).

छिडइया (3, 56) पुंश्चली (cf. DN. 3, 36; SH. 8, 2, 174; PC. 5, 13, 9 etc.)

डिडिय (3, 65) 'a wayward rascal' (cf. the Diṃḍins of Lāṭa described in the *Pādātāṭitaka* Bhāṇa.)

इंदोयग (20, 3) इन्द्रगोपक (cf. इंदोय at *Saṃdeśarāsaka*, 143).

10. N. Brown, *The Story of Kālaka*, 1933.

11. A. P. Shah, *Sri-Kālākācārya-Kathā-Saṅgrah*, 1949.

12. See pp. 6-22 of the work.

13. H. Jain, *Sugandhadaśamī Kathā*, 1966, Introduction, pp. 16-18.

14. *Samyaktvasaptati*, with Saṅghatilaka's Commentary, ed., by Lalitvijay Muni, 1916.

झाड (5, 11, 6, 7.) 'tree'. (cf. झाड 'thicket' DN. 3, 57; Guj. 'tree'.)

खोला or कोला (fem.) (5, 15; 17) 'front portion of the upper garment covering the lap'. (cf. खोलो (masc.) 'ibid'. DN. 2, 80; Guj खोलो 'ibid', 'lap'.)

बोहारण (5, 7) 'act of sweeping'. (cf. बहुकर 'sweeper', बहुकरी 'broom', *Abhidhānacintāmaṇi*, 363, 1016; बडहारी, बोहारी 'broom' DN. 6, 97; Hindi बुहारना, बुहारी.)

भत्तुल्ला (5, 11, 5, 6, 25) 'some sweetmeat etc. sent as present to one's kin living afar', (from Pk. भत्त, Sk. भक्त and the diminutive suffix -उल्ला) cf. Guj. भातळें 'home-made lunch taken outside'.

वलच्छी (?) (2, 19) The verse line in which this word occurs is as follows:

वज्झति तरुवरेसु चंचलतुरयाण वरवलच्छीओ ।

The corresponding passage in the *Āramaṣobhā* in the *Samyaktvasaptati* commentary of Saṃghatīlaka, written in 1365 A. D., reads

तरलतरंगवलच्छा वज्झति समंतथा तरुमूले ।

(Here तरंग is an obvious mistake for तुरंग). The word is the same as चलत्थ (v.l. वलच्छ) which occurs at *Samdeśarāsaka*, 169 (in the compound form तुरंगचलत्थिहि), and which the Sanskrit commentary renders as तुरङ्गमशाला. The word also occurs in the form of चलस्था (compounded as अश्वचलस्था) in the Jain Sanskrit of Pūrṇabhadra's *Pañcākhyānaka*¹⁵ (composed in 1199). See the glossary in the Harvard Oriental Series edition (NO. 11). For the present, the period of currency of the word can be fixed as from 11th to 14th century.

We may also note here a few interesting forms and constructions from the MC.

The possessive suffix -चय-¹⁶ is found in the form अण्णचय्याणं (*Mūlaśuddhi*, Gāthā 26) and तुम्भच्चएहि (3, 41).

धिसि धिसि (3, 120) deriving from धिगसि धिगसि, and meaning धिग् धिग् occurs several times in Haribhadra's Apabhraṃśa epic *Nemināhacariya* composed in 1160 A. D. It occurs in other Prakrit works also composed in or about the twelfth century.

The possessive suffix -इत्त- (SH. 8, 2, 159; Pischel's Comparative Grammar of Prakrit Languages, § 600) is found in मज्जयत्ता (v. 1. मज्जइत्ता) (20, 18) 'those having wine' and मंसइत्ता (20, 19) 'those having meat'. Its connotation here is nearer to Hindi 'valā,' Gujarati 'valā.'

लुयाओ वायंति (6, 13) 'the hot summer gusts blow.' cf. Guj. लू वाय छे in the same sense.

These instances can be easily multiplied. The index of select words proposed to be given at the end of the second volume will seek to cover data of special lexical importance.

These few remarks may suffice to point out the value of MC. Such a precious work of Prakrit narrative literature cannot but attract the attention of a connoisseur like Muni Jinavijayaji. Shri A. M. Bhojak, who has scholarly editions of several important Prakrit works to his credit, is to be congratulated for preparing the present critical edition of

15. This has been already noted by me on p. 104 of my introduction to the *Samdeśarāsaka*.

16. See H. C. Bhayani, 'Three Old Marathi Suffixes', *Vidya*, 12, 2, 1959, 4-10. To the forms with the possessive -चय- collected there from Early Prakrit literature, परवल्लिच्चो 'belonging to the hostile forces' occurring in the *Nisitha Cūṛṇi* of Jinadāsa is to be added.

the text at Muniġi's instance.¹⁷ But as pointed out by Shri Bhojak in his editorial foreword, though the work was ready for the press several years back various circumstances delayed its completion and publication all these years. Now the Prakrit Text Society is glad to publish it. The Society also hopes to bring out the remaining portion of the text at an early date,

March 1, 1971
Ahmedabad

H. C. Bhayani

17. Here it may be pointed out that in the introduction to Śilānka's *Caupannamahāpurisacariya* (p. 47) Shri Bhojak has drawn our attention to Devacandra Sūri's indebtedness to Śilānka regarding the story of Candanā and Brahmādatta. It is to be hoped that he will also deal with this aspect of the subject in his introduction to the second volume of the *Mūlasuddhi*.

सम्पादकीय

प्रस्तुत ग्रन्थ के सम्पादन-संशोधन में टीका की चार प्रतियों का सम्पूर्ण उपयोग किया गया है। इन चार प्रतियों की संज्ञा A. B. C. और D. दी गई है। इसके अतिरिक्त एक टीका की प्रति का भी उपयोग कहीं कहीं किया गया है। टीका की इस पांचवीं प्रति की संज्ञा E दी गई है। टीका की इन पांच प्रतियों के सिवाय 'मूलशुद्धिप्रकरण' मूल की एक प्रति का भी यहाँ सम्पूर्ण उपयोग किया गया है। यह प्रति पाटण के भण्डार की प्रकीर्णक संग्रह की ताडपत्रीय प्रति है। उसमें अनेक प्रकरणों के साथ मूलशुद्धिप्रकरण भी दिया गया है। मूल की इस प्रति की संज्ञा भी E ही दी गई है। अतः जहाँ मूल गाथा के पाठभेद में E संज्ञा हो वहाँ उस पाठभेद को मूल की ताडपत्रीय प्रति का समझना चाहिए। तथा टीका के पाठभेद में जहाँ E संज्ञा हो वहाँ उस पाठभेद को टीका की E प्रति का पाठभेद समझा जाय। उक्त प्रतियों का परिचय इसप्रकार है—

A संज्ञक प्रति—

यह प्रति श्री हेमचन्द्राचार्य जैन ज्ञानमन्दिर (पाटण) में स्थित श्री संघ जैन ज्ञानभण्डार की है और यह कागद पर लिखी हुई है। सूची में इसका क्रमाङ्क १४१५ है। २६४ पत्रात्मक इस प्रति की लम्बाई चौड़ाई १०।×४।। इंच प्रमाण है। प्रथम पत्र की पहली और अन्तिम पत्रकी दूसरी पृष्ठि कोरी है। प्रत्येक पत्रकी प्रत्येक पृष्ठि में १५ पंक्तियाँ हैं। और प्रत्येक पंक्ति में ६० अक्षर हैं प्रत्येक पृष्ठि के मध्य में कोरा भाग रखकर शोभन बनाया गया है। इसकी स्थिति मध्यम और लिपि सुन्दर है। इस प्रति के अन्त में लेखक की प्रशस्ति—पुष्पिका नहीं है। अनुमानतः इस प्रति का लेखनसमय विक्रमीय १७ वीं सदी का होना चाहिए।

B संज्ञक प्रति —

यह प्रति भी उपर्युक्त ज्ञानमन्दिर में स्थित श्री वाडीपार्श्वनाथ जैन ज्ञानभण्डार की है और यह कागद पर लिखी हुई है। सूची में इसका क्रमांक ७०७३ है। २७५ पत्रात्मक इस प्रति की लम्बाई चौड़ाई १०।×४।। इंच है। प्रत्येक पत्र की प्रत्येक पृष्ठि में १५ पंक्तियाँ हैं। और प्रत्येक पंक्ति में ५६ अक्षर हैं। प्रत्येक पत्र की प्रत्येक पृष्ठि के मध्य में कोरा भाग रखकर उसके मध्य में लालरंग का गोलाकार शोभन बनाया है। उसी तरह पत्र की दूसरी पृष्ठि के दोनों तरफ मार्जिन के मध्यभाग में लालरंग का गोलाकार शोभन किया हुआ है। इसकी लिपि सुन्दर और स्थिति मध्यम है। अन्त में लेखक की प्रशस्ति-पुष्पिका नहीं है। अनुमानतः इसका लेखनसमय विक्रम का १५वाँ शतक होना चाहिए।

C संज्ञक प्रति—

यह प्रति श्री कच्छी दशा ओसवाल जैन महाजन हस्तकू के अनन्तनाथजी महाराज के मन्दिर (मुंबई) में रहे हुए ज्ञान भण्डार की है। भण्डार की सूची में इसका नम्बर १४२८ है। पुरातत्वाचार्य मुनिजी श्री जिनविजयजी ने वि. सं. २००१ की साल में यह प्रति उपयोग करने के लिए मुझे दी थी। इसके कुल पत्र ३८४ हैं। ३८३ वें पत्र की दूसरी पृष्ठि की पांचवीं पंक्ति में मूलशुद्धिप्रकरणटीका की

समाप्ति के बाद समस्त ग्रन्थगत कथाओं की सूची दी है। वह ३८४ वें पत्र की दूसरी पृष्ठ में पूर्ण होती है। प्रत्येक पत्र की प्रत्येक पृष्ठ में १३ पंक्तियाँ हैं। प्रत्येक पंक्ति में कम से कम ३८ और अधिक से अधिक ४८ अक्षर हैं। स्थिति अच्छी है और लिपि सुवाच्य है। इसकी लम्बाई चौड़ाई १०।।।।१×५ इंच प्रमाण है। अन्त में लेखक ने मात्र लेखनस्थल और लेखनसमय ही दिया है। वह इस प्रकार है—
“अहम्मदावादनगरे सं. १९४८ भादरवा शुदि ११ ॥”।

D संज्ञक प्रति —

सेठ श्री डोसाभाई अमेचन्द जैनसंघ (भावनगर) के भण्डार की यह प्रति भी पुरातत्त्वाचार्य मुनि श्री जिनविजयजी ने मुझे 'C' संज्ञक प्रति के ही साथ उपयोग करने के लिए दी है। इसके पत्र २५९ है। २५८ वें पत्र में मूलशुद्धिप्रकरणटीका पूर्ण होती है। २५९वें पत्र में समयग्रन्थगत कथाओं की सूची दी है। प्रत्येक पत्र की प्रत्येक पृष्ठ में १५ पंक्तियाँ हैं। कम से कम ४० और अधिक से अधिक ७० अक्षरों वाली एक पंक्ति है। स्थिति अच्छि और लिपि सुवाच्य है। इसकी लम्बाई चौड़ाई १०×४।। इंच है। अन्त में लेखक की पुष्पिका आदि कुछ भी नहीं है। अनुमानतः इसका लेखनसमय वि० २० वाँ शतक कहा जा सकता है।

B संज्ञक प्रति (मूलशुद्धिटीका)

श्री लालभाई दलपतभाई भारतीय संस्कृति विद्यामन्दिर (अहमदावाद) में स्थित अनेक हस्तलिखित ग्रन्थसंग्रहों में से पूज्यपाद आगमप्रभाकरजी मुनिवर्य श्री पुण्यविजयजी महाराज के विशाल ग्रन्थसंग्रह की यह प्रति है। और यह कागज पर लिखी हुई है। यह प्रति आज से २० वर्ष पहले पू० पा० सु० श्री पुण्यविजयजी महाराजको मिली थी। उस समय प्रस्तुत ग्रन्थ का संशोधन कार्य पूरा हो गया था फिर भी उसी समय ही इस प्रति को उनके पास से लेकर पाठभेदादि के अनेक स्थानों को मिलाने समय निश्चित किया कि यह प्रति तो अशुद्ध है ही फिर भी यह 'C' और 'D' संज्ञक प्रति के प्राचीन कुल की है। इसी वजह से इस प्रतिका सम्पूर्ण उपयोग नहीं किया। मूलशुद्धिटीकाकार आ० श्री देवचन्द्रसूरिजी की प्रशस्ति में किसी किसी स्थान पर 'C' और 'D' संज्ञक प्रति में अक्षरों के स्थान खाली रखे हुए हैं, वे सब स्थान इस प्रति में सम्पूर्ण हैं। इस दृष्टि से यह प्रति उपयोगी हो गई है। A और B संज्ञक प्रति में तो प्रशस्ति अपूर्ण ही मिलती है। इस प्रति में टीकाकार की प्रशस्ति को किसी विद्वान ने संशोधित की है। यहाँ प्रशस्ति के सातवें पद्य में [C और D प्रति में] कतिपय खाली रखे हुए अक्षरों के स्थान में "गुणसेमसूरिः" लिखा हुआ था। उसको सुधारकर किसी ने 'गुणसोमसूरिः' किया है। जबकि वस्तुतः वहाँ 'गुणसेनसूरिः' होना चाहिए, कारण कि आ० श्री देवचन्द्रसूरिरचित प्राकृतभाषानिवद्ध 'सन्तिनाहचरियं' शान्तिनाथचरितम्(अप्रकाशित) की ग्रन्थकारकृत प्रशस्ति में 'गुणसेणसूरि' नाम मिलता है। इससे स्पष्ट माह्रम होता है कि इस प्रशस्ति के संशोधक ने गहरी चिकित्सा नहीं की है, ऐसा कह सकते हैं। प्रस्तुत प्रशस्ति के पाठ के अतिरिक्त समग्र ग्रन्थ में किसी ने कुछ भी संशोधन नहीं किया है। इस प्रति के लेखक ने जिस प्रति पर से नकल की है उस प्रति में, इस प्रति के वारह पत्र जितने पाठवाले पत्रों के बदले आ० श्री शीलंकसूरिरचित आचारांगसूत्रटीका की प्रति के पत्रों ने स्थान पा लिया होगा, इससे इस प्रति के ४६ वें पत्र की दूसरी पृष्ठ की ११ वीं

पंक्ति के अन्तिम दो अक्षरों से ५८ वें पत्र की दूसरी पृष्ठ की आठवीं पंक्ति (अन्त्य पांच अक्षर के अतिरिक्त) तक का ग्रन्थसंदर्भ आचारांगसूत्र के दूसरे अध्ययन के प्रथम उद्देश की टीका का है। अर्थात् प्रस्तुत, मुद्रित ग्रन्थ के ७३ वें पृष्ठ की १६ वीं पंक्ति में आये हुए 'छलिओ' शब्द के 'छ' के बाद से ९६ वें पृष्ठ की १६ वीं पंक्ति में आये हुए 'पडिलाहिया' शब्द में आये हुए 'ला' तक का मूलशुद्धिटीका का ग्रन्थसंदर्भ प्रस्तुत 'E' प्रति में नहीं है किन्तु उसके बदले आचारांगसूत्रटीका का सूचित पाठ है। इस प्रति की पत्रसंख्या २५२ है। प्रथम पत्र की प्रथम और अन्तिम पत्र की दूसरी पृष्ठ कोरी है। २५२ वें पत्र की प्रथम पृष्ठ की चौथी पंक्ति में समग्र ग्रन्थ पूर्ण होता है। प्रत्येक पत्र की प्रत्येक पृष्ठ में १५ पंक्तियाँ हैं। प्रत्येक पंक्ति में कम से कम ५२ और अधिक से अधिक ५८ अक्षर हैं। किसी किसी में ४९ अक्षर भी मिलते हैं। प्रत्येक पृष्ठ के मध्य में अलिखित कोरा भाग रखकर सुन्दर शोभन बनाया हुआ है। इसकी लिपि सुन्दरतम है और स्थिति भी अच्छी है। इसकी लम्बाई चौड़ाई १०॥२×४१ इंच प्रमाण है। प्रति के लेखक की पुष्पिका नहीं है। अनुमानतः इसका लेखन-समय विक्रम की १७ वीं सदी का पूर्वार्द्ध होना चाहिए। इस प्रति को लिखाने के कितनेक समय के बाद लालशाही से लिखी हुई एक छोटी सी पुष्पिका भी इसमें है और वह इस प्रकार है—“साह श्री वच्छासुत साह सहस्रकिरणेन पुस्तकमिदं गृहीतं सुतवर्द्धमान[-]शांतिदासपरिपालनार्थ”। इस पुष्पिका पर से यह मालूम होता है कि सहस्रकिरण नामके श्रेष्ठी ने अपने ग्रन्थभण्डार के लिए यह प्रति (?)मूल्य से खरिदी होगी। इस श्रेष्ठी ने स्वयं ग्रन्थ लिखाकर और दूसरी जगह से ग्रन्थ प्राप्त कर एक ग्रन्थसंग्रह किया होगा क्योंकि इस श्रेष्ठी द्वारा लिखाई हुई और प्राप्त कि हुई प्रतियों के अन्त में लिखाई हुई ऐसी छोटीर पुष्पिका वाली अनेक पोथियाँ मेरे देखने में आई हैं। इस श्रेष्ठी द्वारा लिखाये हुए नन्दीसूत्र का तो हमने उपयोग भी किया है, देखिये श्री महावीर जैन विद्यालय संचालित आगम प्रकाशन विभाग द्वारा प्रकाशित 'नंदिसुत्तं अणुभोगद्वाराइं च' ग्रन्थ का सम्पादकीय का पृ० २।

'E' संज्ञक प्रति (मूलशुद्धिप्रकरण—मूल) —

जैसा कि प्रारंभ में बताया है, यह छोटी छोटी रचना के संग्रह वाली ताडपत्रीय प्रति पाटन के किस ज्ञानभण्डार की थी यह अब मेरे स्मरण में नहीं है। इस प्रतिका उपयोग आज से २४ वर्ष पूर्व किया था।

उपरोक्त प्रतियों में से C और D संज्ञक प्रति अति अशुद्ध है। फिर भी सम्पादन कार्य में जिन जिन स्थानों में A और B संज्ञक प्रतियों के पाठ संकित थे वहाँ इन दो प्रतियों का उपयोग हुआ है। और जहाँ जहाँ A, B संज्ञक प्रतियों के पाठ नष्ट हो गये हैं वहाँ वहाँ इन दो प्रतियों ने उसे पूरा करने में सहयोग दिया है, (देखो चतुर्थ पृष्ठ की ११ वीं और ३२ वें पृष्ठ की आठवीं टिप्पणी)। यद्यपि ये दो प्रतियाँ (C, D) अर्वाचीन और अशुद्धतर है फिर भी सम्पादनकार्य में महत्त्व की सिद्ध हुई है। ये दो प्रतियाँ (C, D) विक्रम की २० वीं सदी में लिखाई हुई होने पर भी इसमें कतिपय स्थानों में 'थथथथ' और 'छछछ' जैसे अर्थशून्य अक्षरों का निष्कारण लेखन हुआ है। इससे यह निश्चित कहा जा सकता है कि यह प्रति ताडपत्रीय परम्परा की है। ताडपत्रीय प्रतियों के पत्र में जहाँ जहाँ दरारे पड़ी हो, अथवा लिखते समय अक्षरों के बिगड़ने की

जहाँ २ संभावना हो वहाँ मुख्यतः प्रतिलिपिकार को पाठपतन का भ्रम न हो उसके लिए उतने स्थान को रिक्त न रखकर 'थथथथथ' अथवा 'छछछछ' ऐसे फल्गु अक्षरों से भर दिया जाता था। प्रस्तुत ग्रन्थ के मेटर का संशोधन होने के बाद ही मूलशुद्धिप्रकरणटीका की जो 'D' संज्ञक प्रति मिली है वह c और D प्रति के कुल की प्राचीन प्रति है।

७७ वें पृष्ठ में आई हुई मूल की १९ वीं गाथा के अन्त में आया हुआ 'वराजो' शब्द के स्थान में टीका में 'पराजो' शब्द प्रतीक के रूप में दिया है। उससे उपयुक्त प्रतियों में टीकाकारसम्मत मूलपाठ क्वचित् नहीं भी मिला ऐसा कह सकते हैं।

टीकाकार ने मूलकी सम्पूर्ण गाथाओं को उद्धृतकर के टीका की रचना की है। अतः टीका की प्रतियों में मूलपाठ सम्पूर्ण है ऐसा समझना चाहिए।

संशोधन—

यहाँ उपर बताई गई प्रतियों में से जिस प्रति का पाठ सुसंगत लगा है उस को मूल में स्वीकृत करके शेष प्रतियों के पाठ टिप्पण में दिये गये हैं।

जहाँ मूलगाथा के शब्द को टीका में प्रतीक रूप से लेकर उसका संस्कृत में अर्थ किया गया है वहाँ मूलगाथा के उन शब्दों को “ ” ऐसे अवतरण चिह्न के मध्य में रख दिये हैं। जहाँ मूलगाथा के विभक्त्यन्त प्राकृत शब्द के संस्कृत पर्याय लिखकर उन संस्कृत पर्यायों का अर्थान्तर टीका में बताया गया है वहाँ मूल के उस प्राकृत शब्द के संस्कृत पर्याय को ‘ ’ ऐसे अवतरण चिह्न के मध्य में रख दिए हैं। जहाँ मूल के सामासिक वाक्य में आए हुए प्राकृत शब्द के संस्कृत पर्याय लिखकर उसका अर्थान्तर टीका में बताया है वहाँ मूल के समासगत उन प्राकृत शब्द के संस्कृत पर्याय और उनके अर्थान्तर के बीच में =ऐसा चिह्न दिया गया है। वाचकों की अनुकूलता के लिए ग्रन्थगत कथाओं में उन कथाओं के पात्रों के वक्तव्य को ‘ ’ ऐसे और आवश्यक हो वहाँ “ ” ऐसे अवतरण चिह्नों के मध्यमें रख दिये हैं। शेष चिह्नों के सम्बन्ध में प्राकृतग्रन्थ परिषद् के तीसरे ग्रन्थाङ्क रूप से प्रसिद्ध “चउप्पन्नमहापुरिसचरियं” ग्रन्थ की प्रस्तावना का पृ० ३७ को देखने का सूचन करता है।

उपर बताये गये चिह्नों की एवं प्रतियों की संज्ञा तथा ग्रन्थान्तर के पाठ की गाथाओं के अलग टाइप रखने आदि की पसन्दगी आज से २५ वर्ष पहले भारतीय विद्याभवन मुंबई के सम्मान्य नियामक एवं श्री सिधी जैन ग्रन्थमाला के प्रधान सम्पादक और संचालक पुरातत्वाचार्य मुनिजी श्री जिनविजयजी ने निर्णीत कर दी थी। प्रस्तुत विशाल ग्रन्थ में आये हुए ग्रन्थान्तर के अवतरणों का सम्पूर्ण पृथक्करण करना मेरे लिये मुश्किल था फिर भी आज से २५ वर्ष पूर्व के मेरे तथाप्रकार के अतिस्वल्प अभ्यास के अनुसार उन अवतरणों को अलग टाइप में देने का प्रयत्न किया है जो अपर्याप्त है। यहाँ ग्रन्थान्तर की अनेक सुभाषित गाथाओं का तो पृथक्करण करना अशक्य ही है।

*

ग्रन्थ और ग्रन्थकार आदि के विषय में विशेष जानकारी दूसरे भाग की प्रस्तावना में देना मैंने उचित माना है।

वृत्ति, व्याख्या आदि शब्दों को उन उन ग्रन्थों की टीका के रूप में पहचानना यह एक प्रवाह है। इससे वर्षों पहले के मेरे इस प्रकार के प्रवाह के संस्कार से प्रस्तुत ग्रन्थ का नाम 'मूलशुद्धिप्रकरणटीका' दिया है। किन्तु ग्रन्थकार ने प्रस्तुत टीका को व्याख्या (पृ० १ पं० ८), विवरण (प्रत्येक स्थानक के अन्त की पुष्पिकामें) और वृत्ति (टीकाकार की प्रशस्ति का १०वाँ और १५ वाँ पद्य) के नाम से कहा है।

प्रस्तुत प्रथम भाग में रही हुई अशुद्धियों का शुद्धिपत्रक दिया गया है। उसके अनुसार सुधारकर पढ़ने का मेरा सूचन है।

*

पूज्यपाद पुरातत्त्वाचार्य मुनि श्री जिनविजयजी (मुनिजी) ने २५ वर्ष पहले मेरी योग्यता का विचार करके श्री सिंघी जैनग्रन्थमाला में यह ग्रन्थ प्रकाशित करने के लिए मुझे सम्पादन के लिए दिया था। इसके लिये मैं उनका, अनेक उपकारों के स्मरण पूर्वक विनीत भाव से आभार व्यक्त करता हूँ।

प्रेस आदि की अव्यवस्था और पूज्य मुनिजी राजस्थान सरकार द्वारा प्रस्थापित राजस्थान प्राच्य-विद्याप्रतिष्ठान के सम्मान्य नियामक के स्थानपर होने के कारण प्रस्तुत ग्रन्थ के मुद्रण में सुदीर्घ समय बीत गया, मैं भी पूज्यपाद आगमप्रभाकरजी विद्वद्वर्य मुनि श्री पुण्यविजयजी महाराज के आदेश से प्राकृत ग्रन्थ परिषद् [PRAKRAT TEXT SOCIETY] में और उसके बाद श्रीमहावीर जैन विद्यालय संचालित 'आगम प्रकाशन विभाग' में नियुक्त हुआ। ऐसे समय प्राकृत ग्रन्थ परिषद् के सम्मान्य मंत्री एवं श्री लालभाई दलपतभाई भारतीय संस्कृति विद्यामंदिर के मुख्य नियामक, भारतीय दर्शनों के गम्भीर अभ्यासी श्री दलसुखभाई मालवणियाजी ने पूज्य मुनिजी से परामर्श करके इस रुके हुए प्रकाशन की उपयोगिता जानकर इसे प्राकृत ग्रन्थ परिषद् से प्रकाशित करने का निर्णय लेकर मेरे कार्य में जो प्रोत्साहन दिया उसके लिए मैं श्री मालवणियाजी के प्रति ऋणभाव व्यक्त करता हूँ।

मैं जो कुछ भी यत् किंचित् संशोधनकार्य करता हूँ उस में जहाँ कहीं भी शंकित स्थान आते हैं उनका समाधान प्राप्त करने के लिए पूज्यपाद आगमप्रभाकरजी मुनिवर्य श्री पुण्यविजयजी महाराज का अमूल्य समय ३५ वर्ष से लेता आ रहा हूँ। इन उपकारी पुरुष की ऋणवृद्धि भी मुझे सविशेष धन्यता का अनुभव करा रही है।

इस ग्रन्थ का संस्कृत में लिखा हुआ विषयानुक्रम देखकर योग्य सूचन करने के लिए पं. श्री हरिशंकरभाई अंबाराम पंड्या का मैं आभारी हूँ।

२४ से २८ फार्म और सम्पादकीय आदि के मुद्रण में श्रीरामानन्द प्रिन्टिंग प्रेस के मुख्य संचालक स्वामी श्रीत्रिभुवनदासजी शास्त्रीजी ने जो सहकार दिया है उसके लिए उनके प्रति कृतज्ञभाव प्रकट करता हूँ।

श्री महावीर जैन विद्यालय संचालित

आगम प्रकाशन विभाग

छणसावाडा-मोटी पोळ जैन उपाश्रय

अहमदाबाद-१

विद्वज्जनविनेय

अमृतलाल मोहनलाल भोजक

शुद्धिपत्रकम्

पृष्ठाङ्कः	पंक्तिः	अशुद्धम्	शोधनीयम्	पृष्ठाङ्कः	पंक्तिः	अशुद्धम्	शोधनीयम्
२	७	कम्	काम्	१०३	१८	वयगेस	वयणे
४	१४	सिद्धि	'सिद्धि'	१२०	२	अपिरिं	अपरिं
"	३३	याति	याति	१२३	२१	त ^{थं}	व ^{थं}
६	१०	जिणसासणे	जिनशासने	"	३३	ABवयं	cDतयं
"	३१	c D जिणशासने	A B जिणसासणे	१३५	३३	14CA	14A
९	१०	तत्येवां	'तत्येवां	१४३	२२	8 c0	8 c D
"	१९	थेववेलंगं	थेववेलं गं	१४४	१४	पणामनम्	पणामनम्
११	१	कीएय	कीए य	१४५	१६	नित्पृहं	निःस्पृहं
"	५	करन्ति	करंति	१४८	शीर्षके	तृतीयं	चतुर्थं
"	१४	समागय	समागया	१५०	६	धेत्तूण	धेत्तूण
"	२८	पोत्तर-पं	पोत्तर-पं	"	"	विम्हयखे	विम्हयक्खिं
१३	२०	तुरिय-तुं	तुरियतुं	"	२३	इसयं	इसयं
१६	११	वत्तेणं	वत्तेणं	१५७	२५	इयो	इओ
२०	२५	पुवां	पज्जुवां	१७५	१३	पडि	पडि-
२१	३	'जहा भं	जहा भं	१७७	३०	तलोकं	तेलोकं
२२	१७	विनय-वै	विनय-वै	१७८	६	ददृण	दददृण
२३	६	मच्चव	मच्चुव	"	१४	तलोकं	तेलोकं
"	८	उट्टित्त	उट्टित्तु	"	३४	98	9
"	३०	उण्फुल्लं	उण्फुल्लं	१७९	६	ठावियो	ठावियो
२५	३	जणयाणं	जणयाणं	"	३३	9	9cD
"	४	वसइ	वसइ	१८६	३१	7e	7c
२८	२४	ददृण	दददृण	१८७	२	त्तिगधारं	त्तिगंधारं
२९	१८	धेत्तूण	धेत्तूण	१८९	२३	ण [] च	ण [] च
३१	२	नयर	नयरं	१९१	९	(च्छा)चि	(च्छा) चि
३४	१५	अहमं	अह मं	१९२	२८	संवायइ सव्वं	संवयइ सव्वं, जं
३५	९	ददृण	दददृण	"	"	जम्मंतर	[? विसंवयइ तं] जम्मंतरे
३७	१४	उत्ताणि एगं	उत्ताणिएगं	"	३३	ABसंवय	21cD संवायइ
३८	१०	खज्जंत तू	खज्जंततू	"	१	वीसरियं	वीसरियं,
४२	२३	गामिणी	गामिणि	१९३	२	!	!
४८	१२	जेट्ठां	जेट्ठां	१९४	५	म्मी,	म्मी
५६	७	पाडिं	पडिं	"	"	'अज्जे	'अज्जे
५७	१५	ददृण	दददृण	१९५	२३	कहियं	कहियं
५९	९	गतमाकां	गतं कां	"	२४	साख्यानकं	सकथानकं
६१	५	ताहिं	ताहि	१९७	२४	जणएव	जणवए
६४	६	विकित्सा	विचिकित्सा	"	२७	पियं	पियं
६८	१८	।	।	२०५	२१	वसंतं	वसंतं
७१	४	मह पं	महपं	२०७	१०	"	"
८१	१	ददृण	दददृण	"	२८	कुलघर	कुलघरं
८३	२८	विरूपा दे	विरूपदे	२०८	६	एत्तिय	एत्तियं
८४	२९	त्यपि शं	त्यपिशं	"	३३	2 G	2 c
८७	३२	वर्धनं	वर्धनं	२१५	९	मोत्तुं तां	मोत्तुं तां
९५	६	अक्खयं	अक्खयं	२१६	११	संपयसंती	संपय संती
१०१	३५	10	10cD	२१९	३२	विजियाडुं	विजिया डुं
१०३	१८	तणयस्	तणयस्स	२२४	८	उ	उ
				"	३०	पुच्छं	संपुच्छं

विषयानुक्रमः

विषयः

पृष्ठाङ्कः

मङ्गलम्	१-३
सम्यग्दर्शनप्राप्त्युपायाः, सम्यक्त्वप्रतिपत्तिक्रमः, प्रतिपन्नसम्यक्त्वस्याकल्प्याचारनिरूपणं च	३-५
सम्यक्त्वस्य भूषण-दूषण-लिङ्ग-श्रद्धान-च्छिण्डिका-स्थानकार्ख्यं द्वारषट्कम्	५-६
सम्यक्त्वस्य प्रथमं भूषणद्वारम्	६-५६
जिनशासननिपुणता-प्रभावना-तीर्थसेवा-भक्ति-स्थिरत्वाख्यानि पञ्च सम्यक्त्वभूषणानि	६
जिनशासननिपुणताख्ये प्रथमे सम्यक्त्वभूषणे आर्द्रकुमारकथानकम्	६-१२
प्रभावनाख्ये द्वितीये सम्यक्त्वभूषणे आर्यखपुटाचार्यकथानकम्	१३-१४
तीर्थसेवाख्ये तृतीये सम्यक्त्वभूषणे द्रव्यतीर्थसेवाविषयकं अन्तर्गत'एलकाक्ष- कथानक-गजाग्रपदपर्वतनामोत्पत्तिकथा'समेतं आर्यमहागिरिकथानकम्	१५-१९
तीर्थसेवाख्ये तृतीये सम्यक्त्वभूषणे भावतीर्थसेवाविषयकं भीम-महाभीमकथानकम्	२०-२२
भक्त्याख्ये चतुर्थे सम्यक्त्वभूषणे जिनभक्तिविषयकं आरामशोभाकथानकम्	२२-३४
भक्त्याख्ये चतुर्थे सम्यक्त्वभूषणे साधुभक्तिविषयकं शिखरसेनकथानकम्	३४-४३
स्थिरत्वाख्ये पञ्चमे सम्यक्त्वभूषणेऽपभ्रंशभाषानिवहं सुलसाख्यानकम्	४३-५६
सम्यक्त्वस्य द्वितीयं दूषणद्वारम्	५६-६६
शङ्का-काङ्क्षा-विचिकित्सा-कुतीर्थिकप्रशंसा-कुतीर्थिकाभीक्षणसंस्तवनाख्यानि पञ्च सम्यक्त्वदूषणानि	५६
शङ्काख्ये प्रथमे सम्यक्त्वदूषणे श्रीधरकथानकम्	५६-५७
काङ्क्षाख्ये द्वितीये सम्यक्त्वदूषणे इन्द्रदत्तकथानकम्	५८-५९
विचिकित्साख्ये तृतीये सम्यक्त्वदूषणे पृथ्वीसार-कीर्तिदेवकथानकम्	५९-६४
कुतीर्थिकप्रशंसाख्यं चतुर्थं सम्यक्त्वदूषणम्	६४
कुतीर्थिकाभीक्षणसंस्तवनाख्ये पञ्चमे सम्यक्त्वदूषणे जिनदासकथानकम्	६४-६६
सम्यक्त्वस्य तृतीयं लिङ्गद्वारम्	६६-६७
क्षान्ति-संवेग-निर्वेद-अनुकम्पा-अस्तित्वभावाख्यानि पञ्च सम्यक्त्वलिङ्गानि	६६-६७
सम्यक्त्वस्य चतुर्थं श्रद्धानद्वारम्	६७-६८
जीवादिवस्तुपरमार्थसंस्तव-सुदृष्टभावयतिसेवना-व्यापन्नदृष्टिवर्जन-कुदृष्टिवर्जना- ख्यानि चत्वारि सम्यक्त्वस्य श्रद्धानानि	६७-६८
सम्यक्त्वस्य पञ्चमं छिण्डिकाद्वारम्	६८-७३
राजाभियोग-गणाभियोग-बलाभियोग-सुराभियोग-कान्तावृत्ति-गुरुनिग्रहाख्याः सम्यक्त्वस्य षट् छिण्डिकाः	६८
प्रथमायां राजाभिग्रहच्छिण्डिकायां कार्तिकश्रेष्ठिकथानकम्	६९-७०

विषयः	पृष्ठाङ्कः
द्वितीय्यां गणेशविरोगाच्छिष्टिकायां ग्हायगमलकथानकम्	७०-७१
तृतीयायां वरुणविरोगाच्छिष्टिकायां जिनदेवकथानकम्	७१
चतुर्थ्यां सुराभियोगच्छिष्टिकायां कुलपुत्रकथानकम्	७१-७२
पञ्चम्यां कान्तारवृत्तिच्छिष्टिकायां सुराभ्राश्रावककथानकनिर्देशः	७२
षष्ठ्यां गुरुनिग्रहच्छिष्टिकायां देवानन्दकथानकम्	७२-७३
सम्यक्त्वस्य पाठं स्थानकद्वारम्	७३-७४
जीवास्तित्व-जीवनिर्णयत्व-जीवकर्तृत्व-जीववेदकत्व-निर्वाणास्तित्व-निर्वाणोपायाख्याति पदं सम्यक्त्वस्थानानि	७३-७४
सम्यक्त्वमाहान्म्यम्	७४-७५
अवाप्तसम्यक्त्वविषयस्य वक्तव्ये समस्थानकप्रवृत्तिनिरूपणम्	७५-७६
जिनविम्ब-जिनभवन-जिनागम-साधुकृत्य-सार्धकृत्य-श्रावककृत्य-श्राविकाकृत्याख्य- समस्थानकनामनिरूपणम्	७६
जिनविम्बाख्यं प्रथमं स्थानकम्	७७-८८
जिनप्रतिमानिर्माण-तदष्टप्रकारपूजोपदेशः	७७-७८
अष्टप्रकारपूजाप्ररूपणम्	७८-८३
पुष्प-गन्धपूजास्वरूपनिरूपणम्	७८
पुष्पपूजायां धन्याकथानकम्	७८-८२
धूप-दीप-अक्षत-फल-वृत्त-जल्पपूजास्वरूपनिरूपणम्	८२-८३
जिनपूजायाः सर्वदुःखविमोचकत्वम्	८३-८४
जिनपूजाया विशिष्टसुखदायकत्वम्	८५
प्रथमस्थानकोपसंहारः	८५-८८
[जिनप्रतिमानिर्माण-तत्पूजा-यात्राद्युपदेशः (पृ० ८५-८६), नूतन- जिनविम्बकरणान्तं सीदत्परकृतजिनविम्बपूजनस्य बहुगुणत्वम् (पृ० ८७), जिनविम्ब-त्रैत्यद्रव्ययोः रक्षण-वर्द्धनविषयकः कर्तव्योपदेशश्च (पृ० ८७-८८)]	
जिनभवनाख्यं द्वितीयं स्थानकम्	८९-१११
जिनमन्दिरनिर्माणोपदेशः	८९-९२
[जिनमन्दिरवर्णनम्, 'क्रान्ति जिनाग्रतनानि निदर्शनीकृत्य केपु स्थानेषु जिन- मन्दिराणि विधापयेत् ?' एतन्निरूपणं च]	
जन्मान्तरोपात्तपुण्यसम्प्राप्तसम्पदा शुभाशयेन परमादरेण च जिनमन्दिरनिर्माणोपदेशः	९३
त्रैत्यद्रव्यरक्षाविषये संकासश्रावकजीवकथानकम्	९३-९५
जिनभवननिर्माणविषये सम्प्रतिनृपकथानकम्	९५-११०
द्वितीयस्थानकोपसंहारः	११०-१११
[जिनमन्दिरार्थं द्रव्य-भूमि-भोक्कुलदानोपदेशः, जीर्णशीर्णजिनालयोद्धारोपदेशश्च]	

विषयः

पृष्ठाङ्कः

जिनागमाख्यं तृतीयं स्थानकम्

११२-१४२

जिनवचन(जिनागम)माहात्म्यम्

११२-११५

लौकिकधर्मविषये ग्रामधर्मनिरूपकं नागदत्तकौटुम्बिककथानकम्

११३-११४

नाथ-बन्धु-चक्षुः-जननी-जनक-सार्थवाह-हस्तालम्बकपुरुष-भाण्डागार-चिन्तामण्युप-
माभिर्जिनागमस्वरूपप्ररूपणम्

११६-११८

जिनागमादर-बहुमानमाहात्म्यं जिनागमप्रामाण्यप्ररूपणं च

११८-११९

जिनागमश्रवणानादरे मन्दपुण्यतायाः कथनम्, एतद्विषये वसुदत्तकथानकं च

११९-१२१

जिनागमापमान-जिनाज्ञाव्यतिक्रमदोषनिरूपणम्

१२१

जिनागममाहात्म्यप्ररूपणम्

१२१-१२२

त्राण-महानायक-स्वजन-जननी-जनक-मित्र-सुगति-मति-द्वीपत्वेन जिनागमस्य निर्देशः

१२२

जिनागमस्य खण्डितत्वे कालदोषप्रभावकथनम्, एतद्विषये कालकाचार्यकथानकं च

१२३-१३४

विद्यमानजिनागममहिमा, एतद्विषये रौहिणेयकथानकं च

१३४-१३९

जिनागमपठनानुष्ठानप्ररूपणम्

१३९

गुरुणां पुस्तकानां च जिनागमसाधनरूपत्वेन निरूपणम्

१३९-१४०

जिनागमलेखन-पूजा-दान-श्रवण-वाचन-स्वाध्यायाद्युपदेशः, तृतीयस्थानकोपसंहारश्च

१४०-१४२

साधुकृत्याख्यं चतुर्थं स्थानकम्

१४३-२२४

साधुपर्युपास्तिनिरूपणम्, साधुमाहात्म्यं च

१४३-१४४

साधुषु काय-वाङ्-मनोविनयकर्तव्यस्य निरूपणम्

१४४-१४६

साधुवर्णवादप्ररूपणम्

१४६

साधुभ्योऽशनादि-पीठ-फलकादि-धर्मोपकरणानां दानस्योपदेशः

१४६-१४८

साधुभ्योऽशनादीनां दानस्य माहात्म्यकथने दृष्टान्ताः

१४८

अशनादिदानविषये इहलोकफलसंसूचकं मूलदेवकथानकम्

१४९-१५९

अशनादिदानविषये इहलोकफलसंसूचकं देवधरकथानकम्

१६०-१६९

अशनादिदानविषये इहलोकफलसंसूचकं देवदिन्नकथानकम्

१६९-१७९

अशनादिदानविषये इहलोकफलसंसूचकं अभिनवश्रेष्ठिकथानकम्

१७९-१८०

अशनादिदानविषये परलोकफलसंसूचकं धनसार्थवाहकथानकम्

१८०-१८२

अशनादिदानविषये परलोकफलसंसूचकं ग्रामचिन्तकोदाहरणम्

१८२-१८५

अशनादिदानविषये परलोकफलसंसूचकं श्रेयांसकथानकम्

१८५-१९७

अशनादिदानविषये परलोकफलसंसूचकं चन्दनार्याकथानकम्

१९७-२०३

अशनादिदानविषये परलोकफलसंसूचकं द्रोणकारुल्यानकम्

२०३-२०९

अशनादिदानविषये परलोकफलसंसूचकं सङ्गमकारुल्यानकम्

२०९-२१५

अशनादिदानविषये परलोकफलसंसूचकं कृतपुण्यकारुल्यानकम्

२१५-२२१

साधुशय्यादानोपदेशः, साधुमाहात्म्यम्, शय्यादानमाहात्म्यम्,

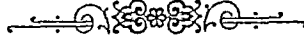
साधुप्रतिपत्युपदेशः, चतुर्थस्थानकोपसंहारश्च

२२१-२२४

श्रीमद्देवचन्द्रसूरिसन्दृब्धटीकोपेतं
रिविरचितं 'स्थानकानि'इ परनामकं

मूलशुद्धिप्रकरणम्

ॐ : सर्वज्ञाय ।

बालत्वे शैलराजं चलदखिलधरामण्डलं कम्पयित्वा,
शुद्धं सम्यक्त्वरत्नं सुरविसरपतेर्मानसे यश्चकार ।
तं नत्वा वर्द्धमानं चरभजिनपतिं मूलशुद्धेः शक्त्या,
स्पष्टां व्याख्यां विधास्ये गुरुचरणद्वन्द्वसङ्गित्योगात् ॥

तत्र सुगृहीतनामधेयो भगवान् श्रीमत्प्रद्युम्नसूरिः श्रमणोपासकप्रतिमासङ्घिसखरूपान्वोधबुद्धिः^१(द्वि)-
श्रावकप्रार्थनातः सङ्क्षेपत एव तत्स्वरूपमभिधातुकामो मिथ्यात्वान्धकारवहलपटलान्तरितदर्शनान् भूरिभव्यजीवानपि
भगवत्सर्वत्रेदिप्रमुप्रणीतप्रवरप्रवचनप्रतिपादितप्रकारेणोपलभ्य तदवबोधकं दिनकर इव भास्वरकरनिकरमादित एव
दर्शनप्रतिमायाः किञ्चिद्विशेषस्वभावाविर्भावकं मूलशुद्ध्यभिधानं स्थानकानीत्यपरनामकं प्रकरणमारब्धवान् । अस्य
च सम्यक्त्वशुद्ध्यादिप्रतिपादनतः स्वर्गापवर्गसंसर्गहेतुभूतत्वेन श्रेयोभूतत्वाद् विघ्नाः सम्भवन्ति । यत उक्तम्—

श्रेयांसि बहुविघ्नानि भवन्ति महतामपि ।
अश्रेयसि प्रवृत्तानां कापि यान्ति विनायकाः ॥ १

इत्यतो विघ्नविनायकोपशान्तये । तथा प्रयोजनादिरहितेऽपि शास्त्रे धीधना न प्रवर्तन्ते; उक्तं च—

सर्वस्यैव हि शास्त्रस्य कर्मणो वाऽपि कस्यचित् ।
यावत् प्रयोजनं नोक्तं तावत् तत् केन गृह्यताम् ? ॥ २
सिद्धार्थं सिद्धसम्बन्धं श्रोतुं श्रोता प्रवर्तते ।
शास्त्रादौ तेन वक्तव्यः सम्बन्धः सप्रयोजनः ॥ ३

अतः प्रयोजनादिप्रतिपादनार्थम् । अन्यच्च शिष्टाः क्वचिदिष्टे वस्तुनि प्रवर्तमानाः सन्तोऽभीष्टदेवता-
नमस्काराधिकरणपूर्वकमेव प्रवर्तन्ते, अतः शिष्टसमयानुपालनमपि न्यायोपपन्नम् । यत उच्यते—

शिष्टसमयानुपालनविकलं सच्छास्त्रकरणमपि नैव ।
विद्वज्जनप्रशस्यं भवति यतोऽसौ समनुपाल्यः ॥ इति । ४

तत्रप्रतिपालनाय चाऽऽदावेव नमस्कारमाह—

वंदामि सर्व्वञ्जुजिणिंद्वाणी पसन्नगंभीरपसत्थसत्था ।
जुत्तीजुया जं अभिनन्दयन्ता नन्दन्ति सत्ता तह तं कुणन्ता ॥ १ ॥

व्याख्या—सा च संहितादिक्रमेण भवति । यत उक्तम्—

समृदितपदामादौ विद्वान् पदेऽपिह संहितां,
तदनु च पदं तस्यैवार्थं वदेदथ विग्रहम् ।
निपुणभणितं तस्याऽऽक्षेपं तथाऽस्य च निर्णयं,
बुधजनमता सूत्रव्याख्या भवेदिति पङ्क्तिः ॥ ५

तत्राऽऽखलितपदोच्चारणमेव संहिता । वन्दे सर्वज्ञं जिनं इन्द्रं वाणीमित्यादीनि तु पदानि । पदार्थः पुनः 'वन्दे' स्तुते । कम्? 'सर्वज्ञजिनेन्द्रवाणीं' सर्वं=समस्तं स्व-परपर्यायभेदभिन्नं पदार्थसार्थं जानाति=बुध्यत इति सर्वज्ञः=निखिलवेदी, रागादिशत्रुजेतृत्वाद् जिनाः=सामान्यकेवलिनः, तेषाम् इन्द्रनाद् अष्टमहाप्रातिहार्याद्यैश्चर्ययुक्तत्वाद् इन्द्रः=नायको जिनेन्द्रः=तीर्थकृत्, सर्वज्ञश्चाऽसौ जिनेन्द्रश्च सर्वज्ञजिनेन्द्रः, तस्य वाणी=वाक्, अङ्गा-ऽनङ्गादि-भेदभिन्ना, ताम् । कथम्भूताम्? 'प्रसन्नगम्भीरप्रशस्तशास्त्रां' प्रसन्नानि=प्रलायकानि सुखात्रबोधानीत्यर्थः, गम्भीराणि=दृष्टजीवाऽजीवादिगम्भीरपदार्थत्वात् परैरलव्यमध्यानि, प्रशस्तानि=मङ्गल्यानि हिंसादिनिवारकत्वात्, शास्त्राणि=ग्रन्था यस्याः सा तथा ताम् । यद्वा प्रसन्नः=जितक्रोधादित्वेनोत्तमोपशमरसवान्, गम्भीरः=श्रुत-केवलित्वात् परैरलव्यमध्यः, प्रशस्तः=निःशेषमङ्गलालयत्वात्; शास्ता=प्ररूपकः सूत्ररूपतया गणधरो यस्याः सा प्रसन्नगम्भीरप्रशस्तशास्त्रिका, ताम् । पुनरपि कथम्भूताम्? 'युक्तियुतां' युक्त्या=उपपत्त्या युता=समेता युक्तियुता, न तु पुराणादिवदाज्ञासिद्धैव । उक्तं च तद्वेदिभिः—

पुराणं मानवो धर्मः साङ्गो वेदश्चिकित्सितम् ।
आज्ञासिद्धानि चत्वारि न हन्तव्यानि युक्तिभिः ॥ ६

एतच्च प्रतिपादयद्विस्तैस्तेषां युक्तिपरीक्षणाक्षमत्वमात्रेदितं भवति । उक्तं च—

अस्ति वक्तव्यता काचित् तेनेदं न विचार्यते ।
निर्दोषं काञ्चन चेत् स्यात् परीक्षाया विभेति किम् ॥ ७

अतस्ताम् । 'नीयां लोवमभूया य आणिये'त्यादिप्राकृतलक्षणादिह पूर्वत्र चानुस्वारलोपो द्रष्टव्यः । तथा 'यामभिनन्दयन्तः' स्तुवन्तः । तथा तथाशब्दस्य समुच्चयार्थत्वात्, तां कुर्वन्तश्च । तदुक्तानुष्ठानकरणात् किम्? नन्दन्ति नरामरापवर्गसुखसमृद्धिप्राप्त्या समृद्धा भवन्ति । 'सत्त्वाः' प्राणिन इति । उक्तः पदार्थः । पद-विग्रहोऽपि पदार्थेनैव सहोक्त इति न पृथगुच्यते ।

अधुना चालना-प्रत्यवस्थाने सममेवोच्येते । ननु किमर्थं सर्वज्ञजिनेन्द्र इति पदत्रयोपादानम्? सर्वज्ञ इत्युक्ते जिन इति लभ्यत एव । सर्वज्ञस्य हि निःशेषान्तरशत्रुविजयेनैव सर्वज्ञत्वोपपत्तेः । नैवम्, हरि-हर-हिरण्य-गर्भादीनामपि परैः सर्वज्ञत्वेनाभ्युपगतत्वाद् मा भूत् तद्वाण्यामपि सम्प्रत्यय इति तन्निषेधार्थं जिनपदग्रहणम् । तर्हि सर्वज्ञजिन इत्येतदस्तु, इन्द्र इत्येतदतिरिच्यते, सर्वज्ञजिनानां शेषदेवापेक्षयेन्द्रत्वात् । सत्यम्, सामान्य-केवलिनामपि सर्वज्ञजिनत्वेनाव्यभिचारादिति तीर्थकरप्रतिपत्त्यर्थमिन्द्रपदोपादानम् । यद्येवं सर्वज्ञेन्द्र इत्येतदस्तु, जिनेत्येतन्निरर्थकम्, सर्वज्ञेन्द्रस्यान्तररिपुविजयेन जिनत्वाद् । अस्त्येवम्, किन्तु शिव-केशव-सुरज्येष्ठानामपि तत्पाक्षिकैरेवमङ्गीकृतत्वात् तन्निषेधार्थं जिनपदकरणम् । एवं तर्हि सर्वज्ञ इति पदमपार्थक्यं जिनेन्द्रस्य

1 A B °णीत्यादि तु पदा° । 2 A B मङ्गलानि । 3 A B यस्यां । 4 A B प्रसन्ना । 5 A B °रसा वाग्, गम्भी° । 6 प्राचीनग्रन्थेष्वियं गावेदशुपलभ्यते—'नीया लोवमभूया, य आणिया दीह-विन्दु-दुग्भावा । अर्थं गमेति तं विद्य, जो तेसि पुव्वमेवाऽऽसी ॥' । 7 O D °स्थाने उच्येते । 8 A B °मपि सर्वज्ञत्वे° । 9 A अस्त्येव ।

सर्वज्ञत्वेनाव्यतिरेकात् । सत्यम्, किन्तु श्रुत-सामान्यावधि-ऋजुमतिमनःपर्यायज्ञानिजिनापेक्षया परमावधि-विपुलमतिमनःपर्यायज्ञानिजिनानामिन्द्रत्वाद् मा भूत् तेष्वपि सम्प्रत्यय इति सर्वज्ञपदोपादानमिति स्थितम् । एवमन्यत्रापि चालना-प्रत्ययस्थाने अभ्यूह्ये ।

अत्र च वन्दामीत्यादिनमस्कारकरणस्य पापपङ्कप्रक्षालकत्वेन मङ्गलत्वाद्, मङ्गलस्य च विघ्नविनाशकत्वाद् विघ्नापोहमाह । प्रयोजनं चैहिकमामुष्मिकं च । तदपि श्रोतुः कर्तुश्च । तत्रैहिकं श्रोतुः शास्त्रावगमः, कर्तुश्च सत्त्वानुग्रहः, पारत्रिकमुभयोरपि स्वर्गापवर्गप्राप्तिः, तदत्र नन्दन्तीत्यनेन प्रतिपादितं द्रष्टव्यम् । अभिधेयं पुनरस्य प्रकरणस्य सम्यक्त्वशुद्ध्यादि, तच्चाभिनन्दयन्त इति, अनेनाऽऽगमस्य च विघ्नविनायकत्वाद् विघ्नाश्रद्धानविषयताम्, कुर्वन्तश्चानेन तदुक्तानुष्ठानकरणं च दर्शयतोक्तं भवति । सम्बन्धश्चास्य शास्त्रस्य वचनरूपापन्न-स्योपायत्वाद् दर्शनशुद्ध्यादेशोपेयत्वादित्युपायोपेयलक्षणः, सामर्थ्यादेवोक्तो दृश्य इति प्रथमवृत्तार्थः ॥ १ ॥

यामभिनन्दयन्त इत्यनेन सम्यक्त्वशुद्ध्यादि भणिष्यामीति सूचितम्, तच्च सम्यक्त्वं निसर्गादधिगमाच्च भवति । तत्र निसर्गलाभो बहलमिथ्यात्वमलपटलान्तरितत्वाद् दुःषमालोकानां दुर्लभः, गुरुपदेशाच्च साम्प्रतं प्राय उपलभ्यत इति गुरुपदेशमेव तावदावेवाऽऽह-

जिणाण धम्मं मणसा मुणेत्ता, सो चेव वायाएँ पभासियव्वो ।

काएण सो चेव य फासियव्वो, एसोवएसो पयडो गुरूणं ॥ २ ॥

जिनाः=रागाधरातिजयवन्तः, तेषां सम्बन्धिनं 'धर्मं' श्रुत-चारित्राख्यम् । तत्र दुर्गतिप्रपतदङ्गिगणधरणात् सुगतौ च धारणाद् धर्मः । उक्तं च-

दुर्गतिप्र तान् जन्तून् द्वारयते : ।

धत्ते चैतान् भे ने तस्माद्धर्म इति स्मृतः ॥ ८

अतस्तं 'मनसा' अन्तःकरणेन 'मत्वा' ज्ञात्वा स चैव 'वाचा' वचनेन 'प्रभाषितव्यः' अत्यर्थं भणनीयो-ऽन्येषां पुरत इति शेषः । तच्छब्दः पूर्वप्रक्रान्तधर्मवाची । एवञ्चोऽवधारणे, स चैवमवधारयति - जिनधर्म एव भणनीयः, न शाक्यादिसम्बन्धी । यत उक्तं परमगुरुभिः श्रावकवर्णिके -

एस णं देवाणुप्पिया ! निग्गंथे पावयणे अट्ठे, अयं परमट्ठे, सेसे अणट्ठे । इति ।

अनेन च श्रुतधर्ममाह, तस्य वागोचरत्वात् । 'कार्ण' शरीरेण स चैव च 'स्पर्शनीयः' अनुचरणीयः । अत्रापि तच्छब्दः पूर्ववत् । 'चः' समुच्चये, स च भिन्नक्रमे स्पर्ष्टव्यश्चेत्यत्र द्रष्टव्यः । 'एव' अवधारणे, अनेन तु चारित्रधर्ममाह, तस्य हि क्रियारूपत्वात् । द्वितीयश्चकारश्चानुक्तसमुच्चये । स चैतत् समुच्चिनोति-आदावागमश्रवणम्, श्रवणानन्तरं च मननम्, तदनन्तरं च शेषाणीति । 'एषः' अनन्तरोक्तः 'उपदेशः' अनुशासनं 'प्रकटः' प्रसिद्धो 'गुरूणां' यथावस्थितशास्त्रार्थप्ररूपकाणां सम्बन्धीति वृत्तार्थः ॥ २ ॥

आदावागमश्रवणं विधेयमित्युक्तं तस्य च महाकल्याणकारकत्वमाह-

सिद्धंतसाराइँ निसामयंता, सम्मं संग्गासे मुणिपुंगवाणं ।

पावेंति कल्ल्हाणपरंपराओ, गुणंधरा हुंति वयंति सिद्धिं ॥ ३ ॥

सिद्धान्तः=सर्वविद्वचनम्, तस्य सारान्=सूक्ष्मपदार्थरूपान् 'निशमयन्तः' शृण्वन्तः 'सम्यग्' अवैपरी-
त्येन विनयादिक्रमरूपेण । यतो विनयवत एव यथावस्थितार्थश्रुतलाभो भवति, न दुर्विनीतस्य । उक्तं च-

विणय्यणिणयस्स मुणिणो दिंति सुयं सरिणो किमच्छेरं ? ।

को वा ण देइ भिक्खं अहवा सोवणिणए थाले ? ॥ ९

सेहम्मि दुच्चिणीए विणयविहाणं ण किंचि आइक्खे ।

न वि दिज्जइ आभरणं पलियत्तियक्कण-हत्थस्स ॥ १०

'सकाशे' पार्श्वे । 'मुनिपुङ्गवानां' प्रवचनधरसूरीणाम्, 'प्राप्नुवन्ति' लभन्ते, कल्याणं=शुभं तस्य
परम्पराः=उत्तरोत्तरशुभसन्ततिरूपाः । उक्तं च-

मोहं धियो हरति कापथमुच्छिनत्ति,

संवेगमुन्नमयति प्रशमं तनोति ।

सूतेऽनुरागमतुलं मुदमादधाति,

जैनं वचः श्रवणतः किमु यन्न दत्ते ॥ ११

ततश्च गुणान्=ज्ञानादिकान् क्षान्त्यादिकांश्च धारयन्ति=विभ्रति गुणधरा भवन्ति=जायन्ते । अनुस्वारः
पूर्ववत् । गुणधराश्च भूत्वा 'व्रजन्ति' गच्छन्ति सिद्धिं मुक्तिमिति वृत्तार्थः ॥ ३ ॥

सम्यग्दर्शनलाभस्योपायमभिधायाधुना तत्प्रतिपत्तिक्रमं श्लोकेनाऽऽह-

समणोवासगो तत्थ, मिच्छन्ताओ पडिक्कमे ।

दव्वओ भावओ पुंविं, सम्मत्तं पडिवज्जइ ॥ ४ ॥

श्राम्यन्तीति श्रमणाः=साधवस्तेषामुपासकः=सेवकः श्रमणोपासकः । तथा च-

भत्तिभरनिव्भरंगो सुयधम्मत्थी तिकालमणुदियहं ।

जो पज्जुवासइ जई तं समणोवासगं वेति ॥ १२

तत्रशब्द उल्लेखार्थः । मिथ्यात्वम्=अदेवादिषु देवत्वादिप्रतिपत्तिरूपम् । तथा च-

अदेवासाध्वतत्त्वेपु यद्देवत्वादिरोचनम् ।

विपरीतमतित्वेन तन्मिथ्यात्वं निगद्यते ॥ १३

'प्रतिक्रामति' प्रतीपं गच्छति । 'द्रव्यतः' बाह्यवृत्त्या तत्कल्पपरित्यागेन । 'भावतः' अन्तःकरणवृत्त्या तत्र-
तिपत्तिपरिहारेण । 'पूर्वं' प्रथमं सम्यक्त्वा-इत्, ततश्च सम्यक्त्वं मिथ्यात्वविपरीतं 'प्रतिपद्यते' अङ्गीकरोति ।
यद्वा काकाक्षिगोलकन्यायेन द्रव्यतो भावतः । पूर्वमित्युभयत्र सम्बध्यते । तेन द्रव्यतश्चैत्यवन्दना¹¹—दिकृत्यकार-
णतः, भावतोऽनन्यचेतोवृत्त्या पूर्वमणुव्रतप्रतिपत्तेः सम्यक्त्वं प्रतिपद्यत इति श्लोकार्थः ॥ ४ ॥

प्रतिपन्नसम्यक्त्वस्य च यद् यद् न कल्पते तत् तद् वृत्तद्वयेनाऽऽह-

न कप्पए से परतित्थियाणं, तहेव तेसिं चिय देवयाणं ।

परिग्गहे ताण य चेइयाणं, पभावणा-वंदण-पूर्यणाइं ॥ ५ ॥

1 A B °र्थस्वरूपलाभो । 2 A B °यपणुयस्स । 3 परिकर्तितकर्णहस्तस्य । 4 A B °नवरसू° । 5 A B धत्ते ।
6 "नीचा लोव°" इत्यादिना प्रथमगाथाटीकायां निर्दिशितेन प्रमाणेन 'गुणधरा' इत्येतत् सिद्धं ज्ञेयम् । 7 C D °वासओ ।
8 E पुञ्चं । 9 A B °थाति । 10 A B तत्प्रवृत्तिपरिहा° । 11—इ-एतच्चिह्नान्तर्वर्ती पाठः C D प्रत्योरेवेति विज्ञेयम् ।
12 C D °णाइं ।

लोगाण तित्थेसुं सिणाण दाणं, पिंडप्पयाणं हुणणं तवं च ।

संकंति-सोमग्गहणाइएसुं, पभूयलोगाण पवाहकिच्चं ॥ ६ ॥

परतीर्थिकानां वन्दनादि न कल्पत इति सम्बन्धः । 'न कल्पते' न युज्यते, 'से' तस्य प्रतिपन्नदर्शनस्य, परे=आत्मव्यतिरिक्तास्तीर्थिकाः=दर्शनिनः, परे च ते तीर्थिकाश्च परतीर्थिकास्तेषाम् । 'तथैव' तेनैव प्रकारेण, तेषां परतीर्थिकानाम्, 'चिय'त्ति अवधारणार्थस्तेन तेषामेव परतीर्थिकानां या देवताः=शास्त्ररूपाता(स्ता)सां 'परिग्रहे' स्वीकारे । 'तेषां च' तेषामेव चैत्यानां जिनविम्बानां तत्परिगृहीतजिनायतनानामित्यर्थः । प्रभावना=प्रशंसादिभिः, वन्दनं=प्रणामादिभिः, पूजनं=पुष्पादिभिः, आदिशब्दाद् विनय-वैयावृत्त्य-स्नात्रयात्रादिकमपि गृह्यते । उक्तं च—

नो से कप्पइ अज्जप्पभिइं अन्नउत्थिए वा, अन्नतित्थियदेवयाणि वा, अन्नउत्थियपरिग्गहि-
याणि चेइयाणि वा, वंदित्तए वा नमंसेत्तए वा, पुत्विं अणालत्तएणं आलवित्तए वा संलवित्तए वा,
तेसिं असणं वा पाणं वा खाइमं वा साइमं वा दाउं वा अणुप्पयाउं वा, तेसिं गंधमल्लाइं पेसिउं वा ।
इति (आवश्यकसूत्रस्यप्रत्याख्यानाध्यने, पत्र ८११ तमम्) ॥ ५ ॥

तथैतदपि न कल्पत इति योगः । 'लोकानां' मिथ्यादृष्टिजनानां 'तीर्थेषु' वाराणसी-गयाप्रभृतिषु गत्वेति शेषः । 'स्नानम्' अङ्गप्रक्षालनम्, 'दानं' वितरणम्, 'पिण्डप्रदानं' पितृनिमित्तकल्पितौदनपिण्डस्य नीरादिप्रक्षेपणम्, 'हवनम्' अग्नावाहुतिकेपरूपम्, 'तपः' तीर्थोपवासादिकम्, 'चः' समुच्चये । स्नानादीनि तु डमरुकमध्यग्रन्थिन्यायाद् उभयत्र सम्बन्ध्यन्ते । अतः सङ्क्रान्ति-सोमग्रहणादिष्वप्यायोज्यन्ते । सङ्क्रान्तौ=रवे राश्यन्तरसङ्क्रमणे, सोमग्रहणे=चन्द्रविमानस्य राहुविमानान्तरणे, आदिशब्दात् सूर्यग्रहणामावास्या-व्यतीपातादयोऽवबोद्धव्याः । किमित्यदो न कल्पते ? यतः 'प्रभूतलोकानां' बहुजनानां प्रवाहकृत्यं गङ्गरिकाप्रवाहवद् अज्ञानविजृम्भितमेतदिति शेषः ।

जहा कोइ वंभणो पोक्खरं गओ । सो य तिपुक्खरे न्हाणत्थं ओयरिउकामो हत्थद्वियतंबभायणं
एगत्थ ठवित्ता साहिण्णाणनिमित्तं उवरि वालुगाए उक्कुरुडं काउं पुक्खरे पइट्ठो । इओ य जत्तागयाणेगलोगेहिं
चित्तिं 'जहेस लंब्रचोडवंभणो विउसो वेयवी बहुजाणगो एवं करेइ तहा नज्जइ एवं कज्जमाणं महाफलं होइ ।'
तओ सयललोगो वालुयाए उक्कुरुडं काउं न्हाणत्थं ओयरइ । सो य वंभणो न्हाउत्तिण्णो जाव तं तंबभा-
यणोक्कुरुडं पलोएइ ताव कयाणि कज्जमाण्णाणि य अणेगाणि उक्कुरुडाणि पिच्छइ । तओ तं निउक्कुरुडमजाण-
माणो विमणदुम्मणो जाओ । ताहे मित्तेण भणिओ 'मित्त ! तुमं गिहाओ धम्मत्थी आगओ इह तित्थे
न्हाउत्तिण्णो सहसा किं संपइ दुम्मणो जाओ ? ।' तओ तेण भणियं—

गतानुगतिको लोको न लोकः पारमार्थिकः ।

पश्य लोकस्य सूर्खत्वं हारितं ताम्रभाजनम् ॥ १४

ईदृशो लोकस्य प्रवाह इति वृत्तद्वयार्थः ॥ ५-६ ॥

साम्प्रतं सम्यग्दर्शनस्यैव भूषणादीन्यभिधातुकाम उल्क्षेपं वृत्तेनोक्तवान्—

पंचेव सम्मत्तविभूषणाइं, हवंति पंचेव य दूसणाइं ।

लिंगाइं पंच च(च्च)उ सदहाण, छच्छिडिया छच्च हवंति ठाणा ॥ ७ ॥

1 O D लोयाण । 2 E °सु य ण्हाण दाणं । 3 O D °कादीनां । 4 A B °नादि कल्पत । 5 A B देवता ।
6 A B °विम्बा तत्त्वं । 7 O D अन्नउत्थियदेवयाणि वा अन्नतित्थियपरिग्गहियाणि वा अरिहंतचेइयाणि, वंदि° ।
8 A B चान्द्र° । 9 O D पोक्करं । 10 O D °फलं भवइ । 11 A B °णि अणेगाणि य उक्कु° । 12 O D निउक्कुरु° ।
13 O D लोकप्रवाह । 14 O D भवंति ।

‘पञ्च’ इति सङ्ख्या, ‘एव’ अवधारणे, सम्यक्त्वस्य=सम्यग्दर्शनस्य, विभूषणानि=आभरणकल्पानि सम्यक्त्वविभूषणानि, ‘भवन्ति’ जायन्ते । तथा ‘पञ्चैव’ पञ्चसङ्ख्यान्येव, ‘चः’ समुच्चये, ‘दूषणानि’ विकृतिजनकानि, सम्यक्त्वस्यैव इति सर्वत्र योजनीयम् । ‘लिङ्गानि’ चिह्नानि । ‘पञ्च’ इति तथैव । ‘चउ’त्ति चत्वारि ‘श्रद्धानानि’ यैर्विद्यमानं सम्यक्त्वं श्रद्धीयते । प्राकृतत्वाद् एकवचननिर्देशः । ‘षड्’ इति संख्या, ‘चः’ समुच्चये, ‘छिण्डिकाः’ अपवादाः । षट् च भवन्ति ‘स्थानकानि’ सम्यक्त्वावस्थानानि । पुंलिङ्गनिर्देशः प्राकृतत्वादेव । द्वितीयक्रियोपादानं त्वाद्यन्तग्रहणे मध्यग्रहणमिति न्यायप्रदर्शनार्थमिति वृत्तार्थः ॥ ७ ॥

साम्प्रतं यथोद्देशं तथा निर्देश इति न्यायमाश्रित्य भूषणानि वृत्तेनाऽऽह—

कोसल्लया मो जिणसासणम्मि, पभावणा तित्थनिसेवणा य ।

भत्ती थिरत्तं च गुणा पसत्था, सम्मत्तमेए हु विभूसयंति ॥ ८ ॥

‘कोसल्लया’ कुशलता=निपुणत्वम् । [मो इति पादपूर्णे ।] ‘जिणसासणे’ अर्हद्दर्शने, या सा प्रथमं सम्यक्त्वभूषणमिति । इयं च कुशलता यथाऽभयकुमारेणाऽऽर्द्रककुमारप्रतिबोधनं प्रति कृता तथा विधेया [सती] सम्यक्त्वभूषणाय भवति । कथानकं च सूत्रानुपात्तमपि मुग्धजनोपकारार्थं कथ्यते—

[१. आर्द्रककुमार धानकम् ।]

अत्थि इह जंबुदीने भारहखेत्तस्स मज्झखंडम्मि । अच्छेरयसयकलिओ पमुइयजणसंकुलो रम्मो ॥ १
दुद्धरधम्मधुरंधरजिण-गणहरचरणफरिसणपवित्तो । धणियं धण-धन्नसमिद्धिबंधुरो जणवओ मग्हा ॥ २
नगरगुणाण निवासं धरणीविलयाएँ तिलयसंकासं । दससु दिसासु पगासं नगरं तत्थत्थि रायणिहं ॥ ३

जं च नंदणवणं व महासालालंकियं, विजयदारं व फैलिहाणुगयं, मेरुसरीरं व कल्लाणट्टाणं, केलास-सिहरं व ईसरनिवासं, सुरालयभूयलं व देवकुलालंकियं, गंगणं व चित्तोवसोहियं, महाकुलं व बहुसयणसम-णियं । किं बहुणा ?

वररायमग-चच्चर-संघाडय-तिय-चउक्कसुविभत्तं । हट्ट-पवा-सह-उववण-सर-वावी-कूवरमणिज्जं ॥ ४

तं अमराउरिसरिसं वरनगरं दरियरायकरिसीहो । उवसंतडिंबडमरं परिवालइ सेणिओ राया ॥ ५

जो य महाविदेहं व वरविजयकलिओ, माणसं व सया रायहंससंसेविओ, विणहु व्व सुदरिसणधरो, उदयमित्तो व्व अणुरत्तमंडलो, पयावइ व्व कमलालओ, चंदो व्व सयललोमल्लोयणाणंदणो त्ति ।

तस्स दुवे भज्जाओ पियंवयाओ सुरूवकलियाओ । विण्णाण-विणय-सम्मत्त-सत्त-चारित्तजुत्ताओ ॥ ६

सोहग्गगव्विरीओ पंचाणुव्वय-गुणव्वयधरीओ । णामेण सुणंदा-चेल्लणाओ रायस्स इट्टाओ ॥ ७

तत्थ सुनंदाए नियवुद्धिमाहप्पपरित्तुलियवहस्सई पंचसयमंतिप्पहाणो सयलमहारज्जभरोव्वहणधवल्लो अभयकुमारो णाम उत्तो । ताणं च पंचप्पयारमणिदियविसयसुहमणुहवंताणं धम्मत्थोवज्जणं कुणंताणं सिरि-समणसंवप्पयांपरायणाणं सिरिवीरजिणमाराहयंताणं वच्चए कालो ।

इओ य जलहिमज्झट्टिओ अत्थि अहयदेसो नाम देसो । तत्थ अहयउरं नाम महानगरं । तहिं च पणमंतमहंताणेयसामंतमउल्लिमउडमणिमसिणियकमवीट्टो अहयराओ नाम राया । तस्स य रूवाइगुणगणोहा-

मियतियससुंदरी अह्या णाम देवी । ¹तीसे य पहाणहारो व्व गुणगणावासो जंतुसंतावणासो सत्थयाणिवासो सुचित्तआसओ बहुरणारीहिययसमासासओ अइसुद्धत्तणाओ अविज्जमाणदोसओ अह्यकुमारो णाम पुत्तो । सो य जम्मंतरोवज्जियविसिट्ठविसयसुहमणुहवंतो चिट्ठइ ।

इओ य सेणियराय-अह्यराईणं पुव्वपुरिसपरंपरागयपीईपरिपालणत्थं पइदिणं परोप्परपहाणकोसल्लिय-पेसणेण कालो परिगलइ । अन्नयां य समागओ सेणियरायपेसिओ महंतओ । सो य पडिहारेण पवेसिऊण निवेइओ 'देव! सेणियमहंतओ दुवारे चिट्ठइ।' तओ सिणेहरसनिब्भरसमुब्भिज्जमाणरोमंचकंचुगेण भणिओ राइणा 'लहं पवेसेह' त्ति वयणाणंतरमेव पविट्ठो । पणांमं काऊण निविट्ठो दिन्नासणे । सम्माणिओ य जहोचियतंबोलाइ-पडिवत्तीए । भणियं च 'अइ! कुसलं सपरियणस्स महारायसेणियस्स?' । तेण भणियं 'देव! कुसलं' ति । तओ समप्पियाणि महंतएण वरवत्थ-कंबल-निंबपत्त-सोवंचलाइयाणि कोसल्लियाणि । ताणि य दट्ठूण भणियं राइणा 'सेणियरायं मोत्तूण को अम्हाणं अण्णो परमबंधवो?' त्ति । तओ नियपिउणो अच्चंतसिणेहसंभमसाराइं वयणाइं सोऊण भणियमह्यकुमारेण 'ताय! को एस सेणियमहारायराओ?' । तओ रत्ता जंपियं 'पुत्त! मगहाजणवर्यवई महासासणो नरवई । तेणं य समाणं अम्ह कुलक्कमागरयां गरुयपीई । तस्संतिओ य समागओ एस उवायणाणि गहेऊण महंतओ' । तओ महंतयं उदिसिय पुच्छियमह्यकुमारेण 'भो किमत्थि कोइ तुम्ह सामिणो जोग्गउत्तो?' एयमायन्निऊण सहरिसं जंपियं महंतएण—

'उप्पत्तियाइच्चउविहवुद्धिजुओ मंतिपंचसयसामी । सूरु सरलो सुहगो पियंवओ पढमआभासी ॥ ८
दक्खो कयण्णुओ णेयसत्थपारंगओ कलाकुसलो । विन्नाण-विणय-लज्जा-दाण-दया-सीलपरिक्कलिओ ॥ ९
दढसोहिओ सुख्वो पयाणुसारी सलक्खणो धीरो । अविचलसम्मत्तधरो सावगधम्मम्मि उज्जुत्तो ॥ १०
सिरिवीरजिणेसरचरणकमलभसलो सुसाहुजणभत्तो । उच्चियकरणोज्जयमई साहम्मिय-पयइ-पणईणं ॥ ११
किं बहुणा तियसेहि वि माणिज्जइ जो गुणि त्ति कलिऊण । सेणियरायंगरुहो सो अभओ नाम वरकुमारो ॥ १२
मुंजइ सययमच्चित्तो जस्स पंभावेण सेणिओ भोए । तेलोक्कपायडजसो सो कुमार! तए कह न नाओ?' ॥ १३

इमं च सोऊण हरिसभरनिब्भरंगेणं जंपियं कुमारेण 'ताय! जहा तुम्हाणं पीई तहा अम्हे वि काउं इच्छामो।' राइणा भणियं 'पुत्त! जुत्तमेयं जं कुलक्कमागया पीई पालिज्जइ । भणियं च—

उट्ठइ सणियं सणियं वंसे संचरइ गाढमणुलग्गो ।
थेरो व्व सुयणणेहो न वि थक्कइ विउणओ होइ ॥ १५
ते धन्ना सप्पुरि जाण सिणेहो अभिन्नमुहरागो ।
अणुदियहवट्ठमाणो रिणं व पुत्तेसु संकमइ ॥' १६

तओ कुमारेण भणिओ महंतओ 'जया ताओ विसज्जेइ तया तुमं मम ¹¹मिलेज्जासु ।' तेण भणियमेवं ति । तओ रायपुरिसदंसिए पासाए समावासिओ । राइणा वि पउणीकयाणि रयण-मुत्ताहल-विट्ठुमाइयाणि पहाणकोस-ल्लियाणि । तओ अन्नम्मि दिणे वत्था-SSभरणाइएहिं सम्माणेऊण उवायणसमेयनियपहाणपुरिससहायजुत्तो विसज्जिओ समाणो गओ कुमारसमीवं । कहिओ विसज्जणवुत्तंतो । कुंमारेण वि अइथूलमुत्ताहल-सुतेयमहा-रयणाइयाणि अव्वंगाणि ¹⁸ समप्पिऊण जंपियं जहा 'मह वयणेण ¹⁴ भणिज्जासु अभयकुमारं जहा—तए सह

1 A B तीसे पहा° । 2 A B °या समा° । 3 A B °णं परम° । 4 C D सेणियराओ । 5 C D °यसामी ।
6 A B तेण ° । 7 A B °या पीई । 8 C D जोग्गपुत्तो । 9 A पयईणं । 10 A B पसाएण । 11 C D मिलेज्जसु । 12 C D कुमारेण । 13 A B °णि सव्वंगाणि सम° । 14 C D भणिज्जसु ।

अद्यकुमारो पीईं काउं इच्छ' त्ति भणेऊण विसज्जिओ । अणवरयसुहंपयाणेहि य पत्तो रायगिहं । पडिहारनिवेइओ य पविट्ठो, पणामपुव्वयं च उवविट्ठो । समप्पियाणि य अद्यरायपहाणपुरिसेहिं उवायणाणि, अभयस्स वि समप्पियाणि कुमारपेसियाणि अब्बंगाणि । पिच्छिऊणं य ताणि 'अहो सुंदराणि' त्ति भणंता परं विम्हयं उवगया सेणियादओ । कहिओ अद्यकुमारसंदेसगो । जिणवयणकोसल्लयाऽवदायवुद्धिणा य चित्तिमभएण—'नूणं एस को वि ईसिविराहियसामणो अणारियदेसे समुप्पन्नो, किंतु पचासन्नसिद्धिगामी तओ मए सह पीईं काउं इच्छ । न य अभव्व-दूरभव्व-गुरुकम्माणं मए सह मेत्तीमणोरहो वि संभवइ । जओ भणियं—

पाएण होइ पीईं जीवाणं तुल्लपुण्ण-पावाणं ।

एगसहावत्तणओ तहेव फलहेउओ चेव ॥ १७

ता केणइ उवाएण जिणधम्मे पडिवोहिऊण परमबंधुत्तणं पगासेमि । जओ—

भवगिहमज्झम्मि पमायजलणजलियम्मि मोहनिदाए ।

उट्ठवइ जो सुयंतं सो तस्स जणो परमबंधू ॥ १८

ता कयाइ जिणपडिमादंसणेण जाईसरणं उप्पज्जइ, ता पेसेमि उवायणच्छलेण भगवओ विंव' ति चित्तिऊण पउणीकया सव्वरयणमई पसंतकंतरूवा भगवओ जुगाइदेवस्स पडिमा, संगोविया य मंजूसामज्झम्मि समुग्गए, तप्पुरओ य धूयकडच्छुयघंटियाइपूओवगरणाणि, पुणो य तालयाणि दाऊण निययमुदाए मुट्ठिया । जया य सेणिएण आभरणाइ वहुदव्वं कोसल्लियाणि य दाऊण विसज्जिया अद्यरायपुरिसा तथा समप्पिया ताण मंजूसा । भणिया य ते 'मह वयणेण भणेज्जह अद्यकुमारं^१ जहेमं ममोवायणं एगाणिणा एगंते सयमेव उम्मुट्ठिऊणोग्घाडेत्ता निरूवियव्वं, न^{१०} य अन्नस्स कस्सइ दंसणीयं' । 'एवं होउ'त्ति भणिऊण निग्गया पुरिसा । अणवरयपयाणेहि य पत्ता नियनगरं । पुव्वक्कमेण सव्वं जहोचियं काऊण गया कुमारभवणं । साहियं सव्वं पि जहा संदिट्ठं । ताहे पविट्ठो कुमारो कोट्टयव्वंतरे, उग्घाडिया य मंजूसा जाव नियपहाजालेण उज्जोययंती दस वि दिसाओ दिट्ठा पडिमा—'अहो अच्छरियं! किं पि अम्हेहिं अदिट्ठपुव्वं एयं ।

तो किं सीसे कन्ने कंठे अहवा वि वाहुजुगलम्मि । परिहेमि हत्य पाए^{१२} किंचि सरूवं ण यणेमि ॥ १४

किंच एयं किपि कहिंचि दिट्ठपुव्वमिव पडिहासइ, ता कहिं दिट्ठपुव्वं? इइ चितयंतो^{१४} ईहापोह-मगगणवेसणं^{१५} कुणमाणो मुच्छाए निवडिओ धरणिवट्ठे । सयमेव^{१६} समाससिऊणोड्ढिओ कुमारो । खणंतरेणं समुप्पन्नजाईसरणो य चित्तिउमाट्तो जहा 'अहं ईओ तइयजम्मे मगहाजणवए^{१७} वसंतपुरे गामे सामाइओ नाम कुडुंवी अहेसि । वंधुमई मे भारिया । अन्नया सुट्ठियायरियसमीवे धम्मं सोऊण संसारभउव्विग्गो सभारिओ पव्वइओ ।^{२१} गहियदुविहसिक्खो य संविग्गसाह्वहिं^{२२} समं विहरंतो समागओ एगं नगरं । सा वि साहुणीहिं^{२३} समं विहरमाणा समागया तम्मि चेव नगरे । दट्ठूण पुव्वरयसरणाओ तं पइ जाओ मे रागाणुबंधो । साहिओ^{२४} य विइयसाहुस्स । तेण वि निवेइओ पवत्तिणीए । तीए वि वंधुमईए । तओ भणियं वंधुमईए 'अहो^{२५} विचित्ता कम्मपरिणई, जओ एस गीयरयो वि एवमज्झवसइ । तो भगवइ! न मम अन्नत्थ^{२६} गदाए वि अणुबंधं मुयही, ता संपयं अणसणं चेव जुत्तं । यतः—

1 A B °सुप्पया° । 2 A B °ण ताणि । 3 A B °मी मए । 4 A B सम(मं) 5 A B °हेउगो । 6 C D जाइस्सरणमुप्प° । 7 C D निअमुदाए । 8 A B जया इ । 9 A B जहेयं । 10 C D न अन्न° । 11 C D अहो अच्चभुयं अहो अच्चभुयं किं पि एयं अदिट्ठपुव्वमम्हेहिं, ता किं सी° । 12 C D किंपि । 13 C D .जाणामि । 14 C D ईहानू(वू)हम° । 15 C D करेमाणो । 16 A B समासासि° । 17 C D °ऊण उट्ठिओ । खणंत° । 18 A B इओ य त° । 19 A B वसंतपुरए । 20 A B सुव्वयायरि° । 21 C D गहियसिक्खो । 22-23 C D सह । 24 A B °ओ विइ° । 25 C D आर्चिता । 26 C D गयाए चित्तणुबंधं मुइही ।

वरं प्रवेष्टुं ज्वलितं हुताशनं न चाऽपि भयं चिरसञ्चितं व्रतम् ।

वरं हि मृत्युः सुविशुद्धकर्मणो न चापि शीलस्खलितस्य जीवितम् ॥ १९

इयं^१सामत्थिय, भत्तं पञ्चक्खिय उब्बंघिऊण मया । तं च सव्वं सोऊण परमसंवेगावन्नेण मए चितियं जहा—‘तीए महाणुभावाए वयमंगभयाओ^२ एवमणुद्धियं, मम उण वयं भग्गमेव, ता अहं पि भत्तं पञ्चक्खामि’ त्ति चित्तिऊण गुरूणं च अणाचक्खिय भत्तं पञ्चक्खायं । मरिऊण गओ देवलोगं । तओ चइऊण इहं समुप्पन्नो । ता सुगुरुसामग्गि सव्वविरइं च लद्धूण क्हं माणसियरागाणुब्बंघकरणाओ अणारिओ जाओ म्हि? अणारियत्तणे वि जेणाहं पडिवोहिओ सो चेव^३ मज्झ सव्वगोरवट्टाणेषु वट्टइ । तथा य—

सो च्चिय अभयकुमारो मज्झ गुरू बंधवो सुही जणओ । जेण पडंतो नरगे उद्धरिओ निययबुद्धीए ॥ १५

जइ तेणं समं मेत्ती महाणुभावेण मज्झ न हु हुंता । ता धम्मकलावियलो भमडंतो नूण संसारे ॥ १६

ता किं इयाणि बहुणा संतप्पिण्ण? । तत्थेवाऽऽरियदेसे गंतूण सव्वदुक्खविमोक्खणक्खमं पवज्जामि पव्वज्जं’ ति चित्तिऊण उद्धिओ । मग्गिया य पुरिसा पुप्फाइ^४ पूओवयारं । पूइऊण य पडिमं गओ रायसमीवं । भणिओ य राया ‘ताय! संजाया ताव मह अभयकुमारेण सह पीई । ता जइ तायस्स^५ पडिहाइ तो गंतूण तत्थ परोप्परदंसणेण परमपीई काऊणाऽऽगच्छामि ।’ रत्ता भणियं ‘पुत्त! एवं चेव अम्हाण पीई ।’ ता सव्वहा न गंतवं तुमए ।’ तओ अविस्सज्जणाओ जहोचियमुवभोगाइयमकुणंतं दट्टूण ‘अवस्समकहिऊण गमिस्सइ’ त्ति कलिऊण दिण्णाणि पंचसयाणि सामंताणमंगरंक्खगाणि राइणा । भणिया य ते एगंते ‘जइ कुमारो गच्छइ ता तुम्होवरिं ।’ ‘आदेसो’ त्ति भणिऊण लगा कुमारपुट्टीए । कुमारेण^६ वि ‘वंचित्ता एए गच्छामि’ त्ति चित्तिऊण एगम्मि दिवसे भणिया जहा ‘भो आसवाहणियाए गच्छामो ।’ तेहिं वि ‘जं कुमारो आइसइ’ त्ति भणंतेहिं कट्टिया जच्चतुरंगमा बंदुराओ । गया वाहियालिं । वाहिया तुरंगमा । गओ कुमारो थेवं भूमिभागं । एवं दिणे दिणे अहियाहियं^{१०} गच्छंतो जाइ जाव अदंसणं, तओ^{११} थेववेलंगमेऊण नियत्तइ । एवं जाव मज्झणहे आगच्छइ । ते वि छायाए ठिया^{१२} निरिक्खेता अच्छंति । एवं वीसासित्ता समुदतीरे पच्चइयपुरिसेहिं पहाणजाणवत्तं रयणाणं भरावेऊण, पडिमं संकामिऊण य, तत्थाऽऽरुहिऊण समागओ आरियदेसं । पडिममभयस्स पेसिऊण, जिणाययणेषु महिमं^{१३} काराविय, पच्चइयपुरिसे^{१४} दीणाणाहाईणं रयणाणि दाऊण, पडिग्गहाइयं^{१५} गहेऊण, लोयं काऊण जाव सव्वविरइसामाइयं उच्चारेइ ताव जंपियं आगासट्टियदेवयाए ‘भो^{१६} महासत्तय! मा सव्वविरइं पडिवज्जसु^{१७} । अज्ज वि तुहऽत्थि भोगहलियं कम्मं । तं भुंजिऊण पव्वयसु ।’ तओ वीररसप्पहाणयाए ‘किं मज्झ कम्मं काहिइ?’ त्ति^{१८} गहिऊण सव्वविरइं विहरिउमाढत्तो । कमेण पत्तो वसंतंउरं नाम नगरं । तत्थ वाहिरदेव^{१९}उले ठिओ काउस्सग्गेण ।

इओ य^{२१} सा पुव्वभवभारिया बंधुमई देवलोमाओ चइऊण तत्थेव नगरे इब्भकुले पहाणसेट्टिस्स देवदत्तस्स धणवईए भारियाए सिरिमई नाम दारिगा जाया । सा य नयरवालियाहिं सह तहिं चेव देवउले^{२२} पइराव(?)वरणेण रमइ । भणियं च ताहिं ‘हला! वरे वरेह ।’ तओ अत्ताहिं अन्ने कुमारया वरिया । सिरिमईए भणियं ‘मए एस भट्टारगो वरिओ ।’ तव्वयणाणंतरं च देवयाए ‘अहो सुवरियं^{२३} अहो सुवरियं इमाए

1 O D इह । 2 O D समत्थिय । 3 O D एयमणुद्धियं मम पुण । 4 O D मे । 5 O D पूयोव° । 6 O D पडिहासइ । 7 O D तो । 8 O D रक्खाणि । 9 O D °रेणावि । 10 A B गच्छंते । 11 O D थोववेलं । 12 O D निरिक्खंता । 13 A B काराविया । 14 O D °दीणाणं य रय° । 15 O D निण्हिऊण । 16 O D महासत्त ! । 17 A B °सु त्ति, अज्ज । 18 O D निण्हिऊण । 19 O D °तपुरं । 20 O D °देवले । 21 O D अ । 22 O D पहरामणे° ।

23 A·B °यं इमाए ।

'वालियाए' ति भणंतीए गज्जियरवेणं रयणवुट्ठी मुक्का । तओ सा गज्जियरवोत्तथा तस्स पाएसु विलग्गा । तओ 'अणुकूलोवसगो' ति कल्लिऊण गओ तुरिय-तुरियं साहू अन्नत्थ । रयणवुट्ठिं^२ निवडियं सोऊण समागओ सपउरो राया । तओ राया तं रयणवुट्ठिं गेण्हिउमाढत्तो । देवयाए^३ फुरंतफडाडोयमीसणसप्पाइउट्ठाणेण वारिओ । भणियं च 'मए एयाए दारियाए^४ वरणए एयं दत्तं ।' तओ संगोवियं तीए जणएण^५ । पविट्ठा य नयरं । समागच्छंति य तीसे वरया । भणियं^६ च तीए 'ताय ! किमेए समागच्छंति ? ।' सेट्ठिणा भणियं 'पुत्ति ! तुञ्ज वरया ।' तीए समुल्लवियं 'ताय ! नीइसत्थे वि विरुद्धं कन्नगाणं त्रिइयं दाणं । यतः—

सकृजल्पन्ति राजानः सकृजल्पन्ति साधवः ।

सकृत् कन्याः प्रदीयन्ते त्रीण्येतानि सकृत् सकृत् ॥ २०

दिन्ना य अहं तुञ्जेहिं^७ जस्स संतियं धणं पडिच्छियं । किं च देवयाए वि अणुमन्नियं । तां कहमन्नं वरेमि ? , सो चेव मे पई ।' सेट्ठिणा भणियं 'पुत्ति ! सो कहं णज्जिही ? ।' तीए भणियं 'तया मए गज्जियरवोत्तट्ठाए पाएसु विलग्गाए तस्स दाहिणपाए एयारिसं लंछणं दिट्ठमासि; तेण णज्जिही ।' तओ सेट्ठिणा समाणत्ता 'जइ एयं ता पुत्ति । सव्वभिकखयराणं तुमं भिकखं देहि, मा कयाइ सो समागच्छइ ।' इओ य भवियव्वयानिओगेण मूढदिसाभागो^८ सो समागओ वारसमे संवच्छरे । पच्चभिन्नाओ य तीए । भणित्तं चाढत्ता । अवि य—

हा नाह ! हा गुणायर ! मह हिययाणंद ! इत्तियं कालं । कत्थ ठिओ मं दीणं दुहियमणाहं पमुत्तूणं ? ॥ १७
जप्पभिइं सामि ! तुमं तइया वरिओ मए सइच्छाए । तप्पभिइं मह हियए अन्नस्सं^९ य नत्थि अवगासो ॥ १८
संपइ मह पुण्णाइं वलियाइं जमिह आगओ तं सि । ता कुण्हे^{१०} दयं पिययम ! पाणिग्गहणेण मह इण्हि ॥ १९

इमं च सोऊण समागओ सेट्ठी । हक्कारिओ राया । तेहिं वि भणिओ 'महाभाग ! भणिया^{११} वि अणेगसो न एसा तुमं वज्जिय अन्नं मणेणावि वंछइ । भणइ य—

सो वा महाणुभावो मह देहं छिवइ कोमलकरेहिं । अहवा जलंतजालो जलणो एयं वयं मज्झ ॥ २०

ता पडिवज्जसु एयाए पाणिग्गहणं' ति । तओ अवस्सवेइयव्वकम्मोदयाओ, देवयावयणसुमरणाओ, तेसिं च निव्वंधाओ, परिणीया । भोगे य भुंजंतस्स समुप्पन्नो पुत्तो । जाव सो किंचि वत्तो जाओ ताव मोक्कलाविया जहा 'पव्वयामि, संपयं एस ते दुइओ' ति । तओ सा पुत्तवुप्पायणाणिमित्तं पूणियं चत्तं च गहाय कत्तिउमाढत्ता । तओ सुएण भणिया 'किमंत्र ! इयरजणपाउगं कम्मं काउमाढत्ता ?' । तीए भणियं 'पईरहियाण नारीणं एयं चेव विभूसणं ।' तेण संलत्तं 'हा^{१२} किमंत्र ! तायम्मि विज्जमाणे एवं वाहरसि ?' तीए भणियं 'गंतुकामो दीसए ते जणगो ।' तेण वि 'कहिं गच्छइ ? , वंधित्ता धरेमि' ति मम्मणुल्लावियेण तीए हत्थाओ चत्तं गहाय पाएसु सुत्ततंत्तहिं वेडित्ता भणियं 'अम्मो ! वीसत्था चिट्ठाहि, एस ताओ मए वद्धो न कहिंचि^{१३} गमिस्सइ ।' तओ तेण चित्तियं 'अहो ! बालयस्स ममोवरि सिणेहासंधओ; ता जत्तिया णेण वेडया दिन्ना^{१४} तत्तियवरिसाणि चिट्ठिस्सामि'^{१५} ति, जाव गणेइ ताव दुवालस ।^{१६} ठिओ दुवालस वासाणि । तदंते य रयणीए चरमजामम्मि पडिबुद्धो सुमरिऊण पुव्ववुत्तंतं विलविउमाढत्तो । तहा य—

धी धी अहं अणज्जो धेतुं जो सव्वविरइसामइयं । एवं पमायवसगो विसयामिसकइमे खुत्तो ॥ २१

वारितीए वि य देवयाइ चडिउं पइन्नगिरिसिहरे । हा हा कह व्हसिऊणं पडिओ संसारकूवम्मि ॥ २२

1 CD वालाए । 2 CD °ट्ठिं च निव° । 3 CD °ए य फुरं° । 4 CD वरणे । 5 AB °ण य । °पविट्ठा नयरं । 6 AB यं तीए । 7 CD ताह ! । 8 CD जस्संतियं । 9 CD °गो समागओ सो वा° । 10 CD °स्स न कत्थि । 11 AB °सु सयं । 12 CD वि य णेगसो । 13 CD °माढत्तं । 14 CD पइविरहिं° । 15 CD क्कित्तन्ने ! । 16 CD गच्छइ । 17 CD तत्तियाणि वरि° । 18 CD सि, जाव । 19 CD ठिओ य दु° ।

पुत्रभवे मणसा वि य भग्गम्भि वए अणारिओ जाओ । अहह न जाणे संपइ कीएय गईइ गंतव्वं ? ॥ २३
धिसि धिसि अलज्जिरेणं जाणतेणावि जं मए एयं । ववहरियं तं मन्ने भमियव्वं नूण संसारे ॥ २४

जओ भणियं—

सोच्चा ते जियलोए जिणवयणं जे नरा न याणंति ।
सोच्चाण वि ते सोच्चा जे णाऊणं न वि करन्ति ॥ २१

अहवा किमिणा संतप्पिएण वहुएणं ऽईयविसयम्मि ? । इण्हि पि भावसारं करेमि तवसंजमोज्जोयं ॥ २५

भणियं च—

पच्छा वि ते पयाया खिप्पं गच्छंति अमरभुवणाइं ।
जेसिं पिओ तवो संजमो य खंती य वंभचेरं च ॥ २२

तओ पभाए संभासित्ता पिययमं, पडिवज्जिऊण समणलिंगं, सीहो व्व गिरिकंदराओ निग्गओ गेहाओ, चलिओ य रायगिहं पइ । तदंतराले य जाणि तस्स रक्खणत्थं पंचसयाणि सामंताण जणगेण गिरुवियाणि ताणि य अंतराले अडवीए चोरियाए वित्तिं कप्पेमाणाणि दिट्ठाणि, पच्चमिन्नायाणि य । ताणि वि तं ओलक्खिऊण निवडियाणि तस्स चरणेसु । पुच्छियाणि य साहुणा 'भो किमेसा निंदणिज्जजीविया तुव्वेहिं समाढत्ता ?' तेहिं भणियं 'सामि । जया तुंम्हे वंचिऊण पलाया तथा अम्हे तुम्ह गवेसणं कुणमाणा समागय ईत्तियं भूमिभागं । न य कत्थ वि तुम्ह पउत्ती वि उवलद्धा । तओ कहमकयकजा रायस्स मुहं दंसेस्सामो ? त्ति लज्जाए भएण य ण गया रायसमीवं । अनिव्वहंता य एयाए जीवियाए जीवामो ।' तओ भगवया भणियं 'भो भद्राः ! धम्म एव यत्तो विधेयः । यतः—

सम्प्राप्य मानुषत्वं संसाराम्भोधिमध्यमग्नेन ।
सकलसमीहितकरणे धर्मविधौ भवति यतितव्यम् ॥ २३

न च प्रमादपरैर्भाव्यम् । उक्तं च—

यत् सम्पन्त्या न युक्ता जगति तनुभृतो यच्च नापद्विमुक्ता,
यन्नाऽऽधि-व्याधिहीनाः सकलगुणगणालङ्कृताङ्गाश्च यन्नो ।
यन्न लभन्ते गतनिखिलभयं यच्च नो मोक्षसौख्यं,
दुष्टः कल्याणमालादलनपटुरयं हेतुः दः ॥ २४

तस्मादेनं परित्यज्य धर्मोद्यमं कुरुत ।' तओ तेहिं वद्धकरयलंजलीहिं विन्नत्तं 'भगवं ! जइ जोग्गा ता देहि अम्ह पव्वज्जं ।' साहुणा य वुत्तं 'पव्वयह ।' ते वि 'तह' त्ति भणेऊण पयट्ठा तेण सह । भगवं पि अद्दयरिसी जाव रायगिहस्साऽऽसण्णीहूओ ताव गोसालगो अद्दयरिसिं पत्तेयबुद्धं भूगवतो वंदणत्थ-मागच्छंतं सोऊण वाएणुवट्ठिओ । सो य अद्दगेणोत्तर-पडुत्तरेहिं पराजिओ । तव्वायवत्तव्वया य सुयगडंगाओ विण्णेया । इह उणं गंधवित्थरभयाओ नो^{१०} लिहिया । तओ जाव अग्गओ गच्छइ तओ रायगिहस्स^{११} पच्चा-सण्णतरे हत्थितावसाणमासमपयं । ते य एगं महप्पमाणं हत्थि मारेत्ता तेणाऽऽहारेण^{१२} वहुणि दिवसाणि गमंति । भणंति य 'किमेएहिं वहुएहिं वीयाइजीवेहिं विणासिएहिं ? , वरं एगो चेव हत्थी मारिओ ।' तत्थ निययासमे तेहिं वणंताओ

1 A B °ज्जिएणं । 2 A B °णइइवि° । 3 O D चलोणेषु । 4 O D तुव्वे । 5 O D करेमाणा । 6 O D एत्तियं भूमिभागं । 7 A B भव्वा । 8 O D भयवओ दंसणत्थमा° । 9 O D पुण । 10 O D न । 11 A B पच्चास-ण्णतरे । 12 O D °ण पमूयदिवं ।

एगो महागयवरो वंधित्ता आणियो। सो^१ य दढभारसंकलानिवद्धो महंतलोहगलाहि य अगालिओ चिट्टइ। जाव य तत्थ ट्टाणे^२ महरिसी समागओ^३ ताव सो हत्थी समुप्पन्नविसिट्ठिविवेयत्तणओ भगवंतं पंचसयरायउत्तपरिवारियं वहुजणवंदिज्जमाणं दट्टूण 'अहं पि वंदाभि'त्ति जाव मणे संपहारेइ ताव भगवओ पहावेण तस्स हत्थिस्स संकलगलाओ सयखंडीभूयाओ। निरगलौ य पयट्टो भगवओ वंदणत्थं। तओ लोको 'हा हओ एस महारिसी एएणं' ति भणमाणो पणट्टो। सो वि करी अण्णामियकुंभत्थलफरिसियसाहुपयपंकओ साहुमणिमिसाए दिट्ठीए पेहमाणो वणं पविट्टो। ते य तावसा तं साहुस्साइसयमसहमाणा अमरिसवसेण विप्पडिवत्तीए उवट्ठिया। ते वि भयवया^४ 'सियवायावदायबुद्धिणा णिरुत्तरा कया, धम्मदेसणीए पडिवोहिया, पेसिया य भगवओ तित्थयरस्स समोसरणे। ते वि तत्थ गंतूण पव्वइया।

इओ य सेणियो राया लोपपरंपराओ हत्थिमोयणाइअच्छेरयभूयं साहुप्पभावं सोऊणं विम्हयउप्फुल्लोयणो अभयकुमाराइपरियणसमेओ तुरियं तत्थाऽऽणओ। दिट्ठो य साहु। भत्तिवभरनिवभरंणेण य तिपया-हिणापुव्वयं वंदिओ। तथा हि—

परिचत्तगिहावासय! आवासय! सयलसंजमगुणाणं। गुणगव्वियपरतित्थियगइंदवणसिंह! तुज्ज नमो ॥ २६

दिन्नो साहुणा धम्मलाभो, तथा हि—

कल्लाणपद्धइकरो दुरियहरो पावपंकसल्लोहो। तुह होउ धम्मलाभो नरिंद! सिवसोक्खसंजणगो ॥ २७

पुच्छित्ता य अणावाहं निसन्नो सुद्धभूमीए। भणियं च राइणा 'भगवं! महच्छरियमेयं जं निययप्पहावेण दढवंधणेहिंतो मोइओ हत्थी।' तओ भणियं भगवया—

न दुक्करं वंधणपासमोयणं गयस्स मत्तस्स वणम्मि रायं!।

जहा उ चत्तावलिण तंतुणा सुदुक्करं मे पडिहाइ मोयणं ॥ २८

राइणा विन्नत्तं 'भगवं! कहमेयं?' तओ साहियं^५ पुव्ववुत्तं नियचरियं। 'ता भो महाराय! जे ते मह वालगेण चत्तावलियतंतुवंधा दिण्णा ते सिणेहतंतवो मए वि^६ दुक्खेण तोडिय त्ति काऊण गयवंधणमोयणाओ वि दुम्मोया^{१०} पडिहासंति। अओ मए एवं पट्ठियं।' ^{११}एयं च णिसामिऊण पडिवुद्धा वहवे पाणिणो। सेणिय-अभयकुमारा वि परं परिओसमागया वंदितां य गया सट्टाणेसु। महरिसी वि भगवंतं महावीरं वंदिता उगविहारेणं विहरित्ता केवलवरणाणं उप्पाडेत्ता पत्तो परमसोक्खं मोक्खं ति।

गतमार्द्रककथानकम् [१]

*

अत्र चाभयकुमारेणाऽऽर्द्रकप्रतिबोधनं प्रति या कुशलता कृता तथा प्रयोजनमित्येव। 'कोसल्लया मो जिण सासणम्मि' इत्यनेन प्रथमं सम्यक्त्वभूषणमभिहितम्। द्वितीयमाह 'पभावण' त्ति प्रभावना= तीर्थस्थानतिकरणम्। सा चाष्टभिः प्रकारैर्भवति। यत उक्तम्—

पावयणी धम्मकही वाई नेमित्तिओ तव्वस्सी य।

विज्जासिद्धो य कई अट्टेव पभावगा भणिया ॥ २५

1 O D °सो दढ। 2 A B महेसी। 3 O D ताव य सो। 4 A B °लो पयट्टो। 5 साहुदावावदातबुद्धिणा इत्यर्थः। 6 A B °णापडि°। 7 A B पुव्ववुत्तत्ति°। 8 O D दुक्खं तो°। 9 A B °मोयणओ। 10 A B पडिहायंति। 11 A B एवं च। 12 A B °त्ता गया।

तत्रोल्लेखमात्रदर्शनार्थं शेषनिदर्शनान्यनादृत्य विद्यासिद्धाऽऽर्यखपुटाचार्यकथानकमाख्यायते-

[२. आर्यखपुटाचार्यक नकम् ।]

अत्थि इहेव जंबुद्वीवे दीवे भारहे वासे नम्मयाए महाणईए तीरट्टियं भरुयच्छं नाम महाणगरं । तत्थ य विहरंता समागया अज्जख्वंढा णामायरिया । ते य बहुसिस्सपरिवारा सिद्धाणेगविज्जा विज्जाचक्कवट्टिणो । ताण य एगो चेळओ भाइणेज्जो आयरियाणं वंदण-णमंसण-सुस्सूसणापरायणो । तेणाऽऽयरियाणं गुणंताणं विज्जाओ कण्णाहाडियाओ । विज्जासिद्धस्स य णमोकारेणावि विज्जाओ सिज्जंति त्ति काउं सिद्धाओ । इओ य गुडसत्थाओ नगराओ समागओ एगो साहुसंघाडगो । आयरिए वंदित्ता विन्नवेइ 'भगवं तत्थ नगरे एगो परिव्वायगो अकिरियावाई आगओ अहेसि । सो य-

नत्थित्थ कोइ देवो न य धम्मो नेय पुत्त-पावाइं । न य परलोगाईया न य अत्ता भूयवइरित्तो ॥ १
एमाइ बहुपगारं पलवंतो आगमोववत्तीहिं । साहूहिं जिओ संतो अवमाणेणं गओ निहणं ॥ २
नामेण वड्डकरओ तत्थेव पुरम्मि वंतरो जाओ । कूरो अइप्पयंडो जाणित्ता पुब्बवुत्तंतं ॥ ३
विगरालरुवंधारी आगासत्थो तओ इमं भणइ । 'रे रे पावा ! पासंढियाहमा ! लज्जपरिहीणा ! ॥ ४
तइया वायम्मि ममं जिणमाणा णो वियाणहा तुब्भे । मारेमि आरडंते संपइ विविहाहिं पीढाहिं ॥ ५
जइ पविसह पायाले आगासे वा वि जाह जइ कह वि । तो वि न छुइह तुब्भे दुक्कयकम्भेहिं नियएहिं ॥ ६
इय जंपंतो तो सो विविह्वसग्गेहिं समणसंघायं । उवसग्गिउं पवत्तो इण्हिं तुब्भे पमाणं ति ॥ ७

तत्रयणसंघणान्तरमेव सूरिणो सबालवुद्धं गच्छं तं च भाइणेज्जं तत्थेव मोत्तूण विज्जावलेणं झड त्ति गुडसत्थे गया । तस्स वंतरस्स कन्नेसु उवाहणाओ विल्लइत्ता पावरणेणऽऽपाणं पावरित्ता तप्पुरओ चेव सुत्ता । देवकुलिओ य खणंतरेणाऽऽगओ । सो य पडिमाकण्णेसु उवाहणाओ विलइयाओ, भगवंतं च सुहपसुत्तं पासेत्ता आसुरुत्तो 'अहो ! को एस अणज्जो ? जो देवस्सेवं करेइ ! ता निवेएमि एयं सपउरस्स राइणो जेण सँ एव निग्गहं करेइ'त्ति चित्तिज्जण निवेइयं सपउरस्स राइणो । समागओ यँ तुरियं-तुरियं सपउरो राया । भणियं च तेण 'रे' उट्टवेह ताव एयं ।' सो य सदेहिं महंतेहिं^{१०} वि न उट्टेइ । उग्घाडिओ य एगो पएसो जाव अहोभागं पेच्छंति । एवं जत्थ जत्थ उग्घाडंति तत्थ तत्थऽहोभागमेव पेच्छंति । तओ राइणा जंपियं 'अरे ! विभीसियापायं किंपि एयं ति, ता आहणह कस-लउड-पत्थरप्पहारेहिं ।' तओ जावाऽऽहणंति^{११}, ताव ते सव्वे^{१२} पहारा राउले अंतैउरियाणं संकामेइ । ताओ य पीडेज्जंतीओ विरसमारसंति । विन्नत्तं च आगंतूण महल्लगेण 'देव !

कीय वि कसप्पहारो उवलपहारो पुणो य अन्नाए । कीय वि लँउडपहारो लग्गइ अदिट्टओ चेव ॥ ८
सा का वि णत्थि देवी जीसे अंगम्मि लग्गइ न घाओ । अच्छंति रडंतीओ संपइ देवो पमाणं ति ॥' ९

रँना वि 'विज्जासिद्धो को वेस महप्पा जो^{१६} एवमंतेउरे^{१०} पउरे घाए^{११} संकामेइ । ता जाव सव्वे वि खयं न नेइ ताव पसाएमो' [? त्ति चित्तिज्जण तप्पसायणत्थमाणत्ता सव्वे जणा रायसहिया] खामेंति य जहा-

'खमसु महायस ! इण्हिं जं अवरद्धं अयाणमाणेहिं । पणिवइयवच्छल च्चिय भवंति तुम्हारिसा जेण ॥' १०

इमं च^{१८} सोऊणोडिओ भगवं । लग्गो य पिट्टओ वड्डकरओ, पट्टियाणि य तप्पिट्टओ अन्नाणि वि उप्पि-डंताणि देवरूवाणि । तस्स य देवउलस्स दुवारे अणेगँणरसहस्ससंचालणेज्जाओ मँइइमहालियाओ दोन्नि पहाण-

1 A B खपटा° । 2 O D ° । 3 O D ° सुस्सुसापरा° । 4 O D ° रूयधारी । 5 O D दुक्कइक° । 6 O D विलयित्ता । 7 O D सो चेव । 8 A B य तुरियं सप° । 9 O D अरे । 10 A B °हिं न उ° । 11 A B °त्ति तओ ताव । 12 O D पहारे । 13 O D लउडप° । 14 A B रना विज्जा° । 15 A B जो राउले अंतैउरे । 16 O D रे घाए । 17 A B संकामेइ । 18 O D सुणिज्जण उट्टि° । 19 O D °गपुरिससयसंचालणिज्जाओ । 20 A B महयमहा° ।

दोणीओ चिद्वंति । ताओ वि हक्कारियाओ चलियाओ तपिद्वओ । ताणि य देवरूवाणि ताओ खडहडावेंति जाव समागओ णगरमज्जभागे । तओ लोणेण पाएसु पडिऊण विण्णत्तो 'भगवं । मुंच देवरूवाणि ।' ताहे मुक्काणि । ताओ वि दोणीओ तत्थेव धरियाओ 'जो मए संमाणो सो ठाणे पराणेउ' त्ति । अज्ज वि तहेव चिद्वंति । वडुकरओ वि उवसंतो पवयणस्स महामहिमं करेइ । लोओ वि पभूओ पडिवुद्धो पसंसेइ 'अहो ! जिणसासणस्स माहणं जत्थेरिसा अइसया दीसंति । सब्बहा जयइ जिणसासणं' ति ।

इओ य भरुयच्छे सो भाइणेज्जचेहओ आहारोद्धीए भिक्खडो जाओ । तस्स विज्जापभावेण पत्ताणि आगासेण उवासगाणं धरेसु जंति, भरियाणि आगच्छंति । तमइसयं ददुं पभूयलोगो तम्महो जाओ । 'भणइ य 'बुद्धसासणं मोत्तुं कत्थ अन्नत्थ एरिसो अइसओ?' त्ति । ओहामिज्जइ संघो । तओ संघेण सूरीण जाणावियं जहा 'इत्थ एरिसा ओहावणा 'हवइ ।' तओ समागया सूरीणो । कहिओ 'सब्बो वि वुत्ततो । तेसिं च पत्तयाणं पुरओ सेयवत्थपच्चुत्थओ पडिगगहगो वच्चइ गच्छइ य । टोप्परिया सब्बपवरे आसणे कया चेइइ । अन्नत्थ कया एइ । ताणि य पत्ताणि उवासगेहिं पूरिऊण भरियाणि जावाऽऽगासेणोप्पयंति ताव सूरीहिं अंतराले सिल्ला विउव्विया । तत्थ य पडित्ता सब्बाणि भग्गाणि । चेहओ वि एयमायन्निऊण 'नूणं मम गुरू समागओ' त्ति भयेण णट्टो । सिरिअज्जखडडसरिणो वि गया बुद्धविहारे । तओ भणिया भिक्खुहिं 'एह, वंदह ।' आयरिएहिं भणियं 'एहि पुत्त ! बुद्धा ! सुद्धोयणसुया ! ममं वंदाहि ।' तओ निग्गया बुद्धपडिमा निवडिया सूरीण पायपंकए । तस्स य विहारस्स द्वारे थूमो चिद्वइ, सो वि भणिओ 'तुमं पि ममं वंदाहि ।' सो वि तहेव पाएसु निवडिओ । पुणो वि भणिओ 'अद्धोणओ चिद्वहि ।' तहेव ठिओ नियंठोणामियणामो त्ति पसिद्धिं गओ । लोगो य विन्हयउप्फुल्लोयणो जिणसासणाणुरत्तो जंपिउमादत्तो—

'पिच्छह भो अच्छरियं अइसयरूवं जिणिंदधम्मस्स । जं सूरीणं पाए वंदंति अजंगमा देवा ॥ ११

सो जयउ जिणो सिरिवद्धमाणसामी उ सासणं जस्स । वंदिज्जइ तियसेहिं वि भत्तिभरोणमियसीसेहिं ॥ १२

किं वहुणा भणिणं ? जइ इच्छह सयल्लसोक्खसंपत्तिं । तो जिणवरिंदभणिए कुणह सया आयरं धम्मो ॥ १३

[आर्यखपुटाचार्य थानकं समाप्तम् । २.]

ता एवं सासणं जो पभावेइ तस्स सम्मत्तं भूसिज्जइ । एवमन्येऽपि दृष्टान्ता अभ्यूह्या इति ।

द्वितीयं भूषणमभिहितम् । सम्प्रति तृतीयमभिधीयते । 'तित्थनिसेवणा य' त्ति । तरन्ति संसारसागरमनेन प्राणिन इति तीर्थम्, द्रव्य-भावमेदाद् द्विधा । तत्र द्रव्यात् सकाशात् संसारनीराकरस्तीर्यत इति कृत्वा द्रव्यतीर्थं तीर्थकृतां जन्मभूम्यादिलक्षणम् । तन्निषेवा सम्यक्त्वभूषणम्, यतस्तया सम्यक्त्वं शुध्यति । उक्तं च—

जम्मं णाणं दिक्खा तित्थयरारणं महाणुभावारणं ।

जत्थ य किर निव्वाणं आगाढं दंसणं होइ ॥ २६

जन्मभूम्यादिषु गतानां दर्शनमागाढं शुद्धं भवति । तथा भावनामाश्रित्याऽऽचाराङ्गनिर्मुक्तावप्युक्तम्—

जम्माभिसेय-निक्खमण-चवण-णाणुप्पया य णिव्वाणे ।

दियलोगभवण-मंदर-नंदीसर-भोमनगरेसु ॥ २७

अट्टावय उज्जिते गयगपयए य धम्मचक्के य ।

पास रहावत्तनगं चमरोप्पायं च वंदामि ॥ २८ (गा. ३३४—३३५)

1 O D छुहो । 2 O भिक्खाडो । 3 A B. भणइ वु° । 4 O D वट्टइ । 5 A B सब्बो वु° । 6 O D एय-
(यं) बुद्धं वंदह । 7 O D °हिं वि जंपियं-एहि । 8 O D °वरणे ।

अनयोर्व्याख्या तदुक्तैव लिख्यते—

तीर्थकृतां जन्मभूमिषु, तथा निष्क्रमण-व्यवन-ज्ञानोत्पत्तिभूमिषु, तथा निर्वाणभूमिषु, तथा देवलोकभवनेषु, मन्दरेषु, तथा नन्दीश्वरद्वीपादौ, भौम्येषु च=पातालभुवनेषु च यानि शाश्वतचैत्यानि तानि, वन्देऽहम् इति द्वितीयगाथान्ते क्रियेति । एवमष्टापदे, तथा श्रीमदुज्जयन्तगिरौ, गजाग्रपदे=दशार्णकूटवर्तिनि, तक्षशिलायां धर्मचक्रम् (चक्रे), तथाऽहिच्छत्रायां पार्श्वनाथ धरणेन्द्रमहि तने, एवं रथावर्ते पर्वते वैरस्वामिना यत्र पादपोपगमनं कृतम्, यत्र श्रीवर्धमानमाश्रित्य चमरेन्द्रेणोत्पतनं कृतम्, एतेषु च स्थानेषु यथासम्भवमभिगमन-वन्दन-पूजनोत्कीर्तन-निषेवणादिकाः क्रियाः कुर्वतो दर्शनशुद्धिर्भवतीति ॥” (पत्र ३८५-३८६)

भावतीर्थं तु ज्ञानादिगुणयुक्ताः साधवः, तत्पर्युपासनाऽपि सम्यक्त्वं भूषयति, तदुपदेशश्रवणादिना । भण्यते च—

नाणाङ्गुणसमग्ने जो णिच्चं पञ्जुवांसए साहू ।

सम्मत्तभूसर्णाई तस्स गुणा होंति णेगविहा ॥ २९

तथाऽऽचारनिर्युक्तावप्युक्तम्—

तिथ्यराण भगवओ पवयण-पावयणि-अइसइह्ठीणं ।

अभिगमण णमणं दंसण कित्तण संपूर्यणं थुणणा ॥ ३० (गा० ३३३)

अस्या अपि तदक्षरैर्व्याख्या—

तीर्थकृतां भगवताम्, प्रवचनस्य=द्वादशाङ्गस्य गणिपिटकस्य, त प्रावचनिकानाम्=आचार्यादीनां युगप्रधानानाम्, तथाऽतिशयिनामृद्धिमतां=केवलि-मनःपर्यायावधिमच्चतुर्दशपूर्वविदाम्, तथा आमौषध्यादिप्राप्तद्वीनाम्, यदाभिगमनम्, यच्च नमनम्, गत्वा च दर्शनम्, तथा गुणोत्कीर्तनम्, सम्पूजनं गन्धादिना, स्तोत्रैः स्तवनम्, तदपि सम्यग्भावनाहेतुरिति । (पत्र ३८५ तमे)

अत्र च द्रव्यतीर्थनिषेवायामार्यमहागिरय उदाहरणम् । तथा च—

[३. आर्यमहागिरि थानकम् ।]

सिरिथूलभइसामिस्स दोणिण सीसा महायसा जाया । दसपुव्वधरा धीरा गुणगणकलिया जुगपहाणा ॥ १

पढमो अज्जमहागिरिसूरी सम्मत्त-णाण-चरणंढ्ढो । वीओ अज्जसुहत्थी तत्तुल्लगुणो तदणुसेवी ॥ २

वोच्छिन्ने जिणकप्पे पडिकम्मं तस्स महगिरी कुणइ । अज्जसुहत्थिस्स गणं दाऊणं गच्छपडिवद्धो ॥ ३

अह अन्नया कयाई अज्जसुहत्थी गओ विहरमाणो । पाडलिउत्तम्मि पुरे ठिओ य पवरम्मि उज्जाणे ॥ ४

वसुभूइसेट्ठिपमुहो विणिग्गओ तस्स वंदणणिमित्तं । पुरलोगो वंदित्ता उवविट्ठो सुद्धभूमिए ॥ ५

तीसे परिसाएँ तओ पारद्धा सयलदुक्खनिद्वलणी । सद्धम्मकहा संवेगरंगसंसग्गसंजणणी ॥ ६

“भो भो भव्वा ! संपाविऊण अइदुल्लहं मणुयजम्मं । सिरिसव्वन्नुपणीए कुणह सया आयरं धम्मे ॥ ७

पडिवज्जह अट्टारसदोसेहिँ विवज्जियं जिणं देवं । वरसाहुणो थ गुरुणो, जीवाइपयत्यसदहणं ॥ ८

1 O D °ण-चरणज्ञा° । 2 O D. शाश्वतानि चै° । 3 O D °चक्रम्, अहिच्छत्रं । 4 O D °श्रीमद्वर्ध° । 5 O D °वासइं । 6 A B °णाइ । 7 O D °ण दरिस्सण । 8 A B °यणा । 9 O D रैव व्याख्या । 10 O D °चिन्तनाम् । 11 A B °णत्थो । 12 O D °लिपुत्तम्मि ।

परिहरह मोहजालं, राग-द्वोसारिणो णिसुभेह । चयह कसाए, इंदियतुरंगमे दमह दुइते ॥ ९
 चइऊण घरावासं असेसगुरुदुक्खसंतइनिवासं । पंचमहव्ययजुत्तं विवज्जियं राइभत्तेण ॥ १०
 तिहिं गुत्तीहिं सुगुत्तं पंचहिं समिईहिं संवुडमुयारं । खंताइदसपगारं पडिवज्जह^१ साहुवरधम्मं ॥ ११
 जइ णवि सक्कह एयं^२ काउं तो पंचऽणुव्वयसमेयं । तिगुणव्वय-चउसिक्खाकलियं पालेह गिहिधम्मं ॥ १२
 रिद्धीओं जोव्वणं जीवियं च खणभंगुराणि णाऊण । जेणोऽज्झिय संसारं संसारं जाह सिद्धिउरं ॥ १३
 इय सोऊणं सव्वा परिसा संवेगमागया धणियं । तो वसुभूई जंपइ पणमित्ता सूरिपयकमलं ॥ १४
 'भगवं ! जं तुव्वेहिं आइडुं तत्थ नत्थि संदेहो । किंतु जईणं धम्मं ण समत्थो दुक्करं काउं ॥ १५
 ता पसिऊणं देज्जउ गिहत्थधम्मो इमो महं नाह !' 'एवं' ति होउ गुरुणा भणिए, धेत्तूण गिहिधम्मं ॥ १६
 नियगेहे गंतूणं तं धम्मं कहइ सयणवग्गस्स । सो जाव ण पडिवज्जइ ता गंतुं गुरुसमीवम्मि ॥ १७
 पभणइ कयंजल्लिउडो 'जिणधम्मो एस मे समक्खाओ । सयणाण किंतु तेसिं मम वयणेणं ण परिणमइ ॥ १८
 ता तेणुवरोहेणं गंतूणं तत्थ पहु ! समुद्धरह । भवजलहिम्मि पडंते नियदेसणजाणवत्तेणं' ॥ १९
 अज्जसुहत्थी वि तओ पडिवज्जिय तग्गिहम्मि गंतूण । अक्खिविय देसणाए जा देइ अणुव्वए ताव ॥ २०
 अज्जमहागिरि भगवं जिणकप्पविहाणओ विहरमाणो । संपत्तो^६ दट्टुं ता सहसा अब्भुट्ठिओ सूरि ॥ २१
 तं दट्टूणं सेट्ठी पभणइ 'तुव्वं पि किं गुरू अत्तो ?' सूरि वि आह 'आमं, एसो भगवं गुरू अम्ह ॥ २२
 दुक्करकिरियानिरओ करेइ अइदुक्करं तवच्चरणं । पेयवणाइसु पडिमं ठाइ सरीरम्मि निरवेक्खो ॥ २३
 वहुविहउवसग्गसहो वावीसपरीसहे पराजिणइ । दसपुव्वमहासुयनीरनाहपारं परं पत्तो ॥ २४
 उज्झियहम्मं गेण्हइ भत्तं पाणं च जं न कायाई । वंछंति दूरदेसट्ठिया वि^८ वीसंजुओ वीरो ॥ २५
 एवं तग्गुणनिगैरं वण्णेत्ताऽणुव्वयाईं तेसिं च । दाऊण गओ सूरि, सेट्ठी वि य भणइ नियवग्गं ॥ २६
 'जइया एसो भगवं भिक्खट्ठा एइ तइय भत्ताइं । छडेज्जह^{१०} जइ कह वि हुं लेइ तओ होइ वहु पुण्णं ॥ २७
 तत्तो य वीयदिवसे तमउव्वं पेच्छिऊण भगवं पि । उवओ^{११} पुव्वयं जाणिऊण तत्तो च्चिय णियत्तो ॥ २८
 आवस्सयावसाणे जाव सुहत्थी वि^{१३} वंदए गुरुणो । ता भणियो 'किं अज्जो ! अणेसणा अज्ज मह विहिया ?' ॥ २९
 सो आह 'कहं ?' भगवं पि भणइ 'अव्भुट्ठिओ जओ कल्लं' । णाऊण इमं तत्तो खामइ परमेण विणएणं ॥ ३०
 तत्तो णिग्गंतूणं उज्जेणिं पुरवरिं गया तत्थ । जीवंतसामिपडिमं भत्तिव्वरणिव्वरा णमिउं ॥ ३१
 तत्तो गयग्गपयनग्गवरस्स नमणत्थमे^{१४} लगच्छम्मि । संपत्ता, तं च पुरं कह जायं एलगच्छं ? ति ॥ ३२

[४. एलकाक्ष धानकम् ।]

तं आसि दसण्णपुरं तत्थाऽऽसी साविगा गुणसमिद्धा । धणसत्थवाहधूया खूववई धणसिरी णाम ॥ ३३
 उत्तमसम्मत्तधरी अणुव्वयसिक्खावएहिं परिकलिया । मिच्छादिट्ठिगिहम्मी^{१६} परिणीया देव्वजोएण ॥ ३४
 चियव्रंदणं विहेउं वियाल्लेलाएँ पइदिणं सा उ । गेण्हइ पच्चक्खाणं हसइ तओ तीए भत्तारो ॥ ३५
 'पच्चक्खामि अहं पि य' अन्नम्मि दिणम्मि तेण सा भणिया । 'भंजिहिसि तुमं' तीए भणियो पडिभणइ सो एवं ॥ ३६

1 A B साहु जिणधम्म । 2 A B काउं पंचेवऽणुव्व^० । 3 शोभनः सारः यस्मिन् तत् संसारं सिद्धिपुरम् ।
 4 A B देसिं । 5 A B °णवइ । 6 C D °त्तो ता दट्टुं । 7 A B °यहरना^० । 8 C D धिइसंजुओ । 9 C D °नियरं ।
 10 A B जह । 11 C D उ । 12 A B गपओगे जा^० । 13 C D वंदइ । 14 A B °लमच्छिम्मि । 15 A B °दिट्ठीगेहे ।

न इह कोइ वि रयणीए उड्डिता भुंजई अओ देहि । पच्चक्खाणं मज्झं, दिन्नं तीए तओ पच्छा ॥ ३७
 एत्तो य तीए गुणगणआवज्जियदेवया विचित्तेह । 'कहं वेलेवेइ सद्धिं मूढो? ता अज्ज सासेमि' ॥ ३८
 गेण्हित्तु वरपहेणगच्छलेण भोजं समागया सा उ । तप्पुरवत्यव्वाए भगिणीए तस्स रूवेण ॥ ३९
 पभणइ य 'उड्ड भाउय! तुज्झ कए भोयणं मए सुरसं । आणीयं उवभुंजसु' सो वि य तं भोत्तुमाढत्तो ॥ ४०
 भणिओ य सावियाए 'पच्चक्खिय भुंजसे किमेयं?' ति । 'तुच्चमच्चएहि अमहं किमालवालेहि' सो भणइ ॥ ४१
 'देवी वि तओ रुसिउं तलप्पहारेण दो वि अच्छीणि । भूमीए पाडेत्ता, खिसिय निययं गया ठाणं ॥ ४२
 सद्धी वि 'मज्झ अयसो एसो' त्ति मणम्मि देवयं काउं । काउस्सगम्मि ठिया, समागया देवया पुण वि ॥ ४३
 जंपइ य 'जेण कज्जेण सुमरिया साविगे! तयं भणसु ।' सा भणइ 'अप्पविहियं अयसं अवणेहि मह एयं ॥' ४४
 तत्तो य निप्पएसाणि ताणि नाऊण तस्स अच्छीणि । केण वि तक्खणमारियएलयसपएसअच्छीणि ॥ ४५
 आणेऊणं देवी संजोइत्ता गया नियं ठाणं । इयरो वि य पच्चूसे पुच्छिज्जइ नगरलोगेहिं ॥ ४६
 'किं तुज्झ एलगस्स व अच्छीओ भद! अज्ज दीसंति?' । तेण वि तेसिं सव्वं कहियं रयणीए जं वित्तं ॥ ४७
 सो वि य तप्पभिईए जाओ सुस्सावगो गुणसमिद्धो । एसो वि य वुत्तंतो पयडो सव्वत्य संजाओ ॥ ४८
 कोऊहलेण य जणा अन्नत्तो इति पिच्छगा तस्स । 'कत्य गमिस्सह?' पुट्ठा, वयंति ते एलगच्छउरं ॥ ४९
 एसा णामोप्पत्ती वियाहिया एलगच्छणगरस्स । तत्य य गयग्गपयगो अत्थि नगो जिणघराइत्तो ॥ ५०

[गजाग्रपदपर्वतनामोत्पत्तिकथा]

पुब्बि दसन्नकूडो णामं तस्साऽऽसि संपयं एयं । जह संजायं णामं तह भणंतं निसामेह ॥ ५१
 तत्थाऽऽसि पुरे राया सूरु ^१वीरो पियंवओ सरलो । नीसेसकलाकुसलो सावगधम्मम्मि उज्जुत्तो ॥ ५२
 पणमंतभूरिसामंतमउल्लिमणिमसिणिऊरुपयवीढो । निद्वलियदरियसत्तू णामेण दसण्णभदो त्ति ॥ ५३
 उवसंतडिंबडमरं सो पालइ कुलकमागयं रज्जं । उव्वहइ य अच्चंतं गव्वं णियरिद्विवित्तारे ॥ ५४
 इत्तो य भरहवासे वर्राडविसयम्मि धण-जणसमिद्धो । णामेण धण्णपूरयगामो गुणसंजुओ अत्थि ॥ ५५
 तत्य य मयहरउत्तो निवसइ एगो समुज्जयसहावो । तच्चमज्जा छिंलइया डिंढियसइवेण सह वसइ ॥ ५६
 अह अन्नया य जायं रम्मं णडपेक्खणं तहिं गामे । दिट्ठो य छिंलईए कयवलणयपरिहणो णट्ठो ॥ ५७
 तं 'पुरिसं' ति मुणेउं संजाओ तीई तम्मि अणुराओ । तो भणिओ अणुणट्ठो 'जइ एस मए समं रमइ ॥ ५८
 एएणं चिय वेसेण देमि दम्मद्वसयमणूणं ते' । सो वि तयं पडिवज्जिय भणइ 'तुहं पिट्ठओ चैव ॥ ५९
 आगच्छइ एस, परं साहसु अमहाण अप्पणो गेहं' । सा वि सच्चिंधं काहिउं गंतुं गेहम्मि रंधेइ ॥ ६०
 जोगं इमस्स खीरिं, पत्तो णट्ठो वि, चलणसोयम्मि । विहियम्मि य उवविट्ठो, परिविट्ठा तीए तो खीरी ॥ ६१
 धयगुलपुण्णं थालं दिन्नं जा नेय भुंजए ताव । संपत्तो सो सइवो, वुत्तो णट्ठो तओ तीए ॥ ६२
 'एत्थ ^{१०}तिलोयरगम्मी पविससु जा पट्ठवेमि एयं' ति । तत्य पविट्ठो णट्ठो, इयरो वि य भणइ 'किमियं?' ति ॥ ६३
 सा जंपइ 'भुंजामि' पडिभणियं तेण 'चिट्ठ ताव तुमं । भुंजामि अहं' 'अच्चंतमुक्खिया हं' इमा भणइ ॥ ६४
 उवविट्ठो सो वि बला, जावऽज्ज वि णेय भुंजए ताव । संपत्तो से भत्ता, तीए तओ जंपिओ सइवो ॥ ६५
 पविससु इत्थोवरए गंतव्वं णेय दूरभूमीए । जम्हा सप्पो चिट्ठइ परओ अइकसिणतणुधारी ॥ ६६
 सो वि पविट्ठो तत्तो, पइणा वि इ पुच्छिया इमा 'किमियं?' । तीए वि य संलत्तं 'जेमेमि छुहाइया णाह!' ॥ ६७

1 A B देवीए तओ । 2 O D स्सह । 3 O D धीरो । 4 O D 'त्तु, दसण्णभदो त्ति नामेण ॥ 5 O D, विराडविसयम्मि जण-धणसं । 6 O D तीए तम्मि अहिलासो । 7 O D मे । 8 A B खीरं । 9 O D उ । 10 O D तिलोवरं ।

सो भणइ 'चिट्ठसु तुमं ताव अहं चैव किंचि भुंजामि' । सा वि तओ पडिजंपइ 'कह अन्हाओ पभुंजिहिसि ? ॥ ६८
जम्हा उ अट्टमिदिणं अज्ज तओ ण्हाइऊण भुंजाहि' । सो भणइ 'अहं भुंजामि ताव ण्हाएज्जसु तुमं' ति ॥ ६९
इय जंपिऊण भुत्तो, एत्तो य णडेण तेण छुहिएणं । घेत्तूण फूमिय तिळा, तं सोऊणं तओ सइवो ॥ ७०
'सप्पं' ति मण्णमाणो पळाइ तत्तो दुयं विणिग्गंतुं । नट्ठो वि तयणुमग्गेण निग्गओ अवसरं मुण्णित्तं ॥ ७१
मयहरउत्तो उँ तओ तं दट्टुं पुच्छए तयं महिल्ला(लं ?) । 'किमियं पिये ! पसाहसु' सविसाया सा वि जंपेइ ॥ ७२
'हाऽणज्ज ! तुमं पुब्बं पि वारिओ न य करेसि मह वयणं । एयं उमा-महेसरज्जुगलं तुह गेहँगव्भत्थं ॥ ७३
निवसंतं [तं] अज्जट्टमीएँ जं खंडिओ तए धम्मो । तेण वि णिग्गंतूणं न नज्जए कत्थ वि पलाणं' ॥ ७४
तं सोऊणं विमणो महिलं पडिभणइ 'को पुण उवाओ ? । जेणाऽणच्छेज्ज पुणो एयं महगेहमज्जम्मि' ॥ ७५
सा जंपइ 'बहुद्वं विट्ठेत्ता ताण कुणसु महपूयं । जेण पुणो तुह उवरिं परितुट्ठं होइउं एइ' ॥ ७६
तं सोऊणं एसो चलिओ दव्वस्स विट्ठवणनिमित्तं । 'किर एयाणं पूयं काहामि' मणे विचित्तो ॥ ७७
निग्गंतुं गेहाओ पत्तो अन्नत्थ दूरदेसम्मि । काऊण तत्थ कम्मं सुवण्णयं विट्ठवए एसो ॥ ७८
दसगादियाणगा ऊ माणेणं थोवयं ति न हु तुट्ठो । तह वि हु नियघरहुत्तं संचलिओ जाइ मग्गम्मि ॥ ७९
एगत्य तरुतल्लम्मि य उवविट्ठो जाव चिट्ठए ताव । राया दसण्णभदो समागओ तुरयअवहरिओ ॥ ८०
थक्को तत्थ तरुतले तुरंगमो जाव मग्गपरिसंतो । तावुत्तिन्नो राया, दंसइ एसो वि से नीरं ॥ ८१
तुरयाओ पल्लाणं अवणिय विस्सामए तओ रायं । पुट्ठो य नरवरेणं नियवुत्तंतं कहइ सव्वं ॥ ८२
चित्तइ तओ नरिंदो "मुट्ठो एसो पवंचिओ तीए । किंतुच्छाहो गरुओ 'अविज्जमाणं पि विट्ठेत्ता ॥ ८३
किर पूयं काहामि,' ता किं एयस्स कम्मपुरिसस्स । अहियं करेमि; अहवा नेमि इमं तत्थ नियनयरे ॥ ८४
जेणुवगारी एसो" इय जा चित्तेइ ताऽणुमग्गेण । पत्तं णिवस्स सेण्णं, तेण समं जाइ तं घेत्तुं ॥ ८५
नियनयरम्मि नरिंदो अत्याणत्थो य भणइ तं 'भद ! । भण किं दिज्जउ तुज्जं ?' सो वि हु पडिभणइ 'मह देव ॥ ८६
दिज्जउ पूयाहेउं किंचि वि' पँडिवज्जियं तयं राया । कोऊहलेण चिट्ठइ विविहालावेहि तेण समं ॥ ८७
इत्तो य देवमहिओ तेलोक्कदिवायरो जिणो वीरो । विहरंतो संपत्तो वियालवेलाएँ तम्मि पुरे ॥ ८८
देवेहिँ समोसरणे रइयम्मि, तओ निउत्तपुरिसेहिं । गंतूणं विन्नतो दसन्नभदो महाराया ! ॥ ८९
'बद्धाविज्जसि नरवइ ! नरिंद-देविंदवंदपरियरिओ । समणगणसंपरिवुडो अइसयचउतीससंजुत्तो ॥ ९०
उप्पन्नदिव्वनाणो अट्टमहापाडिहेरपरियरिओ । इह चैव समोसरिओ दसण्णकूडे जिणो वीरो' ॥ ९१
तं सोऊणं सहसा राया रोमंचपुलइयसरीरो । अच्चुट्ठिऊण तुरियं तत्थ ठिओ वंदई सिरसा ॥ ९२
बद्धावयपुरिसाणं दाऊणं रूपमइयदम्माणं । अद्धत्तेरसलक्खा अंगविलग्गं च आभरणं ॥ ९३
चित्तइ य तहा 'कल्लं वंदामि जिणं जहा ण केणावि । वंदियपुब्बो भयवं सव्वाए नियसमिद्धीए' ॥ ९४
एवं च चित्तिऊणं तं रयणिं हरिसनिव्वरो गमइ । तिथय-चक्कि-बल-कैसि-साहु-सप्पुरिसचरिएहिं ॥ ९५
देइ तओ आएसं पहायसमयम्मि मंतिवग्गस्स । जह-सव्वा सामग्गी करेह पउणा विसेसेणं ॥ ९६
जामि जिणवंदणत्थं जेणाहं तह य पडहयरवेण । घोसाविज्जउ नयरे जह 'राया सव्वविभवेणं ॥ ९७
जाइ जिणवंदणत्थं तम्हा सव्वे वि सव्वरिद्धीए । आगच्छंतु सयासं अकालहीणं नरिंदस्स' ॥ ९८
तव्वयणं आणाए सव्वं संपाडियं अमच्चेहिं । सव्विद्धीए लोणं आगच्छंतं निवो दट्टुं ॥ ९९
ण्हाओ कयवलिक्कम्मो सव्वालंकारभूसियसरीरो । सेयदुगुल्लो कयसियविल्लेवणो सेयकुसुमधरो ॥ १००

सेयगइंदाखुदो सियछत्तो सेयचामरुक्खेवो । सव्वोरोहसमग्गो लीलाएँ गओ समोसरणे ॥ १०१
 उत्तरिय गयवराओ, काऊण पयाहिणं च तिकखुत्तो । अभिवंदिऊण य जिणं, उवविट्ठो निययठाणम्मि ॥ १०२
 ताव य भगवं धम्मं जोयणनीहारिणीएँ वाणीए । नियनियभासापरिणामिणीएँ कहिउं समाढत्तो ॥ १०३
 इत्थंतरम्मि सक्को 'धीवी कह अलियगव्वमुव्वहइ । एस निरिंदो एवं ? ता संबोहेमि' चित्तेउं ॥ १०४
 उत्तुंगधवलदेहं मणिकंचणरयणभूसियसरीरं । एरावणं विलग्गो, विहेइ तस्सड्ड उ मुहाइं ॥ १०५
 एक्केक्कयम्मि वयणे अट्टट्ट करेइ दंतमुसलाइं । एक्केक्कयम्मि दंते अट्टट्ट ठवेइ वावीओ ॥ १०६
 वावीए वावीए विउव्वए अट्ट अट्ट पउमाइं । इक्केक्कयम्मि पउमे अट्टट्टदले पक्कप्पेइ ॥ १०७
 इक्केक्कयम्मि य दले वत्तीसइपत्तविहियनट्टाइं । अट्टट्ट सुरम्माइं विउव्वए नाडयवराइं ॥ १०८
 सामाणिय-दोगुंदुग-पारिसय-सुनद्धअंगरक्खेहिं । लोयप्पाला-ऽणीयाहिवेहि सत्तहि य अणिएहिं ॥ १०९
 नीसेसपईन्नय-आभिओग-किच्चिसिय-अच्छरगणेहिं । परिवारिओ समंता सुरिंदरिद्धीइ दिप्पंतो ॥ ११०
 एवं आगंतूणं पयाहिणं तव्विलग्गओ चेव । दाऊणं अवणामइ अगपए तस्स हत्थिस्स ॥ १११
 ताणि य सिलायलम्मी सक्कपभावेण तत्थ खुत्ताणि । अज्ज वि दीसंति, अओ गयग्गपयग्गो गिरी जाओ ॥ ११२
 भत्तिभरनिव्वरंगो सक्को नमिउं जिणस्स पयकमलं । सव्वभूयगुणनिव्वद्धं एयं थुइमंगलं पढइ ॥ ११३
 भवनीरायरनिव्वडंतजंतुसंताणतारणतरंड ! । तियसिंदवद-असुरिंदवदपरिवंदिय ! मुणिंद ! ॥ ११४
 जियदुज्जयमयरद्वयसुहड ! महामोहमल्लंबलहरण ! । करकलियविमलमुत्ताहलं व परिकलियतेल्लोक्क ! ॥ ११५
 दुट्टट्टकम्मतरुकडिणगंठिनिट्टव्रणनिट्टुरकुठार ! । तियल्लोयतिल्लय ! नमिमो जिणिंद । पयपंकयं तुम्ह ॥ ११६
 माणस-सारीरियदुहसहस्ससंपीडियाण सयकालं । कुणसु पसायं सामिय ! सिवसुहसंपायणेणऽम्ह ॥ ११७
 एवं थोऊण जिणं, भत्तिव्वभरनिव्वरओ तओ सक्को । नियठाणे उवविट्ठो, धम्मं सोउं समाढत्तो ॥ ११८
 तं पेच्छिऊण राया चित्तइ संवेगमागओ धणियं । 'सुट्टु अणेणं धम्मो कओ जओ एरिस विभूई ॥ ११९
 धिसि धिसि अलज्जिरेणं अलियं गव्वं समुव्वहंतेण । तिण-त्तल्लसयासाओ वि धणियं लहुईकओ अप्पा ॥ १२०
 एयस्स य रिद्धीए महरिद्धीए य अंतरं गरुयं । ता कह अयाणुएणं अहियं आयासिओ अप्पा ? ॥ १२१
 एवंविहाणि अवमाणणाणि दीसंति जत्थ संसारे । ता पज्जतं तेणं, करेमि तवसंजमोज्जोयं' ॥ १२२
 एयं विचिंतिऊणं, वंदित्ता जिणवरस्स पयकमलं । पभणइ 'जइ हं जोग्गो ता देज्ज उ मज्झ मुणिदिकखा' ॥ १२३
 संवेगरंगमउलं जाणित्ता तस्स तक्खणं चेव । भगवं पि देइ दिक्खं मुणिगणसंसेवियमुयारं ॥ १२४
 दट्टूण गहियदिकखं इंदो भत्तीइ वंदिउं भणइ । 'नत्थि मह एस सत्ती, विज्जिओ हं संपयं तुमए' ॥ १२५
 पन्नासरहसहरसा सत्त य पमयासयाइं चइऊण । काऊण तवं घोरं दसण्णभद्दो गओ मुक्खं ॥ १२६
 सो वि इ मेहरपुत्तो दट्टुं नरनाहसंतियं चरियं । संवेगभावियप्पा पव्वइओ जिणसगासम्मि ॥ १२७

तत्थ य गयग्गपयनगेँ सिरिअज्जमहागिरीहिं, सूरीहिं । तित्थे परमपवित्ते णिसग्गसुभभावंसजणणे ॥ १२८
 वंदेत्तु चेइयाइं वित्थिन्नसिलायले सुरमणीए । उत्तमसत्ताऽऽइण्णं पायवगमणं कयं तेहिं ॥ १२९
 पत्ता य देवलोगं, एवं किल दव्वतित्थसंसेवा । दंसणसुद्धिनिमित्तं सूरीहिं महागिरीहिं कया ॥ १३०

[आर्यमहागिरिक समाप्तम् । ३.]

भावतीर्थनिषेवायां भीम-महाभीमावुदाहरणम् । तत्र च सम्प्रदायः—

[४. भीम-महाभीमयोः कथानकम् ।]

अथि गयणतलविलगदुगसिहरसयसंकुलो नाणादुमसंडमंडियनियंयुदेसो संचरंतमीसणसावयकुलमेहला-
तडविभागो बहुगुहानिवसंतसवरसंधाओ परिपेरंतभमंतवणहत्थिजूहो महानइन्ममयापवाहुप्पत्तिभूमी निज्झरण-
झरंतझंकारवहिरियदिसात्रलो वन्नखुक्कारपउरो सिहिगणकेक्कारव-कोइलाकुलकोलाहलमुहलो विज्झो नाम
पव्वओ । तस्स य विसमाहोभागनिविट्ठा अथि वंसकलंकी नाम चोरपल्ली । तीए य समत्यचोराहिवा
भीम-महाभीमाहिहाणा दुवे भायरो परिवसंति । ते य सम्मदिट्ठिणो वि अविरया पणिवहाइपसत्ता पायं चोरि-
याए चेव वित्ति कप्पेमाणा विहरंति । अन्नया य सत्थेणं सह अणियवविहारेणं विहरमाणो चंदो व्व सोमयाए,
सूरो व्व तवतेयदित्तीए, धरणीतलं व खंतीए, जलहि व्व गंमीरयाए, सुरसेलो व्व थिरयाए, गयणतलं व
निरालंवायाए, मेहो व्व दुहसंतावतवियभव्वसत्तसंतावावहारयाए, सुरगुरु व्व बुद्धीए तक्कालवट्टमाणसुयसागर-
पारगामी परोवगारकरणेक्कतल्लिच्छचित्तो, किं बहुणा ? जिणधम्मो व्व मुत्तिमंतो सुसाहुजणपरिवुडो समागओ
तं पल्लिप्पएसं धम्मघोसो नाम सूरी । एत्थंतरस्मि य

आवरियं गयणयलं तमालदलसामलेहिं जलएहिं । अइग्जियसदेणं फुट्टइ व नहंगणं सहसा ॥ १

विज्जू र्यं चमकंती, पीवरधाराहि निवडए सलिलं । पूरागया नईओ, चिक्खल्लचिल्लिचिला मग्गा ॥ २

जलपुन्ना संगाहा, भमंति इंदोयगाइवहुजीवा । किं बहुणा ? संजाया उट्ठिभन्नवंकुरा धरणी ॥ ३

तं च तारिसं पाउससिरिमवलोइज्जण भणिया गुरुणा साहुणो जहा 'संपयं गच्छंताणमसंजमो, ता गवेसह
इत्थेव पल्लीए पाउसकरणनिमित्तं वसहिं' । तओ 'इच्छंति भणिज्जण पविट्ठा तत्थ पल्लीए । पुच्छिओ मज्झत्यवओ
कोइ जहा 'अथि इत्थ कोइ जो अम्हाणं उवस्सयं देइ ?' तेण भणियं 'वच्चह इत्थ गेहे पल्लीवईण समीवं, ते
तुम्ह भत्ता' । तओ पविट्ठा तत्थ गेहे साहुणो । दिट्ठा य तेहिं । तओ 'अहो ! असंकप्पिओ गेहंगणे कप्प-
दुमुग्गमो, अचित्तिओ चिंतामणिसंगमो, अकामियं कामवेणुसमागमणं, अप्पत्थिया कामवडसंपत्ति' त्ति चित्तेता
हरिसुप्फुल्लेयणा पडिया पाएसु । भणियं च 'आइसह जमग्हेहिं कायव्वं ?' । साहुहिं भणियं जहा 'पेसिया
अग्हे गुरुणा चाउम्भासिकरणजोगोवस्सयगवेसणनिमित्तं, ता किमत्थि कोइ उवस्सओ ?' । तओ 'अणुग्गहो'त्ति
भणमाणेहिं दंसिओ जइजर्णस्स पाउग्गो उवस्सओ । समागया य सूरिणो । संभासिज्जण सेजायरे ठिआ तत्थ
नियधम्मजोगपरायणा । ¹¹ते य पल्लिनाहा तव्वत्तिसंजुत्ता गमिति कालं । अवि य—

कइया वि हु सज्जायं मुणिवरवयणाओं निग्गयं महुरं । संवेगभावियमणा सुणंति अमयं व घोट्ठिन्ता ॥ ४

कइया वि धम्मझाणं श्लियायमाणे मुणीसरे सुइया । तम्महनिहित्तनयणा खणमेकं प वासेन्ति ॥ ५

कइया वि हु पडिलेहण-पमज्जणाईसु उज्जए साहु । अवलोइज्जण हरिसं वच्चंति गुणाणुराणेण ॥ ६

कइया वि हु वक्खाणं सुणंति गुरुमुहविणिग्गयं तुट्ठा । दुत्तरभवनीरायरतारणवरजाणवत्तं व ॥ ७

एवं च भत्तिभरणवभरण जइपज्जुवासणपराणं । संवेगभावियाणं बोलीणो पाउसो ताणं ॥ ८

अह अन्नया कयाई पढंति गुरुणो मुंणी समुदिसिउं । एयं गाहाजुयलं ताण सुणंताण दोण्हं पि ॥ ९

उँच्छ वोळिति वई तुंवीओ जायपुत्तभंडाओ ।

वसहा जायत्थामा गामा पँव्वायचिक्खल्ला ॥ ३१

1 O D °रुद्धं । 2 O D पाणव° । 3 A B °वद्धमा° । 4 O D ड । 5 O D °ओ य म° । 6 O D °णसुव° ।
7 भक्तौ उपासकावित्यर्थः । 8 A B °पियने° । 9 O D °स्मासक° । 10 O D °णपाओग्गो । 11 A B ते पल्लि° ।
12 सुनीन् । 13 इमे ३१-३२ अङ्कयुक्ते द्वे गाये ओघनिर्युक्तेः १७०-१७१ अङ्कतमे स्तः, वृहत्कल्पभाष्ये १५३९-४०
अङ्कवलौ च द्वितीयगाथाचतुर्थचरणपाठान्तरसमेते लभ्येते, तद्यथा-विहरणकालो सुविहियाणं । 14 प्रम्लानकर्दमाः ।

अप्पोदगा य मग्गा वसुहा वि य पक्कमट्टिया जाया ।
अन्नोक्कंता पंथा साहूणं विहरियं कालो ॥ ३२

तओ इमं विहारकमसूयगं सुणिऊण उव्वाहुलयभरभरेज्जमाणमाणसेहिं वंदिऊण भणियं तेहिं 'जहा भयवं ! महारंभाइपसत्ताण तुम्ह पायसुस्सूणापयपवाहपक्खालेज्जमाणपावपंकाणं अम्हाणं अणुगहट्टाए किं ण इत्येव चिट्ठेस्सह, जेण एवं भणह ?' । गुरूहिं भणियं 'सावया ! न एस कप्पो साहूणं । जओ भणियमागमे-

संमणाणं सउणाणं भमरकुलाणं च गोउलाणं च ।
अणियाओ वसहीओ सारइयाणं च मेहाणं ॥ ३३

ता महाणुभावा ! न इत्यस्त्ये आगहो कायव्वो, वट्टमाणजोगेण य चाउम्माससमत्तीए विहरिस्सामो' । अन्नम्मि य दिणे^१ संवहंतेसु साहूसु आमंतिऊण ते भणियं(या) गुरूहिं जहा 'पभाए अम्हाणं अणुकूलं पत्थाण-दिणं ता भो भद्दा ! परिभाविऊण संसारासारत्तणं, चवलत्तणमिंदियाणं, खणरमणीयत्तणं विसयाणं, निच्चपरि-सडणसीलत्तणमाउयदलाणं, दुग्गइनगरगमणपगुणमग्गत्तणं च पावायरणाणं, गेण्हह सव्वविरइपमुहं किंचि विरइट्टाणं' । तओ 'कहिं मरुत्थलीए कप्पपायवो ?, कहिं मायंगगेहे एरावणो हत्थी ?, कहिं दालिदियगेहे रयण-बुट्टी ?, कहिं अम्हारिसा पाणिणो ?, कहिं एवंविहा सामग्गि ?' त्ति संपहारिऊण भणियं तेहिं 'भयवं ! जमम्हाण-मुच्चियं तं सयमेव संपहारिऊण उवइसह । तओ गुरूहिं 'एयस्सेव उच्चियं'ति चित्तिऊण दिन्नं ताण रायंभोयण-वयं । कहिया य तदोसा जहा-

मालिति महियलं जामिणीसु रयणीयरा समंतेणं । ते विट्ठालिति फुडं रयणीए भुंजमाणा उ ॥ १०
मेहं पिपीलियाओ हणंति, वमणं च मच्छिया कुणइ । जूया जलोयरत्तं, कोलियओ^२ कुट्टरोगं च ॥ ११
वाल्लो सरस्स भंगं, कंटो लग्गइ गलम्मि दारुं च । तालुम्मि विंधइ अली वंजणमज्झम्मि भुंजंतो ॥ १२
जीवाण कुंथुमाईण घाईणं भाणधोयणाईसु । एमाइ रयणिभोयणदोसे को साहिउं तरइ ? ॥ १३

तथा निशीथभाष्येऽप्युक्तम्-

जइ वि हु फासुयदव्वं कुंथू-पणगाइ तह वि दुप्पस्सा ।
पच्चक्खणाणिणो वि हु राईभत्तं परिहरंति ॥ ३४
जइ वि हु पिवीलिगाई दीसंति पईवमाइउज्जोए ।
तह वि खलु अणाइन्नं मूलवयविराहणा जेणं ॥ ३५

(निशीथभाष्यगा० ३३९९-३४००)

एवं च दाऊण तेसिमणुसट्ठिं राईभोयणवयं च पभायसमये पट्टिया सूरिणो । ते य दो वि करकलिय-करालकरवाला पट्टिया गुरूण पुरओ, जाव पत्ता गुरूणो सीमंतं । तओ नियत्तिउकामेहिं वंदिया तेहिं गुरूणो । भणियं च गुरूहिं जहा-

'धैर्यभंगे गुरुदोसो धेवस्स वि पालणा गुणकरी उ ।' तम्हा दढव्वएहिं होयव्वं एत्थ वत्थुम्मि ॥ १४
एवं(व) भणिऊण गुरूणो अन्नं देसंतरं गया, ते वि । 'इच्छं'ति भाणिऊणं संपत्ता निययगेहम्मि ॥ १५
अह अन्नया कयाई चोरसमेएहिं अण्णविसयम्मि । गंतुं अइप्पभूयं आणीयं गोहणं तेहिं ॥ १६

1 चिहर्तुम् । 2 गाथेमा ओवनिर्मुक्तौ १७२तमी ससुपलभ्यते । 3 A B °णे सुसंव° । 4 A B °णसमग्ग° । 5 O D °व परिभाविऊण । 6 O D राईभो° । 7 O D °ओ कोट्टरोगं । 8 O D घायणं भाणधोइणा° । 9 एका-दन्नामोइशके । 10 पञ्चाशके पञ्चमपञ्चाशकस्य द्वादशमीगाथायाः पूर्वार्धमिदम् ।

तं गहिऊणं पत्ता पच्चासन्नम्मि निययपल्लीए । गामम्मि, तस्स बहिया चोरा महिसं विणासंति ॥ १७
 तं अद्धया पयंती, मज्झटा अद्धया गया गामे । मन्तंति भज्जयत्ता गोहणलोभेण चलयमणा ॥ १८
 घाएमु मंसइत्ते जेणऽम्हाणं इमं हवइ सव्वं । इय मंतिऊण खेत्तं अद्धयमंज्जे विसं तेहिं ॥ १९
 इयरेहिं वि ताघायणविसयं चित्तित्तु अद्धए मंसे । जाव विसं पक्खेत्तं ताव य अत्थं गओ सूरु ॥ २०
 'रयणी जाय' त्ति दढव्वएहिं सेणाहिवेहिं नो भुत्तं । अण्णोण्णदिण्णविसभोयणेण इयरे मया सव्वे ॥ २१
 दट्टूण वइससं तं धणियं सव्वेगमागया दो वि । ते भीम-महाभीमा जंपंति परोप्परं एवं ॥ २२
 अहह ! कह अविरईए दारुणया जं इमे मया सव्वे । अहं पुण एगस्स वि वयस्स एयं फळं जायं ॥ २३
 जं न मया तह रिद्धो इह लोए चैव एरिसा पत्ता । परलोए पुण मोक्खो होही कमसो न संदेहो ॥ २४

एवं च जंपिऊणं तं सव्वं गोहणं गहिऊण गया नियगेहं । काऊण य चोरपरियणस्स जहोचियं
 कायव्वं, संजायपच्चएहिं य जहासत्तीए गहियाओ अन्नाओ वि निवित्तीओ । एवं च विसुद्धसम्मत्तसंजुयाणं
 पडिवण्णणिवित्तिपरिवाल्लणुज्जयाण सुसाहुज्जणपञ्चवासणागुणापुरंजियमाणसाणं दीणा-ऽणाहाइदाणपरायणाणं
 पसत्थभावणाभावियाणं जिण्णिदवंदण-भूयणाइपसत्ताणं नियदुच्चरेयनिंदणं कुणंताणं समागओ अहाउयक्कालो ।
 तओ पंचनमोक्कारपरा मरिऊणं उप्पन्ना देवलोगे देवत्ताए । तओ चुया सुमाणुसत्त-सुदेवत्ताइकमेण
 सिद्ध त्ति ।

[भीम-महाभीमयोः कथ कं समाप्तम् । ४.]

एवं भावतीर्थसेवा सम्यक्त्वं भूषयतीति । व्याख्यातं तृतीयभूषणम् । सम्प्रति चतुर्थम् । तत्र 'भक्ति'ति
 सूत्रावयवः, 'भक्तिः' विनयवैयावृत्त्यरूपा बाह्या प्रतिपत्तिः सा च सम्यक्त्वं भूषयति, उक्तं च—

तित्थयरारणं वरमुणिगणाण संघस्स पवरभत्तीए ।
 सम्मत्तं भूसिज्जइ अणवरयविहिज्जमाणीए ॥ ३६
 तम्हा अणवरयं चिय भत्ती एएसु होइ कायव्वा ।
 सम्मत्तभूसणत्थं भवभयमीएहिं भव्वेहिं ॥ ३७

तत्र तावत् तीर्थकरभक्तावुदाहरणं प्रतिपाद्यते—

[५. आरामशोभाकथानकम् ।]

इह चैव जंबुदीवे दीवे दीवोयहीण मज्झत्थे । भरहं ति नामखेत्तं छक्खंडं अत्थि सुपसिद्धं ॥ १
 तत्थ य मज्झिमखंडे गोमहिससमाउलो महारम्मो । देसाण गुणनिहाणं अत्थि कुंसट्टु त्ति वरदेसो ॥ २

तत्थ य परिस्समकिलंतनर-नारीहियं व बहुसासं, महामुणि व्व सुसंवरं, कामिणीयणसीसं व ससीमंतयं
 अत्थि थलासयं नाम महागामं ।

पमुइयज्जणसयरम्मं अविगम्मं दट्टु-राय-चोराणं । दाण-दया-दमनिलयं तं गामं सयल्लगुणकलियं ॥ ३

तं च गामं सरूवेणेव ज्जाडवज्जियं, अवि य—

चाउदिसिं पि गामस्स तस्स मोत्तुं तिणाणि णो अन्नं । उट्टेइ किं पि ज्जाडं जोयणमित्ताएँ भूमीए ॥ ४

इओ य अत्यि तत्थ गामे रिउवेयाइपाढगो अग्गिसम्मो नाम वंभणो । तस्स जलणसिहा नाम वंभणी । ताणं च विसयसुहमणुहवंताणं जाया एगा दारिया । कयं च से नामं विज्जुप्पह त्ति । सा य अईवरूवाइगुणगणोवेया, अवि य—

रूवोहामिय जीएँ सुरंगण, गइ-वयणेहि य वरहंसगण । चंदलेह सोमत्तणि नज्जइ, गोरि नाइ सोहग्गि छज्जइ ॥ ५
दक्ख विणीय गुरूयणभत्ती, इत्थिपसत्यकलागमजुत्ती । सच्चसोयसीलेहिँ अलंकिय, सरलसहाव कया वि अवंकिय ॥

तीसे य जाव अइकंताणि अट्ट वरिसाणि ताव य रोग-जराकिलेसदाढाकरालं पविट्ठा मच्चवयणं से जणणी । तओ सा चेव सव्वं गिहवावारं काउमाढत्ता, अवि य—

उट्ठित्त पभायम्मि करेइ गोदोहणं तओ पच्छ । छाणुवलेवण-त्रोहारणाइ सव्वं विहेज्जण ॥ ७

जाइ गोरक्खणत्थं, पुणो वि मज्झणहकालसमयम्मि । आणेउं गावीओ करेइ गोदोहणं पुण वि ॥ ८
जणयस्स भोयणविहिँ काज्जण सयं पि भुंजिउं बाला । गावीण रक्खणत्थं जाइ पुणो एइ सायम्मि ॥ ९
सव्वं पओसकिच्चं काज्जणं निदमोक्खणं कुणइ । एवं घरकम्मेणं णिच्चं उव्वज्जए बाला ॥ १०

तओ अन्नम्मि दियहे अच्चंतपराभग्गाए लज्जं मोत्तूण भणिओ जणओ 'ताय ! तहा करेसु जहा मह माया भवइ, जओ हं गिहकम्मं करंती पराभग्गामि' । तओ जणएण 'सोहणं भणइ'त्ति मण्णमाणेण संगहिया का वि । सा वि तीसे चेव भारं निक्खविज्जण ण्हाण-विलेवण-विभूसाइवावडीं चेट्टइ । तओ विज्जुप्पभाए चितियं जहा 'सुहनिमित्तं मए एयं कारियं जाव दुगुणयरो मह संतावो जाओ' । तओ जा पभाए निग्गच्छइ सा अइकंते भोयणसमये समागच्छइ, तत्थ य जं किंचि उव्वरियगाइ भोत्तूण जा जाइ सा पुणो रयणीए समागच्छइ । एवं च महया किलेसेणं अइकंताणि दुवालसवरिसाणि । अन्नदियहम्मिँ य गावीसु चरंतीसु चेव छाया-अभावाओ पसुत्ता सा खडमज्जे । इत्थंतरम्मि य समागओ तमुदेसं एगो विसहरो, अवि य—

अइकसिणमहाकाओ रत्तच्छो चवलजमलजीहालो । विहियफडो तुरियगई भयमीओ तीएँ पासम्मि ॥ ११

सो नागकुमारसुराहिट्ठियदेहत्तणेण जंपेइ । माणुसभासाएँ तओ कोमलवयणेहिँ उट्टवइ ॥ १२

तो उट्ठियं तयं जाणिज्जण अह भणइ विसहरो एवं । 'वच्छे ! भयमीओ हं समागओ तुज्ज पासम्मि ॥ १३

एए मह पुट्टीए जम्हा धावंति दुट्ठगारुडिया । मा एयाण करंडयपिंडियदेहो दुही 'होवं ॥ १४

ता बाले ! नियखोलाइ ढक्किउं उवरिमेण वत्थेण । रक्खेहि ममं भीयं मा पुत्ति ! बह्नुं विमालेहि ॥ १५

अहयं नागकुमाराहिट्ठियदेहो न चेव एएसि । मंतस्स देवयाए सक्केमिह लंघिउं आणं ॥ १६

ता मा वीहेहि तुमं मह वयणं कुणसु निव्वियप्पेणं' । इय भणियाए तीए छूढो कोलाएँ सो नागो ॥ १७

इत्थंतरम्मि य ओसहिवलयगहियकरयला समागयीं ते गारुडिया । पुच्छिया य तेहिँ सा 'किं वच्छे ! दिट्ठो को वि तए एएण मणेण वच्चंतो महानागो ?' । तीए भणियं 'अहमुवरिल्लछइयवयणा इह सुत्ता ठिया, ता किं ममं पुच्छह ?' । तओ तेहिँ भणियं 'अरे बाला खु एसा, महानागं दट्टूण कूवंती पणट्ठा हुंता, जइ एईए दिट्ठो हुंतो, ता निच्छयं न एयाए दिट्ठो अगगओ पलोएह' । ते वि अगगओ पिट्ठओ य पलोइज्जण कत्थ वि तमपिच्छेता 'अहो कहं पेच्छंताणं चेव पणट्ठो सो ?' विम्हउप्फुल्लोयणा जहागयं पडिगया ते गारुडिया ।

1 O D विष्णो । चंडरूहा नाम से भारिया । ताणं । 2 A B °गुणोवेया । 3 C D कुणंता भज्जामि । 4 O D °डा । तओ । 5 A B °म्मि गावी° । 6 A B तओ उट्ठि° । 7 O D होहं । 8 O D नियकोलाएँ । 9° O D महं भणियं । 10. A B °या गारु° ।

तओ भणिओ तीए सो सप्पो जहा 'निग्गच्छाहि संपयं जओ गया ते नरिदा' । नीसरिओ य एसो । तओ तेण तयऽहिद्वायगनाङ्कुमारदेवेण पच्चक्खीहोऊण आवरिऊण य तं नागरूवं पयडिऊण सुररूवं भणिया एसा 'वच्छे? तुट्ठो हं तुज्ज एएणं अणणसरिसेणं परोवयारकरणरसिएणं धीरत्तणचेट्टिएणं, ता वरेहि वरं जेण तं पयच्छामि' । तओ चळमाणकुंडलाहरणं तियसमवल्लोऊण भणियमेईए 'ताय! जइ एवं ता करेहि महच्छायं जेण सुहेण चेव गावीओ चारेमि, अन्नहा वाढं घम्मेण वाहेजामि' । देवेण चित्तियं 'अहो? सुद्धा वराइणी जा मह तोसे वि एवं पभणइ, ता करेमि' अहं पि ईईए उवयारं'ति चित्तिऊण कओ तीए उवरि महारामो । अवि य-

नाणाजाइपहाणरुक्खनिलओ सव्वोउदिन्नफलो, निच्चं फुल्लपरागवासियदिसो मत्तालिसदाउलो ।

सव्वत्तो रविपायरुद्धपसरो चित्ताणुकूलो दढं, आरामो वरवण्ण-गंधकलिओ देवेण से° निम्मिओ ॥ १८

भणिया य 'वच्छे! महप्पभावेण एसो जत्थ जत्थ तुमं वच्चिहिसि तत्थ तत्थ तुज्जोवरिं ट्टिओ गच्छि-
स्सइ, गेहाइ गयाए तुह इच्छाए सम्माइऊण तदुवारिं चिट्ठिस्सइ, आवइकाले पओयणे य मं सुमरिज्जसु'त्ति
भणिऊण गौओ य सुरो । सा वि अमयफलासायणविगतपहा-छुहा तत्थेव ठिया जाव संजाया रयणी ।
तओ गावीओ घेत्तूण गया गेहं । आरामो वि ठिओ धरोवरिं । 'भुंजसु'त्ति जणणीए भणियाए 'नत्थि छुह'त्ति
उत्तरं दाऊण ठिया । रयणीपच्छिमजामे' य गावीओ घेत्तूण गया अरणं । एवं दिणे दिणे कुणंतीए गयाणि
कयन्नि वासराणि ।

अन्नया य अडविट्ठियाए आरामतलसुहपसुत्ताए समागओ तेणतेणं विजयजत्तापडिनियत्तो पाडलि-
पुत्तपुराहिवो जियसत्तू णाम राया । दिट्ठो य तेण सो आरामो । भणिओ य मंती देसु एत्थेव रम्मारामे आवासं' ।
तओ मंतिणा वि 'आएसो'त्ति भणिय पहाणसहयारपायवतले दिन्नं राइणो सीहासणं । निविट्ठो तत्थ राया ।
तओ य-

वज्जंति तरुवरेसुं चंचलतुरयाण वरवलच्छीओ । पल्लण-कवियमाईणि ओलइज्जंति साहासु ॥ १९

महखंधदुमेसु तथा गाढं वज्जंति मत्तकरिनाहा । करभाइवाहणाणि य जहारुहं संठविज्जंति ॥ २०

ईओ य खंधावाररवायणणेण उट्ठिया सा वाला । दिट्ठोओ य तीए करिवराइभउत्तट्ठोओ दूरं गयाओ
गावीओ । तओ पेच्छंतस्सेव मंतिणो पहाइया सा ताण वालणत्थं । तओ गओ सव्वो वि आरामो तुंरंगमाईए
घेत्तूण तीए समं । 'किं किमेयं?' ति संभमुब्भंतलोयणो उट्ठिओ नरनाहाइलोओ । तओ 'किमेयमिदयालं पिव
दीसइ?' ति पुच्छिओ मंती राइणा । मंतिणी भणियं 'देव! अहमेवं वियक्केमि जहा-इमाओ पएसोओ निदाखय-
वित्तुद्धा उट्ठिऊण नियकरयलेहिं चमढंती दो वि अच्छीणि उत्तट्ठोयणा पहाइया एसा वालिया, ईईए समं
एसो वि पयट्ठो आरामो, ता ईईए प्रभावो को वि लक्खिज्जइ, न य एसा देवया अच्छिचमढणाओ संभा-
विज्जइ, ता सच्चवेमि एयं' ति भणमाणेण पहाविऊण कओ तीए सद्दो । 'किं भणह?' ति भणमाणी ठिया सा तत्थ
सहारामेण । 'इओ एहि'त्ति सदिया णेण । तीए भणियं 'भम गावीओ दूरं वट्ठंति' । मंतिणा वि 'अम्हे आणेमो'त्ति
भणिऊण पेसिया आसवारा । आणियाओ गावीओ । सा वि समागया रायसमीवं । ठिओ तह च्चिय आरामो ।
तओ रण्णा तीए तमइसयं दट्ठूण पलोइया सव्वंगं, लक्खिऊणं य कुमारिं संजायाणुराएण पलोइयं मंतिवयणं ।
मंतिणा वि लक्खिऊण राइणो भावं भणिया विज्जुप्पहा, अवि य-

1 A B तोसेण एवं । 2 C D °मि एवं पि, B °मि इईए । 3 तस्याः । 4 C D गओ असुरो । 5 C D
°णोमणि । 6 A B छुहा' उत्त° । 7 A B °मे गावी° । 8 C D °कइवयवास° । 9 C D ततो । 10 C D तुरगाईए
11 A B किमेवामि° । 12 A B °णा उ भणि° । 13 C D तत्थेव स° । 14 C D वज्जंति । 15 A B °ण कुमा° ।

सयलपुहईइ नाहं पभूयसामंतपणयपयकमलं । भदे ! नरिंदनाहं पडिवज्जसु पवरभत्तारं ॥ २१

तओ तीए भणियं 'नाहं अप्पवसा' । मंतिणा भणियं 'कस्स पुण तुमं वसा ?' । तीए भणियं 'जणणि-जणयाणं । मंतिणा भणियं 'को तुज्झ जणओ ? कथं वा वसइ ? किं वा से नामं ?' । तीए जंपियं 'इत्थेव गामे अगिसम्मो नाम माहणो परिवसइ । तओ राइणा भणियो महंतओ जहा 'गच्छ तुमं तत्थ एयं वरिजण आगच्छ' । तओ गओ मंती गामं । पविट्ठो य तस्स मंदिरे । दिट्ठो य तेण समागच्छंतो मंती । अब्भुट्ठिज्जण य दिन्नमासणं, भणियं च 'आइसह जं मए करणेज्जं' । तेण भणियं 'भद ! किमत्थिं तुज्झ का वि दुहिया ?' । तेण भणियमामं । मंतिणा भणियं 'जइ एवं तो दिज्जउ सा देवस्स' । तेण भणियं 'दिन्ना चेव, जओ अह्म पाणा वि देवसंतिया किं पुण कन्न ?' त्ति । मंतिणा भणियं 'तो आगच्छ देवस्स समीवं' । तओ गओ रायसमीवं अगिसम्मो । आसीवायपुरस्सरं निसन्नो रायसमीवे । कहिओ य वुत्तंतो मंतिणा । तओ रत्ता कालविलंबभयेण गंधव्वविवाहेणं परिणीया सा । पुव्वनामं परावत्तिज्जण कयं अन्ननामं, अवि य—

जम्हा इमीए उवरिं रेहइ बहुतरुवरेहिं रमणिज्जो । आरामो तेण इमा नामेणाऽऽरामसोह त्ति ॥ २२

तओ राया 'संपयं एस मे ससुरओ भणिज्जण नज्जिहि' त्ति लज्जमाणो दाज्जण दुवालस वरगामाणि पयट्ठो अंगओहुत्तं । निवेशिया करिवरस्सुवरिं आरामसोहा । ठिओ य तदुवरिं चेव समाइज्जण आरामो । एवं च परिहिट्ठुत्तुओ वच्चए राया । अवि य—

तीए लंभेण णिवो सकयत्थं जीवियं ति मनेइ । अहवा को वररयणं लद्धं न य तोसमुव्वहइ ? ॥ २३
तीए वयणावलोयणवावडचित्तो पहम्मि सो जाई । अहवा सुंदरगम्मी खुप्पइ दिट्ठी किमच्छेरं ? ॥ २४
इक्कं रूवाइज्जुया, बीयं पुण देवयापरिग्गहिया । मोहेइ जं नरिंदं किमित्थ अच्छेरयं भणह ? ॥ २५

तओ जाव पत्ताणि कमेण पाडलिपुत्तं ताव समाइट्ठं राइणा, अवि य—

कारेह हट्ठसोहं, उच्छल्लह गुड्डियाउ सव्वत्थ । मंचाइमंचकलियं सव्वं वि य पुरवरं कुणह ॥ २६
किं बहुणा ? सविसेसं अज्जं सव्वं पि कुणह सामग्गि । जेण पविसामि नयरे देवीए समं विभूईए ॥ २७
संपाडियम्मि सव्वम्मि सासणे राइणो पुरज्जणेण । पविसइ ठाणे ठाणे कयकोउयमंगलो राया ॥ २८
पविसंतम्मि नरिंदे कोउहलपुरिओ जणो सव्वो । एइ निव-देविदंसणसमूसुओ नियग्गिहेहितो ॥ २९
पुरिसा वण्णंति निवं, देविं पुण वण्णयंति इत्थीओ । तत्थ भणइ कोइ जुवा 'कयपुण्णो एस नरनाहो ॥ ३०
जेणेयं थीरयणं निज्जियतियल्लोयज्जुवइल्लौइण्णं । पत्तं महप्पहावं खाणी संसारसुक्खाणं' ॥ ३१
वुट्ठो को वि पयंपइ 'पुव्वज्जियधम्मपरिणई एसा । ता तं चेव करेमो जेणऽन्नभवम्मि इय होमो' ॥ ३२
वालो वि जंपइ इमं दट्ठूण फलाइ करिवरस्सुवरिं । 'अहह अहो विविहफला अह्मे कह पाविमो एए ?' ॥ ३३
जंपइ का वि हु नारी 'हला ! हला ! पेच्छ अइसओईए' । बीयाए सा भणिया 'देवपभावो इमो सव्वो' ॥ ३४
अण्णाए पुणो भणियं 'पेच्छसु एयाए रूवसंपत्ती' । बीयाए समुल्लवियं 'वत्थाभरणेहिं नणु रूवं' ॥ ३५
अण्णाइ पुणो भणियं 'एस च्चिय जयउ जीवलोगम्मि । जा नरवइणा सद्धिं एक्कासणसंठिया जाइ' ॥ ३६
इयरीए समुल्लवियं 'कह एयं वण्णसे तुमं सुयणु । 'जा लोयाण समक्खं निवसहिआ लज्जए नेय ?' ॥ ३७
अन्ना का वि पयंपइ 'पेच्छ हले ! कोउयं अइमहंतं । जं करिवरस्स उवरिं आरामो सुट्ठु रमणिज्जो' ॥ ३८
बीया पयंपइ तओ 'न एयमहाण कोउगं किं पि । जं देवयाणुभावेण होइ एयारिसं सव्वं' ॥ ३९
इय विविहजंपिरस्स उ जणस्स मज्जेण सो निवो पत्तो । निर्यमुवणम्मि विसाले उत्तरइ गयाओ तीइ समं ॥ ४०

1. C D अत्थेव । 2. C D °त्थि का वि तुज्झ । 3. A B °ओ तदु° । 4. C D °व कमेण पत्ताणि पाड° ।
5. C D °लावण्णं । 6. C D करिनाहस्सुवरिं । 7. C D °यभवण° ।

अर्धितरं पविट्टाण ताण सो मंदिरस्स उवरिम्मि । आरामो ठाइ लहुं दिव्वो देवाणुभावेण ॥ ४१

इय एवं तीइ समं भुंजंतो विसयसोक्खमणवरयं । दोगुंदुगु व्य देवो गयं पि कालं न याणेइ ॥ ४२

इओ य तीसे सबक्किजणणीए समुप्पन्ना धूया । जाया य जोव्वणत्या । तओ चित्तिं तीए 'जइ कर्हिचि सा आरामसोभा न भवइ तओ तीए गुणाणुरत्तो मम धूर्यं पि परिणेइ राया, ता केणइ पओगेण तहा करेमि जहा सा न भवइ' । एवं चित्तिऊण भणिओ तीए भट्टो जहा 'किं न आरामसोभाए जोगं किपि भत्तुल्लगाइयं पेसेसि ? । तेण भणियं 'पिए ! किमह् भत्तुल्लगेण ? तीसे किं पि ऊणं ?' । तीए भणियं 'सच्चं, न किंचि ऊणं परं अम्हाण चित्तनिव्वुई न भवइ' । तओ तीसे आगहं नाऊण भणिया 'जइ एवं ता करेहि किं पि' । तीए वि हरिसुप्फुल्लोयणाए कया सीहकेसरया मोयगा, संजोइया पभूयसंभारणदव्वेहिं, भाविया महरुगेणं । पक्खित्ता अव्वंगकुडगे भणिओ य तीए भत्ता जहा 'नेहि सयं चैव एए मोयगे, मा अवंतराले अण्णो को वि पच्चवाओ भविस्सइ' । तओ सो माहणो सरलसहावो तीए दुट्ठभावमलक्खंतो सयं चैव एगागी लंछियं मुदियं काऊण तं घडयं सिरे^१ समारोविऊण जाव पयट्टो ताव भणिओ तीए जहा 'एयं मम भत्तुल्लगं आरामसोहाए चैव समप्पियव्वं भणियव्वा य वच्छा जहा—एयं तए सयं चैव भुत्तव्वं, न अनस्स कस्सइ दाइव्वं, मा हं एयस्स विख्वत्तणेण रायकुले हसणिजा भविस्सामि' । 'एवं होउ' त्ति भणिऊण पयट्टो एसो । तिसंखं च पडियग्गमाणो, मुदं च संवायंतो, सुयणकाले य उस्सीसगमूले ठवयंतो, कमेण पत्तो पाडलिउत्तस्स नयरस्स वाहिं । तय य उव्वाउ त्ति पसुत्तो एगस्स वडरुक्खस्स महयमहालयस्स हेट्टओ । कम्मधम्मसंजोगेण य तत्थ वडरुक्खकयकीलानिवासेण चित्तिं तेण तीए परिचियनागकुमारदेवेण 'हंत ! को वि एस पहिओ दीहरज्झाणलंघणपरिस्समनिस्सहंगो सुवइ ता को पुण एसो ?' त्ति चित्तंतेण पसारियं नाणं, तेण य जाणिओ जहा—एसो सो आरामसोहाजणओ त्ति । तां पुण किं कारणं एसो इत्थ पट्टणे पविसिउक्कामो ? , किं वा एयस्स संवले चिट्ठइ ? एवं च जाव णिरुवइ ताव पेच्छइ ते विसमोयगे । दट्टूण य चित्तिमणेण जहा 'अहो से जणणीए दुट्टया !, ता किं मए विज्जमाणम्मि चैव एसा विवज्जिस्सइ ?' त्ति परिभाविंतेण अवहडा ते विसमोयगा, पक्खित्ता अन्ने तत्थ अमयमोयगा । खणंतरेण य विवुज्जिऊण सो पविट्टो नयरमज्जे । पत्तो रायभवणद्वारं । तओ पडिहारसुदिसिऊण भणियमणेण 'भद ! निवेएहि राइणो जहा—आरामसोहाजणओ द्वारदेसे देवदंसणमणुक्खइ' । पडिहारेण वि निवेइयं रण्णो । राइणा भणियं 'लहुं पविसेहि' । तव्वयणाणंतरं च पवेसिओ पडिहारेण । तेण वि उवसप्पिऊण 'ॐ भूर्भुवः स्वस्ति स्वाहा वषड् इन्द्राय' इत्यादिमग्नपठनपूर्वकं समप्पियमुवायणं नरवइपच्चासन्नोवविट्टाए आरामसोहाए । भणियं च जहा 'देव ! विन्नत्तं वच्छाजणणीए जहा—एयं भत्तुल्लगं मए जं वा तं वा मायाहियण पेसियं, अओ वच्छाए चैव समप्पणीयं, किं बहुणा ? जहा हं रायकुले हसणेजा ण भवामि तहा कायव्वं' । तओ राइणा निरुवियं वयणं देवीए, तीए^२ वि नियदासचेडीए^३ हत्थे दाऊण नीयं सगेहे । आभरणवत्या-डलंकारा-इदणेण कओ उवयारो माहणस्स । देवी वि सगिहं गया । उट्टिए य अत्याणे गओ राया देविमंदिरं । सुहा-सणोवविट्टो य विण्णत्तो तीए, अवि य—

'देव ! मह कुण पसायं, नियदिट्ठिं देह, जेण सो कुडओ । उग्घाडिज्जइ संपइ' इय सोउं जंपए राया ॥ ४३

'देवि ! कुण मा वियप्पं, इमं पि^४ अण्णं पि जं तए विहियं । तं अम्हाण पमाणं, उग्घाडहि तो तयं इत्ति' ॥ ४४

तो एसा तं कुडयं उग्घाडइ जाव ताव सहस त्ति । निद्धाइ तओ गंधो जो दुल्लहो मच्चलोगम्मि ॥ ४५

1 CD °इ पेसे° । 2 AB संपयं । 3 AB रे जाव । 4 AB °यं भत्तु° । 5 AB कुले । 6 CD °त्तनयरस्स । 7 CD महइमं । 8 CD ता किं पुण कार° । 9 CD °हारं समुदि° । 10 AB °ए नियं । 11 CD °दीहत्थे । 12 AB पि एव (वं) पि जं ।

गंधेण तेण राया अक्खित्तो जाव ता पलोएइ । अमयप्फलसारिच्छे सुपमाणे मोयगे दिव्वे ॥ ४६
अइकोउगेण राया दंसेऊणं चओरजीवस्स । भुंजेइ मोयगे जा अच्चत्थं विग्धिओ ताहे ॥ ४७

तओ भणियं राइणा जहा 'देवि ! अपुव्वरसत्ति काऊण पेसेहि एगेगं मोयगं नियभगिणीणं' । तीए वि तह चेव कयं । तओ उच्छलिओ साहुवाओ जणणीए जहा 'न अण्णस्स एवंविहं विण्णाणं'ति । तत्तो य विसज्जाविया अग्गिसम्मणेण जहा 'देव ! विसजेह कं पि कालं वच्छं, पुणो वि आणेज्जह' । रण्णा भणियं 'भट्ट ! असूर्यम्पश्या राजदाराः' । तओ निच्छयं नाऊण गओ भट्टो नियट्ठाणं । कहिओ सब्बो वि वुत्तंतो तीए । तओ चितियमणाए 'हंत ! किहमेयं निप्फलं जायं ? नूणं सुंदरं भविस्सइ महुरयं ता अन्नं सुंदरतरं वीयवाराए करिस्सामि तहेव । केहिंवि दिणेहिं वियक्कंतेहिं फीणियाकरंडयं घेत्तूण पेसिओ भट्टो । तेणेव कमेण पत्तो तं वडपायवं । दिट्टो देवेण । अवहरियं विसं । तहेव जाया सलाहा । पुणो तइय-वाराए आवन्नसत्तं सोऊण सुपरिक्खियतालपुडसंजोइयमंडियाकरंडयं समप्पिऊण भणिओ 'इण्हि तहा काययं जहा इत्यागंतूण वच्छा पसवइ, जइ कहंचि राया न पडिवज्जइ तो वंभणसख्वं दंसणीयं' । 'एवं'ति पडिवज्जि-ऊण गओ एसो । तहेव वडरुक्खं पत्तस्स अवहरियं गरलं देवेण । तेणेव कमविभागेण विण्णत्तो राया जहा 'देव ! इण्हि विसजेह एयं, जेण तत्थ गंतूण पसवइ' । राइणा भणियं 'ण एयं कयाइ संभवइ' । तओ भट्टेण निवेसिऊण उयरे छुरियं भणियं 'जइ न विसजेह तओ अहं तुम्हाणमुवरि वंभणो होमि' । तओ से निच्छयं नाऊण मंतिणा सह सामत्थिऊण विसज्जिया महासामग्गीए । तओ तमागच्छंतं नाऊण खणाविओ नियगेहपि-ट्टओ महंतो से मायाए कूयो । ठाविया य पच्छन्ना भूमिघरयग्मि नियधूया । पत्ता य तत्थ महाभडचडगरेण आरामसोहा । कयं सब्बं पि करणिज्जं । पत्ते^१ य पसूइसमये पसूया देवकुमारसरिसं दारयं । तओ अन्नया कयाइ दूरत्याणं अंगपडियारियाणं दिव्वजोएण आसन्नाए मायाए उट्टिया एसा सरीरचित्ताए नीया पच्छिम-दुवारेणं । दट्टूण य कूवयं भणियमिमीए 'अम्मो ! कया एस कूवओ निप्पन्नो ?' । तीए भणियं 'पुत्त ! तुज्जा-गमणं णाऊण विससंचरणाइभएण गिहे चेव एस मए खणाविओ' । तओ सा जाव कोउगेण कूवतलं निरूवइ ताव निदयं नोल्लिया जणणीए निवडिया अहोमुहा । निवडंतीए य सुमरिऊण सुरसंकेयं भणियमणाए 'ताय ! संपयं तुह पाया सरणं' ति । तओ इत्ति तेण नागकुमारदेवेण पडिच्छिया करयलसंपुडेण, कूवयंतराले य काऊण पायालभयणं ठाविया सा तत्थ चिट्ठइ सुहेण । आरामो वि पविट्टो कूवयग्मि । तियसो वि कुविओ तज्जणणीए । 'जणणि'त्ति काऊण उवसामिओ अणाए । तीए वि णिवेसिया कयसूइयावेसा तत्थ पल्लंके नियधूया । खणं-तरेण य समागयाओ परिचारियाओ । दिट्ठा य सा ताहिं, अवि य—

ईसीसिफरलदिट्ठी योवयलावण्णरूवतणुतेया । किंचि सरिच्छावयवा दिट्ठा सा ताहिं सयणगया ॥ ४८

भणिया 'सामिणि ! किं ते देहं अण्णारिसं पलोएमो ?' । सा भणइ 'न जाणामिं, किंतु न सच्छं मह सरीरं' ॥ ४९

तो ताहिं मीयाहिं पुट्ठा जणणी 'किमेरिसं एयं ?' । सा वि तओ माइल्ला ताडंती हियव(य)यं भणइ ॥ ५०

'हा ! हा ! हया हयासा वच्छे ! हं मंदभाइणी नूणं । जेण तुह रूवसोहा अन्न चिय दीसए देहे ॥ ५१

किं हुज्ज दिट्ठिदोसो ? किं वा वायस्स विलसियं एयं ? । किं वा पसूइरोगो संजाओ तुज्ज देहग्मि ?' ॥ ५२

इय विलवंती तो सा भणिया पडिचारियाहिं 'मा रुयसु । जं इत्थं करणेज्जं किं पि तयं कुणसु सिग्घयरं' ॥ ५३

इय भणियाए तीए नाणाविहकोउगाइं विहियाइं । तह वि न कोइ विसेसो संजाओ तीए देहग्मि ॥ ५४

1 C D °णं न सुंद° । 2 C D विहक्कं° । 3 A B °व वगे कमे° । 4 C D °णो । तओ । 5 A B °या पच्छन्ना । 6 A B °त्ते पसू° । 7 C D श्चत्ति । 8 A B °मो पविट्टो ।

तओ रायभएणं विसन्नाओ पडिचारियाओ । इत्यंतरम्मि य सनागओ रायपेसियमहंतओ । भणियं च तेण 'देवो आणवेइ देवि कुमारं च घेत्तूण सिग्घमागच्छह' । तओ कया सँव्वसामग्गी । पत्थाणसमए य भणिया देवी परियणेणं 'कत्य आरामो ? किं वा अज्ज वि न पयइइ ?' । तीए भणियं 'घरकूवे जलपाणत्थं मुक्को पच्छा आगमिस्सइ पयइह तुम्भे' । पयइओ सव्वो वि परिवारो । कमेण य पत्ताइं पाडलिपुत्तं । वद्धाविओ नरवई । तओ हरिसभरनिवभरेणं काराविया हइसोहा । आइट्टं वद्धावणयं । पयइओ सयं अम्मोगइयाए जाव दिट्ठा देवी कुमारो य । तओ देविरूत्रं निएऊण पुच्छियं राइणा जहा 'देवि ! किमन्नारिसं तुह सरीरं पेच्छामो ?' । तओ पडिचारियाहिं भणियं 'देव ! पसूयाए एयाए दिट्ठिदोसेण वा वातदोसेण वा पसूइरोगेण वा काहिं (हं) चि एवंविहं सरीरं जायं, न सम्मं त्रियाणामो' । तओ नरवइणा पुत्तजम्म्वमुदयहरिसिएणावि अंधारियं वयणं देविवड-यरसवण्णाओ, तहा वि घोरयं काऊण पविट्ठो नयरं । भणिया य सा 'किमारामो न दीसेइ ?' । तीए भणियं 'पिट्ठओ मुक्को पाणियं पियंतो चिट्ठइ, सुमरियमित्तो समागमिस्सइ' । तओ राया जया जया तीए सरीरं सव्वंगं पेच्छइ तया तया संदेहावन्नो भवइ, 'किमेसा सा अन्ना व ?'त्ति । अन्नया य भणिया राइणा जहा 'आणेहि आरामं' । 'पत्थावेणं आणेस्सामि'त्ति भणंतीए सुन्नयं उट्टप्पाडं दट्टण जाया महल्लयरी आसंका 'मन्ने न चेव एसा सा, अण्णा काइ'त्ति वियकंतो अच्छइ ।

इओ य तीए आरामसोहाए भणियो सो देवो जहा 'कुमारविरहो मँह अच्चंतं वाहइ, ता तहा करेहि जहा कुमारं पेच्छामि' । तओ भणियं नागकुमारदेवेण 'वच्छे ! जइ एवं गच्छ मम सत्तीए, परं दट्टण नियसुयं सिग्घमेवाऽऽगतञ्चं' । तीए भणियं 'एवं होउ' । देवेण भणियं 'जाई ! तुमं तथेव सूरोगमं जात्र चिडिहिसि, तओ परं नत्थि मए सह तुह दंसणं, पच्चओ य जया हं पुणो' नाऽऽगमिस्सामि तँया हं मयगनागरूवं तुह-केसपासाओ निवडंतं दंसित्तमि' । तीए भणियं 'एवं होउ, तहा वि पेच्छामि नियतणयं' । तओ विसज्जिया तियसेण । तप्पहावेण य खणमित्तेण चेव पत्ता पाडलिपुत्तं । विहाडेऊण य वासभवणं पविट्ठा अच्चंतरे । जं च केरिसं ?, अवि य-

पज्जलियरयणदीयं भणिमोत्तियरयणजणियओऊलं । पुप्फोवयारकलियं, मघमहियसुधूववल्लिहं ॥ ५५

वरकक्कोलय-एला-लवंग-कप्पूरकलियपडलम्मि । ठवियवरनागवल्लीदलवीडंय-पूगसंधायं ॥ ५६

वहुखज-पेजकलियं संजोइयजंतसउणआइण्णं । पासुत्तराय-नियभगिणिजुत्तपल्लंकपरिकलियं ॥ ५७

तं च दट्टण किंचि पुव्वरयसुमरणुप्पन्नमयणवससंजायसिंगाररसनिवभरं, किंचि नियदइयालिं गणपसुत्तभ-गिणीदंसणं वसुप्पनईसारसं, किंचि जणणीकूवयपक्खेवसुमरणुवभक्कोवरसपसरं, किंचि सुयसुमरणुप्पणसिणेहरस-गच्चिमणं, किंचि समत्तनियंयपरियणावलोयणसंजायैहरिसपगरिसनिवडंतआणंदविदुसंदोहं, खणमेकमच्छिऊण गया जम्मि पण्से पच्चासनपसुत्तधाइमाइपरियणो रयणजडियकंणयमयपालणयारूढो कुमारो ^{१६}चिट्ठइ । तओ तं कुमारं घेत्तूण कोमलकरोहिं रमाविऊण खणंतरं, पक्खिविऊण चाउदिसिं कुमारस्स निययारामफल-फुल्लनियरं गया सट्टाणमेसा । तओ पमाए विन्नत्तो णरणाहो कुमारधावीए जहा 'देव ! अज्ज सविसेसं केणावि कयफल-फुल्लच्चणो कुमारो दीसइ' । तं च सोऊण गओ राया तम्मि ठणे । दिट्ठो य सो फलफुल्लनियरो । तं च दट्टण पुच्छिया सा जहा 'किमेयं ?' ति । तीए भणियं 'एयाणि आरामाओ अज्ज मए सुमरिऊण आणि-याणि' । राइणा भणियं 'संपयं किं न आणेसि ?' । तीए भणियं 'न दिवसओ आणितं तीरति' । तं च तीए

1 O D °सव्वा साम° । 2 O D पाडलिपुत्तं । 3 O D °ओ नइरहसमर° । 4 O D मं । 5 O D °यं सुसिग्घ°
G A B जया (जाय !) । 7 O D पुणो वि ना° । 8 O D तया मयग° । 9 O D निवडंतयं । 10 A B °वीडं पूग° ।
11 O D °णसमुप्पण° । 12 O D °नियपरि° । 13 O D °यपहरिसनिवडं° । 14 A B °कडय° । 15 B वट्टइ ।

सुन्नं उद्धुप्पाडं विदाणवयणकमलं च दट्टुणं चितियं राइणा 'नूणं वइससं किं पि संभाविज्जइ' । तओ वीयदिणे वि तह च्चव दट्टुण, तइयरयणीए तीए पसुत्ताए राया गहियकरालकरवालो ठिओ संकोइयंगो दीवयच्छाया-हेट्टओ । खणंतरेण य आगया आरामसोहा । तं च दट्टुणं नरवइणा चितियं 'एसा सा मह प्पियपणइणी, इमा का वि अण्णा, ता न याणामि किमेत्थ परमत्थं' ति चितयंतस्स सव्वं पुव्वविहियविहिं गया एसा । राया वि अणेगवियप्पाउलमाणसो पसुत्तो । पभाए अ भणिया सा जहा 'अज्ज तए निच्छएण आरामो आणियव्वो' त्ति । तं च सोऊण अच्चंतं विदाणा एसा । चउत्थराईए वि जाव सव्वं काऊण नियत्तइ ताव गहिया करयले नरनाहेणेसा, भणिया य 'आ पिये ! किमेवं सव्वभावसिणेहरसनिव्वभं मं विप्पयारेसि' । तीए भणियं 'नाह ! न विप्पयारेमि किंतु किंचि कारणमत्थि' । राइणा भणियं 'किं कारणं तं ?' । तीए जंपियं 'कल्लं कहेहामि, संपयं पुण विसज्जेहि' । राईणा भणियं 'किं को वि वालो वि अमयं हत्थगयं विमुंचइ ?' । तीए भणियं 'नाह ! एवं कज्जमाणे तुज्झमवि महंतो पच्छायावो भविस्सइ' । रण्णा लवियं 'जइ एवं ता कहेहि ताव कारणं' । सा वि जाव मूलाओ आरव्वम जणणीदुव्विलसियं कहेइ, ताव संजाओ अरुणुग्गमो । एत्थंतरम्मि य जाव ल्हसियकेसकलावबंधणत्थं समारेइ ताव तड त्ति निवडिओ केसकलावाओ मयगविसहरो । तं^१ च दट्टुण 'हा ताय'त्ति सखेयं भणमाणी मुच्छए निवडिया धरणिवट्टे । तओ रण्णा वाउदाणाइणा समासासिऊण भणिया एसा 'पिए ! किं कारणं एवमच्चंतमप्पाणयं खेयसि ?' । तीए भणियं "नाह ! जो सो नागकुमारो देवो मह सन्निज्जं कुणंतो तेणाहमेवं भणिया आसि 'मे जइ अण्णु-ण्णाया अरुणुग्गमं जाव अन्नत्थ चिद्धिहिसि तओ मए सह एत्तियं चैव ते दंसणं, मयगनियरूवदंसणं च एत्थ पच्चओ'^{११} तमेयं तुव्वेहिं अविसज्जियाए संजायं' ति । तओ ठिआ तत्थेव सा । पभाए य रण्णा कोवमुवगएण वंधाविया ईयरी, कसं च घेत्तण जाव ताडेइ ताव चलणेसु निवडिऊण विण्णविओ आरामसोहाए, अवि य-

देव ! जइ मज्झ उवरिं सपसाओ ता मुयाहि मे भगिणिं । पुव्वं व पेच्छसु तहा मह उवरिं करिय कारुणं ॥ ५८

भणइ निवो 'देवि ! इमं न इ जुत्तं एरिसं कुणंतीए । एयाए पावाए, तह वि न लंघेमि तुह वयणं' ॥ ५९

^{१०} छोडेत्तु सा वि धरिया नियपासे चैव भगिणिबुद्धीए । अह सुयण-दुज्जणाणं विसेसमिव दंसयंतीए ॥ ६०

तओ सदाविऊण नियपुरिसा आइट्टा राइणा 'अरे फेडेत्ता दुवालस वि गामाणि लहं करेह तं बंभणं निव्विसयं, तं पि से भारियं ल्हयकन्नोदुनासियं काऊण नीसारेह मम देसाओ' । एयं च समायण्णिऊण चलणेसु निवडिऊण पुणो वि विण्णत्तो राया, अवि य-

जइ खाइ कहवि सुणहो ता किं सो चैव खज्जइ पुणो वि ? । इय नाऊणं एए देव ! विसज्जेह मम जणए ॥ ६१

जेण कएणं महई पीडा चित्तस्स देव ! अम्हाण । हवई तयं परिवज्जह जणयाणं दंडकरणं ति^{१२} ॥ ६२

एवं भणिओ राया भणइ 'पिए ! जेण तुज्झ मणपीडा । होइ तयं गरुयं पि इ कज्जं अम्हेहिं परिचत्तं ॥ ६३

एयं च ताण पंचप्पयारमणिदियविसयसुहमणुहवंताणं वच्चए कालो । अन्नया य राय-देवीणं एगओव-विट्ठाणं किंचि धम्मवियारं कुणमाणाणं जाओ संलावो, अवि य-

जंपइ देवी एवं 'आईए नाह ! दुक्खिया अहंथं । होऊणं पुण पच्छा समत्थसुहभायणं जाया ॥ ६४

1 A B °करयलकरवालो । 2 O D अच्चत्थं । 3 O D °ए य जाव । 4 O D रण्णा जंपियं 'किं कोह वालो । 5 O D जंपियं । 6 O D तुज्झ वि मज्झ वि महंतो । 7 O D भणियं । 8 O D केसपासाओ । 9 A B तं दट्टुण । 10 O D आसि 'जइ मए भण' । 11 O D तो । 12 O D तमेवं तुम्हेहिं । 13 O D अय(व)रा । 14 O D विण्णत्तमाराम°, B विण्णविओ(य)माराम° । 15 O D छोडे(डु)त्तु । 16 O D होइ । 17 A B पडिच° । 18 O D हु । 19 O D एगट्ठाणोववि° ।

तां केणं कस्मेणं एयं? पुच्छामि एइ जइ को वि । इहइं दिव्वन्नाणी अम्हाणं पुण्णजोएणं ॥ ६५
 भणइ निवो 'जइ एवं समत्थउज्जाणपालए देवि! । नजेमि अहं जेणं कहंति मह आगयं नाणि' ॥ ६६
 इय जा निव-देवीणं खणमेत्तं वइए समुल्लावो । उज्जाणपालओ ता पप्फुल्लमुहो समायाओ ॥ ६७
 भूल्लियसीसकमलो पणमित्ता विण्णवेइ 'देव! जह) । चंदणवणउज्जाणे समोसदो दिव्वनाणधरो ॥ ६८
 करकलियविमलमुत्ताहलं व जो मुणइ सयलतेलोकं । तीआ-ऽणागय-परिवट्टमाणभावेहिं अणवरयं ॥ ६९
 नामेण वीरचंदो साहूण सएहिं पंचहिं समागो । नर-विज्जाहर-सुरपहुवंदियचलणो वरमुणिदो ॥ ७०
 तं सोऊणं राया भत्तिवसोल्लसियवहलरोमंचो । भणइ 'पिए! संपण्णा अज्जेव मणोरहा तुज्झ ॥ ७१
 तो उट्टेहि ल्हं चिय पिए! पगुणा होसु जेण वच्चाओ । सूरिस्स वंदणत्थं, पुच्छामो संसयं तह य' ॥ ७२
 इय भणिया सा देवी संबूढा झत्ति, तो निवो तीए । समयं चिय संपत्तो उज्जाणं तैक्खणेणेव ॥ ७३
 दिट्ठो य तथ सूरि बहुविहपरिसाएँ मज्झयारम्मि । देसंतो जिणधम्मं समत्थजीवाण सुहजणयं ॥ ७४
 तो सूरिपायपंकयपणामपुव्वं समम्मि भूमितले । उव्विट्ठाइं दोणिं वि नऽच्चासन्नम्मि सूरिस्स ॥ ७५
 भयवं पि विसेसेणं पत्थावइ धम्मदेसणं तत्तो । जह-इत्थं संसारे अणोरपारम्मि भममाणा ॥ ७६
 कह कहवि माणुसत्तं जीवा पावंति कम्मविवरेण । नत्थ वि विविहं सोक्खं जायइ सुकएण धम्मेण ॥ ७७
 जाई कुलमारोगं रिद्धी सोहग्गमोत्तमा भोगा । रूवं वलं जसो वि य भवंति सुकएण धम्मेण ॥ ७८
 इट्टजणसंपओगो आणाकारी य परियणो सब्बो । अन्नं पि सुहं सब्बं जायइ सुकएण धम्मेण ॥ ७९
 सग्गंगणासणाहो पहाणभोगोवसाहणे(गो) समगो । नीसेसकेसमुक्को मोक्खो वि य होइ धम्मेण ॥ ८०

एत्थंतरम्मि य भालवट्टमिलंतकरकमलमउल्लयाए विण्णत्तमारामसोहाए 'भयवं! जइ सब्बमेयं धम्मफलं
 ता किं पुण मए पुव्वजम्मे कयं जस्सेरिसो विवागो?' त्ति । तओ सजलनवजलहरोरालगंमीरवीरसारेणं सरेणं
 भयवं कहिउमाढत्तो, अवि य-

इह चेव जंबुदीवे भरहे वासम्मि चंपनयरीए । अत्थि पसत्थो सेट्ठी कुलंधरो धणयसमविहवो ॥ ८१
 तस्सऽत्थि कुलापंदा भज्जा नामेण रूवगुणकलिया । तीसे य भोगलच्छि तेण समं भुंजमाणीए ॥ ८२
 जायाओ धूयाओ रूयाइगुणेहिं संपउत्ताओ । सत्त अणन्नसमाओ, ताणं तु इमाइं नामाइं ॥ ८३
 कमलसिरी कमलवई, कमला लच्छी सिरी जसोएवी । पियकारिणी उ, ताओ संब्वाओ वि उत्तमकुलेसु ॥
 परिणीयाओ विहिणा, भुंजंति अणोवमे विसयसोक्खे । अह कमसो अन्ना वि य संजाया अट्टमा कण्णा ॥ ८५
 तीएँ जम्मम्मि जणओ जणणी वि य दुक्खियाइं जायाइं । निव्वेन्नयाइं नामं पि नेय कुव्वंति से कहवि ॥ ८६
 तो सा अणायरेणं वड्ढंती तह वि जोव्वणं पत्ता । पिय-माइदुक्खजणणी विसिद्धरूय्यायिजुत्ता वि ॥ ८७
 निव्वग्गिय त्ति नामेण सब्बलोएण सा य वुच्चंती । जणणि-जणयाण दुक्खं दीसंती देइ अणवरयं ॥ ८८
 अन्नदियहम्मि सेट्ठी भणिओ लोएँहिं 'किं न नियकन्नं । परिणावसि ? जेण इमं वइइ तुह जंपणं गरुयं' ॥ ८९
 एवं जणेण वुत्तो सेट्ठी चित्तम्मि सुट्ठु निव्विन्नो । अणाभिप्पेअत्तणओ अच्छइ चित्तावरो धणियं ॥ ९०
 अह अन्नम्मि दिणम्मी चित्तावण्णस्स तस्स सेट्ठिस्स । वीहीएँ निविट्ठस्स उ एक्को पहिओ समायाओ ॥ ९१
 मलमइल्लचेलदेहो दीहरपहलंघणाओ परिसंतो । वीसमणत्थं एसो उव्विट्ठो सेट्ठिहट्टम्मि ॥ ९२
 पुच्छइ सेट्ठी वि तयं 'भइ ! तुमं आगओ कुओ इत्थं ?' । भणइ इमो 'नीरायरपाराओ चोडविसयाओ ॥ ९३
 'को सि तुमं ? का जाई ? किं नामो ? किं च आगओ इहइं ?' । सो भणइ 'कोसलाए वत्थव्वगानंदइब्भस्स ॥ ९४

सोमाइ भारियाए पुत्तो हं नदणो त्ति नामेणं । खीणे विहवम्मि गओ अत्थत्थी चोडविसयम्मि ॥ ९५
तय वि दारिदहओ अभिमाणेणं गओ न निर्यनयर । परवुत्तयकरणेणं वसामि तत्थेव कयवित्ती ॥ ९६
एत्तो गएण वणिणा वसंतदेवेण किंचि नियकज्जं । आसज्ज पेसिओ हं लेहं दाऊण इहइं तु ॥ ९७
सिरिदत्तसेट्ठिपासे ता दाव्ह तग्गिहं, अहं जेण । गच्छामि तस्स पासं एयं लेहं समप्पेमि ॥ ९८
चित्तइ कुलंधरो ता 'मह धूयाए इमो वरो पवरो । जेणं सामन्नसुओ अत्थविहूणो विदेसत्थो ॥ ९९
धेत्तूण इमं एसो वच्चेही तत्थ, न य पुणो एही । अत्थाभावाओ गिहं माणधणो दीसए जेण' ॥ १००
इय चित्तिऊण जंपइ 'पुत्त ! तुमं एहि मज्झ गेहम्मि । तुज्ज पिया जेण महं आसि अणन्नस्समो मित्तो' ॥ १०१
सो भणइ 'जेण कजेण आगओ तं निवेइउं पच्छा । आगच्छिस्सामि तओ तुह पासे ताय ! अत्रिगप्पं' ॥ १०२
पेसेइ नियं पुरिसं सेट्ठी सिक्खाविउं जहा 'भइ ! । लेहम्मि अप्पियम्मी धेत्तूणेयं इहं एज्ज' ॥ १०३
तं धेत्तुं सो पुरिसो वच्चेइ सिरिदत्तसेट्ठिगेहम्मि । लेहम्मि अप्पियम्मी कहियाइ समत्थवत्ताए ॥ १०४
तो पुण वि णंदणेणं सिरिदत्तो जंपिओ इमं वण्णं । जह 'मह पिउणो मित्तं कुलंधरो इत्थ जो सेट्ठी ॥
मं दट्ठुं पट्टविओ आहवणत्थं इमो निओ पुरिसो । ता वच्चामि तहिं ता, पुणो वि इह आगमिस्सामि' ॥ १०६
तो सो सेट्ठिगिहम्मि समं गओ तेण चैव पुरिसेणं । सेट्ठी वि ण्हाविऊणं णियंसए वत्थजुगलं से ॥ १०७
मुंजाविऊण तत्तो पभणइ 'परिणेहि मह सुयं वच्छ !' । सो भणइ 'मए अज्ज वि गंतव्वं चोडविसयम्मि ॥
जंपइ कुलंधरो वि हु 'धेत्तूण इमं पि तत्थ वच्चाहि । पेसेस्सामि' तहिं चिय तुह जोगं णीविगाईयं' ॥ १०९
पडिवन्नम्मि इमेणं, परिणावइ कन्नयं तओ सेट्ठी । वत्ते वीवाहदिणे, सिरिदत्तो णंदणं भणइ ॥ ११०
'जइ तुममित्थेव थिरो तो अन्नं पट्टवेमि तत्थाहं । जेण महंतं कज्जं अम्हाणं वट्टए तत्थ' ॥ १११
जंपेइ णंदणो तो 'अवस्स गंतव्वयं मए तत्थ । मायावित्ता सेट्ठि तुह वत्तमहं कहिस्सामि' ॥ ११२
अण्णम्मि दिणे सेट्ठी विण्णत्तो तेण 'ताय ! गच्छामि । जेणऽत्थि तत्थ कज्जं मह गरुयं चोडविसयम्मि' ॥
सेट्ठी वि चित्तिवत्थस्स साहगं तेण मंतियं सोउं । भणइ 'जइ णिच्छओ ते तो पुत्त ! करेह एवं ति ॥ ११४
किंतु इमं णियभज्जं धेत्तूणं जाहं चोडविसयम्मि । जेण तहिं चेवाहं तुह भंडं पट्टवेस्सामि' ॥ ११५
कहिया य तेण वत्ता सिरिदत्तस्स उ जहा 'अहं पउणो । गमणत्थं तुब्भे वि य जं भणियव्वं तयं भणह' ॥ ११६
तेण वि समप्पिओ से णियलेहो अक्खिया य संदेसः । एवं पंगुणम्मि कए चलिओ धेत्तूण तं भज्जं ॥ ११७
एगागी च्चेवेसो संबलमेत्तं पंगेण्हिउं किंचि । अणवरयपयाणेहिं पत्तो उज्जेणिणयरीए ॥ ११८
तो चित्तियं च णेणं^{१०} 'लहुप्पयाणेहि' इत्थ विसयम्मि । खीणं बहु संबलयं, पंथाओ तह य भंगो हं ॥ ११९
तो पासुत्तं एयं मोत्तुं गच्छामि इच्छियं देसं' । इय चित्तिऊण वुत्ता 'पिए ! तुइं संबलं पायं ॥ १२०
तां किं करेमि संपइ ? होही भमियव्वया जओ भिक्खा । ता भमिहिसि किं भिक्खं ?' सा जंपइ 'णाह ! णिसुणेहि ॥
तुह पिट्ठिविलग्गाए भिक्खा वि हु णाह ! मज्झ भणीया' । एवं जंपेऊणं रयणीए दो वि सुत्ताइं ॥ १२२
णगरीए बाहिरम्मि एगाए अणाहपहियसालाए । यणीए उट्ठिओ सो धेत्तुं संबलयपोट्टलियं ॥ १२३
सणियं सणियं ओसक्किऊण अन्नेण चैव मग्गेणं । भिक्खाए लज्जंतो तं मोत्तुं जत्ति बोलीणो ॥ १२४
अह उग्गयम्मि सूरे उट्टइ एसा अपेच्छिउं कंतं । जाणइ मुक्का अहयं संबलयमपेच्छमाणीए ॥ १२५
चित्तइ हियएण तओ 'ण सुट्ठुं मह सामिएण परिविहियं । एगागिणी जमेत्थं मुक्का गेहाओ णीणेउं ॥ १२६
हा ! हा ! अलज्ज ! णिक्खि ! एवं णवजोव्वणम्मि वट्ठति । मं मोत्तुं णियवयणं अणज्ज ! भण कस्स दाविहिसि ? ॥

1 O D नियगेहं । 2 O D महं । 3 O D °विहीणो । 4 A B °मि तुह चिय । 5 O D चोडवि° । 6 O D जाहि । 7 A B पगुणं पि क° । 8 O D चैव इमो, सं° । 9 O D पि णिण्हिउं । 10 O D तेणं । 11 O D ता वि(किं) करेसु(सु) संपइ ।

नवजुव्वणम्मि वालय ! जइ हं अन्नेण कहवि घिप्पामि । ता तुज्ज कुले निदय ! होही वड्ढिण्जियं एयं ॥ १२८
 अहवा किमिणा परितप्पिएण ? रक्खेमि ताव नियसीलं । किंचि समासइज्जणं वाणियगं जणयसामण्णं ॥ १२९
 पिउगेहे वि गयाए मज्झ अउन्नाइ आयरो णत्थि । ता इत्येव ठिया हं कम्माईयं करेस्सामि' ॥ १३०
 इय चित्तिज्जण तो सा हियए धीरत्तणं विहेज्जणं । पविसइ णगरीमज्जे आलोयंती दस दिसाओ ॥ १३१
 तो एगतथ गिहम्मि भद्दागारं ^१नियेइ सा पुरिसं । पाएसु निवड्ढिज्जणं विण्णवइ मणोहरसरेणं ॥ १३२
 'ताय ! मह होहि सरणं एत्थ अणाहाइ दीणविमणाए । जेणमणाहा णारी पावइ वड्ढेज्जयं णियमा ॥ १३३

[ग्रन्थाग्रम् १००० ।]

चंपापुरीएँ अहयं धूया उ कुलंधरस्स सेट्ठिस्स । सत्थाओ परिमट्ठा वचंती चोडविसएसु ॥ १३४
 सह भत्तुणा णिएणं एत्तियभूमिं कमेण संपत्ता । इण्हि तु तुमं जणगो होहि महं दुक्खतवियाए' ॥ १३५
 तो तीएँ वयणविणयाइएँण परिरंजिओ ईमं भणइ । सो माणिभइसेट्ठी 'वच्छे ! तं मज्झ धूय त्ति ॥ १३६
 अच्छसु जह नियपिउणो गेहे तह इत्थ मज्झ गेहम्मि । सत्थगवेसणमाई सव्वं पि अहं करेस्सामि' ॥ १३७
 इय मणिय निययपुरिसा पट्टविया तेण माणिभइेण । ^२न य उवलद्धा कत्थ वि इमेहिँ सत्यस्स वत्ता वि ॥ १३८
 तेहिँ कहियम्मि, सेट्ठी चित्तइ हियएण सुट्टु संसइओ । 'किं एयाए वयणं सच्चमसच्चं ? परिक्खेमि' ॥ १३९
 इय > चित्तिज्जण तेणं चंपाए पुरवरीएँ णियपुरिसो । सेट्ठिकुलंधरपासे पट्टवियो जाणणाहेउं ॥ १४०
 तेण वि गंतूण तहिँ पुट्ठो सो 'अत्थि तुज्ज कइ धूया ? परिणाविया उ कत्थ व ? कहसु जओ माणिभइेण ॥ १४१
 पट्टवियो हं तुमए सह संवंधं विहेउकामेण' । सो भणइ 'मज्झ धूयाओ अट्ट, इह चेव णगरीए ॥ १४२
 परिणीयाओ सत्त उ, परिणीया संपयं पुणो भइ । ^३अट्टमिया सा वि गया पइणा सह चउडविसयम्मि ॥ १४३
 अन्ना उ नत्थि कन्ना, कह संवंधं विहेमि सह तेण ? । इय सव्वं गंतूणं कहियव्वं माणिभइस्स' ॥ १४४
 तेण वि आगंतूणं सव्वं सेट्ठिस्स अक्खियं सो वि । जाणित्ता परमत्थं विहेइ ^४अहिगोरवं तीए ॥ १४५
 सा तस्स गिहे वाला अच्छइ धूय व्व सुट्टु परितुट्ठा । विणयईहिँ य तीय वि तं गेहं रंजियं सव्वं ॥ १४६
 अह सो वि माणिभइो पालइ जिणदेसियं वरं धम्मं । कारावियं च तेणं उत्तुंगं जिणवराययणं ॥ १४७
 तो तम्मि जिणहरम्मि उवल्लेवण-मंडणाइवावारं । सा कुणइ भत्तिजुत्ता पइदियहं धम्मसद्धाए ॥ १४८
 सीहूण साहुणीण य संसग्गीए ^५यं साविया जाया । सुलस व्व अणणसमा, किं वहुणा इत्थ भणिएणं ? ॥
 जं जं वियरइ सेट्ठी दव्वं भत्तल्लगाइक्खेण । तं तं रक्खेवि इमा कुणइ जिणिंदालए ^६रच्छं ॥ १५०
 सेट्ठी वि दुग्गुण-तिगुणं जा निच्चं तीएँ रंजिओ देइ । ता छत्तत्तरयणं कारवियं तीइ अइरम्मं ॥ १५१

अवि य—

कणगविणिम्मियमालोवमालियं विविहरयणचिंचइयं । वरमुत्ताहल्लुल्लंतविविहपालंक्कयसोहं ॥ १५२
 भुयइंदमुक्कनिम्भोयसरिसपट्टंसुगेहिँ उत्थइयं । विविहमणिरयणचित्थियचामीयरवड्ढियवरदंडं ॥ १५३
 एवंविहं विहेउं विविहविभूईएँ जिणहरे देइ । अन्नं पि कुणइ सव्वं तव-दाणाई जहाजोगं ॥ १५४
 पूएइ साहु-साहुणि-साहम्मियवग्गमेव अणवरयं । सज्जाय-उज्जयणाइसु अहिगं अच्चुज्जमं कुणइ ॥ १५५
 अह अन्नया कयाई चित्ताभरसागरम्मि निच्चुडुं । पेच्छित्तु तयं सेट्ठि पुच्छइ परमेण विणएणं ॥ १५६
 'किं ताय ! अज्ज दीसह अहियं चित्तापिसायपरिहत्था ?' । सो भणइ 'पुत्ति ! णिसुणसु चित्ताए कारणं मज्झ ॥

1 O D वयणि । 2 O D अवलोयंती । 3 O D निरपि । 4 O D °सयम्मि । 5 G D °एहिँ परि° ।
 6 A B इमो । 7 O D भणितं नियपु° । 8 <1 > एत्तच्चिद्धान्तर्वर्ती पाठः A-B प्रत्योर्नास्ति । 9 O D अट्टमिया सं° ।
 10 O D परिणीया सा वि गया सह पइणा चोडवि° । 11 O D कहेहि तं मा° । 12 A B अह गो° । 13 G D
 °याइएहिँ ती° । 14 A B साहु-साहुणीण य । 15 A B वि । 16 A B रत्थं । 17 G D °रिचत्था ।

जिणमंदिरआरामो फल-फुल्लसमाउलो परमरम्मो । अणिमित्तेणं सुक्को, ण य होइ पुणणवो कहवि ॥ १५८
एएण कारणेणं अहिंणं चिताउरो अहं जाओ' । 'मा कुणसु ताय ! खेयं एत्थत्थे' जंपए वाला ॥ १५९
'जइ ण पुणणवमेयं करेमि णियसीलसाहसवसेण । तो ण वि पारेमि अहं आहारं चउपयारं पि' ॥ १६०
इय निच्छयं विहेउं वारितस्सावि तस्स सेट्टिस्स । उवविट्ठा जिणभुवणे सासणदेवि मणे काउं ॥ १६१
तो तइयम्मि दिणम्मी रयणीए झत्ति होइ पच्चक्खा । सासणदेवी तीए, जंपइ 'मा कुणसु तं खेयं ॥ १६२
अज्जं पभायकाले पुणणवो होहिई इमो मलओ । पडणीयवंतरोवइवाउ तुह सत्तिओ मुक्को ॥ १६३
इय भणिऊणं देवी सट्ठाणं झत्ति उवगया जाव । तावं विहाया रयणी, तिमिरिऊं उरगओ सहसा ॥ १६४
कहिया ई रयणिवत्ता सन्वा सेट्टिस्स ताव एसो वि । हरिसुप्फुल्लियणयो गओ तयं जिणहरारामं ॥ १६५
अप्पुव्वपत्त-फल-फुल्लेरेहिरं सजलमेहसमवण्णं । ०तं दट्ठूणं तुरियं समागओ तीएँ पासम्मि ॥ १६६
पभणइ य 'पुत्ति ! पुन्ना मणोरहा मज्झ तुह पभावेणं । ता उट्ट वच्च गेहं पारणयं कुण गुणविसाले !' ॥ १६७
इय भणिऊणं सेट्ठी समत्यसिरिसमणसंघसंजुत्तो । तूरणिणाएण तयं णेइ गिहं लोणपच्चक्खं ॥ १६८
जंपइ य तओ लोणो 'पेच्छह एयाएँ सीलमाहपं । तह सुक्को वि खणेणं आरामो कह पुणणविओ ! ॥ १६९
ता एसा कयउन्ना धन्ना सहलं च जीवियमिमीए । सन्निज्जं तियसा वि हु जीए एवं पकुव्वंति ॥ १७०
अहवा इमो वि धण्णो सेट्ठी णामेण माणिभदो त्ति । चिंतामणि व्व एसा जस्स घरे णिवसए सययं ॥ १७१
एवं सयलजणेणं वणिज्जंती गिहम्मि संपत्ता । पडिलाहिउं चउव्विहसंघं तो कुणइ पारणयं ॥ १७२
अह अन्नया कयाई रयणीए पच्छिमम्मि जामम्मि । सुत्तविउद्धा चितइ सरिऊणं पुव्ववुत्तंतं ॥ १७३
ते धन्ना इत्थ जए जे सव्वं पयहिऊण विसयसुहं । पव्वइउं निस्संगा करेति तवसंजमोज्जोयं ॥ १७४
'अहयं तु पुण अधन्ना छुद्धा जा इत्थ विसयसोक्खम्मि । न य पावाएँ तयं पि हु पत्थंतीए वि संपडइ ॥ १७५
इत्तियमित्तेण पुणो धन्ना जं पावियं जिणिंदाणं । धम्मं अणणसरिसं भवन्नवुत्तारणतरंडं ॥ १७६
ता एयं लद्धूणं जुत्तं मह सव्वविरइसामण्णं । घेतुं १जे, किंतु अहं अंसमत्था तव्विहाणम्मि ॥ १७७
ता उरगं तवचरणं करेमि निर्यगेहसंठिया अहयं' । इय चित्तिउं पहाए आढवइ तमेव काउं जे ११ ॥ १७८
जाव तवसुसियदेहा जाया ता कुणइ अणसणं विहिणा । कालं काऊण तओ सोहम्मे सुरवरो जाँया ॥ १७९
चइऊण तओ एसा वंभणदुहिया तुमं समुप्पन्ना । विज्जुप्पह त्ति णामं जाया दुहभायणं किंचि ॥ १८०
सेट्ठी वि माणिभदो देवो होउं तओ चुओ पढमं । पुणरवि मणुओ होउं णागकुमारो इमो जाओ ॥ १८१
मिच्छत्तमोहियाए पिउगेहठियाएँ किंचि जं विहियं । पावं तस्स विवागो जाओ दुहकारणं पढमं ॥ १८२
जं माणिभदगेहट्टियाएँ विहियं तए सुकयकम्मं । तस्स पभावेणं १३ अणणसरिसं सुहं पत्तं ॥ १८३
जं तइया जिणमंदिरमलओ तुमए पुणणवो विहिओ । तं एस्स देवदिण्णो तए समं भमइ आरामो ॥ १८४
जं तइया जिणभत्ती तुमए विहिया अणणसारिच्छा । तं पत्तं रज्जमिणं समत्यसंसारसुहजणगं ॥ १८५
जं छत्तत्तयमउलं दिण्णं तुमए जिणिंदनाहस्स । तं छत्तच्छायाए भदे ! परिभमसि निच्चं पि ॥ १८६
जं तइया रच्छाईं पूयंगाईं बहुप्पगाराईं । दिन्नाईं तं तुज्जं जार्याईं भोगअंगाईं ॥ १८७
इय जिणभत्तीएँ फलं जायं, देवत्तणम्मि वरसोक्खं । ईहयं तु रज्जसोक्खं, कमसो सिद्धिं पि पाविहसि ॥ १८८

1 OD जंपइ । 2 OD सव्वलेण । 3 OD भवणे । 4 C रिवू । 5 OD य । 6 OD दट्ठूण तुरियतुरियं ।
7 OD पुत्त । 8-11, 'जे' पादपूरणे । 9 OD न समत्था । 10 CD गिहिधम्मसंठिया । 12 AB जाओ ।
13 OD वेण इमं । 14 AB भमिसि । 15 AB ०इ अंगभोगाईं । 16 OD इहइं ।

इय सुणिउं सा सहसा मुच्छावसणद्वगरुयचेयणा । पडिया धस त्ति धरणीयलम्मि सब्बाण पच्चक्खं ॥ १८९
 पवणाईदाणेणं खणेण आसासिया परियणेणं । पणमेत्तु सूरिचलणे विन्नवइ परेण विणएणं ॥ १९०
 'जं एयं तुब्भेहिं कहियं णाऊण दिव्वणाणेण । तं संपइ पच्चक्खं संजायं जाइसरणाओ ॥ १९१
 तं तुम्हाणं वयणं सोउं दंहुं च णिययचरियं च । इण्हिं भववासाओ सामि ! विरत्तं महं चेत्तं ॥ १९२
 ता जाव मुयावेमिं णरणाहं ताव तुम्ह पयमूले । भवसयदुहनिदल्लं पव्वज्जमहं गहिस्सामि' ॥ १९३
 ईय वयणं देवीए सोऊणं भणइ णरवरिंदो वि । 'एवंविहं पि णाउं भगवं ! को रमइ संसारे ? ॥ १९४
 जा अहिसिंचामि' अहं देविसुयं मलयसुंदरं रजे । ता तुम्हाण समीवे अहं पि धेच्छामि पव्वज्जं ॥ १९५
 भगवं पि भणइ 'भो ! भो ! मा पडिवंधं करेस्सह खणं पि । दव्वभगल्लगजलविंदुचंचले जीवलोगम्मि' ॥ १९६
 एयं ति भाणिऊणं राया देवी ई दो वि गंतूणं । निययगिहे रज्जमी अहिसिंचंती तयं कुमरं ॥ १९७
 अहिसिंचिऊण कुमरं रजे, तत्तो महाविभूईए । दोहिं वि गहिया दिक्खा वहुपरिवारेहिं गुरुमूले ॥ १९८
 गिण्हित्तु दुविहसेक्खं गीयत्थाइं कमेण जायाइं । नियपयपवत्तिणित्ते ठवियाइं दो विं ते गुरुणा ॥ १९९
 संवोहिऊण भविए, पज्जंते अणसणं विहेऊण । दो वि गयाइं सगं, तत्तो वि कमेण चविऊण ॥ २००
 मणुयत्त-सुरत्ताइं कमेण सिवसंपयं लहिस्संति । एयं जिणभत्तीए अणणसरिसं फलं होई ॥ २०१

आरामसोहाकहाणगं सम्मत्तं । [५.]

साहूण वि भत्तीए कल्लाणपरंपरं लहइ जीवो ।

तंह सम्मत्तं सुद्धं जायइ णत्थित्थ संदेहो ॥ ३८

तत्राप्याख्यानकमाल्यायते—

[६. शि रसेनकथानकम्]

अत्थि इहेव गिरिवरो जंबूदीवम्मि भारहे वासे । विंझो त्ति सिहरसंचयपज्जलियमहोसहिसणाहो ॥ १
 दरियगयदलियपरिणयंहरिचंदणसुरहिपसरियामोओ । फलफुल्लतरुवरद्वियविहंगगणगरुयसद्दालो ॥ २
 निज्जरझरंतझंकारसदपडिउन्नदसदिसिभिंमंगो । णाणाविहसावयसयभमंततलमेहलाभोगो ॥ ३
 तत्थि सवरणाहो विक्खाओ सिहरसेणानामो त्ति । बहुसत्तंहणणनिरओ धणियं विसएसु आसत्तो ॥ ४
 देवी वि तस्स सिरिमइणामा णवजोव्वेणुद्धुरा अत्थि । वक्कलदुगुल्लवसणा गुंजाहलमाइआहरणा ॥ ५
 तीए समं विसयसुहं सो भुंजइ गिरिनिउंजदेसेसु । विच्छोअइ बहुगाइं सारंगाईण जुगलाइं ॥ ६
 सिरिमइदेवी वि तओ दहुं विच्छोइयाइं जुगलाइं । हरिसभरनिवभरंगी कंपंतपओहरा हसइ ॥ ७
 अह अन्नया कयाई संतावियधरणिमंडलो गिम्हो । कुनरिंदो इव पत्तो पीडंतो सयलसत्तोहं ॥ ८
 जयकोट्टयमज्जत्थो अयगोलय इव पयंडपवणेण । जत्थ धमिज्जइ सूरु नीसेसजणाण दाहकरो ॥ ९
 परिसडइ पत्तनियरो कलिकालम्मि व जयम्मि रुक्खाणं । उत्तुणयइत्थिया इव वियसइ अहमल्लिया नवरं ॥ १०
 दरआयंविस्सुमणसभिउडियणयणाओ पाडलाओ वि । जायाओ रोसेण व निएवि जयतावणं गिम्हं ॥ ११

1 CD °क्खं जायं मह जाइस° । 2 CD दहुं नियय° । 3 CD °लणिं । 4 CD इय देवीए वयणं ।
 5 CD °मि लहुं दे° । 6 CD य । 7 AB देह । 8 CD आरामशोभाकथानकं समाप्तम् । 9 CD तह सुद्धं सम्मत्तं ।
 10 CD °रियंदण° । 11 CD फलपुष्पतरु° । 12 CD °विहाओ । 13 CD °त्तघायणरओ । 14 AB °जोव्व-
 णोव्वरा । 15 CD दाहयरो

कुसुमसमिद्धिविहीणे ददूण व बहुतरु सिरीसा वि । निययपसूणसिरीए हिरीए सुयणो व्व सामलिया ॥ १२
जयसंतावकरीओ लुंयाओ वायंति अग्गिजाल व्व । दज्जइ णीसेसजणो खरतररविकिरणणियरेण ॥ १३
ददुं जयसंतावं खलु व्व तोसेण वड्डिया दिवसा । झिज्जंति जामिणीओ सुयण व्व परावयं ददुं ॥ १४
पिज्जंति पाणियाइं पुणो पुणो सुसियकंठउट्टेहिं । सेयजलाविलगत्ता खेज्जंति णिरंतरं सत्ता ॥ १५
पाऊण पवासु पयं घम्मत्ता जत्थ पहियसंघाया । छायासु वीसमंता हा हा हा ह ! त्ति जंपंति ॥ १६
हरिणंक-हार-हम्मयल-वियण-किसलय-जलइजलनिलया । चंदणविलेवणाईणि जत्थ जायंति अमयं व ॥ १७
एवंविहे णिदाहे **सिरिमइ**देवीए संजुओ राया । निज्जरण-वणगुहासुं वियरइ सच्छंदलीलाए ॥ १८
एत्यंतरम्मि एगो गच्छो साहूण पहपरिब्भट्टो । परिखीणो हिंडंतो समागओ तत्थ देसम्मि ॥ १९
ददूण तयं राया अणुकंपाए मणम्मि चित्तेइ । 'हा ! किं भमंति एए अइविसमे विज्जकंतारे ?' ॥ २०
गंतूण तओ पुट्टा रण्णा 'किं भमह इत्थ रत्तम्मि ?' । साहूहिं तओ भणियं 'सावग ! पंथाओ पब्भट्टा' ॥ २१
तो भणइ **सिहरसेणो** 'देवि ! कहां पेच्छ गुणणिही एए । देववसेणं पत्ता अइविसमदसंतरं अज्ज' ॥ २२
पभणइ य तओ देवी तं 'सामि ! महातवस्सिणो एए । उत्तारेहि सउत्ते भीमाओ विज्जरणाओ ॥ २३
पीणेहि य फल-मूलाइएहिं अइविसमतवपरिक्खीणे । नूणं णिहाणलंभो एस तुह पणामिओ विहिणा' ॥ २४
इय भणिएण ससंभमहरिसवसपयट्टपयडपुल्लगेण । उवणीयाइं सविणयं पेसलफल-मूल-कंदाइं ॥ २५
साहूहिं तओ भणियं 'सावग ! जेयाणि कप्पणिज्जाणि । अम्हाण जिणवरेहिं जम्हा समए निसिद्धाइं' ॥ २६
भणइ तओ सवरवई 'तह वि हु अम्हाणऽणुगगहं कुणह । अन्नहकएण गाढं उव्वेगो होइ अम्हाणं' ॥ २७
णाऊण परमसद्धाल्लयत्तणं बहुगुणाण संजणयं । तेसिं अणुगगहत्थं गुणंतरं ठांविं हियए ॥ २८
साहूहिं तओ भणियं 'जइ एवं विगयवण्ण-गंधाइं । दिज्जंतु अम्ह णवरं फलाइं चिरकालगहियाइं' ॥ २९
इय भणिएणं तेणं सिग्घं गिरिकंदराओ धेत्तूणं । पडिलाहिया तवस्सी परिणयफल-मूल-कंदेहिं ॥ ३०
ओयारिया य मग्गे जायासहिएण सुद्धभावेण । मन्तंतेण कयत्थं अप्पाणं जीवलोगम्मि ॥ ३१
तेहिं च ताण धम्मो कहिओ जिणदेसिओ सुसाहूहिं । पडिवन्नो य सहरिसं कम्मोवसमेण सो सम्मं ॥ ३२
दिन्नो य णमोक्कारो सासयसिवसोक्खकारणम्भूओ । बहुमाणभत्तिभरनिब्भरेहिं गहिओ य सो तेहिं ॥ ३३
नाऊण तह य तेसिं जम्मं कम्माणुभावचरियं च । साहूहिं समाइट्ठं 'कायव्वमिणं तुं तुब्भेहिं' ॥ ३४
पक्खस्सेगदिणम्मी आरंभं वज्जिऊण सावज्जं । एगतसंठिएहिं अणुसरियव्वो णमोक्कारो ॥ ३५
तम्मि य दिणम्मि तुब्भं जइ वि सरीरस्स घायणं को वि । चित्तेज्ज करेज्जा वा तथा वि तुब्भेहिं खमियव्वं ॥ ३६
एवं सेवंताणं तुब्भं जिणभासियं इमं धम्मं । होही अचिरेण धुवं मणहरसुरसोक्खसंपत्ती' ॥ ३७
हरिसापूरियहियएहिं तेहिं सोऊण तं मुणीवयणं । 'एवं' ति अब्भुवगयं, गएहिं साहूहिं चिन्नं च ॥ ३८
तह चेव कंचिकालं अईवपरिवड्डुमाणभावेहिं । अह अन्नया य ताणं पोसहपडिमं पवन्नाणं ॥ ३९
तुंगम्मि विंझसिहरे करिक्कुंभत्थलवियारणेक्करसो । धुयपिंगकेसरसढो दरियमयंदो समल्लीणो ॥ ४०
तस्स भयभीयहिययं दइयं ददूण **सिहरसेणेण** । वामकरगोयरत्थं गहियं कोदंडमुदामं ॥ ४१
भणियं च 'भीरु ! मा भायसु त्ति एयस्स मं समल्लीणा । एसो र्यं पसवराया ममेगसरघायसज्जो' त्ति ॥ ४२
तो **सिरिमइ**ए भणियं 'एवमिणं नत्थि इत्थ संदेहो । किंतु सुगुरूण वयणं एवकए होइ पम्मुक्कं ॥ ४३
जम्हा गुरुआएसो सरीरविण्णियायणं पि जइ कोइ । तुम्हाण तम्मि दिवसे करेज्ज तो तस्स खमियव्वं ॥ ४४

ता कह गुरुण वर्यणं पिययम । गुणभूसियं सरंतेहिं । परलोगवंधुभूयं कीरइ विवरीयमम्हेहिं ! ॥ ४५
 अह मोत्तूण धणुवरं तेण तओ सिरिमई इमं भणिया । 'सच्चं, गुरुआएसो कह कीरइ अनहा सुयणु ॥ ४६
 किंतु तुहमोहमोहियहियएण मए इमं कयं आसि । ता अलमेएण पिए ! गुरुवयणे आयरं कुणलु' ॥ ४७
 इत्थंतरम्मि 'रुंजियसदेण णहंगणं भरंतो सो । महिदिन्नतलपहारं उवट्टिओ केसरी ताणं ॥ ४८
 परिचितियं च तेहिं 'गुरुवएसपरिपालणाणिहसो । उवयारि च्चिय एसो अम्हाणं पसवगणराया' ॥ ४९
 इय चिंतताणि तओ णहरेहिं वियारियाणि तिक्खेहिं । कुविएण अकुवियाइं सुहभावाइं मईदेण ॥ ५०
 अहियासिओ य तेहिं दोहिं वि अइदारुणो^१ हु उवसग्गो । जो चित्तिओ वि जणयइ उक्कंपं कायरनराणं ॥ ५१
 चइऊण तओ देहं विसुद्धचित्ताइं दो वि समकाले । सोहम्मे उववन्नाइं इड्डिन्ताइं सयराहं ॥ ५२
 पलिओवमाउयाइं, तत्थ य भोगे जहिच्छिए भोत्तुं । आउक्खएण तत्तो चइऊण इहेव दीवम्मि ॥ ५३
 अवरविदेहे खेत्ते चक्कउरं नाम पुरवरं आसि । उत्तुंगसाल-धवलहरसोहियं तियसणगरं व ॥ ५४
 तं परिपाल्ह राया हरि व्व वरपुरिसलोयणसहस्सो । सइवद्धियविसयसुहो णामेणं कुरुमयंको त्ति ॥ ५५
 तस्सऽत्थि अग्गमहिंसी देवी णामेणं बालचंद त्ति । तीए उयरे च्चविडं उप्पन्नो सिहरसेणो सो ॥ ५६
 चइऊण सिरिमई वि य रण्णो सालयसुभूसणणिवस्स । देवीए कुरुवईए उववन्ना कुच्छिमञ्जम्मि ॥ ५७
 ताण बहुएहिं दोण्ह वि मणोरहसएहिं सुप्पसत्थदिणे । जायाइं तथा ताइं ख्खाइगुणेहिं कलियाइं ॥ ५८
 समरमियंको णामं रण्णो विहियं गुरुहिं समयम्मि । देवीए वि य णामं असोगदेवि त्ति संगीयं ॥ ५९
 कालेण तओ दोण्णि वि सयलकलागहणदुव्वियड्डुइं । कुसुमाउहवरभवणं जोव्वणमह तत्थ पत्ताइं ॥ ६०
 दिन्ना सुभूसणेणं समरमियंकस्स सा तओ कन्ना । णामेणऽसोगदेवी परिणीया सुहसुहुत्तेण ॥ ६१
 भुंजंताण जहेच्छं विसयसुहं ताण वच्चए कालो । हरिसभरनिव्वमराणं अण्णोणं वद्वरागाणं ॥ ६२
 अह अन्नया णरिंदो वायायणसंठिओ कुरुमयंको । चिट्ठइ देवीय समं विविहविलासेहिं विलसंतो ॥ ६३
 चिहुरे समारयंती रयणीयरकरसरिच्छयं रुइरं । दट्टूण सिरे पलियं पभणइ 'सुण देव ! विन्नत्ति ॥ ६४
 पलियच्छलेण दूओ कण्णासण्णम्मि संठिओ भणइ । आगच्छइ एस जरा जं कायव्वं तयं कुणह' ॥ ६५
 तं सोऊणं राया समरमियंकस्स रज्जनिकखेवं । काऊणं पव्वइओ देवीए समं गुरुसमीव्वे ॥ ६६
 समरमियंको वि तओ राया जाओ विणिग्गयपयावो । चिट्ठइ देवीए समं भुंजंतो मणहरे भोगे ॥ ६७
 इत्थंतरम्मि तं णिरवराहवहुजीवघायणनिवद्धं । कम्मं पुव्वभवगयं उइयं अइविरसपरिणामं ॥ ६८
 अत्थि तहिं च्चिय विसए वंभाणगरम्मि सिरिवलो राया । तेण सह तस्स जाओ अणिमित्तो विग्गहो कहवि ॥ ६९
 जे जे पहाणजोहा ते सव्वे सिरिवलं समल्लीणा । अब्भुवगओ तथा वि हु समरमियंकेण संगामो ॥ ७०
 संजाए संगामे महाविमद्देण रिवलेण तओ । निहओ समरमियंको विणिहयनियसेणसेसेण ॥ ७१
 रुदञ्जाणेण तओ मरिऊणं मीसणम्मि नरगम्मि । सत्तरससागराऊ उववण्णो णारगत्तेण ॥ ७२
 सोऊण कंतमरणं असोगदेवी वि विरहसोगत्ता । मुच्छावसेण धणियं धस त्ति धरणीयले पडिया ॥ ७३
 आसासिया समाणी रुदञ्जाणेण घोरपावकरं । महमोहमोहियमणा णियाणमेवंविहं कुणइ ॥ ७४
 'राया समरमियंको उप्पन्नो णवर जत्थ टाणम्मि । तत्थेव मंदभग्गा अहं पि जाइज्ज नियमेण' ॥ ७५

1 O D °णं सुमरंतेहिं गुणभूसियं नाह ! । पर° । 2 A B रुंजिय° । 3 O D °णो उवस्सग्गो । 4 O D ° कालं ।
 5 O D अत्थि । 6 O D तीए गव्वम्मि च्चविडं । 7 O D सिरिं । 8 O D °समीवं ।

तो जलणे णियदेहं किलिडुचित्ता दहेवि मरिऊण । जत्थेव णिवो णरगे इमा वि तत्थेव उववण्णा ॥ ७६
सत्तरससागराई निच्चुव्विग्गेहि परमदुहिएहिं । कारुण्णजंपिरेहिं भीएहिं कहव गमियाई ॥ ७७
उव्वट्टेऊण णिवो णरगाओ पुक्खरद्धभरहम्मि । जाओ गहवइपुत्तो वेण्णाएँ दरिद्रेगेहम्मि ॥ ७८
अह सा वि तस्स जाया तत्थेव य भारहम्मि वासम्मि । जाया दरिद्रेधूया तस्सेव समाणजाईए ॥ ७९
कालेण तओ दोन्नि वि उदामं जोव्वणं उवगयाई । जाओ अ ताण तत्थ वि वीत्राहो विहिणिओगेण ॥ ८०
पुव्वभवच्चभासेणं धणियं अण्णोणवद्धरागाई । दारिद्रेदुक्खविमुहाई ताई चिट्ठंति सुक्खेणं ॥ ८१
अह अनया कयाई ताणं गेहंगणम्मि पत्ताओ । समणीओ गुणजुयाओ भिक्खट्ठा हिंडमाणीओ ॥ ८२
दट्टूण तओ तेहिं फासुय-एसणियभत्त-पाणेहिं । पडिलाहियाओ विहिणा हरिसवसुच्चिन्नपुलएहिं ॥ ८३
'कत्थ ट्टियाओ तुम्मे ?' एवं पुट्ठाहि ताहिं पडिभणियं । वसुसिट्ठिघरसमीवे उवस्सए तस्स पडिबद्धे ॥ ८४
तो मज्झण्हे ताई गयाई परिवड्डुमाणसद्धाई । दिट्ठा य तत्थ गणिणी सुँपसन्ना सुव्वया णाम ॥ ८५
पुरओ संठियपोत्थयनिविट्ठदिट्ठी णमंततणुणाला । लोयणभमरभरोणयसुवयणकमला कमलिणि व्व ॥ ८६
वित्थिण्णमहत्थाइं ठियाई एगारसं पि अंगाई । कमलदलकोमलम्मि वि जीसे जीहाइ अगम्मि ॥ ८७
सा वंदिया य तेहिं विम्हयउप्फुल्लोयणजुगेहिं । भत्तिभरणिभरेहिं 'रोमंचुच्चइयगत्तेहिं ॥ ८८
तीह वि धवलपडंतरविणिगउत्ताणि एगकरकमलं । अट्टुण्णामियवयणाएँ भाणियं धम्मलाहो त्ति ॥ ८९
वंदेत्तु सेसियाओ वि साहुणीओ पुणो वि गणिणीए । वंदेत्तु पायकमलं नच्चासण्णे णिविट्ठाई ॥ ९०
गणिणीएँ तओ भणियं निम्मलपरिणिंतदसणकिरणए । 'परिवसह कत्थ तुम्मे ?' इहेव अह जंपियं तेहिं ॥ ९१
गोयरगयाइ जीए दिट्ठाई साहुणीएँ तो ताए । भणियं 'अज्जेवऽम्हे वसहिं पुट्ठाओँ एएहिं ॥ ९२
गोयरगयाओँ धणियं सद्धावंताइ तह य एयाई । तुम्हाण वंदणत्थं भत्तीएँ इहाऽऽगयाई' ति ॥ ९३
गणिणीएँ तओ भणियं 'साहु कयं धम्मनिहियचित्ताई । जं इत्थ आगयाई किच्चमिणं भव्वपाणीणं ॥ ९४
जम्हा जयम्मि सरणं धम्मं मोत्तूण णत्थि जीवाणं । सारीर-माणसेहि य दुक्खेहि अभिहुयाण फुडं ॥ ९५
णं य सो तीरइ काउं जहट्टिओ वज्जिऊण मणुयत्तं । तं पुण चलं असारं सुमिणय-मायंदजालसमं ॥ ९६
मणुयत्तं लट्टूण वि धम्मं न करंति जे विसयलद्धा । दहिऊण चंदणं ते करंति इंगालवाणिज्जं ॥ ९७
धम्मेण सव्वभावा सुहावहा हुंति जीवलोगम्मि । धम्मेण सासयसुहं लब्भइ अचिरेण सिद्धिपयं ॥ ९८
इय सोऊणं तेहिं पडिवन्नो सुद्धभावजुत्तेहिं । धम्मो जिणपन्नत्तो कया ईं जहसत्तिओ विरई ॥ ९९
गमिऊण कंचि वेळं गणिणिं तह साहुणीओँ णमिऊण । गेहम्मि पत्थियाई, णवरं गणिणीएँ भणियाई ॥ १००
'एज्जह इह पईदिवसं, एवं चिय तह सुणिज्जह य धम्मं । दुक्खविरेयणभूयं पन्नतं वीयरगेहिं' ॥ १०१
पडिवज्जिऊण य तओ गणिणीवयणं गयाणि णियगेहं । हिट्ठहिययीणि धणियं धम्मम्मि कयाणुरागाई ॥ १०२
कयवयदिवसेसु तहा जायाई तिक्खभत्तिजुत्ताई । उक्किट्ठसावगाई विसयसुहणियत्तचित्ताई ॥ १०३
अणुपालिऊण पवरं सावगधम्मं अहाऽऽउयं जाव । मरिऊण वंभलोगे दुण्णि वि जायाई वरदेवा ॥ १०४
भोत्तूण तत्थ सोक्खं पवरं सत्ताहियाई अयराई । तत्तो य सवरजीवो चइउं इह जंबुदीवम्मि ॥ १०५
भरहम्मि समुप्पन्नो मिहिलाणगरीएँ किसिवम्मस्स । रन्नो सिरिकंताए देवीए कुच्छिमज्जम्मि ॥ १०६

1 C D उव्वट्टिऊण य तिवो । 2 C D सुपसंता । 3 A B लोयणकमलभरो° । 4 A B रोमंचुच्च° ।
5 C D °माणसेहिं दु° । 6 C D न इमो ती° । 7 C D °माइंद° । 8 C D य । 9 C D °दियहं । 10 C D
याई । 11 C D कइवयदिणेसु ताई जाया° । 12 C D वरतियसा ।

दिद्वे य तीए सुमिणे सीहकिसोरो मुहेण उयरम्मि । पविसंतो लीलाए ससञ्जसा उँडिया तत्तो ॥ १०७
 गंतूण णिवसमीवे कयंजली साहए तयं सुमिणं । सोऊण तयं राया कयंवकुसुमं व कंटइओ ॥ १०८
 परिभावियसुमिणत्थो पभणइ अह नरवरो तँ देवि । हरिसखलियक्खराए कोईलअइकोमलगिराए ॥ १०९
 'देवि ! तुह दरियनरवरकरिकरडवियारणेगखरणहरो । पुहवीए एगवीरो होही णरकेसरी पुत्तो' ॥ ११०
 तं णरवइणो वयणं तहेव बहुमन्निऊण सा देवी । परिवहइ तयं गव्भं पूरियसुपसत्यडोहलया ॥ १११
 अह अन्नया कयाई कमेण पत्ते पसइसमयम्मि । देवकुमारसरिच्छं पसवइ वरदारगं देवी ॥ ११२
 वद्धाविओ य राया पियंगुलइयाइ दासचेडीए । तीए य पीइदाणं दाड निवो धोवए सीसं ॥ ११३
 तयणंतरं च रण्णो आप्सेणं समत्थरज्जम्मि । जायं वद्धावणयं उव्भियजुय-मुसल-धय-चक्कं ॥ ११४

अवि य—

मुच्चंतसव्ववंदयं, वज्जंत दूरुंदयं । णच्चंतणारिसत्थयं, हीरंतसीसवत्थयं ॥ ११५
 गिज्जंतमंगलोहयं, किज्जंतहइसोहयं । घोलंतकंचुईयणं, लोइंतखुज्जवामणं ॥ ११६
 वण्णेतभट्ट-व्रंदिणं, दिज्जंतहत्थिसंदणं । तुइंततारहारयं सामंततोसकारयं ॥ ११७
 दिज्जंतभूरिदाणयं, पिज्जंतचारुपाणयं । मुज्जंतचित्तभोजयं, दीसंतणेगचोच्चयं ॥ ११८
 आवेंतअक्खवत्तयं, पूएजमाणपत्तयं । उँव्भेजमाणलत्तयं, माणेजमाणखत्तियं ॥ ११९
 खिप्पंतसीसअक्खयं, कीरंतवालरक्खयं । उप्पन्नसत्तुदुक्खयं संजायमित्तसोक्खयं ॥ १२०
 वद्धावणगमहूसवमणुहवमाणस्स राइणो एवं । संपुन्नो अह मासो कमसो य मणोरहसएहिं ॥ १२१
 काऊणं उवयारं रण्णा सुहि-सयण-वंधुवग्गस्स । सोहणदिणम्मि णामं तस्स कयं विजयवम्मो त्ति ॥ १२२
 पंचहिं धावीहिं तओ लालिज्जंतो कमेण संजाओ । किंचूणअट्टवरिसो, कलाओ अह गाहिओ तत्तो ॥ १२३
 सव्वकलासंपण्णं मयरद्धयरायरायभवणम्मि । वट्टंतं अहिणवजोव्वणम्मि णाऊण राएणं ॥ १२४
 उत्तमकुल्लवभाणं उव्भडलावणवण्णजुत्ताणं । णवजोव्वणोद्धुराणं रइरसजलभरियंसैरसीणं ॥ १२५
 सव्वकलाकुसलाणं सिंगारागार-चारुवेसाणं । वत्तीसण्हं वरकन्नगाण गिण्हाविओ पाणिं ॥ १२६
 एत्तो य-एत्थ भरहे धरणीविलयाए तिलयसंकासं । अत्थि पुरं सुपयासं सुहवासं णाम बहुसीसं ॥ १२७
 तत्थ निहयारिपक्खो अणहक्खो बहुजणाण कयरक्खो । सव्वकलागमदक्खो अत्थि णिवो णाम विमलक्खो ॥
 तस्स गुणाणं णिलया विलयालीलाए तुलियतेल्लक्का । कमलदलदीहणयणा देवी कमलावई णाम ॥ १२९
 तीसे गव्भम्मि तओ देवो चइऊण वंभलोगाओ । सो सिरिमईए जीवो धूयत्ताए समुप्पन्नो ॥ १३०
 पेच्छइ य चंदलेहं देवी णियअंकसंठियं सुँविणे । साहइ पइस्स, तेण वि धूयाजम्मो समाइट्टो ॥ १३१
 संपूरियेदोहलया कमसो पत्ते पसइसमयम्मि । सोहणदिणम्मि देवी पसवइ वरवालियं हिट्टा ॥ १३२
 वत्ते वारसमदिणे सम्माणेत्ता णियल्लए णामं । सुमिणाणुसारउ च्चिय कुणइ णिवो चंदवम्म त्ति ॥ १३३
 पंचहिं धावीहिं तओ लालेज्जंती कमेण संजाया । किंचूणअट्टवरिसा, कलाओ गिण्हाविया तत्तो ॥ १३४
 अह अन्नया कयाई सव्वालंकारभूसिया वाला । पिउणो उच्छंगगया चिट्टइ णाणाविणोएहिं ॥ १३५
 निव्वण्णिऊण तीए ख्वं राया विसज्जिउं कन्नं । चिंताउरो पयंपइ मइसागरमतिमुदिसिउं ॥ १३६

1 C D दिद्वे तीए सु० । 2 C D उँडिउं तत्तो । 3 C D तयं । 4 C D कलकोइलकोमलगिराए । 5 C D तपियज्जमा० । 6 C D खत्तयं । 7 C D यरायसोक्खयं ॥ ति । 8 C D °लापत्तं, मयं । 9 C D °ण्णपुण्णाणं । 10 A B °यरासीणं । 11 A B °साणं । 12 C D सुमिणे । 13 A B धूयाएसो । 14 A B °यदेहलया ।

‘को वणिणुं समत्थो ? मंति ! इमं कन्नगं जओ एसा । विंझाडइ व्व सुगया, बंभणजीह व्व सत्थिरया ॥ १३७
 वेयवइ व्व सुचरणा, विणयसुनाया य गरुडमुत्ति व्व । हरिबुंदि व्व ससन्ना, सनाणया टंकसाल व्व ॥ १३८
 गिरिरोइ व्व सुसरला, जिणिंदवाणि व्व कोमलालावा । वासरिउ व्व समेहा, अकलंका चंदलेह व्व ॥ १३९
 मन्ने जियाओ सोहग्ग-रूव-लावण्ण-कंति-दित्तीहिं । हर-मार-विण्हु-ससि-वासवाण घरिणीओ एयाए ॥ १४०
 उत्तुंगपीणथणवट्टलट्टया पिहुनियं वविं वयडा । सयलविलासणिहाणा वट्टइ वरजोव्वणे एसा ॥ १४१
 ता को इमीए भत्ता अणुरूवो हुज्ज इत्थ भवणम्मि ? । एण्ण कारणेणं धणियं चिंताउरो अहयं ॥ १४२
 सोऊण वयणमेयं, जंपइ महसागरो तओ मंती । ‘मा देव ! कुणसु चितं, इत्थ विही अवहिओ चेव’ ॥ १४३
 इत्थंतरम्मि सहसा संजाओ कलयलो अइमहंतो । नगरस्सेगदिसाए ‘हण हण’ संसद्गइव्वभो ॥ १४४
 अंधारियं च तत्तो तमालदलसामलं दिसावळयं । चंचलतुरगखुरक्खयधूलीनिवहेण बहलेण ॥ १४५
 ‘किं एयं ?’ सवियक्को राया जावाणवेइ पडिहारं । तज्जाणणाणिमित्तं ताव तलारो तहिं पत्तो ॥ १४६
 सन्नद्धवद्धकवओ दढविरिओ गाम तुरियपयखेवो । धूलिरयधूसरंगो सिरम्मि आवद्धकरकमलो ॥ १४७
 ‘विजयउ देवो’ एवं भणमाणो विण्णवेइ “देव ! जहा । मणपवणवेगतुरगारूढो अहयं सपरिवारो ॥ १४८
 नगरस्स दाहिणदिसासंठियरणम्मि दुट्टपुरिसाण । अज्ज गवेसणहेउं जाव गओ ताव णिसुणेमि ॥ १४९
 अइतुमुलं सम्मदं, गओ य वेगेण तत्थ पिच्छामि । एरावणे व धवले चउदसणे मत्तकंरिणाहे ॥ १५०
 आरूढं वरकुमरं चउदिसिं वेढियं वहुभडेहिं । धणियं पहरंतेहिं इंदं पिव असुरणिवहेहिं ॥ १५१
 ताव वहुपहरपहओ सो रुट्टो गयवरो गुल्लुगुलंतो । चुन्नेइ तं भडोहं कुमरेणऽप्फालिओ संतो ॥ १५२
 तस्स भरणं सव्वे ओसरिया जाव दूरदूरेणं । ता सो ^{१०}विहणिय सुहडे हत्थी वि इहागओ देव ! ॥ १५३
 पहरकरालियदेहो सायरआवत्तणामयसरम्मि । पविसइ जलपाणत्थं कुमरो वि य कुणइ जलकीडं १५४
 अम्हे वि तयणुमग्गेण आगया जाव तं पलोएमो । तावुत्तरिउं कुमरो वीसमइ तरुस्स छायाए ॥ १५५
 इत्थंतम्मि पत्तो वहुतूरणिणायभरियणहविवरो । चउरंगवलसमेओ सूररहो गाम णरणाहो ॥ १५६
 पभणइ ‘रे रे पाविट्ट ! दुट्ट ! निल्लज्ज ! अज्ज वि इहेव । हणिऊणं मह सुहडे वीसत्थो चिट्ठसि तहेव ॥ १५७
 अज्ज वि पुब्बिल्लं चिय वीसरइ ण मज्झ तुज्झ पिइवेरे । संपइ पुणणवमिणं पाव ! तए अज्ज परिविहियं ॥ १५८
 ता ठाहि सवडहुत्तो, सरणं वा विससु कस्सई विट्ट ! । जइ पविससि पायालं तह वि य न हु छुट्टेसे अज्ज’ ॥ १५९
 तं सोऊणं कुमरो वीरसोव्विभज्जमाणपुलओहो । भणइ ‘किमुत्तमपुरिसा अप्पपसंसं निव ! कुणंति ? ॥ १६०
 पुव्वपुरिसज्जियजसो अज्ज तए णासिओ नरवरिंद ! । जं पुरिसया^{११}वियलं विहलं चिय जंपसे एवं’ ॥ १६१
 तो ^{१२}रुसिओ सूररहो अप्फालइ जाव पवरगंडीवं । ताव कुंमारो तुरियं आरुहइ तमेव गयणाहं ॥ १६२
 चोइजंतो वि करी ण मुयइ जा सीयलं जलं कहवि । मच्छुव्वत्तं करणं दाऊणं जाइ अन्नगयं ॥ १६३
 हणिउं तस्सारोहं, सज्जीवं कुणइ सो वि वरचावं । ता अहयं संजाओ तलवग्गे तस्स कुमरस्स ॥ १६४
 तलवग्गठियं नाउं मं दूयं पट्टवेइ सूररहो । ‘मा मह वइरियकज्जे जमगेहं वच्च’ सो ^{१५} भणइ ॥ १६५
 ‘मा नाससु पडुपीइं, ण चेव सरणागओ इमो तुम्हं’ । तं सोउं, पयक्खं णियपरिवारं तहिं काउं ॥ १६६
 इत्थागओ तुरंतो निवेयणत्थं तु देवपायाणं । एगागी चेवाहं, संपइ देवो पमाणं’ ति ॥ १६७
 दडुट्टभिउडिभासुरवयणो तो जंपए णरवरिंदो । ‘दे देह समभेरिं सन्नज्जह तुरियतुरियतरं ॥ १६८

1 O D °राय व्व । 2 O D भुवणम्मि । 3 O D °वयणं । 4 A B °द्वपवरो । 5 O D विजओ । 6 C D भणिऊणं
 वि° । 7 A B °वणे व्व घ° । 8 O D °करिवाहे । 9 O D °णं अम्हे ओ° । 10 C D वि हणिय सुहडे हत्थी इह आगओ ।
 11 O D चुक्कसे । 12 O D °ररहियं विह° । 13 C D रुसियं । 14 O D कुमरो वि तुरियं । 15 दूतः ।

अन्मागयस्स मज्झं अच्चभुयविरियसैत्तिजुत्तस्स । अच्चाहियं भविस्सइ मा तस्स महाणुभावस्स' ॥ १६९
 इय भणिउं विमलक्खो राया आरुहइ रहवरं जइणं । चउरंगवलसमेओ खणेण पत्तो समरधरणि ॥ १७०
 एत्थंतरम्मि जे ते दढविरियनिरुविया कुमारस्स । तल्लवंगपत्रसुहडा भग्गा परसेण्णपहरहया ॥ १७१
 ते दट्टूणं भग्गे विमलक्खणरिंदसंतियं सेण्णं । हक्कंतं वगंतं अट्ठिभट्टं इयरसेण्णम्मि ॥ १७२
 दप्पुद्धुराण ताणं दोण्ह वि सेण्णाण विजयलुद्धाणं । सामिकज्जोज्जयाणं संजाओ घोरसंगामो ॥ १७३

अत्रि य-

पडहिं खुरप्पच्छिन्न धयचिंधयं, नच्चहिं वग्गिरविविहकवंधयं ।
 रडहिं गइंद भिन्नकुंभत्यल, निवडहिं छिन्नकरगह हत्यल ॥ १७४
 अच्चिउ सिरकमलिहिं धरणीयल्ल, रुहिरपवाहहि हूपकज्जल्ल ।
 निहयारोह तुरंगम हिंसहिं, कायर भयउक्कपिर णासहि ॥ १७५
 वायसगिद्धिहिं अंवरु छाइउ, पेच्छइसुरहं चमक्कउ लाइउ ।
 आमिसल्लद्धसिवहु फिक्कारहिं, चुण्णिज्जइ रह मुग्गरघायहिं ॥ १७६
 सत्त(त्य)खणक्खणरविण सुरंगण, अवरुंडहिं नियपइ मीयम्मण ।
 तो विमलक्खह सेन्निण भग्गउ, इयरसेण्णु णासेवइ लगउ ॥ १७७
 भज्जंतं दट्टूणं णियसेण्णं तक्खणेण अह राया । सूररहो मेहो इव वरिसइ सरनियरधारहिं ॥ १७८
 तं दट्टूणं कुमरो सीहकिसोरो व्व तस्स आवडिओ । ताणं च तओ जुद्धं संजायं देवभयजणं ॥ १७९
 वहुविहकरणेहिं तओ नियसिक्खं द्राविऊण कुमरेणं । लहुहत्थयाए वद्धो वसीकओ सूररहराया ॥ १८०
 मुत्तूण कुसुमवरिसं कुमरोवरि तो भणेतु जयसदं । पेक्खयदेवा पत्ता विम्हइया णिययठाणेसु ॥ १८१
 इत्थंतरम्मि परियाणिऊण कुमरं पयंपई वंदी । रोमंचंचियदेहो कलकोइलकोमलगिराहिं ॥ १८२
 'जयउ कुमारो णिज्जियपडिवक्खो रूवतुलियरइणाहो । सिरिकित्तिवम्मउत्तो णामेणं विजयवम्मो त्ति ॥ १८३
 को वण्णिउं समत्यो गुणणियरं तुज्ज कुमर ! गुणणिलय ! । जो ण वि सहस्सजीहो असंखवासाउओ णेय' ॥ १८४
 सोऊणेयं राया हरिसेण ण माइ णिययदेहम्मि । किल मह मित्तस्स सुओ एसो सो विजयवम्मो त्ति ॥ १८५
 रहसेणाऽऽल्लिगेउं आइसिय पडिडुपुरिसवणकम्मं । छोडियसूररहेणं कुमरेण य सह उरं पत्तो ॥ १८६
 वद्धावणगमहूसवमाइसइ णिवो समत्थणयरम्मि । कुमरसमागमतुट्ठो आणंदजलाविलऽच्छिजुगो ॥ १८७
 पत्थावेण य पुट्ठो सूररहो 'किमिह तुज्ज कुमरेणं । सह संजायं वेरं?' सो भणइ 'णरीसर ! सुणेहि ॥ १८८
 जो एसो चउदसणो वरपील्ल चंदसेहरो णाम । सो गुरुसमरं काउं अह्ह हट्ठो कित्तिवम्मेणं ॥ १८९
 तं वेरं सरिऊणं वलदरिसणणिग्गएण दट्टूण । एगारिं कुंभिजुयं कुमरं तो एयमायरियं' ॥ १९०
 पुट्ठो तओ कुमारो 'एगागी वच्छ ! कह तुमं जाओ' । सो भणइ 'ताय ! निसुणसु मीम वयणं अवहिओ होउं ॥ १९१
 नियगेहे अच्छंतो अहयं कीलामि विविहकीलाहिं । हय-रह-करिमाई वि य वाहेमि निरंतरं मुइओ ॥ १९२
 अन्नदिगे आरूट्ठो कलावमापूरिऊण इत्य गए । वुट्ठोदगगंधेण य अवसीभूओ इमो ज्जत्ति ॥ १९३
 हत्थियरणं ति काउं करुणाए णेय घाइओ एसो । एयस्स य लोभेणं करणं दाऊण उत्तिण्णो ॥ १९४
 मणपवणजइणवेगो पत्तो य इमो कमेण आवेतो । नयरवहिसंठियस्स उं दिट्ठिपहं सूररहरणो ॥ १९५

1 CD °सत्तल्लु । 2 CD °वग्गियवरं । 3 CD °चिंधइ । 4 CD °बंधइ । 5 CD °च्छयसुरं । 6 CD °जहिं रह । 7 A B सङ्खणं । 8 CD इयरसें । 9 A B कलकोमलकोइलगिराए । 10 CD मह । 11 A B व ।

एतो परं तु विइयं तुम्हाणं' जाव जंपई एवं । तावाणुमगलगो पत्तो सिरिकित्तिवम्मणिवो ॥ १९६
तं णाऊणं सव्वे अम्मोगइयाएँ निग्गया इत्ति । महया विच्छड्डेणं पविसेइ णिवो तहिं नगरे ॥ १९७
आणंदमुव्वहंतो जा चिड्डइ तत्थ कईवइदिणाणि । ता पत्यावं णाउं विमलक्खेणं इमो^३ भणिओ ॥ १९८
'अव्भागयस्स तुज्जं कुमरकएणं मए इमा दिण्णा । धूया गुणसंपन्ना णामेणं चंदवम्म' त्ति ॥ १९९
तेण वि पडिच्छिया सा, तत्तो सोहणदिणे विभूईए । वत्तं पाणिग्गहणं कन्नाए सह कुमारस्स ॥ २००
उचिओवगारउव्वं विसज्जिया तेण दो वि रायाणो । णियणगरेसुं^४ पत्ता भुजंति जहिच्छिए भोए ॥ २०१
अह अन्नया कयाई मुणिवइदेविंदपायमूलम्मि । निक्खमइ कित्तिवम्मो रज्जं दाऊण कुमरस्स ॥ २०२
चरिऊण तवमुयारं, अट्ट वि कम्मणि निद्लेऊण । 'संपत्तविमलणाणो पत्तो सो सासयं ठाणं ॥ २०३
इयरो वि विजयवम्मो साहेत्ता मंडलंतरे वट्टए । अणुहवइ भोगलच्छि तीए सह चंदवम्माए ॥ २०४
जम्मंतरनिव्वत्तियसिणेहसंबंधवद्धारागाए । तीएँ समं अच्छंतो गयं पि कालं ण याणेइ ॥ २०५
अह अन्नया कयाई अत्थाणे संठियस्स णरवइणो । सा चंदवम्मदेवी इत्थीरयणं ति काऊण ॥ २०६
मंतविहाणणिमित्तं हरिया केणावि मंतसिद्धेण । अतेउरमज्जगया णिवचित्तमयाणमाणेण ॥ २०७
कहिओ य तस्स एसो वुत्तंतो कह वि विजयदेवीए । सोऊण य मोहाओ गओ य राया महामोहं ॥ २०८
परिवीजिऊण तत्तो चंदणरससित्ततालियंटेहिं । पडिवोहिओ य दुक्खं सँ चिरेणं वारविल्याहिं ॥ २०९
गहिओ य महादुक्खेण सो जहा तीरए ण कहिउं पि । तह दुक्खत्तस्स य से वोलीणा तिन्नऽहोरत्ता ॥ २१०
नवरं चउत्थदियहे समागओ तिव्वतवपरिक्खीणो । भूइपसाहियगतो जडाधरो मंतसिद्धो त्ति ॥ २११
भणियं च तेण 'णरवइ ! कजेण विणाऽऽउलो तुमं कीस ? । मंतविहाणणिमित्तं णणु जाया तुह मए णीया ॥ २१२
कप्पो य तत्थ एसो जेण तुमं जाइओ ण तं पढमं । न य तीएँ सीलमेओ जायइ, देहस्स पीडा वा ॥ २१३
ता मा संतप्प दढं छम्मासा आरओ तुमं तीए । जुज्जिहिसि णियमओ च्चिय' भणिऊणादंसणो जाओ ॥ २१४
राया वि गओ मोहं, तहेव आसासिओ परियणेणं । हा ! देवि ! दीहविरहे ! कत्थ तुमं ? देहि पडिवयणं २१५
मोहवसगाण जे जे आलावा होंति तम्मि कालम्मि । परिचत्तरज्जकज्जो चिड्डइ सो तेहिं विलवंतो ॥ २१६
दडूण भवणवावीरयाइँ विलसंतहंसमिड्डुणाइँ । परियणपीडाजणगं वड्डुसो मोहावयइ मोहं ॥ २१७
किं वड्डुणा ? णरयसमं तस्स तथा दुक्खमणुहवंतस्स । वोलीणा पलिओवमतुलिया मासा कह वि पंच ॥ २१८
कइवयदिणेहिं^९ मुक्को नवरं अणिमित्तमेव दुक्खेण । परियणजणियाणंदो जाओ य महापमोओ से ॥ २१९
जाया य तस्स चिंता 'अण्णो च्चिय णूणमंतरप्पा मे । जाओ पसन्नचित्तो तीं पुण किं कारणं एत्थ ?' ॥ २२०
इत्थंतरम्मि सहसा सिट्ठं वियसंतलोयणजुगेणं । वद्धावएण तस्स उँ 'समागओ देव ! तित्थयरो' ॥ २२१
सोऊण इमं वयणं, हरिसवसपयइँ^{१२}वहलपुल्लगेणं । वद्धावयस्स रहसा दाऊण जहोचियं दाणं ॥ २२२
गंतूण भूमिभागं थेवं पुरओ जिणस्स काऊण । तत्थेव नमोक्कारं, ^{१०}परियरिओ रायविदेहिं ॥ २२३
दाऊण य आणत्ति 'करेह करि-तुरग-जुग-जाणाइँ । सयरहं सजाइँ वच्चामो जिणवरं नमिउं ॥ २२४
भूसेह य अप्पाणं वत्या-ऽऽभरणेहिं परमरम्मेहिं' । सयमवि य जिणसगासं संजाओ अह गमणसज्जो ॥ २२५
मुवणगुरुणो य ताव य निम्मवियं तियसनाहभणिएहिं । देवेहि समोसरणं तिड्डयणलच्छीइ गेहं व ॥ २२६
अइअच्चभुयभूयं तिलोगनाहत्तसूयगं तुंगं । जिणपुत्तुक्कुरुडं पिव पुरीएँ पुव्वुत्तरदिसाए ॥ २२७
तं तस्स समोसरणं सिट्ठं तत्तो समागएणेव । कछाणएण अवरं देवी तत्थेव दिट्ट त्ति ॥ २२८

1 C D पविसरइ निवो । 2 C D °इवयदि° । 3 C D इमं । 4 C D °रे संपत्ता । 5 C D रज्जं कुमरस्स
दाऊण । 6 C D कम्माइँ । 7 A B संपण्णवि° । 8 C D सवेविरं वार° । 9 C D °हिं नवरं मुक्को अणि° ।
10 C D तो किं पुण का° । 11 C D उं जहाऽऽगओ । 12 C D °दृपयडु° । 13 C D परिगहिओ ।

तत्तो य संपयदो जिणवन्दणवत्तियाए सयराहं । सिंगारियमुत्तुंगं, धवलगैइदं समाखुदो ॥ २२९
 तूरवोप्फुन्नदिसं तुदो नगरीएँ निग्गओ राया । जंपाणजुग्गरहवरगएहिँ तुरगेहि परिगिओ ॥ २३०
 थेवमि(?)ह भूमिभागं तुरियं गंतूण गयवराओँ तओ । ओइण्णो तियसकयं ददूण महासमोसरणं ॥ २३१
 हरिसवसपुलइयंगो तत्थ पविदो य परियणसमेओ । दारेण उत्तरेणं दिदो य जिणो जयंक्खाओ ॥ २३२
 ददूण जयपईवं जिणं तओ हरिसपुलगियसरीरो । भूल्लियभालकरकमलसंपुडो थुणियुमाढत्तो ॥ २३३
 अवि य—

मयणसरपसरवारण ! वारणगइगमण ! मुणियँतियलोय । लोयगपयपसाहय ! हयमय ! मयसरण ! रणरहिय ! २३४

हियनीसेसोवदव ! दववज्जिय ! जियकसाय ! अयपवर ! ।

वरकर ! करणणिवारय ! रयमलजल ! जलण ! दुहतरुणो ॥ २३५

तरुणरविप्पह ! पहयंतरारिभडविसर ! सरण ! पणयाण ।

पणयाण देसय ! सया नमो नमो तुज्ज जिणइंद ! ॥ २३६

इंदनमंसिय ! सियवायपयडपयडियपयत्थसम्भाव । ।

भावनयस्स महामह ! मह सुक्खं सासयं देसु ॥ २३७

एवं थोऊण जिणं, गणहरमाई वि साहुणो णमिउं । इंदाइणो य कमसो, उवँविदो निययठाणम्मि ॥ २३८

एत्थंतरम्मि भगवं जोयणणीहारिमहुरसदेणं । संसारजलहिपोयं इय धम्मं कहिउमाढत्तो ॥ २३९

अवि य—

दुहंता इंदिया पंच संसाराय सरीरिणं । ते चेवं दमिया सम्मं निव्वाणाय भवंति हि ॥ २४०

दुदंतेहिंदिएहस्प्या उप्पहं हीरए वला । दुदंतेहिँ तुरंगेहिँ सारही वा महाहवे ॥ २४१

इंदिएहिँ सुदंतेहिँ न संसरइगोयरं । विधेएहिँ तुरंगेहिँ सारही वा वि संजुगे ॥ २४२

पुव्वं मणं जिणित्ता णं चरे विसयगोयरं । विवेगगयमाखुदो सूरु वा गहियाउहो ॥ २४३

जित्ता मणं कसाए य जो सम्मं कुणई तवं । संदिप्पए स सुद्धप्पा अग्गी वा हविसा हुए ॥ २४४

सम्मत्तनिरयं ¹⁰वीरं दंतकोहं ¹¹जियंदियं । देवा वि तं णमंसन्ति मोक्खे चेव परायणं ॥ २४५

आणं जिणिंदभणियं सव्वं सव्वण्णुगामिणीं । सम्मं जीवाभिणंदंत्ता मुचंती सव्ववंधणा ॥ २४६

वीयमोहस्स दंतस्स धीमओ भासियं जए । जे णरा णाभिणंदंति ते धुवं दुक्खभागिणो ॥ २४७

जेऽभिणंदंति भावेण जिणाणं तेसि सव्वहा । कल्लाणाइं सुहाइं च रिद्धीओ ¹²वि न दुल्लां ॥ २४८

इय भणिऊणं जाए तुण्हिके तक्खणं जिणवरम्मि । परिसा कयंजलिउडा धणियं संवेगमावण्णा ॥ २४९

धरणिणमिउत्तमंगा 'इच्छामो सासणं'ति जंपंती । उन्नामियमुहकमला पुणो वि निययं गया ठाणं ॥ २५०

तत्थ य केइ पवण्णा सम्मत्तं, देसविरइवयमण्णे । अण्णे उ चत्तसंगा जाया समणा समियपावा ॥ २५१

इत्थंतरम्मि रण्णा दिट्ठा देवी तहिँ समोसरणे । जाया य तस्स चिंता 'हंत ! कुओ इत्थ देवि ?' त्ति ॥ २५२

सरियं च मंतसिद्धस्स तेण तं पुव्वमंतियं वयणं । परिचिंतियं च एयं पुच्छामि जिणं ति, किं बहुणा ? ॥ २५३

'किं उण मए कयं परभवम्मि जस्सेरिसो विवागो ?' त्ति । भगवं ! देवीसंगमजणियं सुहमासि महमउल्लं ॥ २५४

पुव्वि, पच्छा य तओ तीए विरहम्मि दारुणं दुक्खं । अणुभूयमणन्नसमं णारगदुक्खस्स सारिच्छं ? ॥ २५५

इय पुच्छिओ जिणिंदो कहिऊणं पुव्ववण्णियं चरियं । पभणइ 'जं निव ! तइया सवरभवे वट्टमाणेण ॥ २५६

1 A B °गयंदं । 2 जगत्ख्यातः । 3 O D °यतह्लो° । 4 मृतशरणः । 5 A B अइप° । 6 प्रणतानाम् ।
 7 प्रणयानाम्—प्रकृष्टनयानाम् । 8 O D उवविट्ठा । 9 O D °व-निग्रमिया । 10 O D वीरं । 11 O D जिहंदि° ।
 12 A B °णंदित्ता । 13 O D य ।

विच्छोइयाँ वहुसो रण्णे हरिणाइयाण जुगलाइं । देवीए वि य अणुमन्नियाँ तक्कम्मसेसमिणं ॥ २५७
 बहु अणुहूयं णरगे, मणुस्सज्जमे वि खुद्दजाईए । संपइ खवियं कम्मं णरिंदं ! तुह पुव्वभवजणियं ॥ २५८
 जं पुण सुहं विसिद्धं सुसाहुभत्तीए तं फलमसेसं । जम्हा सुसाहुभत्ती करेइ नीसेसकल्लाणं ॥ २५९
 सग्गाऽपवग्गसंगमसंसग्गपवत्तगा इमा चेव । न य अन्नं वरतरयं विज्जइ ईई जियलोए ॥ २६०
 तम्हा जुज्जइ काउं तत्थेव य उज्जमो बुहजणाणं । ता कुण पयत्तमउलं सुसाहुभत्तीए णरणाह! ॥ २६१
 तं जिणवयणं सोउं, पुव्विल्लं सुमारिज्जण तो जाइं । मुच्छाविरमे जंपइ 'एवमिणं णाह! सव्वं ति ॥ २६२
 निव्विण्णकामभोगो संपइ काऊण रज्जपरिसुत्थं । गहिज्जण समणलिंगं तुह पासे पव्वइस्सामि' ॥ २६३
 देवीपमुहजणेणं एवं चिय जंपियं तओ भगवं । जंपइ 'मा पडिवंधं कुणह अणिच्चम्मि संसारे' ॥ २६४
 वंदित्तु जिणवरिंदं, गिहम्मि गंतूण जिट्टउत्तस्स । रज्जाभिसेयमउलं करेइ जसवम्मणामस्स ॥ २६५
 सिवियारूढो य तओ देवीपमुहेहिं परिवुडो सहसा । जिणपामूले गंतुं गिण्हइ मुणिसेवियं दिक्खं ॥ २६६
 सिक्खइ दुविहं सिक्खं, अंगाण दुवाल्सण्ह पज्जते । जा पत्तो ता ठविओ सूरिपए जिणवरिंदेण ॥ २६७
 अजा ई चंदवम्मा एगारसअंगधारिणी जाया । पत्ता पवत्तिणित्तं कुणइ तवं सुद्धपरिणामा ॥ २६८
 पडिवोहिज्जण दुण्णि वि गामाइसु भवियकमलसंधायं । केवलमुप्पाडेउं, पत्ताइं सासयं ठाणं ॥ २६९

[शिखरसेनकथानकं समाप्तम् । ६.]

एवं दर्शनभक्तिर्विधीयमाना सम्यक्त्वं भूषयतीति ।

गतं चतुर्थभूषणम् । सम्प्रति पञ्चमम् । तत्र च "थिरत्तं च" त्ति सूत्रावयवः । 'स्थिरत्वं' स्थैर्यं परतीर्थिकर्द्धि-
 दर्शनेऽप्यक्षोभ्यत्वं जिनशासन इति सम्बध्यते^१ । अत्र चोपाख्यानकम्—

[७. सुलसाख्यानकम्]

[१]

अत्थि समत्थदीवमज्जट्टिउ, जंबुदीवु अणाइपइट्टिउ,
 तसु दाहिणभरहद्धि विसिद्धउं, मज्झिमखंडु जिणिंदु दिट्टिउ,
 मगहाजणवउ तहिं सुपसिद्धउ, बहुविहजण-धण-धन्नसमिद्धउ,
 गामा-ऽऽण-गोउल्लेहिं रत्तउ, नाणाविहतरुवरसंछन्नउ,
 मढ-विहार-आरामेहिं मंडिउ, परचक्कागमभएण अखंडिउ,
 पमुइयजणकीलासयजुत्तउ, जिण-गणहरपयफंसपवित्तउ,
 किं बहुणा? अच्चभुयसारइ, तहिं जणवइगुणगणवित्थारइ,
 अत्थि नयरु रायगिहु पयासउं, रम्मत्तणि सुरपुरिसंकासउं,
 कूव-त्तलाव-वावि-वणसोहिउ, कणयविणिम्मियसालयरोहिउ,

1 O D °द तं पुव्व° । 2 OD वि । 3 CD °ते । तच्च सम्यक्त्वं भूषयति । अत्रोपाख्यान° । 4 अस्याख्यानकस्यैका
 ताडपत्रीया प्रतिवैक्रमीये ११९१-वर्षे लिखिता अणहिल्लपत्तनस्थसंधवीपाटकज्ञानभाण्डागारेऽस्ति । अन्या अपि बह्व्यः प्रतयो
 भवेयुरस्याः कथाया इति सम्भाव्यते । उपर्युक्तप्रतौ पद्यमिदमादावधिकं समुपलभ्यते—“पणमवि त्थेसरु, वीरजिणेसरु,
 मणमिं सुलसा(स)सावि[य] चरिउ । स(सं)मत्तसमन्नित्तु, विद्धेहिं वत्तिउ, दंसण-नाणगुणावरिउ ॥” अस्य कथा-
 नकस्य संस्कृत-प्राकृतागभिज्ञजनोपयोगप्राचुर्यं दृष्ट्वा 'मङ्गलविकले पुस्तकलेखन-वाचने अमङ्गलाय' इति मन्वानैः श्रीमद्देव-
 चन्द्रसूरिपादैरन्येन वा विदुषा मङ्गलाभिधेयप्रख्यापकं पद्यमेतद् विरचय्यादावुपन्यस्तं प्रतिभाति । एवंविधमङ्गलादिनि-
 दर्शकपद्यस्य मूलशुद्धिटीकान्तर्गतान्यकथानकानामादावनुपलब्धेः, A B C D E संज्ञासु पञ्चस्वप्यत्रोपयुक्तासु प्रतिवचनुप-
 लब्धत्वाच्च पद्यमिदं टिप्पणौ स्वीकृतम् ।

हृद्-पवा-सह-भुवणविराइउ, करभरदंडकुदंडैचाइउ,
 तं परिपालइ सेणियराऊ, जसु धरि समरि करट्टिउ चाऊ,
 कामिणिकडुयकडक्खियकाऊ, जासु न गंजिउ वरभडवाऊ,
 जो अरि करिकुंभत्थलसीहु, जो परपोरुसफूसियलीहु,
 जो खाइयसम्मत्तसमन्निउ, जो सुरनाहिं भत्तिय वन्निउ,
 जासु सुनंददेवि गुणवंती, अभयकुमारमाय सुपसंती,
 सीलालंकिय रायह वल्लह, जिणवरभत्त अउन्नह दुल्लह,
 सो तीएँ समन्निउ, विउसेँहि वन्निउ, रायलच्छि परिवालइ ।
 सिरिवीरजिणिदह, पणयसुरिदह, भत्तिय नियरउ खालइ ॥ १

[२]

अनु वि नागरहिउ तहिँ निवसइ, दाणु दिंतु अत्थियँणिह विहसइ,
 नाण-वरण-दंसणसंजुत्तउ, जिणमुणिपयकमलह जो भत्तउ,
 जो वंधवकुमुयाहँ मयंकू, लोह-माणवज्जियउ अवंकू,
 जो परनारिनियत्तियचित्तउ, जो कलिकालि केण नवि छित्तउ,
 जोव्वण-रूव-सलोणिमंघुरु, रयणरासि अंतरइ जु सिंधुरु,
 अत्थि तासु गेहिणि गुणवंती, सुलसनामि सुकुलीण पसंती,

अवि य-

जा पविचेण सीलेण सुयलंकिया, जा य सम्मत्तरयणम्मि नवि संकिया,
 सोहए जीएँ गुणरयणवरकंठिया, मोक्खसोक्खम्मि निच्चं पि उक्कांठिया,
 जा न केणावि धम्माउ चालिज्जए, जा कला-गुणेहिँ निच्चं पि मालिज्जए,
 जा यँ सिरिवीरपयपंकयाऽऽसत्तिया, साहुणी-साहुवग्गम्मि निरु भत्तिया,
 जा य साहम्मिपडिवत्तिपरिहत्थिया, जा य नियपरियणे सन्वया सत्थिया,
 जा य विन्नायजीवाइसुपयत्थिया, जा य नियरूव-लावन्नसुपसत्थिया,

किंच-

जीएँ सोहंति कुम्मुन्नया चलणया, नं महीवीदसंचारिमा नलिणया,
 जीएँ जंघाजुयं रेहए सोहणं, नं रईनाहभवणम्मि वरतोरणं,
 जीएँ गंगानईपुलिणसुपसत्थयं, सोणिधिवं सुवित्थिन्नमच्चत्थयं,
 जीएँ नीराऽऽकरावत्तसंकासयं, नाभियामंडलं मयणआवासयं,
 तियसनाहाऽऽउहस्सेव अइखामयं, जीएँ मज्झं रईसोक्खआरामयं,
 जीएँ पीणुन्नया वट्ट सुपओहरा, कामकरिकुंभसारिच्छ सुमणोहरा,
 जीएँ वाहाओँ सरलाओँ सुकुमालया, कामतावाऽवहारम्मि नं सालया,
 जीएँ सुपसत्थरेहाऽरुणा हत्थया, रत्तकंकेल्लि नं पँल्लवा सत्थया,

1 C D °भवण° । 2 A B °दंडावाइउ । 3 A B °यणि जु विह° । 4 O D ससंकु । 5 O D °कालि
 कलिलि नवि । 6 A B °रुवसुलोणि°, E °रुवसल्लणि° । 7 A B °मयंधरु, E °महंधरु । 8 O D सुलसु नाम
 सुकु° । 9 O इ । 10 E पत्तया ।

कंबुसारिच्छ दीसंति कयसोहया, जीएँ गीवाएँ रेहाओं नरमोहया,
जीएँ नीसेसलोयाण कयविभमं, आणणं फुल्लसयवत्तसिरिविभमं,
जीएँ आकुंचिया ¹सिहिण मिउ केसया, गवल-अलिवलय-सिहिगलयसंकासया,
किं व अहवा वि सुलसाएँ वन्निजए, जा जिणेण²वि सम्मत्ति उवमिजए,
तसु जिण-मुणिभत्तहि, नियपइजुत्तहि, विसयसोक्खु माणंतियहिं ।
जाइ काळु निरवच्चहि, गयदोगच्चहि, निरु सोहगसमन्नियहिं ॥ २

[३]

अह सो नागरहिउ सुयकारणि, चितावनु वुत्तु सहचारिणि,
'नाह ! काइँ दीसहि चितावरु, वारिवंधि नं वद्धउ गयवरु,
रायउत्तु नं रज्जह टालिउ, नं ओडुल्लमलउ नवमालिउ,
लीहाओहिउ नं जूयारिउ, नं कावुरिसु वेरिपरिवारिउ,
नं खीणाऽऽउहु सुहडु रणंगणि, भट्टविज्जु नं खयरु नहंगणि,
नं निज्जामउ नट्टदिसावहु, नं परिखीणआउ तियसप्पहु,
नं भंडवइ फुडन्तइ पवहणि, ³नं नट्टप्पहु पहिउ महावणि,
नं कामाउरु विमुहिँ वेंसाजणि, नं भट्टव्वउ भावियवरमुणि,
किं राइँ अवमाणिउ किंचि वि ?, किं मुट्टउ केणावि पवंचिवि ?,
किं व महायणु तुज्ज विलोड्डउं ?, किं निहाणु अंगारविसट्टउं ?,
किं व वालकवि हियइ खुडुक्कइ ?, किं व मरणु आसन्नउं टुक्कइ ?,
जइ अइरहसु नाह ! नवि किज्जइ, तो एँउ कज्जु मज्जु साहिज्जइ',
तं निसुणेप्पिणु, ईसि हसेप्पिणु, नागरहिउ पडिभणइ तउ ॥
'तं कज्जु न किं पि वि, अइरहसं पि वि, जं न कहिज्जइ कंति ! तउ ॥ ३

[४]

पर कितु न नंदणु अत्थि तुज्जु, एँउ हियइ खुडुक्कइ मज्जु गुज्जु',
पडिभणइ वयणु तो सुलस एउ, 'जिणवयणवियड्डु वि काइँ खेउ ?
किर करहि नाह ! नवि सुरेंण कोइ, रक्खिज्जइ नरइ पडंतु जोइ,
नवि रक्खइ वाहिवियारु इंतु, सुउ सामि ! गुणड्डु वि रूववंतु,
किं तणउ देइ सग्गा-ऽपवग्गु ?, पर होइ नाह ! संसारमग्गु',
'जाणामि सयल्ल' तो पिउ भणेइ, 'पर लच्छि अपुत्तह राउ लेइ,
परिवारु सयल्ल पिएँ ! "दिसि घडेइ, नियवंधु वि अन्नह संघडेइ'
तं सुणवि पयंपइ 'मइविसाल !, मुहुं अन्न का वि परिणेहि बाल,'
सो भणइ 'विट्ठप्पइ जइ वि रज्जु, महु अन्न भज्ज किंचि वि न कज्जु,
जइ होइ पुत्तु कह कह वि तुज्जु, तो चित्तु संयन्नउं होइ मज्जु',
जाणेवि विनिच्छउ पियह भज्ज, हुय तियसाऽऽराहणि ज्जत्ति सज्ज,
सुविसुद्धवंभ भूमिहिँ सुवेइ, जिणपडिमह पूयहु कारवेइ,

पडिलाहइ भक्तिँ समणसंधु, आयंविळाइतउ तवइ सिग्घु,
हरिणेगमेसि सुरु मणि धरेइ, नियमद्विय अनु वि वडु करेइ,
जा ठिय साऽणुट्टाणि महल्लइ, ता हरिणाऽऽणणआसणु हल्लइ,
तं पेक्खेविणु चित्ति चमक्किउ, अवहि पउंजइ चवणाऽऽसंकिउ,
तो परियाणिवि सुलसहि चेद्विउ, सुरसेणावइ झत्ति समुट्ठिउ,
उत्तरवेउव्विउ सविसेसिं, विउरुव्ववि संचल्लिउ रहसिं,

अवि य-

फुरंतमउडभूसणो, रणंतकिंकिणीसणो, चलंतचारुकुंडलो, निवद्धतेयमंडलो,
ललन्ततारहारओ, लुलंतवत्यधारओ, सुरम्मतालमालओ, विसट्टमुंडमालओ,
स्वइसुत्तसारओ, परिद्विवारवारओ, सुगंधफुल्लसेहरो, सुरिंदसिन्नमेहरो,
कुरंगतुल्लोयणो, संपुन्नरूवजोव्वणो, समुद्दोसनिस्सणो, विपक्खपक्खभीसणो,
सुवेयगइपयारओ, नमन्तकज्जकारओ, महंतभत्तिचोइओ, समागओ सुरो इओ,त्ति
अह तियसु निरंगणु, पयडियपंगणु, ठियउ झत्ति सुलसहि पुरउ ।
सा नियवि ससंभम, तं गयविव्वभम, देइ वरासणु नट्टरउ ॥ ४

[५]

उवविसवि तेत्थु तो भणइ देवु, 'किं साविँ ! हउं पइसरिउ एउ,
भण किं पि ज किज्जइ कज्जु तुज्जु, तेलोक्के वि जं किर सज्जु मज्जु',
तो भणइ सुलस 'गुरुसत्तिजुत्त !, सुरसेणाह ! वरनाणवंत !,
विन्नायसमत्थपयत्यसत्थु, किं न मुणहि मह मणरुइउ अत्थु ?',
तं सुणवि समप्पिय तीय तेण, वत्तीस गुलिय विहसंतएण,
'खाएज्जसु एक्केक्किय कमेण, तो होसहिं तुहु सुय विणु चिरेण,
वत्तीस गुणहु पुणो ममं ति, सुमरेज्ज पओयणि कुंददंति !',
इय एरिस वयणु पयंपिळण, सुर हुयउ अदंसण तक्खणेण,
पुणु सुलसं कैरेप्पिणु तासु पूय, वरभोगपरायण पुण वि हूय,
रिउसमइ समागइ तीँ चित्त, उप्पन्नी एरिस अइमहंतं,
'इट्टाहँ वि को किर एत्तियाहं, मल्ल-मुत्त मलेसइ नंदणाहं,
ता एक्कु काळ भक्खेमि ताओ, गुलियउ जा देविं दिन्नियाओ,
वत्तीससुलक्खणु जेण पुत्तु, महु एक्कु होइ वरसत्तिजुत्तु,'
इय चित्तवि गुलियउ तीँ ताओ, वत्तीस वि समयं भक्खियाओ,
तो ताहँ पभाविण तीँ जाय, वत्तीस गच्चं सुविभत्तकाय,
समगं चिय ते वडुंति जाव, हुय वेयण दुद्धर उयरि ताव,
जा सक्कइ वेयण नवि सहेवि, ठिय काउसग्गि सुरु मणि धरेवि,
सुरु पुण वि समागउ भणइ 'कज्जु, किं साविँ ! पुणरवि हुयउं अज्जु,

तो सुलस कहइ तं सव्वु तासु, नियवुद्धिँ जं किउ अप्पयासु,
 'हा हा अकज्जु तइं कियउं मुद्धि!', सुरु भणइ 'सुनिम्मलकुलविसुद्धि !,
 होहिंति तुज्ज वत्तीस पुत्त, पर किंतु समाऽऽउय संपउत्त,
 जइ भिन्न भिन्न भक्खेंत ताउ, तो 'हुंत नियाऽऽउय तुह सुया उ',
 सा भणइ 'जीवि जं वद्धु जेंव, तं कम्मु तियस ! परिणमइ तेंव,
 कयकम्मह नवि संसारि को वि, पडिमल्लु होइ सुवियक्खणो वि,
 तो हरहि पीड महु तणुतवंत, जइ सज्ज तुज्ज सुर ! धम्मवंत !'
 सारंगवयणु तो तीएँ अंगि, गउ पीड हरेविणु सग्गि वेगि,
 सुलस वि गयवेयण, धम्मपरायण, सुहिण गव्मु परिवहइ थिर ।
 अहवा सुरमहियहि, परियणसहियहि, काइँ खूणु तहिं होइ किर ? ॥ ५

[६]

नवमासेँहि अह पडिपुन्नएहिं, अद्धमदिवससमन्निएहिं,
 सा पसवइ सुहनक्खत्तलग्गि, आसन्नइ पडिचारियहँ वग्गि,
 समगं चिय वर वत्तीस पुत्त, नीसेससुलक्खणसंपउत्त,
 नियकतिपयासियगव्वभगेह, नं मिलिय पओयणि तियसनाह,
 नागु वि वद्धाविउ चेडियाए, रहसेण पियंकरिनामियाए,
 तोसेणं दिनु तो तीएँ दाणु, आइसइ महुसवु अप्पमाणु,

अवि य—

धुमंतरुंदमदलो, नचंतनारिगुंदलो, कीरंतजक्खकदमो, दीसन्तवेसविब्भमो,
 वज्जंतवरसदओ, सव्वंगगेयसदओ, धावन्तदासि-दासओ, धिपंतसीसवासओ,
 दिज्जंतणेयदाणओ, पूइज्जमाणजाणओ, उब्भिज्जमाणज्जयओ, पदंतभट्ट-सूयओ,
 गिज्जंतसव्वमंगलो, आवितंवधुमंडलो, रोलंतसूयमाइओ, माणिज्जमाणदाइओ,
 कीरन्तदेवपूयणो, मुच्चंतगुत्तिवंधणो, पूइज्जमाणसंधओ, दिज्जंतखंडसहघओ,
 तुपंतसाहुपत्तओ, भुज्जंतचारुभत्तओ, आवितअक्खवत्तओ, दिज्जंतपूयपत्तओ, ति
 इय विहवविमहिं, जणसम्महिं, वद्धावणउं करेवि एँहु ।
 देवय पूएविणु, गुरुहु नमेविणु, नामुच्चारणु कुणइ लहु ॥ ६

[७]

जिणभइ-वीरभदाइयाइं, नामाँ कुमारहँ ठावियाइं,
 तो पंचधाइपरिपालिया उं, हुय अट्टवरिस सुहलालिया उ,
 संवद्धमाण कमसो कुमार, संजाय कलागमपार सार,
 वत्तीस वि धम्मकलावियहु, संपुन्नसुजोव्वणं-गुणगणहु,
 वत्तीस वि दारियवइरिवार, सोहग्गोहामियसुरकुमार,
 वत्तीस वि जिणमुणिविहियपूय, नियरूवविणिज्जियमयणरूव(य),

वत्तीस वि समवय सेणियस्स, उस्सप्पिणिभाविजिणेसरस्स,
 वत्तीस वि अइपिय नरवरस्स, दरियारिकरिंदमयाहिवस्स,
 वत्तीस वि माणुम्माणजुत्त, वरलक्खणवंजणसंपउत्त,
 वत्तीस वि वंधवकुमुयचंद, आणंदियकामिणिलोयवंद,
 वत्तीस वि सरलसहावसत्थ, जीवाइवियाणियनवपयत्थ,
 वत्तीस वि ते कुलवालियाओ, परिणाविय गुणगणमालियाओ,
 अह ताहँ लळंतहँ, सुहु माणंतहँ^३, जाइ काळ निरुवद्वहं ।
 नियगेहिँ वसंतहँ, निरु निच्चंतहँ, जह व सग्गि दोगुंदुयहं ॥ ७

[८]

एत्तो य अत्थि नयरी विसाल, वेसाली नाम सुसालसाल,
 तं पालइ चैडउ नरवरिंदु, निक्कंदुक्कंदियवैरिविंदु,
 तसु अत्थि दोन्नि वर नंदणाओ, अभिहाणेण जेट्ठा-चेह्लणाओ,
 उत्तुंगपीणसुपओहराओ, नियख्वोहामियअच्छराओ,
 जीवाइपयत्थवियक्खणाओ, जिणसासणरत्त सुदंसणाओ,
 पंडित्तगव्वभरउद्धुराओ, सिंगारफारत्तणुवंधुराओ,
 अह अन्नदियहि सुपसंतियाहं, अंतेउरमज्झि रमंतियाहं,
 कुंडिय-तिडंड-भिसियाविहँत्थ, नियसासणनायसमत्थसत्थ,
 पव्वाइ एक्क सुजिन्नकाय, तहिँ कन्नतेउरि^१ संपयाय,
 सा कहइ ताहँ नियसोयधम्म, जो वालह भावइ सुट्टु रम्म,
 तं सुणवि जिणागमभावियाए, सा वुत्त जेट्ठवरसावियाए,
 'जह वत्थु किं पि रुहिरेण लित्तु, हल्लेँ ! रुहिरेणेव य धोवियंतु,
 नवि सुज्जइ तह तुह धम्मि मुद्धि !, पावेण विणिम्मिउ अइअसुद्धि,
 तं कम्मु विसुज्जइ पावि केव, सोयाइविणिम्मविण चेव ?',
 एमाइवयणवहुवित्थरेण, सा विहिय निरुत्तर तक्खणेण,
 तो कयमुहवहुवग्घाडियाहिँ, पहसन्तिहिँ जेट्ठह चेडियाहिँ,
 कंठम्मि वित्तु रायंगणाओ, सा धाडिय^२ वल्लिय वरंगणाओ,
 पव्वाइय वहुविहकूडवंत, तो चित्तइ कोविं धगधगेंत,
 'पंडित्तणगव्विय एह पाव, ससवक्कइ पाडमि दुट्ठभाव,
 तो जेट्ठखुव फलहइ लिहेवि, गय सेणियरायह पासि लेवि,
 दक्खालइ कयउचिओवयार, तं रायह नियक्कज्जम्मि सार,
 निव्वन्निवि तं अणुरायजुत्तु, पव्वाइ भणइ वियारपत्तु,
 'किं अत्थि विविहरयणायरम्मि, एयारिसु खुव रसायलम्मि ?',

1 A B °यविंद । 2 C D सुह । 3 C °हं गलइ का° । 4 A B °तणुगव्वियाओ । 5 A B °, निपसासणवाम° । 6 A B सांपराय । 7 A B वुत्ति । 8 C D पावि नेव । 9 कृतसुखवहुहाथ्यालापामिः । 10 C D वट्ठिरवर° । 11 C D पव्वाइ व° ।

सा भणइ 'न सकइ कु वि लिहेवि, तहिँ रूवहु ए(प)हु ! आयरसु को वि,
 एँह चेडयरायह कन्नधूय, मइ अक्खिय निव ! तुज्जाणुरूव',
 इय जंपवि हरिसभरंतगत्त, पव्वाई नियठाणम्मि पत्त,
 राउ वि तसु रूविं, सल्लसरूविं, मुच्छिउ निच्चलु हुयउ किह ।
 निप्फदसलोयणु, निच्चलचेयणु, परमझाणि वरजोइ जिह ॥ ८ ॥

[९]

एत्थंतरि अभयकुमारु पत्तु, निय जणयहँ जो निच्चं पि भत्तु,
 पणमेवि अजाणित्तं जं निविट्ठु, ता जाणित्तं जणयह चित्तु नट्ठु,
 पय सीसि विघट्टिवि मइविसालु, तो पुच्छइ जाणियदेसकालु,
 'चिंतावरु दीसह काँ अँज्जु?, साहेह जेणं साहेमि काँज्जु',
 पच्चागयचेयणु तो नरेसु, अभयह तं साहइ निरवसेसु,
 अभएण वुत्तु 'मी करहि खेउ, पेसिज्जउ दूउ अकालखेउ,
 वरणत्थु तीएँ वरकनयाए, चेडयसमीवि सामनयाए',
 तो पेसिउ दूउ नरेसरेण, संपत्तु तेत्थु सो चडयरेण,
 पडिहारनिवेइउ संपविट्ठु, अत्थाणि नमेविणु पुणु वइट्ठु,
 विहिओवयारु निवचेडएण, विन्नवइ दूउ कमवाडएण,
 'जा देव ! तुम्ह कऽवि अत्थि बाल, नीसेसकलागमगुणविसाल,
 वरणत्थ तीएँ निवसेणिएण, हँउं पेसिउ वरभडसेणिएण',
 तं निसुणवि ¹⁰कोवफुरंतकाउ, पडिभणइ वयणु सो मणुयराउ,
 रे हेहयकुलसंभूय धूय, वाहियकुलम्मि नवि देमि दूय !',
 तं सब्बु दूउ निवसेणियस्स, आवेवि कहइ अभयऽन्नियस्स,
 तं निसुणवि सामलवयणु जाउ, निवु राहुगहिउ नं रिक्खराउ,
 तो भणइ अभउ मंती 'धं(म) सोउ, चित्तम्मि करह साहेमि एउ',
 तं सुणवि पहिट्ठुउ पुण वि जाउ, सेणित्तं रोमंचियसव्वकाउ,
 अभओ वि विणिग्गउ, गेहि समागउ, लिहइ रूवु सेणियनिवह ।
 फलहइ सुविभत्तउं, अइसयपत्तउं, वाहियकुलवंसुवभवह ॥ ९

[१०]

गुलियाएँ करवि सर-वन्नभेउ, साभावित्तं छायावि रूवु तेउ,
 फलहयसमगु वाणियगवेसि, गउ चेडउ राणउ जेत्थुँ देसि,
 पविसरवि नयरि वेसालियाए, वीहीय निविट्ठु महालियाए,
 रायउलदुवाराऽऽसन्नियाए, बहुगंधर्ववपडिपुन्नियाए,

1 A B आरिसुकोवि । 2 श्रेष्ठयोगी । 3 A B दीसह । 4 C D अज्ज । 5 C D कज्ज । 6 A B मं ।
 7 C D णत्थु । 8 C D हुं । 9 A B वरभडभोइएण । 10 C D कोवि कुं । 11 E य(प)मोउ । 12 C D
 अत्थ । 13 A B णंभ-वत्थपडिं ।

तो जेडुकुमारिहि दासि तेथु, आविति सुगंधह गिण्हणथु,
तो^१ अभउ विसेसिं देइ ताहं, पूएइ फलहु पेच्छंतियाहं,
कोहेण निएविणु पुरिसरुवु, पुच्छंति ताउ तो तस्सरुवु,
जह 'सेट्टि ! काई पूएहि एउ ?,' सो पभणइ 'सेणियराउ देउ,
महु एहु मयच्छि ! हु सामिसालु, भत्तिए आराहमि तं तिकालु',
तो ताउ पुरउ कन्नहिं कहिति, जह 'चोजु दिट्टु किर नत्थि भंति,
अम्हेहि अज्ज वाणियगपासि' 'किं तं ?' पडिपुच्छइ जेडु दासि,
अकखंति तीए नीसेसु ताउ, आणवइ सा वि नियचेडियाउ,
'उप्पनु कोइ हलि ! महु महंतु, तो आणहु कहवि तयं तुरंतु',
सामिणिकरण मगंतियाहं, अभओ वि न अप्पइ चेडियाहं,
जंपइ 'अवन्न मह सामियस्स, किर तुम्हि करेसह तहिं गयस्स,'
तो ताहिं सवह बहुविह करेवि, पंचाइउ अप्पइ संवरेवि,
दक्खिति ताओ नियसामिणीए, वररायहंसगयगामिणीए,
अवल्लोयइ रूवु कुमारि जाम्म, किय झत्ति परव्वस मयणि ताम्म,
वोच्छइ 'हल्ले ! पभणह सेट्टि एउ, जइ होइ कंतु महु तुज्ज देउ,
तो जीविउ अत्थि न एत्थु भंति, फुट्टेइ हियउं अनह तउ त्ति,'
तं अभयह अक्खिउ ताहिं सव्वु, अभएण वि पभणिउ करवि गव्वु,
'जइ निच्छउ एहु कुमारियाए, तो करमि कज्जु अवियारियाए,
पर किंतु सुरंगमुहम्मि तीए, अमुगत्य अमुगपुंन्निमत्तिहीए,
ठाएवउं जेण नरिंदु तेत्थु, हउं आणिसु गुणवियसव्वसत्थु',
संकेउ करेविणु, मणि विहसेविणु, जाणाविउं तं सेणियहु ।
सिरिअभयकुमारिं, मंतिहिं सारिं, आवेहु सुरंगहिं सिग्घु पहु ! ॥ १०

[११]

तो आगउ सेणिउ पुहइराउ, सविसेसाहरियसमत्थकाउ,
आरुहिय पहाणमहारहम्मि, सज्जीकयवहुविविहाऽऽउहम्मि,
वत्तीसहिं सुलसहिं नंदणेहिं, ^१संजुत्तु जुत्तवरसंदणेहिं,
नियमित्तकज्जि निरु वच्छलेहिं, अवमन्नियअवहारच्छलेहिं,
तेत्तीसहिं र्हेहिं सुरंगदारि, पविसरवि पत्त जहिं ठिय कुमारि,
संकेयठाणि तो नरवरेण, संभासिय वरहंसस्सरेण,
'हउं तुज्ज कज्जि आइउ मयच्छि !, जइ इच्छहि तो रहि चडहि दच्छि !,'
एत्तो य तीए निवनेदणाए, आपुच्छिय चेच्छण गममणाए,
तो चेच्छण भणइ 'अहं पि भगिणि !, आवेसु तए सह हंसगमणि !,'
तो तीए जुत्त रोमच्चियंग, आरुहइ जाम्म रहि रूवचंग,

१ CD ता । २ CD पच्छाइउ । ३ CD जाव । ४ CD ताव । ५ CD मह । ६ CD पुण्णत्तिहीए ।
७ CD भावेह । ८ A B संजुत्त जुत्तवर । ९ CD अवराहच्छलेहिं । १० CD जाव ।

ता भणइ जेट्ट 'मह रयणपुत्र, वीसरिय करंडी बहुसुवन्न,
 आणेमि जाव सा पडु ! महऽत्थ, खणु एक विमालह ताव एत्थ',
 गय जाव जेट्ट इत्तिउ भणेवि, ता वुत्तु नराहिवु कम नमेवि,
 सुलसासुएहिं 'अरिगेहि देव !, चिरु काल विलंबु न जुत्तु एव',
 तं निसुणवि सेणित वल्लिउ झत्ति, चेत्थण गिण्हेविणु रूववंति,
 अह जेट्ट पत्त एत्थंतरम्मि, दुयवियड सुरंगहि वरमुहम्मि,
 तं सुत्तु निएविणु विणु विमदि, धाहाविउ तीए महंतसदि,
 'हा मुट्ट मुट्ट दे धाह धाह, मह भगिणि हरिज्जइ एह अणाह',
 तं निसुणवि कोवफुरंतउट्टु, करघायवियारियभूमिवट्टु,
 सन्नद्धउ चेडयराउ जाव, वीरंगउ भडु विन्नवइ ताव,
 'पडु ! खेउ करहिं किं एत्थ कज्जि ?, आएसु देहि लहु मइ विसज्जि',
 वीसज्जिउ तो निवचेडएण, सो दिननिययकरवीडएण,
 लहु मज्झि सुरंगहि जाम्म जाइ, ता पेच्छइ रह ते रविहि नाइ,
 कमसंठिय नागह पुत्त तेसु, असुर व्व नियच्छइ नं सुरेसु,
 अह एकु वाणु मेल्लेवि-तेण, ते मारिय भड वीरंगएण,
 संकिन्नसुरंगमुहम्मि जाव, वत्तीस वि रह अवणेइ ताव,
 गउ सेणित लंघवि दूरदेसु, इयरो वि वल्लिवि गउ जहिं नरेसु,
 साहेइ असेस वि तस्स वत्त, पणमंतसीसु जा जेंव वित्त,
 धूयावहारिं दूमिउ नरेसु, सेणियभडमारणि हूँ सतोसु,
 जेट्ट वि मणि चितइ तं सुणेवि, निव्विन्नकाम भवगुण मुणेवि,
 'धिसि धिसि धिरत्थु भोगाहँ जेत्यु, वंचइ नियभगिणि वि इय निरत्थु,
 धिसि धिसि मलमुत्तसमुव्भवाहं, कामाहँ विहियवहुपरिभवाहं,
 धिसि धिसि खणमेत्तसुहावहाहं, कामाहँ नरयपुरसुप्पहाहं,
 धिसि धिसि पजंतदुहाऽऽकराहं, कामाहँ अयक्कविणस्सराहं,
 धिसि धिसि गुणसालमहानलाहं, कामाहँ विणासियतणुबलाहं,
 एयाण उवरि जो रइ करेइ, सो दुक्खहँ अप्पउं धुरि धरेइ,
 तो परिहरामि' चित्तेवि एउ, गय जणयह पासि करेवि वेउ,
 अक्खइ नीसेसु वि तासु कैज्जु, मइं ताय ! विसज्जि झडत्ति अँज्ज,
 तो तेण विसज्जिय, हुय सा अज्जिय, वंभचेर-तव-नियमधर ।
 गुणरयणिहि मंडिय, आगमि चड्डिय, चंदणऽज्जपासम्मि वर ॥ ११

[१२]

एत्तो य मग्गि सेणित तुरंतु, वच्चइ जेट्ट त्ति समुल्लवंतु,
 सा पभणइ 'न वि हउं जेट्ट सामि !, तँहु भगिणि लहुय चेत्थण भवामि !'

1 O D वुत्त नराहिव । 2 O D चिरका° । 3 O D धाहाविम । 4 O D एत्थु । 5 O D मय । 6 A B
 °करपीड°, E °करवाड° । 7 हस्त्वोपः, भूतः सतोपो वा । 8 O D ता । 9 O D कज्ज । 10 O D अज्ज ।
 11 O D °भवर । 12 O D तहि ।

तो जंपइ सेणित् 'सव्वजेइ, तुह पिययम ! मह् गुणगणवरिइ !'
 निवु चेळणलाहिँ हि हिट्टचित्तु, वरमित्तविणासिँ सोयतत्तु,
 चेळण वि भणिणिवंचणविसन्न, सेणियवरलाहिँ अइपसन्न,
 संपत्तु नरिँदु कमेण गेहिँ, तहिँ चेळण मेळवि वँडभडेहिँ,
 परिवारित्तु नागह गेहिँ पत्तु, सुयमरणु कहइ अंसुय सुयंतु,
 तं सुणवि नागु सहं परियणेण, अक्कंइइ दुक्खित्तु इय मणेण,
 'हा पुत्त ! पुत्त ! काहिँ तुग्घि पत्त, जमगेहिँ अयंठेँ वि जीय चत्त,
 हा दारुणदुक्खमहन्नवम्मि, हउं काइँ खित्तु विहि ! दुत्तरम्मि,
 हा हा निरु निग्घिण ! अइअणज्ज !, एउ काइँ विहिउ पइँ विहि ! अलज्ज !,
 जं एक्कु कालु मह नंदणाहं, हिउ जीविउ अरिवलमइणाहं,
 महं जाणित्तु किर विद्धत्तणम्मि, पालेसहिँ सुय हरिसित्तु मणम्मि,
 तं सव्वु निरत्थउं मज्झ जाउ', इय विलवइ सो भूलुलियकाउ,
 निवडिय सुलसा वि य धरणिवट्ठि. गयवंधण जह किर इंदलट्ठि,
 आसासिय परियणि रुयइ दीणु, 'सइँ कियउं एउ मइँ मइविहीणु,
 जइ भग्ग ! अलक्खण हउं अपुन्न, समयं गुलियाउ न खंतऽवुण्ण,
 तो मज्झ एउ नवि दुक्खु हुंतु, समगं सुयमरणसमुच्चवंतु,
 हा पुत्त ! पुत्त ! कसु निययवयणु, तुँम्हाहँ मरणि दंसेमु दीणु,
 हा एक्कु कालु हउँ किय अणाह, कसु पुरउ पुत्त ! मेळेमि धाह !',
 इय ताहँ रुजंतहँ, दुहसंतत्तहँ, भणइ अभउ एरिसु वयणु ।
 'जाणिय संसारहँ, अइसुवियारहँ, नवि जुज्जइ सोगह करणु ॥ १२

[१३]

जेण भो एस संसारवित्थारओ, सक्ककोदंडविज्जुच्छडासारओ,
 संज्झमेहावलीरायरेहासमो, मत्तमायंगकन्नंतलीलोवमो,
 उन्हकालम्मि मायण्हियासच्छहो, वायवेउद्धुयाऽऽलोलतूलप्पहो,
 सायरुद्धंतकलोलमालाचलो, कामिणीलोयणक्खेवचंचलो,
 एरिसे एत्थ अच्चंतनीसारए, केम्ब तुग्घाण सोगो मणं दारए !,
 जेण तुँम्हेहिँ सव्वन्नुणो भासियं, जाणित्तुणं सरीरेण संफासियं,
 किंच मच्चू न देवेहिँ रक्खिज्जए, पोरुसेणं वलेणं न पेलेज्जए,
 मंत-तंतोसहेहिँ न वारिज्जए, भूरिदव्वव्वएणं न धारिज्जए,
 तो वियाणित्तु संसाररूवं इमं, सोयमुज्जेत्तु कुव्वेह धम्मज्जमं,
 जेण नो अन्न जम्मे वि एयारिसं, होइ तुग्घाण दुक्खं महाकक्कसं',
 इय अभयह जंपित्तु सुणवि बुहप्पित्तु, किंचिसोयपरिवज्जियइं ।
 कयलोइयकिच्चइं, विहियजिणऽच्चइं, जायइ धम्मसमुज्जयइं ॥ १३

[१४]

सेणिय-अभया वि य सह नरेहि, उड्डित्तु पत्त नियनियधरेहिं,
 नियधम्मकम्मपरिसंपत्त, कालेण जाय गयसोगगत्त,
 अह एत्तो चंपापुरवरीए, तियसिंदनयरिगुणगणधरीए,
 गामा-SSगर-नगरेहिं विहरमाणु, असुरिंदसुरिदिहि विहियमाणु,
 मारारिवीरनिदलियमाणु, उप्पाडियकेवलदिव्वनाणु,
 मिच्छत्ततिमिरहरणेक्कभाणु, संपत्तु जिणेसरु वद्धमाणु,
 तियसा-SSुरकयओसरणि धम्मु, परिसाएँ मज्झि सो कहइ रम्मु,
 जह भवसमुदि किर मणुयजम्मु, कह कहवि हु लव्वभइ खवियकम्मु,
 तत्थ वि य जिणिंदह तणउ धम्मु, को वि लहइ सउन्नउ परमरम्मु,
 ता धम्मकज्जि उज्जमु करेह, अइदरियपमायरिवू दलेह,
 पंचविहमहव्वयभरु धरेह, अइदुक्करु वहुविहु तँउ करेह,
 जिं पावह गयदुहु मोकखमग्गु, अहवा वि सुरंगणरम्मु सग्गु,
 एयंतारि भिसिय-तिदंडहत्थु, छत्त(?न)यच्छनालयजुत्तु सत्थु,
 अम्मदु नामेण गुणोहजुत्तु, परिवायगु सावयधम्मवंतु,
 संपत्तु जिणिंदह वंदणत्थु, काऊण पयाहिण गुणमहत्थु,
 सक्कत्थउ भणवि पणामचंगु, संथुणइ एम्म रोमंचियंगु,

जय अमरनयचरण ! मयधरणकरचरण !, गयमरण ! गयकलह ! हयमयणगयकलह !,
 जय कम्मरयसमण !, कयअणहगणसमण !, जय भव्वजणसरण ! तव-चरणधरसरण,
 जय नडुकलकलय ! भवतत्तजणमलय !, जग(?य) भवणवलहरण ! परसमयवलहरण !,
 जय डमररयजलय ! नरभमरवरजलय !, घणरसयदलनयण !, अपवग्गगमनयण !,
 जय सयलजगपणय ! दयपरमवरपणय !, समकट्ट-धणरयण ! वरसवण-कररयण !,
 जय सजलघणपसर ! खयकवडभडपसर !, वयभरयमहधवल ! जसपसरभरधवल !,
 जय करणहयदमण ! मयमत्तगयगमण !, छलसप्पकप्परण !, भवरयणवयतरण !,
 इय अखलियसासण !, भवभयनासण !, वीरनाह ! पहु ! विगयमल ! ।

दीणहँ दय किज्जउ, मह सिवु दिज्जउ, देवचंदनयपयकमल ! ॥ १४ ॥

॥ एकस्वरस्तुतिः ॥

[१५]

इय थुणवि निसन्नउ जिणहँ पासि, आयन्नइ धम्मु गुणोहरासि,
 पत्थाविण चल्लिउ जिणु नमेवि, रायगिहगमणि जा मणु धरेवि,
 ता पभणिउ सो वि जगीसरेण, महुमासमत्तकोइलसरेण,
 'पुच्छेज्ज पउत्ति सुकोवियाए, भँहु वयणिण सुलसासावियाए',
 'इच्छंति भणेवि नहंगणेण, रायगिहि पत्तु सो तक्खणेण,
 चित्तेइ 'पेच्छ कह वीयराउ, सुर-नरमज्झम्मि वि पक्खवाउ,
 सुलसाएँ करइ केण वि गुणेण ?, तं सव्वु परिक्खमि' इय मणेण,

गड तीरँ गेहि रूवंतरेण, परिमग्गइ भोयणु आयरेण,
 धम्मत्थु न सा जा कह वि देइ, ता पुरह वारि सो नीसरेइ,
 अह पुव्वपओल्लिदुवारदेसि, विउरुव्ववि सो ठिउ वंभवेसि,
 चउराणणु पउमासणनिविट्ठु, धयरट्टगमणु चउवाहल्लट्ठु,
 वंभक्खसुत्त-जड-मउडजुत्तु, सावित्तिपत्तिपरिसंपउत्तु,
 जा कहइ धम्मु ता पुरजणोह्णु, आवज्जिउ किर वंभाणु एह्णु,
 सुलस वि हक्कारिय सहियणेण, डंभो त्ति न गय निच्चलमणेण,
 तो वीयदिवसि दाहिणदिसाए, गरुडासणु सहुँ लच्छीवराए,
 गय-संख-चक्क-सारंगपाणि, लच्छीहरु ह्वहु कवडखाणि,
 तेणावि न रंजिअ सुलस जाम्भ, ह्णु तइयदिवसि पच्छिमहि ताम्भ,
 ससिसेहरु भूइविभूसियंगु, वसहासणु गोरिकयद्धसंगु,
 डमरुय-खट्टंग-तिसूलहत्थु, गणपरिवुट्ठु अक्खइ धम्मसत्थु,
 जा तेत्थु वि नागय गुणविसाल, ता उत्तरदिसिहिँ करेइ साल,
 रयणाइविनिम्मिय तिन्नि सार, कविसीसय-तोरण-वार फार,
 मज्झम्मि ताण सीहासणम्मि, कंकेल्लितलम्मि समुज्जलम्मि,
 तहिँ उवरि निविट्ठुउ चउसरीरु, जिणु कम्मसत्तुनिट्ठुवर्णवीरु,
 परिनिम्मियअट्टसुपाडिहेरु, दंसियउवसन्ततिरिक्खवेरु,
 जा अक्खइ धम्मु चउप्पयारु, जइ-सावयभेइ अइसुतारु,
 तं सुणवि विणिग्गउ पुरह लोउ, रोमंचिउ भत्तिरँ प्हाउ घोउ,
 सुलसा वि भणाविय अम्मडेण, 'निदलहि पाउ जिणवंदणेण,'
 तो सुलस वुत्तु 'न वि एँहु जिणिँट्ठु, सिरिवीरु पणयतियसिंदविट्ठु,
 चउवीसमु जो तिथंकराहं, कम्मट्टसत्तुवल्लखयकराहं',
 तो पभणिय तेण 'अईवमुद्धि !, पणुवीसमु जिण एँहु होइ सुद्धि !',
 सा भणइ 'न होइ कया वि एउ, पणुवीसमु जं किर होइ देउ,
 कावडिउ को वि जणवंचणत्थु, इय अक्खइ जिणवरधम्मसत्थु',
 'तिं पभणिय 'मं करि एत्थु भेउ, सासणह पहावण एह्णु होउ',
 सा भणइ 'पभावण न वि य एह, अलिणोहावण इह अछेह',
 इय जाम्भ न सक्किय, चालिवि सत्तिय, सुलस अमडु चित्तेइ तउ ।
 सिरिजिणमुणिभन्तहिँ, दढसम्मत्तिहिँ, जुत्तु पसंसणु जिणेण कउ ॥ १५

[१६]

संवरवि असेसु वि सुलसगेहिँ, गउ अम्मडु हरिसिउ निययदेहि,
 पविसरइ निसीहिय जा करेवि, ता सुलस समुट्ठिय इय भणेवि,
 'अहुँ सागउ सागउ तुह गुणहु !, महधम्मवंधु ! जिणधम्मसहु !,
 पक्खालइ तो सा तस्स पाय, अइवच्छल जह किर निययमाय,

1 O D °पतेलि । 2 A B °सुत्त-चउमुहेँहिं जुत्तु । 3 A B हक्कारिउ । 4 O D जाव । 5 O D ताव । 6 O D ताउत्तर° । 7 O D °णवीरु । 8 A B पणुवीसमु एह्णु साहावसुद्धि । 9 O D तं । 10 A B अह ।

दक्खालइ तो गिहचेइयाइं, ¹वंदेइ सो वि विहिपुब्बयाइं,
 उवविसइ दिन्नपवरासणम्मि, अइहँरसि निच्चर नियमणम्मि,
 सो जंपइ 'साविँ ! चेइयाइं, वंदाविय सासय-ऽसासयाइं',
 तो लायवि सिरु कर भूमिवट्ठि, सा वंदइ मणि कयगरुयतुट्ठि,
 सो पुण वि पयंपइ विहसियंगु, जिणसासणि निच्चल अंतरंगु,
 'तुहुं धन्न सपुन्न कयत्थ एक, तुहु जम्मु सहल्ल तुह पणयसक्क,
 जि मणुय-तिरिक्ख-सुरा-ऽसुराण, मज्झट्ठिउ तेयसुभासुराण,
 तुह पुच्छइ वत्त जिणिंदु वीरु, मारारिवीरदलणेक्कवीरु',
 तं सुणवि सुलस पुलइयसरीर, संथुणइ 'जिणेसरु जयहि वीर !,
 मिच्छत्तमेहनासणसमीर !, जयं मोहंमल्लवलमलणवीर !,
 जय पणयसुरा-ऽसुरइंद-चंद !, चलणंगुलिचालियगिरिवरिंद !,
 जय केवलकलियभवस्सरुव !, जय वीर ! तिलोयऽम्भहियरुव !',
 इय थुणवि सुलस भूल्लियसीस !, पुणु पुणु जिणु वंदइ गयकिल्लेस,
 तो पुण वि पयंपिय सुलस तेण, सविसेसपरिक्खवियक्खणेण,
 जह 'किर वंभाई पुरवरस्स, दारेसु धम्मु अक्खहि जणस्स,
 कौडेण वि सुंदरि ! ताण पासि, किं कारणु जं किर नवि गया सि ?',
 सा भणइ 'सुहय ! किर कांइ इम्भ, उल्लवहि अईवअयाणु जेम्भ ?,
 जिणु वीरु नमेविणु कह व तेसु, मणु मज्झु घुलइ अघडंतएसु,

जओ भणियं-

- जो एरावयगंडयलगलियमयरंदपरिमल्लघविओ । सो विहसियं पि न रमइ पिच्चुमंदं महुरजुवाणो ॥ १
 भरुयच्छक्कच्छवच्छुच्छलंतमयरंदगुंडियंगस्स । भमरस्स करीरवणे मणयं पि मणं न वीसमइ ॥ २
 जो माणसम्मि वसिओ वियसियसयवत्तमासलाऽऽमोए । सो किं फुल्लपलासे सविलासं छप्पओ छिवइ ? ॥ ३
 जो कयसीयलतीरे नीरे रेवाँ मज्झइ जहिच्छं । सो किं इयरे वियरे गयराओ देइ दिट्ठि पि ? ॥ ४
 जो नासियधवगंगं (?) गंगं धवल्लजलं जलं लिहइ । गयसोहं सो हंसो किं सेसनईपयं पियइ ? ॥ ५
 जो पोढपुरंधिरए रओ पकामं पकामकामम्मि । सो⁴ किं मोहियमारो वारयकामे मणं कुणइ ? ॥ ६
 जो गंतुज्जेन्तनए नए नओ होइ वसइ वरवच्छे । सो नीलगलो विगलो किं विगयतरं मरं सरइ ? ॥ ७
 जो घणलयसामलए मलए मयरंदवासिए वसिओ । सारंगो सारंगो सो किं अवरं धरे रमइ ? ॥ ८
 इय वीर ! धीर ! माणहण ! तुज्झ पयंपकयं नयं जेण । सो हरि-हराण किं सुहसमूहमहणे कमे नमइ ? ॥ ९
 इय जो जिणिंदनिरुपमवयणा मयपाणपियणदुल्लिओ । सो सेसकुनयमयकंजिएसु न य नेवुइं कुणइ ॥ १०
 इय वीरजिणेसर, दुँहतमणेसर, जेहिं पणउ पयंकमल्ल तुह ।
 ते हरि-हरमाइसु, कामिय-माइसु, सुवियक्खण ! पणमंतु कह ? ॥' १६

[१७]

अह सुलस पसंसवि महुरवाणि, आपुच्छवि अम्मइ गयउ ठाणि,
 इय सुलस सुनिच्चल दंसणम्मि, कमसो य पत्त पच्छिमवयम्मि,

जाणेविणु पच्छिमसमउ झत्ति, संलेहण करइ अमोहसत्ति,
 जिणु चित्ति धरन्ती वद्धमाणु, आखंडलमंडलविहियमाणु,
 पंचहँ परमेट्टिहिँ थुइ सरन्त, नीसेससत्तखामण करंत,
 कयअणसण छड्ढिवि पूइ देहु, हुअ तियसु सुरालइ सा अमोहु,
 तत्तो चवित्तु आगामिणीए, तित्थयरु भविस्सुस्सपिणीए,
 पनरसमउ नामि निम्ममत्तु, अपपरिमियनाण-चरित्तसत्तु,
 होयवि पाडिन्नोहियभव्वसत्थु, सिज्जिस्सइ तो जगमत्थयत्थु,
 एह संधि पुरिसत्थपसत्थिय, देवचंदसूरीहिँ समत्थिय,
 इय बहुगुणभूसिउ, जिणसुपसंसिउ सुलसचरिउ धम्मत्थियहं ।
 निसुणंत-पढंतहं, भत्तिपसत्तहं, देउ मोकखु मोकखत्थियहं ॥ १७

सुलसाऽऽख्यानकं सम्मत्तं । ७.

*

‘गुणा पसत्थ’त्ति गुणाः ‘प्रशस्ताः’ मङ्गलाख्याः । ‘सम्मत्तं’ ति सम्यक्त्वं सम्यग्दर्शनम् । ‘एए’त्ति एते पूर्वोक्ताः कुशलतादयः । ‘हुः’ एवकारार्थस्तेन चायमर्थः—एत एव सम्यक्त्वं भूषयन्ति नान्ये, एतेषामेव सम्यक्त्वभूषणत्वेन प्रतिपादितत्वात् । ‘विभूमयंति’त्ति विभूषयन्ति विशेषेण भूषयन्ति अलङ्कुर्वन्ति । भण्यते च—

सुर-गर-तिरिया जह भूसणेण रूवस्सिणो विरेहंति ।
 तह सुंदरं पि दंसणमिमेहिँ भूसेज्जइ गुणेहिँ ॥ ३९
 जह वा सालंकारं कव्वं विउसार(ण) मज्झयारम्मि ।
 सोहइ सम्मत्तं पि हु तहऽलंकारेहिँ एएहिँ ॥ ४०

इति वृत्तार्थः ॥ ८ ॥ उक्तानि भूषणानि । तद्व्याख्यानाच्च व्याख्यातं मूलद्वारवृत्ते भूषणद्वारम् । तदनन्तरं च द्वितीयं दृषणद्वारम् । तत्स्वरूपकथनाय च वृत्तमाह—

संका य कंखा य तहा ‘विगिंछा, कुतित्थियाणं पयडा पसंसा ।
 अभिक्खणं संथवणं च तेसिं, दूसंति सम्मत्तमिमे हु दोसा ॥ ९ ॥

‘संका य’त्ति शङ्का च, शङ्कनं=शङ्का ‘किमेतदस्ति नाऽस्ति वा?’ इति सन्देहरूपा । चकारो देश-सर्व-शङ्कामेर्दसूचकः । तत्र देशशङ्का ‘किमासन् साधूनां ऋद्धयो न वा?’ इत्यादिस्वभावा । सर्वशङ्का तु ‘किं सर्वमे-वैतज्जिनदर्शनं सत्यमुत धूर्तरचनाकल्पितम्?’ इत्येवमादिलक्षणा । उभयस्वभावापीयं विधीयमाना सम्यक्त्वं दूषयतीति तद्दूषणं भण्यते । इयं चेहलोकविषयापि क्रियमाणा महतेऽनर्थाय जायत इति । अत्र कथानकमा-ख्यायते—

[८. श्रीधरकथानकम्]

अत्थि इहेव जंबुदीवे’ दीवे भारहे वासे उत्तरावहे गिरिउरं नाम नगरं । तत्थ य महंतसामंतसामी अजियसेणो णाम राया । तस्स य रुविणी णाम देवी । इओ य अत्थि तत्थ सिरिधरो णाम खण्णवाइओ । सो लोगप्पवायाओ खणइ निहाणगाइं, न य सामग्गीविगलत्तणओ एगं पि संपावए । एवं च गँछए कालो ।

1 O D भूसणेहिँ रूवस्सिणो विरेहंति । 2 ससमवृत्ते । 3 O D °वृत्तेन भू° । 4 O D विगिंछा ।
 5 O D E दूसंति । 6 O D °दसंसूचकः । 7 O D °वे भार° । 8 O D णाम महादेवी । 9 O D °त्तणाओ ।
 10 O D वक्खए ।

अह अन्नया कयाई भमडंतो सिरिउरं गओ तित्थं । तत्थेगम्मि पएसे पेच्छइ वरपुत्थियारयणं ॥ १
 पंडि-पट्टउलयवेढणयवेढियं पट्टसुत्तनिक्खिवणं । वरपंचवणणपुप्फोत्रगारकयविह्विहअञ्चणयं ॥ २
 कप्पूरा-ऽयरु-मयणाहिधूवगंधोद्धयाभिरामेलं । गोरोयण-रत्तंदण-कुंकुम-सिरिखंडकयपुंडं ॥ ३
 सुसुगंधसालिअक्खयवलिकम्मं वासवासियं रम्मं । गहिऊण जाव पयडइ हरिसवसोल्लसियरोमंचो ॥ ४
 ता पेच्छइ मणिचित्तियविहुमणिम्मवियपट्टयसणाहं । रयणमयपुप्फयंतं चामीयरदोरियानद्धं ॥ ५

तओ य 'अवस्सं एत्थ किंचि अच्चभुयभूयं भविस्सइ'त्ति चिंतंतो छोडिऊण वाइउं पयत्तो जाव
 अणेगसाइसयमंत-तंत-कुहेडग-क्रोउगाणं मज्झगयं पेच्छइ समंडलं सविहाणं समंतं सरक्खं खन्नवाइकप्पं । तं च
 दट्टण उल्लसिओ चित्तेण । 'अहो! पत्तं जं मए पावियव्वं' ति चिंतिऊण तव्वभणिओवाएण णिरूविउमाढत्तो ।
 निरूवतेणं परिभावियं एगत्य ठाणे महाणिहाणं । तओ एगम्मि दिणे कयं तम्मि पएसे महाबलिविहाणं,
 वत्तियं मंडलं, ठविया चउदिसिं पि तमालदलसामलकरालकरवालवावडकरा दिसावालयपुरिसा, वावराविया
 य के वि खणिउं, सयं चाऽऽढत्तो मंतं जपिउं । जाव खणमिक्कं खणंति ताव चिंतिउमाढत्तो साहगो जहा
 'कओ बलिविहाणाइसु महंतो अत्थव्वओ, न य अज्ज वि पयडीहोइ णिहाणं, ता न नज्जइ किमेत्थ किंचि
 भवेस्सइ किं वा न वः?'त्ति । तओ एवं संकाए चंचलचित्तं साहगं णाऊण णिहाणदेवयाए ^१विउरुव्विया
 विहीसिया-किलकिलाइउं पयत्ता वेयाला, फेक्कारंति डाइणीओ, रडंति सिवाओ, नच्चंति रक्खसा, निवडंति
 आंगासाओ सिलासंघाय त्ति । तओ एवंविहं दट्टण नट्टा दिसारक्खगपुरिसा । तेसिं पिट्टओ खणंतगपुरिसा वि ।
 साहगो वि चलचित्तो मंतं जपंतो अच्छइ । चैलचित्तं च साहगं हुंकारेण धरणीयले पाडेऊण पूरिऊण खड्डं
 गया देवया । एत्थंतरम्मि पहाया रयणी । आगओ य तत्थ अणेगसिद्धविज्जो सिवभूई णाम सिद्धो । दिट्ठो य
 तेण मंडलसामग्गी बहूपुरिसपयाणि य । तओ आसनीहोऊण जाव णिरूवेइ ताव दिट्ठो पासट्टियपोत्थियारयणो
 अक्खसुत्तवावडकरो थरथरंतसव्वंगो उगिरंतफेणमुहो भूमीए ल्लडमाणो सिरिधरो । नायं च तेण जहा-एस
 कोइ विजासाहगो असिद्धविज्जो छड्डिओ विजाए^६ । 'ता मा मरउ वराउ'त्ति ^{१४}चिंतिय अणुकपाए बद्धा से सिहा,
 आलिहियमणेण मंडलं, बद्धाओ दिसाओ, आहओ सत्तहिं उदयच्छडाहिं । तओ उट्टिओ सहसा । समासासिओ
 य सिवभूइणा, बद्धा^{१५} वि य से पुणो बद्धा सिहा । पुच्छिओ ^{१६}सो वुत्तंतं । कहिओ य तेणं सवित्थरो
 पुत्थियालाभप्पभिई । तओ णायं तेण सोहणे ठाणे लद्धा । जओ कयं तत्थ पाणोवक्कमणं सिवभूइणा ।
 अणेगविण्णाणासयसंपन्नो य सो आसि । ता तस्स संबंधिणं एयं पुत्थियारयणं । 'जं च किंचि एत्थ
 लिहियं तं सव्वमवितहं, ता जाएमि एयं' ^{१८}एवं चिंतिय भणिओ सो 'ता किं एयाए अणेगोवइवाल्याए पुत्थि-
 याए?, ण याणसे य तुमं एयाए परिवाल्लोवायं' । तेण भणियं 'जइ एवं ता गेणह तुमं एयं, जओ गुरू
 तुमं पाणप्पओ य, संपयं च जं तुमं आणवेसि तमहं करेमि' । सिवभूइणा वि 'एवं'ति भणिऊण गहिया
 पुत्थिया । दिट्ठो य तेण खण्णवायमंतो, साहणोवाओ य । सव्वं च विहिं संपाडेऊण 'णिरुसंसयं एवमेधं'ति
 कलिय आढत्तो णिहाणगहणोवाओ । 'द्वीटो'त्ति ण सक्किओ णिहाणदेवयाए ^{२२}खोमं काउं । जाव पयडीभूयं
^{२३}निहाणयं गहियं च । कया अतिहि-देवयाण पूया । विलसियं च जहेच्छाए । पत्तो परं पसिद्धिं ति ।

[श्रीधरकथा स म् ८.]

1 O D °पोत्थिया° । 2 A B पडि-वट्टोलय-वेट्टणयवे° । 3 O D °अच्चणियं, B °अरचणयं । 4 O D °ओ अव° ।
 5 A B °अच्चभूयं । 6 O D °वायक° । 7 O D °तेण य परि° । 8 A B °कार(ए) चलचित्तसा° । 9 A B विरुव्विया ।
 10 O D °ओ । 11 C D °त्तो चैव मंतं । 12 O D लडमाणो । 13 A B °ए । 'मा । 14 A B चिंतियं ।
 15 A B °द्धा से पुणो सिहा । 16 O D य वुत्तं । 17 O D °णाइसयं । 18 O D °एयं च वि° । 19 C D एइए ।
 20 O D प्राणप्रदः प्राणार्पको वा । 21 O D ददचित्तस्स य न सक्कि° । 22 O D खोमो । 23 A B तिहाणा(ण) ।
 मू० शु० ८

तदेवं शङ्केहलोकविषयाप्यनर्थकारिणी, सम्यक्त्वविषया तूभयलोकयोरप्यनर्थहेतुरिति यन्नतः परिहर्तव्या ।

गतं शङ्काद्वारम् । साम्प्रतं काङ्क्षाद्वारम् । तत्र 'कंखा य'त्ति सूत्रावयवः । 'काङ्क्षा' आकाङ्क्षाऽन्यान्यदर्शन-
ग्रहणरूपा, ज्ञानावरणादिकर्मोदयादनिश्चितचित्तस्यापरापरदर्शनोक्तानुष्ठानकरणरूपेति भावः । चकारो देश-
सर्वकाङ्क्षाभेदसूचकः । तत्र देशकाङ्क्षा अन्यतरशास्त्रादिदर्शनाकाङ्क्षारूपा । सर्वकाङ्क्षा तु सर्वदर्शनाकाङ्क्षण-
स्वभावेति भावः । तत्राप्यैहिकमेवोदाहरणम्—

[९. इन्द्रदत्तकथानकम्]

अत्थि इहेव जंबुद्वीवे दीवे भारहे वासे बहुधण-जणसमिद्धं मालवनगरं नाम णगरं । तत्थ सयल-
पयापरिपालणपरो पयावऽकंतपरपक्खो पुहइपालो णाम राया । तस्स णियरूवोहामियमयणमहिला रइसुंदरी
णाम अगमहिसी । इओ य तम्मि चेव णगरे बहुबुद्धिसंपन्नो दक्खिण्णमहोयही विणीओ य कयण्णुओ
उत्तरपच्चुत्तरदाणणिउणो अत्थि इंददत्तो णाम कुलपुत्तगो । तस्स य अणुरत्ता भत्ता गुणवई णाम भारिया ।
तओ अन्नया कयाइ परियाणिया तस्स य कुलपुत्तगस्स गुणे राइणा । पेसिओ य कस्सइ राइणो समीवे ।
समागओ य सविसेसं कज्जं साहिऊण । तओ 'साहु' त्ति करिय पेसेइ राया तं चेव सव्वेसु वि रायउल्लेसु ।
सो वि^१ य रायाऽऽसमवगणिउमचयन्तो काले अकाले वि वच्चइ । तओ अन्नया वरिसाकालसमये पेसिओ
उज्जेणि रायकज्जेणं । सा वि तस्स भारिया गेहेगदेसे देवाल्यं काऊण ठविऊण तत्थ जक्खपडिमं वंदण-
णव्वण-त्रलिपूयाविहाणपुरस्सरं पइदिणमाराहेऊण विण्णवेइ—

'भयवं ! जक्ख ! महायस ! पंथे सेले णईएँ अडवीए । गाम-णगरा-ऽऽगराइसु रक्खेज्जसु मज्झ भत्तारं ॥ १
सव्वत्थ वि मह पइणो सन्निज्जं कुणसु जक्ख ! णिच्चं पि । पणिवइयवच्छळ च्चिय हवंति तुम्हारिसा जेण' ॥ २
जक्खो वि तीएँ बहुमाणभत्तिसारं सुणेत्तु विण्णत्ति । धणियं परितुट्टमणो सण्णिहिओ चिट्ठए तस्स ॥ ३

सो वि उज्जेणीओ रज्जकज्जं काऊण जाव घरमागच्छइ तावंतरा गिरिणई । तीए य उत्तरणत्थं जाव
ओइण्णो ताव उवरिवरिसियसमागयणईपूरेण वोहुमारद्धो । तओ चलंतमणिकुंडलेणं दिप्पंतमउडमणिभासुरेणं
हारविरायंतवच्छत्थलाभोगेणं जक्खेणं करसंपुडे काऊणी उत्तारिओ त्ति । उत्तारेऊण अदंसणीहूओ जक्खो । तं
च सुविणयमिव मण्णमाणो गओ सणगरं । णिवेइयरायकज्जो य गओ सगेहं । कहियं च^{१३} सव्वं सवित्थरं
गुणवईए । तीए य जंपियं 'जक्खो सो, जओ हं तुज्ज गमणदिणाओ समारब्भ पइदिणं जक्खमाराहेमि' ।
तेण भणियं 'कत्थ सो जक्खो ?' । दंसिओ य तीए देवालए । तेण भणियं 'जइ एगस्स वि एत्तिओ पहावो
ता सव्वदेवाणं पडिमाओ देवालए काऊण आराहेहि' । तओ रुक्खाईणं हिट्ठाओ आणिऊण ठवियाओ देवालए
सव्वदेवैयाणं पडिमाओ । आराहिति य पइदिणं । अन्नया^{१४} य समागओ पुणो वि पाउसो, अंधारियं गयणतलं तमाल-
दलसामलेहिं जलदवलएहिं, कयंतजीह व्व चमक्कियाओ विज्जुलयाओ । एत्थंतरे पुणो^{१५} वि पेरीओ सो रायकज्जेण ।
तओ दिट्ठभएणं भणिया भज्जा जहा 'सव्वदेवाणं विसेसेणं पूया-सक्काराइणा समाराहणं करेज्जासि' ।^{१६} एवं च
अप्पाहिऊणं गओ । जाव समागच्छइ ताव तहेव समागओ^{१७} णईपूरो । तेण य णीओ छज्जोयणमेत्तं भूमिं । तत्थ^{१८}
आउयसेसत्तणेणं कहिंचि विल्लगो तीरे । समागओ य गेहं । भज्जाए उवरि^{२१} कोवेणं धमधमंतो [चिंतेइ] जहा

1 CD °दससूचकः । 2 OD °काङ्क्षणरूपा । 3 CD बहुजण-धणस° । 4 CD °स्स य निवरू° । 5 OD
°ओ कय° । 6 AB य तस्साणुरत्ता । 7 CD °स्स कुल° । 8 OD वि राया° । 9 CD रायकज्जं । 10 CD
°दभासु° । 11 CD °ण उत्तारित्ता य अदंस° । 12 AB च सवित्थं । 13 CD °देवाणं । 14 AB °या
समागओ पाउसो । 15 CD °रे वि पुणो वि । 16 AB वि भोणउ से पेसिओ राय° । 17 CD °देवयाणं ।
18 AB एयं । 19 CD °गयो । 20 CD तत्थ य जा° । 21 CD कोहेण ।

‘ण कया होहिइ तीए पावाए देवयाणं पूया, जेण ण कयं केणावि मम सणाहत्तणं’ । तओ भणिया सा तेण ‘आ पावे ! देवयाणं पूयं ण करेसि?’ । तीए भणियं ‘मा रूससु, जइ ण पत्तियसि ता णिरुवेहि गंतूणं सव्वे सविसेसं पूइए’ । निरुवियं च जाव ‘तहेव’ त्ति ताहे कोवाभिभूओ कुहाडयं घेतूण ‘सव्वे भंजेमि’ त्ति परिणओ जाव घायं उप्पाडेइ ताव गहिओ पुव्वजक्खेण^१ हत्थे, भणिओ य ‘मा एवं करेहि, जया तुमं मं एगं पूयंतो तथा हं निययात्रवायमीओ तुज्झ सया सन्निहिओ चेडुंतो, संपयं पुण अम्हाणं जक्खोवेक्खा जाया’ । तओ तेण तव्वयणपडिवोहिण तमेगं वज्जिय सेसा सव्वे जहाऽऽणीयट्ठाणेसु मुक्का ।

[इन्द्रदत्तकथानं समाप्तम् । ९.]

*

यथा चैषानेकदेवाकाङ्क्षा तस्य दोषाय संवृत्ता, एवमियमपीति ।

गतमाकाङ्क्षाद्वारम् । साम्प्रतं विचिकित्साद्वारम् । तत्र ‘विगिच्छ’ त्ति सूत्रावयवः । ‘विचिकित्सा’ आत्मानं प्रति फलाविश्वासरूपा चित्तविपुतिः ‘भवेयुर्ममानेनानुष्ठानेन स्वर्ग-मोक्षादयो न वा भवेयुः?’ इति-रूपा । विद्वज्जुगुप्सा वा विद्वांसः=मुनयस्तेषां जुगुप्सा=निन्देति । तत्रोभयस्वभावायामप्येकमेव कथानक-माख्यायते-

[१०. पृथ्वीसार-कीर्तिदेवयोः थानकम्]

अथि इह जंबुद्वीवे महाविदेहम्मि सिरिउरं नाम नयरं, नयरगुणाणं णिवासठाणं व निरुवहयं । जं च जिणेदवयणं व नेगम-संगह-ववहार-समद्वासियं पहाणायारं^१ च, गगणतलं व सूर-राय-मंगल-बुह-गुरु-कवि-हंस-सुयसमणियं चित्तोवसोहियं च, विण्हु व्व सुदरिसणाधारं लच्छीनिवासं च, गिरिवरो व्व वंससर्यंसंजुयं सावयाउलं च, कोदंडं व सनिकेयणं सगुणं च । किं बहुणा ?

तं सुरनयरसमाणं पवरपुरं अरि करिंदवणसीहो । भडचडगरपरिउत्तो पालइ सचुंजओ राया ॥ १

जो य जणगो व्व पयापरिवालणोज्जओ, महाधणुवरो व्व सरलो, नवजोव्वणुद्धुरकामुउ व्व पियाभिलावी, तिकूडसेलो व्व निकलंको, महेसरो व्व सभूई, सूरु व्व गोणायगो त्ति ।

किं बहुणा ? जो गुणगणणिप्फायणपच्चलो सुवन्नं व । तस्सथि पिया सोहग्गगव्विया जयसिरी णाम ॥ २

जा य हंसि व्व निम्मलोभयपक्खा, वाणगइ व्व उजुसहावा, सूरमुत्ति व्व सुवित्ता, सरयकालरयणि व्व सुनिम्मल^{१०}णही, कण्हगोणि व्व सुंपया, वरसुत्तहारणिम्मियदेवकुलिय व्व सुजंघा, पव्वयमेहल व्व सुणियंवा, महाडइ व्व ससूयरा, तुंववलि व्व सुनाहिया, पाउसलच्छि व्व सुपओहरा, कावोडि व्व सुवाहिया, पयापालणर-वइभूइ व्व सुकरा, रामायणक्कह व्व सुगगीवा, जच्चसारिय व्व सुवयणा, महाधणसाहुव्वणियतणु व्व अहीणणासा, रविधय व्व सुनेत्ता, साविय व्व सुसवणा, आएज्जवयणगुरुमुत्ति व्व सुसीसा, वालिय व्व सुमुद्धय त्ति । ताणं च जम्मंतरोवज्जियविसयसुहमणुहवंताणं वच्चए कालो ।

अन्नया य पसूया जयसिरी एगसमणं चैव पुत्तजुयल्लयं । समए य पइट्ठावियाइं ताण णामाइं पढमस्स पुहइसारो, वीयस्स कित्तिदेवो त्ति । सो य राया देवी य सावगाणि त्रिसुद्धसम्मत्तसंजुत्ताणुव्वय-धराणि । तओ ताणि ते पुत्ते पाडिति जिणव्विब-गुरूणं पाएसु । ण य पडंति, बला पाडिज्जंता आरडंति । तओ पवड्डुमाणा जाव जाया अट्टवारिसिया ताव सिक्खाविया वाह^{११}त्तरी कलाओ, ण य मणागं पि धम्मो

1 O D रूस, जइ । 2 A B सव्वं । 3 A B °ण, भणि° । 4 A B करेह । 5 O D °वेक्खी । 6 B च, जं च गगणं, अप्रत्यादर्शं पाठोऽयं व्रुटितः । 7 B °यमंजुयं, अप्रतौ पाठव्रुटिः । 8 O D °रसरिच्छं । 9 O D °परिकिण्णो । 10 O D °लनहा । 11 B °यं । पयट्ठां, अपुस्तके पाठभङ्गः । 12 O D °त्तिं ।

पयद्वंति । तओ चोइया जणएण जहा 'करोह पुत्त ! तिकाळं चेइयवंदणं, पज्जुवासेह साहुणो' इच्छाह । णं य किंचि पडिवज्जंति जाव जाया जोव्वणत्या । तओ अनया कयाइ किच्चिदेवस्स पुब्बकम्मदोसेणं जाय अईवकिसं सरिरं सत्तिवियलं च जाव तिणं पि फुज्जीकाउं ण सक्केइ, गहिओ^३ य महावेयणाए । समाणत्ता य रायणा वेज्जा जहा 'लहुं पडणीकरेह कुमारं' । समाटत्ता य विज्जेहिं किरिया । ण जाओ विसेसो । तओ पउत्ताणि मंत-तंत-जंतार्इणि, ऊसरवावियवीयं व ताणि वि जायाणि णिप्फलाणि । तओ भणिओ राइणा 'ब्रच्छ ! विसमो ते वाहिवियारो, न गम्मो पुरिसयारस्स, ता करावेहि जिणाययणेषु महापूयाओ, पडिलाभेहि साहुणो, देहि दीणा-ऽणाहाइणं महादांगाइं, पडिवज्जसु सम्मत्तमूलाइं अणुववाइं, करोहि जहासत्तीए त्वं, भावेहि भावणाओ' । एवं भणिओ वि जाहे ण पडिवज्जइ ताहे चित्तिउं पयत्तो राया 'अहो ! गुरुकम्मयाए माहप्पं ! जेण आवइकाले वि चोइज्जंता वि एए न पयद्वंति धम्मे ।

एत्यंतरम्मिं समागंतूण विण्णत्तं कल्ल्याणदेवाहिहाणेण उज्जाणपीलेण जहा 'देव ! चद्धाविज्जसि पीईए जओ समागओ इत्य कुसुमाऽऽयरोज्जाणे करयलकलियकुवलयफळं व परिकलियसयलतेलोक्कसमत्तपयत्यसत्य-वित्थारपरमत्थवित्थारो अणेगसमणगणपरिवुडो देव-दाणववंदिज्जामाणं पयपंकओ संजमसिंहप्री गाम केवली' । तव्वयणसवणाणंतरं च कयंवपुफं व संजायपयडपुलयकंटएण भणियं राइणा 'अरे ! लहुं पडणीकरेह सामग्गि जेण गच्छामो भगवओ वंदणत्यं' । संपाडिओ णरणाहाऽऽएसो महंतएहिं । गओ^{१३} राया उज्जाणं । तिपयाहि-णापुरस्सरं वंदिज्जण उवविट्ठो सुद्धमहीवट्ठे । पत्थुयां य भगवया धम्मदेसणा । अवि य—

धम्मो सुहतरुमूलं धम्मो दुहसेलदलणदढकुलिसं । जहचित्थियऽत्यसंपाडणम्मि चित्तामणी धम्मो ॥ ३

सामीण परमसामी वंधूणं परमबंधवो धम्मो । मेत्ताण परमेत्तं संगामजयावहो धम्मो ॥ ४

तियसाहिवासगेहारोहणसोवाणपंतिया धम्मो । अपवग्गमग्गपट्टियजियाण वरसंदणो धम्मो ॥ ५

किं बहुणा ? पडिवज्जह धम्मं^{१५} जिणइंददेसियमुयारं । भो भो ! जइ णिविण्णा भवभमणपरंपरदुहाओ ॥ ६

तओ कहंतरं णाऊण पुच्छियं राइणा 'भगवं ! किं मम पुत्ता अणेगहा भण्णमाणा वि धम्मं ण पडि-वज्जंति ?, किच्चिदेवस्स य किं महंतो वाहिवियारो' ? । भगवया भणियं 'अत्थि इत्य कारणं, किंतु आणेइ कुमारे मम सयासं, जेण साहेमि सव्वं सवित्थरं' । तओ वीयदिणे माया-पीईहिं उवरोहिज्जण णीया ते गुरुसमीवं, निसण्णा य भयवओ पायमूले । तओ पुणो वि समाटत्ता भगवया धम्मकहा । अवि य—

इत्यं संसारकंतारे सरंताण सरिरिणं । सया वि सुलहं णेय सम्मत्तं सुहकारणं ॥ ७

कयाइ कम्मविवरेण तं लद्धूण वि पाणिणो । अन्नाणमोहमूढप्पा विराहेति तयं पुणो ॥ ८

विराहिण तेषेह संकाईएहिं जंतुणो । ण लहंति पुणो वोहिं दुहपव्वयदारणि ॥ ९

सारीर-माणसाइं च ते दुक्खाइं लहंति य । तिक्खाइं घोररूवाइं उवमा जाण ण विज्जई ॥ १०

सुणेह एत्य अत्यम्मि कहेज्जंतं कहाणयं । मए, संजायए जेणं दट्ठो तुम्हाण पच्चओ ॥ ११

तओ भणियं राइणा 'कहेह भयवं ! दत्तावहाणा अम्हे' । भयवया भणियं—

अत्थि इहेव जंवुद्दीवे दीवे इहेव सल्लिलावईविजए तिलयउरं णाम णगरं । तत्थ य सूरप्पहो णाम राया । चंदसिरी से महादेवी । इओ य तम्मि णयरे अत्थि सयलंनगरसेट्ठिवरिट्ठो णागसेट्ठी । णागसिरी

1 O D न इ किंचि । 2 O D पुव्वकयकम्म° । 3 B °ओ महा°, A आदर्शे पाठपतनम् । 4 O D °दाणं । 5 B तओ, A पुस्ते पाठअंशः । 6 O D पवत्तो । 7 O D °म्मि य समा° । 8 A B °पालएणं । 9 A B °मत्यो क्खणे° । 10 O D °णपायपं° । 11 O D °सूरिनामो । 12 O D मंतीहिं । 13 O D °ओ य राया । 14 O D °या भग° । 15 O D जिणयंद° । 16 A B °त्ता धम्मकहा भगवया । अ° । 17 O D कहेहि । 18 O D °लतर-सेट्ठिवरिट्ठो वसिट्ठो नाम सिट्ठी । नागसिरी ।

गाम से भारिया । ताण य सयलिदियाणंदमणहरं पंचप्पयारं विसयसुहमणुहवंताणं वच्चए कालो । अन्नया य पहाणसुमिणंसूइयं जायं गागसिरीए पुत्तजुयलं । वद्धाविओ र्थं सेट्ठी पियंकराहिहाणाए दासंचेडीएँ । तीए पारिओसियं दाऊण कयं सेट्ठिणा वद्धावणयं । णिवत्तियन्नारसाहे पइट्ठिवियाइं पुत्ताण गामाइं वीरचंद सूरचंद त्ति । पंचधावीपरिग्गहिया य जाया अट्टवारिसिया । गाहियाओ कलाओ, जाव पत्ता णवजोव्वणं । परिणाविया य तयणुख्खाओ भारियाओ । ताहिं य समं उदारभोगे भुंजमाणा चिट्ठंति ।

अन्नया कयाई जणयसमेया समाख्खा पासायावलोयणे । जाव णगरसोहं णियच्छंति ताव ण्हायं सियने-कथनेवत्थियं सव्वालंकारं भूसियं हत्थगयपुप्फाइपूओवयारं एगदिसिं निग्गच्छमाणं पेच्छंति पभूयजणसमुदायं । तं च दट्ठूण पुच्छियं तेहिं 'किमज्ज णयरे कोइ महुसवो जेणेस लोगो वच्चइ?' । तओ विण्णायवुत्तंतेण कहियमेणेण पुरिसेण जहा 'ण इत्थ महुसवो किंतु अइसयणाणी को वि समागओ उज्जाणे, तस्स वंदणत्थमेस लोगो वच्चइ' । एयं सोऊण भणियं तेहिं 'जइ एवं तो पउणीकरेह रहवरे, जेण अम्हे वि गच्छामो' । वयणाणं-तरमेव पउणीकयं सव्वं निउत्तपुरिसेहिं । तओ महाविभूईए गया उज्जाणं जाव दिट्ठो धम्मो व मुत्तिमंतो चउणाणाइसयसंपण्णो अणेयजणपज्जुवासेज्जमाणचरणसरोरुहो विसुद्धधम्मं उवइसंतो भगवं मुणिचंदसूरी । वंदिओ भावसारं । णिसण्णा य जहोचिंए पएसे । एत्थंतरम्मि य भणियं भगवया—

धम्म-उत्थ-काम-मोक्खे चत्तारि हवंति इत्थ पुरिसत्या । सव्वाण ताण पवरो मोक्खो चिय होइ णायव्वो ॥ १२
तस्स णिमित्तं जत्तो कायव्वो तं, तहाँ मुणेयव्वं । सम्मत्त-णाण-चारित्तलक्खणं वुद्धिमतेहिं ॥ १३
जिणभणियं पयत्याणं जं सदहणं तयं तु संमत्तं । णाणमवबोहरूवं, फरिसणरूवं तु चारित्तं ॥ १४

उक्तं च—

त्रैकाल्यं द्रव्यपङ्कं नवपदसहितं जीव-षट्काय-लेख्याः,
पञ्चान्ये चास्तिकाया व्रत-समिति-गति-ज्ञान-चारित्रभेदाः ।
इत्येतन्मोक्षमूलं त्रिभुवनमहितैः प्रोक्तमर्हद्भिरीशैः,
प्रत्येति श्रद्धाति स्पृशति च मतिमान् यः स वै शुद्धदृष्टिः ॥ ४१ ॥

ता तत्थ कुणह जत्तं जइ इच्छह मोक्खसोक्खसंपत्तिं । भो भव्वजणा ! सिग्घं किमेत्थ बहुणा पलत्तेणं ? ॥ १५
इय गुरुवयणं सोउं जणयसमेया कुमारया दो वि । पड्विज्जिऊण सावगधम्मं निययं गया गेहं ॥ १६

तओ सावयधम्मे महंतं पयत्तमुव्वहंताणं वच्चए कालो । अन्नया असुभकम्मोदयवसेण वीरचंदस्स जाया वितिगिच्छा । चित्तियं च तेण जहा 'जिणवंदण-जइपज्जुवासण-सामाइयकरणाइकिरियाए करेमि सरिपरि-किलेसं, तहा जिणपूयण-मुणिपडिलाहण-दीणाइदाणाईसु य विहेमि महंतमत्थव्वयं, अत्थि य निस्संदिद्धमेयं जमरिहं-ताणं भगवंताणं आणाए पयट्टमाणं जायंति सग-मोक्खा, किंतु मम भविस्संति किं वा नो ? इति न याणी-यइ' । विचिगिच्छंतो कालमइवाहेइ । सूरचंदस्स वि अन्नया कयाइ गेहंगणत्थस्स समागयं विविहतवसोसिय-सरिरत्तणओ किसं धम्मणीसन्निहं निम्मंससोणियं^{१४} किडिकिडियाभूयं अट्ठिपंजरावसेसं साहु^{१५}गुलयं । तं च दट्ठूण तस्स जाया^{१६}विदुगुंछा, चित्तियं च णेण जहा 'परस्स पीडा ण कायव्वा एवमपणो वि ण जुत्ता, संति य अण्णाणि वि सुहसे^{१७}णाणि दाण-दयाईणि मोक्खसाह^{१८}णुट्ठाणाणि, ता^{१९}तेहिं वि य मोक्खो भविस्सइ, दंसिओ

1 A B °णयसुं । 2 A B य तीए सेट्ठी । 3 A B °ए । पारि° । 4 C D °वत्ते य । 5 C D °या य क° ।
6 C D °रविभू° । 7 O D को वि । 8 C D गच्छइ । 9 C D °मोक्खा । 10 C D तिहा । 11 C D °णिणाणसत्याणं ।
12 O D °या य क° । 13 C D °धम्मणिसंतयं ति° । 14 2 A B °यं किडियाभू° । 15 C D °हुअलं । तं ।
16 A B वितिगिच्छा । 17 C D °वणिजाणि । 18 C D °णाणि ट्ठाणाणि । 19 C D तेहिं चेव मो° ।

णगरे । ठाविऊण णियपुत्ते रज्ज्मि पहाणपरियणेणाणुगम्ममाणा पव्वइया गुरुसमीवं । संवेगाइसयाओ य काऊण तव-संजमाणुट्ठाणेसुं य उज्जं, पालिऊण य अहाउयं जाव अक्खलियं सामणं, कालमासे कालं काऊण उववण्णा सब्बइसिद्धे महाविमाणे तेत्तीससागरोवमाऊ देवा । तौओ चइऊण तम्मि चेव विजए रायपुरे णगरे रायपुत्ता होऊण सिद्ध त्ति ।

[पृथ्वीसार-कीर्तिदेवयोः कथानकं समाप्तम् । १०.]

*

एवं विकित्सा विद्वज्जुगुप्सा वा सम्यक्त्वं दूषयति, अनर्थनिवर्धना चासौ, अतः परिहार्येति ।

गतं तृतीयदूषणम् । साम्प्रतं चतुर्थम् । तत्र च 'कुतिरिथियाणं पयडा पसंस' त्ति सूत्रावयवः । कुतीर्थिकाः=सौगतादयस्तेषाम् । 'प्रकटा' प्रकाशा प्रभूतजनप्रत्यक्षेति भावः । 'प्रशंसा' स्तुतिस्तद्गुणोत्कीर्तनरूपा । इयं तु प्रच्छन्नापि विधीयमानात्मनः सम्यक्त्वं दूषयति । बहुलोकसमक्षं तु क्रियमाणान्येषामपि मिथ्यात्वस्थिरीकरणेन महादोषकरीत्येतस्यार्थस्य ज्ञापनार्थं प्रकटविशेषणोपादानम् । यत उक्तं निशीथे—

इयरह वि ताव दिप्पइ मिच्छत्तं अप्पणो सहावेण ।

किं पुण जो उववूहइ साहू अजयाण मज्झम्मि ? ॥ ४७ ॥

अत्र च व्यत्ययेनोदाहरणं^१ सुलसा^१ । सुलसया यया कुतीर्थिकानां प्रशंसा न कृता, एवमन्येनापि न कार्येति । कथानकं प्राग् भूषणद्वारे कथितमिति ।

उक्तं चतुर्थं दूषणम् । साम्प्रति पञ्चमम् । तत्र च 'अभिकखणं संवयणं च तेसिं' ति सूत्रावयवः । 'अमीक्षणं' वारंवारम् । 'संस्तवनं' परिचयकरणम् । 'तेषां' कुतीर्थिकानाम् । कथञ्चिद्राजाभियोगादिना संकृतसंस्तवकरणेऽपि न तस्य दूषणत्वमिति ज्ञापनार्थममीक्षणग्रहणम् । परमिदमपि महतेऽनर्थयितेति यत्नतो वर्ज्यम् । अत्र च कथानकम्—

[११. जिनदासकथानकम्]

अथित्थ जंबुदीवे भारहंखेतस्स मज्झखंडम्मि । सुणिविट्ठगामगोट्ठो तडट्ठिओ णीरणाहत्स ॥ १

वहुदुट्ठधट्ठपररट्ठरायिन्नट्ठकट्ठभयहिट्ठो । पत्तऽट्ठविसिद्धजणो लट्ठो रट्ठाण सोरट्ठो ॥ २

तत्थ य महारिंदो व्व वहुसरणं, सूरपुरिससत्तुकुलं व वहुविहवं, चित्तयम्मं व वहुवण्णयं, दीरिदकुलं व वहुपयं, समुदो व वहुवाणियं, गंधवं व वहुसरं, कुणरिंदो व्व वहुभंडं, पलयकालसमओ व्व वहुसरं, अथि उज्जितसेलतवट्ठठियं गिरिणयरं णाम णगरं । तहिं च,

विण्णायणवपयत्थो सुपत्त-दीणाइदाणवइयऽत्थो । भावियभावणसत्थो सावयकिरियारें सुपसत्थो ॥ ३

वज्जियकुत्सु^१इसत्थो अणुवय-सिक्खावयाइणियमत्थो । पालियसिद्धावत्थो जाणियसंसारभावत्थो ॥ ४

पडओ व्व गुणावासो, अदिण्णपमायसत्तुअवगासो । जिणआणाकयवासो परिहरियणियाणया-ऽऽसंसो ॥ ५

कयमिच्छत्तविणासो सिद्धंतस्सवणजणियउल्लासो । दुक्खियसत्ताऽऽसासो सुसावगो अथि जिणदासो ॥ ६

^{१२}सो अन्नया कयाइ संजाए दुग्ग्मिक्खे अणिव्वहंतो सत्थेण सह पट्ठिओ उज्जेणिं । अंतराले य कर्हिचि पमायजोगओ भोल्लिओ सत्थस्स । संवल्यं पि^{१३} सत्थेण चेव सह गयं । तओ अण्णं तहाविहं सत्थमलहंतो मिल्लिओ भिक्खुसत्थस्स । भणिओ य भिक्खूहिं 'जइ अमहसंतियं संबल्ल^{१४}पोट्ठलियं वहेसि तो ते भोयणं

1 O D °समीवे । 2 O D °सु उज्जं । 3 O D तत्तो चविऊं । 4 O D °न्धनं । 5 A B °णं सुलसया । 6 O D °सा, यया सुलसया कुतीर्थिकप्रशंसा । 7 A B सक्खत्तं । 8 O D °हवासस्स । 9 C D दरिहं । 10 A B बहुवाणियं । 11 O D °इयत्थो । 12 O D सो च अं । 13 A B च । 14 O D °लयं (य)पोट्ठलियं ।

पयच्छामो' । तओ कंतारवित्तिछिंडियं चित्ते परिभाविऊण वहिउमाढत्तो । दिति य ते सिणिद्धं मोयगाइभोयणं, जओ एवंविहं चैव ते भुंजंति । उक्तं च नास्तिकमतानुसारिभिः [ग्रन्थाग्रम् २०००]—

मृद्वी शय्या प्रातरुत्थाय पेया, भक्तं मध्ये पानकं चाऽपराह्णे ।
द्राक्षा खण्डं शर्करा चार्धरात्रे, मोक्षश्चान्ते शाक्यसिंहेन दृष्टः ॥ ४८ ॥

तहा—

मणुणं भोयणं भोच्चा मणुणं सयण णं । मणुणंसि अगारंसि, मणुणं ज्ञायए मुणी ॥ ४९ ॥

अन्नया य तेण सिणिद्धभोयणेण तस्स अजीरमाणेण जाया विसूइया, पाउब्भूया महावेयणा । अडवीए य तहाविहपडियाराभावाओ अच्चंतं पीडेज्जमाणो 'आगाढं' ति परिकलिय रइयपलियंकासणो भणिउमाढत्तो, अवि य—

सिरिअरहंताण णमो, सिद्धाण णमो, णमो गणहराणं । उँवज्ञायाणं च णमो, णमो सया सव्वसाहूणं ॥ ७
अरहंत-सिद्ध-साहू केवलिपरिभासिओ तहा धम्मो । एए हवंतु निययं चत्तारि वि मंगलं मज्झ ॥ ८
एए च्चिय सव्वस्स वि^४ भुवणस्स त उत्तमा अओ चैव । एएसिं चिय सरणं तिविहेणं उवगओ इण्हि ॥ ९
हिंसा-ऽलिय-चोरिका-मेहुण-परिगहं तहा देहं । पच्चक्खामि य सव्वं तिविहेणाऽऽहारणामं च ॥ १०
एवं च णमोक्कारं सुमरंतो अणसणं विहेऊण । चइऊण पूइदेहं सोहम्मे सुरवरो जाओ ॥ ११
अइभासुरे विमाणे अन्तमुहुत्तेण चारुख्वधरो । उट्टइ सयणेज्जाओ पुलइंतो दिव्वदेवेद्धि ॥ १२
तो किंकरजयसदं सोऊणं चित्तिउं समाढत्तो । 'किं कयमण्णभवम्मी पत्ता जेणेरिसा रिद्धी ?' ॥ १३

तओ ओहिणाणेण जाव णिख्वइ ताव पेच्छइ करुणापवण्णेहिं भिक्खूहिं नियायारं काऊण रत्तचीवरेहिं वेदिऊण एगंते परिठवियं णियसरीरं । तओ अहिणतुप्पणत्तणेण अव्वत्तणओ ओहिनाणस्स चित्तिउमाढत्तो 'अहो ! अहं भिक्खू आसि, जओ दीसइ रत्तंवरवेदियं मम सरीरयं, ता महापभावं खु एयं^५ बुद्धदरिसणं जप्पभावेण एरिसो जाओ म्हि, ता करेमि संपयं भिक्खूण भत्ति' ति । संपहारिऊण समागओ उज्जेणिं । वंदिया भिक्खुणो । विहारमज्झट्टियाण य ललियसयलाभरणविभूसिएण हत्थेण परिवेसइ देवणिम्मियं मणोहराहारं दिणे दिणे । जाओ बुद्धसासणस्स वण्णत्राओ 'अहो ! जयउ बुद्धदरिसणं जस्सेरिसो पहावो' । धणियं मोहाविज्जंति सावया । इत्थंतरम्मि य अहाविहारेणं विहरमाणो समागओ धम्मघोसाहिहाणो सूरी । तव्वंदणणिमित्तं च गया सावगा । वंदिऊण य साहिओ सब्बो^६ वुत्तंतो । विण्णत्तं च जहा—

'^८तुब्भेहिं वि नाहेहिं जइ एवं पवयणं जिणिंदाण । ओहामिजइ धणियं, ता संपइ कस्स साहेमो ? ॥ १४
तां तह करेहि भयवं ! जिणसासणउण्णइ जहा होइ । तुब्भे मुत्तूण जओ न एयकज्जक्खमो अण्णो' ॥ १५

तओ सूरीहिं सुओवओगपुव्वयं जाणेऊण तस्सख्वं पेसिओ एगो संघाडगो, भणिओ य—जया भिक्खुणो तुम्हं तेण हत्थेण भत्तं पयच्छावेंति तथा तुब्भे तं हत्थं हत्थेण गहिऊण नमोक्कारं पढित्ता एवं भणेज्जह 'बुज्झ गुज्झगा ! बुज्झ, मा मुज्झ' । 'इच्छं' ति भणिऊण साहुणो गया बुद्धविहारं । ते वि भिक्खुणो साहुणो इंते दट्टूण इट्ठीगारवेण सम्मुहं गंतूण भणंति 'एह^{१०} एह जेण तुब्भं पि देवणिम्मियमाहारं पयच्छामो' ।

1 O D च तत्समयानुसारिभिः । 2 O D मध्ये भक्तं पां । 3 A B उवज्झयां । 4 O D वि लोगस्स वि उक्तं । 5 O D 'सरीरयं' । 6 A B 'यं [भि]क्खुदरिं' । 7 O D व्वो वि वुत्तं । 8 A B प्रतिलेखकाभ्या-
गाथायाः पादत्रयं पूर्वस्मात् प्रत्यादर्शान्नोपलब्धम्, तत्रमाणा पङ्क्तिश्च स्व-स्वपुस्तके रिक्ता मुक्ता । 9 O D तो ।

10 A B एहि एहि ।

य अनेहिं वि दरिसणेहिं सुकरेण चेवाणुट्टाणेणं भोक्खो, ता भगवं पि तहा चेव जइ उवइसंतो ता किमेत्या-
सोहणं हुंतं ? । एवं^१ विइगिच्छं कुणंताणं समागओ अहाउयकालो । तओ "वितिगिच्छादोसेण दूसेऊण
सम्मत्तं णिवंदिऊणाऽत्रोहिलाभाइपुव्वयं कम्मं मरेऊण उप्पण्णा वंतरसुरेसु । सेट्ठी वि कालं काऊण गओ
सोहम्मे ।

तत्तो य चविऊण उप्पण्णो सोहंजणीए णगरीए सिरिदेवस्स सिट्ठिणो जसोहराए भारियाए
कुच्छिसि पुत्तत्ताए । जाओ य कालक्कमेणं । कयं से णामं सीहो त्ति । कळाकळावाईहि य परं पगरिस्सं
उव्वहंतो पत्तो जोव्वणं । परिणाविओ य समाणकुल-सील-रूव-जोव्वण-आवणंसंपण्णं रूविणी णाम कण्णयं ।
तीए य सह विसेसेण सयलिदियाणंदमणहरं दोगुंदुगदेवं व्व विसयसुहमणुहवंतो गमेइ कालं । अनया य सो
पाउससिरिसोहासमुदयावलेयणत्थं समारूढो पासायसिहरं । सा वि य रूविणी तयणुमग्गेण चेव समारूहंती
अंतराले चेव चड त्ति विज्जूए णिवदिऊण पंचत्तं उव्वणीया । जाओ य हाहारवो । तओ सो सीहो तं तारिस्सं
ददूण विलविउमाढत्तो । अवि य—

हा हा पिये ! सुख्वे ! मह हिययाणंददायगे ! सुहने ! । सारयपव्वणिससिसमवयणे ! कंदोददलणयणे ! ॥ १७
मिउ-सहिण-कसिण-कुंचिय-दीहर-सुसिणिद्धकुंतलकलवे ! । कत्थ गया मं मोत्तुं दुहियमणाहं गुणणिहाणे ! ॥ १८

एत्थंतरम्मि णिव्वत्तियं सयणेहिं सयलं मयगकिच्चं । तीयवसाणे य जाव सो सोगोइण्णो चिट्ठइ तांवि
ओयरिओ णहयलाओ एगो चारणरिसी । तं च ददूण अच्चुट्ठिओ णेण । दिण्णमासणं । उव्विट्ठो य भगवं । पत्थुया
धम्मदेसणाळ्ळेण तस्साणुसट्ठी जहा-असारो एस संसारो जओ वियरइ सच्छंदप्पयारं इत्थ मच्चू । भणियं च—

हंदि ! जराधणुहत्थो वाहिसयविइण्णसायगो एइ ।

माणुसभिगजूहवहं विहाणवाहो करेमाणो ॥ ४२ ॥

ण गणेइ पच्चवायं ण य पडियारं चिराणुवत्ति वा ।

सच्छंदं हणइ जिए मच्चू सीहो व्व हरिणउले ॥ ४३ ॥

चहुरोगफडाभासुरवसणविसाणुगयदीहदाँढस्स ।

कत्थ गओ वा चुक्कइ कयंतकण्हाऽहिपोयस्स ? ॥ ४४ ॥

न वि जुद्धं न पलायं कयंतहत्थिम्मि अगवइ भयं वा ।

ण य से दीसइ हत्थो गेणइ य वणं अमोक्खाए ॥ ४५ ॥

जह वा लुणाइ^४ सस्साइँ कासगो परिणयाइँ कालेण ।

इय भूयाइँ कयंतो लुणाइँ जायाइँ जायाइँ ॥ ४६ ॥

ता मा कुणसु विसायं सुंदर ! एसा अणिच्चया सरिसा । णं इ मच्चुदाढलीढं इंदो वि पइ णियत्तेउं ॥ १९

किंच—

संपत्तिययाण परलोगमेगसत्थेण सत्थियाणं व । जइ णाम कोइ पुरओ वच्चइ तो किं थ सोएण ? ॥ २०

कीरइ य णाम सोगो मओ य जइ तेण वल्लहो एइ । मरमाणो य धरिज्जइ, अह ण, तओ किं थ सोगेण ? ॥ २१

इय उज्जिऊण सोगं सुंदर ! धम्मम्मि उज्जमं कुणसु । जेण इमं दुहपउरं लंघसि संसारकंतारं ॥ २२

1 CD °वं च वि° । 2 CD विइगिच्छं° । 3 AB °ऊणोप्पण्णो° । 4 AB साहंजणीए । 5 C °णवण(ण)-
संप° । 6 CD °देवो व । 7 AB °मुदाया° । 8 AB °णी चेव तयणुमग्गेण समा° । 9 CD °रा चेव ।
10 AB तयाव° । 11 CD °गाउणो । 12 CD °व य ओ° । 13 AB °दाणस्स । 14 C-D °इ ई
कासवो । 15 CD न हि ।

संपेसिओ य अहयं सुगहियणामेण धम्मघोसेण । तुह वयदाणमिच्चं केवलणाणेण णाऊण ॥ २३
ता मा कुणसु विलंबं, गेहसु मुणिसेवियं इमं दिक्खं । सयलदुहाचलचयचूरणम्मि वलसूयणऽत्थं व ॥ २४
इमं च सोऊण संजायचरणपरिणामेण मोयावेऊण जणणि-जणए गहिया तस्स अंतिए दिक्खा ।
गओ य तेण सह गुरुसमीवे । गहिया य तेण सिक्खा । जाओ य गीयत्थो । णिवेसिओ य गुरुणा
णिययपए । सुक्कज्जाणाणलेण य डहेऊण घणघायकम्मोधणं उप्पाडियं केवलणाणं । विहरंतो य पत्तो इत्थ सो य
अहयं ति । ते य दो वि वीरचंद-सूरचंदा वंतरेहितो चंडऊणोप्पण्णा इत्थेव सिरिउरणयरे ।

जाव इत्तियं जंपइ भगवं ताव मुच्छावसेण दो वि कुमारया पडिया धरणिवट्टे । तओ सित्ता चंदणजलेण,
वीइया वत्थंचलाइणा, खणंतरेण य जाया सत्था । पुच्छिया य राइणा 'वच्छा! किमेयं?' ति । कुमारएहिं भणियं
'ताय ! अइदुरंतं महामोहविलसियं, जओ अम्हाण पडिबोहणत्थं अम्ह चेव संतियं भगवया इमं चरियमाइ-
क्खियं, पच्चक्खीभूयं च सव्वमम्हाणं जाइस्सरणाओ ।

अहह परलोयचितियदुक्कडकम्मस्स इत्तिओ जाओ । विरसो अम्ह विवागो चित्तिज्जंतो वि दुव्विसहो ॥ २५
अहवा अम्ह सरिच्छो पाविट्टो एत्थ णत्थि को वि जिओ । सव्वण्णुणो वि वयणे जेहिं विगिच्छा कया एवं ॥ २६
अह भणइ कित्तिदेवो 'महमोहविमोहिण ताय ! मए । विदुगुंछाए अप्पा कह खेतो दुक्खमज्जम्मि ? ॥ २७
णिस्संग-णिम्ममाणं णिरहंकाराण गुणसमिद्धाणं । विदुगुंछाए अहवा कित्तियमेयं^{१०} फलं ताय ! ? ॥ २८
जम्हा विदुगुंछाए बहुविहदुक्खाणि घोररूवाणि । अणुहवमाणा जीवा भमंति संसारकंतारे ॥ २९

ता संपाडेस्सामो संपयं भयवओ तुम्हाणं च जमभिमयं ति । राइणा भणियं^{१०} 'जाय ! धम्मपडिव-
त्तिकरणमेव अम्हाणमभिमयं' । तओ वंदिऊण भयवंतं विण्णत्तं तेहिं 'भगवं ! आइससु संपयं जमम्हेहिं
कायव्वं' । भगवया वि तज्जोगयं^{११} णाऊण उवइट्टो तेसिं सावगधम्मो । पडिवण्णो य तेहिं भावसारं । एत्थंतरम्मि
य करकमलमउळं उत्तमंगे काऊण विण्णत्तं णरणाहेण 'भयवं ! जाव कुमारे रज्जे अहिसिंचामि ताव तुव्वं
पायमूले सव्वसंगपरिच्चाएण सफलीकरेस्सामि करिकण्णं सरिसं मणुयत्तणं' । भगवया भणियं 'देवाणुप्पिया ! मा
पडिवंधं करेज्जासि' । तओ 'इच्छं' ति भणिऊण गओ णरवई णियगेहे^{१२} । आपुच्छेऊण मंति-सामंताइणो तयणुमएण
य कओ पुहइसारस्स रज्जाभिसेओ, कित्तिदेवस्स य^{१४} भगवओ पहावेण धम्मसामत्थेण य अवगयरोगस्स
जुवरज्जाभिसेओ । अण्णं पि सव्वं रज्जसुत्थं काऊण महाविभूईए निक्खंतो^{१५} राया । पालिऊण य अहाउयं
जाव णिक्कलंकं सामण्णं अंतगडकेवली होऊण गओ सव्वदुक्खविमोक्खं मोकखं ति ।

इयरे वि जाया पयंडसासणा महारायाणो । तओ तिवग्गसंपायणपरंराणं रज्जसुहमणुहवंताणं वच्चए कालो ।
अन्नया य राईए चरमजामेसु दक्खजागरियं जागरमाणाणं जाया चिता जहा 'जम्मंतरकयविगिच्छाकम्मविवागं
दट्ठुण वि हा ! कहमियाणि अणेगावायकारए दुग्गइगमणपउणमग्गे आयास-किलेसावासे पमायपरममित्ते असु-
हज्जवसाणणिवंधणे रज्जे गिद्धिं काऊण ठिया एत्तियं कालं ? , ता संपयं पि भयवओ पायमूले गहेऊण दिक्खं
करेओ संजमाणुट्ठणो उज्जमं' । एयावसरम्मि य^{१६} ताण परिपागसमयं णाऊण समवसरिओ भगवं संजमसिंह-
सूरी । तप्पउत्तिवियाणयमुहाओ य णाऊण भगवओ समागमणं हरिसभरणिवभरा गया भगवओ वंदणत्थं ।
वंदिऊण य भावसारं उवविट्ठा तदंतिए । निसुओ य धम्मो । तओ गुरुणो णिययाभिप्पायं णिवेइऊण पविट्ठा

1 CD दहिऊण घणघाइकम्मिधं । 2 CD अहं ति । 3 CD चचिऊं । 4 CD वच्छ ! । 5 CD ह्यं ।
6 O परिचितियस्स वि, दुक्कं । 7 O D ट्टो नत्थि एत्थ । 8 O दुइससुइम्मि । 9 A B मित्तं । 10 CD थं
जाव जाइ ! धं । 11 O D थं गहं नाऊण । 12 O D ण्णचंचलं माणुसत्तणं । 13 CD गेहं, आपुच्छिऊण य मंति ।
14 CD वि । 15 O D तो । पालिं । 16 A B कखं ति । 17 CD परं रं । 18 O D न । 19 O D मच्चरी ।

साहुणो वि गया जत्य सो हत्यो परिवेसइ । भिक्खुवयणेण जाव साहुणं पि दाउमाढत्तो ताव साहुहिं
णियहत्थेण गहेऊण णमोक्कारपटणपुव्वयं भणिओ 'बुज्झ गुज्झगा ! बुज्झ, मा मुज्झ' । तं च सोऊण जाव
ओहिणाणेणं सम्ममामोगेइ ताव सम्मं वियाणिऊण णियसरूवं पडिवुद्धो, मिच्छादुक्कडं दाऊण
णिययरूवेण साहुणो वंदेत्ता, 'इच्छामो अणुसट्ठि' ति भणेत्ता, अट्टट्टहासं मोत्तूण, गओ गुरुसमीवं । तओ य-

मउडविराइयसीसो मणिकुंडलजुयलघट्टगंडयलो । हार-ऽद्धहार-तिसरय-पालंबोत्थइयवच्छयलो ॥ १६
वरकडय-तुडियभूसियवेल्लहलोव्विल्लमाणभुयजुयलो । कणयमयमुदियप्पहपिगीकयकोमलंगुलिओ ॥ १७
कलकणिरकिंकिणीजालकलियरयरहियदेवदूसधरो । भूल्लियमउलिमालो पणमेत्ता सूरिपयकमले ॥ १८
करकमलमउलमउलं सिरम्मि रइऊण जंपई तो सो । 'सम्मं अणुगगीओ भगवं । तुच्चेहिं अज्जाहं ॥ १९
संसारपारवारे अणोरपारम्मि घोरदुहपउरे । मिच्छत्तमोहियमई निवडंतो अन्नहा णिययं' ॥ २०
इय भणिय गओ जिणमंदिरेसु काऊण तत्थ महिमाओ । भत्तिभरणिभरंगो उव्वेळ्ळुओ पणच्चेइ ॥ २१
जंपइ य लोयपुरओ 'एसो जिणइंददेसिओ धम्मो । संसारोत्तरणसहो अवंझवीयं सिवतरुस्स ॥ २२
ता भो ! करेह जत्तं, इत्थेव य, किं व बहुपलत्तेण ?' । तत्तो बहुलोगेहिं पडिवण्णं जिणमयं तइया ॥ २३
एवं च वण्णवायं काऊणं सासणस्स सो तियसो । उप्पइय णहयलेणं पत्तो तियसालयं ज्जत्ति' ॥ २४
तम्हा आईओ च्चिय ण कायव्वो परपासंडसंथवो इति ।

[जिन्दस थानकं समाप्तम् । ११]

❀

गतं पञ्चमं दूषणम् । एतानि च दर्शनं दूषयन्ति । यत आह 'दूसंति सम्मत्तमिमे हु दोस' त्ति सूत्रावयवः ।
'दूषयन्ति' मलिनीकुर्वन्ति सम्यक्त्वम् । 'एते' पूर्वोक्ताः । 'हुः' पूरणे । 'दोषाः' दूषणानीति वृत्तार्थः ॥ ९ ॥

उक्तं मूलद्वारवृत्ते दूषणद्वारम् । सम्प्रति लिङ्गद्वारोपदर्शनार्थं वृत्तमाह-

सुहावहा कम्मखण्ण खंती, संवेग णिव्वेय तहाऽणुकंपा ।

अत्थित्तभावेण समं जिणिंदा, सम्मत्तलिंगाइमुदाहरंति ॥ १० ॥

'सुहावहा कम्मखण्ण खंति' त्ति 'सुखावहा' शर्मोत्पादिका, 'कर्मक्षयेण' तदावरणविनाशेन, 'क्षान्तिः'
उपशमरूपा, सम्यक्त्वलिङ्गं भवति । उक्तं च-

पर्यई णारूणं कम्माणं वा विवागमसुहं ति । अवरद्धे वि ण कुप्पइ उवसमओ सव्वकालं पि ॥ ५० ॥

'प्रकृत्त्या' सम्यक्त्वाणुवेदकजीवस्वभावेन । 'कर्मणां' कषायनिवन्धनानाम् । अशुभविपाकं यथा-कषा-
याविद्योऽन्तर्मुहूर्तेन यत् कर्म वध्नाति तदनेकाभिः सागरोपमकोटीकोटीभिर्दुःखेन वेदयतीत्येवं ज्ञात्वा । अत्र च
सुखावहत्वविशेषणं क्षान्तेर्निःशेषगुणरत्नाधारत्वोपलक्षणार्थमुक्तम् । उक्तं च-

क्षान्तिरेव महादानं क्षान्तिरेव महातपः । क्षान्तिरेव महाज्ञानं क्षान्तिरेव महादमः ॥ ५१ ॥

क्षान्तिरेव महाशीलं क्षान्तिरेव महाकुलम् । क्षान्तिरेव महावीर्यं क्षान्तिरेव पराक्रमः ॥ ५२ ॥

क्षान्तिरेव च सन्तोषः क्षान्तिरिन्द्रियनिग्रहः । क्षान्तिरेव महाशौचं क्षान्तिरेव महादया ॥ ५३ ॥

क्षान्तिरेव महारूपं क्षान्तिरेव महाबलम् । क्षान्तिरेव महैश्वर्यं धैर्यं क्षान्तिरुदाहता ॥ ५४ ॥

1 O D °ण य जाव । 2 A B °णमाभो° । 3 O D नियरू° । 4 O D °णेणं । 5 O D त्ति ॥ २४ ॥
ता केत्तिया एवविहा सूरिणे भविस्संति जे एवं पडिवोहिस्संति । तम्हा आईओ । 6 ससमवृत्ते । 7 B °णाणि । 1° ।
8 O D °गुणाधार° ।

क्षान्तिरेव परं सत्यं क्षान्तिः प्रकीर्तिता । क्षान्तिरेव परा मुक्तिः क्षान्तिः सर्वार्थसाधिका ॥५५॥
 क्षान्तिरेव जगद्वन्द्या क्षान्तिरेव जगद्धिता । क्षान्तिरेव जगज्ज्येष्ठा क्षान्तिः कल्याणदायिका ॥ ५६ ॥
 क्षान्तिरेव जगत्पूज्या क्षान्तिः परममङ्गलम् । क्षान्तिरेवौषधं चारु सर्वव्याधिनिवर्हणम् ॥ ५७ ॥
 क्षान्तिरेवारिनिर्णायं चतुरङ्गं महाबलम् । किं चात्र बहुनोक्तेन सर्वं क्षान्तौ प्रतिष्ठितम् ॥ ५८ ॥

इति प्रथमं लिङ्गम् । 'संवेग'त्ति 'संवेगः' मोक्षाभिलाषः । उक्तं च—

पर-विबुहेसरसोक्खं दुक्खं विय भावओ उ मण्णंतो ।

संवेगओ ण मोक्खं मोत्तूणं किंचि पत्थेइ ॥ ५९ ॥ (धर्म० गा० ८०९)

इति 'द्वितीयं' लिङ्गम् । 'निव्वेय'त्ति 'निर्वेदः' संसारोद्वेगः । उक्तं च—

णारय-तिरिय-णरा-स्मरभवेसु णिव्वेयओ वसइ दुक्खं ।

अकयपरलोगमग्गो समत्तविसवेगरहिओ वि ॥ ६० ॥ (धर्म० गा० ८१०)

कथम्भूतः सन् दुःखं वसति ? 'अकृतपरलोकमार्गः' अनासेवितसदनुष्ठान इत्यर्थः । 'ममत्वविषवेग-
 रहितोऽपि' प्रकृत्या निर्ममत्व एव, विदिततत्त्वत्वाद् । इति तृतीयं लिङ्गम् । 'अणुकंप'त्ति, 'अनुकम्पा' दुःखित-
 प्राणिदया । उक्तं च—

दड्डूण पाणिणिवहं भीमे भवसागरम्मि दुक्खत्तं ।

अविसेसओऽणुकंपं दुहा वि सामत्थओ कुणइ ॥ ६१ ॥ (धर्म० गा० ८११)

'अविशेषतः' आत्मीयेतरविचाराभावेन । 'द्विधापि' द्रव्यतो भावतश्च, द्रव्यतः प्राशुकपिण्डादिदानेन,
 भावतः सद्धर्मयोजनया । इति चतुर्थं लिङ्गम् ।

'अत्थित्तभावेण'त्ति, 'अस्तित्वभावेन' जीवादिपदार्थविद्यमानतापरिणामेन । उक्तं च—

मण्णइ तमेव सच्चं णिस्संकं जं जिणेहिं पण्णत्तं ।

सुहपरिणामो सच्चं कंखाइविसोत्तियारहिओ ॥ ६२ ॥ (धर्म० गा० ८१२)

'समं'ति सह । इति पञ्चमं लिङ्गम् । 'जिणंद'त्ति, 'जिनेन्द्राः' तीर्थकृतः । 'सम्मत्तलिंगाणि'त्ति,
 'सम्यक्त्वलिङ्गानि' सम्यग्दर्शनचिह्नानि । 'उदाहरंति'त्ति, 'उदाहरन्ति' कथयन्तीति वृत्तार्थः ॥ १० ॥

उक्तं मूलद्वारवृत्ते लिङ्गद्वारम् । साम्प्रतं श्रद्धानैद्वारप्रतिपादनाय वृत्तमाह—

जीवाइवत्थूपरमत्थसंथवो, सुदिट्ठभावाण जईण सेवणा ।

दूरेण वावण्ण-कुदिट्ठिवज्जणा, चउव्विहं सदहणं इमं भवे ॥ ११ ॥

'जीवाइवत्थूपरमत्थसंथवो'त्ति जीवनात् प्राणधारणाज्जीवाः पृथिव्यप्-तेजो-वायु-वनस्पति-द्वि-त्रि-चतुः-पञ्चे-
 न्द्रिया-ऽनिन्द्रियमेदाद् दशधा, ते आदित्येषामजीव-पुण्य-पापा-ऽऽश्रव-संवर-निर्जरा-बन्ध-मोक्षाणां तानि जीवा-
 दीनि, तानि च तानि वस्तूनि=पदार्था जीवादिवस्तूनि । तेषां परमार्थेन=वस्तुवृत्त्या, संस्तवः=परिचयः,
 परमार्थसंस्तवः=तत्त्वपरिज्ञानम् । तेन च सम्यक्त्वं श्रद्धीयते । यतः—

परमत्थेणं जीवाइवत्थुत्तत्थवित्थरविहन्नू ।

जो तम्मि सदहेज्जइ जीवो णियमेण सम्मत्तं ॥ ६३ ॥

अतस्तच्छ्रद्धानं भण्यते । अत्र च कौतुकादिना मिथ्यादृष्टयोऽपि जीवादिवस्तुपरिचयं कुर्वन्ति तन्निरा-
 करणार्थं परमार्थविशेषणोपादानम् । इत्याद्यं श्रद्धानं ।

‘सुदृष्टिभावाण जईण सेवण’ति सुष्टु=अतिशयेन यथावद्वृत्त्या, दृष्टाः=अवलोकिताः, मावाः=पदार्या
 येस्ते, तथा यतयः=साधवः, तेषाम् । ‘सेवना’ पर्युपासना । सा श्रद्धानं भवति, यतस्तथापि सम्यक्त्वं श्रद्धीयत
 इति । अत्र च सम्यगविज्ञातपदार्थयतिनिषेधार्थं सुदृष्टभावविशेषणम्, यस्मादगीतार्थयतिपर्युपासनातो न केवलं
 सम्यग्दर्शनं न श्रद्धीयते किन्तु तद्देशनाश्रवणत उभयोरप्यनर्थः । यत उक्तम्—

किं एत्तो कड्डयरं मूढो अणहिगयधम्मसव्भावो ।

अण्णं कुदेसणाए कड्डतरागम्मि पाडेइ ॥ ६४ ॥ (पञ्चव० गा० १६०३)

तथा—

यद्भापितं युनीन्द्रैः पापं खलु देशनापरस्थाने ।

उन्मार्गनयनमेतद् भवगहने दारुणविपाकम् ॥ ६५ ॥

किञ्चाऽगीतार्थस्य देशनैव न युक्ता । उक्तं च—

सावज्ज-ऽणवज्जाणं वयणाणं जो ण यौणइ विसेसं ।

वोत्तुं पि तस्स ण खमं, किमंग उण देसणं काउं ? ॥ ६६ ॥

भवसयसहस्समहणो विवोहगो भवियपुंडरीयाणं ।

धम्मो जिणपणत्तो पकप्पजइणा कहेयव्वो ॥ ६७ ॥

इति द्वितीयं श्रद्धानम् ।

‘दूरेण’ति, ‘दूरेण’ अतिविप्रकृष्टतया । ‘वावण्ण-कुदिद्विर्वज्जण’ति व्यापन्न-कुदृष्टिर्वर्जना । दृष्टिशब्दस्योभयत्र
 सम्बन्धाद् व्यापन्ना=विनष्टा दृष्टिः=दर्शनं येषां ते तथा, निहवादयः । कुत्सिता स्वच्छन्दानुरूपप्ररूपणया दृष्टि-
 र्येषां ते तथा, यथाच्छन्दादयः । तयोर्वर्जना तद्वर्जना सम्यक्त्वश्रद्धानाय भवतीति तच्छ्रद्धानमुच्यते, यस्मात्
 तद्वर्जना यतीनामपि दूरादूरतरेणोक्ता किं पुनः श्रावकाणाम् ? इति । उक्तं च—

वावण्णदिद्वीहिं ण चेव ‘संगो, जुत्तो जओ तव्वयणाणि सोउं ।

जायंति तत्थेव दढाणुरागा, सीसा जहा णिण्हव्वगाइयाणं ॥ ६८ ॥

तथा—

इत्तो चिय तेसिमुवस्सयम्मि तुडिवसमुवागओ साहू ।

तेसिं धम्मकहाए कुणइ विघायं सइ वलम्मि ॥ ६९ ॥

इहरा ठवेइ कण्णे तस्सवणा मिच्छमेइ साहू वि ।

अवलो किं पुण सद्धो धम्मा-ऽधम्माण अणभिण्णो ? ॥ ७० ॥

इति तृतीय-चतुर्थश्रद्धाने । ‘चउव्विहं’ति, ‘चतुर्विधं’ चतुःप्रकारम् । ‘सद्वहणं’ति श्रद्धानम् ।
 ‘इमं’ति एतत् । ‘भवे’ति भवतीति वृत्तार्थः ॥ ११ ॥

व्याख्यातं मूलद्वारवृत्ते श्रद्धानद्वारम् । साम्प्रतं छिण्डिकाद्वारं व्याख्यायन् वृत्तमाह—

रायाभियोगो य गणाभियोगो, बलाभियोगो य सुराभियोगो ।

कंतारवित्ती गुरुणिग्गहो य, छिच्छिडियाओ जिणसासणम्मि ॥ १२ ॥

‘रायाभियोगो य’ ति राज्ञः=चृपतेरभियोगः=पारवश्यताऽऽज्ञैस्त्वभिप्रायः । तेन चाऽकल्प्यमपि समाचरन्नाति-
 चरति सम्यग्दर्शनम्, तस्य छिण्डिकात्वेन मुक्तकत्वाद् । अत्र च कार्तिकश्रेष्ठयुदाहरणम् । तत्सम्प्रदायश्चायम्—

1 A B सेवणं ति । 2 A B प्रत्योः ‘तथा’ इति न वर्तते । 3 O D जाणइ । 4 A B °वज्जणं ति । 5 O D
 जुत्तो, संगो ज° । 6 O D °वजाइयाणं । 7 A B श्रद्धानम् । 8 सप्तमवृत्ते ।

[१२. कार्तिकश्रेष्ठिकथानकम्]

अथि इह जंबुदीवे भारहखेत्तस्स मञ्जयारम्मि । कुरुजणवयम्मि रम्मं वरणयरं हत्थिणायपुरं ॥ १
 तथ य राया णिययप्पयावअक्कंतदरियणरणाहो । जियसत्तू णामेणं समत्थगुणरयणसरिणाहो ॥ २
 अण्णो वि सुप्पसिद्धो सेट्ठी णामेण कत्तिओ अथि । नेगमसहस्ससामी जीवा-ऽजीवाइत्तविऊ ॥ ३
 चालेज्जइ तियसेहिं वि जो ण वि जिणसासणाओ थिरचित्तो । संवेगभावियप्पा, किं वहुणा ? अभयसारिच्छो ॥ ४
 वीओ वि तथ सेट्ठी पुव्वोइयगुणजुओ महासत्तो । णामेण गंगदत्तो रिद्धीए धणयसारिच्छो ॥ ५
 अह अनया कयाई वरकेवलणाणकिरणजालेण । उज्जोइयभुवणयलो मुणिसुच्चयसामितित्ययरो ॥ ६
 गामा-ऽऽगर-णगराइसु विहरंतो समणसंघपरिकिण्णो । तियसिंदपणयचलणो संपत्तो हत्थिणायउरे ॥ ७
 देवेहिं समोसरणे इए उवविसइ जाव जिणइंदो । तियसा-ऽसुर-नर-तिरिएहिं पूरियं ता समोसरणं ॥ ८
 भगवं पि तओ धम्मं कहेइ णवजलयसरिसिण्णिवोसो । सोऊण तयं बहवे पडिबुद्धा पाणिणो भव्वा ॥ ९
 इत्यंतरम्मि सो गंगदत्तसेट्ठी भयण्णवोव्विग्गो । वंदेत्तु जिणं विण्णवइ पयडरोमंचकंचुइगो ॥ १०
 'भगवं ! जा पढमसुयं ठावेमि गिहम्मि ताव पव्वज्जं । गिण्हामि तुम्ह चलणाण अंतिए मोक्खसोक्खत्थी' ॥ ११
 'मा काहिसि पडिवंधं' भणियम्मि जिणेण, तो गिहे गंतुं । ठाविय सुयं कुडुंवे सिवियारूढो विभूर्इए ॥ १२
 गंतुं जिणपयमूले पव्वज्जं गेण्णिऊणं गिरवेक्खो । णिययतणुम्मि महप्पा काऊणोग्गं तवच्चरणं ॥ १३
 णिइडुधायकम्मो उप्पाडियविमलकेवलण्णाणो । मोत्तूण देहकवयं संपत्तो सासयं ठाणं ॥ १४
 एत्तो य तथ णयरे णाणाविहतवविसेसखवियंगो । परिवायगकिरियाए उज्जुत्तो सत्थणिम्माओ ॥ १५
 लोएण महिज्जंतो एगो परिवायगो समणुपत्तो । अइगव्वमुव्वहंतो मासंमासेण खवयंतो ॥ १६
 तं सव्वं पि यं णयरं जायं तव्वत्तयं, तओ तं तु । पुरमज्जेणं इन्तं पाएणऽमुट्टए लोओ ॥ १७
 णवरं कत्तियसेट्ठी गिम्मलसम्मत्तरयणसंजुत्तो । जिणसासणाणुरत्तो अब्बुट्टइ णेय तं एगो ॥ १८
 एवं च 'णिएऊणं ईसावसपवणदीविएणं तु । कोवाणलेणं सययं अच्चत्यं दज्जए एसो ॥ १९
 अह अनया णरेंदो तग्गुणगणरायरंजिओ^१ अहियं । विण्णवइ पार्यपडिओ 'भगवं ! पारेह मह गेहे' ॥ २०
 पडिवज्जइ ण य एसो, राया वि य विण्णवेइ पुणरुत्तं । जाव तओ तेण णिवो भणिओ ईसावसगएण ॥ २१
 'जइ परिवेसइ कत्तियसेट्ठी पारेमि तो तुह गिहम्मि' । भत्तिवसेणिवभरेणं पडिवण्णं तं णिवेणावि ॥ २२
 तत्तो कत्तियगेहे राया सयमेव जाइ सहस त्ति । सेट्ठी वि पडुं दडुं अब्बुट्टाणाइपडिवत्ति ॥ २३
 काउं जोडियहत्यो विण्णवई 'सामि ! किंकरजणे वि । अइसंभमकरणमिणं किं कारणमाइसह तुरियं' ॥ २४
 राया वि करे घेतुं पभणइ 'मह संतियं इमं वयणं । कायव्वमेव एगं गेहम्मि समागयंस्स तए ॥ २५
 पारेतस्स^{११} भगवओ भगवस्स उ मह गिहम्मि तुमए वि । नियहत्येणं सुंदर ! परिवेसेयव्वमवियारं' ॥ २६
 सेट्ठी वि आह 'एवं ण कप्पए मज्झ, किंतु तुह वासे । जेण वसेज्जइ कायव्वमेव एवं मए तेण' ॥ २७
 परितुट्ठो णियगेहे गओ णिवो जाव पारणदिणम्मि । हक्कारिओ य सेट्ठी परिवेसइ चेत्तमट्टाए ॥ २८
 परिवायगो वि सेट्ठी तज्जंतो अंगुलीए भुंजेइ । सेट्ठी वि तओ चितइ अच्चंतं दूमिओ चित्ते ॥ २९
 'धण्णो कयउण्णो सो मुणिसुच्चयसामिणो समीवम्मि । तइय च्चिय पव्वइओ जो सेट्ठी गंगदत्तो त्ति ॥ ३०
 जइ तइय च्चिय अहयं पि पव्वयंतो जिणिंदपयमूले । परतित्थियपरिवेसणमाईयविडंबणं एयं ॥ ३१
 न ल्हंतो' इय चित्तापरस्स भोत्तूण सो णिवगिहाओ । नीसरइ हट्टतुट्ठो परिवाओ विहियसम्माणो ॥ ३२

1 A B भणिऊण जिं । 2 C D °घाइक् । 3 C D वि । 4 C D °त्तसत्तसंजुं । 5 A B णिवेऊणं ।
 6 C D °ण एसो अं । 7 C D °ए सययं । 8 A B °ओ सययं । 9 C D °यवडिं । 10 A B ईसाइवसगेण ।
 11 C D °सपरवसेणं । 12 A B °यम्मि तं । 13 C D °स्स भए(य भ)गवस्स भगवओ मह ।

सेट्टी वि गिहे गंतुं जेडसुयं ठाविउं गियपयम्मि । पभणइ वणियसहस्सं जह 'अहयं पव्वइस्सामि ॥ ३३
 तुव्भे किं च करेस्सह ?' इय भणिया ते तओ पडिभणंति । 'तुव्भे अणुपव्वामो किमण्णमालंबणं अम्हं ?' ॥ ३४
 'जइ एवं गियउत्ते गिययकुडुवेसु ठाविउं सिग्घं । पउणा होह य' इत्यंतरम्मि एणेण पुरिसेणं ॥ ३५
 वद्धाविओ य सेट्टी जह 'भगवं सुर-णरिंदणयचलणो । मुणिसुव्वओ जिणिंदो समोसदो इत्य णयरम्मि' ॥ ३६
 तो हरिसपुल्लइयंगो सेट्टी तं भणइ नेगमसहस्सं । 'भो' ! पुण्णपभावेणं अज्जस्सह मणोरहा पुण्णा' ॥ ३७
 तो सयलं सामग्गि काऊणं जिणवरिंदपासम्मि । नेगमसहस्ससहिओ पव्वइओ कत्तियो सेट्टी ॥ ३८
 काऊण तवमुयारं संपत्ते मरणदेसकालम्मि । अणुनविय जिणं अणसणविहिणा देहं चएऊण ॥ ३९
 पढमम्मि देवलोगे सोहम्मवडिंसए विमाणम्मि । वत्तीसविमाणाऽऽवासलक्खसामी समुप्पण्णो ॥ ४०
 एगऽवयारो सक्को, तत्तो चविऊण सिञ्जिही इत्य । परिवायगो वि मरिउं जाओ अइरावणो हत्थी ॥ ४१
 तस्सेव वाहणत्ताएँ अवहिणा तो इमं मुणेऊण । दो ख्वाँई विउव्वइ इंदो वि करेइ दो ख्वे ॥ ४२
 एवं दूमियचित्तो जत्तियख्खाणि सो विउव्वेइ । इंदा वि तत्तिया होंति, जाव एवं पि णवि ठाइ ॥ ४३
 ताव हरिणा वि वज्जेण ताडिओ सो तओ सभावत्थो । अभियोगियकम्मेणं सम्मं वहिउं समाढत्तो ॥ ४४

[कार्तिकश्रेष्ठिकथानकं समाप्तम् । १२]

*

साम्प्रतं द्वितीयछिण्डिका । तत्र च 'गणाभिओगो'त्ति सूत्रावयवः । गणः=मल्लादीनां समुदायस्तस्या-
 ऽभियोगः=पारवश्यता । तेन कदाचित् किञ्चिदकरुष्यमपि कुर्वन् नातिचरति सम्यग्दर्शनमित्येवमप्रेतनपदेष्वपि
 व्याख्येयम् । तत्र च कथानकम्—

[१३. रंगायणमल्लकथानकम्]

अत्थि इह भरहवासे सविलासं णाम पुरवरं रम्मं । तं परिवालइ राया सुरिंददत्तो विगयसत्तु ॥ १
 तस्सऽत्थि महादेवी ख्ववई णाम दसदिसिपयासा । इत्तो र्यं तत्थ णगरे वसंति वववे पवरमल्ला ॥ २
 विण्णाण-णाण-वल-दप्पगव्विया करणदच्छयाकलिया । जुद्ध-णिज्जुद्धपहाणा अणेगरज्जेसु लद्धजया ॥ ३
 पुव्वोइयगुणजुत्तो ताण समत्थाण सेहरो अत्थि । तोसियवहुणरणाहो मल्लो रंगायणो णाम ॥ ४
 अह अण्णया कयाई कमेण विहरंतया तहिं पत्ता । वहुसीसगणसमग्गा सूरी णामेण धम्मरहा ॥ ५
 ताणं च वंदणत्थं विणिग्गया णरवरिंदमाईया । नीसेसपुरजणा, मयहरो य अह णिग्गओ तुरियं ॥ ६
 उवइट्टा सट्ठाणे सूरी णमिऊण सुद्धभूमिए । सूरी वि कहइ ताणं जिणिंदपहुदेसियं धम्मं ॥ ७
 'मिच्छत्तणीरपुरे कसायपायालकलसगंभीरे । कुग्गाहजलयरगणे मोहावत्ते महाभीमे ॥ ८
 वहुविहरोगतरो आवयकल्लोलमालियाकलिए । मयणग्गिवाडविह्ले संसारमहासमुदम्मि ॥ ९
 निवडंतयाण नित्थारणम्मि जाणं व एस जिणधम्मो । ता तत्थेव पयत्तं सिवसुहफलए सया कुणह ॥' १०
 इय सूरिवयणमायणिऊण बुद्धा तहिं वहु सत्ता । पव्वज्जमव्भुव्वगया, अवरे सुस्सावगा जाया ॥ ११
 रंगायणो वि धेतुं पंचाणुव्वयसमण्णियमुयारं । पवरोवासयवम्मं परिसाएँ समं गिहं पत्तो ॥ १२
 पुण्णम्मि मासकप्पे सूरी अण्णत्थ विहरिउं पत्तो । रण्णा चामुंडाए महई जत्ता समाढत्ता ॥ १३
 रण्णा तत्त्वाऽऽणत्ता ते मल्ला तेहिं सेहरो भणिओ । 'संवहसु लहुं जेणं वच्चाओ' तेण पडिभणियं ॥ १४
 'भो भो ! वच्चह तुव्भे अहयं पुण अज्ज णागमिस्सामि' । तव्भावं णाऊणं पडिभणिओ तेहिं तो एसो ॥ १५

‘जइ णाऽऽगच्छह तुव्मे अम्हे वि हु णिच्छएण णो जामो’ । णाउं गणाभिओगं इच्छावियलो वि सो चलिओ ॥ १६ ।
पत्तो तहिं, तओ णच्चिओ य, तुट्ठो य णरवई धणियं । पभणइ ‘रे रंगायण ! मगसु जं तुज्ज पडिहाइ’ ॥ १७ ।
तुट्ठेण तेण भणियं ‘जइ एवं तो ण अण्णतित्थेसु । एवमहं जाजीवं पुहईसर ! आणवेयव्वो’ ॥ १८ ।
‘एवं’ ति णिवेण तओ पडिवण्णे ‘मह पसाय’ ई^१ वोत्तुं । पत्तो णियगे गेहे अकलंकं पालिउं धम्मं ॥ १९ ।
जीयंते संपत्ते अणसणविहिणा समाहिणा मरिउं । जाओ एगवयारो पढमे कप्पे महातियसो ॥ २० ।

[रंगायणमल्लकथानकं समाप्तम् । १३.]

*

सम्प्रति बलाभियोगछिण्डिका । तत्र च ‘बलाभियोगो’त्ति सूत्रावयवः । ‘बल’त्ति बलात्कारेण बलवता
केनचित् किञ्चित् कार्यमाणोऽपि नातिचरति दर्शनम् । अत्र कथानकम्—

[१४. जिनदेवकथानकम्]

अत्थि इहेत्र जंबुद्वीवे दीवे भारहे वासे संखवद्धणो णाम गामो । तत्थ य सावयकुलसमुब्भूओ
जीवा-ऽजीवाइपयत्थवित्थरवियक्खणो सामाइयाइकिरियाणुट्ठाणणिरओ मेरु व्व णिच्चलसम्मत्तो जिणदेवो णाम
सावगो, ण य कयाइ करूस वि उवरोहेणावि धम्मविरुद्धमायरइ ।

सो य अन्नया कयाइ पट्ठिओ गामंतरं । अंतराले य मिलिओ महामिच्छदिट्ठिणो णियसालयस्स महेसर-
दत्तस्स । कया समालिगणदाणाइया उच्चियपडिवत्ती । पुच्छिओ य तेण जिणदेवो ‘भाउय ! कत्थ तुमं पत्थिओ ?’ ।
तेण भणियं ‘धूर्याणयणत्थं वसंतपुराणं’ । इयरेण जंपियं ‘जइ एवं तां पयट्ठेसु, जओ अहं पि तत्थेव पओयणं-
तरेण गमेस्सामि’ । ^१तो पयट्ठा दोण्णि वि । गच्छंताणं कहिंवि जाओ धम्मवियारो । तओ जिणवयणपरिकम्मि-
यमइणा णिरुत्तरीकओ अणेण महेसरदत्तो, पउट्ठो तस्सेसो । गच्छंतेहि य दिट्ठं महांणइतडडियं एगं लोइयं
देवउलं । तं च दट्ठुणं जंपियं महेसरदत्तेण जहा ‘एयं संयंभाययणं परमतित्थं, ता वंदामो एत्थ देवं, करेमो
परमपवित्तमत्ताणयं’ ति । जिणदेवेण भणियं ‘अहं अच्चंतं परिस्संतो ता इत्थेव णंइतीरे वीसमेस्सामि’ । तओ
विण्णायतयभिप्पायनिच्छएणं महाबल-परक्कमेण ^{१४}‘भंजामि एयस्स मरुंइ’ इति वाहासु संगहेऊण णीओ तत्थ ।
धरिऊण य किर्याडियाए देवस्स परतित्थियाणं च पाडिओ पाएसु । जिणदेवो वि ‘धिरत्थु संसारवासस्स
जत्थेरिसाओ विडंवणाओ पावेज्जंति, ता पडिणियत्तो गिणहेस्सामि पव्वज्जं’ ति भावेमाणो वसंतपुराओ घेतूण
णियदुहियं गओ णियगेहं । ठावेऊण जेट्ठपुत्तं कुडुंवे सुगुरुसमीवे पव्वइओ । पालिऊणं य णिकलंकं सामण्णं
मरिऊणोववण्णो सव्वट्ठसिद्धे महाविमाणे । तओ चुओ खिइपइडिइए रायउत्तो होऊण सिज्झिस्सइ त्ति ।

[जिनदेवकथानकं माप्तम् । १४.]

*

उपनयः सर्वत्र स्वबुद्ध्या वक्तव्यः । इदानीं देवाभिओगछिण्डिका । तत्र ‘सुराभिओगो’त्ति सूत्रम् ।
सुरः=देवता तदभियोगाद् नातिचरति दर्शनम् । अत्र च कथानकम्—

[१५. कुलपुत्रककथानकम्]

अत्थि एगत्य गामे एगो कुलपुत्तगो । सो य अन्नया कैयाई साहुसंसग्गीए जाओ सावगो । तओ तेण
पुव्वपरिचियदेवयाणं परिचत्तं पूयणाइयं, करेइ भत्ति देव-गुरूणं । अवि य—

१ इति । २ A B पालियं । ३ O D जाओ पढमे कप्पे, एगवयारो महा° । ४ O D °त्र बला° । ५ O D कस्सइ ।
६ O D °यासमाणयणत्थं । ७ O D °नयरे । ८ O D तो । ९ O D तओ पय° । १० O D °ताण य क° ।
११ A B °णपरिक° । १२ O D °हानईत° । १३ O D नईती° । १४ O D भंजेमि । १५ O D °त्ति । १६ O D
किरियाणयाए । १७ O D °ण निक्क° । १८ O D कयाइ ।

काऊण महापूयं वंदइ तिक्कालियं जिणवरिंदे । ताण वलि-ण्हवण-जत्ता-महूसवे कुणइ अणुदियहं ॥ १
भत्तिभरणेभरोब्भिज्जमाणरोमंचकंचुयसणाहो । पफुल्लवयणकमलो आणंदपवाहपुन्नयो ॥ २
'धन्नो कयउन्नो हं' एवंविहभात्रणाएँ जिणमुणिणो । पइदियहं पडिलाभइ तह चेव य पज्जुवासेइ ॥ ३

एवंविहं च तं ददूण एगा पुव्वपरिचियदेवया पओसमावण्णा मगइ पुणो पुव्वपवत्तं पूओवयारं । ण
य सो तीए उत्तरं पि पइच्छइ । तओ तीए भणियं 'जाणिहिसि जइ ण पडिवज्जिहिसि मम वयणं ?' । तेण
भणियं 'कडपूयणे ! को तुज्ज^१ वीहेइ ?' । तओ तीए अहिययरपउट्टाए गावीहिं समं गओ समाणो सगावीओ
चेव अवहरिओ से पुत्तो । तेण वि सव्वायरेण गवेसिओ ण य दिट्ठो । तओ आउलीहूओ एसो । एत्यंतरम्मि
य तीए देवयाए आवेसिया एगा बुड्डुणारी, उव्वेळ्ळियमंगं, कंपाविया सिरोहरा, विहुणिया करयला, आहयं
भूमिवट्टं, पयत्ता जंपिउं^२—

'एत्तियमित्तेणं चिय किं भइ ! समाउलो तुमं जाओ ? । अणं पि पेच्छ जमहं करेमि तुह दारुणं दुक्खं ॥ ४
जेणऽदुहवसट्ठो जीवियववरोवणं अकालम्मि । पाविसि, इय णाऊणं मह पूयं कुणसु अवियप्पं' ॥ ५
पभणइ तओ य सट्ठो 'जं रोयइ तुज्ज किं पि अन्नं पि । तं कुणसु, तह वि अहयं ण तुज्ज पूयं^३ करेस्सामि' ॥ ६
णाऊण णिच्छयं सावगस्स जंपेइ देवया एवं । 'तह वि इ पत्तियखंडं पि देसु मा कुणसु निव्वंधं' ॥ ७
तो देवयाभियोगं कल्लिऊणं सावगो इमं भणइ । 'जइ एवं तो जिणवरपडिमा हेट्ठम्मि ठायव्वं ॥ ८
जिणपूयणं कुणंतो तुह वि खिविस्सामि पत्तियाखंडं' । तं पडिवज्जइ तो सा आणइ पुत्तं सगावीयं ॥ ९
एवं तु णिक्कलंकं सम्मत्तं पालिऊण एसो वि । जीयस्संते पत्ते संपत्तो देवलोगम्मि ॥ १० ॥

[कुलपुत्रककथानकं समाप्तम् । १५.]

✽

अधुना पञ्चमं छिण्डिका । तत्र 'कंतारवित्ति' त्ति सूत्रम् । कान्तारं=छिन्नापाताटवीप्रभृति, तत्र वृत्तिः=
वर्तनं निर्वाहस्तयाप्यकरूप्यमपि समाचरन् नातिचरति सम्यक्त्वम् । अत्र च सुराष्ट्राश्रावककथानकम् । तच्च
प्राग्दूषणद्वारे प्रतिपादितमिति ।

इदानीं षष्ठ्यं छिण्डिका । तत्र 'गुरुणिग्गहो य'त्ति सूत्रम् । गुरवः=मातृ-पितृप्रभृतयः । यत उक्तम्—

माता पिता कलाचार्य एतेषां ज्ञातयस्तथा । वृद्धा धर्मोपदेष्टारो गुरुवर्गः सतां मतः ॥ ७१ ॥

तेषां निग्रहः=निश्चयः 'एतदेवमेव कर्तव्यम्' इत्येवंरूपः, तेनाप्यकल्पनीयमपि कुर्वन् न विराधयति
सम्यग्दर्शनम् ।

अत्र च कथानकम्—

[१६. देवानन्दकथानकम्]

अत्यि इहेव जंबुद्वीवे दीवे भारहे वासे वच्छाजणवयालंकारभूया कोसंबी णाम णगरी । तत्थ य
महाधणवई धणदत्तो णाम सेट्ठी । तस्स य रूवाइगुणगणालंकिया जीवा-ऽजीवाइपयत्थकिधरवियक्खणा
जिणसाहुपयपंकयमहुयरी अत्यि देवई णाम कण्णगा । सा य घरोवरि कंडुगलीलाए लळमाणी दिट्ठा पाडली-
उत्तपुरागयभिकखुभत्तसिरिदत्तसेट्ठिसुएण देवाणंदेणं । तं च ददूण विसमसरसरपसरनिवायविह्वरिज्जमाणमाण-
सेणं चित्तियमणेणं 'अहो ! रूवाइसओ, अहो ! कलाकोसल्लपगरिसो, ता वरावेमि एयंति । पेसिया णियपहाण-
पुरिसा तीए वरणत्वं । 'अण्णधम्मिओ' त्ति काऊण ण दिण्णा पिउणा । तओ तीए लोमेण संजाओ कवड-

1 O D वीहेइ । 2 O D °उं, अवि य-ए° । 3 O D °यं परिविहेमि । 4 A B °म्मि कायव्वं । 5 O D
°म्मि ॥ १० ॥ त्ति । अडु° । 6 A B °न्ना पर्वताट° । 7 इत्येतां ६४ तमे पत्रे जिनदासकथानकम् । 8 A B °रपसर° ।

सावगो । गिरंतरसिद्धंतायन्नणाईहि य परिणओ सम्मं धम्मो, जाओ मेरु व्व णिप्पकंपो । तं च तारिसं दडूण दिण्णा पिउणा से कण्णगा । समुव्वूडा य महाविभवेणं । गओ तं घेत्तूण सणगरं । 'भिण्णधम्माणि माया-पित्ताणि' त्ति कयं जुयहरयं । तओ य--

जिणपूयण-वंदण-ण्हवण-जत्त-वलिकरणमाइणिरयस्स । सज्जाय-ज्जाणपरायणस्स जइसेवणजुयस्स ॥ १

पत्तम्मि विविहदाणं दंतस्स कुतित्थिए चयंतस्स । जा जाइ कोई कालो जणणी-जणगाइ ता तस्स ॥ २

भणियाइं भिक्खुएहिं 'किं सो तुम्हाण सन्तिओ पुत्तो ।

अच्चंतं भत्तो वि हु णाऽऽगच्छइ अम्ह पासम्मि ?' ॥ ३

तो तेहिं कहिओ सब्बो सवित्थरो से वुत्तंतो । भिक्खुएहिं भणियं 'जइ एवं ती आणेह कह वि एगवारं, तओ पच्छा भलेस्सामि(मो)' । जणणि-जणएहि य भणिओ जहा 'अम्हऽवरोहेण वि अज्ज णिच्छएणं गंतव्वं' । गुरुणिगहछिडियं च चित्ते भाविऊण गओ सो । वंदिया भिक्खुणो विज्जाभिमंतियं च दिण्णं से तेहिं फलं । पुव्ववभासेण य भक्खियमणेण । परावत्तियभावो य समागओ गेहं । भणियाणि माणुसाणि जहा 'लहुं मम गिहे भिक्खूण भोयणं सज्जेह' । तओ हट्ट-तुट्ठाणि ताणि तहा काउमाडत्ताणि । देवई य भत्तुणो चलचित्त-त्तणमसइहंती गया गुरुसमीवे । कहिओ वुत्तंतो । तेहि वि समप्पिओ पडिजोगो । दिण्णो तीए तस्स । जाओ सहावत्थो । तओ पुच्छियं तेण 'किमेयं?' ति । माणुसेहिं भणियं 'तए भिक्खूण भोयणं सज्जा वियं' ति । तेण भणियं 'णाहं जिणजइणो मोत्तूण अन्नेसिं धम्मट्ठा पयच्छामि' । कहिओ य देवईए सब्बो वि परमत्थो । तओ 'गुरुणिगहेण मणागं छलिओ मि'त्ति भणतेण 'फासुएसणिज्जं' ति काऊण पडिलाहिया मुणिणो ।

[देवानन्द धानकं माप्तम् । १६.]

*

तदेवं गुरुनिग्रहेण किञ्चिदकल्प्यमपि कुर्वन् नातिचरति दर्शनम् । परं 'क्रियन्त ईदृशा गुरवो भवि-प्यन्ति?' इति मत्वाऽऽदित एव न विधेयम् । 'छ छि(च्छि)डियाओ'त्ति 'षइ' इति संख्या, 'छिण्डिकाः' अपवादाः, 'जिणसासणम्मि' त्ति, 'जिनशासने' अहंदर्शन इति वृत्तार्थः ॥ १२ ॥

व्याख्यातं मूलद्वारवृत्ते छिण्डिकाद्वारम् । साम्प्रतं स्थानकद्वारं विवृण्वन् वृत्तमाह—

अत्थी य णिच्चो कुणई कयाइं, सयाइं वेइए सुहा-ऽसुहाइं ।

णिव्वाणमत्थी तह तस्सुवाओ, सम्मत्तठाणाणि जिणाहियाणि ॥ १३ ॥

'अत्थी य'त्ति 'अस्ति' विद्यते, चकारस्यावधारणार्थत्वादस्वेवेति, जीव इति गम्यते, तत्प्रतिपादकविहैरिति ।

उक्तं च—

चित्तं चेषणसण्णा विण्णाणं धारणा य बुद्धी यं ।

ईहा मई वियक्का जीवस्स उ लक्खणा एए ॥ ७२ ॥ (दश० नि० गा० २२४)

जो चित्तेइ 'सरीरे णत्थि अहं' स इह होइ जीवो त्ति ।

ण हु जीवम्मि असंते संसयउप्पायगो अन्नो ॥ ७३ ॥ (दश० भा० गा० २३)

इत्यादि जीवास्तित्वमननं प्रथमं सम्यक्त्वस्थानकम्, अवस्थानमिति भावः । अनेन नास्तिकमतनिषेधमाह ।

'णिच्चो'त्ति, 'नित्यः' अप्रच्युता-ऽनुत्पन्न-स्थिरैकत्वभावः पूर्वकृतस्मरणात् । अनेन च बौद्धमतनिरासाद् द्वितीयं

1 O D माया-वित्ताणि । 2 O D को वि । 3 O D तओ तेहिं । 4 O D तो कहिं(हं)चि आणेह एकवारं ।

5 A B °ट्ठाणि तहा । 6 C D °यं । तेण । 7 A B संख्याऽपवादाद्धि(च्छि)ण्डिका 'जिण' । 8 A B °म्मि' जिन' ।

9 संसमवृत्ते । 10 A B वि । 11 O D °न च नास्ति' । 12 A B कस्वभावः ।

सम्यक्त्वस्थानकमभिहितम् । 'कुणइ'त्ति, 'करोति' विदधाति शुभा-ऽशुभानीति सम्बध्यते, एवमेव युक्तियुक्तत्वाद्, अन्यकर्तृकत्वे तु कृतनाशा-ऽकृताभ्यागमादिदोषप्रसङ्गाद् । अनेन तु कापिलमततिरस्करणात् तृतीयं दर्शन-स्थानकमुक्तम् । 'कयाइं सयाइं वेएइ सुहा-ऽसुहाइं'ति 'कृतानि' निर्वर्तितानि । 'स्वकानि' आत्मीयानि । 'वेदयति' अनुभवति । जीव इति गम्यते । 'शुभा-ऽशुभानि' पुण्य-पापानि, 'सुखा-ऽसुखानि' वा पुण्य-पाप-फलजन्यशर्मा-ऽशर्माणि । एतच्चाकर्ता जीव इति दुर्णयनिरासात् चतुर्थं सम्यक्त्वस्थानकम् । 'निष्वाणमत्थि'त्ति, 'निर्वाणं' मोक्षः सकलकर्मनिर्मुक्तजीवावस्थानमिति भावः । 'अत्थि'त्ति, 'अस्ति' विद्यते तत्प्रतिपादकागम-प्रमाणसद्भावात् । अनेन च,

दीपो यथा निर्वृतिमभ्युपेतो, नैवार्वाणि गच्छति नान्तरिक्षम् ।

दिशं न काञ्चिद्विदिशं न काञ्चिदथ क्षयात् केवलमेति शान्तिम् ॥ ७४ ॥

जीवस्तथा निर्वृतिमभ्युपेतो, नैवार्वाणि गच्छति नान्तरिक्षम् ।

दिशं न काञ्चिद्विदिशं न काञ्चित्, क्लेशक्षयात् केवलमेति शान्तिम् ॥ ७५ ॥

इति सर्वाभावप्रतिपादकमोक्षपरदुर्णयनिरासः कृतो भवतीति पञ्चमं दर्शनस्थानकम् । 'तह तस्सुवाओ'त्ति तथा तस्योपायः, तस्य=मोक्षस्योपायः=तत्प्राप्तिलक्षणः सम्यग्दर्शनादिकः सन्मार्ग इति भावः, "सम्यग्दर्शन-ज्ञान-चारित्र्याणि मोक्षमार्गः (तत्त्वा० अ० १ सू० १)" इति वचनात् । अनेन च मोक्षोपायाभावप्रतिपादक-दुर्णयनिरासः कृतो भव[? ती]ति षष्ठं सम्यक्त्वस्थानकम् । 'सम्मत्तठाणाइं'ति सम्यक्त्वस्थानानि=दर्शनावस्थानानि, सम्यक्त्वमेतेषु सत्त्वेव भवतीति भावः । 'जिणाहियाइं'ति जिनाहितानि=तीर्थकरप्रतिपादितानीति वृत्तार्थः ॥ १३ ॥

भूषणादीनि प्रतिपाद्य तस्यैव माहात्म्यव्यापकं वृत्तद्वयमाह-

मूलं इमं धम्ममहाद्दुमस्स, दारं सुपायारमहापुरस्स ।

पासायपीढं व दढावगाढं, आहारभूयं धरणी व लोए ॥ १४ ॥

पहाणदव्वाण य भायणं व, माणिक्क-णाणामणिमाइ-मुत्ता- ।

सिल-प्पवाला-ऽमललोहियंक्ख-सुवण्णपुण्णं व महाणिहाणं ॥ १५ ॥

'मूलं'ति, मूलमिव मूलं=कन्दोऽधोवर्त्ति । 'इमं' एतत् सम्यक्त्वम् । 'धम्ममहाद्दुमस्स'त्ति धर्म एव महा-द्दुमः=प्रधानतरुर्धर्ममहाद्दुमस्तस्य । तथा च-

पाडेज्जइ वायाईहिं जह उ अनिवद्धमूलओ रुक्खो ।

तह सम्मत्तविहीणो धम्मतरू नो दढो होइ ॥ ७६ ॥

जह सो चिय दूरंगयमूलो सच्छायओ दढो होइ ।

तह धम्मतरू वि दढो जायइ सम्मत्तसंजुत्तो ॥ ७७ ॥

'दारं'ति द्वारमिव द्वारं=मुखं प्रतोलीति यावत् । 'सुपायारमहापुरस्स'त्ति सुष्ठु=शोभनः प्राकारः=शालो यत्र तत् सुप्राकारम्, महच्च तद्=वृहत्, पुरं च=नगरं महापुरम्, सुप्राकारं च तन्महापुरं च सुप्राकारमहा-पुरमतस्तस्य । तथा हि-

जह दाररहियणयरं ण किञ्चि णयरप्पओयणं कुणइ ।

सम्मत्तदारवियलं तह धम्मउरं पि विण्णेयं ॥ ७८ ॥

1 A B °नमभि° । 2 A B °दक आग° । 3-4 O D °वर्ती° । 5 O D °व्यापनं° । 6 A B धरणीं व । 7 O D °मुत्त, E °मोत्ता° । 8 A B °यक्खा° । 9 O D °त्तो ॥ इति भावना । 'दारं'ति ।

तथा 'पासायपीठं व ददावगाढं'ति प्रसीदन्ति नयन-मनांसि यत्रासौ प्रासादः=देवकुलम्, तस्य पीठं=गर्तापूरकः, दृढम्=अत्यर्थमत्रगाढम्=आजलान्तभूतलावमग्नम्, तदिव । तथा हि-

आनीरान्तमहीतलगतगर्तापूरको दृढो यद्वत् ।

प्रासादो धर्मोऽपि च तद्वत् सम्यक्त्वसंयुक्तः ॥ ७९ ॥

तथा 'आहारभूयं धरणी व लोए'त्ति आधारः=आश्रयस्तद्भूतं=तत्तुल्यम्, धरणिरिव=भूमिवत् । कस्य ? षष्ठ्यर्थे सप्तम्याः प्रयुक्तत्वाद् लोके=लोकस्य जगतः । तथा हि-

जह पुहईतलमेयं समत्थलोयस्स होइ आहारो ।

तह सम्मदंसणं पि य आहारो होइ धम्मस्स ॥ ८० ॥

तथा 'प्रहाणदव्वाण य भायणं व'त्ति प्रधानानि=प्रवराणि, तानि^१ च तानि द्रव्याणि च क्षीरादीनि अतस्तेषाम् । चकारः समुच्चये । भाजनं=कुण्डादि तद्वत्=तदिव । तथा च-

कुण्डादिभाजनविशेषविजितस्तु, निःशेषवस्तुनिचयो व्रजति प्रणाशम् ।

यद्वत् तथा विविधधर्मविशेषराशिः, सदृशनप्रवरभाजनविप्रहीणः ॥ ८१ ॥

तथा 'माणिक-णाणामणिमाइ-मुत्ता-सिल-प्पवाला-ऽमललोहियंक्ख-सुवण्णपुण्णं व महाणिहाणं'ति माणिक्यानि=महामौक्तिकानि, नाना=अनेकप्रकारा मण्यादयः=चन्द्रकान्ताद्याः, आदिशब्दाद् हीरकादिग्रहः, मुक्ताः=मौक्तिकानि, शिलाः=स्फटिकोपलाः, प्रवालानि=विदुमाणि, अमललोहिताक्षाणि=निर्मलरत्नानि, सुवर्णं=काञ्चनम्, माणिक्यानि च नानामणयश्चेत्यादिद्वन्द्वः, तैः पूर्णं=भूतं महानिधानवत्=तद्बृहद्भाजनमिव । तथा हि-

जह बहुविहमाणिकाइदव्वपरिपूरियं महाणिहाणं ।

संसारिअण्येयसुहाण कारणं होइ जीवस्स ॥ ८२ ॥

तह बहुविहधम्मविसेससंजुयं सम्मदरिसणमिमं पि ।

अच्चंतियनिरुवममोक्खसोक्खसंसाहगं होइ ॥ ८३ ॥

इति वृत्तद्वयार्थः ॥ १४-१५ ॥

एतच्चेद्विग्विधं महाप्रभावमत्यन्तदुःप्रापं चावाप्य यद्विवेयं तदाह-

एयं महापुण्णफलं सहावसुद्धीएँ लद्धूण अलद्धपुवं ।

जिणाणमाणाएँ पयट्टियवं, विसेसओ सत्तसु ठाणएसु ॥ १६ ॥

'एयं'ति एतद् पूर्वोक्तम् । 'महापुण्णफलं'ति महापुण्यफलं=बृहच्छुभसञ्चयकार्यम् । यतः-

बहुभवकोडीविरइयकम्ममहासेलदलणवरकुलिसं ।

पाविज्जइ सम्मत्तं उवज्जिए पुण्णंसंघाए ॥ ८४ ॥

मोक्खमहातरुणिरुवहयवीयभूयं विसुद्धसम्मत्तं ।

जं लब्भइ जीवेहिं तं बहुविहपुण्णमाहप्यं ॥ ८५ ॥

'सहावसुद्धीए'त्ति स्वभावशुद्ध्या=अकामनिर्जरादिकर्मक्षयावाप्तपञ्चदशाङ्गीक्रमलक्षणया । उक्तं च-

भूएसु जंगमत्तं, तेसु वि पंचेदियत्तमुक्कोसं ।

तत्तो वि य माणुस्सं, माणुस्से आरिओ देसो ॥ ८६ ॥

1 A B मनांसिति ° । 2 A B प्रस्तुतत्वाद् । 3 O D °ति चैतानि । 4 O D °मुत्त-सि° । 5 A B °यक्खा-सु° । 6 O D °सारियणेय° । 7 O D सम्मदंसणमिमं । 8 O D °सुद्धीए ल°, E °सुद्धीय ल° । 9 O D °क्तं महापुण्य° । 10 O D °णपवभारे ।

देसे कुलं पहाणं, कुले पहाणे य जाइ उकोसा ।

तीय वि रूवसमिद्धी, रूवे वि बलं पहाणयरं ॥ ८७ ॥

होइ बले वि य जीयं, जीए वि पहाणयं तु विण्णाणं ।

विण्णाणे सम्मत्तं, सम्मत्ते सीलसंपत्ती ॥ ८८ ॥

सीले खाइयभावो, खाइयभावे वि केवलं णाणं ।

केवलिए पडिउण्णे पत्ते परमक्खरे सोक्खो ॥ ८९ ॥ (प० व० गा० १५६-१५९)

[?'लङ्घणं' ति, 'लब्धा' प्राप्य ।] 'अलङ्घ्यपूर्वम्' ति अलब्धपूर्वम्=अप्राप्तप्रथमम् । तथा हि-

अट्टविहकम्मतलसीसखइसरिसस्स मोहणिज्जस्स ।

उदहीसरिणामाणं इगुहत्तरिकीडिकोडीओ ॥ ९० ॥

जइया जिएहि खवियाओँ होंति करणेणऽहापवत्तेण ।

तइया अउव्वकरणं उं पावंति सम्मत्तं ॥ ९१ ॥

'जिणाणं' ति जिनानां=मोहमहाराजनिर्मूलोन्मूलनावाप्तजयपताकानाम् । 'आणाए' ति आज्ञायां=तदादेश-
लक्षणायाम् । 'प्रवर्तितव्यं' प्रवृत्तिविधेया । किमविशेषेण ? नेत्याह- 'विसेसओ' विशेषतः=तदन्यसमधिकतया ।

'सत्तसु' ति सत्तसु=सप्तसङ्ख्येषु, स्थानकेषु=पात्रविशेषेषु विम्बादिष्विति वृत्तार्थः ॥ १६ ॥

इदानीं सप्त स्थानकान्येव नामतः प्रतिपादयंस्तत्कृत्यादेशं वृत्तेनाऽऽह-

विंबाण चेईहर-पुत्थयाणं, जिणाण साहूण य संजईणं ।

आणारुईसावय सावियाणं, समायरेज्जा उच्चियं तमेयं ॥ १७ ॥

'विंबाणं' ति (ण' ति) विम्बानां=प्रतिकृतीनाम् । तथा 'चेईहराणं' ति चैत्यगृहाणां=विम्बाधारभवनानाम् ।
तथा 'पुत्थयाणं' ति पुस्तकानां=पत्रसञ्चयलिखितागमानाम् । 'जिणाणं' ति (ण' ति) जिनसम्बन्धिनाम् । अग्ने-
तनपदचकारस्यावधारणार्थस्यात्र सम्बन्धात्, तेन जिनानामेव सम्बन्धीनि यानि विम्ब-चैत्यगृह-पुस्तकानि, न
शाक्यादिसत्त्वानि । तथा 'साहूणं' ति साधूनां=सत्क्रियादिगुणान्वितयतीनाम्, यत एवंगुणा एव साधवो
भवन्ति । उक्तं च-

यः सत्क्रियाप्रवृत्तः सज्ज्ञानी निस्पृहः क्षमासहितः ।

धर्मध्यानाभिरतश्च साधुरिति कथ्यते सद्भिः ॥ ९२ ॥

तथा 'संजईणं' ति संयतीनां=साधुगुणोपेतसाध्वीनाम् । तथा 'आणारुईसावय' ति विभक्तिलोपाद्
आज्ञारुचिश्रावकाणाम् । आज्ञा=भगवदादेशस्तस्यां रुचिः=श्रद्धा येषां ते आज्ञारुचयः; शृण्वन्ति यतिमुखात्
साधु-श्रावकसामाचारीमिति श्रावकाः । उक्तं च-

संपत्तदंसणाई पइदियहं जइजणा सुणेई इ ।

सामायारिं परमं जो खलु तं सावगं वेति ॥ ९३ ॥

आज्ञारुचयश्च ते श्रावकाश्च=उपासका आज्ञारुचिश्रावकास्तेषाम् । तथा 'सावियाणं' ति श्राविकाणां=
पूर्वोक्तगुणयुक्तोपासिकानाम् । 'समायरेज्ज' ति समाचरेत्=कुर्यात् । 'उच्चियं' ति उचितं=सप्तस्थानकयथायोग्यं¹²
कृत्यम् । ¹³'तमेयं' ति तदेतद् वक्ष्यमाणं कृत्यमिति वृत्तार्थः ॥ १७ ॥

'यथोदेशं तथा निर्देशः' इति न्यायमाश्रित्य विम्बानामुचितं यत् प्राग् विधेयतयोक्तं तद् वृत्तद्वयेन प्रतिपादयति-

1 A B तीए रू । 2 O D य । 3 O D °डिण्णणे । 4 O D °द्धउव्वं । 5 A B °सरणां । 6 O D °कोदको ।
7 A B °या होंती करं । 8 A B °शेपेणेत्याह । 9 O D E °पोत्थयाणं । 10 O D क्षमादियुतः । 11 A B ° ' ति ।
12 O D °योग्यकृत्यम् । 13 A B तमेवं तदे ।

[जिनविम्बारख्यं थमं स्थानकम्]

वज्जेंदनीलं-अञ्जण-चंदकंत-रिट्टं-अंक-कक्केयण-विद्दुमाणं ।

सुवण्ण-रुप्पा-अमलफालियाण, साराण दव्वाण समुब्भवाओ ॥ १८ ॥

महंतभामंडलमंडियाओ, संताओ कंताओ मणोहराओ ।

भव्वाण णिव्वाणणिवंधणाओ, णिम्मावएज्जा पडिमा वराओ ॥ १९ ॥

‘वज्ज’त्ति वज्राणि=सर्वरत्नप्रधानानि हीरका इत्यर्थः । ‘इंदनील’त्ति इन्द्रनीलानि=नीलवर्णमहारत्नानि ।

‘अञ्जण’त्ति कज्जलरुचिरत्नानि । ‘चंदकंत’त्ति चन्द्रकान्ताः=रजनिकरकरनिकरसंसर्गनीरक्षणस्वभावा मणयः । ‘रिट्ट’त्ति रिष्टानि=कृष्णरत्नानि । ‘अंक’त्ति अङ्काः=शुभ्ररत्नविशेषाः । ‘कक्केयण’त्ति कर्केतकानि=पीतरत्नानि । ‘विद्दुम’त्ति विद्दुमाणि=प्रवालकानि । वज्राणि चेन्द्रनीलानि चेल्यादिद्वन्द्वस्तेषां सम्वन्धिनीः । तथा ‘सुवण्ण’त्ति सुवर्णं=काञ्चनम् । ‘रुप्प’त्ति रूप्यं=रजतम् । ‘अमलफालिय’त्ति अमलस्फटिकाः=निर्मलार्कोपलाः । सुवर्णं च रूप्यं चामलस्फटिकाश्च सुवर्ण-रूप्या-अमलस्फटिकाः, तेषां सम्वन्धिनीः । तथान्येषामपि ‘साराण’त्ति साराणाम्=उत्तमानाम् । ‘दव्वाण’त्ति द्रव्याणां=वस्तूनाम् । ‘समुब्भवाओ’त्ति समुद्भवाः=तत्समुत्थाः । ‘महंतभामंडल-मंडियाओ’त्ति महच्च तद्=विशालं भामण्डलं च=प्रभाचक्रवालम्, तेन मण्डिताः=शोभिता महाभामण्डल-मण्डिताः । ‘संताउ’त्ति शान्ताः=राग-द्वेषादिसंसूचकरमणी-प्रहरणादिचिहरहितत्वेन प्रशान्ताकृतयः । ‘कंताउ’त्ति कान्ताः=दीप्तिमतीः । ‘मणोहराओ’त्ति मनोहराः=चित्तानन्ददायिनीः । ‘भव्वाण’त्ति भव्यानां=मुक्तिगमन-योग्यानाम् । ‘णिव्वाणणिवंधणाओ’त्ति निर्वाणनिबन्धनाः=भोक्षहेतुभूताः, विशिष्टभावोच्छासहेतुभूतत्वेन कर्म-क्षयकारका इति भावः । उक्तं च-

पासाईया पडिमा लक्खणजुत्ता समत्तऽलंकरणा ।

जह पल्हाएइ मणं तह णिज्जर मो वियाणाहि ॥ १४ ॥

दड्ढूण मणभिरामं पसंतविंवं जिणस्स भव्वजिया ।

आणंदपूरियं हवंति सिहिणो च्च घणसमए ॥ १५ ॥

‘निम्मावएज्ज’त्ति निर्मापयेद्=विधापयेत् । ‘पडिम’त्ति प्रतिमाः=प्रतिकृतीः । ‘पराउ’त्ति पराः=प्रधानाः ।

इति वृत्तद्वयार्थः ॥ १८-१९ ॥

केषां सम्वन्धिनीः प्रतिमाः ? इत्याह-

जिणेंदचंदाण णरेंद-चंद-नागेंद-देवेंदऽभिवंदियाणं ।

इति वृत्तार्द्धम् । ‘जिणेंदचंदाण’त्ति जिनेन्द्रचन्द्राणाम्, जिनाः=अवधिजिनादयः, तेषामिन्द्राः=स्वामिनः सामान्यकेवलिनः, तेषां चन्द्रा इव चन्द्रा जिनेन्द्रचन्द्राः=तीर्थकृतः, तेषां प्रतिमा निर्मापयेदिति सण्टङ्कः । कथ-म्भूतानां तेषाम् ? अत आह-‘नरेंद-चंद-नागेंद-देवेंदऽभिवंदियाणं’त्ति नरेन्द्राः=चक्रवर्त्यादयः, चन्द्राः=ज्योतिष्केन्द्राः, नागेन्द्राः=भवनपतिविशेषनायकाः शेषभवनपतीन्द्रोपलक्षणमेतत्, देवेन्द्राः=त्रिदशपतयः, नरेन्द्राश्च चन्द्राश्चेल्यादिद्वन्द्वः, तैरभिवन्दिताः=नमस्कृता ये ते तथा [? तेषाम्] । उक्तं च-

1 O D वज्जिंदं । 2 E संता य कंता य मणो । 3 A B ‘वज्ज’त्ति । 4 A B सम्वन्धीति । 5 O D रूपं ।

6 A B °लस्फटिका । 7 O D रूपं । 8 O D °रुपां । 9 E जिणेंदचंदाण, O D जिणेंदं । 10 O D °याणं ति वृत्तं । 11 A B °न्द्राः सामां । 12 B °पतीन्द्रोपं, A पुस्तके पाठभ्रंशः । 13 A B °वा ये ते ।

सुर-असुर-जोइसाणं वण-विजाहर-णराण जे पहुणो ।
भत्तिभरणिभरेहिं जिणेदचंदा णमेजंति ॥ ९६ ॥

तासां प्रतिमानां स्व-परकारितानां यद् विधेयं तद् उत्तरार्धेनाऽऽह—

कुज्जा महग्घेहिं महारिहेहिं, अट्टप्पगारा पडिमाण पूया ॥ २० ॥

इति वृत्तार्धम् । 'कुज्ज'त्ति कुर्याद्=विदध्यात् । 'महग्घेहि'ति महावैः=महामूल्यैः । 'महारिहेहि'ति महाहैः=गौरव्यैः । 'अट्टप्पगार'त्ति अष्टप्रकारा=अष्टभेदा । 'पडिमाण'त्ति प्रतिमानां=जिनप्रतिकृतीनाम् । 'पूय'त्ति पूजा=सपर्येति वृत्तार्थः ॥ २० ॥

तस्या एवाऽष्टप्रकारपूजायाः प्रतिपादनार्थमाह वृत्तम्—

पुप्फेहिं गंधेहिं सुगंधिएहिं, धूवेहिं दीवेहिं य अक्खएहिं ।

णाणाफलेहिं च घएहिं णिच्चं, पाणीयपुण्णेहिं य भायणेहिं ॥ २१ ॥

'पुप्फेहिं'ति पुष्पैः=जात्यादिकुसुमैः, पूजां कुर्यादिति पूर्ववृत्तानुवृत्तेन सम्बन्धः । उक्तं च—

प्रत्यग्रोन्मेपनिर्यद्दहलपरिमलैर्गुम्फसौन्दर्यरम्यै-

आम्यत्सौगन्ध्यलब्धभ्रमरकुलकलक्वाणवाचालितान्तैः ।

पुष्पैः किञ्जल्कवद्भिर्जलकणकलितैः प्रत्यहं पुण्यभाजः,

श्रीमञ्जैनेन्द्रविम्बं पुलकितवपुषः पूजयन्त्यादरेण ॥ ९७ ॥

तथा 'गंधेहिं'ति गन्धैः=वासैः । उक्तं च—

जातीफलेला-मलयोद्भवादिक्षोदोद्भवत्वात् स्फुटजातगन्धैः ।

कर्पूरपानीयकृताधिवासैर्वासैर्जिनं पुण्यकृतोऽर्चयन्ति ॥ ९८ ॥

'सुगंधिएहिं'ति सुगन्धिभिः=प्राणेन्द्रियध्राणिजनकैः । एतच्च विशेषणमुभयपदयोरप्यायोज्यम् । यतः
पुष्पैरपि सुगन्धिभिरेव पूजा विधेया, सुगन्धिपुष्पसद्भावे सति विशिष्टभावोत्पादकत्वात् । उक्तं च—

पवरेहिं साहणेहिं पायं भावो वि जायए पवरो ।

न य अण्णो उवओगो एएसिं सयाण लट्टयरो ॥ ९९ ॥ (पञ्चा० गा० १६०)

अथ चेत् सुगन्धिपुष्पाप्येव न सम्पद्यन्ते, शक्तिर्वा न भवति, ततो यथासम्भवमपि पूजा विधीयमाना
गुणाय सम्पद्यते । उक्तं च—

कल्हारपत्तियाए णइणीरेणं जिणेदपूयाए ।

धन्ना कल्लाणपरंपराएँ मौक्खम्मि संपत्ता ॥ १०० ॥

अत्र चोक्तगाथायां धन्याकथानकं सूचितम् । तदपि सुग्धजनपूजाभावप्रकर्षप्रतिपादनार्थं लिख्यते—

[१७. धन्याकथानकम्]

अथि इहेव जंबुदीवे दीवे भारहे वासे महोदयाणईए पच्चासण्णं सिरिवद्धणं णाम णयरं । तत्थ य
दरियारिमत्तमायंगघडाकुंभनिम्बेयपच्चलपउट्टकंठीरवो सिरिवम्मो णाम राया । तस्स य सयलंतेउरप्पहाणा
निज्जियरइख्खलावण्णा सिरिकंता णाम महादेवी । ताणं च जम्मंतरोवज्जियपुण्णपट्टभारसंजणियेविसिद्धविसय-

1 O D तासां च प्र । 2 O D E °प्यगारा । 3 A B प्रत्योः 'कुज्ज त्ति' इति पाठो नास्ति । 4 O D °माणं' ति ।
5 C D °नार्थं वृत्तमाह- । 6 C D सुहं(यं)धि° । 7 O D °यप्रीतिजन° । 8 O D °या यथाशक्तिपुष्प° । 9 O D
°प्रकर्षसम्पादनार्थं । 10 A B °दीवे भारहे । 11 A B णाम देवी । 12 A B °यविसय° ।

सुहमणुहवंताणं वच्चए कालो । अन्नया य देवी फल-फुल्लेहिरं गियकंतिविच्छाइयासेसवणलयं कप्पलयं सुमिणे पासेत्ताणं पडिबुद्धा । साहियं च जहाविहिणा सुमिणयं दइयस्स । तेण वि समाइट्ठं जहा 'देवि ! तुह सयल-विलयायणप्पहाणा बहुजणोवगारिणी धूया भविस्सइ । देवी वि 'एवं होउ'त्ति अभिणंदिऊण गया सट्ठाणं । तओ तं चैव दिणमाइं काऊण पवहुमाणगम्भा पूरेजमाणजिणविंनपूया-ण्हवणाइडोहला नियसमए य पसूया देवी । दिट्ठा य नियपहाजालेणोज्जोयंती तमुदेसं दारिया । निवेइओ य धूयाजम्मो णरेंदस्स । तेणावि जहोचियं ठिइपडियं काऊण निव्वत्तसुइजायकम्माए पइट्टियं णामं धूयाए रयणप्पेभ त्ति । सा यं निव्वाय-निव्वाघाय-गिरिकंदरसमल्लीण व्व चंपयलया वहुइ देहोवचएण, सुक्कपक्खचंदलेह व्व कलाकलावेण य, जाव जाय्था चोदसवारिसिय त्ति । तओ दासचेडियाचक्कवालसंपरिवुडा कंचुइसमेया पाइक्कवंदसंपरिखित्ता सुवण्णमयजंपा-णारूढा हिंडइ पइदिणं अभिरममाणी उज्जाण-त्रावि-दीहिया-सरोवराइसु ।

अन्नया भणिया पियंकरियाऽहिहाणाए दासचेडीए 'सामिणि ! न कयाइ अम्हे महोदयानइतीरट्टिय-उज्जाणेसु गयाओ, ता जइ सामिणीए पंडिहासइ तो तत्थ गंतूण उज्जाणसिरिं नइं च पेच्छामो' । तओ सा सहरिसं 'एवं होउ'त्ति जंपमाणी गया तत्थ । अयलोइया य परिपेरेंतेसु भमिऊण महानइं, पविट्ठा य कोउगेण नईतीरट्टियं वरोज्जाणं । तत्थ य असोय-पुण्णाय-नाय-हिंताल-ताल-तमाल-सरल-सज्ज-ऽज्जुण-सहयार-चंपय-वउल-तिलय-लउय-लत्तोय-सत्तिवण्णाइपहाणतरुवरमज्जट्टियं पेच्छइ अदव्वसरयव्वभविव्वभमं जिणमंदिरं । तं च दट्टूण हरिसुफुल्लोयणा जाव पविसइ ताव दिट्ठा अंकमहारयणविणिम्मिया भयवओ चंदप्पहसामित्थंकरस्स पडिमा । 'कहिं मण्णे मए एसा पडिमा एयं च मंदिरं दिट्ठं'ति ईहा-ऽपूहमगणगवेसणं कुणमाणी मुच्छावस-विमउलमाणलोयणा पव्वायंतवयणकमला थरथरंतसव्वंगोवंग्गा विमुक्कसंधिवंधणा धस त्ति धरणीयलम्मि निवडिया । तओ पच्चासण्णपरियणो 'किमेयं किमेयं ?'ति हाहक्कंदपरो विविहाओ चेट्ठाओ काउमाढत्तो । अवि य-

अंगाइं मलइ को वि हु, को वि हु सल्लिलेणं सिंचइ तुरियं । को वि हु वीयइ वरतालियंटाएण अणवरयं ॥ १
गोसीसचंदणेणं सरसेणं को वि लिंपई देहं । को वि हु तुरियं तुरियं गंतुं रायस्स पासम्मि ॥ २
विण्णवई 'देव ! परितायह त्ति ण यं किंचि कारणं मुणिमो । किंतु अवत्था गरुई वइइ-कुंमरीए देहम्मि' ॥ ३
तओ राया तं निसामिऊण वीहोछलोयणो संभमवसखलंतवयणो 'अरे वाहरह तुरियं विज्जं'ति भणमाणे जच्चतुरंगमारूढो इड त्ति गओ जिणमंदिरं । तयणुमगेणं य सिरिकंतादेवीपमुहमंतेउरं, सामंत-मंति-पउर-लोगो य । इत्थंतरम्मि य सुमरेऊण पुव्वजाइं लद्धचेयणं उट्टिया कुंमरी । रण्णा य उच्छंणे णिवेसिऊण पुच्छियं 'वच्छे ! किमेयं ?' ति । तीए भणियं-

'अडइहिं पत्ता णइहिं जल्ल, तो वि ण वूहा हत्थ । अम्मो ! तसु कव्वाडियह अज्ज वि सा इ अवत्थ' ॥ ४
राइणा भणियं 'वच्छे ! ण किंचि एयमवगच्छामो ।' तीए संलत्तं 'ताय ! उवविसावेह लोयं, होह दत्तावहाणा, जेण सव्वं सवित्थरं साहेमि एयस्स दूहयस्स अत्थं' । वयणाणंतरं च पडिहारेण णिवेसिओ सव्वो वि लोगो । राइणा वि भणियं 'वच्छे ! दत्तावहाणो चेवाहं ता साहेहि सव्वं । रयणप्पहाए भणियं-

अत्थि ताव तुम्हाण पसिद्धं चैव^{१०} एयं सिरिवद्धणं णाम णगरं । इत्थ य अत्थि आजम्मदीरिदोवहओ पइदिणं कट्टुभारयाऽऽणयणजणियभोयणं-ऽच्छायणवित्ती भग्गलियाऽहिहाणो णाम कव्वाडिओ । तस्स य धन्ना णाम भारिया । ताणि य पइदिणं पच्छिमरयणीए उत्तरिऊण इमं महोदयं महाणइं वच्चंति कट्ठाणं । सीसारोत्रियभारगाणि समागच्छंति जाव एस जो उज्जाणस्स अदूरसामंते वडरुक्खो, तस्स य छायाए वीसमेऊण

1 O D °प्पह त्ति । 2 O D वि । 3 A B °या [च]उदसवरि° । 4 A B पहासइ । 5 A B °हिंताल-तमा° । 6 O D °सत्तव° । 7 O D हरिसफु° । 8 O D °यलं संनिव° । 9 A B °लेहिं सिंचए । 10 A B °इ कोवि परि° । 11 A B वि । 12 A B कुमरिस्स देह° । 13 A B वाहल्ल° । 14 A B °ण सिरि° । 15 A B °णा य उ° । 16 O D कुमारी । 17 O D भूहा । 18 A B अम्मी । 19 A B °व सिरि° । 20 A B °दरिदो° । 21 O D °णवित्ती ।

णगरं पविसंति । अन्नमि दिणे वीसमंतीए भणिओ भत्ता धण्णाए 'नाह ! मम तिसाए कंठो सुसइ, ता जइ तुमं भणसि तो हं णईए पाणियं पित्रित्ता समागच्छामि ।' तेण भणियं 'भदे ! घरं पि नाइदूरयं, ता तत्थेव वच्चामो ।' तीए भणियं 'वाढं तिसाभिभूयं म्हि' । तेण भणियं 'जइ एवं तो सिग्घमागच्छाहि ।' गया य सा । पाढं च पाणियं जाव समागच्छइ ताव पेच्छइ एयं वरोज्जाणं । तओ तीए चित्तियं 'अहो ! अम्हेहि मंदभग्गेहि गच्छंतेहि अंवयारत्ताओ, आगच्छंतेहि भारकंतेहि ण कयाइ वि एयं उज्जाणं सच्चवियं, दिट्ठंत्वदरिसणफलाणि य लोयणाणि^६, ता संपयं पि सहलीकरेमि लोयणाणि^७त्ति । चिंतंती पइट्ठा एयमुज्जाणं । तओ विम्वह्य-कोउग-विफ्फारियलोयणा इओ तओ वलियकंधरं णाणाविहतरुगहणं पेच्छमाणा समागया एयं उदेसं । तओ सच्चवियं^८ एयं जिणभवणं । अहो ! अच्छरियभूयं किं पि एयं देवहरयं दीसइ, ता पविसित्ता णिख्वेमि । पविसंती य पेच्छइ-

रयणविणिम्मियसोवाणपंतियं मणिणिवद्धभूमितलं । कंचणमय^९वंभुगयवहुविहभंगेहपुत्तलियं ॥ ५

ईसरवरगेहं पिव रमणीयमणेगख्वयाइण्णं । भोयणमंडवसरिसं वरसि^{१०}पकरोडयाईहि ॥ ६

आगासं व सुतारं सचंदयं वित्थडं सच्चित्तं च । वरणयरं व सुंसालं सगं व विमाणदेवजुयं ॥ ७

एवंविहं णियंती जा पविसइ ताव पेच्छइ सहसा । रागग्गिपसमजलहरचंदप्पहणाईवरविवं ॥ ८

तं पेच्छऊणं सहसा भत्तिवसोछसि^{११}र्यपयदरोमंचा । भूल्लियभालवट्ठा पडिया पाएसु देवस्स ॥ ९

विण्णवइ 'गुणे वंदणविहिं च जाणामि तुज्ज णो णाह ॥ जं पुण तुह भत्तीए होइ फलं होउ तं मज्झ ॥ १०

तयणंतरं च चित्तियं तीए 'जइ कह वि णवणपुव्वयं पूजिऊण वंदिज्जइ ता सोहणं हवइ, कत्तो पुण अम्हाणं पुण्णवियलाणं पुफ्फाइसामग्गीअभावो एयं संभवइ !'त्ति । चिंतंतीए पडिया चित्ते अडविकेयारे दिट्ठा कल्हारपत्तिया । 'कल्लं विहीए पूयं करिस्सामि'त्ति मणोरहापूरिज्जमाणहियया गया भत्तुणो समीवे । तेण पुच्छिया 'किं चिरावियं ?' । तीए भणियं 'णाह ! मए कस्सइ देवस्स एवंविहमच्चभुयं विवं दिट्ठं, तमवल्लोयंती य ठिया इत्तियं वेळं, ता तुमं पि गंतूणावल्लोइउं वंदेत्ता य करेहि णियणयण-जम्म-जीवियाइं सहलाइं' । तेण वि^{१२} 'आ पावे ! अम्हाणं ऊसूरं वंइइ, तुमं पुण खज्जसि लग्गा देवेणं'ति भणमाणेणं उप्पाडिओ कट्ठिहारओ । पविट्ठाणि य णयरं । वीयदिणे पच्चग्गवारयं घेत्तूण नईपुल्लिणे^{१३} नूमेत्ता गया अडविं । आगमणसमए य वत्थंचले घेत्तूण कल्हार-पत्तियं समागया वीसमणट्ठाणं । तओ तीए भणियं 'णाह ! वच्चामो तस्स देवस्स वंदणत्थं, एसा य मए आणीया कल्हारपत्तिया, एयं च णईपाणीयं, ता ण्वेत्ता पइत्ता य वंदामो; जओ एवंविहदेवस्स पूयाइयं इहलोए परलोए य कल्लणकारयं भवइ' । तेण भणियं 'णिल्लक्खणे ! किं मज्झ वि जहा तुज्झं गहो तहा विल्लगो ?' । तीए भणियं 'जं किंचि तुह पडिहासइ तं भणसु कुणसु य, अहं पुण जाव तस्स देवस्स चलणजुगलं ण वंदियं ताव णा-गच्छामि त्ति निच्छओ' । तेणावि णिच्छयं णाऊणं जंपियं 'जं तुह रोयइ तं कुणसु'त्ति । तओ गया धण्णा । णईए पक्खालिया कर-चरणा । भरिओ सलिलस्स वारओ । पविट्ठा देवहरयं । णविया पडिमा । पूइऊण य पुव्वक्कमेण वंदिया । तओ भगवंतं चेव हियएणुव्वहंती गया सत्थामं । एवं दिणे दिणे करेइ, जाव अन्नमि दिणे पुव्वकयकम्मदोसेण संजाओ तीए सरीरे महंतो रोगायंको । तेण थं पीडिज्जमाणीए चित्तियं "अहो ! महमपुण्णता जेणज्ज भगवओ वंदणत्थं ण सक्केमि गंतुं, न णज्जइ 'एवंविहसरीरकारणे किं पि मे भवेस्सइ ?' ता सो चेव भगवं इहलोए परलोए य मह सरणं" । ति ज्ञायंती मरिऊण समुप्पण्णा एसा हं तुज्झ ध्यं त्ति ।

1 A B "वच्चामि । 2 A B °भूया तेण । 3 O D दट्ठव्व° । 4 A B °णि त्ति, संप° । 5 O D °माणी । 6 A B °वियं जिण° । 7 A B °खंभग्गय° । 8 O D °सिप्पिक° । 9 A B सुसारं । 10 O D °हज्जिणविं । 11 O D °ण तो सा भत्ति° । 12 O D °यपाडरो° । 13 A B करेह । 14 O D वि पावे । 15 O D वट्टए । 16 O D °ट्ठमारओ । 17 O D °ल्लिणम्मि नूमित्ता । 18 O D गहिऊण । 19 C D नईए पा° । 20 O D वंदेमो । 21 O D °ज्ज तहा गहो विल° । 22 °A B °ण जं तुह । 23 A B सत्थानं । 24 A B वि । 25 O D मज्झासउप ।

अज्ज पुण एयं परमेसरवरत्तं वद्वण समुप्पणं मे जाईसरणं । तेण कारणेण मए एवं पढियं । जइ उण तायस्स न पच्चओ तो वाहरावेहं भग्गलियं । तओ रण्णा पुच्छिओ दंडवासिओ 'अरे अत्थि एत्थ भग्गलियाहिहाणो कव्वाडिओ ?' । तेण भणियं 'देव ! अत्थि' । राइणा भणियं 'सिग्घमाणेहि' । तओ कंपंत-सव्वंगो आणीओ ज्ञत्ति तेण । सो रण्णा अभयपयाणाइणा समासार्सिऊण पुच्छिओ 'किमत्यि का वि तुज्झ भज्जा ?' । तेण भणियं 'देव णत्थि संपयं, पुव्वं पुण आसि धण्णा णाम, किंतु पणरसमं वरिसं मयाए^१ तीसे वट्ठइ' । तओ राइणा भणियं 'भद्द ! किं दरि[सि]ज्जइ सा तुज्झ ?' । तेण भणियं 'ते(दे)व ! किं मयाणि कत्थ दीसंति ?' । राइणा भणियं 'दीसंति चेव, जओ चिट्ठइ पच्चक्खा चेव एसा तुह भारिया' । तेण जंपियं 'ण एसा मह भारिया किंतु तुम्ह धूय'त्ति^१ । तओ रयणप्पहाए भणियं 'अरे मुरुक्ख ! सा चेवाहं तुज्झ भारिया धण्णाहिहाणा एयस्स भयवओ सयलदेवाहिदेवस्स तियसिंदविदवंदिज्जमाणचरणारविंदस्स चिंतामणि-कामधेनु-कप्पपायवड्ढभहियस्स पूयाइप्पहावेणं सयलकलाकलावाइगुणकलिया रायधूया संजाय म्हि' । साहियेइं एगंतरमिय-हसियाइयाणि सव्वाणि सपच्चयाणि चिण्हाणि । तओ तेण जंपियं 'देव ! संभवइ एयं जओ जाणइ एसा मह दइयासंतियाणि रहस्साणि' । तीए भणियं 'पुव्वं ताव मए भण्णमाणेणावि ण पडिवण्णं तए मह वयणं ता संपयं पि करेहि जिणपूयाइयं धम्माणुट्ठाणं, जेण जम्मंतरे वि ण होसि एवंविहदुक्खाण भायणं' । तओ गुरु-कम्मयाए जाहे ण किंचि पडिवज्जइ धम्मवयणं तओ 'अहो^१ ! असुहकम्मपरिणई जेण एवंविहे वि पच्चए ण पडिवज्जइ एस धम्मंति चिंतिऊण किंचि उचियं दाऊणावहीरिऊण तं, धम्माभिमुहं^{१०} च काऊण पभूयलोयं उट्ठिया रायदुहिया रायाइनीसेसलोगो य । गयाणि य सव्वाणि सट्ठाणं ति ।

तओ पइदिणं जिणवंदेण-स्सञ्चण-ण्हवण-जत्ताइयाणि कुणंतीए, गुरुज्जणमाराहयंतीए, सुसाहजणमुहविणि-गयसिद्धंतं सुणंतीए, सुपत्ताइं पडिलाहयंतीए, दीणा-डणाहाइमणोरहे पूरंतीए, साहम्मियजणवच्छलमायरंतीए, जणणि-जणगाण पडिवोहमुप्पायंतीए जाव गच्छंति केइवयदिवसा ताव अन्नम्मि^{११} दिवसे समागओ महपुरणयर-साभिरिउं विजयरायसंतिओ महंतओ । कयजहोचियपडिवत्तिणा य विण्णत्तं तेण जहा 'देव ! तुह धूयागुण-गणमायणिऊण दढमावज्जियहियएण तीसे वरणत्थं पेसिओ हं देवेण^{१०} रिउविजयरइणा, तो जइ तुम्ह पडि-हाइ तो देज्जु सा देवस्स' । राइणा वि 'एवं होउ'त्ति भणेऊण सक्कारेत्ता विसज्जिओ महंतओ । तओ सोहण-दिणे महया भडचडगरेण सयंवरा चेव पेसिया रयणप्पहा । परिणीया^{२०} सोहणदिणे । तओ ताणं सव्भाव-सारं तिवग्गसंपायणपरं विसयसुहमणुहवंताणं वच्चए कालो । अन्नया य कंचुगिवयणाओ वियाणेऊण चउणाण-संपण्णविजयसिंहसूरिसमागमणं णिग्गयाणि वंदणवडियाए । वंदेत्ता य णिसण्णाणि जहोचिये भूभागे । धम्म-लामपुव्वयं च भणियं भगवया—

जम्मण-मरणजलोहो दालिइमहोम्मिवीइपरिकलिओ । वाहिसयजलयरगणो एसो रुदो भवसमुदो ॥ ११

एत्थ य णर-तिरिएसुं हिंडंतो णिययपावपडिवद्धो । दुक्खेहिं माणुसत्तं लहइ जिओ कम्मविवरेण ॥ १२

तं तुम्मेहिं लद्धं माणुसजम्मं कुलाइसंजुत्तं । ती उज्झिउं पमायं कुणह सया उज्जमं धम्मे ॥ १३

1 O D °सरविंवं । 2 O D °वेहि । 3 O D °णा आइहं सिं । 4 A B °सिओ पुं । 5 A B °ए त्ति तीसे । 6 A B त्ति । रयं । 7 O D तुह भज्जा धं । 8 O D °याणि य एं । 9 O D °हो ! कम्मपं । 10 O D °हं काऊं । 11 O D °वंदण-ण्हवं । 12 O D °इयं कुं । 13 O D °जण(णं) समारं । 14 O D °त्ताणि पं । 15 O D °जणयाइयाण । 16 O D कइ वि दिवहा । 17 O D दिणे । 18 O D °रिउं । 19 O D रिउं । 20 O D °या य सों । 21 O D तो ।

एवं च सोऽङ्ग संजायचरणपरिणामेहिं विष्णुत्तं तेहिं 'भयवं । जाव जेडुत्तं रज्जेऽहिसिचामो ताव तुभं पायमूले पञ्चजागहणेण सहलीकरेस्सामो करिकण्णचंचलं माणुसत्तणं'ति । भयवया वि 'मा पडिवंधं करेजाह'त्ति भणिए गयाणि णियमंदिंरं । साहिऊण य मंति-सामंताइयाण णिययाभिप्पायं, अहिसित्तो पुरंदरा-हिहाणो जेडुत्तो रज्जे । तओ महाविभूर्इए सिवियारूढाणि गयाणि भगवओ समीवे । आगमविहिणा य दिक्खियाणि भयवया । समप्पिया रयणप्पहा पवत्तिणीए । तओ अब्भसिऊण किरियाकलावं, काऊण विविहाणि तवचरणणि, आराहिऊण गुरुयणं, संलिहिऊण अप्पाणं, पालिऊण णिक्कलंकं सामण्णं, पडिवज्जिऊणाऽणसणं, सुहज्जाणजोगेण चइऊण देहपंजरं गयाणि देवलोगं । एवं च कल्लाणपरंपराए सा धण्णा सिद्ध त्ति ।

धन्याख्यानकं समाप्तम् । १७

*

ता पहाणपुप्फाईणमसंपत्तीए इयरेहि वि पूया विहेज्जमाणा महाफला भवइ । संपत्तीए पुण पहाणेहिं चैव कायव्वा । अतो भणितम् 'सुगंधिएहिं'ति । 'धूवेहिं' ति धूपैः=अग्निदाह्यधनसार-सारङ्गमद-मीनोद्वारा-ऽगरु-प्रभृतिद्रव्यनिकरसंयोगैः । उक्तं च—

कर्पूरा-ऽगरु-चन्दनादिसुरभिद्रव्यत्रजोत्पादितै-

र्वह्युल्लासितलोलधूमपटलव्याप्तावकाशैर्दिशम् ।

न्द्रामोदहृतालजालजटिलैर्घ्राणेन्द्रियाह्लादिभि-

र्धूपैर्धन्यजना जि सततं कुर्वन्ति पूजां मुदा ॥ १०१ ॥

तथा 'दीवेहिं य'त्ति दीपैश्च=अन्धकारापहवर्ति-तैलसंयोगप्रज्वालितान्निकलिकारूपैः । उक्तं च—

पूजाविधौ विमलवर्तिसुगन्धतैलैरुद्यत्प्रभाप्रहतदेवगृहान्धकारम् ।

श्रीमज्जिनेन्द्रपुरतः प्रतिबोधयन्ति, धन्या नरा विशदभक्तिभरेण दीपम् ॥ १०२ ॥

तथा 'अक्खएहिं'ति अक्षतैः=अष्टमङ्गलकादिरचनारचिताखण्डशाल्यादितण्डुलैः । उक्तं च—

शङ्खकुन्दावदातैर्जलक्षालितैर्गन्धशालैर्विशालैः सुगन्धोत्कटैः ।

सर्वदैवाक्षतैरक्षतैः पूजनं, तीर्थना भक्त्या विधेयं बुधैः ॥ १०३ ॥

तथा 'णाणाफलेहिं च' त्ति नानाफलैश्च=अनेकप्रकारपाकपूताम्रादिफलविशेषैः । उक्तं च—

पाकाधिरूढविविधोज्ज्वलवर्णशोभैर्नेत्राभिरामरचनैः स्पृहणीयगन्धैः ।

नानाफलैरपि च सुन्दरकन्द-मूलैः, पूजां जिनेन्द्रपुरतः प्रथयन्ति धन्याः ॥ १०४ ॥

तथा 'घएहिं'ति घृतैः=प्राज्याज्यभेदैः । उक्तं च—

खञ्जैरिन्द्रियसौख्यहेतुभिरलं सद्भाजनेष्वपि तै-

राज्यैः प्राज्यसुगन्धवर्णकलितैर्निःशेषदोषापहैः ।

रागद्वेषमदोद्दुरारिजयिनः श्रीमज्जिनस्याऽग्रतः,

पूजां धन्यजनाः प्रहृष्टमनसः कुर्वन्ति सद्भक्तिततः ॥ १०५ ॥

'निच्चं'ति नित्यं=प्रतिदिनम् । यतः—

प्रतिदिवससञ्चयाद् वृद्धिमेति पुण्यं यदल्पमपि भवति ।

सरघामुखमात्रचितं, यथा हि मधु घटशतीभवति ॥ १०६ ॥

एतच्च विशेषणं समस्तपूजास्वायोज्यम् । तथा 'पाणीयपुण्णेहिं य भायणेहिं'ति चकारस्य व्यवहितसम्बन्धात् पाणीयपूर्णभाजनैश्च = सुगन्धि-स्वच्छ-शीतलजलभृतकरकादिस्थानविशेषैः । उक्तं च—

निर्मलोज्ज्वलजलोपशोभितं, पूर्णपात्रनिकरं कृतादरः ।

दौकयेत् सततमेव वेरुमभाग्, जातसान्द्रपुलको जिनाग्रतः ॥ १०७ ॥

इह पूर्वत्र च चकारोऽनुक्तसमुच्चये, तेन नैवेद्य-वस्त्रा-ऽऽभरण-विलेपनादिपूजानामप्यष्टप्रकारपूजायामन्तर्भावो द्रष्टव्य इति वृत्तार्थः ॥ २१ ॥

उक्तं पूजास्वरूपम् । साम्प्रतं यादृग्विधविशेषणयुक्तः सन् जिनविम्बपूजाप्रवृत्तः प्राणी यादृग्विधदुःखभाग्न भवति तद् वृत्तद्वयेनाऽऽह—

पूयं कुणंतो बहुमाणवंतो, उदारचित्तो जिणभत्तिजुत्तो ।

दारिद्र-दोहग्ग-दुरंतदुक्ख-दुव्वण्ण-दुग्गंध-दुरूवयाणं ॥ २२ ॥

संताव-संजोग-वियोग-सोग-णिहीण-दीणत्तणमाइयाणं ।

तिक्खाण दुक्खाण भवुब्भवाणं, ण भायणं होइ भवंतरे वि ॥ २३ ॥

'पूयं'ति; पूजां=सपर्या पूर्वोक्ताम् । 'कुणंतो'त्ति कुर्वन्=विदधानः । 'बहुमाणवंतो'त्ति बहुमानवान्=आन्तरप्रीतिविशेषयुक्तः सन् अटवीमध्यस्थितशिवकपूजार्यनिरूपितधार्मिकविहितविशिष्टपूजावामपादोत्सारकशिव-कोपरिक्षिप्तमुखगण्डूषदक्षिणहस्तस्थितपुष्पपूजाकरणानन्तरपादपतितशिवकसम्भाषणकुपितधार्मिकप्रत्ययार्थोत्सारितैकलोचनशिवकदर्शनोद्भूतखेदबहुमानवशपरवशीभूतमहद्युत्खातनिजलोचनप्रदपुलिन्द्रकवर्त् । पुनरपि कथम्भूतः ? 'उदारचित्तो'त्ति उदारचित्तः=अकृपणाशयः । पुनरपि कीदृशः ? 'जिणभत्तिजुत्तो'त्ति जिनभक्तियुक्तः; जिनाः=रागादिजेतारस्तीर्यकृतः, तेषां भक्तिः बाह्यकृत्यकरणरूपा तर्था युक्तः=समन्वितो जिनभक्तियुक्तः । 'ण भायणं होइ भवंतरे वि' इति सँष्टङ्कः । केषाम् ? इत्याह—'दारिद्र-दोहग्ग-दुरंतदुक्ख-दुव्वण्ण-दुग्गंध-दुरूवयाणं'ति दारिद्र्यं=निर्द्रव्यता, तच्च सर्वापदामास्पदम् । उक्तं च—

निर्द्रव्यो हियमेति हीपरिगतः प्रभ्रश्यते तेजसो,

निस्तेजाः परिभूयते परिभवान्निर्वेदमागच्छति ।

निर्विण्णः शुचमेति शोकविहतो बुद्धेः परिभ्रश्यति,

अष्टश्च क्षयमेत्यहो^{१२} ! निधनता सर्वापदामास्पदम् ॥ १०८ ॥

दौर्भाग्यं=सर्वजनाप्रियत्वं महामानसिकदुःखहेतुः । उक्तं च—

दुस्सहदोहग्गकलंकजलणजालावलीपलित्ताणं ।

जीवंतमयाण गिरत्थएण किं तेण जम्मेण ? ॥ १०९ ॥

दुरन्तदुःखम्=अपाराशर्म । दुर्वर्णः=विरूपा देहरुचिः । दुर्गन्धः=दुष्टगन्धः । दुः(? दू)रूपकं=विशो-भाकृतित्वम्, स्वार्थे कप्रत्ययः । दारिद्र्यं च दौर्भाग्यं चेत्यादिद्वन्द्वः, तेषाम् । तथा 'संताव-संजोग-वियोग-सोग-णिहीण-दीणत्तणमाइयाणं तिक्खाण दुक्खाणं'ति सन्तापः=चित्तखेदः, स च महादुःखकारणम् । यतः—

1 A B °त्र चकारो° । 2 A B °पूजनमप्य° । 3 A B °धशेषगुणयुतः सन् । 4 O D E दालिह° । 5 A B भवोच्च° । 6 दृश्यतां बृहत्कल्पसूत्रप्रथमांशस्य २५३ तमपत्रप्रथमटिप्पणीगतं कल्पचूर्णेनिष्ठङ्कितमेतदुदाहरणम् । 7 A B °तः उदारचित्तः । 8 O D पुनः कीदृ° । 9 A B °था संयुक्तः । 10 O D सम्बन्धः । 11 O D °स्पदम् यत् उक्तम्-नि° । 12 O D °हो अधन° । 13 A B °महामानसदुःख° । 14 A B °द्वन्द्वः । तथा ।

माणसियक्खेयाओ मणुयाणं होइ जा महापीडा ।
अकहेजंता वि फुडं लक्खेजइ तणुतणुत्ताओ ॥ ११० ॥

संयोगः=अनिष्टजनमीलकः, सोऽपि दुःखाय यतः—

जोऽणिट्टमाणुसेणं संजोगो मामि ! जायए कह वि ।
सो गरुयदुक्खदंदोलिदायगो होइ अबुहाण ॥ १११ ॥

वियोगः=अमीष्टबान्धवादिवस्तुविप्रयोगः, आक्रन्दादिमहाखेदकारणं चाऽसौ । यतोऽवाचि—

रुदितं यच्च संसारे बन्धूनां विप्रयोगतः ।
तेषां नेत्राश्रुविन्दूनां समुद्रोऽपि न भाजनम् ॥ ११२ ॥

तथा—

इट्ठाणं वत्थूणं पियजणमाईण विप्पओगम्मि ।
जायइ गरुयं दुक्खं, एगं मोत्तूण गयरागं ॥ ११३ ॥

शोकः=जनकादिमरणजनितश्चित्तखेदः, समस्तापदामास्पदं चासौ, यत उक्तम्— शोको हि नाम पर्यायः
पिशाच्याः, रूपान्तरमाचक्षते पातकस्य, तारुण्यं तमसः, विशेषो विषस्य, अनन्तकः प्रेतनगरनायकोऽयम्,
अनिर्वृत्तिधर्मा दहनोऽयम्, अक्षयो राज्यक्षमाऽयम्, अलक्ष्मीनिवासो जनार्दनोऽयम्, अपुण्यप्रवृत्तः क्षपणकोऽयम्,
अप्रतिबोधो निद्राप्रकारोऽयम्, अनलसधर्मा सन्निपातोऽयम्, अशिवानुरोधो वैरो विनायकोऽयम्, अबुधसेवितो
ग्रहवर्गोऽयम्, अयोगसमुत्थो ज्योतिःप्रकारोऽयम्, स्नेहाद् वायुप्रकोपः, मानसाद् अग्निसम्भवः, आर्द्रभावाद्
रजःक्षोभः, रसाद् अतिशोषः, रागात् कालपरिणाम इति । किञ्च—

संतावचित्तखेयं णाणाविहआवईओ मरणं च ।
धम्म-ऽत्थ-कामहाणिं लहइ णरो सोगसंतत्तो ॥ ११४ ॥

‘णिहीण’त्ति भावप्रधानत्वाद् निहीनत्वम्=अकिञ्चित्करत्वम् तदप्यशर्मकारि । यतः—

णिदिज्जइ अणवरयं पुरिसो णियणिद्धबंधवेहिं पि ।
रुयंजुओ वि हु ण हु जो, समत्थओ करणम्मि ॥ ११५ ॥

दीनत्वं=सत्त्वविकलता, मानसिक-शारीरिकासुखनिमित्तं च तत् । यतः—

जनक ! सहोदर ! मामक ! पितृव्य ! सुत ! भाग्ग्िनेय ! मम कार्यम् ।
एतत् कुरु देहीदं लल्लिं दीनः करोतीत्थम् ॥ ११६ ॥

सन्तापश्च संयोगश्च वियोगश्च शोकश्च निहीनत्वं च दीनत्वं च संताप-संयोग-वियोग-शोक-निहीन-
दीनत्वानि, तान्यादिर्येषां व्याधि-पारवश्या-ऽङ्गच्छेदादीनां तानि तथा, तेषाम् । ‘तिक्खाण दुक्खाण’त्ति तीक्ष्णानां
=असह्यानां दुःखानाम्=अशर्मणाम् । ‘भवुब्भवाणं’ति संसारोत्थानाम् । न=नैव । ‘भायणं’ति भाजनं=स्थानम् ।
‘होइ’त्ति भवति=जायते । ‘भवंतरे वि’त्ति भवान्तरेऽपि=जन्मान्तरेऽपि, आस्तामिह जन्मनीत्यपि शब्दार्थः ।
इति वृत्तद्वयार्थः ॥ २२-२३ ॥

जिनविम्बपूजाकारी यादृग्विधो न भवति तदुक्तम् । साम्प्रतं यादृशो भवति तद् वृत्तद्वयेनाऽऽह—

भवे पुणोऽसेससुहाण ठाणं, महाविमाणाहिवई सुरेंदो ।

तओ चुओ माणुसभोगभागी, रायाहिराया व धणाहिवो वा ॥ २४ ॥

कलाकलावे कुसलो कुलीणो, सयाणुकूलो सरलो सुसीलो ।

सदेवमच्चा-ऽसुरसुंदरीणं, आणंदयारी मण-लोयणाणं ॥ २५ ॥

‘भवे’ति प्राकृतत्वाद् भवति=जायते । पुनःशब्दो भिन्नवाक्यार्थः । ‘असेससुहाणं’ति अशेषसुखानां=समस्तसौख्यानां दारिद्र्यादिविपरीतानाम् । ‘ठाणं’ति स्थानम्=आस्पदम् । पूर्वत्रैहलोक-परलोकयोः प्रस्तुतत्वाद्, एतदिह लोके । परलोके तु ‘महाविमाणाहिवई’ति महाविमानाधिपतिः महान्ति च तानि=बृहत्प्रमाणानि विमानानि च=देवनिकेतनानि महाविमानानि, तेषामधिपतिः=स्वामी । ‘सुरेंदो’ति देवप्रभुः, उपलक्षणं चैतद् इन्द्रसामानिकादीनाम् । देवसुखमभिधाय पारलौकिकमेव मनुजसुखमाह—‘तओ चुओ’ति ततः=देवलोकाच्च्युतः=व्युप-रतः सन्निति गम्यते । ‘माणुसभोगभागी’ति मानुषाणां=मर्त्यानां भोगाः=शब्दादयस्तान् भूजते=सेवते तच्छीलश्चेति मानुषभोगभागी । ‘रायाहिराया व’ति राज्ञां=महासामन्तानामधिराजः=चक्रवर्ती राजाधिराजः, वा-शब्द इन्द्राद्यपेक्षया विकल्पवाची । ‘धणाहिवो व’ति धनाधिपः=द्रव्यस्वामीश्वर इत्यर्थः, स च प्रस्तावात् क्षत्रिय-वाणिग्-ब्राह्मणादिः । वा=विकल्पे ।

सोऽपि किम्भूतः ? इत्याह—‘कलाकलावे’ति कलाः=लेख्यादिविज्ञानरूपास्तासां कलापः=सङ्घातः कला-कलापस्तस्मिन् । ‘कुसलो’ति कुशलः=प्रवीणः । ‘कुलीणो’ति कुलीनः=विशुद्धपितृपक्षः, मातृपक्षोपलक्षणं चैतत् । ‘सयाणुकूलो’ति सदा=सर्वकालमनुकूलः=प्रियकारी, सतां वा=सत्पुरुषाणामनुकूलः सदानुकूलो दीर्घत्वमलाक्षणिकम्, यद्वा सत्=संसत् परिषदित्यर्थः, सा अनुकूला यस्य सः सदानुकूलः । ‘सरलो’ति सरलः=अकुटिलः । ‘सुसीलो’ति सुशीलः=शोभनस्वभावः । ‘सदेवमच्चा-ऽसुरसुंदरीणं’ति मर्त्याश्च=मनुजाः असुराश्च=भवनपतयो मर्त्या-ऽसुराः, सह देवैः=त्रैमानिकैर्वर्तन्ते ये ते तथा, तेषां सुन्दर्यः=रामास्तासाम् । ‘आणंदयारी’ति आनन्दकारी=रागाद्युत्पादयिता, भवतीति क्रिया सर्वत्र सम्बध्यते । ‘मण-लोयणाणं’ति मनो-लोचनानां=चित्त-चक्षुषाम्, सुरादिर्वीनितानन्दकत्वे च भरत उदाहरणम् । तथा च—

जं गंगादेवीए अणुरायपरव्वसाएँ रइसोक्खं । सह मुंजंतो वसिओ तीसे भवणम्मि बहुकालं ॥ १

इत्थीरयणाईणं अण्णाण वि चित्तलोयणाणंदं । जणयंतो जं मुंजइ उदारभोगुब्भवं लळिंछि ॥ २

तज्जम्मंतरतदोसरोगपीडियजइस्स किरियाए । उव्वरियरयणकंबल-चंदण-गोसीसमोह्णेण ॥ ३

कारावियजिणमंदिरठावियतच्चिब्रवभत्तिकरणस्स । सोक्खाणुव्वंघजणयं अण्णसरिसं फलं मुणह ॥ ४

इति वृत्तद्वयार्थः ॥ २४-२५ ॥

इत्थं विम्बोचितकरणफलमुपदर्श्य सम्प्रत्युपदेशदानपूर्वकं प्रकरणोपसंहारमाह—

कारेज्ज तम्हा पडिमा जिणाणं, ण्हाणं पइट्ठा बलि पूय जत्ता ।

अण्णच्चयाणं च चिरंतणाणं, जहारिहं रक्खण वद्धणं ति^{१२} ॥ २६ ॥

1 E थाणं । 2 O D सुरेंदो । 3 A B °त्वादिह° । 4 A B °के महा° । 5 O D सुरेंदो । 6 A B भजति । 7 A B °वात् क्षात्र-च° । 8 A B यदि वा सत् । 9 O D पर्यदि° । 10 O D °दिविलयानन्द° । 11 O D °हारं वृत्तेनाह । 12 E °ति ॥ २६ ॥ पदमं ठाणं ति ।

‘कारेज्’त्ति कारयेद्=विधापयेत् । ‘तम्ह’त्ति तस्मात् । ‘पडिम’त्ति प्रतिमाः=प्रतिकृतीः । ‘जिणाणं’त्ति जिनानां सम्बन्धिनीः । न केवलं प्रतिमा एव कारयेत्, किं तर्हि ?—‘ण्हाणं’त्ति स्नानं=गन्वोदकादि-स्नात्ररूपम् । उक्तं च—

गान्धर्वनृत्ययुक्तं नान्दी-जयघोषघूर्णितदिगन्तम् ।

स्नात्रं सद्गुणपात्रं कुरुत जना ! जिनवरेन्द्रस्य ॥ ११७ ॥

‘पड्ढ’त्ति प्रतिष्ठां=पूर्वोक्तविधिकारितविम्बानामाकारशुद्धि-स्नात्र-मन्नादिन्यासरूपाम् । ‘बलि’त्ति बलि=विविधनैवेद्यरूपम् प्रतिमानामग्रत इति^१ शेषः । ‘पूय’त्ति पूजां पूर्वोक्तामेव । ‘जत्त’त्ति यात्रां=कल्याणका-ऽष्टाहि-कादिघूत्सर्पणारूपाम् । उक्तं च—

जत्तामहूसवो खलु उद्दिस्स जिणेस कीरई जो उ ।

सो जिणज्जत्ता भण्णइ तीइ विहाणं तु दाणाई ॥ ११८ ॥

दाणं तत्रोवहाणं सरीरसकार मो जहासत्ति ।

उचियं च गीय-चाइय-थुइ-थुत्ता पिच्छण्णाई य ॥ ११९ ॥

(पञ्चा० गा० ४०४-४०५)

तथैतच्च सर्वं यात्राप्रारम्भप्रस्तावे विधेयं यथा—प्रवचनप्रधानगुरुणा द्रष्टव्योऽनुशासनीयश्च राजा, यथा—

सामणो मणुयत्ते धम्माओ णरीसरत्तणं णेयं ।

इय मुणिऊणं ँदर ! जत्तो एयम्मि कायव्वो ॥ १२० ॥

इड्डीण मूलमेसो सव्वासिं जणमणोहराणं ति ।

एसो य जाणवत्तं नेओ संसारजलहिम्मि ॥ १२१ ॥

जायइ य सुहो एसो उचियत्थापायणेण सव्वस्स ।

जत्ताए वीयरागाण विसयसारत्तओ पवरो ॥ १२२ ॥

एईएँ सव्वसत्ता सुहिया खु अहेसि तम्मि कालम्मि ।

एण्हि पि आमघाएण कुणसु तं चेव एतेसिं ॥ १२३ ॥

तम्मि असंते राया दड्ढव्वो सावएहिं वि कमेण ।

कारेयव्वो य तहा दाणेण वि आमघाउ त्ति ॥ १२४ ॥

तेसिं पि घायगाणं दायव्वं सामपुव्वगं दाणं ।

तत्तियदिणाणमुचियं, कायव्वा देस य सुहा ॥ १२५ ॥

तित्थस्स वण्णवाओ एवं लोर्गम्मि, बोहिलाभो अ ।

केसिंचि होइ परमो अण्णेसिं वीयलाभो त्ति ॥ १२६ ॥

जं चिय गुणपडिवत्ती सव्वण्णुमयम्मि होइ परिसुद्धा ।

स चिय जायइ वीयं बोहीए तेणणाएणं ॥ १२७ ॥

1 0 D -मं । 2 0 D °त्ति विशेषः । 3 A B °णाई या । 4 0 D °व्वो राजाऽनुशासनीयश्च ।
5 A B लोगाण । 6 A B जं चिय । 7 0 D °महम्मि । 8 स्तेनजातेन=चौरोदाहरणेन ।

इय सामत्थाभावे दोहिं वि वग्गेहिं पुव्वपुरिसाण ।
 इय सामत्थजुयाणं बहुमाणो होइ कायव्वो ॥ १२८ ॥
 ते धण्णा सप्पुरिसा जे एयं एवमेव णीसेसं ।
 पुव्वि करिसु किच्चं जिणजत्ताए विहाणेण ॥ १२९ ॥
 अम्हे उ तह अधण्णा, धन्ना उण एत्तिएण जं तेसिं ।
 बहुमण्णामो चरियं सुहावहं धम्मपुरिसाणं ॥ १३० ॥
 इय बहुमाणा तेसिं गुणाणमणुमोयणाणिओणेण ।
 तत्तो तत्तुल्लं चिय होइ फलं आसयविसेसा ॥ १३१ ॥

(पञ्चा० गा० ४१७-४२८)

किमेतत् स्वकृतानामेव विम्बानां कारयेदुताऽन्यकृतानामपि ? इत्याह—‘अण्णच्चयाणं च’त्ति देशिशब्द-
 त्वात् चकारस्यापिशब्दार्थत्वाद् अन्यकृतानामपि परप्रतिष्ठापितानामपीत्यर्थः । ‘चिरंत्तणाणं’ति चिरन्तानां=प्रभूत-
 कालीयानां यतो नूतनविम्बकारणात् सीदत्परकृतविम्बपूजनं बहुगुणम् । ‘जहारिहं’ति यथार्हं=यथायोग्यम् ।
 किं पूजादिकमेव कृत्यमुतान्यदपि ? इत्याह—‘रक्खण वद्धणं’ति चस्य गम्यमानत्वाद् रक्षणं वर्धनं च । रक्षणं
 तदुपद्रवकारिनिवारणतः । वर्धनं निर्मलताकरणाद्युत्तरोत्तरविशेषापादनतः । यद्वा रक्षणं वर्धनमपि च द्रव्यस्येति
 शेषः । तत्र रक्षणं भक्षितोपेक्षितप्रज्ञाहीनदोषवर्जनतः, यतश्चैत्यद्रव्यरक्षणफलमुक्तमुपदेशपदेषु—

जिणपवयणं वुद्धिकरं विभावरणं णाणदंसणगुणाणं ।

रक्खंतो जिणदव्वं परित्तसंसारिओ होइ ॥ १३२ ॥ (गा० ४१८)

जिनप्रवचनवृद्धिकरं तत्सन्तानाव्यवस्थितिकरितया । विभावनं=दीपकम् । तद्विनाशे च महान् दोषः ।
 यतस्तत्रैवोक्तम्—

चेइयदव्वं साहारणं च जो दुहइ मोहियमईओ ।

धम्मं व सो ण याणइ अहवा वद्धाउओ पुव्वि ॥ १३३ ॥ (उप० गा० ४१४)

चैत्यद्रव्यं=जिनेन्द्रविम्बवित्तम् । साधारणं च=सङ्घसम्बन्धि च । यः=पापकर्मा । द्रुह्यति=भक्षयति ।
 धर्म=निःस्पृहतालक्षणम् । वाशब्दात् तद्भोगविपाकं च न जानाति । ‘अथवा’ इति प्रकारान्तरे । बद्धायुर्नर-
 कादिषु, द्रोहणकालात् पूर्वमिति । किञ्च आस्तां श्रावकः साधूनापि तद्विनाशे नोपेक्षा विधेया । यतः—

चेइयदव्वविणासे तद्वव्वविणासणे दुविहभेए ।

साहू उविक्खमाणो अणंतसंसारिओ होइ ॥ १३४ ॥ (उप० गा० ४१५)

चैत्यद्रव्यविनाशे । तद्व्यं=तदुपयोगिदारूपलेष्टकादि । द्विविधभेदे=नूतन-लज्जोत्पाटितमेदात्, मूलोत्तर-
 भेदाद्वा द्विप्रकारे । मूलं=स्तम्भ-कुम्भिकादि, उत्तरं=छादनादि, तस्मिन् । यद्वा द्विविधभेदे स्वपक्ष-परपक्ष-
 जनितविनाशे । तथा—

संजइचउत्थभंगे चेइयदव्वे य पवयणुड्डाहे ।

इसिघाए य चउत्थे मूलग्गी वोहिलाभस्स ॥ १३५ ॥

‘वद्धणं च’ त्ति वर्धनं—कलान्तरप्रयोगादिना वृद्धिनयनम् । यतः—

जिणपवयणं वृद्धिकरं पभावनं णाण-दंसण-गुणाणं ।

वद्धतो जिणदव्वं तित्थयरत्तं लहइ जीवो ॥ १३६ ॥

चेइय-कुल-गण-संघे उवयारं कुणइ जो अणासंसी ।

पत्तेयवुद्ध गणहर तित्थयरो वा तओ होइ ॥ १३७ ॥ (उप० गा० ४१८—४१९)

‘अनाशंसी’ निस्पृहसेवोऽसौ—

जो निरुवलेवचित्तो चेइयदव्वं विवहुए सो उ ।

भुंजित्तु पवरलच्छिं संपावइ सासयं ठाणं ॥ १३८ ॥

कारयेदिति क्रिया सर्वत्र सम्बन्धनीया । ‘इतिः’ प्रकरणपरिसमाप्ताविति वृत्तार्थः ॥ २६ ॥

इति श्रीदेवचन्द्राचार्यविरचिते मूलशुद्धिविवरणे प्रथमस्थानकविवरणं समाप्तम् ॥

[जिनभवनाख्यं द्वितीयं स्थानकम्]

व्याख्यातं प्रथमस्थानकम् । तदनन्तरं च क्रमायातं द्वितीयमारभ्यते । अस्य च पूर्वेण सहायमभिसम्बन्धः—
पूर्वत्र जिनविम्बकृत्यमभिहितम् । प्रतिष्ठितस्य जिनविम्बस्य चैत्यगृहेण प्रयोजनमिति जिनभवनविधानमनेनोच्यत
इति । अनेन सम्बन्धेनायातस्यास्यादिसूत्राणि दश ।

जिणिदयंदाण य मंदिराइं, आणंदसंदोहणिसंदिराइं ।

रम्माइँ रुंदाणि य सुंदराइं, भव्वाण सत्ताण सुहंकराइं ॥ २७ ॥

‘जिणिदयंदाणँ’ति जिनेन्द्रचन्द्राणाम्, जिनाः=अत्रधिजिनादयस्तेषामिन्द्राः=सामान्यकेवलिनो जिनेन्द्रा-
स्तेषां चन्द्रा इव अष्टमहाप्रातिहार्याद्यैश्वर्ययुक्तत्वाद् उपरिवर्तिनस्तीर्थकृतो जिनेन्द्रचन्द्रास्तेषां सम्बन्धीनि ।
‘मंदिराइं’ति मन्दिराणि=आयतनानि विधापयेद् गृहीति दशमवृत्तपर्यन्ते (३६ तमे) क्रिया-कारकसम्बन्धः ।
कीदृग्विधानि तानि ? । अत आह—‘आणंदसंदोहणिसंदिराइं’ति प्राकृतत्वाद् आनन्दसन्दोहनिष्यन्दवन्ति,
आनन्दः=सम्बदस्तस्य सन्दोहः=सङ्घात आनन्दसन्दोहस्तस्य निष्यन्दः=निर्यासः स विद्यते येषु तदुत्पादकत्वेन
तानि तथा । तथा च—

आणंदणिभ्रंगो कयंवपुप्फं व पुलइओ पाणी ।

जइंसणेण जायइ कारेज्ज जिणालयं तमिह ॥ १३९ ॥

‘रम्माइँ’ति रम्याणि=रमणीयानि । ‘रुंदाणि य’ति रुन्दानि=विस्तीर्णानि । ‘चः’ समुच्चये । ‘सुंदराइं’ति
सुन्दराणि=वास्तुविद्याभिहितयथावस्तरादिन्यासयुतानि । ‘भव्वाण’ति भव्यानां=मुक्तिगमनयोग्यानाम् ।
‘सत्ताण’ति सत्त्वानां=प्राणिनाम् । अनुस्वारस्याऽऽकाक्षणिकत्वात् ‘सुखकराणि’ शर्मोत्पादकानि, शुभकराणि
वा कल्याणहेतुभूतानि । अत्र भव्यग्रहणेनाऽभव्यानां निषेधमाह, यतस्तेषामास्तां जिनभवने, जिनेऽपि दृष्टे न
सौख्यमुत्पद्यते पालकादीनामिवेति वृत्तार्थः ॥ २७ ॥ तथा—

मेरु व्व तुंगाइँ सतोरणाइं, विसालशालासबलाणयाइं ।

सोपाण-णाणामणिमंडियाइं, माणेक्क-चामीकरकुट्टिमाइं ॥ २८ ॥

‘मेरु’व्व देवाचलमि(इ)व । ‘तुङ्गानि’ उच्चानि । ‘सतोरणानि’ ईलिकांतोरणयुतानि । ‘विसालशाला-
सबलाणकानि’ विशालाः=विस्तीर्णाः, शालाः=पट्टशाला येषु तानि तथा । शालाशब्दे दीर्घत्वं प्राकृतत्वात् ।
सह बलाणकेन=जगतीनिर्गमद्वारेण वर्तन्ते यानि तानि तथा । विशालशालानि च तानि सबलाणकानि चेति
समासः । ‘सोपान-नानामणिमण्डितानि’ सोपानैः=अवतरणैः, नानामणिभिश्च=चन्द्रकान्तप्रभृतिभिः, मण्डितानि=
शोभितानि यानि तानि तथा । पूर्वापरनिपाताद् वा नानामणिमण्डितसोपानानि । ‘माणिक्य-चामीकर-
कुट्टिमानि’ माणिक्यानि=महारत्नानि, चामीकरं=सुवर्णम्, तन्मयं कुट्टिमम्=उत्तानपट्टो येषु तानि तथेति
वृत्तार्थः ॥ २८ ॥ तथा—

विचित्तविच्छित्तविचित्तचित्त, सच्छत्त-भिंगार-स()चामराइं ।

ससालभंजी-मयरच्चइंध, वाउड्डुयाणेयधयाउलाइं ॥ २९ ॥

1 O D E °दइंदाण । 2 A B °दइंदाण । 3 C D °ण य’त्ति । 4 O D तानि ? एतदाह । 5 O D
°युक्तानि । 6 A B °त्ताणं ति । 7 O D °व्यादीनां । 8 O D E सोमाणं । 9 O D E माणिक्य । 10 O D
ईलकां । 11 ‘विभक्तचित्त’ इति टीकाकृत्रिदिष्टं पाठान्तरम् ।

विभक्तिलोपाद् 'विचित्रविच्छित्तिविचित्रचित्राणि' विचित्राः=नानाप्रकाराः, विच्छित्तयः=स्फीतयो येषु तानि तथा । विचित्राणि=शोभनानि, चित्राणि=चित्रकर्माणि, येषु तानि तथा । विचित्रविच्छित्तीनि च तानि विचित्रचित्राणि चेति समासः । तथा पाठान्तराद्वा विचित्राः=अनेकप्रकाराः, विच्छित्तयः=भक्तयः, ताभिर्विभक्तानि असम्मिलितानि पूतानि वा चित्राणि येषु तानि तथा । 'सच्छत्र-भृङ्गार-सुचामराणि' छत्रम्=आतपत्रम्, तच्च छत्रत्रयरूपम् । तत् तु त्रैलोक्यदेवाधिदेवत्वसंसूचकं जिनस्यैव भवति । भण्यते च—

छत्तत्तउ तउ उवरि देवइंदिण करि धरियउ,
कणयडंडुवरि हारलोलमालहिं परियरियउ ।
तिजगमडिङ्ग देवाहिदेवुं किर अन्नु न अइसउ,
पयडइ एउ निरुत्तु एहु 'जण ! कुणहु म संसउ' ॥ १४० ॥

भृङ्गाराः=गजमुखाकृतयः स्नात्रोपयोगिभाजनविशेषाः । सुचामराणि=प्रधानप्रकीर्णकानि । ततश्च छत्रं च भृङ्गाराश्वेत्यादिद्वन्द्वस्तैः सह वर्तन्ते यानि तानि तथा । 'सशालभञ्जिका-मकरध्वजचिह्नानि' सह शाल-भञ्जिकाभिः=लेप्यादिमयपुत्रिकाभिर्मकरध्वजचिह्नेन च=महा[ज्ञष]केतुलाञ्छनरूपेण वर्तन्ते यानि तानि तथा । मकरध्वजचिह्नं हि मकरकेतनजयसंसूचकम् । भण्यते च—

तत्तुत्तिन्नवरेन्नवन्नसुसुवण्णाविणिम्मिउ,
जम्मि दंडु तहं धवलु चेलु मंदानिलघुण्णिउ ।
सो जाणह अरहंतच्चिंधु एहु गहिउ महद्धउ,
णिज्जिणेवि जयजिण्णजोहु दुज्जउ मयरद्धउ ॥ १४१ ॥

'वातोद्धृतानेकध्वजाकुलानि' वातेन=समीरणेनोद्धृताः=उत्क्षिप्ताः, अनेके=प्रभृताः, ध्वजाः=देवकुलोपरिपताकारूपास्तैः आकुलानि=सङ्कीर्णानि यानि तानि तथेति वृत्तार्थः ॥ २९ ॥ तथा—

देवंग-पट्टंसुय-देवदूसउल्लोयरायंतनिरंतराइं ।
विलोलमुत्ताहल-मल्लमालापालंबओऊलकुलाऽऽकुलाइं ॥ ३० ॥

पूर्वापरनिपाताद् 'देवाङ्ग-पट्टांशुक-देवदूष्यराजदुल्लोचनिरन्तराणि' देवाङ्गानि=प्रधानसिचयानि, पट्टांशुकानि=पट्टसूत्रनिर्मितानि, देवदूष्याणि=सुरवस्त्राणि, तै राजन्=शोभमानो य उल्लोचः=आकाशतलशोभा तेन निरन्तराणि=व्याप्तानि यानि तानि तथा । विलोलमुक्ताफल-माल्यमालाप्रालम्बावचूलकुलाकुलानि' विलोलाः=इतश्चेतश्चलन्त्यो मुक्ताफलानाम्=मौक्तिकानाम्, माल्यानीं=सुमनसाम्, या मालाः=तद्ग्रथनरूपास्तासां प्रालम्बाः=लम्बमानपुष्पगण्डूपरूपास्तेषु अवचूलाः=स्तवकास्तेषां कुलानि=सङ्घातास्तैराकुलानि=व्याप्तानि यानि तानि तथेति वृत्तार्थः ॥ ३० ॥ तथा—

कप्पूर-कत्थूरिय-कुंदुरुक्क-तुरुक्क-सच्चंदण-कुंकुमाणं ।
उज्जंतकालांगरुसारधूपणीहारवासंतदिगंतराइं ॥ ३१ ॥

तत्र 'दह्यत्कालांगरुसारधूपनिर्हारवास्यमानदिगन्तराणि' इति उत्तरार्धव्याख्या—दह्यंश्रासौ=धूमावस्था-मनुभवन् कालांगरुसारश्च=क्राकतुण्डांगरुप्रधानः स चाऽसौ धूपश्च दह्यत्कालांगरुसारधूपः, तस्य निर्हारः=

वहलगन्धस्तेन वास्यमानानि=सौगन्ध्यं नीयमानानि दिगन्तराणि येषु तानि तथा । केषां सम्बन्धीयो धूपः ? इत्यत आह—‘कर्पूर-कस्तूरिका-कुन्दुरुक-तुरुक-सच्चन्दन-कुङ्कुमानाम्’इति पूर्वार्धम् । तत्र कर्पूरः=घनसारः, कस्तूरिका=मृगमदः, कुन्दुरुकं=चीटा(डा), तुरुकं=सीहकम्, सच्चन्दनं=प्रधानश्रीखण्डम्, कुङ्कुमं=कश्मीरजम्, कर्पूरश्च कस्तूरिका चेत्यादिद्वन्द्वः, अतस्तेषामिति वृत्तार्थः ॥ ३१ ॥ तथा—

चउव्विहाऽऽउज्जसुवज्जिराइं, गंधव्व-गीयद्धणिउद्धुराइं ।

णिच्चं पणच्चंतसुनाडंगाइं, कुदंतरासासहसाऽऽउलाइं ॥ ३२ ॥

‘चतुर्विधातोद्यसुवादीनि’ चतुर्विधं=चतुःप्रकारं तत-वितत-घन-शुपिरमेदात्, तत्स्वरूपं च—

ततं वीणादिकं ज्ञेयं, विततं पटहादिकम् ।

घनं च कांस्यतालादि, वंशादि शुपिरं स्मृतम् ॥ १४२ ॥

तच्च तदातोद्यं च=वादित्रं चतुर्विधातोद्यम्, तेन सुष्ठु प्रतिरवरूपतया वादनशीलानि यानि तानि तथा । ‘गन्धर्व-गीतध्वन्युद्धुराणि’ गन्धर्व=देवनिकायकृतं गानम्, गीतं तु मनुजविहितम्, तयोर्ध्वनिः=मूर्च्छनादि-युक्तशब्दविशेषस्तनोद्धुराणि=उद्धृतानि यानि तानि तथा । नित्यं=सदा । ‘प्रनृत्यसुनाटकानि’ प्रकर्षेण नृत्यन्ति=लास्यवन्ति सुष्ठु=शोभनानि, नाटकानि=पात्रसञ्चयनिर्मितानि येषु तानि तथा । ‘कुर्दद्रासकसहस्रा-कुलानि’ कुर्दन्तः=उल्ललन्तो ये रासकाः=हस्ततालादानपुरस्सरतीर्थकरादिगुणगानप्रवृत्तपुरुषविशेषाः, ख्याद्युप-लक्षणं च पुंलिङ्गनिर्देशः । तेषां सहस्राणि=दशशतात्मकानि । बहुत्वसङ्ख्योपलक्षणमेतत् । तैः सङ्कुलानि=आकीर्णानि यानि तानि तथेति वृत्तार्थः ॥ ३२ ॥ तथा—

वंदंत पूयंत समोयरंत, रंगंत वग्गंत थुणंतएहिं ।

णच्चंत गायंत समुप्पयंत, उक्किट्टिनायाइकुणंतएहिं ॥ ३३ ॥

देवेहिं देवीहिं य माणवेहिं, नारी तिरिक्खेहिं य उत्तमेहिं ।

भत्तीएँ कोऊहल णिब्भरेहिं, लक्खेहिं कोडीहिं समाकुलाइं ॥ ३४ ॥

‘वंदंत’त्ति वन्दमानैः=चैत्यवन्दनं विदधद्भिः^१ । ‘पूयंत’ त्ति पूजयद्भिः=अष्टप्रकारादिपूजां कुर्वद्भिः । ‘समोयरंत’त्ति समवतरद्भिः=आकाशादागच्छद्भिः । ‘रंगंत’त्ति रङ्गद्भिः=इतश्चेतश्च मन्दमन्दभ्रमद्भिः । ‘वग्गंत’त्ति वलगद्भिः=फालादिदानवद्भिः । ‘थुणंतएहिं’त्ति स्तुवद्भिः स्तुति-स्तोत्राणि पठद्भिः । ‘णच्चंत’त्ति नृत्यद्भिः । ‘गायंत’त्ति गायद्भिः । ‘समुप्पयंत’त्ति समुत्पतद्भिः=आकाशं गच्छद्भिः । ‘उक्किट्टिनायाइकुणंतएहिं’त्ति उत्कृष्टि-नादादिकुर्वद्भिः । तत्रोत्कृष्टिनादः=सिंहनादः, आदिशब्दाद् हयहेषितादिग्रहः ।

कैरेवं कुर्वद्भिः समाकुलानि ? इत्याह—‘देवैः’ सुरैः, ‘देवीभिश्च’ अप्सरोभिः । चशब्दो विद्याधर-विद्या-धरीसूचकः । ‘मानवैः’ मनुजैः, ‘नारीभिः’ मनुषीभिः, ‘तिरिक्खेहिं य’त्ति तिर्यग्भिश्च । ‘उत्तमैः’ प्रधानैः । पुनरपि तैः कथम्भूतैः ? इत्याह ‘भक्त्वा’ अन्तर्वासनया, कौतुकेन च=कुतहलेन, निर्भरैः=पूर्णेः । कियद्भिः ?—लक्षैः कोटिभिश्च, चकारो गम्यते । ‘समाकुलानि’ सङ्कीर्णानि । ‘रम्याकुलानि वा’ रम्याणीति वृत्तद्वयार्थः ॥ ३३-३४ ॥

1 O D E ° ड्याइं । 2 A O D उक्किट्टिना° । 3 E भत्तीय । 4 B O D °, E र्वाकु° । 5 A B °द्भिः । पूज° । 6 O D उक्किट्टिना° । 7-8 A B ° त्कृष्टना° । 9 O D मानुष्याभिः ।

कानि जिनायतनानि निदर्शनीकृत्य तानि विधापयेद् ? इत्यत आह—

विमाणमाला-कुलपर्वणसुं, वक्षार-नन्दीसर-मन्दरेसुं ।

अट्टावण सासय-ऽसासयाइं, जिणालयाइं व महालयाइं ॥ ३५ ॥

‘विमाणमाला-कुलपर्वणेषु’ विमाणमालाः=त्रैमानिकदेवनिवासपङ्क्तयः कुलपर्वताः=हिमाचलादयः, विमाणमालाश्च कुलपर्वताश्च विमाणमाला-कुलपर्वतास्तेषु, तथा । ‘वक्षार-नन्दीश्वर-मन्दरेषु’ वक्षाराः=विजयविभागकारिपर्वताः, नन्दीश्वरः=अष्टमद्वीपः, मन्दरः=मेरुः, वक्षाराश्चेत्यादिद्वन्द्वस्तेषु तथा । अष्टापदे=अवध्याप्रत्यासन्नवर्तिनि वैताढ्यपादपर्वते यत्र भरतचक्रिनिर्मितं चैत्यायतनमस्ति । उपलक्षणं चैतत् शत्रुञ्जयादीनाम् । कथम्भूतानि ? यानि शाश्वतानि=अकृत्रिमाणि विमाणमालादिषु, अशाश्वतानि कृत्रिमाणि अष्टापदादिषु, जिनालयानीव=जिनायतनानिवत् तादृग्विधानीति भावार्थः । पुनः किम्भूतानि ? महालयानि=वृहत्प्रमाणानीति वृत्तार्थः ॥ ३५ ॥

केषु स्थानेषु तानि कारयेत् ? इत्यत आह—

उत्तुंगसिंगेसु महागिरीसु, पुरेसु गामा-ऽऽगर-पट्टणेसुं ।

पण पण सव्वमहीयलम्मि, गिही विहाणेण विहावणुज्जा ॥ ३६ ॥

‘उत्तुङ्गशृङ्गेषु’ उच्चकूटेषु ‘महागिरिषु’ वृहत्पर्वतेषुञ्जयन्तादिषु । पुरेषु=नगरेष्ववध्यादिषु । ‘ग्रामा-ऽऽगर-पत्तनेषु’ ग्रसन्ति बुद्ध्यादीन् गुणानिति ग्रामाः=शालिग्रामादयः, आकराः=लवणाद्युत्पत्तिभूमयः शाकम्भर्यादयः, पत्तनानि=जल-स्थलमार्गयुक्तानि भृगुकच्छादीनि, ग्रामाश्चाकराश्चेत्यादिविग्रहः तेषु । किं बहुना ? ‘पदे पदे’ स्थाने [स्थाने], ‘सर्वमहीतले’ निःशेषभूवलये, ‘गृही’ गृहस्थो यतः स एवात्राधिकारी, उक्तं च जिनभवनविधौ—

अहिगारी उ गिहत्थो सुहसयणो वित्तसंजुओ कुलजो ।

अक्खुदो धीवल्लिओ मँडमं तह धम्मरागी य ॥ १४३ ॥

गुरुपूजाकरणंरई सुस्ससाइगुणसंगथो चैव ।

नायाऽहिगमविहाणस्स धणियमाणापहाणो य ॥ १४४ ॥ (पञ्चा० गा० ३०४, ३५०)

अनधिकारिणा तु तं विधीयमानं जिनभवनमपि दोषाय भवति यतस्तत्रैवोक्तं हरिभद्रसरिणा—

अहिगारिणा इमं खलु कारेयच्चं, विवज्जए दोसो ।

आणाभंगाउ चिय, धम्मो आणाइ पडिचदो ॥ १४५ ॥

आराहणाए तीए पुण्णं, पावं विराहणाए य ।

एयं धम्मरहस्सं विण्णेयं बुद्धिसंतेहिं ॥ १४६ ॥ (पञ्चा० गा० ३०२, ३०३)

कथं कारयेत् ? ‘विधानेन’ विधिना, यस्माद्विधिनैव विधीयमानं सर्वमप्यनुष्ठानं फलवद्भवति । उक्तं च—

विधिना विधीयमानं धर्मानुष्ठानमखिलमिह भवति ।

फलदं यस्मात् तस्माद् यत्तस्तत्रैव कर्तव्यः ॥ १४७ ॥

विधापयेत्=कारयेदिति वृत्तदशकार्थः [२७-३६] ॥ ३६ ॥

कीदृशविधया सम्पत्त्या ?, किंविधेन च चित्तेन ?, कीदृशेन चाऽऽदरेण ?, कं वा निदर्शनीकृत्य तानि कारयेत् ? इत्यतोऽर्थं वृत्तमाह—

जम्मन्तरोवत्तमहंतपुण्णसंभारसंपत्तिसुसंपयाए ।

सुहासएणं परमायरेणं, संकासजीवो णिवसंपई वा ॥ ३७ ॥

‘जन्मान्तरोपात्तमहतपुण्यसम्भारसम्प्राप्तसुसम्पदा’ जन्मान्तरं=पूर्वजन्मरूपं तस्मिन्, उपात्तम्=उपार्जितम्, महद्=बृहत्, पुण्यं=शुभम्, तस्य सम्भारः=सञ्चयः, तेन सम्प्राप्ता=लब्धा, या सुसम्पत्=प्रधानलक्ष्मीस्तया । ‘शुभाशयेन’ इति शुभः=प्रशस्तः, आशयः=चित्तं शुभाशयोऽतस्तेन । यत उक्तम्—

पिच्छिस्सं इत्थ अहं वंदणगणिमित्तमार्गए साहू ।

कयउन्ने भगवन्ते गुणरयणणिही महासत्ते ॥ १४८ ॥

सङ्घिष्टचित्तो हि धर्मानुष्ठानमपि कुर्वन् न तत्फलमासादयति । उक्तं चोपदेशपदेषु—

तवसुत्तविणयपूया न संकिलिद्धस्स होंति ताणाय ।

खवगागमविणयरओ कुंतलदेवी उयाहरणा ॥ १४९ ॥ (गा० ४८५)

तथा—

संक्लिष्टचित्तः प्रकरोति पुण्यं, यस्तस्य तद् दोषविधाधि नूनम् ।

यद्ब्रह्मरे नूतन एव जाते, सदौषधं तच्छमनाय दत्तम् ॥ १५० ॥

‘परमादरेण’ इति परमः=प्रकृष्टः, आदरः=यत्नोऽतस्तेन । यतः—

न हुं होइ किं पि फलयं अणायरेणं विहेज्जमाणं तु ।

इहलोइयं पि, किं पुण परलोगसुहावहो धम्मो ? ॥ १५१ ॥

गृही जिनायतनानि विधापयेदिति सम्बन्धनीयम् । ‘संकासजीवो व’त्ति इवार्थस्य गम्यमानत्वात् चैत्यद्रव्यभक्षकसङ्काशश्रावकजीववत् । तथा ‘निवसंपई व’त्ति मौर्यवंशोत्पन्नसम्प्रतिसञ्ज्ञकचतुपवद्वेति वृत्ताक्षरार्थः ॥ ३७ ॥ भावार्थः कथानकाभ्यामवसेयः, ते चेमे—

[१८. सङ्काशश्र कजीवकथानकम्]

अथि इहेव जंबुद्दीवे दीवे अणेगनगरीगुणखाणिभूया गंधिलावई^४ णाम णगरी । तीए य अत्थि सम्पत्तमूलदुवालसवयजुत्तो उवलद्धजीवा-ऽजीवाइनवतत्तो सर्व्वन्नुप्पणीयकिरियाणुट्ठाणप्पसत्तो सुसाहुपयपंकयभत्तो जिणसासणाणुरंजियनीसेसगत्तो सुपत्तदत्तणाओवत्तचित्तो समसत्तु-मित्तचित्तो जिणवंदण-ऽच्चणाइकयपयत्तो, किं बहुणा ? समत्थगुणगणाऽऽहारसुपवित्तचित्तो संकासो णाम सावगपुत्तो । इओ य तत्थ अत्थि सक्कावयारं^८ णाम चेइयभवणं । जं च—

उत्तुंगसिहरसंठियत्रायविधुव्वंतधयवडाडोवं । रूवयसयसंकिण्णं अदब्भसरयब्भसंकासं ॥ १

सक्कावयारणामं जिणभवणं तं पभूयदविणडुं । तेलोक्कसिरीसोभासमुदयसारेण घडियं व ॥ २

तत्थ य सो संकाससावगो पइदिणं करेइ तत्ति, वद्धारए कलंतराइणा तंदव्वं, करेइ लेक्खगाइयं सब्बं सयमेव, ‘वीसासत्थीणं’ति ण कोइ परिपंथए । एवं च काले वच्चमाणे कयाई कहिंचि असुभकम्मोदयाओ भक्खियं

1 O D °गये साहू । 2 O D हु किं पि होइ फ° । 3 O D °सङ्काशश्रा° । 4 O D °ई नयरी । 5 O D °वृण्णप्प° । 6 O D °णाधार° । 7 A B °पवित्तो सं° । 8 O D °रं चेइ° । 9 A B °कासो सा° । 10 A B °त्याण ति ।

तेण चेइयदव्वं । पमायाओ विसयगिद्धीओ य न जाओ पच्छातावो, न कयमालोयण-निदण-गरहणाइयं,
न य चिण्णं पच्छित्तं । अकयपडियारत्तणओ य तप्पच्चयं च वंधिऊण पभूयं संकिलिट्ठकम्मं, अहाऽऽउयक्खएण
मओ समाणो तक्कम्मविवागेण भमिओ चउगइसंसारकंतारे संखेज्जाइं भवगहणाइं ति । अवि य—
णिच्चंधयारतमसे भेय-वसा-मंस-पूयचिक्खहे । मयकुहियकडेवरसरिसंगंधफुट्टंतनासउडे ॥ ३
घाइज्जमाणजणपुण्णगामसमकलणसद्गइव्वे । कविर्यत्थुतुल्लासे अच्चंताणिट्ठरुव-रसे ॥ ४
छिज्जंतो भिज्जंतो छुरिया-कुंताइएहिं तिक्खेहिं । पच्चंतो कुंमीसुं रोविज्जंतो य सूलासु ॥ ५
कारेज्जंतो आलिंणणाइं पज्जलियलोहनारीसुं । अच्छोडियंगमंगो सिलासु रयएहिं कथं व ॥ ६
जुप्पंतो जालाउललोहरहे तत्तवाल्लयापंथे । पाइज्जंतो तिसिओ तत्ते तउ-त्तंव-लोहरसे ॥ ७
फाडिज्जंतो करवत्त-जंतमाईहिं जुनदारं व । छुव्वंतो जलणम्मी महिसभडित्तं व पावेहिं ॥ ८
वेयरणी असिपत्ते वणम्मि बहुदुक्खसंकडावडिओ । तक्कम्मविवागेण वसिओ नरयम्मि बहुकालं ॥ ९

तथा—

डहणं-ऽकूण-छेयण-भेयणाइं नत्थणय-लउड-ऋसपहरे । भारारोहण-चुंऊण-मारण-दमणं छुहा तण्हा ॥ १०
सीउण्ह-बंधणाईणि तिक्खदुक्खाइं तेण सहियाइं । नारयदुहोवमाइं पत्तेण तिरिक्खजोणीसुं ॥ ११
कर-चरण-जिच्च-नासाछेयं कारागिहेसु वंधं च । नेत्तोप्पाडण-वहणं पावेंतो निरवराहो वि ॥ १२
गुरुरोग-सोग-दालिद-जलणजालावलीपलित्तंगो । वसिओ मणुयगईए बहुजणधिकारिओ दीणो ॥ १३
किच्चिसियत्तण-ईसा-विसाय-भय-आणकरणमाईणि । दुक्खाइं सुरगणेषु वि सहियाइं तेण विसमाइं ॥ १४

तयगंतंरं च इहेव जंबुदीवे दीवे तगराए नगरीए इच्चपुत्तत्ताए जाओ । तक्कम्मसेसप्पहावेण य कयं
पिउणो वि दारिदं । ‘मंदभग’त्ति निदिज्जे लोएणं । उवरए य पियरम्मि विविहवावारकरणपरायणस्स वि न
संपज्जे भोयणमित्तं पि । तओ जत्थ जत्थ वच्चइ तत्थ तत्थ अंगुलीए द्वाइज्जइ । एवं च अईवणिच्चिण्णत्स
अन्नया कयाइ विहरमाणो समागओ तत्थ भगवं केवली । विरइयं देवेहिं कणगपउमासणं । उवविट्ठो तत्थ
भगवं । णिगगओ वंदणत्थं सयलपुरलोगो । संजाओ य पवाओ जहा—तीया-ऽणागय-वट्टमाणजाणगो भगवं
केवली समागओ । तं च सोऊण गओ वंदणत्थं संकासजीवइच्चउत्तो । वंदित्ता य उवविट्ठो । तओ पत्थुया
भगवया धम्मदेसणा । अवि य—

संसारम्मि असारे परिच्चमंताण सव्वजीवाणं । जं अन्नभवोवत्तं तं को हु पणासिउं तरइ ? ॥ १५
जं जं जीवाण जए उप्पज्जइ दारुणं महादुक्खं । तं तं अन्नभवंतरनिच्चत्तियपावकम्मफलं ॥ १६

तओ इत्थंतरम्मि पत्थावं णाऊण पुच्छियं संकासजीवेण ‘भयवं ! जइ एवं ता मए किमन्नभवे
पावकम्मं कयं जस्सेरिसो^१ दारुणो विवागो ?’ त्ति । तओ साहिओ सवित्थरो देवदव्वभक्खणसंजणियदुक्ख-
पउरो पुव्वभवप्पवंचो । तं च सोऊण संजायसंवेगो अत्ताणयं निदिउमाढत्तो । अवि य—

“हा हा ! अहं अणज्जो पाविट्ठो पावकम्मकारी य । निल्लज्जो अकयत्थो निद्वम्मो विगयमज्जाओ ॥ १७

पुरिसाहमो अहण्णो जेण मए माणुसम्मि जम्मम्मि । लद्धूण कुलं सीलं जिणिंदवरधम्मसंजुत्तं ॥ १८

णाऊण वि सिद्धंतं लोभाभिहएण मूढचित्तेणं । भुत्तं चेइयदव्वं एवंविहदुक्खसंजणगं ॥ १९ ॥

ता भयवं ! मे साहसु उवायमित्थं तु जेणं तं कम्मं । नेमि खयं नीसेसं चित्तिज्जंतं पि भयजणगं” ॥ २०

१ A B °यच्चित्त° । २ O D °रोयण° । ३ A B दाइयइ । ४ A B °ओ भगवं । ५ O D निविट्ठो ।
६ O D °ओ य वं° । ७ O D °ली इहागओ । ८ A B °सो विवागो दारुणो ? त्ति । ९ A B °ण ।

तओ भगवया भणियं 'भद ! करेहि चेइयदव्वेवुद्धिं जेणाऽवगच्छइ तं कम्म'ति । तओ तेण भगवओ चेव पायमूले गहिओ अभिगगहो जहा 'गासच्छायणमेत्तं मोत्तूण सेसं जं किंचि मज्झ वित्तं भविस्सइ तं सव्वं चेइयदव्वं, जहा तत्थोवगरइ तहा करेस्सामि' त्ति । तओ अचित्तमाहप्पयाए अभिगगहजणियकुसलकम्मस्स वित्थरिउमाहत्तो विभवेणं । पेच्छिऊण य विभववित्थरं पमोयाइरेगाओ समुल्लसंतसुभ-सुभयरपरिणामाइसयसमु-च्चिजंतरोमंचकंचुओ करेइ 'जिणभवणाइसु णहवण-ऽच्चण-त्रलिविहाणाइं, पयट्ठावए अट्ठाहियामहिमाओ, विहेइ अक्खयनी(शनि)धियाओ, कारवेइ जिणोद्धारे । एवं च अक्खलियपसरं वयंतस्स वि जाव परिवड्ढइ रिद्धी ताव निरइयाराभिगगहपरिपालणवुद्धीए कारावियाइं पत्थुयपगरणवण्णिणयसरूवाइं जिणालयाइं, पइट्ठावियाइं तेसु पुव्ववण्णिणयाइं त्रिवाइं, दिट्ठभयत्तणेण य परिहइ पयत्तेण जिणाययणपरिभोगं । उक्तं चोपदेशपदेष्वप्यत्रैव कथानके—

निट्ठीवणाइकरणं असक्कहा अणुचियासंणार्इ य ।

आययणम्मि अभोगो एत्थ य देवा उदाहरणं ॥ १५२

देवहरयम्मि देवा विसयविसविमोहिया वि न कयाइ ।

अच्छरसाहिं पि समं हास-किड्ढाइ वि करेति ॥ १५३ (गाथा ४१०-४११)

अनयोश्च तदुक्तैव व्याख्या—

निट्ठीवनं=मुखकफत्यागः । आदिशब्दात् प्रश्रवण-पुरीषा-ऽवील-ताम्बूलभक्षण-भोजनादिग्रहस्तेषाम् 'अकरणं' त्यागः । 'असत्कथा' स्त्री-राजादिघाता, अनुचितम्=अयोग्यमासनं=पीठकादि, आदिशब्दात् शयनादिपरिग्रहः । 'आयतने' जिनालये, 'अभोगः' अवस्थानादिपरिहारेण । अत्रार्थे देवा उदाहरणम् । 'देवगोहे' जिनालये, 'देवाः' अमराः, 'विषयविषमोहिता अपि' रागोत्कटा अपि, 'न कदाचित्' नैवाऽप्सरो-भिरपि 'समं' सार्धं हास्य-क्रीडाद्यपि कुर्वन्ति । यथा ते तथेदानीन्तनैरपि पुरुषैरिदं स्त्रीभिः सह चैत्यालये वर्ज्यमित्युक्तो गाथाद्वयार्थः ।

एवं च सो^१ महाणुभावो आसायणमकरेतो सव्वत्थ वि धम्माणुट्ठणे अविहिपरिहारपरो आजम्मं पि विसुद्धमभिगगहं परिपालेऊण सम्ममाराहगो जाओ त्ति ।

[सङ्काशश्रावकजीवकथानकं समाप्तम् १८]

❀

गतं सङ्काशजीवाख्यानकम् । अधुना सम्प्रतिनृपाख्यानकमाख्यायते । अपि च—

[१९. सम्प्रतिनृपाख्यानकम्]

सुर-असुर-जोइ-वणयर-विजाहर-गरवईहिं पणिवइओ । आसि जिणो सिरिवीरो वीरो^{१८} अप्पच्छिमो भरहे ॥ १

तेण 'चिराउयकलिओ' कलिऊण पंचमो गणहरिदो । निययपएऽणुण्णाओ सामि म्मो सुहम्मो त्ति ॥ २

तस्स विणेओ जंजू जंजूणयणिघसतुल्लतणुतेओ । सुर-गरवंदियचरणो अप्पच्छिमो केवल^{१६}हराणं ॥ ३

तत्तो गुणाणं पँहवो पँहवो णामं गणाहिवो जाओ । सुयकेवली महप्पा, तस्स य सीसो तओ जाओ ॥ ४

1 O D °वस्स बु° । 2 O D जिणाययणा° । 3 दृश्यतां सप्तविंशतित्तादारभ्यं पदत्रिंशत्तमं यावत् वृत्तदशकम् । 4 समालोक्यतामष्टादशैकोनविंशतिसङ्ख्यं वृत्तद्वयम् । 5 O D °व्वत्रैव । 6 A B °सणाइणि । 7 °लन-ता° । 8 O D देवगुहे । 9 A B सो ऊ(उ)ण म° । 10 A B °हं पाले° । 11 A B अवि य । 12 O D °रपहहिं । 13 "वीरा(रोड)गणोः" B पुस्तके टिप्पणी । 14 O D °चलणो । 15 O D °लघराणं । 16 O D पभवो पभवो ।

सेजंभवो त्ति सेजं भवोयही तारगो जओ जेण । दसवेयालियमेयं मणगस्सट्ठाइ णिज्जुं ॥ ५
 तस्सीसो जसमदो जसमदो गणहरो समुप्पण्णो । तत्तो च्चिय संभूओ संभूओ णाम वरसूरी ॥ ६
 तत्तो य भदवाहु त्ति भदवाहु जुगप्पहाणगणी । तस्स वि य थूलभदो सुथूलभदो गणी जाओ ॥ ७
 चउदसपुव्वधराणं अपच्छिमो जो इमम्मि भरहम्मि । उस्सप्पिणीइमाए अणेगगुणगारवघविओ ॥ ८
 जो मयरद्धयकरिकरडवियडकुंभयडपाडणपडिट्ठो । दददाढविउडियमुहो खरणहरो केसरकिसोरो ॥ ९
 दो सीसा तस्स तओ जाया दसपुव्वधारया धीरा । जेट्ठो अज्जमहागिरि अज्जसुहत्थी य अणुजेट्ठो ॥ १०

तओ तेसिं दुण्हं पि थूलभदसामिणा जुयंजुया गणा दिण्णा । तहा वि अइपीइवसेण एगओ चैव
 विहरंति । अन्नया कयाइ अनिययविहारेण विहरमाणा कोसंविणामणयारिं गया । तत्थ खुड्डलयवसहिवसेण
 पिहण्णिहं ठिया । तत्थ य तया महंतं दुब्भिकखं वट्ठइ । ततो अज्जसुहत्थिसाहुणो पविट्ठा भिक्खाणिमित्तं
 महाधणवइधणसत्थवाहगेहं । तओ पविसते^१ दट्ठण साहुणो सहसा सपरियणो अब्भुट्ठिओ धणसत्थवाहो ।
 वंदिया य साहुणो । आइट्ठा य भारिया जहा 'आणेहि ल्हुं सीहकेसरमाइयं पहाणाहारं जेण पडिहाहेमि
 भयवंते' । तव्वयणाणंतरमेव समाणिओ पहाणाऽऽहारो तीए । तओ समुब्भज्जमाणरोमंचकंचुएणं हरिसवसवि-
 सट्ठंतवयणकमलेणं पडिहाहिया मुणिणो, वंदिया य सपरियणेणं, अणुव्वइया य गिहदुवारं जाव । एयं च
 सव्वं दिट्ठं भिक्खट्ठा पविट्ठेणं एगेणं दमगेणं । तं च दट्ठण चित्तियं तेण, अवि य-

धन्ना अहो ! कयत्था एए च्चिय एत्थ जीवलोगम्मि । एवंविहे^२ वि एवं भत्तीए जे णमिज्जंति ॥ ११

नरलोयदुल्लहाणि य विविहपगाराणि भक्खभोज्जाणि । पज्जत्तीए अहियं ल्हंति दुब्भिकखकाले वि ॥ १२

अहयं तु पुण अधन्नो कयसणगासप्पमाणमित्तं पि । न य उवलभामि कत्थ वि बहुविहलल्लिं कुणंतो वि ॥ १३

जइ वि^३ य कंहंचि को वि हु अणिसं दीणाइं जंपमाणस्स । वियरइ कयसणगासं तह वि हु अक्कोसए अहियं ॥ १४

ता एए च्चिय मुणिणो आहाराओ जहिच्छलद्धाओ । मग्गामि किंचिमेत्तं करुणाए दिंति जइ कह वि ॥ १५

तओ एवं चित्तिऊण मग्गिया भत्तं तेण ते साहुणो । साहूहिं भणियं 'भद ! न एयस्स अम्हे सामिणो
 जाव गुरूहिं ण अणुण्णायं, ता गुरू चैव इत्थत्थे जाणंति' । तओ सो साहूणं पिट्ठओ गओ जाव दिट्ठा
 अज्जसुहत्थिसूरिणो, मग्गिया य । साहूहि वि कहियं जहा 'अम्हे वि मग्गिया आसि' । तओ गुरूहिं
 दिण्णसुयणाणोवओगेहिं 'पवयणाहारो भविस्सइ'त्ति णाऊण भणिओ 'जइ पव्वयाहि तो देमो ते जहि-
 च्छियमाहारं' । 'एवं होउ'त्ति तेण पडिवण्णे दिक्खिओ । अव्वत्तसामाइयं च दाऊण भुंजाविओ जहिच्छं ।
 तओ सिणिद्धाहारभोयणाओ जाया विसूइया । परिक्खीणत्तणओ य आउस्स समुप्पन्नमहावेयणासंगट्ठो
 मरेऊण अव्वत्तसामाइयप्पभावओ उप्पण्णो अंधयक्कुणालकुमारस्स उत्तो । को सो कुणालो ? कंहं वा अंधओ
 जाओ ? एयं साहेज्जइ-

अत्थि इहेव जंजुदीवे दीवे भारहे वासे गोह्लविसए सयलरम्मयागुणगणणिहाणं चणयगामो णाम
 गामो । तत्थ रिजुवेय-जजुवेय-सामवेया-ऽथव्वणवेयजाणगो सिक्खा-वायरण-कप्प-च्छंद-निरुत्त-जोइसविऊ
 मीमंसावन्नोहगो णायवित्थरवियाणगो पुराणवक्खाणणिउणो धम्मसत्थवियारचउरो चणी णाम माहणो । सो य
 महासावगो । तस्स य घरे वसहीए ठिया सुयसागराहिहाणा सूरिणो-

1 9 0 D तेण । 2 0 D चोइसपुं । 3 0 D या य कं । 4 0 D ते साहुणो दट्ठण सं । 5 0 D हेहिं
 एवं । 6 0 D वि हु य कह वि को । 7 A B दिण्णं सुयणाणोवओगपुव्वयं 'पव' । 8 0 D साविबो ।

अत्रया य तस्स माहणस्स भारिया साविती णाम पसूया उग्गयाहिं दाढाहिं दारयं । तस्स य णिव्वत्तवारसाहस्स कयं णामं चाणको त्ति । पौडिय सूरीण पाएसु कहिओ^१ दाढावुत्तंते । तओ आयरिएहिं भणियं 'राया भविस्सइ' त्ति । माहणेण य धरंगएण चितियं 'हा कट्ठं ! कट्ठं मम वि पुत्तो होऊण अणेगाण-
त्यसत्यणिवंधणं महारंभाइपावट्टाणकारणं रज्जं करेस्सइ^२ ? , ता तहा करेमि जहा न करेइ एस रज्जं' ति ।
घट्टाओ सिल्लगेण दाढाओ । तओ पुणो वि 'साहियं गुरूणं जहा 'घट्टाओ मए दारयस्स दाढाओ' । गुरूहिं
भणियं "दुट्ठु विहियं, जओ-

जं जेण पावियव्वं सुहं व असुहं व जीवलोगम्मि । अण्णभवकम्मजणियं तं को हु पणासिउं तरइ ? ॥१६
जं जेण जह व जइया अन्नम्मि भवे उवज्जियं कम्मं । तं तेण तया(हा) तइया भोत्तव्वं णत्थि संदेहो ॥१७
धारेजइ इंतो जलणिही वि कल्लोलभिण्णकुलसेलो । ण हु अण्णजम्मणिम्मियसुहा-ऽसुहो दिव्वपरिणामो ॥१८
ता णिच्छएण होयव्वं एएण पडंतरिएण राइणा" । तओ कमेण जाओ उम्मुक्कवालभावो चाणको ।
पट्टियाणि य तेण वि^७ चउदस विज्जाठाणाणि । परिणाविओ य समाणकुल्लं-सीलभारियं । उवरए य पियरम्मि
'सावगो' त्ति अप्पसंतुट्टो गमेइ कालं । अत्रया कयाइ सा वंभणी गया भाइवीवाहे पेइयधरं । आगयाओ
अण्णाओ^{१०} वि ईसरगेहपरिणीयाओ, तासिं च ताणि माया-पीइपरुहाणि माणुसाणि कुणंति गोरवं । अवि य-
धोवेइ को वि पाए, सुगंधतिल्लेहिं को वि मक्खेइ । नाणाविहेहिं उव्वट्टणेहिं उव्वट्टए को वि ॥१९
पहावेइ को वि, को वि हु वत्था-ऽलंकारमाइ अप्पेइ । को वि विल्लेवणमाणइ, किं बहुणा इत्य भणिएणं ? ॥२०
भोयण-सयणाईसु वि गोरवई परियणो पयत्तेण । विविहोल्लावकहाहिं आयरतरएण उल्लवइ ॥२१

तं च चाणक्कभजं 'अत्यहीण' त्ति काउं वयणमित्तेण वि ण को^{१२} वि गोरवेइ, कम्मं च कारेजइ ।
एगागिणी चेव एगदेसे चिड्डइ । वत्ते य वीवाहे विसर्जणकाले इयराण विसिद्धवत्थी-ऽलंकारा-ऽऽभरणेहिं महंतो
उव्वारो कओ, तीसे पुण इयरकयाइएहिं अप्पो चेव । तओ सा^{१३} 'धिसि धिसि दारेइभावस्स जत्थ
माया-वित्ताणि वि एवं परिभवं कुणंति'त्ति अट्टदुहट्टवत्संटा महाचिंतासोगसागरगया पत्ता पइगेहं । विट्ठा
चाणक्केण 'हा ! किमेय'^{१४} ? जमेसा पीइहराओ वि समागया सखेया उवलक्खेजइ !' त्ति चित्तेऊर्णं समाउच्छिया
खेयकारणं । ण य किंचि जंपेइ । तओ णिव्वंधेण पुच्छियाए जंपियं जहा "अहं 'तुज्ज दरिइस्स करे
विल्लग'त्ति काऊण भीया-वित्तेहिं वि अवमाणिया, 'अवमाणिय' त्ति काऊणावीई जाया" । तओ चितियं
चाणक्केण 'सल्लमेतत्, यतोऽर्थ एव गौरव्यः, न गुणाः । उक्तं च-

जातिर्यातु रसातलं गुणगणस्तस्याऽप्यधो गच्छतु,

शैलं शैलतटात् पतत्वभिजनः सन्दह्यतां वह्निना ।

सौ(शौ)र्ये वैरिणि वज्रमाशु निपतत्वर्थोऽस्तु नः केवलं,

धेनैकेन विना गुणास्त्वणलवप्रायाः स । इमे ॥ १५४ ॥

तथा-

धनैर्दुःकुलीनाः कुलीनाः क्रियन्ते, धनैरेव पापाजना निस्तरन्ति ।

धनेभ्यो विशिष्टो न लोकेऽस्ति कश्चिद्, धनान्यर्जयध्वं धनान्यर्जयध्वम् ॥ १५५ ॥

1 O D पाडिओ य सू^१ । 2 O D ओ य दा^२ । 3 A B इ त्ति, ता । 4 A B पसाहियं गुरूणं 'घट्टा' । 5 A B
या होयव्वं । 6 O D 'म्मनियकम्मनिम्मिओ देवपरि' । 7 O D वि चोहस । 8 A B लभारियं । 9 O D या
य क^१ । 10 A B ओ ईसर^{१०} । 11 O D 'मुहमाणुसा वि कु' । 12 C D कोइ । 13 O D 'ज्जाणकाले ।
14 O D 'त्था-ऽऽभरणा-ऽलंकाराइएहिं महं' । 15 A B सा चित्तेइ 'धिसि' । 16 O D 'सट्टमहा' । 17 A B 'र्थ ? त्ति
ज' । 18 O D ओ गया वि । 19 O D ण पुच्छिया । 20 O D -वित्तेण वि । 21 A B या इति काऊण ।
मू० शु० १३

किञ्च—

झीणविहवो न अघइ पुरिसो विण्णाण-गुणमहघो वि । धणवंतो उण णीओ वि गारवं वहइ लोगम्मि ॥२२
कुल-सील-गुणा सोडीर-चंगिमा तह य ललियमुल्लवणं । अकयत्थं सब्बमिणं होइ च्चिय अत्यरहियाणं ॥२३
कण्णकडुयं पि त्रयणं घेप्पइ अमयं व धणसमिद्धस्स । न उणो तं सयलकलाकलावकलियं पि अधणस्स ॥२४
जस्सत्यो तस्स जणो, जस्सत्यो तस्स वंधवा वहवे । धणरहिओ उ मँणूसो होइ समो दास-पेसेहिं ॥२५
ता वज्जियसंसारो सया समत्यो समत्यभुवणम्मि । मुणिणाहो व्व महेज्जइ विवुहेहिं वि नूण एसत्यो ॥२६
अणहुंतया वि हुंतीएँ हुंति, हुंता वि जंति जंतीए । ओजीइ समं णीसेसगुणगणा जयउ सा लच्छी ॥२७
ता सब्बप्पगारेहिं च्चैव अत्यो उवज्जियव्वो । अत्यि य पाडलिउत्ते नयरे नंदो नाम राया, सो य
वंभणाण सुवण्णं देइ, ता तत्य वच्चाभि' । त्ति संपहारिऊण गओ तत्य । पविट्ठो य कहिंचि दिव्वजोएण
पमत्ताणं दारवालाणं रायसभाए । दिट्ठं च रायनिमित्तमुवकप्पियमासणं, उवविट्ठो य तत्य । इओ य ण्हाय-
सव्वालंकारविभूसिओ सनेमित्तिओ समागओ तत्य नंदराया । चाणक्कं च दट्ठूण जंपियं नेमित्तिएण जहा
'देव ! एरिसे मुहुत्ते एस वंभणो रायसीहासणे निविट्ठो जारिसे नंदवंसस्स छायां अवहरिऊण ठिओ, ता
अरोसवंतेहिं सामेण विणएण य उट्टवेयव्वो । तओ राइणा दवावियमण्णमासणं । भणियं च दासचेडीए जहा
'भट्ट ! एयं रायसीहासणं, ता पसायं काऊण इत्थ उवविसह' । तओ चाणक्केण चित्तिं 'एयं चेवाजुत्तं जमदिण्णे
आसणे उवविसिज्जइ, एयं तु सब्बजहण्णं जमुट्ठिज्जइ' । त्ति सामथेऊण 'अस्तु, अत्र मे कुण्डिका स्थास्यति'
इति कुंडियं ठवेइ । पुणो अण्णं रइयमासणं तत्य तिदंडं । अन्नत्य जण्णोव्वीयं । एवं जं जं ठवेइ तं तं रुंधइ ।
तओ 'धट्ठो'त्ति रुट्ठेण राइणा पाएसु गहेऊण कड्ढुविओ । उट्ठित्ता य पँइण्णं करेइ, यया—

'कोशेन भृत्यैश्च निवद्धमूलं, पुत्रैश्च मित्रैश्च विवृद्धशाखम् । उत्पाद्य नन्दं परिवर्तयामि, महाद्भुमं वायुरिवोप्रवेगः ॥

जइ एयं न उप्पाडेमि तो एयं न छोडेमि'त्ति सिहाए गँठि वंधेइ । 'जं तुज्ज पिउणो रोयइ तं
करेज्जासु'त्ति भणमाणेहिं¹⁰ पुरिसेहिं अद्धयंदं दाऊण निच्छूढो । तओ णिगंगंतूण णयराओ चित्तिउमाढत्तो जहा
'कया मए कयत्थिज्जमाणेण कोहाभिभूएण माणमहापव्वयारूढेण अण्णाणवहलत्तमंधयारपडलावलत्तविवेयलोयणेण
महई पइण्णा, सा य णित्थरियव्वा । यत उक्तम्—

तरियव्वा वँ पइणिया, मरियव्वं वा समरे समत्थएण ।

असरिसजणउप्फेसणया न हु सहियव्वा कुले पसएण ॥ १५६ ॥

ता कहं नित्थरियव्व ?' त्ति चित्तयंतस्स पुव्वसमायणियं चडियं चित्ते गुरुवयणं जहा 'मए पडंतरि-
एण राइणा होयव्वं' । ण य तेसिं महाणुभावाणं वयणमण्णहा होइ । जओ—

अवि चळई मेरुचूला, अवराओ उग्गमिज्ज दिण्णाहो । मुंचेज्ज व मज्जायं जलणिहिणो, पडइ सगो वि ॥२९

नरय व्व उवरि होज्जा, ससिणो त्रिवं मुइज्ज अग्गी वि । ण य होइ अण्णहा तं विसिट्ठणाणीहिं जं दिट्ठं ॥३०

ता 'भवेसामि किं पि त्रिवं' ति । परिव्वायगत्तेसेणं गओ नंदस्स रण्णो मोरपोसगगामं । समुयाणंतो य
पयट्ठो मयहरगेहं । जाव पिच्छइ तत्य सँव्वाणि माणुसाणि उव्विग्गाणि । पुच्छिओ य चाणक्को तेहिं जहा
'भगवं ! जाणसि किं पि ?' । चाणक्केण भणियं 'सव्वं जाणामि' । तओ तेहिं भणियं 'जइ एवं ता अवणेहि
मयहरधूयाए चंदपियणदोहलयं, जओ दोहलयअसंपत्तीए कंठगयपाणा सा वराइ; ता देहि पसायं काऊण

1 O D लहइ । 2 O D मणुसो । 3 O D लोइणं । 4 O D भाये । दिट्ठं रां । 5 O D कं दट्ठं ।
6 O D व्हयं । 7 O D ठविज्जइ । 8 A B पयन्नं । 9 O D 'जासि' त्ति । 10 A B 'हिं अद्धं' ।
11 A B य पयणिणं । 12 A B वणइ । 13 O D सब्बमाणुं ।

माणुसभिक्वं' ति । तओ 'हंत ! भवियञ्चं इमीए गव्भे मम मणोरहाऽऽपूरणसमत्थेण केणावि सुपुरिसेण' ति चित्तिऊण भणियं चाणक्केण 'पूरेमि अहं इमीए दोहलयं जइ मे गव्वं पयच्छह' ति । तओ 'इमीए जीवमाणीए अण्णे गव्भा भविस्संति'त्ति सामत्थेऊण पडिन्नं तेहिं । सक्खिसमक्खं च काऊण काराविओ चाणक्केण पडमंडवो । पुण्णिमारयणीए य नहयलमज्झभागट्टिए ससहरे कयं उवरि छिदं । ठावियं च सब्बरसऽड्ढुखीर-दव्वसंजोगपडिउण्णं हेट्ठओ थालं । भणिया य सा 'पुत्ति ! तुज्झ निमित्तेण मए मंतेहिं आगरिसिऊण आणिओ एस चंदो ता पियसु' ति । तओ सा सह्रिसं 'चंदं'ति मन्नमाणी जत्तियं जत्तियं पिवइ तत्तियं तत्तियं उवरि पुरिसो उच्छाडेइ । अद्धपीए य 'किं गव्वो पडिउन्नो भवेस्सइ न व ?' ति परिकखणत्थं भणिया जहा 'चिट्ठउ ईत्तिओ, लोयाणं देज्जिही' । सा नेच्छइ । तेण भणियं 'जइ एवं ता पियसु, लोगनिमित्तमन्नमाणिस्सामि' । ति पूरिऊण दोहलयं दव्वोप्पायणणिमित्तं गओ धाउविवरेसु । तर्थं णाणाविहेहिं धाउवायप्पओगेहिं उवज्जियं पभूयं दविणजायं । आगओ य कालंतरेण तस्स गव्वस्स पउत्तिवियाणणत्थं । तओ पेच्छइ गामस्स वाहिं सयल-लक्खणसंपुण्णं दारयं रायनीईए रममाणं । अवि य—

धूलीविलिहियत्रहुदेस-णगर-गामाण मज्झयारम्मि । फरिह-ऽट्टालय-पायार-भवणउवरइयणगरम्मि ॥ ३१
धूलीमयसिहासणअभिरूढं डिभमंति-सांमंतं । नयराक्ख-त्रलाहिय-पडिहार-पुरोहिय-भडेहिं(?) डोहं ॥ ३२
भंडागारिय-तलवर-सेणावइ-कट्टियाइपरिगरियं । तेसिं वि य विलहंतं गामा-ऽऽगर-देसमाईणि ॥ ३३
सत्थाह-महायण-सेट्टि-पगइपभिईहिं विण्णविज्जंतं । एमाइ नरवरीसरनीईपरमं तयं दट्ठुं ॥ ३४
परितुट्ठो चाणक्को पुरओ होऊण कुणइ पत्यणयं । तस्स परिकखणहेउं विण्णएणं जंपए एवं ॥ ३५

'देवऽहं पि य देज्जउ किंचि पसायं विहित्तु' सो भणइ ।

'तुह गोउँलाइँ वंभण ! दिण्णाइं गेण्ह गंतूणं' ॥ ३६ ॥ [ग्रन्थाग्रम्—३०००]

तओ चाणक्केण भणियं 'देव ! गोउँलाइं गेण्हमाणो मारेज्जामि' । तेण भणियं 'वीर भोज्जा वसुंधरा' । तओ चाणक्केण 'विण्णाण-सूरत्तणाइं पि अत्थि, ता जोगो एस मम मणोरहाणं'ति चित्तिऊण पुच्छिओ एगो डिभो जहा 'कस्सेस दारगो ?, किं नामिंवेओ ?' । तओ डिभेण भणियं जहा 'एस मयहरधीयापुत्तो परिव्वायग-संतिओ चंदगुत्तो नाम । तओ 'एसो सो'त्ति हरिसभरणिभ्रंगेण चाणक्केण भणिओ चंदगुत्तो जहा 'अहं सो परिव्वायगो जस्स संतिओ तुमं, ता एहि वच्छ ! जा ते सच्चयं रायाणं करेमि' । तओ 'जमाणवेइ अज्जो'त्ति जंपमाणो लगो तप्पिट्ठओ चंदगुत्तो । चाणक्को वि डिभरूवाणं वुत्तंतं साहिय तं घेतूण पलाणो । मेलिऊण चाउरंगं वलं कओ चंदउत्तो राया । ठिओ अप्पणा मंतिपए । एवं च महासामग्गिं काऊण गया पाडलिउत्तं । रोहिऊण य तं ठिया । तओ नंदराया एयं णाऊण सब्बसामग्गीए निग्गओ । जायमाओहणं । अवि य—

वज्जंतत्तरनिस्सणं, खिप्पंतसेल्लमीसणं । पढंतभट्टवंदयं, आवेंतअद्धचंदयं ॥ ३७

धुस्संतनाम-गोत्तयं, भगंततिक्खकुंतयं । पढंतखगघाययं, मुच्चंतणेयसाययं ॥ ३८

छिज्जंतरायं चिचयं, तुट्टंतवम्मवंधयं । पढंतआयवत्तयं, मरंतभूरिसत्तयं ॥ ३९ ॥ इति ।

तओ एवंविहे समरभरे वट्टमाणे नंदरायजोहेहिं भग्गं चंदगुत्तसेण्णं, भयपराहीणं च महावायावधूय-अकालजलयपडलं व ज्जत्ति विलीणं दिसोदिसिं । तं च तारिसं दट्ठूण तुरंगमारूढा एगदिसिं गहाय पणट्ठा चंदगुत्त-चाणक्का । तेसिं च पिट्ठओ लग्गा आसवारा ।

1 O D °परिपुर्णं । 2 A B °रिसा । 3 A B इत्तियं । 4 O D °त्य य णा° । 5 O D सव्वलक्ख° ।
6 A B °विरइयव° । 7 O D °सांमंता । 8-9 A B गोयला° । 10 O D °मधिज्जो ? । 11 A B जहा णाणवेइ ।
12 O D °वंधयं । 13 O D यं ॥ ति ।

तओ 'मा नजीहामो' त्ति तुरंगे मुत्तूण पलायमाणा जाव चडिया सरोवरपालीए ताव पिच्छंति जच्चतु-
रंगमारूढं पिट्टओ समागच्छमाणं एगं पुरिसं । तं च ददूण भणियो चीरपक्खालणवावडो नीरंतटट्टिओ रायरयो
चाणक्केण जहा 'अरे रे ! लहं लहं पलायसु जओ भगं चंदगुत्त-चाणक्केहिं पाडलिउत्तं, गवेसिऊण घेप्पंति य
नंदवक्खिया' । तमायणिऊण पणट्टो रयो । गोवियो चंदगुत्तो पडमिणीसंडमज्जे । अप्पणा य रयगट्टाणे
ठिओ वत्थाणि धोविउमाट्तो । तओ पुच्छिओ आसवारेण जहा^१ 'रे ! दिट्ठा कत्थइ चंदगुत्त-चाणक्का ?' ।
चाणक्केण भणियं 'ण याणामि चाणक्कं, चंदगुत्तो पुण एस पडमिणीसंडमज्जे निळक्को चिट्ठइ' । तेण वि
णिरुवियो, दिट्टो य । तओ अप्पिओ तेण चाणक्कस्स अस्सो । तेण भणियं 'वीहामि अहमेयस्स' । तओ झाडे
बंधेऊण आसं, मोत्तूण खगमेगपासे, जलावयरणणिमित्तं जाव ओगुडिओ मुयइ आउगं ताव खगं गहाय
चाणक्केण विणिवाइओ । सदेऊण य चंदगुत्तं, चडेऊण आसे पलाणा । 'मा नजीहामो'त्ति भण्ण सो वि तुरंगमो
मुक्को । वच्चंतेण य पुच्छिओ चंदगुत्तो चाणक्केण जहा 'रे ! किं चित्तिं जं वेळं मए सिट्ठो ?' । चंदगुत्तेण
भणियं 'एवं चेव मे रज्जं भविस्सइ, अज्जो चेव जाणइ, ण गुरुवयणे वियारणा कायव्वा' । यत उक्तम्—

मिणगोणसंगुलीहिं गणेहिं वा दंतचक्कलाइं से ।

'इच्छं'ति भाणिकुणं कज्जं तु त एव जाणंति ॥ १५७ ॥

कारणविऊ कयाइं सेयं कायं वयंति आयरिया ।

तं तह सद्दहियच्चं भवियच्चं कारणेण तहिं ॥ १५८ ॥

जो गेण्हइ गुरुवयणं भणंतं भावओ विसुद्धमणो ।

ओसहमिव पिज्जंतं तं तस्स सुहावहं होइ ॥ १५९ ॥

तओ णायं जहा 'जोगो एसो ण कहिंचि विपरिणमइ' । पुरओ^१ वच्चंताणं छुहाए पीडिओ चंदउत्तो ।
तं एगत्य वणगहणे पमुत्तूण भत्ताणयणणिमित्तं जाव पविसई एगत्य गामे ताव पिच्छइ सम्मुहमागच्छंतं
चच्चियसव्वंगं उत्ताणियपोट्टं एगं वंभणं । तं च ददूण पुच्छियं चाणक्केण 'किमत्थि कत्सई गेहे भोजाइयं ?' ।
तेण भणियं 'अत्थि एगस्स जजमाणस्स गेहे पगरणं, तत्थ वंभणाणं जहेच्छाए दिज्जे भोयणं । अवि य—

दिज्जइ विविहो कूरो दहिएण करंविओ जहेच्छाए । अवगणियसत्तु-मित्तं ता वच्च तुमं पि तत्थेव ॥४०

अइभत्तो सो दाया भट्टाण विसेसओ अओ वच्च । इण्हिं चेव य भोत्तुं अहमवि तत्तो समायाओ' ॥४१

तओ भूँ तत्थ पविट्टं कोइ वियाणिही ता एयस्स चेव^२ पोट्टं फाडेऊण अहुणोवमुत्तमविणट्टं करंवयं
घेत्तूण वच्चाभि'त्ति चित्तिऊण तस्स पोट्टं फालिय पुडगं भरित्ता आगओ चंदगुत्तसमीवं । मुंजाविय जहिच्छं
चंदगुत्तं पुणो पट्टिया ।

रयणीए पत्ता एगत्य सन्निवेशे । तओ तत्थ भिक्खं भममाणा गया एगाए मयंहरआसीराए गेहे ।
इत्थंतरम्मि य तीए णियडिंभरूवाणं उत्तरियमेत्ता चेव परिविट्ठा विलेवी । तओ एणेण अयाणमाणेण वैल्लिण
छूटो तम्मज्जे हत्थो । दड्डो य सो जाव अकंदई ताव भणियो तीए 'पाविट्ट ! निब्बुद्धिय ! तुमं पि चाणक्क-
वंगलो' त्ति । तओ चाणक्केण नियनामासंकिएण पुच्छिया सा 'अम्मो ! को एस चाणक्को जस्स संतिथी तए एवं
उत्रमा दिन्ना ?' । तीए जंपियं "पुत्त ! सुम्मए कोइ चाणक्को, तेण य चंदगुत्तो राया कओ, खंधावारं च

1 O D तुरंगमे । 2 O D रतीरट्टिओ । 3 A B °हा 'कत्थह(इ) अरे दिट्ठा चंद° । 4 O D जंपियं । 5 A B °संपुडम° । 6 O D °ण चंद° । 7 A B °णवइ । 8 O D °ओ य व° । 9 A B छुहाइ । 10 O D °णे मोत्तूण । 11 A B °इ ताव एगत्य गामे पि° । 12 O D चच्चिक्रियस° । 13 A B °स्स य ने° । 14 A B मा पविट्टं तत्थ कोइ । 15 A B °व पिट्टं । 16 O D फालिऊण । 17 O D °यहरियाभीरीए । 18 O D बालएण । 19 O D °कंदेइ । 20 A B °या ते उव° ।

काऊण रोहियं पाडलिउत्तं, तओ नंदेण समरं काऊण सचंदगुत्तो विणासिओ, ता मुरुक्खो सो जो एयं पि ण याणइ जहा 'पढमं पासाणि धिपंपति, तओ पासेहिं गहिएहिं नगरं गहियमेव भवइ,' ता पुत्त ! एसो वि मम डिंभो तस्समाणो चेव जो ख्वाए पासाणि अवेत्तूण मज्जे हत्थं छुहइ" । तओ 'वालादपि हितं वाक्यं०' इति नीइवक्कं सुमरंतेण अमयमिव गहियं तव्वयणं ।

गओ हिमवंतकूडं नाम पव्वयं । तत्थ य पव्वयएण सवरराइणा सह कया पीई । भणिओ य सो जहा भिण्हामो पाडलिपुत्तं, अद्धमद्वेणं च विभइस्सामो रज्जं । तेण वि तहेव पडिवण्णं । तओ महासामग्गीए मंडलंतराणि ओयविंता पत्ता एगत्य णयरे । रोहियं च । सव्वपयत्तेण य लग्गाण वि न पडइ । तओ चाणक्को परिव्वायगवेसेण णगरवत्थुणिरिक्खणत्थं पविट्ठो अविभतरे । दिट्ठाओ य सुहलग्गपइट्ठियाओ^१ इंदकुमारियाओ । ताणं च पहावेणं ण पडइ तं णगरं । लोगो य आयत्तो पुच्छइ । चाणक्केण मायापवंचणित्तणेण जंपियं, अवि य— भो भो ! एरिसलग्गे इंदस्स कुमारियाओ एयाओ । इह ठाणे ठवियाओ न फिट्ठई रोहओ जेण ॥ ४२ लक्खणवलेण एयं मे णायं पच्चओ य इह एसो । अवणित्ताण य तुब्भं ओसरिही रोहओ किंचि ॥ ४३ अवणेति जाव ते वि इ ओसारइ ताव रोहयं किंचि । तो दिट्ठपच्चएणं जणेण मूलाणि वि खयाणि ॥ ४४

एवं च भंजेऊण णगरं गया पाडलिउत्तं । निस्संचारं च रोहिउं ठिया । करेइ य दिणे दिणे महासंगामं नंदो । एवं च वच्चंतेसु दिणेषुं जाव उवक्खीणो नंदराया ताव मग्गियं धम्मदुवारं । दिन्नं च 'तेहिं जहा एगरहेण जं सक्कसि तं^२ णीणाहि' । तओ नंदराया,

'धिद्धि त्ति रायलच्छी अदीहपेही मुहुत्तरमणीया । परिचइऊणाऽऽढत्ता एगपए दुज्जणसहावा ॥ ४५

खणमेत्तं रमणीया होऊण विणा वि कारणं सहसा । खलमहिल व्व विलुट्ठइ झड त्ति एसा अहह ! कट्ठं ॥ ४६

'इय चिंततो दो भज्जाओ एंगं च कन्नगरयणं पहाणरयणाणि य रहम्मि समारोवेऊण^३ निग्गओ । निग्गच्छंतस्स य सा कण्णया चंदउत्तं पलोयंती नंदेण भणिया 'आ पावे ! मम सव्वं पि रज्जं एएण गहियं तुमं पि एयं चेव पलोयसि ता गच्छसु'त्ति रहाओ उत्तारेऊण मुक्का । चंदगुत्तरहम्मि^४ समारुहंतीए भग्गा नव अरया । 'अवसउणो'त्ति मण्णमाणेण निवारिया चंदउत्तेण । चाणक्केण भणियं "मा णिवारेहि, 'णवपुरिस-जुगाणि तुह रज्जं होहि' त्ति महासउणो एस" । तओ समारुढी एसा कण्णगा । पविट्ठा य ते णगरं । विभत्तं दोहिं विभागेहिं सव्वं । एमीं य कण्णगा, दोण्ह वि अणुरागो तीए उवारिं । तओ चाणक्केण 'सत्तुकण्णया मा सोहणा न भवेस्सइ'त्ति चित्तिऊण भणिओ चंदगुत्तो 'जेट्ठभाया तुज्ज एसो, ता एयस्स चेव एसा हवइ'त्ति भणेऊण णिवारिओ चंदगुत्तो । पव्वयगपरिणावणत्थं च समाढत्ता सव्वसामग्गी । अवि य—

उच्चविया वरवेई संठवियं जलणकुंडमइरम्मं । मंगलत्तरं विसरं पव्वजियं भरियनहविवरं ॥ ४७

पज्जालियो य जलणो महु-धयसित्तो य विसमजालाहिं । लायंजली उ खित्ता जोइसिएणं खणंद्रे(१णद्वे)णं ॥ ४८

अंधारियं च गगणं तमालदलसामलेण धूमेणं । सुविसुद्धे वि इ लगे गणिए, दिव्वण्णभंतीए ॥ ४९

मुत्तीए संकंतो भूमिसुओ तक्खणम्मि नीयत्थो । एत्थंतरम्मि गहियो कण्णाइ करो णरिदेण ॥ ५०

जा परियंचइ जलणं राया ता बालियाकरगाओ । विसभाविय त्ति काउं घोरविसं रायणो झत्ति ॥ ५१

संचरियं तत्तो सो विसवेगऽऽभाहओ भणइ एवं । 'अई भाय ! भायवच्छल ! मरिज्जए चंदगुत्त'त्ति ॥ ५२

तो विसवेगं णाउं 'रुंभामि विसं'ति चंदगुत्तनिवो । जावाणवेइ पुरिसे भिउडिं ता कुणइ चाणक्को ॥ ५३

सुमरंतो नीईए वयणमिणं कल्लसिओ सचित्तेणं । 'अर्धराज्यहरं'^५ मित्रं यो न हन्यात् स हन्यते' ॥ ५४

1 A B वाच्यं । 2 CD महया ° । 3 OD °ओ । ताणं । 4 CD फिट्ठए । 5 A B ते जहा । 6 OD नीणेहि । 7 OD इइ चिं । 8 OD एवं(मे) च कण्णयं पहा° । 9 OD °ण निग्गच्छं° । 10 °म्मि य समा° । 11 OD °वा कण्ण° । 12 A B सयं । एगा । 13 CD °ना कण्ण° । 14 OD झइ भाइ ! भाइव° । 15 A B °रं मृत्यं यो ।

णाऊणं तव्भावं मज्झत्थो चैव संठिओ राया । पव्वयगो वि य पंचत्तमुवगओ वेयणक्कतो ॥ ५५

तओ दोसु वि रजेसु चंदगुत्तो चैव राया जाओ ।

इओ य नंदरायसंतिया पुरिसा चोरियं कुणंति । चाणक्को वि चोरग्गाहमग्गणत्थं परावत्तियवेसो भिक्खं भमइ । तओ पिच्छइ नलदामकुविंदं पडयं वुणमाणं, तस्स य पुत्तो रममाणो मंकोडएहिं खइओ । सो य रडंतो पिठणो णिवेयइ । तेण वि कुद्धेण मुइंगविळं खणेऊण कारीसं पक्खिविय सव्वे दह्वा । तओ 'सोहणो एस णयररक्खो'त्ति ठिओ चाणक्कचित्ते । वरं गएण सदावेत्ता ठाविओ तलारपए । तेण वि वीसासेत्ता भणिया सव्वे वि तक्करा जहा 'विलसह संपयं जहिच्छाए अम्ह चैव रज्जं' । तओ अण्णम्मि दिणे सव्वे वि सपुत्तदारा णिमंतिया । भोयणोवविट्ठाण य दाराइं पिहित्ता गेहं पज्जालिऊण उत्थाइया ।

तओ णगरस्स सुत्थे जाए पुणो वि 'को मज्झ अहिओ?' त्ति चिंतंतस्स कप्पडियत्तणे अदिन्नभिक्खो चडिओ एगो गामो चित्ते । रूसेऊणं तस्सोवरिं दिन्नो गामेळ्ळाणं खुद्दाएसो जहा 'रे! तुम्ह गामे अंवगा वंसा य संति, ता अंवगो छित्तूण वंसाण परिक्खेवं करेह' । तओ तेहिं गामेळ्ळाएहिं परमत्थमयाणमाणेहिं निय-बुद्धीए 'अंवगा रक्खणीय त्ति रायाएसो संभावेज्जइ' त्ति परिभावेऊण वंसे छिदिऊण अंवगाण पागारो कओ । तओ तं विवरीयवयणकरणछिइं लाइऊण सनर-नारि-डिंभरूव-चउप्पओ दाराणि पिहित्ता सव्वो पलीविओ गामो ।

तओ अन्नम्मि दिणे कोसणिरूवणं कुणंतेण दिट्ठं सव्वं सुण्णं भंडागारं । तप्पूरणत्थं च कया कूडपा-सया । ठावियं च नियपुरिससमेयं दीणारपडिउन्नं सुवण्णमयं थालं । भणइ य सो पुरिसो 'जो ममं जिणइ सो एयं थालं गेण्हइ, अह मया जिप्पइ तो एगं दीणारं देइ' । तओ तेण थाल्लोमेण पभूयल्लोगो रमइ, न य कोई जिणइ, जओ ते पासया तस्स पुरिसस्स इच्छाए पडंति ।

चाणक्केण य चित्तियं 'पभूयकालिओ एस उवाओ ता अन्नं उवायं पयट्ठेमि' त्ति । ता 'को उण उवाओ भवेस्सई ?, हुं नायं मज्जं पाएमि सव्वे कोडुंविणो जेण णियघरवत्ताए परमत्थं कहंति, जओ—

कुवियस्स आउरस्स य वसणं पत्तस्स रागरत्तस्स । मत्तस्स मरंतस्स य सव्भावा पायडा हुंति ॥ ५६
त्ति परिभाविऊण णिमंतिओ कोडुंविणिल्लोगो । प्राइओ सव्वो वि मज्जं, न य अप्पणा पियइ । तओ जाव सव्वे मत्ता ताव मयपराहीणो व्व तेसिं भावपरिक्खणत्थं जंपिउमादत्तो, अवि य—

दो मज्झ धाउरत्ताओ कंचणकुंडिया तिदंडं च ।

राया मे वसवत्ती, एत्थ वि ता मे होल वीएहि ॥ १६० ॥

अण्णो असहमाणो भणइ—

गयपोययस्स मत्तस्स उप्पइयस्स जोयणसहस्सं ।

पए पए सयसहस्सं, इत्थ वि ता मे होल वीएहि ॥ १६१ ॥

अन्नो भणइ—

तिलआढयस्स उत्तस्स निप्फण्णस्स बहुसइयस्स ।

तिले तिले सयसहस्सं, इत्थ वि ता मे होल वीएहि ॥ १६२ ॥

अन्नो भणइ—

नवपाउसम्मि पुण्णाएँ गिरिनइयाएँ सिग्घवेगाए ।

एगाहमहियमित्तेण णवणीएण पालिं वंधामि, इत्थ वि ता मे होल वीएहि ॥ १६३ ॥

अण्णो भणइ—

जच्चाण णवकिसोराण, तद्विवसेण जायमित्ताण ।

केसेहिं नहं छाएमि, इत्थ वि ता मे होल वाएहि ॥ १६४ ॥

अण्णो भणइ—

दो मज्झ अत्थि रयणाणि, सालपसई य गद्दभिया य ।

छिन्ना छिन्ना वि रुहंति, इत्थ वि ता मे होल वाएहि ॥ १६५ ॥

अन्नो भणइ—

सयसुकिलो णिच्चसुयंधो, भज्ज अणुव्वय णत्थि पवासो ।

निरिणो य दुपंचसओ, इत्थ वि ता मे होल वाएहि ॥ १६६ ॥

एवं च तेसिं भावं णाऊण मग्गिया जहोचियं दव्वइत्ता । गोहणइत्तो एगदिवसणवणीयं, आसवई एगदिवसजायतुरंगे, धण्णइत्तो सालिरयणाणि मग्गिओ । एवं भंडागार-कोट्टागाराणि पडिपुण्णाणि कयाणि । तओ सत्थचित्तो रज्जधुरमणुपालेमाणो चिट्ठइ ।

अह अण्णया कयाई संजायं महारोखं दुवालससंवच्छरियं दुब्भिकखं । अवि य—

छुहसुसियमयकलेवरसुनिरंतरसंकुलाइ धरणीए । जीवंतयलोगाणं संजाया दुग्गमा मग्गा ॥५७

जत्थ य पुरिसाएहिं खज्जंतं जाणिरुण जणणिवहं । गामाओ गामं पि वि न जाइ भयवेविरो लोगो ॥५८

जत्थ उ काइ पुरंधी नियपुत्तं भोयणं विमग्गंतं । मुत्तूण जाइ अण्णं देसं णियजीयकंखाए ॥५९

का वि पुणो णियजीवियलुद्धा अइघोरपावपरिणामा । मोत्तूण कुलं सीलं भक्खइ वावाइउं पुत्तं ॥६०

अन्ना वि सत्तवंता गयजीयस्सावि णिययतणयस् । अइणेहमोहियमणा वयणसे पक्खिवइ आहारं ॥६१

अन्ना वि रोवमाणं मग्गंतं भोयणे तओ कुद्धा । उव्वेइया छुहाए घायं दाऊण णिहणेइ ॥६२

जत्थ य भत्ता भज्जं मुंचइ, भज्जा वि णिययभत्तारं । जत्थ य भिक्खयरेहिं ण य लब्भइ किंचि काउं जे ॥६३

साहूण गिहत्थाण य गिहाओ गेहम्मि वंच्चमाणानं । हेज्जति गोवियाइं वि जत्थ डइल्लेहिं भत्ताइं ॥६४

किं बहुणा भणिएणं?, सव्वं असमंजसं तहिं जायं । अइघोरे दुब्भिकखे पाडलिपुत्तम्मि णयरम्मि ॥६५

इओ य अणागयमेव णाऊण तत्थ विहारक्कमागएहिं जंघावलपरिक्खीणेहिं सिरिविजयसूरीहिं तत्थेव वुट्ठावासं काउकामेहिं ठाविओ निययपए अण्णो सूरी । दिन्ना १० एगंतठियस्स वहु सीयिसओवएसा । पेसिओ^{१२} सवाल-बुट्ठाउलगच्छेण सह अन्नत्थ सुभिकखदेसे ।

तत्थ य दुवे खुड्डगा आयरियपडिबंघेण अइदूरं गयाण साहूण कहिंचि दिट्ठिं वंचेत्ता समागया गुरु-समीवं । वंदिया गुरुणो । णिवेइओ णिययाभिपयवुत्तंतो । गुरुहिं भणियं 'दुडु कयं जमागया, जओ इत्थ अमाया-पुत्तं दुब्भिकखं भविस्सइ, तौ वच्चह पुणो वि साहुमज्जे' । तेहिं भणियं 'तुम्ह चरणाराहणं कुणंताणं जं होइ तं होउ, जओ न चएमो तुम्ह पायमूलं मोत्तुं' । तओ धरिया सूरीहिं । जाए य पुव्ववणिए दुब्भिकखे जं किंचि सूरीणो मणोज्जं लहंति तं तेसिं वालगाणं पयच्छंति । तओ चितियं खुड्डएहिं 'ण एयं सुंदरं, जओ गुंरम्मि सीयमाणे का अम्हाणं गई भविस्सइ?', जओ—

जेण कुलं आयत्तं तं पुरिसं आयेरेण रक्खेह । ण हुं तुं वम्मि विणट्ठे अरया साहारया हुंति ॥६६

1-3 AB वाएह । 4 AB साइहिं, मनुव्वमज्जेकरियथे । 5 OD का वि पुं । 6 OD वाहयं पुं । 7 AB काउं जं । 8 OD पाटलिं । 9 OD बुट्ठां । 10 AB य कयएणं । 11 OD साइसं । 12 OD ओ य सं । 13 OD भिप्पेयं । 14 OD तो । 15 OD चल्लणं । 16 OD गुरुहिं सीयमाणेहिं का । 17 OD रक्खाहि ।

विगलियमयम्मि जरजजरम्मि हल्लंतदंतमुसलम्मि । होइ सणाहं जूहं जूहवइम्मि धरंतम्मि ॥६७

ता जो अम्हेहिं कुडुंतरिएहिं 'निसुणिओ अहिणवसूरीण गुरूहिं देज्जमाणो अंजणपओगो तं करेसु' त्ति । परोप्परं 'संविच्चीए तहेवाऽणुट्ठिओ, सिद्धो य । तेण य अंजणपपओगेण अदिस्समाणा दो वि गया राइणो चंदउत्तस्स भोयणमंडवं । उवविट्ठा य रण्णो उभयपासेसु । भोत्तूर्णं य णरवइयाले दिणे दिणे समागच्छंति । राया वि अण्णदिणोव्वरियभत्तप्पमाणे जाए अजिण्णभएण उट्टविज्जइ विज्जेहिं । एवं च एगजणभत्ते तिहिं जणेहिं मुज्जमाणे' अतिप्पमाणो दुच्चलीहोइ चंदउत्तो । तं च तारिसं दट्टण भणियं चाणक्केण 'किं तुमं पि दुक्कालिओ ? जेण दुच्चलो जाओ' त्ति । चंदगुत्तेण भणियं 'सच्चं, अज्जो ! ण याणामि कारणं, किंतु अहं ण तिप्पामि' । चाणक्केण चितियं 'नूणं को वि सिद्धो अवंतराओ एयस्साऽऽहारं भक्खेइ; अओ एस ण तिप्पइ' । तओ वीयदिणे पक्खित्तो सव्वत्थ भोयणमंडवे इट्ठालचुण्णो, दिट्ठा य दुण्हं वालवयसाणं पयपंती, णायं च जहा 'दो लहुवयसा सिद्धा समागच्छंति' । अन्नम्मि दिणे भोयणमंडवस्स दुवाराइं पिहित्ता कओ मज्जे धूमो । तेण य गलियं तल्लो-यणाणमंजणं । दिट्ठा य रण्णो उभयपासोवविट्ठा दुवे चेळया । तओ चंदगुत्तो 'अहमेएहिं विट्ठालिओ'त्ति विमणट्टम्मणो जाओ । तं च तारिसमवलोइऊण चाणक्केण भणियं, अवि य-

रे ! किं विमणो जाओ ? अज्जं चिय नूण सुद्धओ तं सि । बालकुमारजईहिं सह भुत्तो जं सि एगत्य ॥६८
को साट्टहिं समाणं भोत्तुं पावेइ एगथालम्मि ? । ता तं चिय सकयत्यो सुलद्धमिह जीवियं तुज्ज ॥६९
धण्णो य पुण्णभाई परमपवित्तो तुमं चिय णरिंद ! । लामा उ ते सुलद्धा जं वालमुणीहिं सह जिमिओ ॥७०
एए चिय सकयत्या जियलोएँ वज्जिऊण जे भोए । वालत्ते णिक्खंता जिणिदधम्मे जओ भणियं ॥७१
धण्णा हु वालमुणिणो वालत्तणयम्मि गहियसामण्णा । अणरसियणिव्विसेसा जेहिं न दिट्ठो पियवियोगो ॥७२

एवमणुसासेऊण चंदउत्तं विसज्जिया चेळया । अप्पणा य गओ गुरुसमीवं । भणिया य गुरुणो 'जइ तुम्भं पि सीसा एवं करेति ता कत्थऽण्णत्थ सोहणं भविस्सइ ? , ता णिवारेज्जह एए' । तओ गुरूहिं भणिओ चाणक्को जहा 'भद ! सावगो होऊण अप्पाणं विगोएसि ? , नाममित्तेण चैव तुट्ठो ? , एवंविहपमत्तयाए नित्थरि-हिसि संसारं ? , जमेएसिं' दुण्हं पि खुडुगाणं ण वहसि वट्टमाणिं, एएण चैव कारणेणं साहु अण्णत्थ पेसिया, एए उण वलिऊणाऽऽगया, ता किं इत्तियस्स पावारंभस्स अण्णं ते फलं भविस्सइ ? , उक्तं च-

जस्स ण जइणो गेण्हंति कह वि जत्तेण जोइयं दाणं ।

सो किं गिही ? , मुहा होइ तस्स घरवासचासंगो ॥ १६७ ॥

तथा-

प^१(व)छरि पाणिइ नवइं तैणि, अण्णु वि अण्णह उप्परि नाडइ ।

भल्लउ तावहिं जाणियइ, जावहि जलहरु विंदु न पाडइ' ॥ १६८ ॥

एयमायणिऊण लज्जिओ चाणक्को ।

'इच्छामो अणुसट्ठिं, जं उद्धरिओ अहं निवडमाणो । चोयणवरवहणेणं संसारमहासमुदाओ ॥७३

फासुयएसणिएणं अहापवत्तेण भत्तपाणेणं । कारेज्जह अणुदिवंसं अणुगाहं मज्जं गेहम्मि ॥७४

खमियव्वं च असेसं जमुवालंभेण खेइया सामि !' । इय भणिउं चाणक्को गओ य निययम्मि गेहम्मि ॥७५

तय य चित्तिउमाढत्तो 'हंतं खुडुओ व्व अदिस्समाणो जइ को वि वडरिओ विसं संकामेइ ता न सोहणं होइ, किंच पुव्वं पि विसकण्णगापओगाओ कहिंचि छुट्ठो एस राया, तो संपयं तहा करेमि जहा विसप्पओ-

1 'ता' इति A-Bपुस्तकयोर्नास्ति । 2 O D निसुओ । 3 A B सविच्ची° । 4 O D ण णर° । 5 O D 'णेहिं
अ° । 6 O D समत्थभोय° । 7 O D लामा हु ते । 8 O D °ए उज्जिऊण । 9 A B °सि खुडु° । 10 O D
पत्तरि । 11 O D वृणि । 12 O D सुद्धम्मि । 13 O D °दियहं । 14 O D खुडुय च । 15 O D वेरिओ ।

गाओ न चेव भयं हवइ' । त्ति संपहारेऊण सहमाणं सहमाणं भुंजाविओ विसमिस्समाहारं । रण्णो य धारिणी
णाम महादेवी । तीसे य पहाणगव्भाणुभावेण समुप्पण्णो दोहलओ, अवि य—

धण्णाओ कयत्थाओ ताओ जणणीओ जाओ नरवइणा । भुंजंति एगथाले सहेगसीहासणगयाओ ॥७६

किं ताण जीविणं ? विहलं चिय ताण गव्भउव्वहणं । जाओ न रण्णा समयं भुंजंती एगथालम्मि ॥७७

तओ तम्मि दोहले अपुज्जमाणे परिदुव्वलंगी संजाया । तारिसिं च दट्टूण पुच्छियं चंदगुत्तरण्णा
जहा 'पिए ।

किं तुज्ज नेय पुज्जइ साहीणम्मि वि मए?, किमहवा वि । भणिया केणइ किंचि वि दुव्वयणमणज्जकज्जेणं ? ॥७८

किं वा वि केणइ तुहं आणाए खंडणं कयं देवि ! ? । कस्स अयंडे^३ कुविओ जमराया अज्ज भो ! सहसा ? ॥७९

पडिभणइ धारिणी तो 'नेयाणं होइ देव । एगं पि । गव्भाणुभावजणिओ किंतु महं डोहलो एसो ॥८०

जइ नरवइणा सद्धि अहयं भुंजामि एगथालम्मि' । तो भणइ णिवो 'चेट्टसु वीसत्था, पूरिमो एयं' ॥८१

तओ वीयदिणे भोयणोवविट्ठो प'भणिओ तीए राया एगत्यभोयणं । तेण वि जाव तं तहेव पडिवन्नं ।
तओ णिवारिओ चाणक्केण जहा 'मा देहि महुरयभाविओ एस सब्बो वि तुज्ज संतिओ आहारो' । तओ दिणे
दिणे मगंतीए वि चाणक्कभएणं न देइ राया । अण्णदिणम्मि य अणागच्छंते चाणक्के मग्गिओ एगकवलं ।
दिण्णो य तेण । तओ जाव तं मुहगयमासाएइ ताव पत्तो चाणक्को । दिट्ठा य पलिसायंती । 'अहो ! अकज्जं,
अहो ! अकज्जं'ति भणमाणेण छुरियं गहाय पोइं फालेऊण कड्ढिओ दारगो । घयाइमज्जे^६ य धरिऊण पूरियाणि
अपुण्णदिणाणि । जणणीए^७ तं कवलं पलिसायंतीए पडिओ तस्स उत्तमंगे एगो विंदू, तेण तस्स विंदुसारो
चेव णामं कयं । वड्ढिओ देहोवचएण कलाकलावेण य । उवरए य पियरम्मि सो चेव राया जाओ । भणिओ
य धावीए जहा 'पुत्त ! सम्मं चाणक्कस्स वट्टेज्जसु' । सो वि तहेव वट्टइ ।

अण्णया य एगंतसंठिओ भणिओ णंदसंतिएण सुवंधुणा सच्चिवेण जहा 'देव ! जइ वि अम्हाणमुवरि-
तुव्वे अप्पसाया तहा वि जमेयस्स पट्टस्स हियं तमंहेहिं विण्णवेयव्वं, तत्थ जो एस चाणक्कमंती सो अईव-
खुहो, जओ एएण देवस्स जणणी आरडंती पोइं फालेऊण मारिया, ता तुव्वे वि पयत्तेण अप्पाणं रक्खेज्जह' ।
तओ राइणा पुच्छिया अंवघाई जहा 'अंन ! किमेयं सच्चं जं मह जणणी चाणक्केण विणासिया ?' । तीए
भणियं 'पुत्त ! सच्चं'ति । तओ कुविओ चाणक्कस्सोवरि राया । आगच्छंतं दट्टूण ठिओ ज्जत्ति परम्महो ।
इयरो वि पिसुणप्पवेसं णाऊण तओ चेव णियत्तऊण गओ नियगेहं । तत्थ दव्वं सयणवग्गं च जहोचियं
निजोजिऊण एगत्योवरगे मंजूसामज्जे गंधसमुग्गयं सपत्तयं छोहूण तालयाणि दाऊण णिग्गओ णयराओ ।
अणसणं गहाय ठिओ कारीसमज्जे इंगिणिमरणेण ।

इओ य अम्मघाईए भणिओ राया 'पुत्त ! दट्टु कयं जममच्चो परिभूओ, जओ एयसंतियं ते रज्जं पाणा
य' । त्ति भणिऊण साहिओ सब्बो वि पुव्वो वइयरो । 'ता खामित्ता सिग्घममाणेहि' । तमाइण्णेऊण राया वि
गओ सपरियणो चाणक्कसमीवं । खामेत्ता य भणइ 'एह पसायं काऊण घरं वच्चामो' । चाणक्केण भणियं 'सव्वं
परिचत्तं मए, जओ पडिवण्णमणसणं' । तओ निच्छयं णाऊण खामेत्ता वंदित्ता य गओ विंदुसारो णिययगेहं ।
सुवंधुणा वि 'जइ कह वि णियत्तइ ता ममं णिककंदं उप्पाडेइ^{१०}त्ति चित्तिऊण विण्णत्तो राया जहा 'देव !
चाणक्कस्स संपयं समसत्तु-मित्तभावस्स देवाणुमएण पूयं:करेमि ?' । राइणा वि 'एवं करेह' त्ति भणिए मायाए पूयं

1 O D तारिसियं च । 2 A B केण य । 3 O D ०डे सहसा, जमराया अज्ज परिकुविओ । 4 O D ०णं देव !
होइ एकं पि । 5 O D पणइओ । 6 A B ३ज्जेण धरे । 7 O D ०ए य तं । 8 A B ३माणेह । 9 A B मम ।
10 O D ०डेय त्ति ।

काऊण ध्रुवमुष्पाडेऊण वियालवेलाए कारीसमञ्जे इंगालं छोडूण गओ नियगेहे । इयरो वि तेण जलणेण डञ्जंतो सम्मं सहइ । अवि य-

देहं असुइदुगंभं भरियं बहुपित्त-मुत्त-रुहिराणं । रे जीव ! इमस्स तुमं मा उवरिं कुणसु पडिवंधं ॥ ८२
पुण्णं पावं च दुवे वच्चइ जीवेण णवरि सह एयं । जं पुण इमं सरिंरं कत्तो तं चलइ ठाणाओ ? ॥ ८३
तिरियत्तणम्मि बहुसो पत्ताओ तुमे अणेगवियणाओ । तो ताओ संभरंतो सहसु इमं वेयणं जीव ! ॥ ८४
नरयम्मि वि जीव ! तुमे णाणादुक्खाइँ जाइँ सहियाइँ । इण्हिँ ताँ सरंतो विसहेज्जसु वेयणं एयं ॥ ८५

किंच-

जाव नं मुंचामि लहुं पाणेहिं इत्थं जीयसदेहे । ताव इमं जिणवयणं सरामि सोमं मणं काउं ॥ ८६
एगो उ जाइ जीवो, मरइ य उप्पज्जइ य तह एगो । संसारं भमइ एगो, एगो च्चिय पावए सिद्धि ॥ ८७
नाणम्मि दंसणम्मि य तह य चरित्तम्मि सासओ अप्पा । अवसेसा दुब्भावा वोसिरिया जावजीवाए ॥ ८८
हिंसा-उलिय-चोरिक्के मेहुण्ण-परिग्गहे य निसिभत्ते । पच्चक्खामि य संपइ तिविहेणाऽऽहार-पाणाँइ ॥ ८९
जे मे जाणंति जिणा अवरहा जेसु जेसु ठाणेसु । ते हं आलोएमो उवट्ठिओ सम्मभावेणं ॥ ९०
छउमत्यो मूढमणो कित्तियमित्तं च संमरइ जीवो । जं च न सुमरामि अहं मिच्छा मिह दुक्कडं तस्स ॥ ९१
अण्णं च मज्झं संपइ जुत्तं अप्पहियमेव काउं जे । मरणम्मि समावण्णे तम्हा सुमरामि अरहंते ॥ ९२
इणमो अरहंताणं णमो, णमो तह य सब्बसिद्धाणं । आयरियुज्जायाणं णमो, णमो सब्बसाहूणं ॥ ९३
एवं सुहपरिणामो चाणक्को पयहिऊण णियदेहं । उववण्णो सुरलोगे विमाणमज्झम्मि तियसवरो ॥ ९४

सुबंधुणा वि पत्थावेण विण्णत्तो राया 'देव ! चाणक्कगिहेण पसाओ कीरउ' । णरवइणा वि 'तह'त्ति पडिवण्णे गओ तत्थ । दिट्ठं च तं सब्बं सुण्णं । सम्मं निरुवयंतेण दिट्ठं एगोवरगस्स ढक्कियं दुवारं । 'जं किंचि सारं तमित्थं भविस्सइ'त्ति चिंतंतेण विहाडियं जाव पिच्छइ मंजूसं । 'अरे ! पहाणरयणाणि इत्थं भविस्संति' त्ति भित्तूणं तालयाणि सा वि उग्घाडिया जाव समुग्गयं मघमंघंतगंधमवलोएइ । 'हुं वइरा इत्थं होहिंति'त्ति परिभावेऊण उग्घाडिओ । पेच्छइ य तत्थ पत्तयं सुंगंधिगंधियं । तओ गंधे अग्घाइऊण पत्तयं वाएइ । लिहियं च तत्थ-

'अग्घाइऊण गंधे एँए जो पियइ सीयलं सलिलं । मुंजइ मणोज्जंमुज्जं वरखाइम-साइमं चव ॥ ९५
जिंघइ सुगंधगंधे सुमणस-कप्पूरपभिइए रम्मे । पेच्छइ मणोहराँइ रूवाइं चित्तमाईसु ॥ ९६
वीणा-वेणुरवहुं कायलगीयाइयं निसामेइ । विलया-तूलि-उवाहणगाई फासे इ^{२६} सेवेइ ॥ ९७
किं बहुणा ? पंचणह वि विसयाण मणोहरं तु जो विसयं । मुंजइ सो जमगेहं वच्चइ णत्थेत्य संदेहो ॥ ९८
विहियसिरतुंडमुंडणवेसो पंतासणाइकयवित्ति । साहु व्व चिट्ठई सो धरइ जियं, अण्णहा मरइ' ॥ ९९
इय वाइऊण तत्तो चितइ मंती सुबंधुणामो सो । 'धिसि धिसि मह बुद्धीए मएण जो मारिओ तेण ॥ १००
मइमाहप्पं सो च्चिय चाणक्को धरउ जीवलोगम्मि । जेण मएण वि अहयं जियंतमयगो विणिम्मविओ' ॥ १०१
इय चित्तिऊण तो सो विण्णासेत्ता अणाहपुरिसम्मि । जीवियलद्धो घणियं चिट्ठइ वरसाहुकिरियाए ॥ १०२
किंतु अभवत्तणओ भावविहूणो भवम्मि भीमम्मि । भमिही अणंतकालं विसहंतो तिक्खदुक्खाइँ ॥ १०३

1 A B °गालमं(गं) छो° । 2 A B °व तुमं इमस्स उवरिं मा कु° । 3 A B °त्ता य तुमे । 4 O D ताय सरं । 5 A B न मुंचामि । 6 A B °गो वि जाइ । 7 O D °णाणं । 8 O D महं । 9 A B वि विदत्तो पत्थावेणं राया । 10 C D भन्तूण । 11 O D °मार्धंतं गंध° । 12 O D सुगंधगं° । 13 A B एयं जो । 14 O D °जमोज्जं । 15 O D य ।

तस्स य विंदुसारनरवइस्स पुहइतिलयाए देवीए अणुरत्तपत्तनियरो छायासमण्णिओ सुमणोवसोहिओ समाणंदियवहुजणो असोगतरु व्व संजाओ असोगसिरी नाम पुत्तो । सो य जुव्वणत्थो 'सव्वकलाकुसलो'त्ति णिवेसिओ पिउणा जुवरज्जपए । उवरए पियरम्मि सो चेव मंति-सामंताईहिं अहिसित्तो रज्जे । रज्जधुरं उव्वहंतस्स य समुप्पण्णो कुणालाहिहाणो पुत्तो । बालत्तणे चेव ठाविऊण जुव्वरायपए 'उवरयजणणीओ'त्ति सावक्कमाया-भएण पहाणमंति-परियणसमेओ दाऊण उज्जेणिं कुमारभुत्तीए पेसिओ^१ ।

तओ तत्थ अइसिणेहेण य पइदिणं पेसेइ सहत्थलिहियलेहे । अन्नया य कलागहणजोगं णाऊण कुमारं महंतए उदिसिऊण लिहियं लेहम्मि राइणा 'अधीयतां कुमारः' इति । पडिवाइऊण लेहं 'अणुव्वाणऽक्खरं' ति असंवत्तेऊण तत्थ चेव ठाणे मोत्तूण उट्ठिओ राया सरीरचित्ताए । रायपासोवविट्ठाए य कुमारसवक्किजणणीए 'कस्स राया सव्वायरेण लेहं लिहइ ?'त्ति चित्तिऊण वाइओ । नियपुत्तरज्जत्थिणीए य दिन्नो अगारस्सोवरि विंदू, मुक्को तम्मि चेव ठाणे । समागएण राइणा 'हत्थमुक्को लेहो पडिवाइओ वि पुणो वि पडिवाइयव्वो'त्ति वयणमसुमरंतेण संवत्तिओ । मुद्विऊण य दिण्णो लेहवाहयहत्थे । तेण वि गंतूण समप्पिओ कुणालस्स । तेण वि लेहयस्स । सो वायइत्ता ठिओ तुण्हिक्को । कुमारेण भणियं 'किं न वाएसि लेहं ?' । तहा वि न किंचि जंपइ । तओ सयमेव घेत्तूण वाइओ जाव पेच्छइ 'अधीयतां कुमारः' इति । तओ भणइ 'अम्ह मोरियवंसे सव्वत्थ अप्पडिहया आणा, ता जइ अइं पि तायस्साऽऽणं लंघेमि ता को अन्नो पालेस्सइ ?, किंच जइ एवं तायस्स पियं तो एवं चेव कीरइ' ति । तत्तसलायं गेहेऊण अंजियाओ दो वि अच्छीओ । इमं च सोऊण महासोगा-भिभूएण चित्तियं राइणा-

अन्यथैव विचिन्त्यन्ते पुरुषेण मनोरथाः । दैवेनाऽऽहितसद्भावाः कार्याणां गतयोऽन्यथा ॥ १०४

अण्णह परिचित्तेज्जइ सहरिसकंडुज्जएण हियएण । परिणमइ अण्णह च्चिय कज्जारंभो विहिवसेण ॥ १०५

ता 'किमंधस्स रज्जेणं ?'त्ति दिण्णो एगो गामो । सव्व(व)क्किपुत्तस्स य दिण्णा कुमारभुत्तीए उज्जेणी । कुणालो वि अईवगंधव्वेकलाकुसलो, गंधव्वे चेव पसत्तो चिट्ठइ ।

इत्थंतरम्मि सो कोसंवीदमगजीवो अज्जसुहत्थिसयासगहियअव्वत्तसामाइयप्पभावाओ समुप्पण्णो तस्स कुणालस्स भजाए सरयसिरीए गव्वम्मि पुत्तत्ताए । संजाओ य दोसु मासेसु वइक्कंतेसु जिण-साहुपू-यणाइदोहलो । पूरिओ य जहासत्तीए कुणालेण । पसूया य कालक्कमेण सरयसिरी । वद्धाविओ य दास-चेडीए कुणालो पुत्तजम्मेण । तओ 'चुल्लमायाए विहलीकरेमि मणोरहे, गिण्हामि णियरज्जं'त्ति चित्तिऊण निग्गओ गामाओ कुणालो अण्णायचरियाए । गायंतो पत्तो पाडलिपुत्तं । तत्थ वि मंति-सामंताईण गेहेसु गायमाणेण रंजियं सव्वं पि नगरं । भणिउं च पयइदो सव्वलोगो, अवि य-

'पच्छण्णवेसधारी हाहा-हूहूण को वि अण्णयरो । एसो किं वा वि सयं समागओ तुंबुरू नूणं ? ॥ १०६

किं वा गंधव्वेसो ?, किं वा वि हु किन्नरो, नरो अहवा ?' । एवं जंपंताणं लोगाणं रायपासम्मि ॥ १०७

संजाओ उल्लावो कोऊहलपूरिण तो रण्णा । हक्कारिओ कुणालो गायइ अह जवणियंतरिओ ॥ १०८

जम्हा उ 'पुहइपाला नियंति त्रियलिंदियं नरं नेय' । तम्हा अदूरपासे ठविओ सो जवणियंतरिओ ॥ १०९

गायंतेण य तेणं धणियं आवज्जिओ धरणिनाहो । भणइ 'वरं वरसु तुमं गंधव्विय । दिज्जए जेण' ॥ ११०

1 A B °याह दे° । 2 O D °ए य वि° । 3 O D °कयमा° । 4 O D °ओ । तत्थ । 5 अनुद्धाताक्षरम् = अशुक्काक्षरम् । 6 O D °ओ [सरीर]चित्ताए राया । 7 O D °ण य रा° । 8 O D °णेण्हऊण । 9 O D °ण्णा भुत्ती° । 10 O D °व्वपसत्तो चेव चिट्ठइ । 11 O D °पूयाह° । 12 O D °पयत्तो । 13 O D °घव्वो सो । 14 A B °ओ णरवरिंदो ।

तओ कुणालेण पढियं—

चंदगुत्तपुत्तो थं विंदुसारस्स नत्तुओ । असोगसिरिणो पुत्तो अंथो जायइ कागिणिं ॥१११

राइणा वि णाऊण णियतणयं वाहजलभरभरेज्जमाणलोयणेण अवणेऊण जवणियं णिवेसिओ णिय-
उच्छंणे । भणियं च 'पुत्त ! किमप्यं जाइयं ?' । तओ मंतीहिं भणियं 'देव ! न एयमप्यं किंतु पभूयं, जओ
राईणं रज्जं कागिणी भण्णइ । पिउणा भणियं 'पुत्त ! किमंधस्स रंजेणं ?' ति । तेण भणियं 'ताय ! पुत्तो मे
करेस्सइ रज्जं' । राइणा जंपियं 'कर्यां ते पुत्तो समुप्पण्णो ?' । तेण भणियं 'संपइ'त्ति । तओ राइणा वि
संपइ चैव णामं कर्यं । वत्ते य दसाहे आणावेऊण णिवेसिओ रज्जे । कालक्कमेण य जाओ पयंडसासणो
णरवई । साहियं च अद्धभरहं । ओयविया य वहु अणारियदेसा ।

अण्णया य उज्जेणिसंठियस्स णरवइणो जियंतसामिपडिमाचंदणमिच्चं अहासंजमविहारेणं विहरमाणा
समागया अज्जसुहत्थिसूरिणो । ते य कयाइ हट्टमग्गेण वच्चमाणा गया दिट्ठिगोयरमोलोयणठियस्स राइणो ।
दट्ठण य चित्तियमणेण 'हंत ! कहिंचि' मम दिट्ठपुव्वं व्व पडिहासंति एए । 'कत्थ मण्णे दिट्ठपुव्वं ?' त्ति ईहापोह-
समुव्वभूयसंभमवसपरिक्खलमाणमगण-गवेसणं कुणमाणो णिवडिओ ओलोयणे । तओ पच्चासण्णपरियणेण सित्तो
चंदणरसाइणा, वीइओ तालविटवीयणगाईहिं । खणंतरेण य पुव्वजाइं सरेऊण उट्ठिओ समाणो गओ
सूरिसमीवे । वंदिया सूरिणो । भत्तिभरनिव्वभरोद्धुसियरोमणिवहेणं पप्फुल्लवयणसयवत्तेणं भालवट्ठणिहियकर-
कमलेण विण्णत्तं णरवइणा 'भगवं ! जिणधम्मस्स किं फलं ?' । [सूरिणा जंपियं] 'सग्ग-मोक्खा फलं' ।
राइणा जंपियं 'सामाइयस्स किं फलं ?' । सूरिणा लवियं 'अव्वत्तस्स रज्जाइफलं' । तओ संजायपच्चएण भणियं
'एवमेयं, णत्थि संदेहो, परं किमोलक्खह न वा ममं ?' । तओ सूरीहिं सुओवओगं दाऊण भणियं 'सुट्ठु ओलक्खामो,
जओ तुमं कोसंवीए मम सीसो आसि' । तओ सवित्सेसंभत्ति-वहुमाणसमुव्वभूयसंभमवसपरिक्खलमाणस्सक्खर-
वयणविण्णासेण पुणो वि वंदिया सूरिणो । अवि य—

दुक्खत्तजंतुसंताणसुक्खसंदोहदायग ! गुणहु ! । करुणाणीरमहोयहि ! विसिद्धसुयणाणसंपण्ण ! ॥११२
मिच्छत्ततिमिरदिणयर ! दप्पियं परवाइवारणमइंद ! । नर-विज्जाहर-सुरनय ! तुंज्ज णमो होउ मुणिणाह ! ॥११३
जइ तइया मह करुणं न करेत्तो सामि ! तं सि जियजणय ! । तो णिच्छएण अहयं निवडंतो दुहसयावत्ते ॥११४
तुह पायपसाएणं अणणसरिसं इमं मए रज्जं । पत्तं, ता इण्हि पि वि जं कायव्वं तमाइससु ॥११५

तओ सूरीहिं भणियं 'भइ ! धम्मपहावो एस्स, ता संपयं पि तत्थेव जत्तं कुणसु' । तओ 'जमाईसंति
गुरुपाय'त्ति भणिय गहिओ सावगधम्मो । तप्पभिई च

चंदइ जिणिदत्तिवे पूयइ अट्ठप्पयारपूयाए । गुरुपज्जुवासरओ पडिल्लाहइ समणवरसंघं ॥११६
दीणाईणं दाणं देइ जहेच्छाइ कुणइ जीवदयं । पंगरणवणियं विहिणा कारवइ जिणेदवरभवणे ॥११७
गामां-SSगर-नगराइसु जिणवरभवेणेहिं मंडिया वसुहा । उच्चुंगधयवडेहिं तेण कया पुहइणाहेण ॥११८
समणाण सुविहियाणं तेणं सुस्सावएण नरवइणा । पच्चतियरायाणो सव्वे सदाविया सिग्घं ॥११९
कहिओ य तेसिं धम्मो वित्थरओ गाहिया य सम्मत्तं । अप्पाहिया यं वहुसो समणाणं सावगा होह ॥१२०
अह तत्थेव ठियाणं ताणुज्जेणीइ जिणहरे जत्ता । पारद्धा तीइ रहो विणिग्गओ महविभूईए ॥१२१

1 श्लोकोऽयं बृहत्कल्पभाष्ये २९४ तमः । 2 O D उ । 3 O D °णनयणजुअलेण अव° । 4 O D रज्जेणं ? ।
तेण । 5 O D °या पुत्तो । 6 O D °ण लवियं 'ताय ! संपइ'त्ति । 7 A B °चि दिट्ठ° । 8 O D °हावुहमगण-
(ण)-गवेसणं । 9 A B °णा य(प)लवि° । 10 A B °वमेवं । 11 A B °सवहुमाण-भत्तिससु° । 12 O D °यवरवाइ° ।
13 O D तुम्ह । 14 A B °इसइ । 15 प्रस्तुतप्रकरणस्यैव वैशतितमादारभ्य षटत्रिंशत्तमं यावत् वृत्तम्, तत्र
वृत्तदशके वर्णितविधिना इत्यर्थः । 16 O D °यरुवे कार° । 17 A B °वणेषु मं ।

अवि य—

मंभ-मेरि-भाणयसदाउल्ल, जयजयसद्विहियकोलाहल्ल ।
 काहल-संख-करडसहुब्भडु, पवणोद्धयउदंडसुधयवडु ॥१२२
 मडल-तिलिम-पडहकयपेटुरवु, भवियह विणिहयघोरमहाभवु ।
 वेणु-वीण-सौरंगियतारउ, रयणविणिम्मियरूवयसारउ ॥१२३
 कंसालय-कंसियसहुक्कडु, जणसम्मदसेरकयसंकडु ।
 झल्लरिरावभरियगयणंगणु, नच्चिरसिंगारियविविहंगणु ॥१२४
 महुरगेज्जविम्हावियनरगणु, कुसुमोमालिउ नं नंदणवणु ।
 उल्लसंतरासयसयसंकुल्ल, मुहलविलयगेज्जंतसुमंगल्ल ॥१२५
 धरि धरि कीरमाणआरत्तिउ, कमिण पडिच्छमाणजणभत्तिउ ।
 इय अणेयअइसइगुणजुत्तउ, संपइरायह गेहि पडुत्तउ ॥१२६
 तो नरनाहु चित्ति विहसेविणु, निग्गउ अघु महग्घु लएविणु ।
 पूयवि रहु रोमच्चियगत्तउ, अणुगच्छइ सामंतिहिं जुत्तउ ॥ १२७

तओ तमच्चवुयभूयं रहमहिमं निएऊण भणिया सव्वे वि सामंता 'जइ मं मण्णह तो तुब्भे वि सरज्जेसु एवं करेह' । तेहिं पि तहेव कयं । अत्राऽर्थे निशीथगाथाः—

जइ मं जाणह सामिं समणाणं पणमहा सुविहियाणं ।
 दव्वेण मे न कज्जं एवं खु पियं कयं मज्झ ॥ १६९ ॥
 वीसज्जिया य त्तेणं गमणं घोसावणं सरज्जेसु ।
 साहूण सुहविहारा जाया पच्चंतिया देसा ॥ १७० ॥

घोसावणं = अमाघाताद्युद्धोषणारूपाम् ।

अणुजाणे अणुजाई पुप्फारुहणाई उक्किरणगाई ।
 पूयं च चेइयाणं ते वि सरज्जेसु कारंति ॥ १७१ ॥

अनुयानं=रथयात्रा । तत्राऽनुयाति स राजा समस्तसामन्तादिपरिवृतः । पुष्पारोहणान्युत्किरणगानि=रथ-
 पुरतः पुष्पवृष्ट्यादिरूपाणि । चैत्यपूजां च राजा करोति । तच्च दृष्ट्वा तेऽपि स्वराज्येषु सर्वं कुर्वन्ति ।

अत्रया कयाइ पुव्वरत्तावरत्तकालसमयंसि ठियं संपइराइणो चित्ते जहा 'पईट्टेमि अणारियदेसेसु साहूण
 विहारं' । ति चित्तेऊण भणिया अणारिया 'जहा जहा मम पुरिसा तुब्भे करं मगंति तथा तथा देज्जह' । तओ
 पेसिया साहुरूवधारिणो पुरिसा । भणंति य ते जहा 'अहं एवं एव वायालीसदोसविसुद्धवसहि-भत्त-पाण-वत्थ-
 पत्ताइयं देज्जइ, ईमं इमं च अण्णं पटणाइयं कज्जइ, तओ राइणो पियं भवइ' । अणारिया वि राइणो तोस-
 णत्थं तहेव सव्वं करंति । एवं च साहूसामायरीभाविएसु अणारियचित्तेसु विण्णत्ता सूरिणो जहा 'भयवं ।
 किमणारिएसु न विहरंति साहूणो ?' । गुरूहिं भणियं 'जओ नाणाई नोवसपंपंति' । रण्णा भणियं 'किं कारणं
 नोवसपंपंति ?' । सूरीहिं भणियं 'न-याणंति ते सामायारिं' । रण्णा जंपियं 'जइ एवं तो पेसह साहूणो, पेच्छह
 सरूवं' । तओ रण्णो उवरोहेण पेसिया सूरीहिं अणारिएसु कइवि संवाडगा । तओ ते ददूर्णं 'रायसंतिया एए

1 A B °पडरु । 2 O D °यहं वि° । 3 A B °सारंगय° । 4 O D °मेयवि° । 5 A B °मालिय नं ।
 6 C D उल्लल्लत्त° । 7 A B °यानं रथयानं रथयात्रा । 8 O D °या य क° । 9 O D पयट्टेमि । 10 O D पूवं
 वायालदोस° । 11 A B इमं च अ° । 12 O D °यारीए भावि° । 13 O D रत्ता य भ° । 14 O D °ण 'रण्णो सं° ।

बलाहिय'त्ति मण्णमाणा जहासिक्खवियसामायारीए सव्वं पयच्छंति । तओ साहूहिं आगंतण अज्जसुहत्थिणो णिवेइयं जहा 'सव्वत्थ सुहविहारो, उस्तपंति' णाणाईणि' । एवं च संपहराइणा अणारियदेसेसु वि साहूण विहारो पयट्ठिओ । ते य धम्मसिक्खागहणेण तप्पभिइं भद्दगा जाया । भणियं च णिसीहे-

समणभदभाविएसुं तेसुं देसेसु एसणाईहिं ।

साहू सुहं विहरिया तेणं ते भद्दगा जाया ॥ १७२ ॥

उदिण्णजोहाउलसिद्धसेणो, स पत्थिवो निज्जियसत्तुसेणो ।

समंतओ साहूसुहप्पयारे, अकासि अंधे दमिले य घोरे ॥ १७३ ॥

कयाइ तेण राइणा पुव्वभवोदरियत्तणं सुमरेऊण कया चउसु वि नयरदुवारेसु महासत्तायारा । तत्थ दिज्जेए अवारियसत्तु-मित्तं महादाणं । उव्वरियं च महाणसियाणं भवइ । ते रण्णा पुच्छिया 'उव्वरियसेसं कत्तु भवइ ?' । तेहिं भणियं 'देव ! अम्हाणं' । तओ रण्णा ते समाइट्ठा जहा 'तुव्वे तं साहूणं देज्जह, अहं तुम्हाणं दव्वं दाहामि' । ते 'तह'त्ति पंडिवज्जेऊण रायाएसं, तं साहूण दिंति । नगरे य भणिओ कंदुइग-नेस-त्थिय-दोसियाइओ सव्वो वि लोगो जहा 'जं साहूणं उवगरइ तं सव्वं देज्जह, अहं मे मोछं दाहामि' । तओ लोगो तहा काउमारद्धो । अज्जसुहत्थिसूरी पुणं एयं जाणमाणो वि सिस्ताणुराणेण ण णिवारेइ ।

इओ य अज्जमहागिरी विभिण्णोवासए ठिया । तेहिं च चोइया अज्जसुहत्थिणो जहा 'कीस अज्जो ! जाणमाणा वि रायपिंडमणेसणियं च गेण्हह ?' । अज्जसुहत्थिणा भणियं "जहा राया तहा पय'त्ति रायाणमणुयत्तमाणा एए पयच्छंति" । तओ 'माइ'त्ति काऊण रुट्ठेहिं अज्जमहागिरीहिं भणिओ जहा 'अज्जो ! तुमं मम अज्जप्पभिइं विसंभोगो । भणियं चाऽऽगमे-

संरिकप्पे सरिछंदे तुल्लचरित्ते विसिट्ठतरए वा ।

साहूहिं संथवं कुज्जा णाणीहिं चरित्तजुत्तेहिं ॥ १७४ ॥

सरिकप्पे सरिछंदे तुल्लचरित्ते विसिट्ठतरए वा ।

आएज्ज भत्त-पाणं सएण लाभेण वा तूसे ॥ १७५ ॥

एयं च सोऊण आउट्ठो अज्जसुहत्थी मिच्छादुक्कडं दाऊण भणइ 'न पुणो एवं काहामि, खमह मह एगावराहं' । तओ पुणो वि संमुत्तो । संपइराया वि रज्जं काऊण विसुद्धं सावगधम्ममणुपालेऊण गओ देवलोगं । सुमाणुसत्ताइकमेण य सिद्धिं पावेत्सइ त्ति ।

गतं सम्प्रतिनृपाख्यानकम् ।

*

इति वृत्तार्थः ॥ ३७ ॥

भणितमपूर्वचैत्यनिर्माणम् । अधुना तस्य परकृतचैत्यानां च यत् कृतं तत् प्रकरणोपसंहारं च वृत्तेनाऽऽह-

देज्जा दवं मंडल-गोउलाइं, जिण्णाइं सिण्णाइं समारएज्जा ।

नट्ठाइं भट्ठाइं समुद्धरिज्जा, मोक्खंगमेयं खु महाफलं तिं ॥ ३८ ॥

1 O D °हत्थीण णिं । 2 O D ति य णा° । 3 A B दिवारि (? द्वावि)जए । 4 O D पडिच्छिऊण । 5 O D णं जाण° । 6 O D °णवत्तं । 7 इमे गाथे वृहत्कल्पमाप्ये ६४४५-४६ तस्यौ । 8 O D तुस्से । 9 E ति ॥ जिण्णचेइयाणं ति वीर्यं ठाणं ॥ इ ॥ ।

'देज्'ति दद्यात्=प्रयच्छेत् । 'दव्'ति द्रव्यं=वित्तम् । 'मंडल-गोउलाइं'ति मंडलानि=जनपदान्, गोकुलानि=गोत्रजान् तान्यपि दद्यादिति सम्बन्धः । 'जिण्णाइं'ति जीर्णानि=जर्जरीभूतानि । 'सिण्णाइं'ति खिन्नानि=भूखेदादिनाऽधिकं दुर्बलीभूतानि । 'समारएज्'ति समारचयेत्=सन्धयेदित्यर्थः । 'नट्टाइं'ति नष्टानि=भूतलसमीभूतानि । 'भट्टाइं'ति भ्रष्टानि=तत्प्रदेशस्याऽप्यलक्ष्यतया नाशमुपगतानि । 'समुद्धरिज्'ति समुद्धरेत्=पुनर्नवीकुर्यात् । यतः 'भोक्खंगं'ति मोक्षाङ्गं=निर्वाणाङ्गम् । 'एयं'ति एतत्=पूर्वाक्तम् । 'महाफलं'ति बृहत्फलमित्यर्थः । इतिः=प्रकरणपरिसमाप्ताविति वृत्तार्थः ॥ ३८ ॥

श्रीदेवचन्द्राचार्यविरचिते मूलशुद्धिविवरणे द्वितीयं स्थानकं विवरणतः सम म् ॥

[जिनागमाख्यं तृतीयं स्थानकम्]

व्याख्यातं द्वितीयस्थानकम् । सम्प्रति तृतीयमारभ्यते । अस्य च पूर्वेण सहायमभिसम्बन्धः—पूर्वत्र जिनभवनकृत्यमुक्तम्, तच्चाऽऽगमादेव जायत इति तत्स्थानकं वाच्यम् । तस्य च तन्माहात्म्यख्यापक-
मादिवृत्तमिदम्—

देवाहिदेवाण गुणायराणं, तित्थंकराणं वयणं महत्थं ।

मोत्तूण जंतूण किमत्थि ताणं, असारसंसारदुहाहयाणं ? ॥ ३९ ॥

‘देवाहिदेवाणं’ति^१ देवाधिदेवानाम्, देवाः=पुरन्दरादयस्तेषामधिदेवाः=नायका जिनाः, अतस्तेषां सम्बन्धि वचनं मुक्त्वा नाऽन्यत् त्राणमस्तीति सम्बन्धः । ‘गुणायराणं’ति गुणाकराणाम्, गुणाः=शान्त्यादयस्तेषामाकराः=उत्पत्तिभूमयो गुणाकराः । यथा ह्याकरेषु यानि वस्तून्नुत्पद्यन्ते तानि तेषूच्चीयमानान्यपि न त्रुष्यन्ति, एवं भगवद्गुणा अपि वर्ण्यमाना न निष्ठां यान्तीत्यभिप्रायः । उक्तं च—

मइ-सुयतुरियतुरंगमसणाहओहीमणोरहरहेण ।

जस्स गुणत्थुइपंथे अंतं पत्तो न सक्को वि ॥ १७६ ॥

अन्यदेवा अप्येवंविधा भविष्यन्तीत्याशङ्क्यापनोदार्थमाह—‘तित्थंकराणं’ति तीर्थकृताम्, तरन्त्यनेन प्राणिन इति तीर्थं द्रव्य-भावमेदाद् द्विधा । तत्र द्रव्यतीर्थं नद्यादिषु समवतारः, न तेनाऽत्राऽधिकारः । भावतीर्थं तु संसारसागरोत्तारणसमर्थं चतुर्विधश्रीश्रमणसङ्घरूपं प्रथमगणधररूपं वा, तत् कुर्वन्तीति तीर्थङ्कराः । अतस्तेषां ‘वयणं’ति वचनम्=आगमः । ‘महत्थं’ति महार्थं=प्रभूतवाच्यम् । उक्तं च—

सव्वनईणं जा होज्ज वालुयां सागराण जं सल्लिलं ।

तत्तो वि अणंतगुणो अत्थो एगस्स सुत्तस्स ॥ १७७ ॥

‘मोत्तू’ति [मोत्तूण त्ति] मुक्त्वा=विमुच्य । ‘जंतूण’त्ति जन्तूनां=शरीरिणाम् । ‘किमत्थि’त्ति किमस्ति ?, न किञ्चिदित्यभिप्रायः । ‘ताणं’ति त्राणं=शरणम् । कथम्भूतानां जन्तूनाम् ? ‘असारसंसारदुहाहयाणं’ति असारसंसारदुःखाहतानाम्, असारः=निःसारः, संसारः=चतुर्गतिरूपस्तत्र दुःखम्=अशर्मरूपं तेनाऽऽहतानां=पीडितानामिति वृत्तार्थः ॥ ३९ ॥

जिनवचनमेव त्राणं नाऽन्यदित्युक्तम्, तच्च यथा त्राणं भवतीति तथा सार्धरूपकत्रयेणाऽऽह—

नज्जंति जं तेण जिणा जिणाहिया, भावा मुणिज्जंति चरा-ऽचरं जगं ।

संसार-सिद्धी तह तग्गुणा-ऽगुणा, तक्कारणाइं च अणेगहा तहा ॥ ४० ॥

धम्मा-ऽधम्मं गम्मा-ऽगम्मं गम्मए आगमेणं,

कज्जा-ऽकज्जं पेज्जा-ऽपेज्जं जं च भोज्जं न भोज्जं ।

जुत्ता-ऽजुत्तं सारा-ऽसारं मज्झिमा-ऽमज्झिमं च,

भक्खा-ऽभक्खं सोक्खा-ऽसोक्खं जेण लक्खंति दक्खा ॥ ४१ ॥

1 A B इति स्थानं । 2 A B ल्यंगरा । 3 O D ति देवाः पुर । 4 O D °ना निष्ठां न या । 5 O D चतुर्वर्णश्री । 6 A B °या सव्वउयहिजं तोयं । 7 O D एत्तो । 8 O D °यः । 1-त्राणं । 9 O D लक्खंति, B लक्खंति ।

सद्वासंवेगमावन्ना भीया दुक्खाण पाणिणो ।

कुणंता तत्थ वुत्ताइं पावंति परमं पयं ॥ ४२ ॥

तम्हा एसो दुहत्ताणं ताणं सत्ताणमागमो । ४३ पू० ।

‘नज्जंति’त्ति ज्ञायन्ते=अवबुध्यन्ते । ‘जं’ति यत्=यस्मात् । ‘तेणं’ति तेन=आगमेनेति सण्टङ्कः । ‘जिण’त्ति जिनाः=तीर्थकरा अतीता-ऽनागत-वर्तमानाः । तथा ‘जिणाहिया भावा मुणिज्जंति’त्ति जिनाहिताः=पारगतप्रतिपादिताः, भावाः=जीवादिपदार्था औदयिकादयो वा, मुण्यन्ते=अवगम्यन्ते । ‘चराऽचरं जगं’ ति चरा-ऽचरं=त्रस-स्थावररूपम्, जगत्=त्रैलोक्यम्, तेनैव ज्ञायत इति योगः । ‘संसार-सिद्धि’त्ति संसार-सिद्धी=भव-मोक्षौ । तत्र संसारः=चतुर्गतिरूपः, उक्तं च-

संसरणं संसारो सुर-नर-तिरि-नरयगइचउक्कम्मि ।

सिद्धिश्च=अष्टप्रकारकर्ममलरहितजीवस्वरूपावस्थानम् । उक्तं च-

मोक्खो उ कम्ममलवज्जियस्स जीवस्सऽवत्थाणं ॥ १७८ ॥

‘तह तग्गुणा-ऽगुण’त्ति तथा यथासम्भवं तद्गुणा-ऽगुणौ । संसारस्याऽगुणाः=दुःखफलत्वादयः । उक्तं च-

दुक्खफ(प्फ)ले दुहायाणे दुक्खरूवे दुहालये ।

अहह ! वण्णेज्जमाणे वि लोमुद्धोसकरे भवे ॥ १७९ ॥

सिद्धेश्च गुणाः=अनन्तानन्द-सौख्यादयः । उक्तं च-

न वि अत्थि माणुसाणं तं सोक्खं नेय सव्वदेवाणं ।

जं सिद्धाणं सोक्खं अच्चावाहं उवगयाणं ॥ १८० ॥

सुरगणसुहं समगं सव्वऽद्वापिण्डियं अणंतगुणं ।

न वि पावइ मुत्तिसुहं णंताहि वि वग्गवग्गूहिं ॥ १८१ ॥

सिद्धस्स सुहो रासी सव्वऽद्वापिण्डिओ जइ हवेज्जा ।

सो णंतवग्गभइओ सव्वागासे न माइज्जा ॥ १८२ ॥ (आव० नि० गा० ९८०-९८२)

‘तत्कारणां च अणेगह’त्ति तत्कारणानि च=संसार-सिद्धयोर्निमित्तानि, मिथ्यात्वादीनि संसारस्य, ज्ञानादीनि च सिद्धेः, अनेकधा=अनेकप्रकाराणि, अनेकप्रकारैर्वा सूक्ष्म-सूक्ष्मतरमेदभिन्नैः । ज्ञायन्ते इति क्रिया सर्वत्र योजनीया । ‘तह’त्ति तथाशब्द उत्तरवृत्तसम्बन्धनार्थ इति वृत्तार्थः ॥ ४० ॥

‘धम्मा-ऽधम्मं’ति धर्मश्चाऽधर्मश्च धर्मा-ऽधर्मम् । एवमग्रेतनपदेष्वपि समाहारो वाच्यः । तत्र धर्मा-ऽधर्मौ लौकिक-लोकोत्तरमेदाद् द्विविधौ । लौकिकधर्मो ग्रामधर्मादिः । स च कथानकादवसेयः । तच्चेदम्-

[२०. नागदत्तकौटुम्बि थानकम्]

अत्थि इहेव जंबूदीवे दीवे भारहे वासे लाडदेसे धंन्नपूरयं नाम गामं । तत्थ कोहुंविआ न समुदाय-धम्मेण वट्टंति । ताण य मज्जे णागदत्तो णाम कोहुंविओ । तेण य ते सिक्खविआ जहा “न जुज्जए तुम्हाणं विसंहई काउं, यत उक्तं नीतिशास्त्रे-

1 O D पार्विति । 2 A B °ष्टकर्म° । 3 A B दुहद्वफलदुहा° । 4 रोमोद्धर्षकाराः । 5 O D °क्खं न वि य स° । 6 O D द्विधा । 7 O D °वे भार° । 8 A B धण्णपुरयं । 9 O D गामो ।

संहतिः श्रेयसी पुंसां स्वपक्षे तु विशेषतः ।

तुषैरपि परित्यक्ता न प्ररोहन्ति तण्डुलाः ॥ १८३ ॥

न य विसंहयाणं रायकुले वि गयाणं पओयणं सिञ्जइ, कुंढेहि य भक्खिज्जइ, ता मा विपडिवत्ति कुणह' । न पडिवन्नं च तेहिं तव्वयणं । विसंहयं च णाऊण रायकुंढं-भट्टपुत्ताइएहिं उवदविउमाढत्तो सो गामो । तारिसं च दट्टूण सो नागदत्तो निरुवद्वर्निवासनिरुवणत्थं सगडियाए आरोहेऊण गओ 'रंधेज्जयं नाम गामं । जाव य तत्थ पडुत्तो ताव पेच्छइ नियपओयणेणैव केणवि उक्कुरुडिओवरि अत्थाइयामंडवे निविट्टे सव्वे गामगोहे । तओ तेण 'अहो ! सोहणं जायं जमेगत्य मिलिया चैव सव्वे गामपुरिसा उवलद्ध'त्ति चित्तिऊण ताण पुरओ चैव उज्जुत्तेऊण मुक्कां सगडी । काऊण य उचियपडिवत्ति उवविट्टो तप्पुरओ, विण्णत्तं च जहा 'अहमेत्थ तुम्ह गामे वसिउं इच्छामि, जइ तुव्वे गुणे पयच्छह । तेहि वि गुणे दाऊण भणियो 'सिग्घ-मागच्छाहि' । तओ उट्टेऊण जाव सगडिं जोत्तेइ ताव न पेच्छइ सगडीए एगं चक्कं । भणिया य तेण गामवरा जहा 'अवहडं मम सगडीओ केणावि एगं चक्कं, ता कहं गच्छामि ?' । तओ तेहिं एगवक्कयाए भणियं जहा 'एगचक्केण चेवाऽऽगया एसा' । तेण भणियं 'कहमेगचक्केण गड्डी समागच्छइ ?, किंच मए आगच्छमाणेण सयमेव 'ओवंगेऊण जंतिया' । तेहिं भणियं 'दीसइ चैवेसा जंतिया, परं चक्कं विणा जंतिया, जओ अम्हेहिमेवं चेवाऽऽगच्छमाणा दिट्ट त्ति, ता भंतिओ तुमं, जइ अम्हाणं न पत्तियसि ता पुच्छ एयाणि तुहागमणमगतडट्टियाणि डिंभरूवाणि' । पुच्छियाणि^{१०} तेण । तेहि वि तं चैव सिट्टं । तओ तेण 'कहमेत्तिया मिच्छावाइणो भविस्संति ?, ता अहं चैव भंतिओ भविस्सामि'त्ति चित्तिऊण जोत्तिया सगडी । आरुहिऊण खेडिया वइल्ला । तओ तेहिं सदेऊण भणियो जहा 'भइ ! वालो वि एवं वियाणइ न एगचक्केण गड्डी वइइ, किंतु तुह विनत्तिवाउलस्स अम्ह मज्झाओ एगेण चक्कमवहरिऊण तह चैव जंतिया, दिट्टं च सव्वमेयमम्हेहिं, परमम्हाणमेस गामधम्मो जं एगेण सुंदरमसुंदरं वा कयं तं सव्वेहिं सत्रालवुंहेहिं तहेव पडिपूरेयव्वं, ता जइ एण गामधम्मणेण सपुत्त-दारो णिव्वहसि तो आगच्छाहि नऽन्नह' त्ति । तओ तेण हरिसियचित्तेण पडिवण्णभागमणं । तेहिं भणियं 'जइ एवं तो भण किं ते साहेज्जं करेमो ?' । तेण भणियं 'सव्वमक्खणं मम, किंतु अप्पेह चक्कं जेण गंतूणाऽऽगच्छामि' । अप्पियं^{११} तेहिं चक्कं । गओ सो नियगेहं । काऊण य सह पुत्त-कल्लेत्तेहिं एगवक्कयं आगंतूण वसिओ तत्थ गामि त्ति ।

[नागदत्तकौटुम्बिककथानकं समाप्तम् २०]

*

ईदम् लौकिको धर्मस्तद्विपरीतस्वधर्मः । लोकोत्तरस्तु धर्मो यतीनाश्रित्य श्रुत-चारित्ररूपः सर्वतः; श्रावकास्त्वङ्गीकृत्य स एव देशतः; अधर्मस्तु भयोरपि हिंसादिकः । 'गम्मा-ऽगम्मं'ति गम्मा-ऽगम्यम् । तत्र गम्यं लौकिकं स्वकलत्रादि, अगम्यं भगिन्यादि । लोकोत्तरं यतीनां गम्यमार्यक्षेत्रादि, अगम्यमनार्यविषयादि; श्राद्धानां तु गम्यं स्वभार्यादि, अगम्यं परकलत्रादि । 'गम्मइ' त्ति गम्यते=ज्ञायते, 'सर्वे गम्यर्या ज्ञानार्थाः' इति वचनात् । 'आर्गमेणं'ति आगमेन=अर्हत्सिद्धान्तेन । 'कज्जा-ऽकज्जं'ति कार्या-ऽकार्यम् । लौकिकं कार्यमविरुद्ध-वाणिज्यादि, अकार्यं कूटतुला-कूटमानादि । लोकोत्तरं साधूनां कार्यं सद्गुणानादि, अकार्यं समाचारीविलोपादि; श्रावकाणां कार्यं चैत्यपूजादि, अकार्यं लोकविरुद्धासेवनादि । 'पेज्जा-ऽपेज्जं'ति पेया-ऽपेयम् । लौकिकं

1 O D °हइं च । 2 O D °कुंढपुत्ता° । 3 O D °वनियनिवा° । 4 B गंधेज्जयं ना°; C D रंधेज्जं ना° । 5 O D °णइ उक्कु° । 6 O D उज्जुत्तिऊण । 7 O D °का गड्डी । का° । 8 A B गंडी । 9 A B उवंगेऊण । 10 O D °णि य ते° । 11 O D °उट्टाउलेहिं । 12 O D °यं च ते° । 13 A B °ल्लत्तेण य ए° । 14 O D °चारित्र्यरूपः । 15 O D °कांश्राङ्गी° । 16 A B °गमेण त्ति ।

पेयं दुग्धादि, अपेयं रुधिरादि । लोकोत्तरं पेयं साधूनां प्राशुकैषणीयसौवीरादि, अपेयमष्कायादि; देशविरतानां पेयमुदकादि, अपेयं मद्यादि । 'जं च भोजं न भोजं'ति चकारस्य व्यवहितसम्बन्धाद् यद्भोज्यं यच्च न भोज्यम् । तत्र भोज्यं लौकिकमोदनादि, न भोज्यं गोमांसादि । लोकोत्तरं भोज्यं यतीनामेषणीयपिण्डादि, न भोज्यं तदेवाऽनेषणीयादि; विरता-ऽविरतानां तु भोज्यमसंसक्तभक्तादि, न भोज्यमनन्तकायादि । 'जुत्ता-ऽजुत्तं'ति युक्ता-ऽयुक्तम् । लौकिकं युक्तमभ्यागतागतप्रतिपत्त्यादि, अयुक्तं परद्रोहादि । लोकोत्तरं युक्तं व्रतिनां परोपकारकरणादि, अयुक्तं सिद्धान्तार्थगूहनादि, श्राद्धानां तु युक्तं यतिपर्युपासनादि, अयुक्तं पाषण्डिकोपसेवादि । 'सारा-ऽसारं'ति सारा-ऽसारम् । लौकिकं सारं वज्र-गोशीर्ष-चन्दन-स्रग-ऽङ्गनादि, असारं खरोपलैरण्ड-काष्ठ-कण्डकादि । लोकोत्तरं सारं मुनीनां नवब्रह्मचर्यगुप्तिसनाथब्रह्मचर्यपरिपालनादि, असारं तस्यैवातिक्रम-व्यतिक्रमा-ऽतिचारा-ऽनाचारादिदोषैर्मलिनीकरणादि; श्रावकाणां सारं सर्वविरतिलालसपरिणामादि, असारं प्रमादादि । 'मञ्जिमा-ऽमञ्जिमं'ति मध्या-ऽमध्यम् । तत्र मध्यमुभयपक्षेऽपि सारा-ऽसारमध्यवर्ति, अमध्यं तु सारा-ऽसारमेव । 'भक्त्वा-ऽभक्त्वं'ति भक्ष्या-ऽभक्ष्यम् । लौकिकं भक्ष्यं मोदक-नालिकेरादि, अभक्ष्यं किम्पाकफलादि लोकोत्तरं भक्ष्यं यतीनां तदेवैषणीयादि, अभक्ष्यमप्राशुकादि; श्रावकाणामपि भक्ष्यं तदेवाविरुद्धम्, अभक्ष्यं भट्टिनीकृतफलादि । 'सोक्त्वा-ऽसोक्त्वं'ति सौख्या-ऽसौख्यम् । लौकिकं सौख्यं विषयसुखादि, असौख्यं तदप्राप्त्यादि । लोकोत्तरं सौख्यं संयतानां व्रतपर्यायधृत्यादि, असौख्यं तत्रैवारत्यादि । उक्तं च—

देवलोगसमाणो उ परियाधो महेसिणं ।

रयाणं, अरयाणं च महानर्यं सालिसो ॥ १८४ ॥ (दश० प्र० चू० गा० १०)

श्रावकाणां सौख्यं पौषधानुष्ठानकरणादि, असौख्यं शङ्का-काङ्क्षाद्याकुलितचित्तादि । यद्वा उभयोरपि सौख्यं मोक्षः, असौख्यं संसारः । 'जेण'ति येन=आगमेन । 'लक्खंति'ति लक्षयन्ति=निश्चिन्वन्ति । 'दक्ख'ति दक्षाः=पण्डिता इति वृत्तार्थः ॥ ४१ ॥

ततश्च—'सद्दासंवेगं'ति श्रद्धासंवेगः, श्रद्धया=संयमानुष्ठानकरणरूपया, संवेगः=सांसारिकसुखे दुःखा-भिप्रायः, अतस्तम् । 'आवण्ण'ति आपन्नाः=प्राप्ताः । 'भीय'ति भीताः=चकिताः । 'दुक्खाणं'ति दुःखानां=शारीरिक-मानसिकवाधारूपाणाम् । 'पाणिणो'ति प्राणिनः=जन्तवः । 'कुणंत'ति कुर्वन्तः=विदधानाः । 'तत्थ वुत्ताइ'ति तत्र=आगमे, उक्तानि^१=कथितानि । 'पावेंति परमं'ति प्राप्नुवन्ति=लभन्ते, परमं=प्रकृष्टम् । 'पयं'ति पदं स्थानमिति श्लोकार्थः ॥ ४२ ॥

निगमनमाह—'तम्ह'ति तस्मात् । 'एसो'ति एषः=प्रत्यक्षः । 'दुहत्ताणं'ति दुःखार्तानां=दुःखपीडितानाम् । 'ताणं'ति त्राणं=शरणम् । 'सत्ताणं'ति सत्त्वानां=प्राणिनाम् । 'आगमो'ति आगमः=सिद्धान्त इति श्लोकार्थः ॥ ४३ पू० ॥

न केवलं त्राणम्, आलम्बनमप्यसौ । यत आह श्लोकस्योत्तरार्धम्—

भवकूवे पडंताणं एसो आलंबणं परं ॥ ४३ ॥

भवकूपे=संसारावटे । पततां=निमज्जताम् । एषः=आगमः । आलम्बनम्=अवष्टम्बनमुद्धरणरज्जुरित्यर्थः । परं=प्रधानमिति श्लोकोत्तरार्धार्थः ॥ ४३ ॥

१ ० °त्तरं साधूनां पेयं, D पुस्तके पाठवृत्तिः । 2 0 D °कण्डका° । 3 0 D °चारदो° । 4 0 D °यसारिसो । 5 A °कन्याधिरु° । 6 0 D °नि 'पावेंति' [ति] प्राप्नुवन्ति=लभन्ते, 'परमं' ति परमम् । 7 A B °कूवे ।

साम्प्रतमागमस्य नाथ-बन्धुत्वे एकश्लोकेनाऽऽह—

एसो णाहो अणाहाणं सव्वभूयाण भावओ ।
भावबंधू इमो चेव सव्वसोक्खाण कारणं ॥ ४४ ॥

एष 'नाथः' नायकः । 'अनाथानाम्' अस्वामिकानाम् । केपाम्? 'सर्वभूतानां' निःशेषजन्तूनाम् । 'भावतः' परमार्थतः । यथा हि स्वामी समाश्रितान् रक्षति एवमसावप्यहिंसाप्रतिपादनपरवाक्योपदेशतः सर्वजन्तून् रक्षति । तथा 'भावबन्धुः' परमार्थभ्राता । 'इमो चेव'ति एष एव । 'सर्वसौख्यानां' समस्तनिर्वृ-
तीनाम् । 'कारणं' हेतुः । तथा हि—

जह बंधू वरसिक्खं वियरंतो सोक्खकारणं होइ ।
तह आगमो वि सिवसुहहेळ नाणाइदाणाओ ॥ १८५ ॥

इति श्लोकार्थः ॥ ४४ ॥ अधुनाऽऽगमस्यैव दीपरूपतां श्लोकेन प्रतिपादयति—

अंधयारे दुरुत्तारे घोरे संसारचारए ।
एसो चेव महादीवो लोया-ऽलोयावलोयणो ॥ ४५ ॥

'अन्धकारे' तमोबहुले । 'दुरुत्तारे' कष्टनिर्गमे । 'घोरे' रौद्रे । 'संसारचारके' भवगुप्तिगृहे । एष चैव महादीपः, 'लोका-ऽलोकावलोकनः' निःशेषपदार्थप्रदर्शकः । इति श्लोकार्थः ॥ ४५ ॥

आगमश्चक्षुर्भूत इति श्लोकेनाऽऽह—

जेणं सग्गा-ऽपवग्गाणं मग्गं दाएइ देहिणं ।
चक्खुभूओ इमो तेणं सव्वेसिं भवपाणिणं ॥ ४६ ॥

'जेणं'ति येन कारणेन । 'स्वर्गा-ऽपवर्गाणां' देवलोक-भोक्षाणां 'मार्गं' पन्थानं ज्ञान-दर्शन-चारित्ररूपम् । 'दाएइ'ति दर्शयति । 'देहिनां' प्राणिनाम् । 'चक्षुर्भूतः' दृष्टिकल्पः । 'इमो' अयम् । 'तेणं'ति तेन कारणेन । 'सर्वेषां' समस्तानाम् । 'भव्यप्राणिनां' मुक्तिगमनयोग्यजन्तूनाम्; यस्माद् अभव्यानामयमपि न सन्मार्गदर्शको जायतेऽतो भव्यानामित्युक्तम् । इति श्लोकार्थः ॥ ४६ ॥

सम्प्रति जननी-जनकरूपतामस्य श्लोकेनाऽऽह—

आगमो चेव जीवाणं जणणी णेहणिब्भरा ।
जोग^१-खेमंकरो निच्चं आगमो जणंगो तहा ॥ ४७ ॥

आगमश्चैवं जीवानां 'जननी' माता 'स्नेहनिर्भरा' अस्त्रसाऽऽपूर्णा । तथा हि—

पालण-पोसण-परिवद्धणाइ पुत्ताण कुणइ जह माया ।
तह एसो जीवाणं करेइ जिणभणियसिद्धंतो ॥ १८६ ॥

'जोग-खेमंकरो'ति तत्राऽभिनवस्योपार्जनं योगः, पूर्वोपार्जितस्य च रक्षणं क्षेमम्, ते^१ करोतीति योग-क्षेमकरः । 'निलं' सदा । आगमो 'जनकः' पिता । तथा=तेनैव प्रकारेण । तथा हि—

1 C D ° म् । भावतः । 2 A B ° व' एष । 3 E ° लोयऽव° । 4 C D ° दार्थदर्श° । 5 A B ° 'इ' दर्श° ।
6 C E जोग-खेमं° । 7 O D E णओ त° । 8 A B ° व जननी जीवानां । 9 A B तं क° ।

पुञ्चोवज्जियगुणरक्खणाओ अप्पुव्वकरणओ चैव ।
सिद्धंतो जीवाणं जणंगो व सजोग-खेमकरो ॥ १८७ ॥

इति श्लोकार्थः ॥ ४७ ॥ इदानीं सार्थवाहत्वमस्योपदर्शयन् श्लोकमाह—

राग-द्वेस-कसायाइदुडुसावयसंकुले ।
एसो संसारकंतारे सत्थाहो मग्गदेसओ ॥ ४८ ॥

राग-द्वेषौ=प्रीत्यप्रीतिखभावौ, कषायाः=क्रोध-मान-माया-लोभाः, ते आदिर्येषां महामोहादीनां ते तदादयः, त एव दुष्टश्रपदाः=रौद्रसिंह-व्याघ्रादयस्तैः संकुले=व्याप्ते । एष 'संसारकान्तारे' भवारण्ये । 'सार्थवाहः' सार्थनायकः । मार्गदेशकः=वर्तनीप्रदर्शकः, तथा हि—

जह निरुवहयं मग्गं सत्थाहो तग्गुणे वियाणंतो ।
देसेइ सत्थियाणं कंतारे सावयाइण्णे ॥ १८८ ॥
तह जीवाणं बहुविहआर्वयसयसंकुलम्मि भवगहणे ।
णाणार्इणिरुवहयं मग्गं दंसेइ जिणसमओ ॥ १८९ ॥

इति श्लोकार्थः ॥ ४८ ॥ सम्प्रति हस्तालम्बकपुरुषत्वमस्य श्लोकेनाऽऽह—

सारीर-माणसाणेयदुक्ख-कुग्गाहसागरै ।
बुडुंताणं इमो झ्गिति हत्थालंबं पयच्छंइ ॥ ४९ ॥

'शारीर-मानसानेकदुःख-कुग्गाहसागरे' शरीरे भवानि शारीराणि शस्त्राभिघात-रोगाद्युद्भवानि, मनसि भवानि मानसानि राग-द्वेषैर्या-चिन्ताजाँनि, अनेकानि=प्रचुराणि, दुःखानि=पीडाः, कुग्गाहाः=मिथ्याभिनिवेशाः, त एव सागरः=समुद्रः शारीर-मानसानेकदुःख-कुग्गाहसागरः तस्मिन् । 'बुडुंताणं'ति ब्रुडतां=निमज्जताम् । 'इमो' अयम् । 'झ्गिति' शीघ्रम् । हस्तालम्बमिव 'हस्तालम्बं' सामर्थ्यात् तन्निस्तरणोपायं सम्यक्त्वादि । प्रयच्छति=ददाति । तथा हि—

जह सागरे पडंतं हत्थालंबेण को वि उद्धरइ ।
दुहसागरे पडंतं जिणसिद्धंतो तहुद्धरइ ॥ १९० ॥

इति श्लोकार्थः ॥ ४९ ॥ इदानीं भाण्डागारतामस्य श्लोकेनाऽऽह—

महाविज्जासहस्साणं महामंताणमागमो ।
भूइड्ढाणं सुदिट्ठाणं एसो कोसो सुहावहो ॥ ५० ॥

महाविद्याः=प्रज्ञप्ति-रोहिणीप्रमुखस्त्रीसमधिष्ठिताः साधनविधि-युक्ता वाऽक्षरपङ्क्त्यस्तासां सहस्राः=दशशतात्मकास्तेषाम् । 'महामन्त्राणां' चेटकादिपुरुषाधिष्ठितानां साधनविधिविकल्पानां वा वर्णसन्दर्भाणाम् । उक्तं च—

इत्थी विज्जाऽभिहिया पुरिसो मंतो त्ति तविसेसोऽयं ।
वि ससाहणां वा साहणरहिओ भवे मंतो ॥१९१॥ (आव० नि० गा० ९३१)

1 O D ° णड व्व सुजोगं । 2 O D ° वइसं । 3 O D E ° सायरे । 4 A B ° च्छंइ । 5 O D ° शरीरभवां ।
6 O D ° जातानि, अने । 7 A B ° इ ॥ इदानीं । 8 E ° ण भागं ।

‘आगमः’ सिद्धान्तः । ‘भूयिष्ठानां’ प्रभूतानाम् । ‘सुदृष्टानां’ सातिशयानाम् । एष ‘कोशः’ भाण्डागारम् ।
‘सुखावहः’ सुखकृत् ।

अन्यदर्शनसिद्धान्तेष्वपि महाविद्यादयो दृश्यन्त इति चेत् । तन्न, तेषामित एवोद्धृतत्वात् । उक्तं च
सिद्धसेनदिवाकरेण—

सुनिश्चितं नः परतत्रसूक्तिषु, स्फुरन्ति याः काश्चन सूक्तसम्पदः ।

तथैव ताः पूर्वमहार्णवीद्धृता, जगत्प्रमाणं जिनवाक्यविग्रुषः ॥ १९२ ॥

इति श्लोकार्थः ॥ ५० ॥ चिन्तामणिरप्यसाविति श्लोकार्थमाह—

चिंताईयं फलं देइ एसो चिंतामणी परो । ५१ पू० ।

‘चिन्तातीतं’ चिन्तातिक्रान्तम् । ‘फलं’ कार्यम् । ‘देइ’ चि ददाति । एष ‘चिन्तामणिः’ चिन्तारत्नम् ।
‘व(प)रः’ प्रधानः चिन्तातीतफलदायकत्वादेव ॥ ५१ पू० ॥

कियद्वा शृङ्गग्राहं भणिष्यामि ? इति समस्तादेशसङ्ग्रहार्थं श्लोकोत्तरार्थमाह—

मण्णे तं नत्थि जं नत्थि इत्थ तित्थंकरागमे ॥ ५१ ॥

‘मैन्थे’ इत्याऽऽसत्वादसंसूचकः । अवधारणस्य गम्यमानत्वात् तद् नास्त्येव यद् अत्र=जिनागमे
नाऽस्तीति श्लोकार्थः ॥ ५१ ॥

आगमादरवता यत् कृतं भवति तच्छ्लोकेनाऽऽह—

आगमं आयरतेण अत्तणो हियकंखिणा ।

तित्थणाहो गुरु धम्मो ते सवे बहुमणिण्या ॥ ५२ ॥

आगमम् ‘आद्रियमाणेन’ प्रमाणीकुर्वता । कथम्भूतेन (? केन) ? जन्तुनेति गम्यते । ‘आत्मनः’ स्वस्य ।
‘हितकाङ्क्षिणा’ श्रेयोरधिना । ‘तीर्थनायः’ अर्हन् । ‘गुरुः’ यथावस्थितशास्त्रार्थवेदी । ‘धर्मः’ दुर्गतिप्रपतदङ्घ्रि-
गणधारकः । ‘ते’ पूर्वोक्ताः । ‘सवे’ समस्ताः । ‘बहुमताः’ गौरव्याः । कृता भवन्तीति क्रियाव्याहारः । इति
श्लोकार्थः ॥ ५२ ॥

तद्बहुमानवता^१ यत् कृतं भवति तच्छ्लोकेनाऽऽह—

बहुमाणेण एयम्मि नत्थि तं जं न मन्निंयं ।

तेलोक्के मन्नणेज्जाणं वुत्तो ठाणं जओ इमो ॥ ५३ ॥

‘बहुमानेन’ आन्तरप्रीतिविशेषेण । ‘एयम्मि’ एतस्मिन्नागमे । ‘नास्ति’ न विद्यते । तद् यद् न
‘मतम्’ आदृतम् । ‘त्रैलोक्ये’ जगति । माननीयानां ‘व्युक्तः’ प्रतिपादितः । ‘स्थानम्’=आश्रयः । ‘जओ’त्ति
यतः=यस्मात् कारणात् । ‘इमो’त्ति अयं सिद्धान्तः । इति श्लोकार्थः^२ ॥ ५३ ॥

किञ्चाऽऽगमस्यैव प्रमाणतामुपदर्शयन् श्लोकमाह—

न यागमं पमोत्तूणमन्नं मण्णंति सूरेणो ।

पमाणं धम्ममग्गम्मि दिट्ठंत्तं वैत्ति केवली ॥ ५४ ॥

1 O D 'त्थि एत्थं ति', E 'त्थि मेत्थं ति' । 2 A B 'मण्णे' इ० । 3 O D तदाह श्लोकेन । 4 E 'णमत्तं' ।
5 O D 'ता हि यत् । 6 O D E 'णमेयं' । 7 A B 'त्ति यस्मा' । 8 B 'थं' ॥ ५३ ॥ जिनागमस्यैव । 9 O D
'णतां प्रदर्श' ।

‘न च’ नैव । आगमं प्रमुच्य=परित्यज्य । ‘अन्यद्’ एतद्व्यतिरिक्तम् । ‘मन्यन्ते’ प्रमाणीकुर्वन्ति । ‘सूरयः’ पण्डिता आचार्या वा । ‘प्रमाणं’ साधकम् । ‘धर्ममार्गे’ धर्मविचारे । अत्राऽर्थे ‘दृष्टान्तं’ निदर्शनम् । ‘ब्रुवते’ तमेव प्रतिपादयन्ति, जिना इति गम्यते । ‘केवलिनं’ क्षीणरागादिदोषं प्रत्यक्षज्ञानिनम्, तथा चागमवता सिद्धान्तदृष्ट्या शोधितमाहारमाधार्क्यमपि भुङ्क्ते केवल्यपि । उक्तं च—

ओहो सुओवउत्तो सुयणाणी जइ वि गिणहइ असुद्धं ।

तं केवली वि भुंजइ अपमाण सुयं भवे इहरा ॥ १९३ ॥ (पि० लि० गा० ५२४)

इति भाव इति श्लोकार्थः ॥ ५४ ॥ किञ्च कल्याणभागिनीमेवागमे बहुमान इति प्रतिपादनार्थं श्लोकमाह—

कल्याणाणं महंताणं अणंताणं सुहाण य ।

भायणं चैव जे जीवा ते तं भवति भावओ ॥ ५५ ॥

‘कल्याणानां’ श्रेयसाम् । ‘महतां’ बृहत्प्रमाणानाम् । ‘अनन्तानाम्’ अपरिमेषाणाम् । ‘सुखानां च’ शर्मणां च । ‘भायणं’ति भाजनं=स्थानम् । ‘चैव’ इत्यवधारणार्थः, तेन भाजनमेव । ये ‘जीवाः’ प्राणिनः । ते ‘तं’ति तमागमम् । ‘भावयन्ति’ परिभावयन्ति चेतस्यवस्थापयन्तीत्यर्थः । ‘भावतः’ बहुमानेन । इति श्लोकार्थः ॥ ५५ ॥

व्यतिरेकमाह—

अण्णाणं मंदपुण्णाणं णिसामंताण कत्थइ ।

कण्णसूलं समुप्पज्जे अमयं पि विसं भवे ॥ ५६ ॥

‘अन्येषाम्’ अपरेषामभव्यादीनाम् । ‘मन्दपुण्यानाम्’ अल्पशुभकर्मणाम् । ‘निशमयतां’ शृण्वताम् । ‘कत्थइ’ति कापि जिनागमव्याख्यानादौ । ‘कण्णसूलं’ति कर्णशूलं=श्रवणदुःखम् । ‘समुप्पज्जइ’ति समुत्पद्यते=जायते । एवं च तेषाम् ‘अमृतमपि’ सुरान्मपि । ‘विषं’ गरलम् । ‘भवति’ जायते इति । अत्रार्थे कथानकम्—

[२१. वसुदत्तकथानकम्]

अत्थि इहेव जंबुदीवे¹⁰ दीवे भारहे वासे जयउरं नाम नगरं, जं च वरगंधवियकुलं व सदसत्थं व धणुद्धरसरीरं व ससरं, निसियकरवालं व माणससरं व सुकइवयणं व सुवाणियं, पडिवण्णवच्छलणरंउलं व महामइहियं व वाउसरीरं¹² व सुसरणं, समुइतलं व किमिरायरइयवत्थं व हत्थिवयणं व सुरयणं ति ।

तत्थ य नमंतसामंतमउल्लिमणिरयणकिरणजालेहिं । विच्छुरियचरणजुगलो अत्थि णिवो णाम जियसत्तू ॥ १
तत्स य निजियतिहुयणविलया रूवाइगुणगणोहेण । सयलंतेउरपवरा देवी कुंदप्पहा अत्थि ॥ २
अण्णो वि तत्थ सेट्ठी धणयत्तो णाम अत्थि विक्खाओ । सयलकलागमकुसलो गोरव्वो णरवरेंदस्स ॥ ३
सो वसुमइणामाए पियाएँ सह पुव्वपुण्णसंजणिए । पंचपयारे भोगे भुंजइ सुरलोगसारिच्छे ॥ ४
एवं च विसयसोक्खं भुंजंताणं कमेण अह ताणं । वसुदत्तो णाम सुओ उप्पण्णो पच्छिमवयम्मि ॥ ५
वावत्तरिं कलाओ कमसो अह सिक्खिओ विसिद्धाओ । सव्वकलापवराए सद्धम्मकलाइ वियलो उ ॥ ६
तओ सिक्खविओ माया-वित्तेहिं ‘वच्छ । धम्मकलावियलाओ सव्वकलाओ वि विहलाओ चैव, जओ—

वाहत्तरीकलापंडिया वि पुरिसा अपंडिया चैव । सव्वकलाणं पहाणं जे धम्मकलं न याणंति ॥ ७

1 O D नम् । कुर्वते प्रतिपा० । 2 A B कर्मण्यपि । 3 A B उक्तम्—ओहो । 4 A B नामागमे । 5 O D B भावति । 6 O D णाम् । ‘भायं’ । 7 A B ‘त्यय’ ति । 8 O D ‘ख्यादौ’ । 9 A B ‘वतीति जायते इति । अत्रापि कथा । 10 O D ‘वे भारं’ । 11 O D ‘रकुलं’ । 12 O D व ससरणं । 13 O D ‘लाणं पवरं जे ।

विष्णाणविणयमई नीसेसगुणा वि णिष्फला चैव । धम्मरहियार्ण पुत्तय !, ता जत्तं कुणसु तत्थेव ॥ ८

सो य जिणागमसवणाओ चैव जाणेज्ज ए अपिरिसेसो । ता गंतुं पयमूले सुगुरूणं सुणसु तं चैव ॥ ९

तओ एवं भणिओ वि गुरुकम्मयाए जाहे ण किंचि पडिवज्जइ तओ भणिओ जणणीए सेट्ठी 'अज्जउत्त । अम्हाणं पि पुत्तो होऊण एंवविहचरिएहिं भमिही संसारकंतारमेस कुमारो, ता तहा करोहि जहा निसुणेइ एस सिद्धंतं' । सेट्ठिणा वि 'जुत्तं भणइ'त्ति मण्णमाणेण अणिच्छंतो वि उर्वरोहेण णीओ गुरुसमीवे, निवेसिओ य जिणागमवक्खाणे । अभवत्तणओ य जहा जहा निसुणेइ तहा तहा कण्णसूलं उप्पज्जइ चित्तखेओ य । जणओवरोहेण य वच्चइ पइदिणं, परं ण किंचि पडिहासइ सवणाइयं । भणइ य जहा—

'ताय ! किमालप्पालं एयं निसुणेज्जइ असंबद्धं । वायसदसणपरिक्खणसच्छं व जियाइविरहाओ ॥ १०

णियवुद्धिसिप्पकप्पणविरइयसत्थेहिं मुद्धजणणिवहं । भक्खंति वियारेउं विविहपयारेहिं पासंडी ॥ ११

'सव्वणुविरइयमिणं' भणंति लोमाण पच्चयणिमित्तं । वायावित्थरचडुला मायावी संतरुवधरा ॥ १२

णत्थि च्चिय सव्वणू सिद्धंतो कह णु विरइयो तेण ? । ता उम्मत्तयवयणे व्व तत्थ कह आयरो तुम्ह ? ॥ १३

किञ्च—

एयं निसुणंताणं जायइ सवणाण वेयणा अम्ह । डज्जंति य अंगाइं, ता वच्चामो गिहं ताय ! ॥ १४

तओ सेट्ठिणा चित्तिं 'हंत अभव्वो कोवेस, तां किमणेण खेइएण ?' । उट्ठित्ता गया णियगेहं । उच्चियसमएण य परिणीओ वसुदत्तो समाणकुलं वालियं । तीए य सह विसयसुहमणुहवंतस्स अत्थ-कामासेवणं कुणंतस्स धम्म-मुक्खविमुहस्स अगम्मा-सभक्खा-सपेयाइसु पइइस्स बहुजीवघायणरयस्स ^{१४}रोद-सट्ठज्जाणपरायणस्स समागओ अहाउयकालो । मरिऊणं समुप्पण्णो अहे सत्तमपुढवीए । भोत्तूणं य तत्थ ^{१५}तेत्तीसं सागरोवमाइं परमाउं समुप्पण्णो मच्छत्ताए ।

तत्थ निर्यथाउयक्खएण मरिऊण समुप्पण्णो इहेव जंबुद्वीवे दीवे भारहे वासे रिद्धंउरे नगरे चक्कर-गोभद्दमाहणस्स जलणप्पहाए भारियाए कुच्छिसि पुत्तत्ताए । जाओ ^{१६}कालकमेणं । कयं च से णामं अग्गिदेवो ^{१७}त्ति । वड्ढिओ देहोवचएणं, परं वायारहियमूयलओ कूरचित्तो विसतरु व्व सव्वजीवउंवेयकारी । पियकमागयं च कुणइ चक्कं चरवित्ति ।

अण्णया य रायवल्लहपुरिसेण तप्पुरओ केलीए मोडियं तिणं । तओ कोहाभिभूएण ^{१८}उडेणाहणेऊण विणासिओ रायवल्लहो । ^{१९}रइणा वि नेत्तोप्पाडण-कर-चरण-सवण-नासाइछेयाइकयत्थणाहिं कयत्थेऊण मारिओ समाणो धोरपरिणामो समुप्पण्णो छट्टपुढवीए उक्कोसठिई णारगो ।

तत्तो उर्वरेऊण समुप्पण्णो पुणो वि ^{२०}मच्छो । सो य जीवंतओ चैव गहिओ धीवरेहिं । तत्तित्तिइईहिं सिंचिऊण विणासिओ समाणो समुप्पण्णो आभीरघोसे आभीरत्ताए । परं महामुरुक्खो जडो मइवियलो सव्वहा पाहाणकप्पो न किंचि करणेज्जा-सकरणेज्जं वियाणइ जाव जाओ जोव्वणत्थो । जोव्वणोम्मायवसेण मुरुक्खत्तणेण य विद्धंसइ भगिणी-जणणीओ वि । अण्णया णियगेहपिट्ठओ सिणायंती तेणंतेण वच्चमाणेण दिट्ठा गामभोइयभारिया । गओ य तीए समीवे वाडिं उल्लंवेऊण । वल्लमोडीए भुंजमाणस्स पोक्कारियं तीए । समागओ

1 A B 'माई असेस [? सु] गुणा । 2 A B 'ण सुंदर ! ता । 3 A B एवं चरि' । 4 O D निसुणेहि । 5 O D उवरोहिऊण । 6 O D 'परिक्खास' । 7 O D प्रत्यो: 'किञ्च' इति नास्ति । 8 O D 'णं उप्पज्जइ सवणवेयणा अम्हं ! 9 O D तो । 10 A B 'कुलया' । 11 O D 'म्म-मोक्ख' । 12 O D पयट्ठ' । 13 A B रोदज्जाणं । 14 O D 'ण य स' । 15 A B तेत्तीसणं । 16 O D निययाउं । 17 O D रिद्धपुरे । 18 O D 'ए माहणीए कुं । 19 A B 'ओ कमेण । 20 A B 'वो । व' । 21 O D 'उव्वेवयारी । 22 O D 'क्कर' । 23 O D लउड-एणा' । 24 O D रायणा । 25 O D 'साच्छेया' । 26 O D उव्वट्ठिओ समु' । 27 O D मच्छओ ।

ठक्कुरो । तओ तेण वसणछेय-लिगपलीवणाइकयत्थणाहिं कयत्थिजंतो मरेऊण समुप्पण्णो पंचमपुढवीए
णारगो । तत्तो वि उव्वट्टेऊण मेच्छजाईए संजाओ^१ जाइंधदारगो । तओ परिपालणभएणं गलंगं मोडेऊण
जणणीए मारिओ, गओ य नरगे । एवं च अभव्वत्तणओ अणंतं संसारमाहिंढिस्सई ।

[वसुदत्तकथानकं समाप्तम् । २१.]

*

इति श्लोकार्थः ॥ ५६ ॥

अस्यैवाऽर्थस्य निगमनाय श्लोकमाह—

ता एयं जेऽवमण्णंति बाला हीलंति आगमं ।

घोरंधारे दुरुत्तारे अहो गच्छंति ते नरा ॥ ५७ ॥

‘तत्’ तस्मात् । ‘एयं’ति एनमागमम् । ये ‘अपमानयन्ति’ अगौरव्यतया पश्यन्ति । ‘बालाः’
अज्ञाः । तथा हीलन्ति दुर्वचनभाषणतः ‘आगमं’ सिद्धान्तम् । ‘घोरान्धकारे’ वहलरौद्रतिमिरे । ‘दुरुत्तारे’
दुःखोत्तारे । ‘अधः’ नरकर्पृथ्वीलक्षणे । ‘गच्छन्ति’ प्रयान्ति । ते ‘नराः’ पुरुषाः, पूर्वकथानकोक्तश्रेष्ठिसुतवत् ।
इति श्लोकार्थः ॥ ५७ ॥

किञ्च—

जिणाऽऽणं लंघए मूढो ‘किलाहं सुहिओ भवे’ ।

जाव लक्खाइँ दुक्खाणं आणाभंगे कओ सुहं ? ॥ ५८ ॥

‘जिनाज्ञां’ जिनागमादेशरूपाम् । तां ‘लङ्घयति’^३ व्यतिक्रामति । ‘मूढः’ अज्ञः । ‘किल’ इत्याप्त-
वादसंसूचकः । ‘अहम्’ इत्यात्मनिर्देशः । ‘सुखितः’ शर्मवान् । ‘भवे’त्ति भविष्यामि । परं यावच्छान् दुःखानां
प्राप्नोतीति गम्यते । यत ‘आज्ञाभङ्गे’ आज्ञाविनाशे ‘कुतः’ कस्मात् सुखम् ? । उक्तं च—

जह नरवङ्गो आणं अइकमंता पमायदोसेणं ।

पावंति बंध-धणहरण-वसण-मरणाऽवसाणाइँ ॥ १९४ ॥

तह जिणवराण आणं अइकमंता पमायदोसेणं ।

पावंति दुग्गइपहे विणिवायसहस्सकोडीओ^४ ॥ १९५ ॥

(ओघति० भा० गा० ४५-४६)

इति श्लोकार्थः ॥ ५८ ॥ आगमस्यैव माहात्म्यख्यापकं श्लोकमाह—

कट्टमम्हारिसा पाणी दूसमादोसदूसिया ।

हा ! अणाहा कहं हुंतां ?, न हुंतो जइ जिणागमो ॥ ५९ ॥

‘कट्टम्’ इति खेदे । ‘अम्हारिस’त्ति^५ अस्मादृशाः=अस्मत्सदृशाः । ‘प्राणिनः’ जीवाः । ‘दुःपमादोष-
दूषिताः’ चतुर्थश्रेतनाऽरककलङ्काङ्किताः । उक्तं च—

1 A °ण दस° । 2 A B °ओ दारगो । 3 O D °ण जणणीए गलंगं मोडेऊण मा° 4 A B °इ ति श्लो° ।
5 O D °पृथिवील° । 6 O D व्रजन्ति । ते । 7 E °क्खाणि दुक्खा° । 8 O D °ति’ अतिक्रमयति । 9 O D ओ ॥
ति श्लो° । 10 E हुंता ? न हुंतो । 11 A B ति अस्मत्सदृशाः ।

मू० शु० १६

ओहद्वइ सम्मत्तं मिच्छत्तवलेण पेत्थियं संतं ।
 परिवह्वंति कसाया ओसप्पिणिकालदोसेणं ॥ १९६ ॥
 फिद्वइ गुरुकुलवासो, मंदा य मई वि होइ धम्मम्मि ।
 एयं तं संपत्तं जं भणियं लोगनाहेणं ॥ १९७ ॥
 उवगरण-वत्थ-पत्ताइयाण वसहीण सङ्खुयाईणं ।
 जुज्झिस्संति कएणं जह नरवइणो कुडुंवीणं ॥ १९८ ॥
 कलहकरा डमरकरा असमाहिकरा अनिच्चुइकरा य ।
 पाएण दूसमाए निद्वम्मा निदया कूरा ॥ १९९ ॥
 अह कोह-माण-मय-मच्छरेहिं आवूरिऊण जणणिवहं ।
 सव्वज्जव-तवसारो धम्मो वि जिओ अहम्मेणं ॥ २०० ॥
 विसयाउरां उ जीवा ववहारेसु य समुज्जया पावा ।
 होहिंति दूसमाए पणद्वधम्मा कुसीला य ॥ २०१ ॥
 सयणो णिच्चविरुद्धो, लुद्धो गिद्धो य मित्त-सुहिसत्थो ।
 चंडो निरणुकंपो तइया लज्जुज्झिओ लोगो ॥ २०२ ॥

'हा ! अणाह'त्ति हा इति प्रलापे, 'अनाथाः' त्राणवर्जिताः कथमभूवन् ? न कथञ्चिदित्यर्थः ।
 'न हुंतो'त्ति नाऽभूद् यदि जिनागमः=अर्हत्सिद्धान्तः परमत्रातेत्ययमाशयः । तथा हि—

दूसमकालम्मि नरा सरणविहीणा लहंति दुक्खाइं ।
 सारीर-माणसाइं नारय-तिरि-मणुय-देवेसु ॥ २०३ ॥
 तायारमविदंता चउविहगइगमणगुविलसंसारे ।
 चुलसीइजोणिलक्खे सुदुक्खतविया भमंति जिया ॥ २०४ ॥

आगमे तु त्रातरि दुःषमार्कालेऽपि भवोदधिस्तीर्यत इति । उक्तं च—

कूरा वि सहावेणं विसयविसवसाणुगा वि होऊण ।
 भावियजिणवयणमणा तेलुक्कसुहावहा हुंति ॥ २०५ ॥

इति श्लोकार्थः ॥ ५९ ॥ यद्येवं ततः किम् ?—

तम्हा ताणं महाणाहो बंधू माया पिया सुही ।
 गई मई इमो दीवो^० आगमो वीरदेसिओ ॥ ६० ॥

'तम्ह'त्ति तस्मात् । 'त्राणं' शरणम् । 'महानाथः' महानायकः । 'बन्धुः' स्वजनः । 'माता' जननी ।
 'पिता' जनकः । 'सुद्वत्' मित्रम् । 'गतिः' सुदेवत्व-सुमानुषत्व-सिद्धिगतिरूपा । 'मतिः' स्वाभाविकी बुद्धिः ।
 'इमो'त्ति अयम् । 'दीवो'त्ति द्वीपः=समुद्रान्तर्वर्तिस्थलरूपः, दीपो वा=चारकादिष्वन्धकारापहवह्निकलिका-
 लक्षणः । आगमो 'वीरदेशितः' चरमतीर्थकरप्ररूपित इति श्लोकार्थः ॥ ६० ॥

1 O D °रा य जी° । 2 C D °द्वो कुद्धो य । 3 C D °त्यभिप्रायः । तथा । 4 A B °काले भवो° ।
 5 O D °तेलुक्क° । 6 E देवो । 7 A B °वत्त्वं परत्वे सिद्धि° (?) ।

अयं च साम्प्रतं क्रमादागतोऽल्पातिशयश्चेति प्रतिपादनार्थं श्लोकमाह—

सूरीपरंपरेणोसो संपत्तो जाव संपयं ।

किंतु साइसओ पायं वोच्छिन्नो कालदोसओ ॥ ६१ ॥

सूरीणाम्=आचार्याणां परम्परा=शिष्य-प्रशिष्यादिरूपा, लिङ्गव्यत्ययात्, तथा । 'एषः' अयम् । 'सम्प्राप्तः' आगतो यावत् 'साम्प्रतम्' अद्यकालम् । किन्तु 'सातिशयः' महापरिज्ञाध्ययनाद्यतिशयग्रन्थरूपः । 'प्रायः' बाहुल्येन । 'व्यच्छिन्नः' वृष्टितः । 'कालदोषतः' दुःषमानुभावतः । तथा हि कालिकाचार्येण स्वपौत्रगर्ववत्सागरचन्द्राचार्यप्रतिबोधनाकाले प्रतिपादितोऽयमर्थः । स च कथानकगम्यः । तच्चेदम्—

[२२. कालकाचार्य थानकम्]

अत्यि इहेव जंबुदीवे दीवे भारहे वासे धरावासं णाम णगरं । तत्थ वइरिवारसुंदरीवेहव्वदिक्खागुरू वइरिसीहो णाम राया । तस्स य सयलंतेउरपहाणां सुरसुंदरी णाम देवी । तीसे य सयलकलाकलावपारगो कालगकुमारो णाम पुत्तो । सो य अण्णया कयाइ आसवाहणियाए पडिणियत्तो सहयारवणोज्जाणे सजलजल-हरारावगंभीरमहुरणिग्घोसमायण्णेऊण कोउणेण तन्निरूवणत्थं पविट्ठो तत्थ, जाव पेच्छइ सुसाहुजणपरिवारियं वहुजणाणं जिणपण्णत्तं धम्ममाइक्खमाणं भगवंतं गुणायरायरियं । वंदेऊण य उवविट्ठो तप्पुरओ । भगवया वि समाढत्ता कुमारं उद्देसिऊण विसेसैओ धम्मदेसणा । अंवि य—

“यथा चतुर्भिः कनकं परीक्ष्यते, निघर्षणच्छेदन-ताप-ताडनैः ।

तथैव धर्मो विदुषा परीक्ष्यते, श्रुतेन शीलेन तपो-दयागुणैः ॥ २०६ ॥

तथा—

जीवो अणाइणिहणो पवाहओऽणाइकम्मसंजुत्तो । पावेण सया दुहिओ, सुहिओ पुण होइ धम्मेण ॥ १
धम्मो चरित्तधम्मो सुयधम्माओ तओ य नियमेण । कस-छेय-तावसुद्धो सो च्चिय कणगं व विण्णेओ ॥ २
पाणवहाईयाणं पावट्ठाणाण जो य पडिसेहो । ज्ञाण-ऽञ्जयणाईणं जो य विही एस धम्मकसो ॥ ३
वज्जाणुट्ठणेणं जेण ण वाहिजई तंयं णियमा । संभवइ य परिसुद्धं सो उण धम्मम्मि छेउ त्ति ॥ ४
जीवाइभाववाओ वंधाइपसाहगो इहं तावो । एएहिं सुपरिसुद्धो धम्मो धम्मत्तणमुवेइ ॥ ५
एएहिं जो न सुद्धो अन्नयरम्मि वि न सुद्धु णिव्वडिओ । सो तारिसओ धम्मो णियमेण फले विसंवयइ ॥ ६
एसो य उत्तमो, जं पुरिसत्थो एत्थ वंचिओ णियमा । वंचेजइ सयलेसुं कल्लणेसुं न संदेहो ॥ ७
एत्थ य अवंचओ ण हि वंचिजइ तेसु जेण तेणेसो । सम्मं परिक्खियव्वो बुहेहिं सइ निउणदिट्ठीए” ॥ ८
इय गुरुव्रयणं सोउं कुमरो विगलंतकम्मपव्वारो । संजायचरणभावो एवं भणित्तं समाढत्तो ॥ ९
'मिच्छत्तमोहिओ हं जहवट्ठियधम्मरूवकहणेण । पडिवोहिओ महायस !, संपइ आइससु करणेजं' ॥ १०
तो भगवं तव्भावं णाउं आइसइ साहुवरधम्मं । सो वि तयं पडिवज्जियं गओ तओ णिवसमीवम्मि ॥ ११
अह महया कट्ठेणं मोयाविय जणय-जणणिमाईए । वहरायउत्तसहिओ जाओ समणो समियपावो ॥ १२
अह गहियदुविहसिक्खो गीयत्थो जाव भाविओ जाओ । ती गुरुणा णिययपए ठविओ गच्छाहिवत्तेण ॥ १३
पंचसयसाहुपरिवारपरिवुडो भवियकमलवणसंडे । पडिवोहितो कमसो पत्तो उज्जेणिणगरीए ॥ १४

1 A B ण प्रपौत्र । 2 A B णा सुंदरी । 3 O D यापडि । 4 O D सेसेण ध । 5 O D अपि च ।
6 A B तथा हि- । 7 O D उ । 8 A B वयं । 9 A B संसवइ य पडिसुद्धं । 10 O D य जाइ तथो । 11 O D तो ।

नयरस्स उत्तरदिसासंठियेवणसंडमज्जयारम्मि । आवासिओ महप्पा जइजोगे फासुयपएसे ॥ १५
 तं णाऊणं लोगो वंदणवडिगाइ णिग्गओ ज्जत्ति । पणमेत्तु सूरिपाए उवविट्ठो सुद्धमहिवट्ठे ॥ १६
 तो कालयसूरीहिं दुहतुरुवणगहणदहणसारिच्छो । धम्मो जिणपण्णत्तो कहिओ गंभीरसदेण ॥ १७
 तं सोऊणं परिसा सव्वा संवेगमागया अहियं । वण्णंती सूरिगुणे णियणियठाणेषु संपत्ता ॥ १८

एवं च भवियकमलपडिवोहणपराण जाव वोलिंति कैयवि दियहा ताव भवियव्वय्याणिओएणं समागयाओ
 तत्थ साहुणीओ । ताणं च मज्जे सरस्सइ व्व पोत्थियावगहत्था, न याकुलीणा; गोरि व्व महातेयन्निय, न
 य भवाणुरत्तचित्ता; सरयकालनइ व्व सच्छासया, न य कुग्गाहसंजुया; लच्छि व्व कमलालया, ण य सकामां;
 चंदलेह व्व सयलजणाणंदंदाइणी, ण य वंका; किं बहुणा ?, गुणेहिं रूवेण य समत्थणारीयणप्पहाणा
 साहुणीकिरियाकलावुज्या कालयसूरिलहुंभइणी सरस्सई णाम साहुणी वियारभूमीए णिग्गया समाणी दिट्ठा
 उज्जेणिणगरिसामिणा गद्दभिह्लेण राइणा, अज्जोववण्णेण य

‘हा ! सुगुरु ! हा ! सहोयर ! हा ! पव्वयणणाह ! कालयसुणिंद ! ।

चरणधणं हीरंतं^१ मह रक्ख अणज्जणरवइणा’ ॥ १९

इच्चाइविलवंती अणिच्छमाणी बलामोडीए छूढा अंतेउरे । तं च सूरीहिं णाऊण भणिओ जहा—‘महाराय !

प्रमाणानि प्रमाणस्यै रक्षणीयानि यत्ततः ।

विपीदन्ति प्रमाणानि प्रमाणस्यैर्विसंस्थुलैः ॥ २०७ ॥

किंच रायरक्खियाणि तत्रोवणाणि हुंति । यतः—

नरेश्वरभुजच्छायामाश्रित्याऽऽश्रमिणः सुखम् ।

निर्भया धर्मकार्याणि कुर्वते न्यनन्तरम् ॥ २०८ ॥

ता विसज्जेहि एयं, मा नियकुलकलंकमुप्पाएहि । यत उक्तम्—

गोत्तु गंजिदु [? गोत्तु गंजिदु] मलिदु चारित्तु,

सुहडत्तणु हारविदु, अजसपडहु जगि सयलि भामिदु ।

मसिकुचउ दिच्चु कुलि जेण केण (तेण, जेण) परदारु हिंसि(हीरि)दु ॥ २०९ ॥

ता महाराय ! उच्चिट्ठकायपिसियं व विरुद्धमेयं । तओ कामाउरत्तणओ विवरीयमइत्तणओ य ण किंचि
 पडिवणं राइणा । यतः—

दृश्यं वस्तु परं न पश्यति जगत्यन्धः पुरोऽवस्थितं,

रागान्धस्तु यदस्ति तत् परिहरन् यन्नास्ति तत् पश्यति ।

कुन्देन्दीवर-पूर्णचन्द्र-कलश-श्रीमल्लतापल्लवा-

नारोप्याशुचिराशिषु प्रियतमागात्रेषु यन्मोदते ॥ २१० ॥

‘ता मुंच राय ! एयं तवस्सिणि मा कैरेहि अण्णायं । तइ अण्णायपवत्ते को अन्नो नायवं होइ ? ॥ २०

एवं भणिओ राया पडिवज्जइ जाव किंचि णो ताहे । चउविहसंघेण तओ भणाविओ कालगज्जेहि ॥ २१

संघो वि जाव तेणं ण मण्णिओ कह वि ताव सूरीहिं । कोववसमुवगएहिं कया पइण्णा इमा घोरा ॥ २२

‘जे संघपच्चणीया पव्वयणउवघायगा नरा जे य । संजमउवघायपरा तदुविक्खाकारिणो जे य ॥ २३

तेसिं वच्चांमि गइं जइ एयं गद्दभिह्लरायाणं । उम्मूलेमि ण सहसा रज्जाओ भट्टमज्जायं’ ॥ २४

1 O D °सडज्जाणमज्जं । 2 O D °णपडियाएँ । 3 O D कहवि । 4 O D °यानियोणेणं । 5 O D °दयारिणी । 6 A B रूवेहिं समं । 7 O D °हुयमं । 8 A B °तं रक्खेहि धणं । 9 O D आमिदु । 10 A B करेइ ।

कायव्वं च एयं, जओ भणियमागमे-

तम्हा सइ सामत्थे आ भट्ठम्मि नो खलु उवेहा ।
अणुकूलेअरएहिं य अणुसट्ठी होइ दायव्वा ॥ २११ ॥

तथा-

साहूण चेइयाण य पडणीयं तह अवण्णवाइं च ।
जिणपवयणस्स अहियं सव्वत्थामेण वारेइ ॥ २१२ ॥

तओ एवं पइण्णं काऊण चितियं सूरिणा जहा 'एस गद्दभिह्लाराया महावल-परक्कमो गद्दभीए महाविज्जाए वलिओ ता उवाएण उम्मूलियव्वो' । त्ति सामत्थेऊण कओ कवडेण उम्मत्तयवेसो तिय-चउक्क-चच्चर-महापहट्टाणेषु य इमं पलवंतो हिंडइ-यदि गर्दभिह्लो राजा ततः किमतः परम् ? , यदि वा रम्यमन्तःपुरं ततः किमतः परम् ? , यदि वा विषयो रम्यस्ततः किमतः परम् ? , यदि वा सुनिविष्टा पुरी ततः किमतः परम् ? , यदि वा जनः सुवेषस्ततः किमतः परम् ? , यदि वा करोमि भिक्षाटनं ततः किमतः परम् ? , यदि वा शून्य-गृहे स्वप्नं करोमि ततः किमतः परम् ? ।

इय एवं जंपंतं सूरिं दट्टूण भणइ पुरलोगो । 'अहह ! ण जुत्तं रण्णा कयं जओ भगिणिकज्जम्मि ॥ २५ मोत्तूण णिययगच्छं हिंडइ उम्मत्तओ नयरिमज्जे । सयलगुणाण णिहाणं कट्ठमहो ! कालगायरिओ' ॥ २६ गोवाल-वाल-ललणाइसयललोयाओ एयमइफरुसं । सोऊण निंदणं पुरवरीइ नियसामिसालस्स ॥ २७ मंतीहिं तओ भणिओ नरणाहो 'देव ! मा कुणसु एवं । मुयसु तवस्सिणिमियं अवण्णवाओ जओ गरुओ ॥ २८ किंच गुणीण अणत्थं जो मोहविमोहिओ नरो कुणइ । सोऽणत्थजलसमुदे अप्पाणं खिवइ धुवमेयं' ॥ २९ तं मंतिवयणमायण्णिऊण रोसेण भणइ णरणाहो । 'रे रे ! एयं सिक्खं गंतूणं देह नियपिउणो' ॥ ३० तं सोउं तुण्हक्का संजाया मंतिणो इमं हियए । काउं 'केण णिसिद्धो जलही सीमं विलंधंतो ?' ॥ ३१

तं च कुओ वि णाऊण णिग्गओ णयरीओ सूरी । अणवरयं च गच्छंतो पत्तो सगकूलं णाम कूलं । तत्थ जे सामंता ते साहिणो भण्णंति । जो थं सामंताहिवई सयलनरेंदवंदचूडामणी सो साहाणुसाही भण्णइ । तओ कालयसूरी ठिओ एगस्स साहिणो समीवे । आवज्जिओ य सो मंत-तंताईहिं ।

इओ य अण्णया कयाइ तस्स साहिणो सूरिसमणियस्स हरिसभरणिवभरस्स णाणाविहविणोएहिं चिट्ठमाणस्स समागओ पडिहारो, त्रिण्णत्तं च तेण जैहा 'सामि ! साहाणुसाहिदूओ दुवारो चिट्ठइ' । साहिणा भणियं 'लहुं पवेसेहि' । पवेसिओ अ वयणाणंतरमेव । णिसण्णो य दिण्णासणे । तओ दूएण समप्पियं उवा-यणं । तं च दट्टूण नवपाउसकालणहयलं व अंधारियं वयणं साहिणो । तओ चितियं सूरिणा 'हंत ! किमेयम-पुव्वकरेणं उवलक्खेज्जइ ? , जओ सामिपसायमागयं दट्टूण जलददंसणेणं पिव सिहिणो हरिसभरनिवभरा जयंतो सेवया, एसो य सामवयणो दीसइ, ता पुच्छामि कारणं' ति ।

एत्थंतरम्मि¹⁵ साहिपुरिसदंसियविडहरे गओ दूओ । तओ पुच्छियं सूरिणा 'हंत ! सामिपसाए वि समागए किं उव्विगो विय लक्खीयसि ?' । तेण भणियं "भगवं ! न पसाओ, किंतु कोवो समागओ, जओ अम्ह पड्ढु जस्स रूसइ तस्स णामंकियं मुदियं छुरियं पट्टवेइ, तओ केणइ कारणेण अम्होवरि¹⁶ रूसेऊण पेसिया एसा

1 A B °वायं च । 2 O D सूरीहिं ज° । 3 O D °म् ? , विषयो यदि वा र° । 4 O D °म् ? , सुनिविष्टा पुरी यदि वा ततः । 5 O D °ट्टमओ का° । 6 O D एवम° । 7 A B °णं ठवइ । 8 O D एवं । 9 O D इ । 10 A B सूरिणो(णा) सम° । 11 A B °णाविणो° । 12 A B जहा 'साहा° । 13 O D °रणमवलक्खज्जइ । 14 O D जायंति । 15 O D °म्मि य सा° । 16 O D °वरि रू° ।

छुरिया, ईए यऽप्पा अम्हेहिं वाइयव्वो, 'उग्गदंडो'त्ति काऊण ण तव्वयणे वियारणा कायव्वा" । सूरिणा भणियं 'किं तुज्जं चैव रुट्ठो उयाहु अण्णस्स वि कस्सइ ?' । साहिणा भणियं 'मम वज्जियाणमण्णेसिं पि पंचाणउईरायाणं, जओ दीसइ छण्णउइमो इमीए सत्थियाए अंको' त्ति । सूरिणा जंपियं 'जइ एवं ता मा अप्पाणं विणासेहि' । तेणं भणियं 'न पड्डुणा रुट्ठेण कुलक्खयमंतरेण छुट्ठेज्जइ, मए उण मए ण सेसकुलक्खओ होइ' । सूरिणा भणियं 'जइ एवं तहा वि वाहरसु णियदूयपेसणेणं पंचाणउइं पि रायाणो जेण हिंदुगदेसं वच्चामो' । तओ तेण पुच्छिओ दूओ जहा 'भइ ! के ते^१ अण्णे पंचाणउई रायाणो जेसिं कुविओ देवो ?' । तेण वि सव्वे णिवेइया ।

तओ दूयं विसज्जिऊण सव्वेसिं पि पेसिया पत्तेयं णियदूया जहा 'समागच्छह मम समीवे, मा नियजी-वियाइं परिच्चयह, अहं सव्वत्थ भलिस्सामि' । तओ ते दुपरिच्चयणीयत्तणओ पाणाणं सव्वं सामग्गिं काऊण आगयां झडि त्ति तस्स समीवे । ते य समागए दट्टुण तेण पुच्छिया सूरिणो 'भगवं ! किमम्हेहिं संपयं कायव्वं ?' । सूरिहिं भणियं 'सवल-वाहणा उत्तरेऊण सिंधुं वच्चह हिंदुगदेसं' । तओ समारुहिऊण जाणवत्तेसु समागया सुरड्डुविसए । इत्थंतरम्मि समागओ पाउससमयो । तओ 'दुग्गमा मग्ग'त्ति काउं सुरड्डुविसयं छन्नउइविभारोहिं विभज्जिऊण द्विया तत्थेव ।

एत्थंतरम्मि य महाराओ व्व रेहिरपुंडरीओ, गरुयसमरारंभसमओ व्व उल्लंतवहुगोवो, पटमपाउसो व्व दीसंतसियवलाहओ, मुणिवइ व्व रायहंससेविओ, पहाणपासाओ व्व सच्चवेज्जंतमत्तवारणो समागओ सरय-कालो । जत्थ य सुयणजणचित्तवित्तीओ व सच्छाओ महानईओ, सुकविवाणीओ व निम्मलाओ दिसाओ, परमजोगिसरीरं व नीरयं गयणंगणं, मुणियो व्व सुमणोभिरामा सत्तच्छयतरुणो, वरथवइनिम्मियदेवउलपंतीओ व सुताराओ रयणीओ त्ति । अवि य—

निष्फण्णसव्वसासा जत्थ मही अहियरेहिरा जाया । ठिक्कंति दरियवसहा पमुइयंगोविंदमज्जगया ॥ ३२

पीऊसपूरसरिसा ससहरकिरणावली तमिस्सासु । पव्वालैइ असेसं अहियं भुवणोयरं जत्थ ॥ ३३

सालिणरक्खणोज्जयपामरिगिज्जंतमहुरगीएहिं । पडिवज्जंता पहिया पंथाओ जत्थ भस्संति ॥ ३४

इय वहुजियतोसयरे पत्ते सरयम्मि नवरिं विद्याणो । ज्जत्ति रहंगो भवचित्तरुवसंसाहणत्थं व ॥ ३५

एवंविहं च सरयकालसिरिमवलोइऊण णियसमीहियसिद्धिकामेण भणिया ते कालयसूरिणा जहा 'भो किमेवं गिरुज्जमा चिट्ठह ?' । तेहिं भणियं 'आइसह किं पुण करेमो ?' । सूरिणा भणियं 'गेण्हह उज्जेणिं, जओ तीए^२ संबद्धो पभूओ मालवदेसो, तत्थ पज्जतीए तुम्हाणं णिव्वाहो भविस्सइ' । तेहिं भणियं 'एवं करेमो, परं णत्थि संबल्यं, जम्हा एयम्मि देसे अम्हाण भोयणमेत्तं चैव जायं' । तओ सूरिणा जोगचुण्णचहुंटियामेत्त-पक्खेवेण सुवण्णीकाऊण सव्वं कुंभारावाहं भणिया 'एयं संबल्यं गेण्हह' ।

तओ ते^३ तं विभज्जिऊण सव्वसामग्गीए पयट्ठा उज्जेणिं पइ । अवंतरे य जे के वि लाडविसयरायाणो ते साहिता पत्ता उज्जेणिविसयसंधिं । तओ गइभिल्लो तं परवलमागच्छंतं सोऊण महावलसामग्गीए निग्गओ, पत्तो य विसयसंधिं । तओ दुण्हं पि दप्पुद्धरसेण्णाणं लग्गमाओहणं । अवि य—

निवडंततिक्खसरइसर-सेल्ल-वावल्ल-सव्वलरउदो । खिपंतचक्क-पट्टिस-मोगगर-णारायवीभच्छो ॥ ३६

1 O D तुज्ज । 2 'तेण भणियं' इति पाठः D प्रतेरेवोपलब्धः । 3 O D मए पुण मएण सेसकुलस्स खेमं नवइ । च^४ । 4 A B हिंदुगं । 5 A B ते पंचां । 6 A B सव्वसा^० । 7 A B ^०या छट्ठ त्ति । 8 O D समीवं । 9 C D 'यगोवंदं' । 10 C D ए पट्टिवदो । 11 O D कुंभकारावाहं । 12 C D संबलं गिण्हं^० । 13 O D तेणं विनं । 14 O D पट्टिया ।

असि-परसु-कुंत-कुंगीसंघट्टंतसिहिफुलिंगोहो । भंडपुकाररवड्डो रयछाइयसूरकरपसरो ॥ ३७

एवंविहसमरभरे वट्टंते गद्भिन्नणरवड्डो । सेणं खणेण णट्टं वायाहयमेहवंदं व ॥ ३८

तं भग्गं दट्टणं वल्लिऊणं पुरवरीए णरणाहो । पविसित्तु तओ चिट्ठइ रोहगसज्जो णियवलेण ॥ ३९

इयरे वि निस्संचारवलयबंधेण णयरिं रोहेऊण ठिया । कुणंति य पइदिणं ढोयं । अन्नम्मि दिवसे जाव ढोएण उवट्टिया ताव पेच्छंति सुण्णयं कोट्टं । तओ तेहिं पुच्छिया सूरिणो 'भगवं ! किमज्ज सुण्णयं कोट्टं दीसइ ? । तओ सूरीहिं सुमरेऊण भणियं जहा 'अज्ज अट्टमी, तत्थ य गद्भिन्नो उववासं काऊण गद्भिं महाविज्जं साहइ, तानिरूवह कर्त्थइ अट्टालोवट्टियं गद्भिं' । निरूवंतेहि य दिट्ठा, दंसिया य सूरीणं । सूरीहि भणियं जहा 'एसा गद्भी जावसमत्तीए महइमहालयं सदं काहिइ, तं च परवलसंतियं जं दुपयं चउप्पयं वा सुणेस्सइ तं सव्वं मुहेण रुहिरं उगिरंतं निस्संदेहं भूमीए निवडेस्सइ, ता सव्वं सजीवं दुपयं चउप्पयं घेत्तूण दुगाउयमित्तं भूभागमो-सरह, अट्टोत्तरसयं च सद्वेहीणं महाजोहाणं मम समीवे ठावेह' । तेहि वि' तं तहेव सव्वं कयं । ते य सद्वेहिणो भणिया सूरीहिं 'जया ईमा रासही सदकरणत्थं मुहं णिवाएइ' तया अकयसद्दाए चेव एयाए तुब्भे नाराएहिं मुहं भरेज्जह, कयसद्दाए उण तुब्भे वि न सक्केस्सह पहरिउं, ता अप्पमत्ता आयण्णापूरियसरा चेट्टह' । तेहि वि तह चेव सव्वं कयं ।

तओ य आयण्णायद्धियधणुविमुक्कसरपूरपुण्णवयणाए तीए तिरिक्खीए पीडियाए न य चइयमारसिउं 'पडिहयसत्ति' त्ति । तओ विज्जा तस्सेव साहगस्सुवरिं काउं मुत्तपुरीसं लत्तं दाऊण ज्जत्ति गया । तओ सूरीणा भणिया ते जहा 'भेण्हह संपयं, इत्तियं चेव एयस्स बलं' ति । तओ ते पागारं भंजिऊण पविट्ठा उजेणीए । गहिओ सजीवगाहं गद्भिन्नो । वंवेऊणं समप्पिओ सूरिपायाणं ।

सूरीहिं तओ भणिओ 'रे रे पाविट्ट ! दुट्ट ! निच्छज्ज ! । अइणज्जकज्जउज्जमसज्ज ! महारज्जपव्भट्ट ! ॥ ४०

जमणेच्छंतीए साहुणीइ विद्धंसणं कयं तुमए । न य मण्णिओ य संघो, तेणऽहेहिं इमं विहियं ॥ ४१

महमोहमोहियमई जो सीलं साहुणीइ भंजेइ । जिणधम्मबोहिलाभस्स सो नरो देइ मूलंगि ॥ ४२

निण्णट्टबोहिलाभो भमिहिसि नूणं तुमं पि संसारे । रे ! णंतदुक्खपउरे किं^{१०} इहं चेव जं जम्मे ॥ ४३

पत्तो^{११} वंधण-ताडण-अवमाणणजणियविहिट्टुक्खाइं । संघावमाणणातरुवरस्स कुसुमोगगमो एसो ॥ ४४

नरय-तिरिक्ख-कुमाणुस-कुदेवगइगमणसंकडावडिओ । जमणंतभवे भमिहिसि तं पुण विरसं फलं होही ॥ ४५

जो अवमण्णइ संघं पावो थेवं पि माणमयलित्तो । सो अप्पाणं वोल्इ दुक्खमहासागरे भीमे ॥ ४६

सिरिसमणसंघआसायणाइ पावेंति जं दुहं जीवा । तं साहिउं समत्थो जइ पर भगवं जिणो होइ ॥ ४७

जेण महंतं पावं कयं तए णेय मण्णिओ संघो । संभासस्साणरिहो अम्हाणं जइ वि रे ! तह वि ॥ ४८

वहुपावभरकंतं दुहजलणकरालजालमालाहिं । आलिंगियं तुमं पासिऊण करुणाइ पुण भणिमो ॥ ४९

निंदण-गरिहणपुव्वं आलोएऊण कुणसु पच्छित्तं । दुक्करतवचरणरओ जेणऽज्ज वि तरहि दुहजलहिं ॥ ५०

इय करुणाए सूरीहिं जंपियं सुणिय गद्भिन्नो सो । अइसंकिलिट्टकम्मो गाढयरं दूमिओ चित्ते ॥ ५१

दूमियचित्तं णाउं कालयसूरीहिं सो तओ भणिओ । 'मुक्को सि एगवारं संपइ रे ! जाहि णिव्विसओ' ॥ ५२

तं सूरिवयणमायण्णज्जण पुहईसरेहिं सो तेहिं । देसाओ धाडिऊणं मुक्को दुहिओ परिब्भमइ ॥ ५३

भमिउं मओ समाणो चउगइसंसारसायरे भीमे । भमिही अणंतकालं तक्कम्मविवागदोसेणं ॥ ५४

1 O D भडपुकाररवड्डो । 2 O D °चारं व° । 3 O D °त्यं वि अट्टालए ठवियं । 4 O D °रुवित्ते° । 5 A B काहिसइ । 6 O D °णं मम । 7 O D वि तहेव । 8 O D इयं रा° । 9 O D °ण य स° । 10 A B चिकिं इ° । 11 O D °त्तो ताडण-बंधण-अ° ।

तो सूरिपञ्जुवासयसाहिं रायाहिरायमह काउं । भुंजंति रजसोक्खं सामंतपयड्डिया सेसा ॥ ५५
 सगकूलाओ जेणं समागया तेण ते सगा जाया । एवं सगराईणं एसो वंसो समुप्पण्णो ॥ ५६
 जिणसासणोर्णैइपराण ताण कालो सुहेण परिगलइ । सूरिपयपउमगग्भे छप्पयलीलं कुणंताणं ॥ ५७
 कालंतरेण केणंइ उप्पाडेत्ता सगाण तं वंसं । जाओ मालवराया णामेणं विकमाइच्चो ॥ ५८
 पुहईएँ एगवीरो विकमअक्कंतभूरिणरणाहो । अच्छरियचरियआयरणपत्तवरकित्तिपव्वभारो ॥ ५९
 नियसत्ताराहियजक्खरायसंपत्तवरतियवसेण । अविगणियसत्तु-मित्तं जेण पयट्टावियं दाणं ॥ ६०
 पयराविओ धराएँ रिणपरिहीणं जणं विहेऊण । गुरुरिथवियरणाओ णियंओ संवच्छरो जेण ॥ ६१
 तस्स वि वंसं उप्पाडिऊण जाओ पुणो वि सगराया । उज्जेणिपुरवरीए पयपंकयपणयसामंतो ॥ ६२
 पणतीसे वाससए विकमसंवच्छराओ बोलीणे । परिवत्तिऊण ठविओ जेणं संवच्छरो णियगो ॥ ६३

कालजाणणत्थं एयं पासंगियं समक्खायं । मूलकहासंवद्धं पगयं चिय भण्णए इण्हि ॥ ६४

लयसूरीहिं तओ सा भगिणी संजमे पुणो ठविया । आलोइयपडिकंतो सूरी वि सयं गणं वहइ ॥ ६५

इओ य अत्थि भरुयच्छं णामं णगरं । तत्थ य कालयसूरिभाइणेज्जा बलमेत्त-भाणुमेत्ता भायरो
 राय-जुवरायाणो । तेसिं च भगिणी भाणुसिरी । तीसे पुत्तो बलभाणू णाम कुमारो । तओ तेहिं बलमित्त-
 भाणुमित्तेहिं परकूलाओ समागए सूरिणो सोऊण पेसिओ मइसागरो णाम णियमहंतओ उज्जेणिं । तेण य
 तत्थ गंतूण सगराइणो महाणिव्वंघेण विसज्जावेऊण वंदिऊण य विण्णत्ता सूरिणो, अवि य—

‘बलमेत्त-भाणुमेत्ता भयवं ! भूल्लियभाल-कर-जाणू । भत्तिभरनिव्वभरंगा तुहपयकमलं पणिवयंति ॥ ६६

करकमलमउलमउलं मोलिम्मि ठवित्तु विण्णवंति जहा । तुह विरहतरणिखरकिरणणियरपसरेण सयराहं ॥ ६७

संतावियाइँ धणियं जओ सरीराइँ अम्ह ता सामि ! नियदंसणमेहोव्वभवेसणणीरेण निव्ववसु ॥ ६८

किं बहुणा ?, करुणारससमुद ! अम्हाणसुवरि कारुणं । काऊणं पावहरं वंदावसु निययपयकमलं ॥ ६९

तओ कालयसूरिणो सगरणो सरुव्वं साहिऊण गया भरुयच्छे । पवेसिया य महया विच्छडेणं ।
 वंदियाँ भावसारं बलमेत्त-भाणुमेत्त-भाणुसिरि-बलभाणूहिं । समाढत्ता य भगवया भवणिव्वेयजणणी धम्म-
 देसणा, अवि य—

तुसरासि व्व असारो संसारो, विज्जुलयाओ व चंचलाओ कमलाओ, उप्पहगामुयवोलावणयसामण्णं
 तारुणं, दारुणदुहदाइरोगा भोगोवभोगा, माणस-सारीरियखेयनिव्वंधणं धणं, महासोगाइरेगा इट्टजणसंपओगा,
 णिरंतरपैरिसडणसीलाणि आउयदलाणि । ता एवं ठिए भो भव्वा ! लद्धूण कुलाइजुत्तं मीणुसत्तं निद्वलेयव्वो
 पमाओ, कायव्वो सव्वसंगत्ताओ, वंदेणीया देवाहिदेवा, कायव्वा सुगुरुचैलणसेवा, दायव्वं सुपत्तेसु दाणं,
 ण कायव्वं णियाणं, अणुगुणेयव्वो पंचणमोक्कारो, कायव्वो जिणाययणेषु पूयासक्कारो, भावियव्वाओ दुवालस
 भावणाओ, रक्खेयव्वाओ पवयणोहावणाओ, दायव्वा सुगुरुपुरओ णियदुच्चरियालोयणा, कायव्वा सव्वसत्त-
 खामणा, पडिवज्जेयव्वं पायच्छित्तं, न धारियव्वमसुहचित्तं, अणुट्टियव्वाणि जहासत्तीए तवच्चरणाणि, दमिय-
 व्वाणि दुइंताणि इंदियाणि, झाएयव्वं सुहज्जाणं वोच्छेज्जेण जेण संसारसंताणं । किं बहुणा ?, एवमारंताणं
 तुम्हाणं भवेस्सइ अचिरेणेव निव्वाणं ति ।

1 C D °पइट्टि° । 2 A B °णयप° । 3 A केणय उ°, O केण उ उ° । 4 A B °ए ऊ (उ)ण° । 5 O
 D °ययो सं° । 6 O D °च्छरस्स वो° । 7 O D सगं । 8 A B °भायणे° । 9 O D °णविति° । 10 O D
 °या च भा° । 11 A B °पस्सेट्ठणं° । 12 O D मणुयत्तं । 13 B वंदेयव्वा दे° । 14 O D °चरण° ।
 15 O D दुइंतकरणाणि, झा° । 16 A B अचिरेण ति° ।

इय सूरिवयणमायण्णिऊण संजायचरणपरिणामो । सो बलभाणू कुमरो रोमंचोच्चइयसव्वंगो ॥ ७०
 करकोरयं विहेउं सिरम्मि अह भणइ एरिसं वयणं । 'संसारचारगाओ णित्थारहि णाह ! मं दुहियं ॥ ७१
 भवभयभीयस्स महं उत्तमणरसेविया इमा सामि ! । दिज्जउ जिणेंददिक्खा जइ जोगो मा चिरावेह' ॥ ७२
 इय कुमरणिच्छयं जाण्णिऊण सूरीहिं तक्खणं चेव । आपुच्छिऊण सयणे विहिणा अह दिक्खिओ एसो ॥ ७३
 रायाई परिसा वि य नमिउं सूरिं गया नियं ठाणं । मुण्णिणो वि णिययसद्धम्मकम्मकरणोज्जया जाया ॥ ७४
 एवं चिय पईदियहं मुणिवइपयपंकयं णमंतेते । णरणाहे दड्डूणं भत्तिव्वभरणिव्वभरे धणियं ॥ ७५
 सव्वो वि णगरलोगो जाओ जिणधम्मभाविओ अहियं । सच्चमिणं आहाणं 'जह राया तह पया होइ' ॥ ७६

तं च तारिसं पुरक्खोहमवल्लोइऊण अञ्चंतदूमियचित्तेणं रायपुरओ सूरिसमक्खं चेव भणियं रायपुरोहिण्ण
 जहा 'देव ! किमेएहिं पासंडिएहिं तईवज्जायरणणिरएहिं असुइएहिं?' ति । एवं च वयंतो सो सूरीहिं अणे-
 गोववत्तीहिं जाहे णिरुत्तरो कओ ताहे धुत्तिमाए अणुलोभवयणेहिं रीइणो विप्परिणामेइ । अवि य-

'एए महातवस्सी नीसेसगुणालया महासत्ता । सुर-असुर-मणुयमहिया गोरव्वा तिहुयणस्सावि ॥ ७७
 ता देव ! जेण एए पहेण गच्छंति तेण तुम्हाणं । जुत्तं न होइ गमणं अक्कमणं तप्पयाण जओ ॥ ७८
 गुरुपयअक्कमणेणं महई आसायणा जओ होई । दुग्गइकारणभूया अओ विसज्जेह पड्डु ! गुरुणो' ॥ ७९

तओ विप्परिणयचित्तेहिं भणियं राईहिं 'सच्चमेयं, परं कहं विसज्जिंजंति ?' । तओ पुरोहिण्ण भणियं
 'देव ! कीरउ सव्वत्थ णगरे अणेसणा, तीए य कयाएं असुज्जंते भत्त-पाणे सयमेव विहरिस्संति' । तओ राईहिं
 भणियं 'एवं करेहि' । तओ परूवियं सव्वत्थ णगरे पुरोहिण्णं जहा 'एवं एवं च आहाक्कमाइणा पयारेण
 साहूण देज्जमाणं महाफलं भवइ' ।

तओ लोगो तहेव काउमारद्धो । तं च तारिसमउव्वकरणं दड्डूण साहियं साहूहिं गुरूणं । ते वि सम्मं
 वियाणेऊण रायाभिप्पायं अपज्जोसविए चेव गया मरहदुइयविसयालंकारभूयं पइट्टाणं णाम णगरं । तत्थ य
 सूरीहिं जाणावियं जहा 'न ताव पज्जोसवेयव्वं जाव वयं णागया' । तत्थ उण परमसावगो सायवाहणो णाम
 राया । सो य सूरिणो समागच्छंते णाऊण जलयागमुक्कंठियसिहि व्व हरिसणिव्वभरो जाओ । कमेण य समागया
 तत्थ सूरिणो । तओ साइवाहणराया सूरिं समागयं णाऊण सपरियणो चउव्विहसिरिसमणसंघसमण्णिओ
 णिगओ अभिसुहं । वंदिया य भावसारं सूरिणो । अवि य-

भवियकमलावत्रोहय ! मोहमहातिमिरपसरभरसूर ! । दप्पिट्ठदुइपरवाइकुंभिणिइलणवल्लसिंह ! ॥ ८०
 पणयणरविसरपड्डुमउल्लिमउडमणिकिरणरंजियसुपाय ! । जिणसासणोण्णईपर ! कलिकालकलंकमलसलिल ! ८१
 कालाणुरूवपरिवट्टमाणसुयजलहिपारसंपत्त ! । सप्पंतदप्पकंदप्पसप्पकप्परणपरपरसु ! ॥ ८२
 इय नीसेसगुणीलय ! करुणापर ! परमचरण ! रणरहिय ! ।
 सुगहियनाम ! नरुत्तम ! तुज्ज णमो होउ मुण्णिणाह ! ॥ ८३

एवं च पणयस्स णरवइणो दिण्णो भगवया धम्मलामो । अवि य-

कलिकालकलिलमलवहलपडलपक्खाल्लिणेगसलिलोहो । सयलदुहाचलकुलदलणजलियवल्लसूयणत्थसमो ॥ ८४
 चिंतामणि-कप्पहुम-कामियघड-कामधेणुमाईण । ^{११}जियउज्जियमाहप्पो भवण्णवोत्तारणतरंडो ॥ ८५

1 A B पयदि° । 2 C D अचंतं दू° । 3 A B रायाणो । 4 C D हवह । 5 A B °विससंति । 6 C D
 च अहोक्° । 7 A B °ण देज्जमाणं साहूण म° । 8 C D °लसीह ! । 9 A °रवहु° । 10 C D °णायर ! ।
 11 C D °लणेक्खस° । 12 C D जिणउज्जिय° ।

सगा-ऽपवग्गदुग्गमनरगऽगलभंगमोगरसमाणो । तुह होउ धम्मलाहो नरेंद ! जिण-गणहरोद्धो ॥ ८६
 एवं च महाविच्छेदं पविट्ठा णगरे सूरिणो । वंदियाइं समत्थचेइयाइं । आवासिया य जइजणजोगासु
 अहाफासुयासु वसहीसु ।

तओ पइदिणं सिरिसमणसंघेण बहुमण्णेज्जमाणाणं सायवाहणणरिंदेणं सम्माणेज्जमाणाणं विउस-
 वग्गेण पज्जुवासेज्जमाणाणं णीसेसजणेण वंदेज्जमाणाणं भवियकमलपडिवोहणपराणं समागओ कमसो पज्जो-
 सणासमओ ।

तत्थ य मरहट्टयदेसे भद्वयसुद्धपंचमीए इंदस्स जत्ता भवइ । तओ विण्णत्ता सूरिणो राइणा जहा
 'भयवं ! पज्जोसणादिवसे लोयाणुवत्तीए इंदो अणुगंतव्वो होही, तेण कारणेण वाउलत्तणाओ चेइयपूया-ण्हवणाइयं
 काउं न पहुप्पामो, ता महापसायं काऊण करेह छट्ठीए पज्जोसवणं' । तओ भगवया भणियं—

“अवि चलइ मेरुचूला, सूरु वा उग्गमेज्ज अवराए ।
 न य पंचमीए रयणिं पज्जोसवणा अइक्कमइ ॥ २१३ ॥

जओ भणियमागमे—

जहा णं भगवं महावीरे वासाणं सवीसइराए मासे विइकंते वासावासं पज्जोसवेइ, तथा णं
 गणहरा वि । जहा णं गणहरा तथा णं गणहरसीसा वि । जहा णं गणहरसीसा तथा णं अम्ह गुरुणो
 वि । जहा णं अम्ह गुरुणो तथा णं अम्हे वि वासावासं पज्जोसवेमो, 'नो तं रयणिमइक्कमिज्जा' ।

राइणा भणियं 'जइ एवं तो चउत्थीए हवइ ?' । सूरीहिं भणियं 'एवं होउ णत्थित्थ दोसो, जओ
 भणियमागमे—आरेणावि पज्जोसवेयव्वमिति । तओ हरिसवसुप्फुल्लोयणेण जंपियं राइणा 'भगवं ! महा-
 पसाओ, महंतो अम्हाणमणुग्गहो, जओ मम अंतेउरियाणं पव्वोववासपारणए साहूणं उत्तरपारणयं भवेस्सइ' ।
 तओ गिहे गंतूण समाइट्ठाओ अंतेउरियाओ 'तुम्हाणममावासाए उववासो होही, पारणए य साहूणं उत्तरपा-
 रणयं भवेस्सइ, ता तत्थ अहापवत्तेहिं भत्त-पाणेहिं साहुणो पडिलहेह' । जओ भणियमागमे—

पहसंत-गिलाणेसु य आगमगाहीसु तह य कयलोए ।
 उत्तरवारणगम्मी दाणं तु बहुफ(प्फ)लं होइ ॥ २१४ ॥

पज्जोसवणाए अट्टमं ति काऊण पाडिवए उत्तरपारणयं भवइ । तं च दट्टूण तम्मि दिणे लोगो वि
 साहूणं तहेव पूयं काउमाढत्तो । तप्पभिइं मरहट्टविसए समणपूयालओ णाम छणो पवत्तो । एवं च कारणेण
 कालगायरिण्हिं चउत्थीए पज्जोसवणं पवत्तियं समत्थसंघेणं य अणुमन्नियं । १ तथा चावाचि—

कारणिया य चउत्थी चेइय-जइसाहुवासणनिमित्तं ।

उद्दिसिय सालवाहण पयट्टिया लियऽज्जेण ॥ २१५ ॥ ▷

१ तत्र्यसेण य पक्खियाईणि वि चउइसीए आयरियाणि, अण्णहा आगमोत्ताणि पुण्णिमाए त्ति । २
 एवंविहगुणजुत्ताण वि कालयसूरीणं कालंतरेण विहरमाणं कम्मोदयवसेणं जाया दुब्बिणीया सीसा ।
 तओ चोइया सूरीहिं । तथा वि णं किंचि पडिवज्जंति । तओ पुणो वि भणिया जहा—

“भो भो महाणुभावा ! उत्तमकुलसंभवा महापुरिसा ! । इंदरिण वि दुलहं लद्धं सामणमकलंकं ॥ ८७

1 O D साइवा । 2 O D हणं कुणंताणं स । 3 O D पज्जोवस(सव)णास । 4 O D सवणा ।
 5 O D इयाणं पू । 6 O D न तं । 7 O D ए भगवओ (भवउ) । सु । 8 O D लणम्मि य आगमगाहणे
 य लोयकय दाणे । उत्तरपारणगम्मि य दाणं तु बहुफ(प्फ)लं भणियं ॥ २१४ ॥ 9 <▷ एतादक्चिहान्तर्गतः पाठः
 C D पुस्तकयोरेवोपलभ्यते । 10 स्वस्तिकद्विकान्तर्गतः पाठः O D पुस्तकयोर्नादतः ।

एवमविणीययाए गुरुआणाइक्कमं विहेऊण । दुक्करतवचरणमिणं मा कुणह गिरत्थयं वच्छ । ॥ ८८

यत उक्तमागमे-

छट्ट-ऽट्टम-दसम-दुवालसेहिं मास-ऽट्टमासखवणेहिं ।

अकरिंतो गुरुवयणं अणंतसंसारिओ होइ ॥ २१६ ॥

गुरुआणाभंगाओ रण्णे कट्टं तवं पि काऊण ।

तह वि हु पत्तो नरगं सो कूलयवालओ साहू ॥ २१७ ॥

गुरुआणाइक्कमणे आयावेंतो करेइ जइ वि तवं ।

तह वि न पावइ मोक्खं पुव्वभवे दोवई चेव ॥ २१८ ॥”

एवं पि भणिया ते ण मुंचंति दुव्विणीययं, ण करंति गुरुवयणं, न विहिति पड्वित्ति, जंपंति उल्लुंठव-
यणाइं, कुणंति सेच्छाए तवं, आयरंति णिययाभिप्पाएण सामायारिं । तओ गुरुणा चित्तियं-

“तारिसा मम सीसा उ जारिसा गल्लिगदंभा । गल्लिगदमे चइत्ता णं दढं गेण्हइ संजमं ॥ ८९

छंदेण गओ छंदेण आगओ चिट्ठए य छंदेण ।

छंदे यं वट्टमाणो सीसो छंदेण मोत्तव्वो ॥ २१९ ॥

ता परिहरामि एए दुव्विणीयसीसे” । तओ अण्णम्मि दिणे रयणीए पसुत्ताणं साहिओ सेज्जायरस्स
परमत्थो जहा ‘अम्हे नियसिस्ससिस्साणं सागरचंदसूरीणं पासे वच्चाओ, जइ कहवि आउट्टा णिच्चंघेण पुच्छंति
तओ वहु खरंदिऊण भेसिऊण य साहेज्जसु’ । त्ति भणिऊण णिगया । पत्ता य अणवरयसुहर्पयाणएहिं तत्थ,
पविट्टा निसीहियं काऊण । ‘थेरो को वि अज्जओ’ त्ति काऊण अवजाए,

अप्पुव्वं दट्टुणं अब्भुट्ठाणं तु होइ कायव्वं ।

साहुम्मि दिट्टुपुव्वे जहारिहं जं जोग्गं ॥ २२० ॥

इति सिद्धंतायारमसुमरेऊण न अब्भुट्ठिओ सागरचंदसूरीणा । वक्खाणसमत्तीए य णाणपरीसहमसहमाणेण
पुच्छियं सागरचंदेण ‘अज्जया ! केरिसं मए वक्खाणियं?’ । कालयसूरीहिं भणियं ‘सुंदरं’ । तओ पुणो
वि भणियं सागरचंदसूरीणा ‘अज्जय ! पुच्छेहि किं पि’ । कालगसूरीहिं भणियं ‘जइ एवं तो वक्खाणेह
अणिच्चयं’ । सागरचंदेण भणियं ‘अण्णं विसमपयत्थं वक्खाणावेसु’ । तेण भणियं ‘न विसमपयत्थमवगच्छामि’
[ग्रन्थाप्रं ४०००] । तओ समादत्तो वक्खाणेउं ‘त्तित्ति (? त्तं) धम्मह किं न चित्तेह ?’ इच्चाइ । अत्राऽन्तरे
भणितं कालिकाचार्यैः ‘नास्ति धर्मः प्रत्यक्षादिप्रमाणगोचरातिक्रान्तत्वात् खरविषाणवदिति । उक्तं च-

प्रत्यक्षेण ग्रहोऽर्थस्य निश्चितेन प्रशस्यते ।

तदभावेऽनुमानेन वचसा त तिक्रमः ॥ २२१ ॥

न तु प्रत्यक्षादिना प्रमाणेनाऽसौ गृह्यत इत्यलं तद्विषयत्वेन’ । ‘अव्वो ! पियामहाणुकारी को वेस खडेक्करो,
मण्णमाणेण भणियं सागरचंदेण ‘तत्र यदुक्तं नाऽस्ति धर्मस्तत्र प्रतिज्ञापदयोर्विरोधं प्रकटमेव लक्षयामः’
नाऽस्ति चेद् धर्म इति कथम् ? , धर्म इति चेद् नाऽस्तीति कथम् ? । अथ परैर्धर्मस्याभ्युपगतत्वादेवमुच्यते तर्हि
भवन्तं पुच्छामः परकीयोऽभ्युपगमो भवतः प्रमाणमप्रमाणं वा ? । यदि प्रमाणम्, सिद्धं नः साध्यम् । अथाऽ-
प्रमाणं तर्हि स एव दोषः । यच्चोक्तं प्रत्यक्षादिप्रमाणगोचरातिक्रान्तत्वात् तदप्यसद्, यतः कार्यद्वारेणाऽपि
धर्माऽधर्मौ प्रत्यक्षेण गृह्येते’ इति । उक्तं च-

धर्माञ्जन्म कुले शरीरपटुता सौभाग्यमायुर्धनं,
धर्मेणैव भवन्ति निर्मलयशो-विद्या-ऽर्थसम्पत्च्छ्रियः ।
कान्ताराच्च महाभयाच्च सततं धर्मः परित्रायते,
धर्मः सम्यगुपासितो भवति हि स्वर्गा-ऽपवर्गप्रदः ॥ २२२ ॥

अन्यच्च—

नियरूवोहामियखयरैराय-मयण व्व के वि दीसंति । मंगुलरूवा अण्णे पुरिसा गोमाउसारिच्छा ॥ ९०
परिमुणियासेससमत्थसत्थसुरमंतिविच्चममा के वि । अण्णाणतिमिरच्छण्णा अण्णे अंध व्व वियरंति ॥ ९१
संपत्ततिवग्गसुहा एगे दीसंति जणमणाणंदा । परिवज्जियपुरिसत्था उव्वियणेज्जा विसहर व्व ॥ ९२
धरियधवल्लायवत्ता वंदियणोग्घुट्टपयडमाहप्पा । वच्चंति गयारूढा, अण्णे धावंति सिं पुरओ ॥ ९३
पणइयणपूरियासा निम्मलजसभरियमहियलाभोगा । अण्णे उ कलंकेच्छा पोट्टं पि भरंति कह कह वि ॥ ९४
अणवरयं देंताण वि वहुइ दव्वं सुयं व केसिंवि । अण्णेसिमदेताण वि घेप्पइ णरणाह-चोरेहिं ॥ ९५
इय धम्मा-ऽधम्मफलं पच्चक्खं जेण दीसए साहु । मोत्तूनमहम्मं आयरेण धम्मं चिय करेसु ॥ ९६

इओ य ते दुट्ठसीसा पभाए आयरियमपेच्छमाणा इओ तओ गवेसणं कुणंता गया सेज्जायरसमीवं ।
पुच्छिओ य जहा 'सावय ! कहिं गुरुणो ?' । तेण भणियं 'तुब्बे चैव जाणह णियं गुरुं, किमहं वियाणामि ?'
तेहिं भणियं 'मा एवं कहेहि, न तुज्ज अकहिज्जण वच्चंति' । तओ सिज्जायरेण भिउडिभासुरं वयणं काज्जण
भणिया "अरे रे दुट्ठसेहा ! ण कुणह गुरुण आणं, चोइज्जंता वि न पडिवज्जह सारण-वारणाईणि, सारणाइ-
विरहियस्स आयरियस्स महंतो दोसो । जओ भणियमागमे—

जह सरणमुवगयाणं जीवाण णिकित्तए सिरे जो उ ।
एवं पूरणियाणं आयरिओ असारओ गच्छे ॥ २२३ ॥
जीहाए वि लिहंतो न भदओ सारणा जहिं णत्थि ।
उंडेण वि ताडंतो स भदओ सारणा जत्थ ॥ २२४ ॥
सारणमाइविउत्तं गच्छं पि य गुणगुणेण परिहीणं ।
परिवत्तणाइवग्गो चइज्ज इह सुत्तंविहिणा उ ॥ २२५ ॥

तुब्बे य दुव्विणीया 'आणाए अवट्टमाण'त्ति काज्जण परिचत्ता । ता पावा ! ओसरह मम दिट्ठीपहाओ, अण्णाहा
भणेस्सह—ण कहियं ति" । तओ भीया सेज्जायरं खमावेत्ता भणंति । अवि य—

"दंसेहि एगवारं अह गुरु जेण तं पसाएउं । आणाणिदसपरा जावज्जीवाइ वट्टामो ॥ ९७

किं वहुणा ? सूरीणं संपइ हियइच्छियं करेस्सामो । तो कुणसु दयं सावय ! साहेहि 'कहिं गया गुरुणो ?' ॥ ९८

तओ 'सम्मं उव्वट्ठिय'त्ति नाज्जणं कहिय सच्चवावं पेसिया तत्थ । गच्छंतं च साहुवंदं लोगो पुच्छइ
'को एस वच्चइ ?' । ते भणंति 'कालगसूरी' । सुयं च सवणपरंपराए सागरं चंदेण सूरीणा पियामहागमणं ।
पुच्छिओ कालगसूरी 'अज्जय ! किं मम पियामहो समागच्छइ ?' । तेण भणियं 'अहेहि वि समायणियं' ।
तओ अण्णम्मि दिणे तयणुमगल्लगं पत्तं साहुवंदं । अब्भुट्ठियं सागरचंदेण । तेहिं भणियं 'उव्विसह तुब्बे,
साहुणो चैव एए, गुरुणो उण पुरओ समागया' । आयरिएण भणियं 'ण को वि इत्थाऽऽगओ खडेक्करसेणं

1 C D °रनाह-मं । 2 C D एके । 3 A B °लाइव° । 4 O D धावित्ति । 5 O D एवं सारणियाणं ।
6 A B °विहणाओ । 7 A B °साहेउं । 8 O D °वाय चिट्टामो । 9 A B साहेह कं । 10 C D °चंदसुं ।
11 A B °अहेहिं समा° ।

मोत्तूण' । इत्थंतरम्मि समागया वियारभूमीओ कालगसूरिणो । अब्मुट्टिया य पाहुणगसाहुवदेण । सागरचंदेण भणियं 'किमेयं?' । साहुहिं भणियं 'भगवंतो कालगसूरिणो ए' त्ति । तओ लज्जिएण अब्मुट्टित्ता खामिया, वहं च झूरिउमाढत्तो । गुरुहिं भणियं 'मा संतप्प, न तुज्झ भावदोसो, किंतु पमार्यदोसो' ।

अण्णया य वालुयाए पच्छयं भरावेत्ता एगत्य पुंजाविओ, पुणो वि भराविओ, पुणो वि पुंजाविओ । एवं च भरिओव्विरेयणं कुणंतस्स सेसीहूओ पच्छओ । तओ पुच्छिओ गुरुहिं जहा 'बुज्झियं किंचि?' । तेण भणियं 'ण किंचि' । गुरुहिं भणियं "जहेस वालुयापच्छओ पडिपुण्णो तहा सुहम्मसामिस्स पडिपुण्णं सुयनाणं साइसयं च, तयविक्खाए जंजूसामिस्स किंचूणं अप्पाइसयं च, तत्तो वि पभवस्स अप्पतरमप्पतराइसयं च जओ छट्ठाणगया ते वि भगवंतो सुव्वंति । एवं च कमसो हीयमाणं हीयमाणं जाव मह सयासाओ तुह गुरुणो अइहीणं, तस्स वि सयासाओ तुह हीणतरं ति । किंच पाएण पणट्टाइसयं अप्पं च दूसमाणुभावाओ सुयं, ता मा एवंविहेण वि सुएण गव्वं उव्वहसु । भणियं च—

आसव्वण्णुमयाओ तरतमजोगेण हुंति महविभवा ।

मा वहउ को वि गव्वं 'अहमेको पंडिओ एत्थ' ॥ २२६ ॥

इय अच्छेरयचरिओ गामा-SSगर-नगरमंडियं वसुहं । आणावडिच्छवहुसिस्सपरिवुडो विहरई भगवं ॥ ९९
अह अण्णया सुरिंदो भासुरबुंदी पलंबवणमालो । हार-उद्धार-तिसरय-पालंबोच्छइयवच्छयलो ॥ १००
वरकडय-तुडियथंभियभुयाजुगो कुंडछुल्लिहियगंडो । वररयरणकरुक्कडकिरीडरेहंतसिरभागो ॥ १०१
किं बहुणा? सिंगारियसयलंगो विमलवत्थपरिहाणो । सोधम्मसुरसभाए तिण्हं परिसाण मज्झम्मि ॥ १०२
सत्तण्हं अणियाणं अणियाहिवईणं तह य सत्तण्हं । तायत्तीसयअंगाभिरक्खसामाणियसुराणं ॥ १०३
सोहम्मनिवासीणं अण्णेसिं लोणपालमाईण । सुरदेवीणं मज्जे सको सीहासणवरम्मि ॥ १०४
उवविट्ठो ललमाणो वरिडुतियसाहिवत्तरिद्धीए । आलोइय(यइ) लोणद्धं विउलेणं ओहिणाणेणं ॥ १०५
तो पेच्छइ सीमंधरसामिजिणं संभवसरणमज्झत्थं । कुणमाणं धम्मकहं पुव्वविदेहम्मि परिसाए ॥ १०६
उट्टित्तु तओ सहसा तत्थ ठिओ चैव वंदई भगवं । सुरणायगरिद्धीए तओ गओ सामिमूलम्मि ॥ १०७
वंदित्तु सए ठाणे उवविसिउं जा सुणेइ जिणवयणं । ता पत्थावेण जिणो साहइ जीवे निगोयक्खे ॥ १०८
तं सोऊण सुरिंदो विम्वयउप्फुल्ललोयणो एवं । सिरकयकयंजलिउडो जंपइ परमेण विणएणं ॥ १०९
'भगवं! भारहवासे इय सुहुमनिगोयवण्णणं काउं । किं मुणइ कीइ संपइ निरइसये दूसमाकाले?' ॥ ११०
तो भणइ जिणो 'सुरवइ! कालगसूरी णिगोयवक्खाणं । भरहम्मि मुणइ अज वि जह वक्खायं मए तुम्ह' ॥ १११
तं सोउं वज्जहरो कोऊहल्लेण इत्थ आगंतुं । काउं वंभणख्वं वंदेत्ता पुच्छई सूरिं ॥ ११२
'भगवं! णिगोयजीवा पण्णत्ता जे जिणेहिं समयम्मि । ते वक्खाणह मज्झं अईव कोऊहलं जम्हा' ॥ ११३
तो भणइ मुणिवरेदो जलहरगंभीरमद्धरणिग्घोसो । 'जइ कोउगं महंतं सुणसु महाभाग! उवउत्तो ॥ ११४
गोला य असंखेज्जासंखनिगोओ य गोलओ भणिओ । एक्केक्कम्मि णिगोए अणंतजीवा मुणेयव्वा' ॥ ११५
इच्चाइ वित्थरेणं वक्खाए सूरिणा सहस्सक्खो । सविसेसणाणजाणणमित्तमह पुच्छए पुण वि ॥ ११६
'भगवं! अणासगमहं काउं इच्छामि बुद्धभावाओ । ता 'मह केत्तियमाउं?' साहेहि जहट्ठियं णाउं' ॥ ११७
तो सुयणाणेण गुरु उवउत्ता जाव ताव वहुंति । दिवसा पक्खा मासा वासा वासस्सया पलिया ॥ ११८

अयरो उ द्रुणि तस्साऽऽउमाणमवलोइजण तो सूरी । सविसेसुवओगाओ जाणइ 'वज्जाउहो एसो' ॥ ११९
 'इंदो भवं' ति सूरीहिं जंपिए ललियकुंडलाहरणो । जाओ णियरूवेणं पुरंदरो तक्खणं चव ॥ १२०
 मूल्लियभाल-करयल-जाणू रोमंचकंचुइजंतो । भत्तिभरणेभरंगो पणमइ सूरीण पयकमलं ॥ १२१
 "अइसंकिलिट्टदूसमकाले वि तए जिणागमो जेण । धरिओ गुणगणभूसिय । तुज्ज णमो होउ मुणिणाह ॥ १२२
 णिरइसए वि हु काले णाणं विप्फुरइ निम्मलं जस्स । विम्हावियंतियलोकं तस्स णमो होउ तुह सामि ॥ १२३
 जेणोणइ तए पवयणस्स संवस्स कारणे विहिया । अच्चभुयचरिएणं पयपउमं तस्स तुह नमिमो" ॥ १२४
 इय थोऊण सुरिंदो सुमरंतो सूरिनिम्मलगुणोहं । आयासेणुप्पइउं पत्तो सोहम्मकप्पम्मि ॥ १२५
 सूरी वि य कालेणं जाणेत्ता णिययआउपरिमाणं । संलेहणं विहेउं अणसणविहिणा दिवं पत्तो ॥ १२६

[लकाचार्यकथानं मासम् । २२.]

इति श्लोकार्थः ॥ ६१ ॥

यथेवं न किमप्यसौ विशिष्टप्रयोजनं साधयिष्यत्यल्पत्वाद् निरतिशयत्वाच्च इत्यारेकापनोदार्थं श्लोकमाह—

पयमेगं पि एयस्स भवणिच्चाहयं भवे ।

इत्तोऽणंता जओ सिद्धा सुवंते जिणसासणे ॥ ६२ ॥

'पदं' वाक्यम्, 'एकमपि' अद्वितीयमपि, 'एतस्य' आगमस्य, 'भवनिर्वाहकं' संसारनिस्तारकम्, "भवे"ति भवति=जायते, रौहिणेयकादीनामिव । हेतुमाह—'इत्तो'ति अतः अस्मादागमादिति सम्बध्यते । 'अनन्ताः' सङ्ख्यातीताः, 'यतः' यस्मात्, 'सिद्धाः' क्षीणनिःशेषकर्मांशाः, प्राणिन इति गम्यते, 'श्रूयन्ते' समाकर्ण्यन्ते, 'जिनशासने' अर्हदर्शने । उक्तं च—

एकमपि तु जिनवचनाद्यस्मान्निर्वाहकं पदं भवति ।

श्रूयन्ते चानन्ताः सामायिकमात्रपदसिद्धाः ॥ २२७ ॥

इति श्लोकाक्षरार्थः ॥ ६२ ॥ भावार्थस्तु रौहिणेयकथानकादवसेयस्तच्चेदम्—

[२३. रौहिणेयककथानकम्]

अत्यित्य जुवुदीवे भारहवासस्स मज्झखंडम्मि । जणवयगुणाण ठाणं णामेणं जणवओ मग्गहा ॥ १
 तत्थऽत्थि सयलंतियलोयपायडं तियसणयरसंकासं । रम्मत्तणमाईहिं रायगिहं णाम वरणगरं ॥ २
 तत्थ निहयारिवग्गो सिरिवीरजिणिदपयकमलभसलो । उत्तमसम्मत्तधरो णामेणं सेणिओ राया ॥ ३
 णिज्जियरइरूवाओ द्रुणि पहाणाओ तस्स भज्जाओ । णामेण सुणंदा-चेह्लणाओ गुणरयणरासीओ ॥ ४
 तत्थऽत्थि सुणंदाए सुवुद्धिमाहप्पविजियतियसगुरू । णीसेसगुणणिहाणं अभयकुमारो त्ति णाम सुओ ॥ ५
 इओ य तम्मि चव णयरे अत्थि वेभारगिरिगूढगुहागिहगम्भकयणिवासो लोहखुरओ णाम चोरो । जो य,
 रुदो खुदो कूरो भीमो साहस्सिओ पयंडो य । णिच्चजियघायणरओ लोहियपाणी महापावो ॥ ६
 महु-मज्ज-मंससत्तो परमहिलारूयवसणगयचित्तो । वीसत्थमित्तदुहगो परवंचणवहुपवंचेह्लो ॥ ७
 रायगिहे नगरम्मि बहुऊसव-पसव-विद्धि^{१०}-वसणेसु । मत्त-प्पमत्त-वक्खित्त-सुत्त-पवसंतसत्ताणं ॥ ८

1 O D °रा वि द्रुणि । 2 O D ° । 3 O D °यतेलोकं । 4 O D पयमेकं पि, E पयं एकं पि ।
 5 O D एत्तो, E तत्तो । 6 A B °कं भवति । 7 O D एत्तो त्ति । 8 O D °लतइलो° । 9 A B °रिगुहा-
 गृहगम्भ° । 10 A B °विद्धिसदणेषु ।

लहिऊणं छिदाइं हरइ धणं पाणिणो विणासेउं । चोरिक्कयाएँ चैव य अणवरयं कप्पए वित्तिं ॥ ९
 तस्स य रोहिणिणामेण भारिया तीएँ कुच्छिसंभूओ । पिउणो गुणेहिँ तुल्लो अत्थि सुओ णाम रोहिणिओ ॥ १०
 अह अण्णया कयाई संपत्ते मरणकालसमयम्मि । लोहखुरेणं भणिओ णियपुत्तो एरिसं वयणं ॥ ११
 'जइ कुणसि मज्झ वयणं उवएसं किंपि तो पयच्छामि' । पुत्तेण वि पडिभणिओ 'भण ताय ! जमभिमयं तुज्झ ॥ १२
 जम्हा हु जम्मदाई गुरू य देवो' ममं तुमं ताय ! । तुम्हाएसमकाउं कस्सऽण्णस्सा करेस्सामि ?' ॥ १३
 तव्वयणं सोऊणं रंजियचित्तो पयंपई जणगो । 'जइ एवं ताँ वयणं ण हु सोयव्वं जिणिंदस्स ॥ १४
 जो गुणसिलए सुर-नरपहुणयपओ पयासई धम्मं । तियसकयसमवसरणम्मि संठिओ वीरणामो त्ति ॥ १५
 सेसं जं तुह रोयइ कुणसु तयं वच्छ ! निव्वियप्पेण' । इय उवएसं दाढं पंचत्तं पाविओ एतो ॥ १६
 इयरो वि मयगकिच्चं काउं जणयस्स चोरियं' कुणइ । निद्वंधसपरिणामो कुव्वंतो पिउसमाएसं ॥ १७

इत्थंतरम्मि य नर-विज्जाहरा-ऽसुरा-ऽमरविसरपहुँपणमिज्जमाणपायपउमजुगलो कणयमयपउमपंति-
 गढंभदुल्लियपयप्पयारो चोइससमणसहस्ससंपरिवुडो तित्थयरिद्धीए दिप्पंतो गामा-ऽऽगर-णगराइसु विहरमाणो
 समागओ भगवं महावीरो । 'विहियं तियसेहिँ समवसरणं । कहिउं च पवत्तो सजलजल्लहरंगंभीराए जोयणणी-
 हारिणीए भारईए धम्मदेसणं ।

इत्थंतरम्मि य सो तक्करो नियगेहाओ निग्गओ रायगिहं पइ पट्टिओ । अंतराले य समवसरण-
 पच्चासण्णे समागएण चितियं 'हंत ! जइ एएण मग्गेण वच्चामि¹⁰ तओ भगवओ वयणसवणेण जणयआणाए
 भंगो भवइ, न य अण्णो मग्गो अत्थि, ता कहमेस वग्घ-दुत्तडीणाओ णित्थरेयव्वो ?' । त्ति परिभावेमाणस्स
 बुद्धी जाया जहा 'उभयकण्णे करसाहाहिँ ठइऊण दुयमवक्कामि' त्ति । तओ तहेव काऊणं गओ रायगिहं ।
 तथ य ईसरगेहे¹¹ खत्तखण्णाइणा दव्वं गेण्हेऊण वच्चइ णियट्ठाणं ।

एवं दिणे दिणे कुणमाणस्स अण्णम्मि दिणे समवसरणऽभासमागयस्स भग्गो चरणतले कंटगो,
 सिग्घगइत्तणेण खुत्तो गाढं, न चएइ अणवणीएण गंतुं । तओ 'न अण्णा गइ' त्ति एगसवणाओ अंगुली-
 मवणेऊण जाव कंटयं उद्धरेइ ताव देवसरूवं वक्खाणंतस्स समणस्स भगवओ पविट्ठं तस्स कण्णे 'अणमि-
 सणयणा अभिल्लिणमल्लदामा नीरयसरीरा भूमिअसंफासिणो देव' त्ति वयणं । तओ 'हा ! पभूयं निसुयं' ति
 ईडं त्ति कंटयं उद्धरेऊण तहेव¹² कण्णं मुद्दिऊण सिग्घमवक्कंतो । तओ पइदिणं मुसिज्जमाणं णगरमवलोइऊण
 गया णगरमहंतया राइणो समीवे । ढोइऊण उवायणं कयसम्माणां य विण्णविउमाढत्ता, अवि य-

'तुह देव ! भुयापंजरगयाण अम्हा¹³ किंचि णत्थि भयं । किंतु मुसिज्जइ णगरं चोरेहिँ सामिवियलं व ॥ १८
 ता देव ! तहा किज्जउ जह रक्खा होइ सयलणगरस्स । किं बहुणा भणिएणं ?, संपइ देवो पमाणं ति' ॥ १९

तं च सोऊण दट्ठोड्ढमिउडिभासुरेण भणिओ दंडवासिओ राइणा जहा 'रे रे ! किमेवं णगरं मुसेज्जइ ?' ।
 तेण भणियं जहा 'देव ! किमहं कैरोमि जओ दिट्ठो वि सो चोरो ण घेतुं पारियइ, विज्जुक्खित्तकरणेण
 गेहाओ गेहं गंतूण पागाराओ णिग्गच्छइ, वयं तु मग्गेण जाव तयणुमग्गेण लग्गामो ताव सो न नज्जइ
 'कत्थइगओ ?' त्ति, सुव्वइ य सवणपरंपराए जहा अत्थि महाचोरो ²¹रोहिणीओ णाम, न य अम्हेहिँ दिट्ठो

1 O D तुम्ह । 2 O D 'वो तुमं ममं ता' । 3 O D तो । 4 O D 'रिउं कु' । 5 A B 'हुणमेज्ज' ।
 6 O D 'मइदुल्ल' । 7 O D विरइयं । 8 O D 'लयं' । 9 O D 'म्मस्स दे' । 10 O D 'सि तो भ' ।
 11 O D 'ण य गं' । 12 A B 'सु खण' । 13 O D 'त्तणओ ण खु' । 14 O A B वक्खाणंतस्स भगं, O D
 वक्खाणं समणं । 15 O D 'लायमं' । 16 O D इडि त्ति । 17 O D 'व य कं' । 18 O D 'ण नत्थि किंचि
 भं' । 19 O D 'हा भरे रे' । 20 A B करेमो । 21 O D 'णियगो नाम ।

णाओ वा, ता देव ! अण्णस्स कस्सइ समप्पेहि दंडवासियत्तणं, अहं पुण अणेगोवाएहिं पि ण सक्केमि तं चोरं वेत्तुं ति । तओ निरुवियं अभयकुमारस्स वयणं राइणा । अभयकुमारेण वि सिक्खविओ दंडवासिओ जहा 'दिवसओ चाउरंगिणीसेणं पउणीकाऊण तं च चोरं' णगरे पविट्ठं णाउं वाहिं सब्बणगरं चाउरंगबलेण वेदित्ता अप्प-मत्तेहिं होयव्वं^१, जोहे तज्जिऊण अब्भंतरे हक्केयव्वो, तओ पच्छा जया विज्जुक्खित्तकरणं दाउं भूमीए निवडइ तया सिग्घं गहेयव्वो' ।

तलारेण वि एगम्मि दिणे सब्बं तहेव पउणीकयं । तेण वि तम्मि दिवसे गामंतरगएण तं ण णायं । अयाणमाणो य पविट्ठो णगरमज्जे, जाव तहेव गहिओ, वंधेऊणं समप्पिओ सेणियरायस्स । तेण वि अइकोहाहि-भूएण वज्जो समाणत्तो । तओ भणियमभयकुमारमहामंतिणा जहा 'देव ! ण एस सलोदो गहिओ जेण णिव्वि-यारं निग्गहेज्जइ, अवियाणियसख्वो चोरो वि रायउत्तो गणेज्जइ' । सेणिएण भणियं 'ता किं किज्जउ ?' । अभय-कुमारेण भणियं 'वियारेऊण णिग्गहेज्जह' । तओ पुच्छिओ सेणिएण जहा 'को तुमं ?, कत्तो वा समागओ ?, भवसि वा तुमं रोहिणेयगो ?' । तेण वि णियणामासंकिएण भणियं जहा 'अहं लिग्गामवत्थव्वगो दुग्गचंडाहिहाणो णाम कोडुंविओ, पओयणवसेण एत्थाऽऽगओ, पेच्छणयलोभेण ठिओ एगत्थ देवउले महेइं रयणिं, तओ जाव गिहाभिमुहं वच्चामि ताव हक्किओ दंडवासियपुरिसेहिं, तओ भएण करणं दाऊण जाव सालाओ निग्गच्छामि ताव गहिओ तुम्ह पुरिसेहिं, वंधेत्ता य आणीओ एत्थ, संपयं देवो पमाणं' ति । तओ गोत्तीए धराविऊण पेसिओ तत्थ तप्पउत्तिंजाणणत्थं एगो पुरिसो । जाव तेण पुट्ठो गामो ताव सो सब्बो वि 'रोहिणिएण पण्णविओ' त्ति काऊण भणइ जहा 'अत्थि इत्थ वत्थव्वओ दुग्गचंडो कोडुंविओ परं गामं गओ' त्ति । आगंतूण य तेण णरेण सब्बमक्खायमभयस्स । तओ चितियमभयकुमारेण जहा 'एस ण सम्मं जाणेज्जइ, अदिट्ठचोरो य राया भवइ, ता उवाएण जाणेयव्वो' त्ति पउणीकयं महाविमाणानुकारिरिद्धिविच्छेड्डेणं एगं सत्तभूमियं भवणं, अवि य—

देवंगदेवदूसाइविविहवत्थेहिं जणियउंल्लोयं । मोत्तियमालापेरंतविविहवररयणयवइल्लं ॥ २०

वज्जेदनील-मरगय-क्केयणमाइरयणरासीहिं । दससु वि दिसासु भित्तीविहायआवद्धसुरचावं ॥ २१

वरपंचवण्णपुप्फोवयाररेहंतभूमितलभागं । मणिकोट्टिमपडिंविंविभित्तीकयचित्तसंघायं ॥ २२

यंभोलंविचामर-दप्पणसंघायसोहियमुयारं । जियमयणख्वसमवयउम्मत्तजुवाणसयकलियं ॥ २३

नवजुव्वणोद्धुराहिं उव्वडसिंमारजणियसोहाहिं । अच्छरसासरिसाहिं समणियं वारविलयाहिं ॥ २४

मुच्छिज्जमाणवरवेणु-वीणरवमिलियगेयलय-तालं । करणंगहाररेहिरनवरसणच्चंतपिच्छणयं ॥ २५

वज्जंतपडह-मदलरवरम्मं सयण-आसणसणाहं । सब्बत्तो विणिवारियदिणयरकिरणावलीपसरं ॥ २६

वररयणनियरउल्लसियकिरणपहयंधयारपव्वभारं । किं बहुणा भणिएणं ?, तियसविमाणं व पच्चक्खं ॥ २७

तओ अभयकुमारेण मज्जं पाइऊण मत्तो समाणो सोविओ तत्थ पच्छंकोवरि देवदूसंतरिओ सो रोहिणेयगचोरो । खणंतरेण य मयविगमे पडमवणेऊण जाव समुट्ठिओ समाणो दिसालोयं करेइ ताव पेच्छइ तं तारिसमदिट्ठुंउव्वं रिद्धिसमुदयं । इत्थंतरम्मि य अभयकुमारसिक्खविएहिं भणियं तेहिं नर-नारीगणेहिं, अवि य 'जय जय नंदा जय जय भदा जय नंदा भइं ते, अजियं जिणाहि सत्तुवग्गं, जियं पालयाहि भिच्चवग्गं, जियविग्घो इव निवसाहि देव ! नियविमाणमज्जे, अम्हाणं तुमं सामिओ, तुज्ज अम्हे किंकरा, तुमं

1 O D °प्पेइ(ह) इं । 2 O D °रं नयरमज्जे प° । 3 O D °वं ति, जोहे । 4 O D °ण य स° । 5 O D °लोत्तो । 6 A B °हइं रयणी । 7 A B °ओ, संप° । 8 O D °त्तियियाणणत्थं । 9 O D °त्थव्वो दु° । 10 O D °हा न एस सम्मं । 11 O D °ल्लोयं । 12 O D °ट्टुपुव्वं ।

देवो उप्पण्णो । ता अणुमुंजाहि एयाओ अच्छराओ, एयाओ रयणरासीओ, इमं विमाणं, इमे य पंचप्पयारे भोए' त्ति । एवमायण्णिऊण जाव चित्तेइ 'हंत ! किमहं देवो समुप्पण्णो ?' ताव समुवद्धियं पेच्छणयं । जावाऽऽइत्तो समहत्यो ताव सुवण्णमयदंडधारिणा भणियं एगेणं पुरिसेणं 'अरे ! किमेयमाढत्तं ?' । तेहिं भणियं 'णियपहुपुरओ णियविण्णाणदरिसणं' । तेण भणियं 'दरिसेह, परं देवलोगायारं कारेज्ज देवो' । तेहिं भणियं 'केरिसमायारं ?' । तेण भणियं 'किमेत्तिथं पि वीसरियं ? जओ जो देवलोगे समुप्पज्जइ सो पुव्वंभव-कयनियसुकय-दुकयानेवैयणाणंतरं देवलोगरिद्धि उवमुंजइ' । तेहिं भणियं 'सच्चं, सामिसमार्गमणाणंदसमूसुयमणाण विसुमरियमेयं ति, ता पसीयउ अज्जो !, कारवेज्जउ देवलोगट्ठिइं देवो जेण अम्हे णियणिओगमणुचिट्ठामो' । तओ भणिओ तेण रोहिणेयगो जहा 'देव ! पसायं काऊण साहेह पुव्वकयं जेण पच्छा देवलोगरिद्धिमुव-मुंजह' । तओ चित्तिथं तेण जहा 'हंत ! किमेयं एवमेव सच्चं ? किं वा मम वियाणणत्थं मइमाहप्पदुल्ललिय-अभयकुमारमंतिविलसियं ? ति, जइ सच्चं तो कहेज्जमाणे वि ण दोसो, अह पवंचो तो कहिज्जमाणे^८ गरुओ अणत्थो, ता कहमेयं जाणियव्वयं ?' । ति चित्तेमाणस्स सुमरियं तं कंटयावणयणकाले कण्णपविट्ठं देवसरुव-पडिवायगं भगवओ वयणं । तओ परिभाविं जहा 'जइ तं भगवया वक्खाणियं देवसरुवं मिलइ तां सव्वं सच्चं साहेस्सामि जमेए पुच्छिस्संति, अह णो तो अण्णं किं पि उत्तरं करेस्सामि' । त्ति चित्तिऊण णिरिक्खिया ते तेण, जाव पेच्छइ सव्वे उम्मेसं^{१०} णिमेसं कुणमाणा मिळाणमल्लदामा पासे य मल्लविलसरीरत्तणेण वीयणगहत्स्या भूमिसंफासकारिणो य । तओ णायं जहा 'सव्वो एस पवंचो' त्ति । तओ 'उत्तरं किंपि कायव्वं' ति परिभावेतो पुंण वि भणिओ तेण जहा 'देव ! किमज्ज वि विलंवेज्जइ ? किं न पेच्छह सव्वो वि समूसुओ देव-देवीगणो ?' । तओ जंपियं रोहिणियगेणं "जइ एवं तो मए पुव्वभवे दिण्णाइं सुपत्त-दाणाइं, कारावियाइं देवाययणाइं, पईट्ठावियाइं तेसु वि विवाइं, विहियाओ विविहाओ पूया-जत्ताओ, सम्मा-णिओ सुयण-सयण-बंधुवगो, पज्जवासिया गुरुणो, सुवा तस्सं सयासाओ धम्मदेसणा, लिहावियाइं पुंथयाइं, पालियं सीलं, अत्तसमा सव्वे वि मणिया^{१०} जिया, न जंपियमलियं, परिहरियमदत्तं, जणणिसमाओ मणियाओ सव्वाओ वि परजुवईओ, विहियो संतोसो, भावियाओ भावणाओ, अण्णं पि एवंविहं सोहणाणुट्ठाणं मए समायरियं" ति । पडिहारेणं भणियं—एयं सुंदरं, संपइ असुंदरं^{१८} पि य साहसु ? । तेण भणियं 'ण मए^{१९} किंचि असोहणं विहियं' । पडिहारेणं भणियं 'न एगसव्भावेण जम्मो वोळइ ता जं पि चोरिय-पारदारियाइयं तं पि निव्वियपं सीसउ' । तेण भणियं 'किमेवंविहेहिं असुहकम्मायारेहिं इत्थ देवलोगे उववज्जिज्जइ ?' । तओ तेहिं एय-मायण्णिऊण साहियं अभयस्स । तेण वि सेणियरायस्स जहा 'देव ! अदिट्ठचोरो अचोरतुल्लो भवइ, ता जो एवंविहउवाएण वि न नज्जइ सो कहां चोरो भविस्सइ ? ता सुच्चउ' । राइणा भणियं 'जइ एवं ता जं तुमं जाणासि तं होउ' त्ति । तओ भवणाओ णिकालेऊण मुक्को । रोहिणेयगो वि^{२०} रायगिहं चैव दट्ठण चित्तिउ-माढत्तो 'हंत ! न सोहणो जणओवएसो जओ एगस्सं वि भगवओ वयणस्स इत्तियं माहप्यं जेण इहलोगे चैव जीवंतओ मुक्को, अण्णहा न नज्जइ केणइ कुमारेण मारिओ हुंतो, परलोगे पुण अवस्सं न सोहणयरं किंपि

1 A B ओ, स्यं । 2 O D एयमां । 3 O D कारविज्जउ । 4 O D व्वकयं । 5 A B सव्वं, सां । 6 O D गमाणंदसमूसुयाणं विसुं । 7 O D गविभूइसुं । 8 B णे गुरुओ अ, ० णे गुरुअणं । 9 O D तो, B तं । 10 A उम्मेसं ति, B उम्मीसं ति । 11 O D पुणे वि । 12 O D पयट्ठां । 13 O D ओ पूयां । 14 O D स्सयासाओ । 15 O D पोत्थं । 16 O D जीवा । 17 A B एवं । 18 O D पि साहं । 19 O D केपि । 20 A B पारदारियाइं । 21 O D वलोगट्ठाणे उवं । 22 A B वि एवंविहं चैव । 23 A B ओ उवएसस्स । 24 A B इ केणइ कुं ।

भविस्सइ, ता ण कज्जं ईइसेण अणत्थवहुलेण जणगोवप्सेणं' । ति चित्तिऊण गओ भगवओ समीवे, वेत्तुं वंदिऊणं भावसारं थोउमादत्तो, अवि य-

‘नीसेसजंतुरक्खय ! खयमोहमहानरेंदवलपसर ! । पसरंतकेवलण्णाणणायणायाइसव्भात्र ! ॥ २८

भावियसमत्थभावण ! वणगय ! णीसेसदुक्खनलिणीण ।

ईण ! भुवणस्स महामह ! महकय ! जिण ! सरण ! रणरहिय ! ॥ २९

जे तुह वयणामयपाणलालसा पाणिणो जए के वि । अणुदियहं ते धण्णा, सफलं चिय जीवियं ताण ॥ ३०
अहयं तु पुण अहण्णो पाविट्ठो तुम्ह वयणसवणम्मि । २^१दंकेऊण य कण्णे झंड त्ति वोळितओ पुब्बि ॥ ३१
नाह ! अणिच्छंतेण वि जमेगवर्यणं सुयं मए कहवि । तेणऽज्ज जीविओ हं, भवाओ तह चेव निव्विण्णो ॥ ३२
ता तुज्ज णमो सामिय !, संपइ तं कुणसु जेण अचिरेण । लंघेत्तु भवअरण्णं खिपं वच्चामि सिद्धिउरं' ॥ ३३

तओ भगवया कया भवणिव्वेयजणणी धम्मदेसणा । तं च सोऊण पडिबुद्धा बहवे पाणिणो । इत्थंतरम्मि समुल्लसंतजीववीरिएणं समुट्ठिभज्जमाणरोमंचकंचुगेणं समुप्फुल्लंतवयणसयवत्तेणं समुदल्लिजंतकम्म-जालेणं समुपपज्जंतं चरणपरिणामेणं विण्णत्तं रोहिणियगेणं जहा ‘भगवं ! किमहं जोगो पव्वज्जाए न व?’ त्ति । भगवया भणियं ‘सुट्ठु जोगो’ । तेण भणियं ‘जइ एवं ता गेण्हामि पव्वज्जं, परं अत्थि किंचि सेणियराएण सह वत्तव्वं’ । तओ भणियं सेणियरायेणं जहा ‘भो महासत्त ! भण निव्वियप्पं जं ते रोयई’ । तेण भणियं ‘जइ एवं तो महाराय ! एसो सो अहं रोहिणेयगो णाम चोरो, जो सवणपरंपराए तुम्हाण वि पयडो चेव, जेण भगवओ एगवयणप्पसाएण अहरीकयसुरगुरुमइमाहप्पं पि निरत्थीकयं अभयकुमार-महामंतिमइविलसियं, ता भो महाराय ! मं मोत्तूण ण अण्णेण केणावि सुट्ठं तुह नगरं, ता देहि संपयं नियसक्खिणो जेण ^{१०}दंसेमि तं सव्वं दविणजायं, तओ पच्छा सहलीकरेमि पव्वज्जाए मणुयजम्मं’ ति । तओ णिख्वियमभयकुमारं^{११}स्स वयणं राइणा । उट्ठिओ य अभयकुमारो कोऊहलेण य पुरलोगो गओ रोहिणियगेणं सह । दरिसियं ^{१२}चि गिरि-गइ-वणनिगुंज-मसाणाइएसु तं सव्वं थवियदव्वं । समप्पियं अभयकुमारेण जं जस्स संतियं तं तस्स त्ति । रोहिणियगो वि परमत्थं साहिऊण णियमाणुसाण ताणि पडिबोहेत्ता समागओ भगवओ समीवे । सेणिया-अभयकुमारेहिं विहिज्जमाणं^{१३}निक्खमणमहिमो विहिणा निक्खंतो^{१४}, संवेगाइसयाओ करेइ उगं तवोणुट्ठाणं । अवि य-

कयाइ छट्ठाओ पुणऽट्ठमाओ, दुवालसाओ दसमाइयाओ ।

चउत्थ-आयंविळ-निव्वियाओ, कयाइ मासाओ तहऽद्धमासा ॥ ३४

कयाइ दोमास-तिमासियाओ, तुरि(री)य-छम्मासिय-पंचमासा ।

तवाओ पारेइ तहा ^{१५}पवित्तं करेइ एगावलिमाइयं पि ॥ ३५

एवं कुणंतस्स तवोवहाणं, सीयं सहंतस्स हिमागमम्मि ।

आयावयंतस्स य गिम्हयाले, छण्णम्मि संचिट्ठयओ य वासे ॥ ३६

सुंक्खस्स छक्खस्स निमंसयस्स, देदिप्पमाणस्स तवत्तिसरीए ।

आणं कुणंतस्स गुरूण णिच्चं, कमेण पत्तो अह अंतकालो ॥ ३७

1 A B इय भुव° । 2 C D दंकेऊण । 3 C D झडि त्ति । 4 C D °यणं मए सुयं क° । 5 C D निव्वियणो । 6 C D °तचारित्तपरि° । 7 C D °इ त्ति । ते° । 8 A B °यं-तो महा° । 9 C D °खुद्धिमा° । 10 C D दरिसेमि । 11 C D °रवयणं । 12 C D च गिरि-गिरिणइ° । 13 A B °णमहिमो ति° । 14 C D °तो करेइ संवेगाइसयो उगं । 15 A B °वित्ति क° । 16 C D सुक्खस्स तुक्खं ।

देवो

आपुच्छिऊणं जिणवीरणाहं, काऊण संलेहणंमगभावो ।
गीयत्थसाहूहिं समं गिरिम्मि, गंतूण सुद्धम्मि सिलायलम्मि ॥ ३८
विहीए पाओवगमं विहेउं, ठविचुं चित्ते जिण-सिद्धमाई ।
चइत्तु देहं तिदिवम्मि जाओ, सुरोत्तमो भासुरबुंदिधारी ॥ ३९
तओ चुयस्सावि य माणुसत्ते, पहाणरिद्धी पुण धम्मलाहो ।
पुणो वि देवत्त-सुमाणुसत्तकमेण पावेस्सइ सिद्धिसोक्खं ॥ ४०
गतं रौहिणेयक थानकम् । २३.

*

इति श्लोकभावार्थः ॥ ६२ ॥ यस्मादेवं महाप्रभावोऽयमागमस्तस्मात्—

विहीए सुत्तओ तम्हा पढमं पढियव्वओ ।

सोच्चा साहुसगासम्मि कायव्वो सुद्धभावओ ॥ ६३ ॥

‘विधिना’ विधानेन मण्डलीप्रमार्जन-निषद्यादान-कालनिवेदनरूपेण,

काले विणए बहुमाणे उवहाणे तह [य] अणिण्हवणे ।

वंजण अत्थ तहुभए अट्टविहो णाणमायारो ॥ २२८ ॥ (दश० नि० गा० १८४)

इति ज्ञानातिचारवर्जनलक्षणेन च । ‘सूत्रतः’ पाठरूपतया । ‘तस्मात्’ इति पूर्ववृत्तसम्बन्धनार्थः ।

‘प्रथमम्’ आदौ श्रवणादिभ्यः समस्तानुष्ठानेभ्यो वा तत्पूर्वकत्वादनुष्ठानानाम् [? ‘पठितव्यः=अभ्यसनीयः ।]

तदनन्तरं च ‘श्रुत्वा’ समाकर्ष्य व्याख्यानिकमुखात् । अत्रापि—

ठाणं पमज्जिऊणं दोणिण णिसेज्जाओ हुंति कायव्वा ।

एगा गुरुणो भणिया, वीया पुण होइ अक्खाणं ॥ २२९ ॥ (आव० नि० गा० ७०४)

निदा-विगहापरिवज्जिएहिं गुत्तेहिं पंजलिउडेहिं ।

भत्ति-बहुमाणपुव्वं उवउत्तेहिं सुणेयव्वं ॥ २३० ॥ (आव० नि० गा० ७०७)

अभिकंखंतेहिं सुभासियाइ वयणाइ अत्थसाराइ ।

विम्हियमुहेहिं हरिसागएहिं हरिसं जणंतेहिं ॥ २३१ ॥ (आव० नि० गा० १०८)

मूयं हुंकारं वा वाढकार पडिपुच्छ वीमंसा ।

तत्तो पसंगपारायणं च परिणिट्ट सत्तमए ॥ २३२ ॥ (आव० नि० गा० २३)

इत्यादिविधिवक्तव्यः । ‘साधुसकाशे’ यतिसमीपे सुतीर्थत्वात् तेषाम् । ततश्च ‘कायव्वो’त्ति कर्तव्यः अनुष्ठेय-

स्तदुक्तानुष्ठानकरणेन । अत्रापि—

जोगो जोगो जिणसासणम्मि दुक्खक्खया पउंजंतो ।

अण्णोण्णमवाहाए असवत्तो होइ कायव्वो ॥ २३३ ॥ (ओघति० गा० २७७)

इत्यादिविधिरायोज्यः । ‘शुद्धभावतः’ विशुद्धाध्यवसायेनेति श्लोकार्थः ॥ ६३ ॥

यद्येवं कानि तत्कारणानि ? इति प्रश्ने श्लोकमाह—

सुप्पसण्णा जिणाणाए कारणं गुरुणो परं ।

पोत्थयाणि य णाणस्स संपयं साहणं तओ ॥ ६४ ॥

‘सुप्रसन्नाः’ अतिप्रसादवन्तः; प्रसादिता हि गुरवः श्रुतं प्रयच्छन्ति । उक्तं च—

विणओणएहिं पंजलिउडेहिं छंदमणुयत्तमाणेहिं ।

आराहिओ गुरुयणो सुयं बहुविहं लहुं देइ ॥ २३४ ॥ (आव० नि० गा० १३८)

‘जिणाणाए’ जिनाज्ञा=तीर्थकरोपदेशेन, ‘विनीतविनेयेभ्यः’ श्रुतं दातव्यमेव’ इत्येवंरूपया । ‘कारणं’ हेतुः, ‘गुरवः’ यथावच्छास्त्रार्थवेदिनः, ‘परं’ प्रधानम्, ‘पुस्तकानि च’ लिखितजिनागमपत्रसञ्चयरूपाणि, ‘ज्ञानस्य’ श्रुतज्ञानस्य, ‘साम्प्रतम्’ अस्मिन् दुःप्रमाकाले ‘साधनं’ निष्पादकम् । ‘ततः’ इत्युत्तरश्लोकसम्बन्ध-
नार्थः । इति श्लोकार्थः ॥ ६४ ॥

जिणाणाबहुमाणेणं विहाणेणं लिहावए ।

पोत्थयाणि महत्थाणि वत्थसाईहिं पूयए ॥ ६५ ॥

‘जिनाज्ञाबहुमानेन’ तीर्थकरादेशप्रीत्या, ‘विधानेन’ विधिना, लेखयेत् पुस्तकानि ‘महार्थानि’ तल्लि-
खितग्रन्थानां महार्थत्वेन प्रचुराभिधेयानि, यत एवंविधपुस्तकलेखनस्य बहुगुणत्वात् । तथा हि—

न ते नरा दुर्गतिमाप्नुवन्ति, न सूक्तां नैव जडस्वभावम् ।

न चान्वतां बुद्धिविहीनतां च, ये लेखयन्तीह जिनस्य वाक्यम् ॥ २३५ ॥

लेखयन्ति नरा धन्या ये जैनागमपुस्तकम् ।

ते सर्वं वाङ्मयं ज्ञात्वा सिद्धिं यान्ति न संशयः ॥ २३६ ॥

ततश्च ‘वक्त्रादिभिः’ वेष्टनैः प्रभृतिभिः । आदिशब्दात् पुष्पाद्यष्टप्रकारपूजाग्रहः । ‘पूजयेद्’ अर्चयेदिति
श्लोकार्थः ॥ ६५ ॥ इत्थमागमं पुस्तकेषु लेखयित्वा यत् कर्तव्यं तच्छ्लोकेनाह—

गीयत्थाणं सुसीलाणं पगासिताणमागमं ।

विहाणेण सुणिंदाणं दाणं तत्तो निसासणं ॥ ६६ ॥

‘गीतार्थानां’ पठितावबुद्धार्यानाम् । ‘सुशीलानां’ शोभनचारित्राणाम्, यतस्त एव योग्या गुणभाजन-
त्वात् । उक्तं च—

यावच्छीलं निर्मलं सुप्रशस्तं, तावत्सर्वाः सम्पदो हस्तसंस्थाः ।

तच्चेन्मोहादुज्झितं खण्डितं वा, दोषध्वाङ्गान्नासवृक्षश्च जातः ॥ २३७ ॥

‘पगासिताणमागमं’ इति प्रकाशयतां=प्रकटीकुर्वतां व्याख्यानादिद्वारेण, आगमं=सिद्धान्तम् । ‘विधानेन’
विधिना, प्रकाशयतामित्यत्र सम्बन्ध्यते । अविधिप्रकाशने दोषसम्भवात् । यत उक्तम्—

आमे वडे णिहिचं जहा जलं तं वडं विणासेइ ।

इय सिद्धंतरहस्सं अप्पाहारं विणासेइ ॥ २३८ ॥ (जी० भा० गा० २६०१)

काकाक्षिगोलकन्यायेनाग्नेतनदानपदेऽपि सम्बन्ध्यते । ततश्च विधानेन ‘मुनीन्द्राणाम्’ आचार्याणाम्,
‘दानं’ वितरणम्, पुस्तकानां विधेयमिति भावः । पुस्तकदानविधिप्रतिपादनार्थं चोक्तं वृद्धैः, तथा च—

दाउं आसण-वत्थ-पत्तपमिहं सव्वं णणोमोयगं,

ठाऊणं पुरओ कयंजलिउडं वत्तव्वमेवं जहा ।

‘संसारे जलहिम्मि दुत्तरतरे तुम्हे तरुं जओ,

वक्खणणेण इमस्स मज्झ परसा कजा पओ! णिज्जरा’ ॥ २३९ ॥

उपलक्षणं च पुस्तकदानम् । यतः—

पत्त पसत्थ सुभुञ्ज सुविहियहु, पोत्थयजोग्गहु तह कत्तणियहु ।

लेहणि खडिय सुवेढण दोरा, देँतु लहइ फलु णाणह केरा ॥ २४० ॥

‘तत्तो निसामणं’ति ततः=तेभ्यः सकाशाद् निशामनं=श्रवणं तेषां पुस्तकानामिति श्लोकार्थः ॥ ६६ ॥

तथा—

कुज्जागमविहाणेणं पोत्थयाणं च वायणं ।

उग्गहं च पयत्तेण कुज्जा सव्वणुसासणे ॥ ६७ ॥

‘कुर्याद्’ विदध्यात्, ‘आगमविधानेन’ सिद्धान्तोक्तन्यायेन, पुस्तकानां च ‘वाचनं’ स्वयमुच्चारणम् । चकारोऽनुक्तसमुच्चये, तेन येषामेव पुस्तकानां वाचनेऽधिकारोऽस्ति गृहस्थस्य तान्येव वाचनीयानि, न शेषाणिः आज्ञाभङ्गा-ऽनवस्था-मिथ्यात्व-विराधनादिमहादोषकारित्वात् । तत्र चोपधानादिकरणेऽनधिकारित्वात् गृहस्थस्य तद्वाचने आज्ञाभङ्गः, तद्भङ्गाच्च धर्मस्याऽप्यभावः । उक्तं च—

आणाए चिय चरणं, तव्वंभे जाण ‘किं न भग्गं?’ ति ।

आणं वइक्कमंतो कस्साएसा कुणइ सैसं ? ॥ २४१ ॥

तथा—

अहिगारिणा खु धम्मो कायच्चो, अणहिगारिणो दोसो ।

आणाभंगाउ चिय धम्मो आणाइ पडिचद्धो ॥ २४२ ॥

तथानवस्थापि, उक्तं च—

एणेण कयमकज्जं करेइ तप्पच्चया पुणो अण्णो ।

सायावहुलपरंपरवोच्छेओ संजम-तवाणं ॥ २४३ ॥ (श्रावकधर्मविधि० गा० ३)

मिथ्यात्वं च भणितकरणात्, उक्तं च—

जो जहवायं न कुणइ मिच्छिदिट्ठी तओ हु को अण्णो ? ।

वड्ढेइ य मिच्छत्तं परस्स संकं जणेमाणो ॥ २४४ ॥

विराधनां च देवतादिभ्यः सकाशात् प्राप्नोति, उक्तं च—

उम्मायं व लमेज्जा रोगायंकं व पाउणे दीहं ।

केवलपणत्ताओ धम्माओ वा वि भंसेज्जा ॥ २४५ ॥

‘उग्गहं च’ त्ति अवग्रहं च=स्त्रीकारं च, चकाराद् विष्णुवादी महद्यत्नेन रक्षणं च पुस्तकानामिति गम्यते । ‘प्रयत्नेन’ बृहदादरेण मञ्जूषादिस्थापनतः । ‘कुर्यात्’ विदध्यात् । ‘सर्वज्ञशासने’ विभक्तिव्यत्ययात् सर्वज्ञशासनस्य अर्हदर्शनस्येति श्लोकार्थः ॥ ६७ ॥ तथा—

अन्नेसिं भव्वसत्ताणं जहाथासं पगासए ।

सव्वं वावारमुज्झित्ता कुज्जा सज्झायमुत्तमं ॥ ६८ ॥

‘अन्येषाम्’ आत्मव्यतिरिक्तानाम्, ‘भव्वसत्त्वानां’ सुक्तिगमनयोग्यप्राणिनाम्, ‘यथाया(स्था)यम्’ यथासामर्थ्यम्, ‘प्रकाशयेत्’ प्रकटीकुर्यात् । यस्मादुक्तं श्रावकवर्णके—‘एस णं देवाणुप्पिया ! णिग्गंये

पावयणे अङ्गे अयं परमङ्गे' इत्यादि । तद्व्याख्यानद्वारेण वा सामर्थ्ये सति प्रकाशयेत् । तथा 'सर्व' निःशेषम्, 'व्यापारं' गृहकृत्यम्, 'उज्जित्त'त्ति प्रोज्झय=त्यक्त्वा, 'कुर्याद्' विधेयात्, 'स्वाध्यायं' परावर्तनालक्षणम्, 'उत्तमं' प्रधानम्, यस्मात् स्वाध्यायेनाध्यागमस्य भक्तिः कृता भवतीति श्लोकार्थः ॥ ६८ ॥ तथा—

पुञ्जरात्ताऽवरत्तम्भि चिंतेज्जा पणिहाणवं ।

भावेज्जा भावणासारं परं अप्पाणमेव य ॥ ६९ ॥

'पूर्वरात्रा-ऽपररात्रे' रात्रिप्रहरद्वयोर्ध्वम्, 'चिन्तयेत्' चेतस्यवस्थापयेत्, आगममित्यध्याहारः 'प्रणिधानवान्' चित्तसमाधानवान् । तथा 'भावयेत्' परिभावयेत्, 'भावनासारं' भावनाप्रधानम्, 'परम्' आत्मव्यतिरिक्तम्, 'आत्मानमेव च' स्वयमेव च, अनुप्रेक्षाया अपि स्वाध्यायभेदेत्वात्, एतदपि सिद्धान्तकृत्यमेवेति श्लोकार्थः ॥६९॥

प्रकरणोपसंहारमुपदेशं च वृत्तेनाऽऽह—

एयं जिणिंदागमपोत्थयाणं, किच्चं दिसादंसणमेत्तमुत्तं ।

सुसावगो सासणभत्तिमंतो, करेज्ज णाऊण जहारिहं ति ॥ ७० ॥

'एयं'ति एतज्जिनेन्द्रागमपुस्तकानाम्, 'कृत्यं' कर्तव्यम्, 'दिसादंसणमेत्तं'ति दिग्दर्शनमात्रम्, 'उत्तं'ति उक्तं=प्रतिपादितम् । ततश्च 'सुश्रावकः' शोभनः श्रमणोपासकः, 'शासनभक्तिमान्' अर्हद्दर्शनवद्दुमानवान्, 'करेज्ज'त्ति कुर्यात्, 'णाऊण'त्ति ज्ञात्वा=अवबुध्य पूर्वोक्तकृत्यमेव, यथाहं=यथायोग्यम् । इतिशब्दः प्रकरण-परिसमाप्तानिति वृत्तार्थः ॥ ७० ॥

इति श्रीदेवचन्द्राचार्यविरचिते मूलशुद्धिविवरणे तृतीयस्थानकविवरणं समाप्तमिति ॥

[साधुकृत्याख्यं चतुर्थं स्थानकम्]

व्याख्यातं तृतीयस्थानकम् । सम्प्रति चतुर्थमारभ्यते, अस्य च पूर्वेण सहाऽयमभिसम्बन्धः—पूर्वत्र पुस्तक-
कृत्यमभिहितम्, पुस्तकानि च साधुमुखात् श्रोतव्यानि साधुभ्यो देयानि साध्वाधाराणि चेति । अतः साधुकृत्य-
स्थानकम्, तस्य चेदमादिसूत्रम्—

मुणीण णाणाइगुणालयाणं, समुद्वचंदाइनिदंसणाणं ।

जयं जया जाण जहाणुरूवं, तयं तथा ताण तहा विहेह ॥ ७१ ॥

‘मुनीनां’ साधूनाम् । ‘ज्ञानादिगुणालयानां’ ज्ञानप्रभृतिगुणावासानाम् । ‘समुद्व-चन्द्रादिनिदर्शनानां’
सागर-शशधरप्रमुखदृष्टान्तानाम् । “जयं”ति यकत् । “जय”त्ति यदा । “जाण”त्ति येषाम् । “जहाणु-
रूवं”ति यथानुरूपं=यथायोग्यम् । “तयं”ति तकत् । “तय”त्ति तदा । “ताण”त्ति तेषाम् । “तह”त्ति तथैव ।
“विहेह”त्ति कुरुतेति वृत्तार्थः ॥ ७१ ॥

कस्मादेवं मुनीनां यथायोग्यं विधेयम् ? इति प्रश्ने प्रत्युत्तरदानार्थं वृत्तद्वयमाह—

जं जोणिलक्खागहणम्मि भीमै, अणोरपारम्मि भवोवंहिम्मि ।

कल्लोलमाला व सया भमंता, दुक्खं व सोक्खं व सयं सहंता ॥ ७२ ॥

मणुस्सजम्मं जिणनाहधम्मं, लहंति जीवा खविऊण कम्मं ।

महाणुभावाण मुणीण तम्हा, जहासमाही पडितप्पियव्वं ॥ ७३ ॥

‘यद्’ यस्मात् । ‘योनिलक्षगहने’ चतुरशीत्युत्पत्तिस्थानलक्षगहरे, दीर्घत्वमलाक्षणिकम् । ‘भीमै’
भयानके । ‘अणोरपारे’ अनर्वाग्भागपर्यन्ते । ‘भवोदधौ’ संसारसमुद्रे । ‘कल्लोलमालावत्’ लहरीसङ्घातवत् ।
‘सदा’ सर्वकालम् । ‘भ्रमन्तः’ पर्यटन्तः । दुःखं वा सौख्यं वा ‘खयम्’ आत्मना ‘सहन्तः’ अनुभवन्तः ।

ततश्च ‘मनुष्यजन्म’ मनुजभवम् । तदनन्तरं च जिननाथधर्मं ‘लभन्ते’ प्राप्नुवन्ति, ‘जीवाः’
जन्तवः । ‘क्षपयित्वा’ खोटयित्वा, ‘कर्म’ खोपार्जितम् । उक्तं च—

कम्माणं तु पहाणाए आणुपुब्बिं कयाइ उ ।

जीवा सोहिमणुप्पत्ता आययंति मणुस्सयं ॥ २४६ ॥ (उ० अ० ३ गा० ७)

तथा—

जह महणवमज्झिं रुंविळ्ळकल्लोलपेळ्ळिय समिल्लं चलइ वलइ,

खलइ धावइ तुडिजोइण पुणु कहवि परिभमंत जुगळिइ पावइ ।

तह भवसागरि निवडियह दुलहउ माणुसजम्मु,

तत्थ वि धणुणउ कोइ लहइ जइ पर जिणवरधम्मु ॥ २४७ ॥ इत्यादि ।

एवं च स्थिते ‘महानुभावानाम्’ अचिन्त्यशक्तियुक्तानाम् ‘मुनीनां’ साधूनाम् । ‘तम्हा’त्ति तस्मात् ।
‘यथासमाधि’ यथासमाधानं यथासमाधौ वा । ‘प्रतितर्पयितव्यं’ विनयितव्यं विनय-वैयावृत्त्यादिकरणप्रीणनेनेति
वृत्तद्वयार्थः ॥ ७२-७३ ॥ तदेवं प्रतितर्पणमभिधातुकामो विनयमूलत्वाद्धर्मस्य, उक्तं च—

1 A B O D° वहम्मि । 2 O D अणुपुब्बिं, उत्तराध्ययनसूत्रे ‘आणुपुब्बी’ इत्यस्ति । 3 A B आययंति । 4 A B
खवेळ् । 5 A B °ल वलइ, । 6 O D पक्खलइ । 7 O D दुलहु । 8 O O तथु वि धणुणउ को वि ल° ।

मूलाओं खंधप्भवो दुमस्स, खंधाओं पच्छा समुविंति साला ।

साहप्पसाहा विरुहंति पत्ता, तओ^१ सि पुप्फं च फलं रसो य ॥ २४८ ॥

एवं धम्मस्स विणओ मूलं परयो से मोक्खो ।

जेण किंति सुयं सिग्घं निस्सेसं चाऽभिगच्छइ ॥ २४९ ॥ त्ति (द० अ० ९ उ० २ गा० १-२)

विनयं कायवाङ्मनोभेदात् त्रिप्रकारं तावदादौ श्लोकत्रयेणाऽऽह—

कायव्वं ताव दिट्ठाणं अब्भुट्ठाणं ससंभमं ।

अंजलीपग्गहो सम्मं, आसणस्स पणामणं ॥ ७४ ॥

आसणाभिग्गहो चैव, विहाणेण य वंदणं ।

ठाणट्ठियाण कालम्मि भत्तीए पज्जुवासणा ॥ ७५ ॥

इंताणं सम्मुहं जाणं, गच्छंताणं^२ अणुवए ।

काएणं^३ अट्ठहा एसो विणओ ओवयारिओ ॥ ७६ ॥

‘कर्तव्यं’ विधेयं तावद् ‘दृष्टानाम्’ अवलोकितानां मुनीनामित्यनुवर्तते । ‘अभ्युत्थानम्’ आसनादिमोचनम्, ‘ससम्भ्रमम्’ अत्यादरेण कायतरलतारतया शीघ्रमूर्द्ध्नीभवनम् १ । ‘अञ्जलिप्रग्रहः’ शिरसि करकोरककरणम्, ‘सम्यग्’ यथावस्थिततया २ । आसनपणामनम्=उपवेशनदौकनम् ३ ।

‘आसनाभिग्रहः’ उपवेशनकदाननिश्चयः ४ । चैवशब्द उक्तसमुच्चये । ‘विधानेन’ पञ्चविंशदावश्यकादिकरणरूपविधिना । उक्तं च—

अवणामा दीण्णहाजायं आवत्ता वारसेव उ ।

सीसा चत्तारि गुत्तीओ तिण्णि दो य पवेसणा ॥ २५० ॥

एग निक्खमणं चैव पणुवीसं वियाहिया ।

आवस्सगाओ परिसुद्धं किइक्कम्मं जेहि कीरइ ॥ २५१ ॥

किइक्कम्मं पि करिंतो न होइ किइक्कम्मनिज्जराभागी ।

पणुवीसामण्णयरं साहू ठाणं विराहेंतो ॥ २५२ ॥

(भाव० लि० गा० १२०३-१२०५)

आवस्सयपरिसुद्धं किइक्कम्मं जो पउंजइ गुरुणं ।

सो पावइ णिव्वाणं अचिरेण विमाणवासं वा ॥ २५३ ॥

‘वन्दनकं’ द्वादशावर्तम् ५ । ‘स्थानस्थितानां’ वसत्यादिष्ववस्थितानां ‘काले’ प्रस्तावे ‘भक्त्या’ अन्तर्वासनया ‘पर्युपासना’ क्षणमात्रं मुनिचरणसमीपावस्थानम् ६ ।

‘इंताणं’ति आगच्छतां, ‘सम्मुखं यानं’ प्रत्युद्गमनम् ७ । गच्छतां ‘अनुव्रजेत्’ तैः सार्धं कियन्मात्रमपि भूभागं गच्छेत् ८ । ‘कायेन’ शरीरेण ‘अट्ठहा’ अष्टप्रकारः ‘एषः’ पूर्वोक्तः ‘विनयः’ मुनिभक्तिकरणरूपः ‘औपचारिकः’ बाह्यरूप इति श्लोकत्रयार्थः ॥ ७४-७६ ॥

सान्प्रतमान्तरः । तत्र वाग्बिनयप्रतिपादनार्थं सार्धश्लोकमाह—

भासियव्वं हियं वक्कं जं परीणामसुंदरं ।

मियं थेवेहिं वण्णेहिं सहावमहुरं तथा ॥ ७७ ॥

पुव्वं बुद्धीएँ पेहेत्ता भांसियव्वं सुहासियं ॥ ७८ पू० ॥

‘भाषितव्यं’ जल्पनीयम्, ‘हितं’ श्रेयस्कारि ‘वाक्यं’ वचनम्, यत् ‘परिणामसुन्दरम्’ आयतिसुखा-
वहम्, ‘मितं’ परिमितं स्तोकवर्णैः=अल्पाक्षरैः, ‘स्रभावमधुरं’ श्रवणपेशलम् । तथाशब्दोऽप्रेतनश्लोकसम्ब-
न्धनार्थः । ‘पूर्वं’ प्रथमं ‘बुद्ध्या’ मत्या ‘प्रेक्ष्य’ पर्यालोच्य भाषितव्यं ‘सुभाषितं’ निर्दूषणम् । उक्तं च-

बुद्धीएँ णिएऊणं भासेज्जा उभयलोगपरिसुद्धं ।

स-परोभयाणं जं खलु ण सव्वहा पीडजणं तु ॥ २५४ ॥

द्वितीयभाषणक्रिया भिन्नभिन्नश्लोकत्वादिति सार्धश्लोकार्थः ॥ ७७-७८ पू० ॥

साम्प्रतं मनोविनयं श्लोकोत्तरार्धेनाऽऽह-

दुट्ठं चित्तं निरुंभेत्ता उदीरे कुशलं सणं ॥ ७८ उ० ॥

‘दुष्टम्’ आर्त-रौद्रानुगतं, ‘चित्तं’ मनः ‘निरुंभेत्ता’ निरुध्य ‘उदीरे’ उल्लासयेत् ‘कुशलं’
धर्मध्यानानुगतं ‘मनः’ चित्तम् । यत् उक्तम्-

रक्षेदं चित्तसद्रत्नं यस्मादन्तर्धनं परम् ।

धर्मोऽधर्मः सुखं दुःखं यत्र सर्वं प्रतिष्ठितम् ॥ २५५ ॥

यदेदं निस्पृहं भूत्वा परित्यज्य वहिर्भ्रमम् ।

स्थिरं सम्पत्स्यते चित्तं तदा ते परमं सुखम् ॥ २५६ ॥

भक्ते स्तोतरि कोपान्धे निन्दाकर्तारि चोत्थिते ।

यदा समं भवेच्चित्तं तदा ते परमं सुखम् ॥ २५७ ॥

जने स्नेहसम्बद्धे रिपुवर्गेऽपकारिणि ।

स्यात् तुल्यं ते यदा चित्तं तदा ते परमं सुखम् ॥ २५८ ॥

शब्दादिविषयग्रामे सुन्दरेऽसुन्दरेऽपि वा ।

एकाकारं यदा चित्तं तदा ते परमं सुखम् ॥ २५९ ॥

गोशीर्षचन्दनालेपि-वासीच्छेदकयोर्यदा ।

अभिन्ना चित्तवृत्तिः स्यात् तदा ते परमं सुखम् ॥ २६० ॥

सांसारिकपदार्थेषु जलकल्पेषु ते यदा ।

अश्लिष्टं चित्तपद्मं स्यात् तदा ते परमं सुखम् ॥ २६१ ॥

दृष्टेषूद्दामलावण्यवन्धुराङ्गेषु योषिताम् ।

निर्विकारं यदा चित्तं तदा ते परमं सुखम् ॥ २६२ ॥

यदा सत्त्वैकसारत्वादर्थकामपराञ्छुखम् ।

धर्मं रतं भवेच्चित्तं तदा ते परमं सुखम् ॥ २६३ ॥

1 O D थेवेहि । 2 A B भासेयं । 3 O D E निरुंभित्ता । 4 O D रयेत् उल्ला° । 5 O D पि च ।
6 O D संसारिषु प° । 7 A B °देषु रूपलाव° ।

रजस्तमोविनिर्मुक्तं स्तिमितोदधिसन्निभम् ।

निष्कल्लोलं भवेच्चित्तं तदा ते परमं सुखम् ॥ २६४ ॥

मैत्री-कारुण्य-माध्यस्थ्य-प्रमोदोद्दाममानसम् ।

यदा मोक्षैकतानं स्यात् तदा ते परमं सुखम् ॥ २६५ ॥

पुनर्मनोप्रहणं दुष्टा-दुष्टद्विभेदमर्नःसंसूचनार्थमित्युत्तरार्थार्थः ॥ ७८३० ॥

साम्प्रतं शेषकृत्यप्रतिपादनार्थं श्लोकषट्कमाह—

जहा जहा महाणम्मि आढिया होंति साहुणो ।

सव्वं सव्वपयत्तेण कुज्जा कायव्वयं तथा ॥ ७९ ॥

यथा यथा 'महाणम्मि' महाजने 'आढिय'त्ति आदृताः 'हुंति' भवन्ति 'साधवः' यतयः
'सर्व' समस्तं 'सर्वप्रयत्नेन' निःशेषप्रयत्नेन कुर्यात् 'कर्तव्यं' कृत्यम् 'तथा' तेनैव प्रकारेण ॥

गुणाणं बहुमाणेणं वण्णवायं वए फुडं ।

जहा गुणाणुरागेण लोगो मग्गं पवज्जई ॥ ८० ॥

'गुणानां' क्षान्त्यादिकानाम्, 'बहुमानेन' आन्तरप्रीत्या, 'वर्णवादं' श्लाघाम्, । यथा—

धूनां दर्शनं श्रेष्ठं, तीर्थभूता हि साधवः ।

तीर्थं पुनाति कालेन, सद्यः साधुसमागमः ॥ २६६ ॥

तथा—

साहूण वंदणेणं गासइ पावं असंक्रिया भावा ।

सुयदाणे णिज्जर उवग्गहो णाणमाईण ॥ २६७ ॥

वदेत् 'स्फुटं' प्रकटम्, यथा गुणानुरागेण 'लोकः' जनो 'मार्गं' ज्ञानादिकं प्रतिपद्यते । यतः—

ज च्चिय सुहपडिवत्ती सव्वण्णुमयम्मि होइ परिसुद्धा ।

स च्चिय जायइ वीयं वीहीए तेणणाएण ॥ २६८ ॥

अहापवत्तसुद्धाणं संताणं फासुयाण य ।

एसणिज्जाण कप्पाणं तिहा वि विहिणा सयं ॥ ८१ ॥

'यथाप्रवृत्तशुद्धानां' यथाप्रवृत्तानि आत्मग्रहाद्यर्थं व्यापारितानि, तानि च तानि शुद्धानि च
विशुद्धजीविकोत्पादितानि, तेषामशनादिद्रव्याणां यतीनां दानमिति सम्बन्धः । 'सतां' गृहे विद्यमानानां
तत्तद्यतकादिगृहीतानां तत्र प्राघूर्णकसमायातसाधुनिमित्तदरिद्रभगिनीश्वरश्रेष्ठिगृहगृहीततैलपलिकाप्रतिदानशक्ति-
विकलवर्धिततैलपलिकाप्राप्तदासत्वनारीवद् दोषसम्भवात् । 'फासुयाण य'त्ति प्रासुकानां=गतजीवानाम्,
'एषणीयानां' द्विचत्वारिंशदोषविशुद्धानाम्, 'कल्पनीयानां' साधुयोग्यानाम्, 'त्रिधाऽपि' इति मनो-
वाक्कायशुद्ध्या 'विधिना' विधानेन 'सयं'ति स्वयम्=आत्महस्तेन, 'स्वहस्तेन हि यद्दत्तं तदेव धनिनां
धनम्' इति वचनात् ॥

काले पत्ताण पत्ताणं धम्मसद्धा-कमाइणा ।

असणाईण दव्वाणं दाणं सव्वत्थसाहणं ॥ ८२ ॥

‘काले’ प्रस्तावे तस्यैव बहुफलत्वात् । उक्तं च—

काले दिण्णस्स पहेणयस्स अग्घो ण तीरण काउं ।

तस्सेव अथक्कपणामियस्स गिण्हंतया णत्थि ॥ २६९ ॥

‘प्राप्तानां’ गृहाङ्गणमागतानाम् ‘पात्राणां’ विशिष्टगुणवतां ऋयादिनिवृत्तानाम्, उक्तं च—

आरंभणियत्ताणं अक्कुणंताणं अकारवेत्ताणं ।

धम्मद्दा दायव्वं गिहीहि धम्मे कयमणाणं ॥ २७० ॥ (बृ० क० भा० गा० २८०९)

‘धर्मश्रद्धा-क्रमादिना’ धर्मश्रद्धया च विशिष्टभावोच्छासेन; क्रमेण च देशप्रसिद्धेन, आदिशब्दात् सत्कार-सन्मानादिग्रहः; ‘अशनादीनाम्’ ओदनादीनाम्, आदिशब्दात् पान-खाद्या-SSखाद्यादिग्रहः । उक्तं च—

अशनमखिलं खाद्यं स्वाद्यं भवेदथ पानकं, यतिजनहितं वस्त्रं पात्रं सकम्बलप्रोच्छनम् ।

वसतिफलकं प्रख्यं मुख्यं चरित्रविवर्धनं, निजकमनसः प्रीत्याधायि प्रदेयमुपासकैः ॥ २७१ ॥

‘द्रव्याणां’ वस्तूनां ‘दानं’ वितरणम्, यतिभ्य इति गम्यते । पूर्वोक्तगुणकलापोपेतवस्तुभिश्च ये प्रतिलाभयन्ति साधून् त एव धन्याः । यत उक्तम्—

प्रायः शुद्धैस्त्रिविधविधिना प्राशुकैरेषणीयैः, कल्प्यप्रायैः स्वयमुपहितैर्वस्तुभिः पानकाद्यैः ।

काले प्राप्तान् सदनमशनं श्रद्धया साधुवर्गान्, धन्याः केचित् परमवहिता हन्त ! सन्मानयन्ति ॥

‘सर्वार्थसाधकं’ निःशेषार्थकारकम् । उक्तं च—

“ऽम्बु क्षुधि भोजनं पथि रथः शय्या श्रमे नौर्जले, व्याधौ सत्प्रतिचारकौषधभिषक् सम्पद्विदेशे त् ।
छायोष्णे शिशिरे शिखी प्रतिभये त्राणं तमिस्त्रे प्रभा, दानं संसरतां भवे प्रतिभये चिन्तामणिर्देहिनाम् ॥
दाणु भूय वसि करइ दाणु सोहग्गु पयासइ, दाणु विग्घ णिदलइ दाणु जणि जसु उल्लासइ ।
दाणु गु अपवग्गु देइ अ वि जं जं मणि, दाणतुल्लु ण वि अत्थि इत्थ तिहुयणि चिन्तामणि ॥

आदिशब्दसंसूचितवस्तूनि स्वयमेवाऽऽह—

असणं खाइमं पाणं साइमं भेसहोसहं ।

वत्थं पडिग्गहं चेव रओहरण कंबलं ॥ ८३ ॥

‘अशनं’ भक्तादि । उक्तं च—

असणं ओयण-सत्तुग-मुग्ग-जगाराइ खज्जगविही य ।

खीराइ सूरणाई मंडगपभिई यं विण्णोयं ॥ २७५ ॥ (पञ्चा० गा० २२)

तत्र ओर्दनः=कूरम् । जगारीशब्दस्तु सिद्धान्तभाषया गदितत्वाद् अव्याख्येयः । ‘खाइमं’¹⁰ खादिमं= भक्तोस(क्तौष)कादि । उक्तं च—

1 O D अकिणं । 2 A B °ष्टस्त्रभावो° । 3 O D °द्यादि° । 4 O D वस । 5 A B विग्घणिदल्लु । 6 O D °न्दसुचि° । 7 A B E °सओसहं° । 8 A B इ । 9 O D °दनं कूरं° । 10 O D मं° ति खाद्यं भक्तौ° ।

भत्तोसं दंताई खजूरं नीलिकैर-दक्खाई ।

ककडिगं-ञ्वग-फणसाइ बहुविहं खाइमं णेयं ॥ २७६ ॥ (पञ्चा० गा० २२९)

‘पाणं’ति पानकं=सौवीरादि । उक्तं च—

पाणं सोवीर-जवोदगाइ चित्तं सुराइयं चैव ।

आउक्काओ सव्वो ककडगजलाइयं^१ चैव ॥ २७७ ॥ (पञ्चा० गा० २८८)

‘साइमं’ति स्वाद्यं=दन्तपचनादि । उक्तं च—

दंतवणं तंबोलं चित्तं तुलसी-कुहेडगाईयं ।

महु-पिप्पलि-सुंठाई अणेगहा साईमं णेयं ॥ २७८ ॥ (पञ्चा० गा० २३०)

‘भेसहं’ति भेषजं प्रचुरद्रव्यनिष्पन्नं नागरावलेहादि पथ्यं वा, ‘ओसहं’ति एकद्रव्यमेव, ‘वत्थं’ति वस्त्रम्, ‘पडिगहं’ति पतद्ब्रह्मकः पात्रमित्यर्थः । चैवशब्दो दण्डकादिसूचनार्थः । ‘रओहरणं’ति रजोहरणं=दण्डक-दशादिनिष्पन्नमिति भावः, ‘कंवळं’ति कम्बलमौर्णिकम् ॥

पीठगं फलगं चैव सेज्जा संथारगं तथा ।

धम्मोवगरणं णाणा णाणाईण पसाहणं ॥ ८४ ॥

‘पीठकम्’ आसनम्, ‘फलकं’ शयनकाष्ठम्, चैवशब्दः शेषभेदसंसूचनार्थः, ‘शय्या’ वसतिः सर्वाङ्गीण-शयनं वा, ‘संस्तारकः’ अर्धतृतीयहस्तप्रमाणः कम्बलीमयः, ‘तथा’ तेनैव प्रकारेण, ‘धर्मोपकरणं’ धर्मसाधनम्, ‘नाना’ अनेकप्रकारम्, ज्ञानादीनां ‘प्रसाधनं’ कारणम्, देयमिति सम्बन्ध्यते । इति श्लोकषट्कार्थः ॥ ७९-८४ ॥

साम्प्रतं दानदायिनामिहलोक-परलोकफलसूचकदृष्टान्तान् श्लोकद्वयेनाऽऽह—

असणाईण दाणेणं इहइं भोगसंपया ।

इट्ठा दिट्ठा य दिट्ठंता मूलदेवाइणो बहू ॥ ८५ ॥

परलोगस्मि सत्थाहो धणो गामस्स चित्तओ ।

सेयंसो चंदणा दोणो संगमो कयउन्नओ ॥ ८६ ॥

‘अशनादीनां’ पूर्वोक्तानाम्, ‘दानेन’ वितरणेन, ‘इहइं’ति अत्रैव जन्मनि, ‘भोगसम्पद्’ भोगलक्ष्मी-र्भवतीत्यव्याहारः । अत्राऽर्थे ‘इष्टाः’ अमीप्सिताः, ‘दृष्टाश्च’ अवलोकिताः, चकारात् श्रुताश्च, ‘दृष्टान्ताः’ उदाहरणानि, ‘मूलदेवादयः’ मूलदेवप्रभृतयः, ‘बहवः’ प्रभूता इति ॥

‘परलोके’ अन्यजन्मनि, सार्थवाहो ‘धनः’ धननामा प्रथमतीर्थकृज्जीवः, ‘ग्रामस्य चिन्तकः’ पश्चिमती-र्थकरजीवः, ‘श्रेयांसः’ प्रथमजिनप्रथमपारणकदाता, ‘चन्दना’ चन्दनवाला गृहीतदुस्तराभिग्रहश्रीवीरजिन-पारणककारयित्री, श्रेयांस-चन्दनयोश्च तद्ब्रवापेक्षया मुक्तिपदं परलोकः, तच्च दानफलमित्यभिप्रायः, ‘दोणो’त्ति द्रोणनामा कर्मकरः, ‘सङ्गमकः’ शालिभद्रजीवः, कृतपुण्यकश्च प्रतीतः । एते दृष्टान्ताः पारलौकिक-दानफलविषया इति श्लोकद्वयाक्षरार्थः ॥ ८५-८६ ॥

भावार्थस्तु कथानकेभ्योऽवसेयः । तानि चामूनि, तत्र तावद् मूलदेवकथानकं कथ्यते—

[२४. मूलदेवकथानकम्]

अथि पाडलिपुर्त्तं गाम नगरं, जं च संकेयठाणं पिव रम्मयाए, कुलहरं पिव लच्छीए, मंदिरं पिव समत्यकुसलायाराणं, णिवासो व्व विविहविलासाणं, आगरो व्व सुयणजणरयणाणं, आलओ व्व धम्मस्स, उप्पत्तिभूमि व्व नीसेसविज्जाणं ति । तत्थाऽसेसकलाकुसलो महाविण्णाणं-रूव-लावण्णवन्नतारुण्णसमणिणओ दक्खो विणीओ सरलो चाई कयण्णू गुणाणुराई पंडिओ वियड्ढो पडिवण्णसोहिओ सूहवो पियंववो दीणजणवच्छलो ज्यवसगी चोरियापसत्तो महाधुत्तो साहसजुत्तो य अथि मूलदेवो गाम छइल्लो । भणियं च—

मणहरकलाभिरामो संपुण्णससि व्व तत्थ परिवसइ । विउसेसु परमविउसो, धम्मरओ धम्मियणरेसु ॥ १
रूवीसु पंचवाणो, समणो समणेषु, माइसु वि माई । सरलेसु परमसरलो, कारुणिओ दीण-किविणेषु ॥ २
चोरेसु परमचोरो, ज्यवरेसुं च परमज्यवरो । धुत्तेसु परमधुत्तो, साहसियनरेसु साहसिओ ॥ ३
इय जेण जेण समयं संवंधं जाइ तस्स तं भावं । परिणमइ मूलदेवो आयरिसो चैव दव्वेसु ॥ ४
विम्हावितो लोयं अणेगकोऊहलेहिं सो तत्थ । वियरइ पुरे जहेच्छं जूए य अइप्पसंगिल्लो ॥ ५
'ज्यवसणि'त्ति काउं जणगेणऽवमाणिओ पुरवराओ । णिगंतूणं पत्तो उज्जेणिं गाम वरणयरिं ॥ ६
जीए कलंकं मयलंछणम्मि, अधिरत्तणं च रइकलहे । करगहणं वीवाहे, अकुलीणत्तं सुरगणेषु ॥ ७
सुमिणम्मि विप्पलंभो, कामिणिलोयम्मि विव्वमो जीए । विग्गह-णित्राय-उवसग्गदंसणं सदसत्थेषु ॥ ८
राया वि जीए नियवलनिद्वारियदरियरिवुनरेंदोहो । पणइयणकप्परुक्खो जियसत्तू दसदिसिपयासो ॥ ९

तीए य नगरीए सो मूलदेवो रायउत्तो गुलियापओगेण कयवामणयरूवो विम्हावेइ विचित्तकहाहिं गंधव्वकलाहिं णाणापओगेहिं य णागरजणं, पत्तो य परं पसिद्धि ।

इओ य अथि तत्थ रूव-लावण्ण-विण्णाणगव्विया देवदत्ता गाम पहाणगणिया । अवि य—
चउसट्ठिकल्लोकुसला चउसट्ठिविलासिणीगुणसमग्गा । वत्तीससु अच्चत्थं कुसला पुरिसोवयारेसु ॥ १०
इगुणत्तीसविसेसे रममाणी पवरपोडिमाजुत्ता । इगवीसरइगुसंधरा अट्टारसदेसंभासविज्ज ॥ ११
इय सव्वेसु वि वेसियसत्थविसेसेसु सा सुनिम्माया । रंजिजए ण केण वि सामण्णणरेण सुवियड्ढा ॥ १२

तओ कोउगेण तीए खोहणत्थं पच्चूससमए आसण्णत्थेण आढत्तं सुमहुरं बहुभंगि घोळिरकंठं अण्णण-
वण्णसंवेहरमणेज्जं गंधव्वं । सुयं च तं देवदत्ताए, चितियं च 'अहो! अउव्वा वाणी, तीं देवो एस कोइ,
ण मणुस्समेत्तो' । गवेसाविओ चेडीहिं । गवेसिज्जण कहिओ ताहिं जहा 'सामिणि! एस महुमहाणुकारी
असेसविण्णाणणिहाणं सव्वणयरीजणमंणोहारी को वि वाहिं गायणच्छलेणं वसीकरेइ जणं' । तओ तीए
पेसिया माहवाहिहाणा खुज्जवेडी । गंतूण य विणयपुव्वयं भणिओ तीए "भो महासत्त! अम्ह सामिणी देवदत्ता
विण्णवेइ 'कुणह पसायं एहं अम्ह घरं' । तेण वि वियड्ढयाए भणियं 'न पओयणं से गणियेसंगेणं, निवारिओ
विसिद्धाण गणियायणसंजोगो । भणियं च—

या विचित्रविटकोटिनिघृष्टा, मद्य-मांसनिरताऽतिनिघृष्टा ।

कोमला वचसि चेतसि दुष्टा, तां भजन्ति गणिकां न विशिष्टाः ॥ २७९ ॥

याऽपतापनकराऽग्निशिखेव, चित्तमोहनकरी मदरेव ।

देहदारणकरी क्षुरिकेव, गर्हिता हि गणिकाऽसलिकेव ॥ २८० ॥

1 A B भूमिं व नी° । 2 O D °वण्ण-तारुण्यस° । 3 C °ण-किविणवच्छलो तहा ज्य° । 4-5 O D ज्यइ° ।
6 A B सुमणं । 7 O D °ए सयं । 8 A B °म्हावितो विचि° । 9 O D °णाकोउगेहिं यं । 10 O D °लाकलिया च° ।
11 O D °णवरा । 12 O D °देसिभा° । 13 O D °ता दिव्वो एस । 14 O D °मणहारी । 15 A B °ह घरं ।
16 A B °यासम(संग)मेणनि° । 17 O D °क्षुरिकेव ।

अन्यस्मै दत्तसङ्केता, वीक्षतेऽन्यं, गृहे परः ।

अन्यश्चित्तेऽपरः पार्श्वे, गणिकानामहो ! नरः ॥ २८१ ॥

कुर्वन्ति चाटुकर्माणि यावत् स्वार्थः प्रपूर्यते ।

च्युतसारं विमुञ्चन्ति निर्लक्षाऽलक्तकं यथा ॥ २८२ ॥

अओ णत्थि मे गमणाभिलासो^१ । तीए वि अणेगाहिं भणिइभंगीहिं आराहेऊण चित्तं महानिवंधेण कैरं
घेत्तूण णीओ घरं । वच्चंतेण य सा खुज्जा कलाकोसल्लेण विज्जापओगेण^२ य अप्फालेऊण कया पउणा । विम्हयखे-
त्तमणाए य पवेसिओ सो भुंवणे । दिट्ठो देवदत्ताए वामणयख्वो वि अउव्वलावण्णधारी, विम्हियाए दवाविय-
मासणं । निसण्णो य सो । दिण्णो तंवल्लो । दंसियं च माहवीए अत्तणो ख्वं । कहिओ य वइयरो । सुट्ठयं
विम्हियाए पारद्धो आलावो । महुराहिं वियट्ठुभणिईहिं^३ तेण आगरिसियं तीए हिययं । भणियं च—

अणुणयकुसलं परिहासपेसलं लडहवाणिदुल्ललियं ।

आलवणं पि हु छेयाण कम्मणं किं च मूलीहिं ? ॥ २८३ ॥

एत्यंतरे आगओ तथ एगो वीणावायगो । वाइया तेण वीणा । रंजिया देवदत्ता, भणियं च 'साहु
भो वीणावायग ! साहु, सोहणा ते कला' । मूलदेवेण भणियं 'अहो ! अइणित्तणो उज्जेणीजणो जाणइ
सुंदरा-ऽसुंदरविसेसं' । देवदत्ताए भणियं 'भो ! किमेत्थ खूणं ?' । तेण भणियं 'वंसो चेव असुद्धो, सगव्भा य
तंती' । तीए भणियं 'कहं जाणेज्जइ ?' । तेण भणियं 'दंसेमि अहं' । तओ समप्पिया वीणा । कट्ठिओ
वंसाओ पाहाणो, तंतीओ वालो, समारेऊण वाइउं पवत्तो । कया पराहीणमाणसा सपरियणा देवदत्ता ।
पच्चासण्णे य करेणुया सया रमणसीला आसि, सा वि ठिया धुम्मंती ओलंविक्कण्णा । अईवविम्हिया देवदत्ता
वीणावायगो य 'अहो ! पच्छणवेसो विस्सकम्मा एस' । णिवडिऊण चलणेषु विण्णत्तं वीणावायगेण 'सामि ।
सिक्खामि तुज्झ सयासे वीणाकलं' ति । मूलदेवेण भणियं 'ण सम्ममहं वियाणामि, जाणामि पुण जे ईए
पारगा' । देवदत्ताए भणियं 'के ते ? कहिं वा दिट्ठा ?' । मूलदेवेण भणियं 'भण्णए पाडलिउत्ते विकमसेणो
कलायरिओ । मूलदेवो य ताण अहमासण्णसेवी' ।

इत्यंतरम्मि य समागओ विस्सभूई णाम णट्टायरिओ । तओ भणियं देवदत्ताए 'एस महाणट्टायरिओ,
भरहं एयस्सं^४ पच्चक्खं सव्वं' । मूलदेवेण भणियं 'आमं महाणुभावो एस, एयस्सागई चेव^५ साहेइ विण्णाणाइसयं ।
जावाढत्तो भरहम्मि वियारो तओ वामणयवेसधारिणं पेच्छिऊणं विस्सभूई रीढं पकरिओ(? रेइ) । तओ
मूलदेवेण चितियं 'पडेच्चाऽभिमाणी एस, ता करेमि^६ एयस्स सिक्खं' ति । तओ पुणो वि पुच्छिओ जहा 'एयस्स
य एयस्सं^७ य एयस्स य कहमविरोहो भवइ ?' । तेण वि जंपियमसंबद्धं किं पि । मूलदेवेण भणियं 'भो एवंविहेणावि
विण्णाणेण गंवं वहसि ?' । तओ तुण्हक्को ठिओ विस्सभूई । भणिओ य मूलदेवो देवदत्ताए जहं^८ 'भो
महाभाग । सोहणं तुच्चेहिं भणियं, किंतु एयं एवंविहं चेव, ण इत्थं^९ कोवि परिहारो अत्थि' । मूलदेवेण^{१०} भणियं
'को इत्थं परिहारो^{११} कीरइ ? इमं वा(चेव) चोज्जं ति, जओ एयमेवंविहं, एयं च एवंविहं' ति । तओ तुट्ठा देवदत्ता
चितियं च 'किं एसो भरहो पच्छण्णख्वी आगओ ? त्ति, ता अवस्सं पुज्जंति मे मणोरहा एयम्मि' । पुच्छिओ

१ AB °सो । तेहि वि । २ CD करे घे । ३ AB °ण अप्फा° । ४ CD °भवणे । ५ AB °णकयख्वो ।
६ CD °हिं आगरिसियं तेण तीए । ७ AB पाहणो । ८ CD पयत्तो । ९ AB °सण्णकरे° । १० CD °स्स सव्वं
पच्चक्खं । मू° । ११ CD ° च कहइ । १२ CD °सि से सिक्खवणं ति । १३ CD °स्स स[र]स्स कहं° ।
१४ CD हवइ । १५ CD गव्वसुव्वहसि । १६ CD °हा महा° । १७ CD कोइ । १८ CD °ण लविअ को ।
१९ CD °रो कीइसं कीइसं वा चो° । २० CD °वयत्ता । २१ CD एस सो ।

य अण्णाणि वि संदिद्धट्टाणाणि । कयाणि सव्वाणि वि निस्संदिद्धाणि । लज्जापराहीणमाणसो य 'संपयं नट्टवेला ता लहुं पउणीहो¹हि'त्ति भणेऊण उट्ठिओ विस्सभूई ।

देवदत्ताए वि भणिया दासचेडी 'हला ! ²हकारेहि अंगमदयं जेण दो वि अम्हे मज्जामो' । मूलदेवेण भणियं 'अणुमण्णह अहं चेष करेमि तुंज्ज³अभंगणकिरियं' । 'किमेयं पि जाणसि ?' । 'ण याणामि, परं ठिओ जाणगाण सगासे' । तओ आणियाणि सयपागाईणि तेह्हाणि । आढत्तो अब्भंगिउं । अउव्वर्पाळिगाइविहाणेण कया पराहीणमाणसा एसा । चितियं च णाए 'अहो ! विण्णाणाइसओ, अहो ! अउव्वो करयलफासो, तां भवियव्वं इमिणा केणइ पच्छन्नरूवेण सिद्धपुरिसेण, ण एवंरूवस्स एवं पगरिसो त्ति, ता पगडीकारावेमि से सख्वं' ति । णिवडिया चल्लणेसु, भणियो य 'भो महाणुभाव ! असरिसगुणेहिं चेष णाओ उत्तमपुरिसो पडिवण्णवच्छलो दक्खिण्णपहाणो य तुमं, ता दंसेहि अप्पाणयं⁴, वाढं उक्कंठियं तुह दंसणस्स मे हिययं' ति । पुणो पुणो णिव्वं चेष कए ईसि हसेऊण अवणीया वेसपरावत्तिणी गुलिया मूलदेवेण । जाओ सहावत्थो दिणमणि व्व दिप्पंततेओ, अणंगो व्व कामिणीयणमणेहरो, चंदो व्व जणमणाणंदयारी, बुद्धो व्व सुविभत्तगत्तो अप्पडिख्वलावण्णजुव्वणधरो । तं च दट्ठूण हरिसवसोविभण्णवहलरोमंचा णिवडिया चरणेसु । भणियं च 'सामि ! महापसाओ' त्ति । तओ अब्भंगिओ एसो सहत्थेहिं । मज्जियाइं दो वि महाविभूईए । परिहाविओ देवदूसे । भुत्तं थोवथोवं । सिक्खविया य अउव्वकरण-नट्ट-गंधव्वाइयं । पुणो⁵वि भणियं देवदत्ताए 'महाभाग ! न तुमं वज्जिय अणुरंजियं मे अवरपुरिसेण माणसं, ता सच्चमेयं—

णयणेहिं को ण दीसइ ? केण समाणं ण हुंति आलावा ? । हिययाणंदं जं पुण जणेइ तं भाणुसं विरलं ॥१३ ता ममाऽणुरोहेण इत्य घरे णिच्चमेवाऽऽगंतव्वं' । मूलदेवेण भणियं 'गुणाणुरागिणि ! अण्णदेसेसु णिद्धणचंगेसु अम्हारिसेसु ण रेहई⁶ पडिवंधो, न इ थिरोहवइ, पाएण सव्वस्स वि कज्जवसेण चेष गेहो, भणियं च—

वृक्षं क्षीणफलं त्यजन्ति विहगाः शुष्कं सरः सारसाः, पुष्पं पृथुपितं त्यजन्ति मधुपा दग्धं वनान्तं मृगाः । निर्द्रव्यं पुरुषं त्यजन्ति गणिका भ्रष्टं नृपं सेवकाः, ⁷सर्वः कार्यवशाज्जनोऽभिरमते कः कस्य को वल्लभः ॥

तीए भणियं 'सदेसो परदेसो वा⁸ अकारणं सप्पुरिसाणं, भणियं च—

देसु परायउं आपणउ' काउरिसह पडिहाइ ।

सीहह⁹ जहिं वणि ¹⁰अत्थवइ, पियरि विट्टंत्तउं नाइ ॥ २८५ ॥

अण्णं च—

जलहिविसंघडिएण वि निवसेज्जइ हरसिरस्मि चंदेण ।

जत्थ गया तत्थ गया गुणिणो सीसेण बुज्झंति ॥ २८६ ॥

तहा अत्थो वि असारो¹¹ य तम्मि विक्खण्णण वहुमाणो, अवि य गुणेसु चेवाऽणुरागो हवइ त्ति । जओ—

वाया सहस्समंइया, सिणेहणिज्झाइयं सयसहस्सं ।

सग्भावो सज्जणमाणुसस्स कोडिं विसेसेइ ॥ २८७ ॥

ता सव्वहा पडिवज्जसु मम पत्थणं' ति । तओ पडिवण्णमणेण । जाओ ¹²तेसिं णिव्वरो गेहसंवंधो ।

1 O D 'होइ त्ति । 2 A B हकारेह अं । 3 O D तुम्ह अब्भं । 4 O D 'पालगाहं । 5 O D तो । 6 A B 'डीकरेमि से । 7 O D अत्ताणं । 8 A B 'यं ति, वां । 9 A B 'णीमणमणेहारो । 10 O D चल्लणे । 11 C D 'णो भणि । 12 G C D माणसं । 13 C D रेहए । 14 B सर्वः स्वार्थव । 15 A B वाऽऽइकारणं सप्पु । 16 O D 'उ अप्पणउ । 17 C D कावुरिसहं पडिं । 18 C D 'ह जिणि वं । 19 O D अत्थमइ । 20 O D विट्टत्तउ । 21 A B न तम्मि । 22 A B 'महिया । 23 C D 'णिज्जाइयं । 24 O D तेसिं नेहनिव्वरो संवं ।

एवं जाव विसिद्धविणोएण चिट्ठंति ताव 'पेच्छणयवेला वट्ठ'त्ति काऊणाऽऽगओ तीए हकारणत्थं रायपडिहारो । गया य पच्छणवेसधारिणं मूलदेवं घेत्तूण । आढत्ता नच्चिउं । वाइओ मूलदेवेण पढहो । अक्खित्तो, राया ससांमंतो पाडलिपुत्तनयंरसामिपेसियरायदोवारियविमलसीहो य । तुट्ठेण य राइणा दिण्णो से वरो । नासीकओ य । पुणो तीए गाइयं मूलदेवसहियाए मणोहरयं, तयणुल्लगं च नच्चियं दुवइखंडं । तओ अच्चंतं तुट्ठेण राइणा दिण्णमंगल्लगमाभरणं । विमलसीहेण भणियं 'भो महाराय ! पाडलिउत्ते मूलदेवस्स परं एरिसो विण्णाणाइसओ, एईए य, नत्थि अन्नस्स तइयस्स, ता अम्हाऽणुमएणं देज्जउ एईए मूलदेवाणंतरविण्णाणपडागा नट्टिणीपट्टो य' । दिण्णं च तं राइणा । तओ देवदत्ताए चरणेसु निवडेऊण भणिओ राया 'देव ! महापसाओ, परमणुक्कमो एस जं पढंमो लाभो उवज्जायस्स भवइ, उवज्जाओ य एस अम्हाणं, संपयं देवो पमाणं' । राइणा भणियं 'भो महाणुभाव ! अणुमणीयउ एयमेईए' । मूलदेवेण भणियं 'जं देवो आणवेइ' । तीए भणियं 'सामि ! महापसाओ'त्ति ।

इत्थंतरम्मि वाइया वीणा मूलदेवेण । कओ सब्बो वि पराहीणमाणसो रंगो । तओ जंपियं विमलसीहेण 'महाराय ! पच्छणरूवी मूलदेवो खु एसो, ण अण्णस्स एरिसं विण्णाणं, न वा एरिसस्स विण्णाणस्स अण्णो उवज्जाओ, रायाएसेण य भमिया मए पुहई, न एत्थ तइयं रयणं दिट्ठं ति, ता धण्णो तुमं जस्सेरिसरयणसंगहो' । तओ राइणा भणिओ मूलदेवो 'भो महाणुभाव ! महंतमम्हाण कोउगं ता जइ सच्चमेयं ता अम्होवरोहेण पयडेसु अत्ताणयं' । तओ सहासमवणीया गुलिया । ससंभमं उट्टिऊण परिरि(र)द्धो विमलसीहेण । निवडिओ य एसो रायचरणेसु । पूइओ संगोरवं तेणं । एवं च अच्चंताणुरत्ता तम्मि देवदत्ता चिट्ठए विसयसुहमणुहवंती ।

तस्स य मूलदेवस्स सब्बवसणेहितो^१ वि जूयवसणे महंता आसत्ती, खणं पि न चिट्ठइ तच्चिरहिओ । तओ देवदत्ताए भणिओ 'पिययम ! कोमुइमयलंछणीस्स व हरिणपडिधिवं तुम्ह सब्बगुणालयाण कळंकं चैव जूयवसणं बहुदोसणिहाणं च, यत उक्तम्—

धनक्षयकरं निन्द्यं कुल-शीलविदूषणम् ।

प्रमृतिः सर्वपापानां लोके लाघवकारणम् ॥ २८८ ॥

संक्लिष्टचेतसो मूलमविश्वासकरं परम् ।

पापप्रवर्तितं धूतं विद्वद्भिः परिकीर्तितम् ॥ २८९ ॥

तथा—

कुलकलंकणु सच्चपाडिवक्खु,

गुरुलज्जा सोयहरु धम्मविग्घु अत्थह पणासणु,

जं दाण-भोगिहिं रहिउ पुत्त-दार-पिइ-माइमोसणु ।

जहिं न मुणेज्जइ देवगुरु, जहिं नवि कज्ज अँकज्ज ।

तणुसंतावणि कुगइपहिं तहिं पिय ! जूइ म रज्ज ॥ २९० ॥

ता सब्बहा परिहर^{१५}सु इमं । अइस्सेण ण सक्कइ परिहरिउमेसो त्ति ।

एत्तो य अत्थि नगरीए तत्थ रूवेण तुल्लियकंदप्पो ।

णियकुलभवणपईवो वंधवकुमुयाकरससंको ॥ १४ ॥

1 A B 'यरिसा' । 2 C D चलणे । 3 C D 'ढमलाभो । 4 C D 'को' । एत्थं । 5 C D तइयं । 6 A B परिसत्तो । 7 C D 'चलणे' । 8 C D लगदरवं । 9 A B 'तो य जू' । 10 C D तओ भणिओ देवदत्ताए पियं । 11 B C 'णस्सेव ह' । 12 A B कज्जु । 13 C D 'पहि तिहिं' । 14 A B रज्जु । 15 C D 'रिठि(च)यसु । 16 C D 'कए प' ।

पणइयणकप्परुक्खो निम्मलजसपसरधवलियदियंतो । रिद्धीए धणयसरिसो सत्थाहो अयलणामो त्ति ॥ १५

सो य मूलदेवाओ पुव्वमेव तीए अणुरत्तो निरंतरदव्वपयाणाइणा भोगे भुंजइ, वहइ य मूलदेवस्सो-
वरि मणागं पओसं, मग्गइ य मूलदेवस्स छिदाणि, न गच्छइ तस्संक्राए य मूलदेवो तीए घरं । अवसरमंत-
रेण भणिया य देवदत्ता जणणीए 'पुत्ति ! परिच्चयसु मूलदेवं, ण किंचि णिद्धणचंगेण पओयणमेएण, सो
महाणुभावो' अयलो दाया पेसइ पुणो पुणो पभूयं दव्वं, ता तं चेंवंगीकरेसुं सव्वप्पणयाए, न एगम्मि
पडियारे दोन्नि करवालाइं माइंति, ता मुंच जूयारियमिमं' ति । तीए भणियं 'अंत्र ! नाहं एगंतेण धणाणुरागिणी,
अवि य गुणेसु चेंव पडिवद्धा' । जणणीए भणियं 'केरिसा तस्स जूयारस्स गुणा ?' । तीए भणियं 'केवल-
गुणमओ खु सो, जओ—

सयलकलापत्तट्ठो सरणागयवच्छलो पियाभासी । धीरो उदारचित्तो गुणाणुरागी विसेसणू ॥ १६

अओ न परिच्चयामि एयं' । तओ सा अणेगेहिं दिट्ठतेहिं आढत्ता पडिबोहेउं—आलत्तए मग्गिए नीरसं
पणामेइ, उच्छुखंडे पत्थिए छोइअं पणामेइ, कुसुमेहिं जाइएहिं कुसुमाणि चुंटेऊण विट्ठगुत्थमालं ढोएइ ।
चोइया पडिभणइ—जारिसमेयं तारिसो एस ते पिययमो, तहा वि' न तुमं परिच्चयसि, सत्यश्चाऽयं प्रवादः—

अपात्रे रमते नारी, गिरौ वर्षति माधवः ।

नीचमाश्रयते लक्ष्मीः, प्राज्ञः प्रायेण निर्धनः ॥ २९१ ॥

देवदत्ताए भणियं 'पत्तमपत्तं वा कहमपरिक्खियं जाणेजइ ?' । जणणीए भणियं 'ता कीरउ
परिक्खा' । देवदत्ताए य हट्टट्ठुआए भणियं 'जइ एवं ता गंतूण भणसु अयलं जहा 'देवदत्ताए उच्छुम्मि
अहिलासो, ता पट्टवसु' । भणिओ वाइयाए । तेण वि अणुग्गहं मणमाणेण पेसियाणि उच्छुसगडाणि
हरिसियाए जणणीए भणियं 'वच्छे ! पेच्छसु अयलसामिणो दाणसत्ति' । सविसायं च भणियं देवत्ताए
'किमहं करेणुकया जेगेवंविहं'¹⁰ समूलडालं उच्छं पुंजीकरेजइ ?, ता संपयं भणसु मूलदेवं' । भणिओ सो वि ।
तेण वि वेत्तुं दोणि पम्हलं पुंडुच्छुजट्ठीओ निच्छोलेऊण कयाओ दुयंगुलपमाणाओ गंडियाओ, चाउज्जाएण
य अववुणियाओ कप्पूरेणं य वासियाओ सूलाहि य मणागं भिण्णाओ, पच्चगसरायसंपुडं भरेऊण
पेसियाओ । दट्टूण य हरिसभरनिवभराए भणिया जणणी 'पिच्छ अम्मो ! पुरिसाणमंतरं ति, ता अहं
एएसि गुणाणमणुरत्ता' ।

जणणीए चितियं 'अच्चंतमोहिया एसा न परिच्चयइ अत्तणा, तो करेमि किंपि उवायं जेण एसेव
क्वामुओ गच्छइ विदेसं, तओ सुयं हवइ' । त्ति चित्तिऊण भणिओ तीए अयलो 'कहसु एइए पुरओ अलिय-
गामंतरगमणं, पच्छा मूलदेवे पविट्ठे मणुस्ससामग्गीए आगच्छेज्जसु विमाणेज्जसु य तं, जेण विमाणो संतो
देसच्चायं करेइ, ता पउणो'¹¹ चिट्ठिज्जसु, अहं ते वत्तं दाहामि' । पडिवण्णं च तेण ।

अण्णम्मि दिणे 'अहमज्ज गामंतरं गमिस्सामि'त्ति मणेऊण पभूयदविणं च दाऊण णिगओ अयलो ।
पविसिओ य तीए मूलदेवो । जाणावियं च जणणीए अयलस्स । समागओ य महासामग्गीए । दिट्ठो य
पविसमाणो देवदत्ताए । भणिओ य मूलदेवो 'नाह ! ईइसो चेंव'¹² इत्थ अत्रसरो, पडिच्छियं च जणणीए एय-
पेसियं दव्वं, ता तुव्मे पळंकहेट्ठओ मुहुत्तगं चेट्ठह जाव विसजेमि एयं'¹³ । तओ तहेव ठिओ एसो । जाणाविओ

1 C D °य मूल° । 2 O D °वो दाया अयलो पेसेइ पुणो पभू° । 3 A B °रेह स° । 4 C D तो ।
5 O D °ए जूयकारस्स । 6 A B °गुच्छमा° । 7 C D वि तुमं न परि° । 8 O D °ए हट्ट° । 9 B °ए ह्युम्मि ।
10 A B °विहाणि समूलडालउच्छुयपुंजी° । 11 C D °जीकिजइ । 12 C D °ण देणि लट्ठीओ । 13 B °लपुट्टु° ।
14 A B °ण वा° । 15 C D चिट्ठेसु । 16 C D अज्ज गा° । 17 O °व एस अत्रं, D पुसके पाठपत्तम् ।
18 A B °यं । ता तहे° ।

य जणणीए अयलस्त । णिसण्णो सो पल्लंके । भणिया य सा तेण 'करेह ण्हाणसामग्गि' । 'एवं'ति भणियं कया सामग्गी । भणियं च देवदत्ताए 'उट्ठेह नियंसह पोत्ति जेणऽव्भंगिज्जह' । अयलेण भणियं जहा "दिट्ठो¹ अज्ज मए सुमिणगो जहा 'नियत्थिओ चेव अव्भंगियगतो एत्थ पल्लंके आरूढो ण्हाओ ण्हि' ता सच्चं सुमिणयं करेमो" । देवदत्ताए भणियं 'नणु विणासेज्जइ महग्गं तूल्लि-गंडुवगाइयं' । तेण भणियं 'अण्णं विसिट्ठयरं दुगुणतिगुणं दाहामि' । जणणीए भणियं 'एवं होउ' । तओ तत्थ ठिओ चेव अव्भंगिओ उव्वट्ठिओ⁴ य उण्ह-खलीउदगेहि य मज्जिओ । भरिओ तेण हेट्ठट्ठिओ मूलदेवो । गहियाउहा पविट्ठा पुरिसा । सण्णिओ जणणीए अयलो । गंहिओ तेण मूलदेवो वालेहिं, भणिओ र्थं 'रे संपयं निरूवेहि जइ अत्थि कोइ ते सरणं ?' । तओ मूलदेवेण वि कोसीकयनिसियकरालकरवालकरनरविसरपरिवारियमत्ताणयं णिएऊण चितियं 'निराउहत्तणओ ण संपयं पोरुसेणुव्वरामि, एएसिं कायव्वं च वेरनिज्जायणं' । ईय सामत्थेऊण भणियं 'जं वो रोयइ तं करेहि' । अयलेण वि 'किमेइणा उत्तमपुरिसेण विणासिएण ?, न दुल्लहाइं च विसमदसाविभागेण उत्तमपुरिसाणं पि वसणाइं, भणियं च—

सयलजयमत्थयत्थो देवाऽसुर-खयरसंशुयपयावो ।

दिव्वसेण गसेज्जइ गहकल्लोलेण सरो वि ॥ २९२ ॥

सायरु सरियउ सरवरइ, भरउ हरउ करंति ।

धंणि भणु दियहा देवह वि, एकइं दसइ न जंति ॥ २९३ ॥

को इत्थ सया हिओ ?, कस्स व लच्छी थिराइं पेम्माइं ? ।

व न होइ खलियं ?, भण को व न खंडिओ विहिणा ? ॥ २९४ ॥

चित्तिऊण भणिओ मूलदेवो 'एवंविहावत्थगओ मुक्को तुमं संपयं, ता ममावि एयावत्थंगयस्स एवं करेज्जसु' ।

तओ विमणदुम्मणो 'पेच्छ कहमेएण छलिओ मि' त्ति चित्तयंतो निग्गओ नयराओ । ण्हाओ¹¹ सरोवरं । कया पडिवट्ठी । तओ 'गच्छामि विदेसं, करेमि किंपि इमस्स पडिविप्पिओवायं' ति चित्तिऊण पत्थिओ वेण्णायडाभिमुहं । गीमा-ऽऽगर-नगराइमज्जेण¹³ वच्चंतो पत्तो दुवालसजोयणायामाए अडवीए मुहं ।

तयं य 'जइ कोइ वायासहाओ वि दुइओ लब्भइ तां सुहेणं चेव छिज्जए अडवि' त्ति चित्तयंतो जाव चिट्ठइ ताव समागओ संबलयइयासणाहो टक्कवंभणो, पुच्छिओ य 'भो भई ! केदूरं गंतव्वं ?' । तेण भणियं¹⁷ 'अत्थि अडवीए परओ वीरणिहाणं णाम ठाणं तं गमेस्सामि, तुमं पुण कत्थ पत्थिओ ?' । मूलदेवेण भणियं 'वेण्णायडं' । इयरेण भणियं 'जइ एवं ता एहि गच्छइह' । तओ पयट्ठा दो वि । मज्झण्णसमये य वच्चंतेहिं दिट्ठं सरोवरं । थोविया तत्थ हत्थ-पाया । गओ मूलदेवो पालिसंठियं¹⁸ तरुच्छायं टक्केण वि छोडिया संबलयइया । गहिया वट्ठगम्मि सत्तुगा । ते जलेण उल्लेत्ता लगो खाइउं । मूलदेवेण चित्तियं 'एरिसा चेव भुक्खापहाणा वंभणजाई भवइ, ता भुत्ते मे दाहिं²⁰सइ' । भट्ठो वि²¹ भुंजेत्ता वंघेत्ता थइयं पयट्ठो । मूलदेवो वि 'नूणं अनरण्हे दाहिं' त्ति चित्तंतो अणुपयट्ठो । तत्थ वि तहेव भुत्तं, न दिण्णं । 'कल्लं दाहिइ' त्ति आसाए गच्छइ । वच्चंता²³ य आगया रयणी । तओ ओसरिऊण मग्गाओ पसुत्ता । पच्चूसे पुणो वि पत्थिया । मज्झण्णे तहेव थक्का । तहेव

1 A B ट्ठो मए अज्ज सुं । 2 O D ण्हाओ मि ति (त्ति) ता । 3 O D ए जंपियं एं । 4 O D ओ उण्हखलीउददं । 5 O D हियउ (ओ य) तेण । 6 A B अ । 7 C D वेह जइ । 8 O D इइ सां । 9 O D घण्णेसणु दिं । 10 O D त्यकय व्व गयं । 11 O D ओ थ सं । 12 C D नाम-नगं । 13 C D ण य वं । 14 A B त्य वि जइ । 15 O D तो । 16 O D भइ ! कें । 17 A B यं अहं । 18 O D म त्याणं । 19 O D दियत्तं । 20 O D दिइ । 21 O D भुंजिऊण वंघित्ता । 22 O D ण इ जां । 23 O D णो पत्थिं ।

मुत्तं टक्केण । ण दिण्णमेयस्स । जाव तइयदियहे विंचितियं 'मूलदेवेण णित्थिण्णपाया अडवी ता अज्ज अवस्स ममं दाहिस्सइ एस' । जाव तत्थ वि न दिण्णं । णित्थिण्णा य तेहिं अडवी जाया । तओ दुण्ह वि अण्णोण्णवट्ठाओ । तओ भट्टेण भणियं 'भो ! तुज्झ एसा वट्ठा, ममं पुण एसा, ता वच्च तुमं एयाए' । मूलदेवेण वि 'एयस्स पहावेण अडवी मए णित्थिण्ण' त्ति चित्तेऊण भणियं 'भट्ट ! मूलदेवो मज्झ णामं, णित्थिण्णा य तुह प्पहावेणं अडवी, जइ मए किं पि कयाइ पओयणं सिज्झइ तओ आगच्छेज्ज वेण्णायडं, किं च तुज्झ णाम ?' । भट्टेण भणियं 'सद्धट्ठो, जणकयावडं(डं)केण निग्घिणसम्मो णाम' । तओ पत्थिओ भट्टो सगामाभिमुहं, मूलदेवो वि वेण्णायडसम्मुहं ति ।

अंतराले य दिट्ठं वसिमं । तत्थ पविट्ठो भिक्खाणिमित्तं । हिंडियमसेसं गामं । लद्धा कुम्मासा, न किं पि अन्नं । पत्थिओ जलासयाभिमुहं । इत्थंतरम्मि य तवसुसियदेहो महाणुभावो महातवस्सी दिट्ठो मासोववास-पारणयणिमित्तं तत्थ पविसमाणो । तं च पेच्छिय हरिसवसोविभण्णवहलपुलएणं चित्तियं 'अहो ! धन्नो कयत्थो अहं, जस्स एयम्मि देसकाले एस महप्पा दंसणपहमागओ, ता अवस्स भवियव्वं मे कल्लाणपरंपराए, एयपडिलाहणेण य दिण्णो भवइ समत्थदुक्खाण जलंजली, महापत्तं च एसो, जओ—

दंसण-णाणविसुद्धं पंचमहव्वयसमणियं धीरं । खंती-मद्व-अज्जवजुत्तं मुत्तिप्पहाणं च ॥ १७

सज्जाय-ज्जाण-तवोवहाणनिरयं विसुद्धलेसागं । पंचसमियं तिगुत्तं अकिंचणं चत्तगिहसंगं ॥ १८

एरिसपत्तसुखेत्ते विसुद्धसद्धाजलेण संसित्तं । निहियं तु दव्वसस्सं इह-परलोगे अणंतफलं ॥ १९

ता इत्थ कालोचिया देमि एयस्स एए चेव कुम्मासा, जओ अदायगो एस गामो, एसो य महप्पा कइवयघरेसु दरिसावं दाऊण पडिणियत्तइ, अहं उण दोण्णि तिण्णि वारं हिंडामि ता पुणो वि लमेस्सीमि, आसण्णो य अवरो वीओ गामो ता पयच्छामि सव्वे ^{११}इमि'त्ति । पणमिऊण पणामिया भगवओ कुम्मासा । साहुणा वि तस्स परिणामपगरिसं णाऊण दव्वाइसुद्धिं च वियाणिऊण 'धम्मसील ! थोवे देज्जह' त्ति भणिऊण धरियं पत्तगं । तेण वि पवड्ढमाणपरिणामाइसएण सव्वे वि दाऊण पढियं—

'धण्णाणं खु नराणं कुम्मासा हुंति साहुपारणए' ।

एत्थंतरम्मि गयणंगणगयाए महरिसिभत्ताए मूलदेव^{१२}भत्तिरंजियाए भणियं देवयाए 'पुत्त मूलदेव ! सुंदरमणुचेट्ठियं^{१३} तए, ता एयाए गाहाए ^{१४}पच्छिमद्वेण मग्गसु जं वो रोयइ जेण संपाडेमि सव्वं' । मूलदेवेण भणियं 'जइ एवं तो—

गणियं च देवदत्तं दंतिसहस्सं च रज्जं च' ॥ २०

देवयाए भणियं 'पुत्त ! निच्चित्तो वियरसु अवस्सं महरिसिचरणानुभावेण अइरेण चेव संपजिस्सइ एयं' । मूलदेवेण भणियं 'भगवइ ! एवमेय^{१५}' ति । वंदिऊण रिसिं पडिणियत्तो । साहु वि गओ उज्जाणं । लद्धा अण्णा भिक्खा मूलदेवेण । भोत्तूर्णं पयट्ठो वेण्णायडाभिमुहं । पत्तो कमेण तत्थ ।

पसुत्तो रयणीए वाहिं पहियसालाए । दिट्ठो चरिमजामम्मि सुमिणगो 'किर ^{१६}पडिउण्णमंडलो निम्मल-पहापयासियजीवल्लोगो मयंको वयणेणोयरम्मि पविट्ठो' । अण्णेण वि कप्पडिएण सो चेव सुमिणगो दिट्ठो, कहिओ य तेण चक्करकप्पडियाण । तत्थेणेण भणियं 'अहो ! सोहणो सुमिणगो, लहिहिसि तुमं घय-गुल-

1 O D ° इ तो आ° । 2 O D ° यहे किं । 3 A B तुज्झं । 4 O D ° डक्केण । 5 A B °त्तं पविं । 6 O D ° ण्णपुल° । 7 O D ° व्वं मम क° । 8 O D ° समाहियं । 9 C D वारे हिं° । 10 A B °स्सामो त्ति, आ° । 11 A B इम त्ति । 12 A B °वत्स भत्ति° । 13 G O D ° थं तुमे वा । 14 O D पच्छदेण । 15 A B °मेवं ति । 16 O D ° ण य प° । 17 C D चरिमजामे सु° । 18 C D पट्टिपुणं° ।

संपुष्णं महंतं मंडयं । तेण वि 'एवं होउ'त्ति भणियं । 'न याणंति एए सुमिणयस्स परमत्थं' ति न कहियं मूलदेवेण । लद्धो य कप्पडिएण घरळीयणियाए जहोवइद्धो मंडगो, तुद्धो य एसो । निवेईओ कप्पडियाण ।

मूलदेवो वि पहाए गओ एगमारामं । आवज्जिओ कुसुमसमुच्चयसाहेज्जेण मालागारो । दिण्णाइं तेण पुप्फ-फलाइं । ताइं घेत्तूण सुइभूओ गओ सुमिणसत्थपादयस्स गेहं । कओ तस्स पणामो । पुच्छिया खेमा-ऽऽरोगवत्ता । तेण वि संभासिओ सवहुमाणं, पुच्छिओ पओयणं । तेण जोडेऊण करसंपुडं कहिओ सुमिणयवइयरो । उवज्जाएण वि सहरिसेण भणियं 'कहेस्सामि सुहे मुहुत्ते सुमिणयफलं, अज्ज ताव अतिही होसु अम्हाणं' । पडिवणं च मूलदेवेण । तओ ण्हाय-जिमियावसाणे भणिओ उवज्जाएण 'पुत्त ! पत्तवरा मे एसा धूया, ता परिणेषु एयं ममोवरोहेण' । मूलदेवेण भणियं 'ताय ! कहमनायकुल-सीलं जामाउयं करेसि ?' । उवज्जाएण भणियं 'पुत्त ! आयारेण चेवं जाणेज्जइ अकहियं पि कुलं' । उक्तं च—

आचारः कुलमाख्याति, देशमाख्याति भूषितम् ।

सम्भ्रमः स्नेहमाख्याति, वपुराख्याति भोजनम् ॥ २९५ ॥

तहा—

को कुवल्याण गंधं करेइ ?, महुरत्तणं च उच्छृणं ? ।

वरहत्थीण य लीलं ?, विणयं च कुलप्पसूयाणं ? ॥ २९६ ॥

अहवा—

जइ हौंति गुणा ता किं कुलेण ?, गुणिणो कुलेण न हु कज्जं ।

कुलमकलंकं गुणवज्जियाण गरुयं चिय कलंकं ॥ २९७ ॥

एवमाइभणिईए पडिवज्जाविऊण परिणाविओ । कहियं सुमिणयफलं 'सत्तदिणव्भंतरे राया होहिसि' । तं च सोऊण जाओ पहट्टमणो । अच्छइ य तत्थ सुहेण ।

पंचमे य दिवसे गओ नगरवाहिं । सुत्तो य चंपगतरुच्छायाए । इओ य तम्मि चैव दिवसे अपुत्तो राया कालगओ अहिवासियाणि आस-हत्थि-छत्त-चामर-भिगारलक्खणाणि पंच दिव्वाणि । आहिंडियाणि नयरीमज्जे, न य कोइ दिद्धो रज्जारिहो । तओ णिग्गयाणि वाहिं परिभंमंताणि समागताणि तमुद्देसं । तओ दट्टूण मूलदेवं हिंसियं तुंरगेण, गुलुगुलियं गेइदेण, अहिसित्तो भिंगारेण, विज्जिओ चामरेहिं, ठियमुवरि उइंडपुंडरीयं । तओ कओ लोएहिं जयजयारवो, पणच्चियं पायमूलेहिं, पयट्टो अविहवविलयाण मंगलसदो, पवज्जियाइं नंदित्तराइं, आरोविओ जयकुंजरेण णियखंधे । पवेसिओ महाविभूईए । अहिसित्तो मंति-सामंतेहिं । भणियं च गेयणंगणयाए देवयाए 'भो भो ! एस महाणुभावो असेसकलापारगो देवयाहिड्डियसरीरो विकमराओ णाम राया, ता एयस्स सासणे जो ण वट्टइ तस्स णाऽहं खमामि' त्ति । तओ सव्वो सामंत-मंति-पुरोहियाइओ परियणो आणा-विहेओ जाओ । चिट्टइ य उदारविसयसुहमणुहवंतो । आढत्तो^{१०} उज्जेणिसामिणां जियसत्तराइणा सह संववहारो, जाव जायां परोप्परं निरंतरा पीई ।

1 O D एअं हो° । 2 A B °छाइणि° । 3 O D °हयउ (ओ य) क° । 4 O D एसा कण्णया ता परिणेषु ममोवरोहेण एयं । मू° । 5 A B °यसीलं । 6 O D °व नज्जइ अ° । 7 O D °लं, यत उक्तम्-आ° । 8 O D जल्पितम् । 9 O D °व णयरे अपु° । 10 O D °रिबभं° । 11 O D तुंरंगेण, गुलुगु° । 12 A B गयंदे° । 13 A B °एहिं जया° । 14 A B जइकुं° । 15 O D गयणयलगया° । 16 O D °त्तो य उ° । 17 O D °णा सह । 18 A B °या निरंतरा परोप्परं पीई ।

इओ य देवदत्ता तारिसं विडंबणं मूलदेवस्स पेच्छिय विरत्ता अईव अयलोवरि । तओ निवभच्छिओ अयलो 'भो ! अहं वेसा, न उण तुहं कुलघरिणी, तहा वि मम गेहत्यो एवंविहं ववहरसि, ता मम कारणेणं न पुणो वि खिजियव्वं' । ति भणिय गया राइणो सगासे । चरणेषु णिवडिऊण विण्णत्तो तीए राया 'देव ! तेण वरेण किंज्जउ पसाओ' । राइणा भणियं 'भण जं वो पडिहाइ' । तीए भणियं 'जइ एवं ता मूलदेवं वज्जिय नऽण्णो पुरिसो ममाऽऽणवेयव्वो, एसो य अयलो मम घरागमणे णिवारेयव्वो' । राइणा भणियं 'एवं, जहा तुह रोयंइ, परं कहेहि को एस वुत्तंतो ?' । तओ कहिओ माहवीए । रुद्धो राया अयलोवरि 'भो ! मम एईए नगरीए एयाइं दोणिण रयणाइं ताइं पि खलीकरेइ एसो' । तओ हक्कारिय अंवाडिओ भणिओ 'रे ! तुमं इत्थ राया जेगवं ववहरसि ?, ता निरूवेहि संपयं सरणं, करेमि तुह पाणविणासं' । देवदत्ताए भणियं 'सामि ! किमेइणा सुंणहप्पाएण पडिखद्धेण ?' । राइणा भणियं 'रे ! छुट्ठो ताव संपयं एईए महाणुभावाए वयणेणं, सुद्धी उण ते तेणेव मूलदेवेण इहाऽऽणिएणं भविस्सइ' । तओ चरणेषु निवडिऊण निग्गओ रायउलाओ । आढत्तो गवेसिउं दिसोदिसि । तओ जाव न लद्धो ताव तीए चेव ऊणिमाए भरेऊण भंडंस्स वहणाइं गओ पारसकुलं ।

इओ य मूलदेवेण चितियं 'किमेइणा सुंदरेणावि रज्जेण पियादेवदत्ताविरहिएण ?, जओ भणियं—

भुज्जउ जं वा तं वा, निवसेज्जउ पट्टणे अरण्णे वा ।

इट्ठेण जत्थ जोगो तं चिय रज्जं, किमण्णेण ? ॥ २९८ ॥

इट्ठा य मे देवदत्ता' । तओ पेसिओ लेहो कोसल्लियाइं च देवदत्ताए, राइणो य । भणिओ य राया 'मम एईए देवदत्ताए उवरि महंतो पडिबंधो, तां जइ एवं एईए अभिरुइयं तुम्हं य पडिहाइ तो पसायं काऊण पेसंह एयं' । तओ राइणा भणिया रायदोवारिया 'भो ! किमेयंमेवंविहं लिहियं विकमराएण ?, किमम्हाण तरस य अत्थिय कोइ विसेसो ? जओ अम्ह रज्जं पि तस्स नियरज्जं चेव किं पुण देवदत्ता ?, परमिच्छउ सा' । तओ वाहरावेऊण भणिया देवदत्ता राइणा "भदे ! पुवं तए विण्णत्तमासि 'मूलदेवं' मोत्तूण न अण्णो पुरिसो ममाऽऽणवेयव्वो' ता एस सो मूलदेवो देवयाए पसाएणं महानरेंदो जाओ, इमे य तेण तुज्जाऽऽणयणत्थं पेसिया पहाणपुरिसा, ता गम्मउ तस्सयासं जइ तुज्ज पडिहाइ" । तीए भणियं 'महापसाओ, [? पुण्णो य] तुम्हाऽऽणुणाए मणोरहो एस अम्हाणं' । तओ महाविभवेण पूइऊण पेसिया एसा । पत्ता य तत्थ । तेण वि पवेसिया महाविभूईए । जायं च परोप्परमेगरज्जं । एवं च अच्छए मूलदेवो सह देवदत्ताए उदारं विसयसुहमणुहवंतो जिणभवणविंघपूथीतप्परो त्ति ।

इयो य सो अयलो पारसउले विदवियवहुदव्वो पँवरं च भंडं भरेऊण आगओ वेण्णायडं । आवासिओ वाहिं । पुच्छिओ लोगो 'किमभिहाणो एत्थ राया ?' । कहियं च लोगेहिं 'विकमराउ' त्ति । तओ भणि-मोत्तिय-विहुमाण थालं भरेऊण गओ राइणो पेक्खगो । दवावियमसँणं राइणा । निसण्णो य । 'अव्वो ! कत्थ एसँ सो अयलो ?' त्ति पच्चभिण्णाओ राइणा । ण णाओ एएण राया । तओ पुच्छियं राइणा 'कुओ सेट्ठी आगओ ?' । तेण भणियं पारसउलाओ । सम्माणिएणं य जहोचियपडिवत्तीए भणियमयलेण 'देव ! पेसह कोइ' उवरिगो जो भंडं णिरूवेइ' ।

1 A B ओ-भो । 2 C D ह घरिणी । 3 O D मह ने । 4 A B एवं ववहं । 5 O D णं ण खिजिं । 6 O D णियं गया । 7 O D सयासं । चलणेषु । 8 O D कीरउ । 9 B एवं जं तुह, A एवं जइ (ह) तुह । 10 O D यए, पं । 11 O D सुणयप्पां । 12 O D चलणे । 13 A B ंडप्पवहं । 14 C D सउलं । 15 O D तो जइ एईए । 16 O D म्ह पडिं । 17 O D पेसेह । 18 O D या दोवां । 19 O D मेयं (वं) लिहिं । 20 O D वं वज्जिय न । 21 A B एसो मू । 22 O D याकरणे तप्पं । 23 A B परवं (वरं) भंडं । 24 A B मसेणे त्ति । 25 C D वियं राइणा आसणं । तिं । 26 C D एसो अयं । 27 C D णं जहो । 28 O D कोवि उं ।

तओ राइणा भणिओ 'पवहणकोउगेणाहं सयमेवाऽऽगमेस्सामि' ति । अयलेण भणियं 'देव ! पसाओ' । तओ पंचउलसमण्णिओ गओ राया । दंसियं^१ पवहणेसु संखं-फोफ्फल-चंदणा-ऽगुरु-मंजिद्वाइयं भंडं । पुच्छियं पंचउलसमखं राइणा 'भो सेट्ठि ! इत्तियं चेव भंडं ?' । तेण भणियं 'इत्तियं चेव' । राइणा भणियं 'भो ! सम्मं साहेज्जसु जओ मम रज्जे सुंकचोरियाए सारीरो निग्गहो' । अयलेण भणियं 'किं देवस्स वि अन्नहा निवेज्जइ ?' । रण्णा भणियं 'जइ एवं तो करेहं सिट्ठस्स अद्धदानं, परं तोलेह मम समखं चोछगाइं' । तोलियाइं पंचउलेण । तओ भारेण^१ पायप्पहारेण धरावेहेण य लक्खियं मंजिद्वाइमज्झगयं सारभंडं । तओ उ^{१०}क्खिावियाइं चोछगाइं निरुवियाइं^१ सम्मं जाव दिट्ठं कत्थइ सुवण्णं कत्थइ रूपं कत्थइ मणि-मोत्तियं-पवालगोइमहग्घं भंडं । तं च दट्टूण रुट्ठेण^{११} रण्णा गियपुरिसाण दिण्णो आएसो^{१२} 'अरे ! वंधह पच्चक्खचोरं इमं' ति । वयणाणंतरमेव वद्धो तेहिं थरथरंतहियओ । दाऊण य रक्खवाले^{१३} जाणेहिं गओ सभवणं राया । सो^{१४} वि आरक्खगेहिं आणीओ रायसमीवं । गाढवद्धं च दट्टूण भणियं राइणा 'अरे ! छोडेह लहुं' ति । छोडिओ^{१५} य । तओ पुच्छिओ राइणा 'सत्थवाहपुत्त ! पच्चमिजाणा-सि ममं ?' । तेण भणियं 'देव ! सयलपुहईविक्खायजसे महारिंदे को ण याणइ ?' । राइणा भणियं 'अलं उवयारवयणेहिं, फुडं साहसु जइ जाणसि'^{१६} । तेण भणियं^{१७} 'देव ! जइ एवं, तो ण याणामि सम्मं' । तओ राइणा वाहिराविया देवदत्ता । आगया वरच्छर व्व सव्वंगभूसणधरा । ओलक्खिथं अयलेण । लज्जिओ मणम्मि वाढं । भणियं च तीए "भो ! एसं सो मूलदेवो जो तुमे भणिओ तम्मि काले 'ममावि कयाइ विहिनिओगेण वसणं पत्तस्स एवं चेव करेज्जसु', ता एस सो अवसरो,^{१८} मुक्को य तुममज्ज सरीरसंतयमावण्णो वि पणय-दीणजणवच्छलेणऽज्जउत्तेण'^{१९} । इमं च सोऊण विलक्खमाणसो 'महापसाओ' ति भणिय पडिओ राइणो देवदत्ताए य चरणेसु, भणियं च 'कयं मए जं तथा सयलजणणिं^{२०}वुतिकरस्स णीसेसकलासोहियस्स देवस्स णिम्मलसहावस्स पुण्णिमाचंदस्सेव राहुणा कयत्थणं तं खमउ मह देवो, तुम्ह कयत्थणामरिसेण महाराओ वि न देइ उज्जेणीए पवेसं' । मूलदेवेण भणियं 'खमियं चेव मए जस्स तुह देवीए कओ पसाओ, तथा उवयारी चेव, तुममहाणं, जओ न जीवियदाणाओ अण्णं दाणमत्थि' । तओ पुणो वि निवडिओ दोण्ह वि चरणेसु । परमायरेण प्हाविओ जेमाविओ देवदत्ताए ।^{२१} पहिराविओ महग्घवत्थाइं राइणा । पेसिओ^{२२} उज्जेणिं, मूलदेवराइणो अन्वत्थणाए य खमियं जियसत्तुराइणा ।

निग्घणसम्मो वि रज्जे निविट्ठं मूलदेवं सोऊण आगओ वेण्णायडं । दिट्ठो राया, तओ-

'लोकयात्रा भयं लज्जा दक्षिण्यं त्यागशीलतां ।

पञ्च यत्र न विद्यन्ते न कुर्यात् तेन सङ्गतिम्' ॥ २९९ ॥

इति चित्तिऊण दिण्णो अदिट्ठेसेवाएसो चेव गामो । 'महापसाओ' ति भणिऊण गओ सो गामं ति ।

अण्णयां नगरं पइदियहं तक्करेहिं मुसिज्जइ, न य आरिक्खगा चोरपयं पि लहिउं पारंति । तओ चित्तियं राइणा, अवि य-

१ C D °स्सामि । अयं । २ C D °यं वहं । ३ A B °ख-फोफ्फलं । ४ O D °व इमं ? तेण । ५ A B °यं देव ! । ६ C D °हं सेट्ठिस्स । ७ A B °इं । संतोळिं । ८ O D °ट्टाए मज्झं । ९ O सारं भं । १० A B उक्खेह्हां । ११ A B °इं जाव । १२-१४ A B कत्थय । १५ O D °त्तियाइं पवां । १६ A B °गाइं महग्घभंडं । १७ C D °ण नियं । १८ C D °सो रे वं । १९ O D °ले जणेहिं । २० O D वि आणीओ आरक्खगेण रायं । २१ C D °ओ । तओ । २२ O D °जाणसि । २३ A B जमो जां । २४ O D °सि । अयलेण भणिं । २५ A B °यं 'जइ । २६ C D °हरिया । २७ C D °या य अयं । २८ A B °स मूलं । २९ O D °रो, पमुक्को । ३० C D °ण । तं च । ३१ C D चलेणं । ३२ C D °वुइकं । ३३ O D परिहाविओ य मं । ३४ O D °ओ य डं । ३५ C D °त्ता । यत्रैतानि न विद्यन्ते । ३६ A B °ट्टेसेवो एसो । ३७ O D °या य नं । ३८ C D आरक्खिया चों ।

‘जइ एवमणाहं पिव चोरेहिं मुसिज्जए ममावि पुरं । तो पुरिसयार-पंडिच्चबुद्धिमाईहिं मज्झ अलं ॥ २१
अहयं चिय सव्वेसु वि अत्थेसु इमेसु कोविओ धणियं । ता मह पुरिमोसयतक्कराण नणु धिट्ठिमा गरुई ॥ २२
इय चित्तिज्जण राया नीलपडं प्राउणित्तु रयणीए । तक्करगवेसणत्थं विणिग्गओ निययगेहाओ ॥ २३
हिंडित्तु पुरवरीए सव्वेसु वि संकणिज्जठाणेसु । अइउव्वाओ सुत्तो सुण्णे एगत्य देवउले ॥ २४

एत्थंतरम्मि समागओ मंडियाहिहाणो महातक्करो । उट्टविओ एसो पाएण ‘अरे ! को तुमं इत्थ
पसुत्तो ?’ । मूलदेवेण भणियं ‘कप्पडिओ’ । इयरेण भणियं ‘जइ एवं ता एहि मणुस्सं करेमि’ । तेण भणियं
‘महापसाओ’ । तओ गया दो वि एगत्य ईसरगेहे । खणिज्जण खत्तं नीणियं मंडिएण पभूयं सारदविणं
आरोवियं मूलदेवस्स उत्तमंगे । कओ मग्गओ । सयं च गहियंकरालकरवालो पर्यट्ठो पिट्टओ । गया जिण्णोज्जाणं ।
विहाडेज्जण भूमिघरदुवारं पविट्ठा अव्वंतरे । तत्थ य तस्स भगिणी कुमारिगा खूववई जोव्वणत्था चिट्ठइ । सा तेण
भणिया जहा ‘इमस्स पाहुणयस्स चरणे पक्खालेसु’ । सा वि कूवतडट्टियवरासणे निवेसिज्जण मूलदेवं चरणे
धोविउमादत्ता । तओ अच्चंतसुकुमालं चरणफासं संवेइज्जण ‘अहो ! पुरिसरयणं किंपि एयं’ति चित्तिज्जण गिरुविओ
सव्वंगेसु । तओ संजायदढाणुरागाए य सण्णिज्जण भणिओ सणियं सणियं जहा ‘जे अण्णे पुरिसा समागच्छंता
ते हं इमम्मि तुह पिट्टिट्टियकूवए पर्यधोयणच्छ्लेण पक्खिवंती, तुमं पुण ण खिवामि, ता ममोवरोहेण
सिग्घमवक्कमाहि, अण्णहा दोणं पि न सोहणं भवेस्सइ’ । तओ कज्जगइमवगच्छिज्जण दुयं निग्गओ राया ।

इयरीए वि नियक्खणभएण अक्कदियं जहा ‘एस सो पुरिसो निग्गओ निग्गओ’त्ति । तओ अद्धसंगोवि¹¹-
यदव्वं मोत्तूण गहियकंकरवालो धाविओ पिट्टओ मंडिओ । पच्चासण्णी¹²यं गाज्जण नगरचच्चरुद्धट्टियपहाण-
खंभंतरेज्जण नट्टो राया । इयरो वि कोवंतरियलोयणो ‘एस सो पुरिसो’त्ति कंकासिणा दुहा काज्जण
पहाणखंभं गओ सट्टाणं । राया वि ‘लद्धो चोरो’ त्ति निव्वुयहियओ गओ नियगेहं ।

पहाए य रायत्राडियाल्लेणं तन्निरुवणत्थं निग्गओ, जाव बहुपट्टयावेडियजंघो गहियथिरथोरल¹³ट्टी
सणियं सणियं संचरंतो अद्धोघाडवयणो दिट्टो दोसियहट्टे तुण्णायकम्मं करेमाणो । ‘रयणीए दीवएण वयणं
दिट्ठं’ति काज्जण पच्चभिण्णाओ । गिहागएण य ‘हक्कारेहि अमुगं तु¹⁴ण्णायं’ ति पेसिओ आरंक्खगो । तेण वि जाव
सदिओ तओ ‘किमज्ज रायउले आहवणं ?, नूणं सो पुरिसो न वावाइओ भवेस्सइ’ त्ति साभिसंको गओ
रायंसमीवं । दवावियं राइणा भहारिहमासणं, सम्माणेज्जण महापडिबत्तीए भणिओ जहा देहि अम्हाणं
नियभगिणिं । तेण वि ‘नूणमेसो चेव सो राया भविस्सइ’ त्ति, कज्जपरमत्थमवगच्छिज्जण दिण्णा, परिणीया
य । सो वि ठविओ महंतगो । तओ राया पइदिणं मगावेइ तीए मुहाओ आभरण-वत्थाइयं जाव समागरिसियं
संव्वं दव्वं । पुच्छिया रण्णा सा ‘केत्ति¹⁵मज्ज वि अत्थि एयस्स दव्वं ?’ । तीए भणियं ‘देव एत्तियं चेव’ ।
तओ अणेगाहिं विडंवणाहिं विडंविज्जण निग्गहिओ । “एवं साहुणा वि जाव गुणलाभो ताव देहो पालेयव्वो ।
तयभावे निग्गहेयव्वो¹⁶ सलेहणा-ऽणसणाईहिं ।” एयं पसंगओ भणियं ।

मूलदेवो वि उदारं रज्जसिरिमणुहवेज्जणाऽऽउपज्जंते परिवालिय गिहिधम्मं समाहीए मओ देवलोणं गओ त्ति ।

एवमैहिकदानफलगतं गतं मूलदेवकथानकम् । २४.

*

- 1 O D ओ य ए° । 2 O D उत्तिमं° । 3 O D यकरवालो । 4 O D यट्टो पि° । 5 O D चलणे सोविउ° ।
6 O D थं जहा । 7 O D ते इहं इ° । 8 O D यसोयण° । 9 O D ण पक्खिवा° । 10 A B क्कमाहि ।
11 O D वियं द° । 12 O D ण्णोभूयं च ण° । 13 A B लट्टी य सणियं संव° । 14 O D तुण्णारंत्ति । 15 O D
°रक्खिओ । तेण । 16 O D यउलं । समीवं द° । 17 O D महरि° । 18 O D नूणं एस्स चेव । 19 O D संव्वं पि द° ।
20 O D यज्ज वि । 21 A B व्वो । एयं । 22 O D रज्जसिरिं अणुमुंजिज्जण आउ° । 23 A B ववा(स्या)ख्यानकम् ।

आदिशब्दाद् देवधर-देवदिना-ऽभिनवश्रेष्ठिप्रभृतयो ज्ञातव्याः । तत्र देवधरकथानकमिदम्—

[२५. देवधरकथानकम्]

अथि इहेव जंबुदीवे दीवे भारहे वासे कलिंगाजणवए रम्मत्तणाइगुणगणोहामियतियसपुंरिसोहा-समुदयं कंचणपुरं णाम णगरं । तथ्यं य गरुयपरक्कमकंतदरियारिंढलो सैदाणुरत्तभूमिंढलो रूवाइगुणगणो-हामियाऽऽखंडलो भांढलो णाम राया । तस्स य नियछाय व्व सयाणुवत्तिणी कित्तिमई नाम देवी ।

इओ य तम्मि चैव नगरे सयलमहायणप्पहाणो सुंदराहिहाणो सेट्ठी । सुंदरी से भारिया । तीसे य जायाणि अवच्चाणि विणिघायमावज्जंति । अणेगोवायपराए वि न एगं पि जीवइ । तओ कयाइ महामाणसिय-दुक्खकंताए चित्तिंयं, अवि य—

‘धी धी ! मम जम्मेणं निप्फलपसवेण दुक्खपउरेणं । जेणेगं पि अवच्चं नो जीवइ मंह अपुण्णाए ॥ १
नूणं अवहरियाइं कस्सइ रयणाइं अण्णजम्मम्मि । जेण ममाऽवच्चाइं निमित्तविरहेण वि मरंति ॥ २
अइहरिसनिव्वभरेहिं जाइं अकजाइं कहव कीरंति । ताणेरिसो विवागो दुव्विसहो उज्झत्ति उवणमइ ॥ ३
एवं चिंताउराए समागया देसियालियागयस्सरपालरायउत्तभज्जा पियमई नाम तीए पियसही । जंपियं च तीए
‘हल्ल ! किमुव्विग्गा विय लक्खीयसि ?’ । सुंदरीए भणियं—

‘पिइ-माइ-भाइ-भगिणी-भज्जा-पुत्ताइयाण सव्वाण । कीरइ जं पि रहस्सं न रहस्सं तं पि हु सहीणं ॥ ४
ता भगिणि ! अवच्चमरणं मम गरुयमुव्वेगकारणं’ । पियमईए भणियं—

‘जं जेण जहा जम्मंतरम्मि जीवेणुवज्जियं कम्मं । तं तेण तहा पियसहि ! भोत्तव्वं नत्थि संदेहो ॥ ५
परं मा संतप्प, मं गव्वभवइं मोत्तूण गैओ देसियालियाए मम पिययमो, ता जं ममाऽवच्चं भविस्सइ तं मए
तुज्जाऽवस्सं दायव्वं’ । सुंदरीए भणियं ‘जइ एवं ता मह गेहे चेवाऽऽगतूण चिट्ठसु जओ ममाऽवि
सैममाहूओ चिट्ठए गव्वो, ता जइ कहिंचि दिव्वजोएणं समयं पसवामो तो अईवसोहणं भवइ, न य कस्संवि
रहस्सं पयडियव्वं’ । सा वि ‘तह’त्ति सव्वं पडिवज्जिऊण ठिया तीए चैव गिहे । कम्मधम्मसंजोएण
समं गं चैव पसूयाओ । कओ य मयग-जीवंतयदारगाण परावत्तो । कइवयदिणेहिं च तहाविहरोगेण पंचत्त-
मुवगया पियमई । सुंदरीए य अणेगाइं सिट्ठिराईं लगे पयडिऊण जहोचियसमए कयं दारयस्स नामं
देवधरो त्ति । पवद्धमाणो य जाओ अट्टवारिसिओ ।

तओ जाव सिक्खिओ वावत्तरिं कलाओ ताव पुव्वकयकम्मदोसेण मयाइं जणणि-जणयाइं, उच्छण्णो
सयणवगो, पणट्ठो सव्वो विविहविहव्वित्थरो, जाओ एगागी, गहिओ^{१८} महादरिदेण । अणिव्वहंतो य करेइ
वुत्ताणत्तयं धणसेट्ठिगेहे । सुंजइ तत्थेव । ‘कुलजो’ य सावओत्ति जाइ पइदिणं चेइयभवणेसु, वंदए
चेइयाइं, गच्छए साहु-साहुणीवंदणत्थं तदुवस्सएसु । एवं च वच्चमाणे काले अण्णया कयाइ कम्हि पगरणे
परिविहं संपयाहिहाणाए सेट्ठिणीए विसिद्धं मणुण्णं च तस्स भोयणं । एत्थंतरम्मि य,

1 A B नकम्-अथि । 2 O D पुरसो । 3 O D त्थ गहं । 4 O D सयाणुरत्तभूमंढं । 5 A B ए य चिं ।
6 O D धिदी ! मज्जमेणं । 7 O D सरेण । 8 O D मम अं । 9 O D एवं च चिं । 10 O D तायायाण ।
11 A B ओ देसिओ देसियालिए । 12 O D समाहूओ । 13 A B स्सय रं । 14 O D गं च पसुं ।
15 O पिइमई । 16 A सिट्ठिराईं । 17 O D ववित्थारो । 18 O D ओ य महां । 19 O D जए तं ।
20 O D जोतियसां ।

परिचत्तसव्वसंगं विविहतवच्चरणसोसियनियंगं । पढियेक्कारसअंगं जयदुज्जयनिज्जियाणंगं ॥ ६
तिहिं गुत्तीहिं सुगुत्तं समियं समिईहिं सत्तसंजुत्तं । समदिट्ठसत्तु-मित्तं सुसाहुजुयलं तहिं पत्तं ॥ ७
तं दट्ठं देवधरो पयडसमुब्भिज्जमाणरोमंचो । चित्तेइ 'अहो ! दुलहा जाया मह अज्ज सामगी ॥ ८
पत्तं वित्तं चित्तं तिण्णि वि पुण्णाइँ पुण्णजोएण । ता सहलं नियजीयं करेमि पडिलाहिउं मुणिणो' ॥ ९
इय चित्तिज्जण गंतुं मुणिपामूले नमंतसिरकमलो । विण्णवइ 'कुणह भयवं ! महऽणुग्गहमेयगहणेणं' ॥ १०
साहूहिं वि तं नाउं अइगरुयपवड्ढमाणपरिणामं । 'श्रोवं दिज्जसु सावय !' भणिज्जणं उड्ढियं पत्तं ॥ ११
तेण वि 'इच्छं इच्छं' पयंपमाणाण ताण साहूण । रहसवसपरवसेणं सव्वं पत्तम्मि पक्खित्तं ॥ १२
'अज्जं चेव कयत्थो जाओ हं' भाविज्जण तत्थेव । उवविट्ठो ठाणम्मि पुरओ थालं विहेज्जण ॥ १३

एत्थंतरम्मि भोयणसमयदेववंदणत्थमव्वभंतरे पविसिउकामेण दिट्ठो सेट्ठिणा । तओ भणियाऽणेण नियभा-
रिया संपया जहा 'परिवेसेहि देवधरस्स' । तीए भणियं 'परिविट्ठं मए एयस्स अमुगं अमुगं च पहाणभोयणं,
परं एएण सव्वं साहूण दिण्णं' । सेट्ठिणा भणियं 'धण्णो खु एसो जेणेवं कयं, ता पुणो वि परिवेसेहि' । तीए
भणियं 'नाऽहमेवंविहं वियाणामि' । सेट्ठिणा भणियं 'मा अणुमोयणाठाणे वि खेयं करेहि, जओ अणुमोयणाए वि
तुल्लं चेव फलं हवइ, भणियं च—

अप्पहियमायरंतो, अणुमोयंतो वि सोग्गइं लहइ । रहकारदाणअणुमोयगो मिगो जह य बलदेवो ॥ १४
ता भुंजावेहि मणुण्णेणं' । ति भणिज्जण पविट्ठो देववंदणत्थमव्वभंतरे । संपयाए वि वक्खित्तत्तणओ जाव न
परिवेसियं ताव इयरो वि अभिमाणगओ चित्तिउमारद्धो, अवि य—

“कट्टमहो ! दालिदं गिरिवरगरुया वि सुपुरिसा जेणं । तिण-तूलसयासाओ वि जायंति जयम्मि लहुययरा ॥ १५
किं ताण जीविएणं नराण दोगच्चतावतवियाणं । इयरजणजणियपरिभवभवमाणक्खाणिभूयाणं ? ॥ १६
अत्थो च्चिय पुरिसत्थो एक्को भुवणम्मि लहइ परभावं । वहुदोसजुया वि नरा गोरव्वा जेण जायंति ॥ १७
धण्णा गलए पायं दाउं अवमाणणाण सव्वाणं । तेलोयवंदणिज्जा जाया समणा समियपावा ॥ १८
अहयं तु पुण अहण्णो जो नवि सक्केमि गिण्हिउं दिक्खं । अवमाणगरुयदुक्खाइँ तेण निच्चं पि विसहेमि ॥” १९

एवं च चित्तंतस्स निग्गओ सेट्ठी । दिट्ठो य तयवत्थो चेव । तओ भणिओ सेट्ठिणा 'उट्ठेहि वच्छ ! मए
समं भुंजसु' । तओ उट्ठिओ देवधरो, भुत्तो य पहाणाहारेहिं सह सेट्ठिणा । तओ इहलोए चेव महरिसि-
दाणप्पहावोवज्जियमहारजाइलाभस्स वि जिण-साहु-साहुणीवंदण-पज्जुवासणापरस्स जम्मंतरनिकाइयाऽसुह-
कम्मफलमणुहवंतस्स वच्चए कालो ।

इओ य तम्मि चेव नयरे अत्थि रयणसारो नाम सेट्ठी । महलच्छी तस्स भारिया । ताणं च
विसयसुहमणुहवंताणं समाहूओ महलच्छीए गव्वो । जाव जाओ छम्मासिओ ताव पंचत्तीहूओ सेट्ठी ।
महलच्छी वि पसूया 'निययसमए विणिज्जियामरसुंदरीरुवं सयललक्खणसंपुण्णं दारियं । ततो 'अपुत्तलच्छि'त्ति
दारियानिन्वाहमित्तं किंचि दाऊण गहिओ सव्वो वि घरसारो राइणा । उच्चियसमए कयं कुमारियाए नामं
रायसिरि त्ति । पवड्ढुमाणी य वालिया चेव रायमुक्कदव्वपयाणेण गिण्हविया कलाओ जणणीए ।

इत्थंतरम्मि पइमरण-दव्वविणासाइमहादुक्खसंतत्ता खिज्जिज्जण कालगया महालच्छी । रायसिरी
वि संगहिया लच्छीनामाए नियमाउसियाए, परिवालए ईसरगिहाइसु कम्मं काऊण । सा वि रायसिरी
'साविय'त्ति भावसारं वंदए पइदिणं चेइय-साहु-साहुणीओ, दाणधम्माइवियलं च निंदए अप्पाणं, अवि य—

1 A B पइंपमा° । 2 O D °या जहा । 3 A B °हउ परभायं । 4 O D महाल° । 5 A B नियस° । 6 O D °ए य क° । 7 O D °म्मि य पइ° । 8 O D निंदइ ।

“हा हा ! मह जम्मेणं इमेण अइनिप्फलेण जाएणं । अयगलथणसरिसेणं इह-परलोयत्यवियलेणं ॥ २-
 इहलोए गासो वि हु संपज्जइ मज्झ पुण्णवियलाए । अइगरुयकिलेसाऽऽयासजणियकम्मेण जणणीए ॥ २१
 परलोओ पुण विहलो होही मह दाणसत्तिवियलाए । जम्मंतैरनिव्वत्तियगरुयमहापावपसराए ॥ २२
 धिसि धिसि मम भुत्तेणं निच्चं पत्ते असंविभत्तेणं । परिचत्तुत्तमसत्तेण वित्तसंपत्तिवियलाए” ॥ २३
 अह अण्णया य तीए माउसियाए महिब्भगेहम्मि । ओत्राइयलाहणए लद्धा वरमोयगा चउरो ॥ २४
 तो भणिया रायसिरी तीए ‘उवविससु पुत्ति ! भुंजाहि । अज्ज मए आणीया तुंह कज्जे सीहकेसरया’ ॥ २५
 उवविट्ठा सा वाला ते वेत्तुं सा पलोयइ दुवारं । ‘जइ एइ कोई अतिही तो लट्ठं होइ’ चित्तंती ॥ २६
 जम्हा मह उवणीयं जणणीए अज्ज सुंदरं भोज्जं । तं दाज्जणं पत्ते^१ करेमि सुकयत्थमप्पाणं ॥ २७
 इत्थंतरम्मि भिक्खं भममाणीओ गुणेहिं कलियाओ । दुद्धरवंभव्यधारियाओ तवसोसियंगीओ ॥ २८
 समतिण-मणि-मुत्ताओ जुगमित्तनिहित्तचित्तणेत्ताओ । भवियव्वयावसेणं सुसाहुणीओ समायाओ ॥ २९
 तो पुज्जंतसमीहियमणोरहोप्पण्णपयडपुलयाए । संभमखलंततुरियंयरगमण-वसणाए वालाए ॥ ३०
 पडिलाभियाओ ताओ तिकरुणसुद्धेण सुद्धदाणेणं । आणंदअंसुपप्पुयलोयणतामरसजुयलाए ॥ ३१

तओ तेण पत्त-चित्तसुद्धेण दाणेण इहलोयफलं वेव निव्वत्तियं विसिट्ठं भोगहलियं कम्मं, ‘धण्णा संपुण्णा हं जीए एयं संपण्णं’ति सुकडाणुमोयणेण पुणो पुणो संपोसियं । माउसियाए वि ‘धण्णा एसा जा वाला वि एवं करेइ’त्ति मण्णमाणीए पसंसिया ।

तओ तहा वि जा न सक्कइ निव्वाहिउं लच्छी कण्णयं तीं समप्पिया सुव्वयाहिहाणाए पवित्तिणीए, भणियं च ‘भयवइ ! न समत्था हं निव्वाहिउं, जइ तुम्हाणं पडिहंइ तो गिण्हह एयं पत्तभूयं’ ति । अंगीकया पवत्तिणीए । मोत्तूण तं तत्थेव गया लच्छी नियगेहे । भोयणसमए य भणिया पवित्तिणीए जहा ‘पुत्ति ! भुंजसु’ । तीए भणियं ‘भयवइ ! एरिसे दारुणे सीयकाले सीएणं वाएण य विज्जडिज्जमाणीहिं समणीहिं महया कट्ठेणाऽऽणीयमिणं भत्तं कहमहं गिहत्था भुंजामि ?’ । पवत्तिणीए भणियं “पुत्ति ! सोहणदिणे पव्वाइ-स्सामि ता भुंजाहि’ । तओ भुत्तं रायसिरीए । पवत्तिणीए^२ य तहाविहं तीए ससूयत्तणं पिच्छिज्जणं पुट्ठा कण्णपिसाइया विज्जा ‘किमेसा जोगा न व ?’ त्ति । विज्जाए भणियं ‘मा ताव पव्वाविस्सह’ ।

पवत्तिणी वि ‘पुणो पुच्छिस्सामि’त्ति ठिया तुण्हिक्का जावाऽऽगओ उण्हायालो । तत्थ य खरयैरि-करसंतत्ताओ पस्सेयजलाविलगत्ताओ छुहा-तण्हत्ताओ भत्त-पाणयभारकंताओ भिक्खायरियापडिनियत्ताओ पिच्छिज्जण साहुणीओ भणिउमाढत्ता राय री ‘भयवइ ! एवंविहकट्ठेण एयाहिं महाणुभावाहिं समाणीयं भत्तपाणं मम गिहत्थाए भुंजमाणीए महंतमासायणट्ठाणं, ता पव्वावेहि मं सिग्घं’ ति । पवित्तिणीए वि ‘धीरा होहि, जओ वरिसमित्ते फग्गुणसुद्धएकारसीए तुह सुज्जंतलग्गं’ति संठविज्जण पुणो पुट्ठा विज्जा । विज्जाए भणियं ‘अज्ज वि भोगहलियमत्थि एईए’ ।

1 A B अह्मं । 2 C D °तरि निव्व° । 3 O D तुज्ज कए सी° । 4 O D कोवि अ° । 5 O °त्ते करेमि कय° । 6 O D गुणोहकलि° । 7 A B °त्तनित्ता° । 8 A B °वयणाए° । 9 C D तिगर° । 10 O D पत्तसुद्धेण । 11 O D एयं पुज्जं ति । 12 A B पुणो संपो° । 13 O D एस जा । 14 O D तो । 15 C D °हासइ । 16 O D °योहं । 17 O D °ए भ° । 18 O D °ण य वा° । 19 O D °णाणियं भत्ते । 20 A B पुत्त ! । 21 O D °स्सामो । 22 C D °ए तहा° । 23 A B सभूयत्तणं । 24 O D °रविकिरणसं° । 25 O D °तण्डु-पहांओ । 26 O D °यणाठाणं । 27 O D °व्वावेह° ।

पवित्तिणी वि 'चेइय-साहु-साहुणीणं भत्ति करिस्सइ'त्ति मण्णमाणी ठिया तुण्हिक्का जावाऽऽगओ उसो । निवडियं वरिसं । तत्थ वि तीए तहाविहं चेव भावं नाऊण पवित्तिणीए पुणो पुट्टा विज्जा जहा 'कित्तियमेइए भोगहलियं ?' । विज्जाए भणियं जहा 'एसा पंचण्हं पंचुत्तराणं देवीसयाणं अग्गमहिस्सी भविस्सइ, पण्णासं च वरिसाइं भोगहलियं भुंजिस्सइ' । 'पवयणुण्णइं करिस्सइ' त्ति मण्णमाणी ठिया उयासीणयाए चेव पवत्तिणी ।

अण्णया य साहुणीवंदणत्थमागएण दिट्ठा देवधरेण, पुच्छिया पवत्तिणी 'किमेसा अज्ज वि न पव्वा-विज्जइ ?' । पवत्तिणीए भणियं 'जओ अजोग्गा' । 'जइ एवं किमत्थमसंजयं पोसेह ?' । तीए भणियं 'जओ संघस्सुण्णइंकरा भविस्सइ' । तेण भणियं 'कहं ?' । तीए भणियं 'न पभूयं वट्टइ कहिउं' । तओ तेण अभोय-णाइए कओ निव्वंधो । जहट्टियं सिट्ठं । तओ चितियं देवधरेण 'अहो ! अचिता कम्मपरिणइं जमेसा वणिय-कुलोप्पणा वि एवंविहं रायलच्छि पाविस्सइ, भुंजिऊण य रायलच्छि मण्णे दुग्गइं वच्चिस्सइ, ता परिणेमि एयं जेण रायलच्छि चेव न पावइ, न य दुग्गइं जाइ' । त्ति चित्तिऊण भणिया पवित्तिणी 'भयवइ ! किम-हमेयं परिणेमि ?' । तीए य दो वि कण्णे पिहित्ता 'सावय ! किमयाणो विय पुच्छसि ? न वट्टइ एयमस्हाण जंपिउं' [ति जंपियं] । देवधरेण भणियं 'मिच्छा मि दुक्कडं, जमणुवओगो कओ' ।

तओ गओ लच्छीसयासं । भणिया य विणयपुव्वयं 'अवे ! दिज्जउ मम रायसिरी' । तीए भणियं 'पुत्त ! दिण्णा मए साहुणीणं' । तेण भणियं 'न पव्वावइस्संति ताओ तं' । तीए भणियं 'कहं वियाणसि ?' । तेण भणियं 'ताहिं चेव सिट्ठं' । लच्छीए भणियं 'जइ एवं तो पुच्छामि ताओ' । तेण भणियं 'एवं होउ, परमण्णहा न कायव्वं' । तओ पुच्छिया पवित्तिणी लच्छीए जहा 'किं सच्चं चेव न दिक्खिस्सइ रायसिरिं ?' । पवित्तिणीए भणियं 'सच्चं' । तओ तीए 'दारिदुपत्तो वि गुणजुत्तो सावयधम्मजुत्तो सामण्णपुत्तो य एस देवधरो, न य मह कम्मकरीहत्थाओ अण्णो को वि महिद्धिपत्तो गिण्हिस्सइ, एसो य महायरेण मग्गइ'त्ति चित्तिऊण दिण्णा देवधरस्स रायसिरी । कम्मधम्मसंजोएण जायं तीए चेव फग्गुणसुद्धेक्कारसीए वारेज्जय-लगं । तओ कीरंतेसु वारिज्जमंगलेसु भाविउं पवत्ता राय री, अवि य—

'जइ अंतरायकम्मं नं ह्हु हुंतं मज्झ पुण्णवियलाए । संजमभरवहणसमुज्जयाए कयनिच्छयमणाए ॥ ३२

तो दिज्जितो वेसो अज्जं मह सयण-सावयजणेहिं' । वण्णणए कीरंते संविग्गा भावए एवं ॥ ३३

पुणरवि लगदिण्णमी चितइ कीरंतए पमक्खणए । 'निक्खमणऽभिसेयमहो, वट्टंतो अज्ज मह इण्हि ॥ ३४

संयणाइसंपरिवुडा सव्वालंकारभूसिया अहुणा । वच्चंती जिणभवणे बहुमंगलत्तरसदेहिं' ॥ ३५

माइहरे उवविट्ठा चितइ 'कयजिणपइक्खिणा इण्हि । गुरुणा सह भत्तीए वंदंती चेइए अहयं ॥ ३६

चउविहसंघसमक्खं अप्पिज्जंतो गुरुहिं मह वेसो । रयहरणाइं संपइ, संपइ कीरंतओ लोओ' ॥ ३७

हत्थाऽऽलेवयसमए भावइ 'हा ! जीव ! एस सो समओ । गुरुरयणमणुभासंतो गिण्हंतो जत्थ सामइयं' ॥ ३८

'इण्हि पयंक्खिणंती समत्थसंघेण खिप्पमाणेहिं । वासेहिं समोसरणं' भावइ मंडलयभेमणम्मि ॥ ३९

तयणु 'असेसज्जेहिं वंदिज्जंती तओ पुण गुरुहिं । अणुसट्ठिं दिज्जंति संवेगगयां निसामंती ॥ ४०

हा ! जीव ! अलक्खण ! सव्वविरइनिहिग्गहणलालसो कह तं । वेयालेण व वलियंतरायकम्मेण विदविओ ? ॥ ४१

1 O D °णयं क° । 2 O D °ए व वंधे (कए निव्वंधे) जह° । 3 O D °हपुत्तो । 4 A °कराह° । 5 O D महिद्धिओ पुत्तो । 6 O D °ज्जयमं° । 7 O D ण य हुंतं । 8 O D सट्ठणां° । 9 A B उरुयं° । 10 A B पइक्खिं° । 11 O D °भवणं° । 12 O D °जणेणं, वं° ।

एवं च भावेमाणी परिणीया जहरिहपडिवत्तीए । विण्णत्तो य सेट्ठी देवधरेण जहा 'ताय अप्पेह किञ्चि उवस्सयं' । तओ अप्पियं सेट्ठिणा नियवाडगेगदेससंठियं तिणहरं । आणीया ये तत्थ तेण रायसिरीणी । सा य अईवभत्ताणुरत्ता भत्तुणो ।

तओ तीए सह विसयसुहमणुहयंतो जाव चिड्डइ ताव चित्तियं सेट्ठिणा जहा 'एस महाणुभावो देवधरो ममं सामण्णपुत्तो महासत्तो उदारचित्तो पभूयगुणजुत्तो ता कारवेमि किञ्चि वाणिज्जं, पेच्छामि से विण्णणं, जइ जुंगो तो जहाजुत्तं करिस्सामि' । त्ति परिभाविज्जण भणिओ जहा 'वच्छ ! घेत्तूण मम सयासाओ भंडमुद्धं करेहि किञ्चि पत्त-सागाइयं वाणिज्जं' । तेण वि तहेव कयं । उप्पायए भोयणवयाइयं जाव पच्चासणी-भूओ पाउसो ।

तओ भणिया तेण भारिया जहा 'आणेहि कुओ वि इट्ठखंडाणि जेण तुण्णेमि एयं अईवदुच्चलं वरंडयं ति, मा वरिसायाले सुत्ताणं चेव उवरिं पडिस्सइ' । तीए वि तहेव कयं । तस्स य तं तुण्णेमाणस्स दुब्बलिट्ठगमवणितस्स निग्गयाणि पंच सयाणि दम्माण । तओ तीए अदंसिज्जण चेव कयाणि ओवट्टीए । कयकज्जेण य गंतूण हट्ठे सयमेगं वेचिऊण कयं तीए किञ्चि वत्याभरणं । तीए भणियं 'पिययम ! कुओ तए एयं कयं ?' । तेण भणियं 'साहुसयासाओ दम्मसयमेगं मग्गिऊण एयं कयं' । तीए भणियं 'जइ एवं ता अलमेइणा' । तेण भणियं 'मा वीहेहि महाधरंनिसिट्ठो परमवच्छलो य मम साहु, न किञ्चि एविएण तस्स गण्णं' । तओ परिहियं तीए । सो वि ववहरंतो थोवदिवसेहिं चेव जाओ दम्मसहरस्सामी ।

अण्णदियहम्मि भणिओ सो तीए जहा 'न वट्टए सावयाणं वरिसायाले मट्ठियं खणिउं, ता आणेहि किंपि खणित्तयं जेण संगहेमि मट्ठियं' । तओ तेणाऽऽणीया ¹⁰सिट्ठिगेहाओ कुसिया । तीए लवियं 'नाऽहमेइए खणिउं सक्केमि' । तेण भणियं ¹¹'पविरलमाणुसाए वियालवेलाए अहमेव खणिस्सामि, तुमं पुण पिडयं कोत्थलयं च गिण्हिज्जसु, जेण कोत्थलयं भरित्ता अहमवि समागच्छामि अण्णहा लज्जिज्जइ मट्ठियमाणंतेहि' । तओ तीए तहेव कयं । तेण वि ¹²कुसियाए आहणिऊण जाव पाडिया भिउडी ताव तत्थ पयडीहूयं दसलक्ख-दीणारमुद्धं रयणाइपूरियं महानिहाणं । तेण भणियं 'पिए ! इत्ति ओसरामो इओ ठाणाओ' । 'किं कारणं ?' ति तीए पुच्छिएण जंपियं तेण 'पिए ! पिच्छ एस अम्हाण कालो पयडीहूओ' । तीए जंपियं 'न एस कालो किंतु तुज्झऽचित्तपुण्णाणुभावेणाऽऽणीया एसा महालच्छी' । तेण ¹³लवियं 'अत्थि एवं जइ कहवि राओ वियाणइ तो महंतो अणत्थो' । तओ 'ममाऽऽसंकं करेइ' त्ति चित्तिऊणं जंपियं रायसिरीए 'ण मम सयासाओ पयडीहोइ एसत्थो, ता गिण्हाहि निव्विसंको नियभाग्घेयोवणीयमेयं जा न को वि पेच्छइ' । तओ तेण ¹⁴कुसियाए विहाडिऊण मुद्दाओ पक्खित्तं कोत्थले रयणाइयं, भायणं पि पिडयमज्जं काऊण दिण्णा उवरि मट्ठिया । समागयाइं नियगेहे । निय(ह)णियं गिहेगदेसे । अण्णया मंतियं तीए सह भत्तुणा जहा 'पाहाण-भूयमिणं दविणं, जओ-

जिणपडिमासुं तम्मदिरैसु तप्पूय-पहवण-जत्तासु । जं न वि लग्गइ पिययम । पाहाणसमं तयं दविणं ॥ ४२
मत्ते पाणे वत्थे सयणा-ऽऽसण-वसहि-ओसहाईसुं । जं साहु-साहुणीणं न वि दिज्जइ तं पि उवलसमं ॥ ४३
भोयण-तंतोला-ऽऽसण-वत्याइसु जं न कहवि उवगरइ । साहम्मियाण पियं ¹⁷ । तं पि मुणसु लिट्ठवमं रित्थं ॥ ४४
जं न नियअंगभोगे, न य भित्ताणं, न दीण-विहलाणं । उवओगं जाइ धणं तं पि हु घूलीसमं नाह ॥ ४५

1 O D य तेण तत्थ रा । 2 A B वभत्ताणुरत्ता । तओ । 3 O D म पुत्तो । 4 O D जोगो तो जहा-जोगं क । 5 O D थं भित्ति, मा । 6 O D वेचिऊण । 7 O D एवं क । 8 O D णवहविसि । 9 A वरिसयाले । 10 O D सेट्ठियगेहाओ कुसिया । तीए भणियं-नाह ! एइ(ई)ए खणिउं ण सक्केमि । 11 O D थं 'विर' । 12 O D कुसिया । 13 O लवियं । 14 O D ण भणियं । 15 O D कुसिया । 16 O D थ्वलए रयं । 17 O D !, मुण तं पि सिलोवमं रित्थं ।

ता किमेइणा मुच्छापारिगहमेत्तेण ? । तेण भणियं 'एवं टिए को उवाओ ?' । तीए भणियं 'परिणेहि सेट्टिधूयं कमलसिरीं, जेण सव्वा संभावणा भवइ' । तेणुल्लवियं 'अलं मम तुमं मोत्तूण अण्णाए' । तीए जंपियं 'नाह ! गुण-दोसवियारणाए जं बहुगुणं तं कायव्वमेव' । तेण भणियं 'जइ एवं ते निबंधो ता केणुवाएण सा पावियव्वा ?' । तीए भणियं "परिचिया चेव सा ते, ता उवयरेहि फलाइणा, अहं पुण विभूसाए उवयरि-स्सामि, यत उक्तम्—

अन्न-पानैर्हरेद्भालां यौवनस्थां विभूषया ।

पण्यस्त्रीमुपचारेण, वृद्धां कर्कशसेवया ॥ ३०० ॥

सा य किपि बाला किपि जोव्वणत्था, अओ एवं चेव वसवत्तिणी भविस्सइ" । तओ 'सोहणं भणसि'त्ति पडिवज्जिऊण देइ पइदिणं तीए फलाइयं । एवं च अणुल्लगा सा देवधरस्स जाइ तेण सह तग्गिहे । मंडेइ पइदिणं तं रायसिरी । गिहं गथी य पुच्छिया जणणीए 'को तुह फलाइयं देइ ?, को य मंडेइ ?' । तीए भणियं 'देइ फलाइयं देवधरो, मंडेइ पुण वाइया' । 'को देवधरो ? का वाइया ?' पुणो पुट्ठा जणणीए । तीए भणियं 'देवधरो जो पइदिणं अहं गे[ग्रन्थाग्रम् ५०००]हि समागच्छइ, वाइया पुण तस्स चेव भारिया' ।

अण्णया देवधरेण सह समागच्छंतं धूयं पेच्छिऊण हसिया जणणीए 'वच्छे ! अइसुल्लगा दीससि, किमेइणा चेव अप्पाणं परिणाविस्ससि ?' । कमलसिरीए लवियं 'को इत्थ संदेहो, जइ मं अण्णस्स दाहिह तो हं निच्छएण अप्पाणं वावाइस्सामि' । जणणीए जंपियं 'मुद्धे ! तस्सऽण्णा भारिया चिट्ठइ' । कमलसिरीए भणियं 'सा मम भगिणी, अलं तव्विउत्ताए मम अण्णेण सधणेणावि वरेण' । तओ अइगरुयाणुरायपरवसं नाऊण साहियं जहट्टियं चेव संपयाए सेट्टिणो । तेण भणियं 'पिए ! जइ वच्छाए निब्वंधो ता होउ एवं चेव, जओ रूवाइगुणपगरिसो चेव देवधरो, दारिदउच्छायणे पुण अहं चेव भलिस्सामि, परं अणुणएमि से भज्जं' । संपयाए वि 'तह'त्ति पडिवण्णं । तओ आइट्ठो सेट्टिणा देवधरो 'वच्छे ! दंसेहि अम्हाणं नियभारियं' । तेण वि 'जं ताओ आणवेइ'त्ति भणंतेण सदाविया रायसिरी, समागया य सा निवडिया सेट्टिचलणेसु । 'अविहवा होहि'त्ति भणंतेण निवेसिया उच्छंणे सेट्टिणा । दट्टूण विणिज्जियसैयलविलयायणं तीए रूवाइसो-हासमुदयं चितियं धणसेट्टिणा, अवि य—

"जो एयाए गरुयाणुरायरत्ताए निस्सहंगीए । सव्वंगं उवगूढो मह धूयं इच्छिही कह सो ? ॥ ४६

लावण्णामयसरसीए निच्चमेयाइ जो समं रमइ । सो मज्झ सुयं रमिही कह रूववइं पि देवधरो ? ॥ ४७

पडिकूलाए एयाए भुंजिही कहणु विसयसोक्खाइं ? । अइमुद्धा मह धूया एईइ पईम्मि जा लुद्धा ॥ ४८

ता किमेइणा ?, भावमुवल्लक्खेमि ताव एयाणं, पच्छा जहाजुत्तं करिस्सामि" । त्ति भाविऊण भणिया रज्जसिरी¹⁰ 'वच्छे ! मह धूयाए कमलसिरीए तुह भत्तुणो उवरि महंतो अणुरागो, ता जइ तुमं असंतोसं न करेसि ता देमि से तं' । रज्जसिरीए भणियं 'ताय ? महंतो¹¹ मह पमोओ, ता पूरेउ ताओ मह भगिणीमणो-रहे' । सेट्टिणा भणियं 'पुत्ति ! जइ एवं ता तुह उच्छंणे चेव पक्खित्ता कमलसिरी, अओ परं तुमं चेव जाणसि' । रज्जसिरीए जंपियं 'ताय ! महापसाओ' । देवधरो वि भणिओ 'पुत्त ! गिण्हाहि तुहाऽणुरत्ताए एयाए करं करेणं' ति । 'जं ताओ आणवेइ' त्ति पडिवण्णमणेण । तओ महाविभूईए कारियं पाणिग्गहणं सेट्टिणा । तओ रायसिरी-कमलसिरीणं दिण्णं दोण्ह वि तुल्लमाभरणाइयं । काराविओ महाववहारं जामाउओ । विट्ठवए पभूयं दविणजायं । विणिओथए पुव्वलद्धं जिणभवणाइसु ।

1 O D मंडेइ । 2 O D 'या पु' । 3 O D 'ए भणियं । 4 O D 'ण सोहणे' । 5 A B रज्जसिरी । 6 O D 'सच्चविल' । 7 O D नीसहं । 8 A B पयम्मि । 9 O D 'लक्खामि । 10 O D 'री 'चट्टे ! मह । 11 O D 'तो से पसाओ, ता । 12 O D 'णीए मणो' । 13 A B पुत्त ! जइ ।

इओ य विवाहदिणनिमंतियाऽऽगयाए कमलसिरिवयंसियाए मइसागरमंतिधूयाए पउमसिरिनामाए दडूण देवधरं कया सहीण पुरओ महापइण्णा, अवि य—

‘जइ परिणइ देवधरो हला । ममं कहवि दिव्वजोएण । ता भुंजामिं भोए, अण्णह नियमो इहं जम्मे’ ॥ ४९

तं च तारिसं तीए महापइण्णं सोऊण से सहीहिं साहियं तज्जणणीए पियंगुसुंदरीए । तीए वि मइसायरमंतिणो । तेण वि हक्कारिऊण सेट्टी दिण्णा सगउरवं देवधरस्स पउमसिरी । उव्वूढा महाविभूईए । दिण्णं मंतिणा तिण्ह वि सँमाणमाभरणाइयं ।

तओ नीयं राइणो पायवंदणत्थं बहुवरं मंतिणा । सम्माणिऊण निवेसियं वरासणेसु राइणा । देवधर-रूवाइसएण जाव रंजियमणो चिट्ठइ राया ताव ‘वरपत्त’त्ति सव्वालंकारविभूसिया जणयचरणनमणत्थं पेसिया कित्तिमइदेवीए नियतणया देवसिरी नाम । सा य समागतूण निवडिया जणयचलणेसु । निवेसिया निययंके राइणा । निरूविया य सव्वंगेसु जाव संपत्तजोव्वण त्ति । तओ जाव तीए जोगवरनिरूवणे चित्तं देइ राया ताव दिट्ठा देवसिरी निव्वभराणुरायपरवसाए चलंततारयाए सकडकखचक्खए पुणो पुणो देवधरं निरिक्खंती । तओ चितियं नरवइणा ‘हंत । अच्चंताणुरत्ता लक्खिज्जए एसा एयम्मि, रूवाइगुणपगरिसो य एसो, ता अणुहवउ वराई जहिच्छियवरसोक्खं’ ति । भणिओ मइसागरो जहा ‘एसा वि देवसिरी गुणरयणजलहिणो तुह जामाउयस्स मए दिण्णा’ । मंतिणा भणियं ‘महापसाओ’ । तओ राइणा करावियं महाविच्छेणं पाणिग-हणं । दिण्णं चउण्हं पि जणीणं समाणमाभरणाइयं, दिण्णो य नरकेसरिपडिरायसीमासंधीए समत्थरज्जप्पहाणो महाविसओ । निरूविया देवधरेण तथ नियमहंतया । सयं च रायदिण्णसव्वसामगीपडिपुण्णसत्ततलमहा-पासायट्ठिओ रज्जसिरीपमुहचउभारियापरिवुडो विसयंसोक्खमणुहवंतो दोगुंदुगदेवो व्व कालं गमेइ ।

इओ य सुयं नरकेसरिराइणा जहा ‘मह संधिविसओ दिण्णो नियजामाउगवणियगस्स’ । तओ कोवानलफुरंतजालाकरालमुहकुहरभासुरेण भणिओ नियपरियणो नरकेसरिराएण जहा ‘पेच्छह भामंडल-राइणो अम्हाणमुवरि केरिसा पराभववुद्धी, जेण किराडो अम्ह संधिपरिपालगो ठविओ, ता विलुंपह तव्विसयं जेण न पुणो वि एवं करेइ’ । तओ तव्वयणाणंतरमेव विलुत्तो सव्वो वि देवधरविसओ, निवेइयं च एयं भामंडलराइणो । तओ समुप्पण्णपराभवामरिसवसपरवसेण तक्खणमेव ताडाविया पयाणयमेरी राइणा; तओ निगंतुमारद्धं राइणो सेनं^८, अवि य—

गलगज्जियभरियनहा कणयकयाऽऽहरणतडिचमक्किळा । पज्जरियदाणसलिला चलिया करिणो नवधण व्व ॥ ५०

मणपवणसरिसवेगा तिकखखुरुक्खणियखोणिरयनियरा । कुंचियमुहघोररवा विणिग्गया तुरयसंघाया ॥ ५१

मंजीरयरवपूरियदिसिविवरा विविहधयवडसणाहा । सव्वाऽऽउहंपडिपुण्णा विणिग्गया तुंगरहनिवहा ॥ ५२

दप्पिट्ठदुट्ठपडिवक्खसुहंडनिट्ठवणजायमाहप्पा । वगंता बुक्कंता संचळा पक्कपाइक्का ॥ ५३

गयगज्जिय-रहघषघण-हयंहीसिय-सुहडसीहनाएहिं । वहुत्तूरनिनाएण य फुट्टई व नहंगणं सहसा ॥ ५४

एवं च पक्खुभियमहासमुदरवतुल्लं निग्घोसमायणिऊण पुट्ठो कंचुगी देवधरेण, अवि य—

‘किं फुट्टइ गयणयलं ?, दलंइ मही ?, किं तुडंति कुलसेला ? । किं^{१३} व युगंतो वट्टइ ?, भइ । जमेयारिसो घोसो’ ॥ ५५

तओ तेण विण्णायपरमत्थेण सव्वं सवित्थरं साहियं । तओ पराभवजणियकोवुंरफुरंतओट्टेणं तिवलीतरंग-भंगुरभालवट्टेणं पुणो पुणो छुरियानिवेसियपउट्टेणं भणियं देवधरेण ‘अरे ! लहं पगुणीकरेह मत्तमायंगं

1 O D °सिरीए वयं° । 2 O D °ए । तीए । 3 O D समाभर° । 4 A B °णाहं । तओ । 5 O D °बसुहमणु° । 6 O D °गवाभि° । 7 O D °रायएण । 8 O D °नं, गल° । 9 A B °वणो व्व । 10 O D °हविहवण° । 11 A B °यवु[गु]रुसुहड° । 12 O D °इ यं नहं° । 13 O D किं च युगंतो वट्टइ, भइ जओ एरिसो घोसो । 14 O D °वफुरंत° ।

जेण तायमणुगच्छामि । तहाकयं निउत्तपुरिसेहिं । सयं च ण्हायविलित्तालंक्रियदेहो निवद्धसियकुसुमोवसो-
हिओ पहाणदुगुल्लनिर्वसणो उदंडपुंडरीयनिवारियाऽऽयवो गहियजमजीहाकरालकरवालो आरोहिउं जयकुंजरं
पत्तो रायसमीवे । दिट्ठो य राइणा समागच्छमाणो, चितियं च 'धण्णो हं जस्सेरिसो जामाउओ, अहवा
कर्यसुकयकम्मा देवसिरी जीसे एसो भागावडिओ' । इत्यंतरम्मि य चळणेषु निवडिऊणं विण्णत्तं देवधरेण
'देव ! न मत्तमायंगे मोत्तूण गोमाउएसु केसरिकमो निवडइ, ता देह ममाऽऽएसं जेण अहं चेवं सासेमि तं
दुरायारं, किंच अहं 'वणिओ'त्ति कळिऊण ल्ळडिओ तेण मह विसओ, ता देव ! मए चेव तत्थ गंतव्वं' । राइणा
वि हरिसभरुब्भिज्जमाणरोमंचेण भणियं 'वच्छ ! मा एवं विण्णवेसु, नं य मम सयमगच्छंतस्स संतोसो भवइ' ।
तओ लक्खिऊण भावं ठिओ तुण्हक्को एसो । खणंतरेण अग्गगमणत्थं विण्णत्तमेएण 'देव ! देहि^५ आएसं' ।
नरवइणा संलत्तं 'विण्णवसु पसायं' । तेण भणियं 'देव ! जइ एवं तो^६ अग्गाणीएण पसाओ भवउ' ।
नरनाहेण भणियं 'पुत्त ! न सुंदरमेयं, जओ नाऽहं विओयं सोढुं समत्थो, गव्वयसत्तगयं अग्गाणीयं' । तेण
भणियं 'पइदिणं सिग्घवाहणेहिं समागंतूण देवपाए पणमिस्सामि' । तओ तन्निच्छयं नाऊण पडिवण्णं
नरपहुणा । अणवरयं च गच्छमाणा पत्ता विसयसंधि ।

तओ चारपुरिसेहितो नाऊण जंपियं पडिवक्खनरनाहेण 'अरे ! गिण्हह अविण्णायअम्हसामत्थं अग्गाणीए
समागच्छमाणं तं किराडं' । तओ तव्वयणाणंतरमेव सन्नद्धं सव्वं पि सेणं । तस्समेओ अप्पतक्किओ चेव
समागओ एसो । तं च समागच्छंतं पेच्छिऊण लहुं चेव सन्नज्जिय संपलगं देवधरसेणं, जायं च महा-
ऽऽओहणं, अवि य-

कत्थइ करालकरवालकप्परिजंतनरसिरकवाळं । कत्थइ उव्वडनच्चिरकबंधकयविविहपेच्छणयं ॥ ५६
कत्थइ सुत्तिकखकुंतगाभिन्नकरिकुंभगलियमुत्तोहं । कत्थइ मुग्गरच्चुणियकडयडभजंतरहनियरं ॥ ५७
कत्थइ रुहिरासवपाणतुट्टनचंतडाइणिसणाहं । कत्थइ नरमंसामिसभक्खिरफेक्करियसिवनिवहं ॥ ५८
कत्थइ धणुगुणखिपंततिकवसरविसरल्लइयनहविवरं । कत्थइ सत्थक्खणखणसंघट्टुंतसिहिंजालं ॥ ५९
कत्थइ सुण्णासणसंचरंतगय-तुरय-रहवरसधूहं । कत्थइ भडपरितोसियसुरगणमुच्चंतकुसुमभरं ॥ ६०
कत्थइ मीसणकयविविहखुवक्किलिक्किलियपेयसंधीयं । कत्थइ करालकत्तियवावडकरक्खसीमीमं ॥ ६१
इय रुदे समरभरे हत्थाऽऽरोहं पयंपई कुमरो । 'रे ! नेहि मज्झ हत्थियं नरकेसरिकरिसमीवम्मि' ॥ ६२
'आएसु' त्ति पयंपिय चुंवावइ रिउक्कैरिस्स दंतग्गे । नियकरिवरदंतोहिं विण्णाणवसेण सो मिंठो ॥ ६३
अह उल्लित्तु पत्तो नरकेसरिसिंधुरम्मि देवधरो । जंपइ 'एस किराडो पत्तो हं राय ! उट्ठेहि ॥ ६४
गिण्हसु आउहमिपिंह, पेच्छुं मम वणियसंतियं विरियं' । 'नीओ'त्ति अरुइयं पि हु लेइ निवो खग्गवररयणं ॥ ६५
अमारिसवसेण राया जा पहरं देइ ताव कुमरेण । वंचित्तु तयं वद्धो राया वरदम्पकळिएण ॥ ६६

इओ य जाणावियं परवलागमणं पर्वणवेयवरियासंपेसणेण कुमरंतीहिं भामंडलराइणो । सो वि पहाण-
वलसमेओ समागओ तुरियतुरियं । कुमारेण वि समप्पिओ नरकेसरी । तेणावि सहरिसं समालिङ्गिऊण कुमारं
छोडाविया नरकेसरिवंधा । सम्माणिऊण भणिओ जहा 'कुमारभिच्चो होऊण भुंजसु नियरज्जं' । सो वि
कुमारस्स दाऊण नियतणयं मित्तसिरिं अभिमाणधणयाए मोत्तूण रज्जं निक्खंतो सुगुरुसमीवे । नरनाह-कुमारा
वि नरकेसरिपुत्तं रज्जे अहिसिंचिऊण समागया नियनैयीए ।

1 O D °निय(यं)सणो । 2 O D °यकम्मा । 3 O D चेवासासेमि । 4 O D न मम । 5 O D देह ।
6 O D ता । 7 O D °पुरिसेहिं नाडं । 8 A B °घाइं । 9 C D °एसो' त्ति । 10 O D °करिद्वंदं ।
11 O D °सु वणियस्स सं । 12 O D पहाणवे । 13 C D कुमार° । 14 O D °ययनय° ।

तथो पत्यावं नाऊण भगिया सव्वे वि नियंसुया नरवइणा 'पुत्ता ! जइ तुम्हाण वि पडिहाइ ता अहिसिंचामि तुम्ह भगिणीपयिं रजे' । तेहिं भणियं 'करेह, जं वो रोयइ अणुग्गहो एस अम्हाणं' । तथो संसिऊण मंति-महंतयाणं पहाणलग्गे अहिसित्तो दोसु वि रजेसु कुमारो । सयं च गहिऊण सामणं जाओ सकज्जसाहगो भामंडलराया ।

देवधरनरिंदस्स वि नरकैसरिसामंतेहिं सहोवायणेहिं दिण्णाणि अट्टाइज्जसयाणि कण्णयाणं, नियन-रिंदेहि वि एवं चेवं । एवं च जायाणि पंच सयाणि पंचुत्तराणि देवीणं, ठविया सव्वासिं अग्गमहिंसी रज्जसिरी । भुंजए उदारभोए । जाओ महासासणो नरवई ।

अण्णया पुव्वावत्थं सुमरिऊण देवी-नरिंदेहिं पयट्ठाविया जिणसासणस्सअम्मुण्णई, तथा य-काराविज्जंति जिणमंदिराई, पईट्ठाविज्जंति तेसु विंवाइं, समायरिज्जंति प्हवण-त्रिलेवणपूइणाइं, निव्वत्तिज्जंति अट्टाहियामहिमाओ, घोसिज्जंति अभयप्पयाणाइं, भामिज्जंति रहवरा, दिज्जंति दीणा-ऽणाहाण अणुकंपादाणाइं, विहिज्जंति साहम्मिय-पडिवत्तीओ, वियरिज्जंति साहु-साहुणीणं भत्तिपुंवाइं महादाणाइं, लिहाविज्जंति पुत्थयाइं पूइज्जंति विहीए, सुव्वंति जिणभासियाइं, सेविज्जए सामाइयाइयमावस्सयं, धिप्पए पव्वदियहेसु पोसहं, किं वड्डुणा ?, जहा जहा जिणसासणस्स अम्मुण्णई भवइ तथा तथा कुणंताणं वच्चए कालो ।

अण्णया समागओ चउनाणसंपण्णो भयवं जसभइसूरी । गओ राया तव्वदणत्थं सह देवीए । वंदिओ भावसारं सूरी । निसण्णो सुद्धभूमीए, समाढत्ता य भयवया धम्मदेसणा, अवि य-

रिद्धी सहावचवला, रोग-जराभंगुरं हयसरीं । सुविणयसमं च पेम्मं, ता चरणे आयरं कुणह ॥ ६७

गिहिधम्म-साहुधम्माण अंतरं जेण जिणवरिंदेहिं^{१९} । कणयगिरि-सरसवेहिं निदिट्ठं समयसारम्मि ॥ ६८

विसयसुहनियत्ताणं जं सोक्खं होइ इत्थं साहूणं । परतत्तिविरहियाणं चक्कहरस्सावि तं कत्तो ? ॥ ६९

वहुजम्मंतरसंचियकिलिड्डुगुरुकम्मसेलनिद्वलणं । मुणिगणसेवियमेयं चारित्तं कुलिससारिच्छं ॥ ७०

एगदिणदिक्खिओ वि हु वंदिज्जइ रायरायमाईहिं । चारित्तस्स पहावो एसो नरनाह ! पच्चक्खो ॥ ७१

एगदिवसम्मि जीवो पव्वज्जमुवागओ अण्णमणो । जइ वि न पावइ मोक्खं अवस्स वेमाणो होइ ॥ ७२

कंचण-मणिसोवाणं थंभसहस्सूसियं सुवण्णतलं । जो कारेज्ज जिणधरं तैस्स वि तवसंजमो अहिओ ॥ ७३

ता उज्झिऊण नरवर ! गिहवासं सैव्वदुक्खआवासं । गिणहसु मुणिकयवासं चरणं संसारिण्णासं ॥ ७४

तं च सोऊण संजायचरंणपरिणामेण विण्णत्तं राइणा "भयवं ! रायसिरिपुत्तं गुणहरं जाव रजे अहिसिंचामि ताव तुम्ह पासे गिण्हस्सामि जमेयं तुंभेहिं वण्णियं चरित्तं, परं ताव अवणेह एयं संसयं 'किमहं देवी य वालत्ते चेव सयणविरहियाइं जायाइं ?, किं वा महादारिदाभिभूयाइं संवुत्ताइं ?" । भयवया भणियं 'सुण महाराय ।

इओ अईए^{१८} दुइए भवगहणे नंदिवद्धणे गामे आसि तुमं कुलवद्धणो नाम कुलपुत्तगो, महादेवी वि संतिमई नाम तुह भारिया । पयईए तणुकसायाणि दाणरुईणि य । अण्णया य पहपडिवण्णं विहरमाणं समागयं तुम्ह गेहे साहु^{१९}वलयं, तं च दट्टूण भणियं तुमए^{२०} 'पिए ! पिच्छ एए अदिण्णदाणा कुंडुव-सुहि-सयणपरिपालण-पराभगा भिक्खं भमंति, को वा एएसिं सयणविरहियाणं तवोत्ति । संतिमईए भणियं 'नाह ! एवमेयं, नत्थि संदेहो, सुट्टु लक्खियं अज्जउत्तेणं' । तप्पच्चैयं च बद्धं सयणविओयजं निविडकम्मं ।

- 1 A B पुत्त ! । 2 O D पइं रं । 3 O D महल्लयाणं । 4 C दिन्नाइं । 5 A B °व । जाव जायाणि । 6 O D °या य पुव्वा° । 7 O D कारवि° । 8 A B °इट्ठवि° । 9 A B °सु वि विं° । 10 O D °पुव्वयाइं । 11 O D °संपुण्णो । 12 O D °देण । 13 A B तथो वि । 14 O D सयल्लु° । 15 A B °रणाणुराण्ण । 16 O D तुम्हेहिं । 17 O D चारित्तं । 18 O D °ए भव । 19 O D °जुयलं । 20 O D °ए 'पेच्छ । 21 O D कुंडुव° । 22 A B °अयं वदं ।

इओ य अत्थि तम्मि गामे पभूयधणसमिद्धं एगं जिणमंदिरं, पडियगए य तदव्वं महाधणवई जिणदेवो नाम सावगो । अण्णया य वयणविप्पडिन्नत्तीए पराभूओ जिणदेवेण तुमं, गिहागएणं कहियं संतिमईए । तीए भणियं 'नाह ! सो देवडिगिरिओ देवदव्वेण मयंधो न किं पि पेच्छइ, ता सोहणं होइ जइ तं देवदव्वं कहिचि विणस्सइ' । तुमए भणियं 'पिए ! सुंदरं संलत्तं, ममावि एवं चेवाऽभिरुइयं' । जेण य संकिलिट्ट-परिणामेण निव्वत्तियं दालिदपच्चयं कम्मं । अणालोइयपडिक्कंताणि य मरिऊण जायापि तुव्वे त्ति ।

तं च सोऊण जायं तेसिं जाइस्सरणं । भणियं च णेहिं 'एवमेयं नत्थि संदेहो, अवगयमेयं जाइस्सरणेण सव्वमन्हेहिं, परमेयं रज्जं कस्स कम्मस्स फलं ?' । भयवया भणियं 'जमित्थेव जम्मे तथा तुव्वेहिं साहु-साहुणीणं भत्तीए दाणं दिणं तमिहलोए चेव फलयं संवुत्तं, भणियं चाऽऽगामे—

इहलोए कडा कम्मा इहलोए चेव उईरिजंति, इहलोए कडा कम्मा परलोए उईरिजंति, परलोए कडा कम्मा इहलोए उईरिजंति, परलोए कडा कम्मा परलोए उईरिजंति । ता सव्वहा सुहाणुट्टाणे जत्तो कायव्वो' त्ति । तओ 'इच्छं'ति पडिवज्जिऊण गओ निव्वो नियगेहे । ठाविऊण कुमारं रज्जे महया विभूईए देवी-निवेहिं गहियं सामण्णं । पालियं निक्कलंकमहाऽऽउयं जाव अणसणविहाणेण गयाणि दुवालसमकप्पे । तओ चुयाणि महाविदेहे सिज्जिस्संति' त्ति ।

देवधरकथानकं समाप्तम् । २५.

*

साम्प्रतं देवदिन्नाख्यानकमाख्यायते—

[२६. देवदिन्नकथानकम्]

अत्थि इहेव जंबुद्वीवे^१ दीवे भारहे वासे तिहुयणालंकारभूयं तिहुयणपुरं नाम नयरं । तत्थ य दुव्वारवेरितिमिरभरपसरदिणयरो तिहुयणसेहरो नाम राया । तस्स य सयलंतेउरप्पहाणा तिहुयणा नाम देवी । तीसे य कुच्छिसमुव्वभवो तिहुयणदत्तो नाम कुमारो ।

इओ य तम्मि चेव नयरे अट्टारससेणिप्पसेणिनायगो अहिगयजीवा[-ऽजीवा]इपयत्थसत्थो राइणो माणणिज्जो सुमई नाम सेट्टी । तस्स य विणिज्जियामरसुंदरीरूवा चंदप्पहा नाम भारिया । तीसे य रायग-पत्तीए तिहुयणाए सह महंता पीई । अण्णया य 'माउसिय'त्ति काऊण नियपुरिसपरिवारिओ गओ तिहुयणदत्तकुमारो चंदप्पहाए गेहे । षहविय-विलित्ता-ऽलंकियदेहो' काऊण निवेसिओ निययंके तीए, अर्घाओ उत्तिमंगे, चित्तिउं च पवत्ता, अवि य—

'धण्णा कयपुण्णा सा मज्झ सही, तीए जीवियं सहलं । कयलक्खणा वि स च्चिय जीसे एवंविहो पुत्तो ॥ १

अण्णाओ वि नारीओ सुलद्धजम्माओ जीवलोगम्मि । जाओ नियकुच्छिसमुव्ववाण वरडिंभरूवाणं ॥ २

मम्मणपयंपिराणं उच्छंगनिवेसियाण उल्लावे । दिंति महुस्सरणं नाणाविहचाहुयपराणं ॥ ३

अहयं^२ तु पुण अधण्णा एत्तो एगयरमवि न संपत्ता' । इय चिंताए दीहं नीससिय विसज्जए कुमरं ॥ ४

तओ जाव पत्तो गेहे ताव पुच्छियं देवीए 'केणसो सव्वालंकारभूसिओ कओ कुमारो ?' । कहियं च परियणेणं जहा 'तुह वयंसियाए, परं कीरउ कुमारस्स लवणुत्तारणाइयं, जओ कुमारस्सोवरि खित्ता तीए नीसासा' । देवीए भणियं 'मा एयं जंपह, तीए नीसासा वि कुमारस्साऽऽसीवाया भविस्संति' । तओ ठिओ

1 O D °ण य क° । 2 O D °एयं चाभिरु° । 3 O D °लोगकडा । 4 O D °तत्तो । 5 A B °त्ति । देव° । 6 A B °वे भार° । 7 O D °हो य का° । 8 O D °यं पुणो अध° । 10. 4 O D °रविभू° ।

तुष्टिक्को परियणो । देवीए य चित्तियं 'हंत ! किं कुमारं ददूण तीए मुक्का नीसासा ? हुं नायं, जओ अपुत्ता सा, तां किं मे सहियत्तणेणं जइ से नियतणयं दाऊण न पूरिज्जंति मणोरहा' । एवं च चिंताउराए समागओ राया । पुच्छियं च तेण 'देवि ! किमुव्विग्गा विय लक्खीयसि ?' । तओ साहियं जहट्टियं चैव तस्स तीए । तेण भणियं 'जइ एवं ^१तो मा उव्वेयं करेहि, तथा हं उवायं पेच्छेस्सामि जहा तुह सहीए पुत्तो भविस्सइ' । देवीए भणियं 'नाह ! महापसाओ' । तओ वीयदिवसे भणियो सेट्टी राइणा 'अपुत्तो तुमं, ता पुत्तुप्पायणयं आराहेहि भयवई महकुलदेवयं तिहुयणेसरिं देविं, जओ सन्नहियपाडिहेरा सा भयवई देइ आराहिया जम्मगियं' । सेट्टिणा भणियं 'देव ! किमेइणा ? जइ पुव्वकम्मोवत्तो ता भविस्सइ पुत्तो' । राइणा भणियं 'जइ वि एवं तथा वि ममोवरोहेण कायव्वमेवैयं' । तओ 'रायाभिओगो'त्ति चित्ते परिभाविऊण पडिवज्जिऊण सव्वं गओ^२ नियगेहे । कहिओ वइयरो चंदप्पहाए । तीए लवियं 'नाह ! एवं कज्जमाणे सम्मत्तलंछणं भविस्सइ' । सुमइणा भणियं 'पिए ! रायाभिओगेण कज्जमाणे न सम्मत्तकलंकमुप्पज्जइ' । तओ अण्णदियं हम्मि गहिय सव्वं सामग्गिं सभारिओ गओ तिहुयणेसरिंमंदिरे सेट्टी । णवण-विलेवणपूयाइयं कंराविऊण भणिया देवया "भयवइ ! देवो भणइ 'भयवई पुत्तं मगसु', ता देहि मे पुत्तं" । तओ देवयाए चित्तियं 'अहो ! निरवेक्खया एयस्स, तथा वि नियपसिद्धिनिमित्तं कायव्वं चैव एयस्स सन्निहाणं' । ति चित्तिऊण भणियं देवयाए जहा 'भइ ! होही ते पुत्तओ' । तेण भणियं 'को पच्चओ ?' । 'दूमेमि मणागमेयं निरवेक्खं'ति चित्तिऊण जंपियं देवयाए 'जया गव्वो भविस्सइ तथा तुह धरिणी देववंदणत्थं पविसमाणी जिणहरं निवडंतयं पेच्छिस्सइ सुविणे' । 'धम्मपडणीओ ^३होहि'त्ति मणागं दूमियचित्तो गओ सेट्टी नियगेहे ।

तओ अण्णया कयाइ देवयाकहियसुमिणं पासिऊण विउद्धा से भारिया । निवेइयं च तीए तस्स जहा 'सामि ! दिट्ठो सो मए सुविणगो किंतुं सविसेसो, जओ किलाऽहं गहियपूयोवगरणा जाव पविसामि जिणमंदिं ताव पेच्छामि निवडंतयं, उवरिपडणभएण य उप्पि पलोयंतीए पूइओ भयवं, तओ जाव वाहिं निग्गच्छामि ताव तं सव्वं पुण्णवीभूयं पुत्तिं एगपडागमवि अपुत्तं पहाणपंचपडागोवसोहियं ददूण जायहरिसा विउद्धा, संपयं तुमं पमाणं' । तेण भणियं 'पिए ! आवायकडुओ वि परिणइसुंदरो एस सुविणगो, ता ^४होही ते पुत्तो, पटमं आवइभायणं होऊण पच्छा महारिद्धिसमुदयं पाविस्सइ' । तीए वि 'एवमेयं'ति पडिवज्जिऊण वद्धो सउण-गंठी । तओ संपज्जंतसयलमणोरहा पसूया नियसमए सव्वंगसुंदराहिरामं दारयं । वद्धाविओ सुहंकराहिहाणाए सदासचेडीए सेट्टी । तीसे य पारिओसियं दाऊण कयं महावद्धावणयं । अवि य—

वज्जइ तूरु गइरिसदाउल्ल, नच्चइ वारविलासिणिपाउल्ल ।

दिज्जइ दाणु अवारियसत्तउ, एइ महायणु वद्धावंतउ ॥ ५

आयारि ^५इ समत्थइं किज्जहिं, सयणाणि य उवयार लइज्जहिं ।

मेल्लाविज्जहिं सयलइं ^६वंदइं, पडिलाहिज्जहिं मुणिवरविंदइं ॥ ६

जिणवरविंवइं संपुइज्जहिं, सयण असेस वि सम्माणिज्जहिं ।

अहवा किं वणिणज्जइ तेत्थु, संतेउरु निवु आगउ जेत्यु ॥ ७

१ O D तो । २ O D ता मा उव्वेयं कं । ३ A B °त्तो वि भवि° । ४ A B °वयं महा° । ५ O D °यणसि° । ६ A B वं ता ममो° । ७ O D °ओ मेहे । ८ O D °दिणम्मि । ९ O D °सरिमंदिं से° । १० O D कारवि° । ११ O D पुत्तो । १२ O D होहिइ° ति । १३ O D °सुविणयं पा° । १४ O D °तु एसो विसे° । १५ O D °व्वं पंच° । १६ O D होही पुत्तो । १७ O D तिययस° । १८ O D °मय समच्छहिं किं° । १९ A B °जइ स° । २० O D वंदहिं । २१ A B °जइ सु° ।

एवं च क्रमेण वैत्ते वद्धावणयमहूस्वे, पत्ते दुवालसमवासरे कयं दारयस्स नामं देवदिण्णत्ति । पवद्धु-
माणो य जाव जाओ अट्टवारिसिओ ताव समप्पिओ कलायरियस्स । गिण्हए असेसाओ कलाओ ।

अण्णया य अणज्जयणदिणे उवविट्ठो कर्हिच्चि वक्खाणे । तत्थ य तम्मि समए वक्खाणिज्जए
दाणधम्मो यथा—

दानेन भूतानि वशीभवन्ति, दानेन वैराण्यपि यान्ति नाशम् ।

परोऽपि वन्धुत्वमुपैति दानाद्, दानं हि सर्वव्यसनानि हन्ति ॥ ८

दानेन चक्रित्वमुपैति जन्तुदानेन देवाधिपतित्वमुच्चैः ।

दानेन निःशेषयशोभिवृद्धिर्दानं शिवे धारयति क्रमेण ॥ ९

एवं च सोऊण चित्तिमएण 'अहो ! दाणमेवेगं इहलोए चेव सब्ववसणनिवारणक्खमं सिवसुहप्पयं
चेत्थ वन्नियं, ता तत्थेव जत्तं करेमि' । तओ देइ चट्टाईणं खाउयमाइ । पुणो पवद्धुमाणो भंडागाराओ घेत्तूण
दव्वं देइ क्किविण-वणीमगाईणं, पूएइ जिणत्रिवाइं, पडिलाहए भत्तिजुत्तो भत्त-पोत्त-पत्ताइएहिं साहु-साहुणीओ,
सम्माणेइ साहम्मियज्जणं । तओ अइपभूयदव्वविणासं दट्टूण विण्णत्तो सेट्ठी तण्हाभिभूयाहिहाणेण भंडागारिएण
'सामि ! देवदिण्णो दाणवसणेण पभूयं अत्यसारं विणासेइ' । सेट्ठिणा भणियं 'मा निवारेहिसि, देउ, पुज्जिस्सइ
दिंतस्स ई' । तेण भणियं 'कहमहं संखं वियाणिस्सामि ?' । सेट्ठिणा जंपियं 'पढमं चेव संखिऊण पगुणीकाऊण
'मेलेज्जसु' । सो वि^० तहेव करेइ । इयरो वि जं जं पडिहाइ तं तं देइ । एवं च वच्चए कालो । इओ यं अत्थि
तण्हाभिभूयस्स मुद्धाए भारियाए कुच्चिसमुव्भवा अइरूवस्सिणी वाला नाम कण्णया । 'अइपंडिय'त्ति
काऊण लोएण वालपंडिय त्ति नामं कयं । सा य परिव्भमंती गया दिट्ठिगोयरं देवदिण्णस्स । दट्टूणं य
चित्तिमएणेण । अवि य—

“अकरप्फंसमिमीए नूणं रूवं विणिम्मियं विहिणा । जेण कैराऽऽलिद्धाणं न होइ एयारिसी सोहा ॥ १०

सव्वाण वि रमणीणं मन्ने घेत्तूण रूवलावणं । विहिणेसा निम्मविया, कहऽण्णहा एरिसं रूवं ? ॥ ११

अवियारा वि य वाला जहिं जहिं जाइ मंथरगईए । तहियं तहियं तरुणा मयणेण परव्वसा हुंति ॥ १२

किं वहुणा ? निम्मविया एसा मयणस्स नणु पयावइणा । बहुनरवसियरणत्थं महोसही फुरियसेइळा ॥ १३

सो च्चिय धण्णो, सो चेव सूहवो, तस्स जीवियं सहलं । एईए वयणकमले अलि व्व जो पियइ मयरदं ॥ १४

किं तस्स जीविणं एईए थणत्थलीए उवरिम्मि । अइवित्थडम्मि जो न वि लोहइ दंडाऽऽहयअहि व्व ? ॥ १५

किं वा वि हु वहुएणं ? सुरयामियनिवहत्तियससरियाए । एईए सव्वंगे मज्जइ हंस व्व सो धण्णो” ॥ १६

इय अच्चंतणुरत्तो चित्तिइ “कह मज्ज होहिई एसा ? । हुं, नायं 'से जणयं करेमि दाणाइसंगहियं' ॥ १७

जओ भणियं—

जं गिण्हिऊण इच्छह तं पढमं आमिसेण गिण्हहाह । पच्चआ आमिसल्लद्धो काहिइ कज्जं अकज्जं वा ॥ १८

जई एयं न पावेमि तो अवस्स मए इओ निगंतव्वं, ता जाणावेमि केणइ अलक्खोवाएण एयं से
जणयस्स तीए य” ।

1 C D वित्ते । 2 O D °त्पत्ताह । 3 A B °ण्हाभूया° । 4 O D वि । 5 A B मिच्छिज्ज° । 6 O D
वि तं तहे° । 7 A B य तण्हाभूय° । 8 O D कुच्चिसि समु° । 9 C D °ण चित्ति° । 10 A B करालिद्धाए ।
11 O D एईए थणत्थली° । 12 O D °मह(य)वद्धतिव° । 13 A B सव्वंगं । 14 O D मिन्देह । 15 O D
°सबद्धो काही कज्जं । 16 A B °इ य एवं न ।

तओ दिण्णो अण्णम्मि दिण्णम्मि पहाणहारो तण्हाभिभूयस्स । तेण भणियं 'सामि । किमेस हारो ?' । कुमारेण भणियं 'हारो हं, तुंमं पुण पडिहारो, ता तुह समप्पिओ जहाञ्जुत्तं करेज्जासि' । तेण वि वयणपरमत्य-मयाणमाणेण तदुवरोहेण गहिओ । समप्पिओ बालपंडियाए । तीए पुच्छियं 'ताय ! किमेस हारो ?' । तेण भणियं 'दिण्णो देवदिण्णेण' । तीए वि तदंसणाओ तह च्चैव समुप्पण्णरागाइरेगाए पुव्वमेव लक्खियकुमार-भावाए परमत्यवियाणणत्थं पुच्छियं 'ताय ! किं पुण भणियं कुमारेण ?' । तेण जंपियं 'एयं' ति । तओ तीए विण्णायपरमत्याए पडियं—

'कोट्टह हारु न घल्लियइ, जेण कुणइ धणनासु । सो हियडइ पर धारियइ, सयलसुहहं आवासु' ॥ १९

अस्यायमभिप्रायः—'कोट्टात्' प्राकारात् 'हारः' कुमारः 'न प्रक्षिप्यते' न निष्कास्यते येन करोति धननाशम्, किन्तु हृदयस्थ एव धार्यते येन सुखावासः, इति हृदयम् ।

जणएण तमवुज्जमाणेण न किञ्चि जंपियं । तीए 'वि 'वियड्ड्याए एयं पओयणं सिञ्जिस्सइ'त्ति भाविकण पत्यावेण विण्णत्ता जणणी 'अं व ! देह मं देवदिण्णस्स' । जणणीए भणियं 'वच्छे ! पंडिया वि किमयाणा विव जंपसि ?, जओ तुह जणओ वि तस्स कम्मयरो ता कहं तुह तेण सह संबंधो भविस्सइ ?, ता अण्णं किं पि समाणविहवं वरेसु' । तीए भणियं 'अं व ! करेहि ताव जत्तं, अण्णहा मंचयनिवडियाणं भूमी' । तहट्टिया च्चैव । तओ तीए दढाणुरायं लक्खिऊण मुद्धाए विण्णत्तं जहट्टियं च्चैव चंदप्पहाए । तीए वि साहियं भत्तुणो तेण भणियं "पिए ! सामणपुत्तो वि कम्मयरो अम्हाणं से जणओ, परं ममावि कहियं कुमारवयंसएहिं जहा 'कुमारो वि तीए दढमणुपुरत्तो' ता कुमारभावमुवलक्खिऊण जहाञ्जुत्तं करिस्सामो" । पत्यावेण य जहा कुमारो निसुणेइ तहा पडियं सेट्टिणा—

'न ल्यजेत् पितृ-मित्राणि, पत्न्या अपि न विश्वसेत् । तद्धनं च न गृहीयात्, स्वदासीं नैव कामयेत्' ॥ २०

लक्खियजणयभावेण य जंपियं कुमारेण 'ताय ! दुव्वलयमिच्ची निवडमाणा अट्ठिभतरनिवडिया उँदाहु वहिनिवडिया सोहणा ?' । सेट्टिणा भणियं 'अट्ठिभतरनिवडियाए न किञ्चि इट्टगाइयं विप्पणस्सइ, अओ ईइसा च्चैव सोहणा' । तेण भणियं 'जइ एवं तो किमेयारिसं जंपियं तुब्भेहिं ?' । सेट्टिणा वि तव्भावं लक्खिऊण कओ महाविभूईए वीवाहो । पइदिणपवड्डुमाणाणुरायाइं सविसेससिं गारुभडाइं च जाव चिट्ठति ताव केणई पओयणेण य वहिनिगयं बालपंडियं दट्टण नियसहीमुद्धिसिऊण जंपियं एगाए महिलाए, अवि य— 'सहि ! पुण्णभाइणीणं मज्जे एयाए दिज्जेए रेहा । जा एवंविहगेहे पत्ता वड्डुरिद्धिवित्तारे' ॥ २१

इयरीए भणियं—

'सहि ! मा जंपसु एवं, गयविहवनरेणं जइ समुव्वूढा । कुणइ महंतं लच्छि तो हं मण्णामि पुण्णवइं' ॥ २२

तं सोऊणं वयणं चितइ अह बालपंडिया एवं । 'परिणइसुंदरमेयं वयणमहो ! जंपियमिमीए ॥ २३

ता दव्वविदवणत्थं नियनाहं पेसिऊण अण्णत्थ । पुण्णोवज्जणनिरया सयं च चिट्ठामि, जेणं सो ॥ २४

विदवइ पभूयदव्वं' इय चितिय जा गिहम्मि संपत्ता । ता नियपइं नियच्छइ चिंताभरसायरे पडियं ॥ २५

तं च तारिसं दट्टण पुच्छियं तीए 'नाह ! किमुच्चिगो विय लक्खीयसि ? । तेण भणियं "पिए ! अत्थि महंतमुव्वेगकारणं, जओ अहमज्ज कयसविसेससिं गारो मित्तमंडलपरिवारिओ दिट्ठो दोहिं पुरिसेहिं, ताणिकेण लवियं—

1 A B अण्णदिं । 2 A B सं पाडिं । 3 C D 'गाए पुं' । 4 C D कोट्टहिं । 5 C D परि । 6 A B वि 'न वियड्ड्याए [विणा] एयं । 7 A B दढाणुरत्तो । 8 C D उयाहु । 9 C D अओ सा च्चैव । 10 A B केणय पं । 11 C D विज्जेए । 12 A B णं जं समुं ।

‘एसो च्विय सलहज्जइ एको जो ललइ विविहरिद्धीए । वियरइ य महादाणं निरंतरं मत्तहत्थि व्व’ ॥ २६
वीएण तओ भणियं ‘किं भद्द ! पसंसिओ तए एसो । जो पुव्वपुरिसअज्जियलच्छि जणणि व भुंजेइ ॥ २७
जो नियभुयदंडज्जियलच्छीए कुणइ एरिसं चिट्ठं । तं चिय मण्णामि अहं सप्पुरिसं, कुपुरिसं इहरा’ ॥ २८
ता पिए ! देसंतरं गंतूण नियभुयादंडेहिं जाव नोवज्जिया लच्छी न ताव मे चित्तस्स निव्वुई भवइ” ।
तीए वि हरिसभरनिव्वभरंगीए जंपियं “नाह ! सुंदरो तेऽभिप्पाओ, जओ—

सो च्विय सुहओ सो चैव पंडिओ सो विट्ठविण्णो । जो नियभुयदंडज्जियलच्छीए उवज्जए कित्ति ॥ २९
ता नाह ! पुज्जंतु ते मणोरहा, करेहि जहासमीहियं” । तेण चित्तियं “पवसिउकामे भत्तारे न का वि नारी एवं
जंपइ, जओ—

पवसंते भत्तारे सोक्खं नारीण जाइ नणु सव्वं । साहीणपिययमाणं हवंति संसारसोक्खाइं ॥ ३०
एसा य अभिन्नमुहराया एवं जंपइ ता नूणं अन्नासत्ता भविस्सइ, सोहणं च एयं जओ एसा वि पडिबध्दण्णं
न संजाया” । काऊण निच्छयं गओ जणयसयासे विण्णत्तो य, यथा—

‘तात ! मामनुजानीहि, धनोपार्जनकाम्यया । गच्छाम्यहं विदेशेषु, करोमि पुरुषक्रियाम्’ ॥ ३१

जनकेनोक्तम्—

‘विद्यते विपुलं वत्स ! कुलक्रमसमागतम् । धनं ते दानसम्भोगविलासकरणक्षमम् ॥ ३२
तत् तदेव नियुञ्जानस्तिष्ठान्नात्रैव निराकुलः । यतो वियोगं ते वत्स ! नैव सोढुमहं क्षमः’ ॥ ३३

देवदित्रेनोक्तम्—

‘था पूर्वपुरुषैस्तात ! भूरिलक्ष्मीरुपार्जिता । तां भुञ्जानस्य सत्पुंसः कथं न त्रपते मनः ? ॥ ३४
ततः प्रयच्छ मेऽनुज्ञां प्रसादाद्रेण चेतसा । स्वभुजोपात्तवित्तेन येन कीर्तिं करोम्यहम्’ ॥ ३५

तओ निच्छयं नाऊण विसज्जिओ जणणि-जणएहिं । जाव काउमाढत्तो सव्वं सामग्गि तओ ‘मा कयाइ
एसा निवारइ !’ त्ति मण्णभाणेहिं भणिया सुण्हा से जणएहिं ‘वच्छे ! देसंतरं गंतुकामो दीसइ ते भत्ता’ । तीए
भणियं “ताय ! तुव्वेहिं जायस्स सप्पुरिसपयमणुवत्तमाणस्स अज्जउत्तस्स जुत्तमेवेयं, यत उक्तम्—

स्थानत्यागं करिष्यन्ति सिंहाः सत्पुरुषा गजाः । स्थाने चैव मरिष्यन्ति काकाः कापुरुषा मृगाः’ ॥ ३६

तमायण्णिऊण ताणि वि तह चैव चित्तिऊण ठियाणि तुण्हक्काणि । संवूढे य कुमारे नियरासिसमप्पणेण
कया चउरासी वणियपुत्ता कुमारस्स सहाया सेट्ठिणा । तओ समागए सोहणदिणे गइंदाख्खो विर्यंतो महादाणं
निगंतूण ठिओ पत्थाणमंगले कुमारो । बालपंडिया वि पहाणकरेणुयारूढा कयउक्किट्टसिंगारा पप्फुल्लवयणपंकया
गया कुमारदंसणत्थं । खणंतरेण विण्णत्तो ‘सामि ! देह आएसं’ । कुमारेण वि लोयाणुवित्तीए आवीलसमण्णियं
दिण्णं करवीडयं । तीए वि मुहे पक्खिविऊण ‘सामि ! पुणरवि तुमे दिण्णो चैव पविसिही मम मुहे तंबोलो’ त्ति
भणंतीए वद्धा वेणिया, पहट्टमाणसा चैव गया नियगेहे । लीगो वि तं तारिसं दइण तह चैव चित्ततो
पविट्ठो नयरं ।

कुमारो वि ‘अहो ! विचित्तं ईत्थीण चेट्ठियं, तं न नज्जइ को वि परमत्थो’ त्ति भावमाणो पयट्ठो अगगओ-
हुत्तो । कमेण य पत्तो गंभीरयं नाम वेलाउल्लं, जाव गयवरु व्व पहाणपासाओ व्व सुरयणो व्व मुणिवरो व्व
नरनाहो व्व मय्यरहिओ, पेयवणं व संखदरिसणं व महासंखकुलाउलो, रहवर व्व सच्चको, देवकुलं व

1 A B विद्वरि° । 2 O D जमेसा वि । 3 A B °रय त्ति । 4 A B °माणेण म° । 5 A B गयंदा° ।
6 A B °य रंतओ म° । 7 C D °ण य वि° । 8 A B °ए मुहे । 9 A B °गो तं । 10 O D इत्थीचे° । 11 O D
ताव । 12 A B मंहरहि° ।

सपीढो, सेण व्व ससफरिओ, अच्चुट्टितो व्व उट्टंतमहंतकल्लोलेहिं, आलिंगयंतो व्व तरंगमालावाहाहिं, हक्कारितो व्व संखुब्भमाणजलयरमहानिनाएहिं, हसंतो व्व फेणद्वहासेहिं, आलवंतो व्व विहंगजंपिएहिं, दिट्ठो रयणायरो । पूइऊण य तं निरुवियाइं जाणवत्ताइं । ताण य मज्झाओ जिणवयणं व अक्खयं गुणाहारं सुचीवरऽद्वासियं नेगमाइट्ठाणं वरसियवडं महत्थुप्पत्तिकारणं समासियजणकयविहवं बुडुंतजंतुसंतौणतारणक्खमं पहाणदेवया-
हिट्ठियं भाडियं महाजाणवत्तं । संकामियं समत्थं पि तत्थ भंडं ।

तओ संगहिएसु तंदुल-कणिका-जल-कट्टाईसु काऊर्णं गुरु-देवपूयं, दाऊण महादाणं सपरियणो समाखुडो जाणवत्ते । तओ समागयाए जलहिवेलाए समाणिएसु पूयाविहाणोसु उच्चिमासु नाणाविहपडागासु संचारिएसु आवल्लएसु उक्खित्तासु नंगरासु उट्टीकएसु कूवएसु उच्चिमासुं सिडेसुं उवउत्तेसुं कुच्छिधार-कणधार-गव्भे-
ज्जय-निज्जामएसुं विमुक्क(कं) बंधणेहितो जाणवत्तं । साणुकूलवायजोगेण य थोवदिवसेहिं चेव ओगाढं वहुइं जोयणाइं जलहिमज्जे ।

इओ य सा बालपंडिया ण्हाण-विलेवण-विभूसाइवज्जिया पोसहनिरया आइंविलाइकुणमाणी पाएण साहुणीवसहीए चिट्ठइ । तओ अण्णया आवज्जियचित्तेहिं भणिया सा साहुणी-जणय-जणणी-सासू-ससुराइएहिं 'वच्छे ! अइसुकुमालं ते सरिरं, ता मा एवमइदुक्करं तवं करेहि' । तीए विण्णत्तं—

'मा कुणह गुरु ! खेयं, छम्मासा जाव ताव काहामि । कट्टाणुट्टाणमिणं, परओ पुण अणसणं घेच्छं ॥ ३७

जइ एइ न मे भत्ता परिपरियनियमणोरहो इहयं । तो तुम्हाण समक्खं नियमेण इमं वयं मज्झ' ॥ ३८

तेहिं भणियं 'पुत्ते ! महंतं देसंतरं गओ ते भत्ता, न छम्मासेहिं तत्तो आगंतुं पारिज्जइ, तो मा एवंविहं पइण्णं करेहि' । तीए लवियं 'कया चेव एसा, न एत्थत्थे अण्णं किं पि भणियव्वं' । नाऊण से निच्छयं ठियाणि तुण्हक्काणि ।

अण्णया य निवडंतए महासीए अप्पावरणा अणावरिएं य पएसे साहुणीउवस्सयस्संतो चेव रयणीए ठिया काउस्सगणेण । एत्थंतरम्मि य समागओ रइसेहरो नाम महानाहियवाइं पयंडवाणमंतरो । दिट्ठा य सा तेण । तीए य रूवाइसयपरवसीकयमाणसेण पच्चक्खीहोऊण भणिया सा, अवि य—

'पडिवज्जसु मं बाले !, तुह गुणगणरंजिओ जओ अहयं । रइसेहरनामाणं देवं लक्खेहि मं सुयणु ! ॥ ३९

देवो वि किंकरो हं अज्जप्पभिइं तुहं पिए ! होहं । तीं पडिवज्जसु मं जेण दुल्लहं पुण इमं देहं ॥ ४०

पंचणहं भूयाणं समुदाएणं इमं जओ जायं । न य अत्थि कोइ धम्मो, न य परलोगो न निव्वाणं' ॥ ४१

एवं जंपंतस्स वि तस्स न सा देइ उत्तरं जाव । ताव बलामोडीए आटत्तो भुंजिउं पावो ॥ ४२

तीए तवतेएणं जाव न सक्केइ उग्गहं मेत्तुं । ताव विलक्खीभूओ रुट्ठो एवं विचित्तेइ ॥ ४३

'एईए भत्तारं मारेमि पइव्वयाए द्दुट्ठाए । जेणेसा तव्विरहे मरइ महींसोयसंतत्ता' ॥ ४४

नाऊण विभंगेणं कुमरं जलहिस्स मज्झयारत्थं । वेगेण हरिसियमणो पत्तो सो तत्थ बहणम्मि ॥ ४५

विगरालरूवधारी जंपइ रे ! सरह देवियं इट्ठं । बोलेमि जओ तुव्वं पोयमिणं अज्ज जलहिम्मि' ॥ ४६

कुमरेणं सो भणिओ 'केणऽवराहेण ववससे एवं ?' । पडिभणइ सुरो 'दुव्विलसिएण तुह दुट्ठभज्जाए' ॥ ४७

'मह पुव्वचितियं निच्छएण संभवइ जेण तियसो वि । जंपइ एरिसवयणं' इय भाविय भणइ पुण कुमरो ॥ ४८

1 O D °णद्वहा । 2 A B °मासासियजणं कय° । 3 A B °संतारणं । 4 O D °ण य गुरुदेवपूयं, दाऊण य मं । 5 A B °य नियमणोर(रह)सयाइं । 6 O D ता । 7 A B न अत्थत्थे(त्थत्थे) । 8 C D °ए पए° । 9 O D °ए रूवा° । 10 O D तो । 11 O D °एणं जओ इमं जा° । 12 C D °हाडुक्खस° । 13 A B °यइं इ° ।

‘जइ सा असिद्धचित्ता ता तं चियं किं न तियस । सासेसि ?’ । सो भणइ ‘तवोतेएण तीएँ पभवामि नो अहयं’ ॥ ४९

तो^१ कुमारो वि ‘मिच्छदिट्ठी को वेस महापावो, नै य सक्किया णेण मह पिआ चारित्ताओ धम्माओ वा चाल्लिउं ति रोसेण इह समागओ, ता कयाइ एवं पि ववसइ’ त्ति भाविऊण जाव सुमरेइ पंचनमोक्कारं ताव उच्छल्लिऊणं जाणवत्तं गओ सो निययट्ठाणं । उत्तिण्णा सव्वे वि वणियउत्ता फलगाणि गहिऊण अण्णण्णदीवेसु ।

देवदिण्णेण वि समासाइयं फलयखंडं । पंचनमोक्कारपरावत्तणपरायणो य पत्तो तीरप्पएसं, कम्मधम्मसंजोगेण य दिट्ठो सुट्ठिएण लवणाहिइणा, ‘साहम्मिओ’त्ति काऊण तुट्ठेण भणिओ ‘भइ ! रयणायरो हं, तुट्ठो य तुह इमाए पंचनमोक्कारभत्तीए, ता गच्छाहि इओ जोयणसयपंचगसंठियरयणपुरपच्चासण्णवणसंडमज्झट्टियमममित्तमणोरहजक्खसयासं, सो य मह वयणेणं जं किंचि तुमं पत्थिहिसि तं सव्वं संपाडिस्सइ’ त्ति । तेण भणियं ‘भयवं ! कहमहं तेत्तियं देसंतरं गंतुं चएमि ?’ । तओ समप्पियं सुट्ठिएण से एगममयरसं दाडिमफलं, भणिओ य ‘एयस्स वीयाणि भक्खंतो वच्चेज्जसु, तओ महप्पभावेण छुहा-तण्हा-परिस्समाइवज्जिओ ल्हं तत्थ पविस्ससि’ ।

एसो वि ‘आएसो’त्ति भणित्ता पयट्ठो गंतुं । पत्तो य थोवदिवसेहिं चेव तं वणं । दिट्ठं च नाणामणि-विणिम्मियं उज्जंतकालागरु-कप्पूराइनिम्मियधूवगंधुद्धयाभिरामं साहयजणविहियपूओवयारं रयणमयमणोहरपडि माहिट्टियं मणोरहजक्खभवणं । तओ जाव तत्थ पविट्ठो ताव पच्चक्खीहोऊण संभासिओ मणोरहजक्खेण ‘भइ ! किं रयणायरेण पेसिओ तुमं ?’ । ‘एवं’ ति तेण जंपिए भणियं जक्खेण ‘जइ एवं तो गच्छ ‘एयम्मि अदूरदेसट्टिए रयणपुरे । एत्थ य सक्को नाम नरवई । सो य जं किंचि जत्तियं वा तुमं चित्तिहिसि तं सव्वं चउग्गुणं दाहिइ’ ।

तओ गओ एसो नयरे जाव पिच्छइ तं सव्वं पि असि-मसि-किसि-वाणिज्जाइविरहियं पि पंचप्पयारभो-गासेवणपसत्तं विविहकीलापरायणं । तत्थ य पेच्छंतो नाणाविहकोउगाइं पत्तो रायमंदिं । दिट्ठो य इंदो व्व ‘विचित्तविणोएहिं ललमाणो जो जं चितइ तं तरस्स चउग्गुणं पयच्छंतो नरवई । तं च दट्ठूण पुच्छिओ एगो पुरिसो, अवि य—

‘वाणिज्जाइअथोवज्जणरहिओ वि जं इमो ललइ । पुरलोगो लीलाए तं कत्तो पावए अत्थं ?’ ॥ ५०

तेण भणियं—

‘पायालाओ किं निगओ सि ?, पडिओ सि किं व गयणाओ ? ।

किं वा वि जलहिपाराओ आगओ ? पुच्छसे जमिणं’ ॥ ५१

कुमारेण जंपियं—

‘मा रूससु, सव्वं चियं जलनिहिपाराओ आगओ अहयं । पोयविवत्तीए इहं, ता कहसु जहट्टियं सव्वं’ ॥ ५२

पुरिसेण लवियं—

‘जइ एवं तो निट्ठणसु, एसो अम्हाण संतिओ राया । पच्चासण्णवणत्थं पइदियहं भइ ! सत्तेणं ॥ ५३

साहेइ महपभावं नामेण मणोरहं महाजक्खं । तुट्ठो य देइ रण्णो महामहंतं वरं एसो ॥ ५४

तरस्स पभावेण निवो जत्तियमेत्तं जणो विचितेइ । तत्तियमेत्तं अत्थं सव्वं पि चउग्गुणं देइ’ ॥ ५५

1 O D °य तियस ! किं न सा° । 2 O D तओते° । 3 O D तओ कु° । 4 O D ण सक्कि° । 5 O D तो । 6 O D °ओ ति° । 7 O D °त्तपरायणो पत्तो । 8 A B °व पवि° । 9 O D विविहविणो° । 10 A °च्छए ज° A, B पुस्तके पाठपतनम् । 11 O D भणियं ।

तं सोऽज्ज चित्तिं कुमारेण “जइ एवं तो किमेइणा पणइएण ?, तं चेव जक्खं साहेमि, परं पेच्छामि ताव—कहं राया साहेइ ?” । तओ गओ जक्खालए, रुक्खंतरिओ य ठिओ पच्छण्णो जाव अइकंते रयणीपढमजामे समागओ करवालवीओ राया, पूइज्जण विण्णत्तो अणेण जक्खो, अवि य—

‘भो भो जक्ख महायस ! अचित्तमाहप्पसत्तिसंजुत्त । कयसत्तुत्तमभत्तयसंमत्तसत्तोहंपरिताए(?)ण ॥ ५६

पच्चक्खो होज्ज ममं’ झड त्ति जालावलीकरालम्मि । पक्खिवइ अगिक्कुंडे अप्पाणं सक्कनरनाहो ॥ ५७

तओ जक्खेण उक्खित्तो सत्तीए, सित्तो य कुंडियानीरेण जाओ पुण्णवो, भणिओ य ‘भो महासत्त । वरं वरेहि’ । तेण भणियं ‘जइ एवं तो तुहपभावेण जो जं चित्तइ तस्स तं चउग्गुणं देज्जामि’ । ‘एवं होउ’त्ति जक्खेण पडिभणिए पणमिज्जण गओ राया नियट्ठाणं ।

वीयदिणे तेणेव कमेण विण्णविज्जण जक्खं दिण्णा जलणकुंडे झंपा देवदिण्णेण । तहेव जाओ वरओ जक्खो । देवदिण्णेण वि ‘तुह चेव पासे चिट्ठउ’त्ति भणिज्जण दिण्णा वीया झंपा । पुणो वि दिण्णो जक्खेण वीओ वरो । एवं तइयवाराए वि दिण्णो । पुणो वि चउत्थवाराए जाव देइ झंपं ताव गहिओ वाहाए जक्खेण, भणिओ य ‘भइ ! एसा सिरत्तयाऽऽल्लिगिया पहाणसत्ती दिण्णा मम इंदेण, एइए पभावेण देमि तिण्णि वरे, न उण अहिए, ता मग्गसु जं वी रोयइ’ । देवदिण्णेण भणियं ‘जइ एवं तो एक्कवरेण जा रण्णो सिद्धी तं एक्कसिं साहिओ जावजीवं पि मम पयच्छ, वीएण मए १६ जीवंतए न अण्णस्स दायव्वा, तइयं पुणो वि पणइस्सं’ । ‘एवं’त्ति जक्खेण पडिवण्णे ठिओ पच्छण्णो ।

इत्थंतरम्मि समागओ राया । निवारिओ जक्खेण । राइणा भणियं ‘किं कारणं निवारेसि ?’ । जक्खेण भणियं ‘दिण्णा तिण्णि वि वरा एगस्स महासत्तस्स’ । तओ [गओ] विमणदुम्मणो राया नियगेहे, निवण्णो य सयणीए । तय य तत्तवाल्लयाखित्तमीणस्स व दंडाहयभुयंगस्स व वागुरापडियहरिणस्स व तल्लुव्वेह्णि कुंणमाणस्स वोलीणा रयणी राइणो । पभाए य गओ रायदंसणत्थं कुमारो । दिट्ठं च सोगाभिभूयं सव्वं पि रायमंदिरं । पुच्छिओ य कोइ जहा ‘किमज्ज सोगाभिभूयं सव्वं पि रायमंदिरं दीसइ ?’ । तेण सिट्ठं ‘भइ ! जओ अज्ज अह्म सामी केणावि कारणेण जलणं पविसिस्सइ, तेण सोगाभिभूयं सव्वं पि रायमंदिरं’ । कुमारेण जंपियं ‘जइ एवं तो^{१८} धीरा भवह, जेण सव्वं पि सुत्थं करेमि’ । त्ति समासासिज्जण गओ रायसमीवे । भणियं च ‘देव ! किमेयमियरजणचिट्ठियं तुम्मेहिं समाढत्तं ?’ । राइणा भणियं ‘भइ ! किमेयाए तुज्ज चित्ताए ?’ । तेण जंपियं ‘देव ! कारणवसेण पुच्छामि, ता महोवरोहेण साहेउ देवो’ । अइनिव्वंधं नाज्जण कहियं नरिदेण “भइ ! दाणवसणं महंतमत्थि, तं च जक्खप्पसाएण पूरियमित्थियं कालं, अज्ज पुण तप्पसायविरहियस्स न संपज्जइ, किंच ‘तव्विरहियस्स किं जीविणं ?’ ति चित्ताए एयमाढत्तं” । तेण भणियं ‘जइ एवं तो अज्ज प्पभिइं मह सिद्धीए आजम्मं पि चिरंतणट्ठिइए देसु दाणं, मा य जक्खं साहिज्जसु’ । तओ अणिच्छमाणेण वि महया निव्वंधेण पडिवण्णं नरिदेण । इयरो वि पुणो वि गओ वणसंडे । तहिं च जाव एगम्मि सरोवरे मज्जिज्जण उत्तरइ ताव भणिओ एक्काए मज्झिमवयाए नारीए ‘महाभाग ! कुंओ किं निमित्तं वा इहाऽऽगओ सि ?’ । तेण भणियं ‘जलहिपाराओ समागओ सुट्ठिएण लवणाहिवइणा तुट्ठेण पेसिओ मणोरहजक्खसगासं’ ।

1 O D तं च सो । 2 O D ता कहं । 3 A B °रियउवट्ठिओ । 4 A B °इओ विण्ण° । 5 A B समत्तसत्तेसु परि° । 6 O D °हसुपरित्त । 7 O D ममं, ति झत्ति । 8 O D °प्पसाएण । 9 A B °ए दि° । 10 A B °भणियं भइ । 11 A B वो । 12 A B °ण य भ° । 13 A B जा च रण्णो । 14 O D जीवंत° । 15 O D प्रत्योः पाठपतन्म् । 16 O D कुणंतस्स । 17 A B °व्वं पदीसइ । 18 O D ता । 19 O D संलत्तं । 20 O D कओ ।

तओ तीए हरिसियमणाए जंपियं 'जइ एवं तो उवविसाहि एत्य तरुवरच्छायाए जेण साहेमि किंपि रहस्सं' । तव्वयणमणुयत्तमाणो य उवविट्ठो एसो । सा वि उवविसिऊण साहिउमाढत्ता जहा—

“अत्थि गयणाभोगलगसिहरसयसंकुलो समत्थविज्जाहरावासो रयणविणिग्मियजिणभवणविभूसिओ वेयट्ठो नाम गिरिवरो । तत्थ गयणवल्लहं नाम नयरं । तं च परिपालए समत्थविज्जाहरनरिंदचूडामणी चंदसेहरो नाम राया । तस्स य सयलंतेउरप्पहाणाओ सिरिकंता-कणगमाला-विज्जुमाला-मेहमाला- तारा- नामाओ पंच महादेवीओ । ताणं च जहासंखं कणगप्पहा-तारप्पहा-चंदप्पहा-सूरप्पहा-तेलुकदेवी- नामाओ सयलकलाकुसलाओ रूवाइविणिज्जियामरसुंदरीओ पंच दुहियाओ । ताणं च कएण पुच्छिओ जणएण नेमित्तिओ चंदसेहरेण 'को एयाणं भत्ता भविस्सइ ?' । नेमित्तिएण भणियं 'जो तुह कणिट्ठभाया सूरसे- हरो नाम आसि सो मरिऊण मणोरहजक्खो समुप्पण्णो, तए सह अज्ज वि भाइसिणेहेण वट्ठइ, तस्स पासट्ठि- याणं एयाणं समीहियवरसंपत्ती भविस्सइ' । तओ जणएण समप्पियाओ ताओ मणोरहजक्खस्स ताणत्थं । एएण कयाओ इयरपुरिसदुइंसणाओ एकगुण-दुगुण-तिगुणाइयसरीलेसाओ देवकुलासण्णपायालगिहे पच्छण्णीकयाओ चिट्ठंति, ता जइ कहिंचि तुह एस जम्मगियं वियरइ तो तुमं ताओ मग्गेषु, अहं च ताणं चेव अंबघाई वेगवई नाम तुह रूवाइगुणगणावज्जिया एवमुवइसामि” ।

कुमारो वि 'जमंत्रा आणवेइ तं कीरइ' त्ति जंपिऊण गओ जक्खसगासे । विण्णत्तो य 'भयवं ! देहि' मे तइयवरेण जाओ तुह पासे चिट्ठंति पायालगिहगयाओ कण्णयाओ । 'नूणं ताहिं चेव जायाणुरागाहिं अप्पा एयस्स दंसिओ भविस्सइ, कहडण्णहा एस वियाणंइ ?' त्ति चित्तिऊण जंपियं जक्खेण 'वच्छ ! अत्थि कण्णयाओ परं अच्चंतदुरालोयतेयाओ' । कुमारेण भणियं 'हांतु, तहा वि पयच्छ' । तओ दंसियाओ तइलोकदेविज्जियाओ चत्तारि कण्णयाओ । ताणं च कुमारसमीवागयाणं पणट्ठाओ जक्खकयलेसाओ । कुमारेण भणियं 'पंचमं किं न देसि ?' । जक्खेणं जंपियं 'जओ सा एयाणं चउण्हं पि सयासाओ तिगुणतेया अइदुरालोया' । कुमारेणं लवियं 'तहा वि दंसेहि ताव' । तओ पयडीकया सूरमुत्ति व्व दुइंसणा । सा वि कुमारसमीवागया जाया साभाविया । सव्वाओ वि तं दट्ठण जायाओ गाढाणुरायाओ । विम्हिएणं य जक्खेण 'एयसंतियाओ चेव एयाओ' त्ति चित्तिऊण भणियाओ 'वच्छे ! किं तुम्हाण रोचए एस भत्ता ?' । ताहिं भणियं 'ताय ! महा- पसाओ' । मणोरहेण जंपियं 'अत्थि एयस्स अच्चंतगुणालया जेट्टभारिया, तव्विणयपराण चेव एस भत्ता भवइ' । ताहिं भणियं 'को जेट्टभगिणीए विणयम्मि विरोहो ?' । तओ दिण्णाओ जक्खेण । हक्कारिऊण य चंदसेहररायं कओ महाविभूइए विवाहो । दिण्णं च जक्खेण तासिं महादानं¹⁰ । तओ तेलोकदेवीए भणियं 'ताय ! बाइयाए किं दाहिसि ?' । तओ जक्खेण समप्पियं मुद्दारयणं । तीए भणियं 'किमित्तिएण ?' । तेण भणियं 'पुत्ते ! इत्थ चिंतामणिरयणं चिट्ठइ' । तओ हरिसियाए गहियं तीए । सम्माणिऊण जक्खं गओ चंदसेहरो । ताहिं वि विज्जापभावेण विउरुव्वियं वासभवणं । तत्थ य ताहिं समं वियट्ठुविणोएण विलसिऊण पसुत्तो कुमारो ।

एत्थंतरम्मि भवियव्वयानिओणेण 'किमह्हा बाइया कुणइ ?' त्ति अवलोयणीविज्जाए अवलोइयं तेलोकदेवीए जाव 'पडिपुण्णो अवही, नाऽऽगओ मे भत्त त्ति पभाए अणसणं गिण्हस्सामि' त्ति कयनिच्छया मलमल्लिणपंचचीवरावरियसरीरा काउरसगसंठिया दिट्ठा वालपंडिया । तओ 'पहाए एसा महाणुभावा अगच्छंते अज्जउत्ते नियमा अणसणं गिण्हइ' त्ति भाविऊण गया जक्खसमीवं । साहिओ परमत्थो । तेण वि 'एवमेयं' ति नाऊण भणिया 'वच्छे ! लहुं चेव वच्चह जओ पहायप्पाया रयणी । दिण्णो य सहाओ

1 O D गमइ । 2 O D देह । 3 A B °णय त्ति जंपियं । 4 O D तेलोक । 5-6 O D °ण भणियं । 7 A B °रमोत्ति । 8 O D °ण जक्खे । 9 O D रोयए । 10 A B °णं । तेलो ।

नियक्किं करो धरणीधरो नाम जक्खो । तेण वि विउव्वियं महाविमाणं, पूरियं रयण-मणि-मोत्तिय-विहुम-कणगाइ-याणं । आरोविओ सुहप्पसुत्तो चेव कुमारो । समारूढाओ सपरियणाओ ताओ । उक्खित्तं अंगुलियाए धरिऊण धरणीधरेण विमाणं । तओ वेगेण जाव वच्चइ ताव किंकिणीजाळरवेण विउद्धो कुमारो 'किमेयं ?' ति पुच्छिया तेलुकदेवी । तीए वि सव्वं साहियं ।

तओ पेच्छंतो गामाऽऽगर-नगराइमंडियं मेइणीतलं पत्तो ज्जत्ति नियनयरे । दिट्ठा य साहुणीवसहीए काउस्सगड्डिया बालपंडिया । तं च दट्टण पक्खित्तं तद्दुवरि तेलोकदेवीए देवदूसं । तओ संभंताए 'नमो अरहंताणं' ति काउस्सगं पारिऊण निरूवियं उवरिहुत्तं । दट्टण य विमाणं ससव्वसा पविट्ठा अब्भंतरे । 'किमेयं ?' ति पुच्छियाओ अज्जाओ । ताहिं कहियं 'तुह तवप्पभावेण देवागमो भविस्सइ त्ति संभाविज्जइ' । जाव एवं जंपंति ताव तत्थेव अवयरियं विमाणं । उग्गओ^१ य अंसुमाली । इयराणि वि उत्तरिऊण विमाणाओ निसीहियं काऊण पविट्ठाणि अब्भंतरे । पणमियाओ साहुणीओ । इयरा वि दट्टण नियदइयं संभंता अब्भुट्ठियाँ । पड्डियाओ ताओ तीए चल्लेसु । तमायण्णिऊण समागओ रायाइनयरल्लोगो जणयाइसयणवग्गो य । तओ विसज्जिऊण धरणीधरं सव्वदव्वं गहाय महाविभूर्इए गओ निर्यगेहं । पारद्धं वद्धावणयं ।

एयंतरे पुच्छिओ कुमारो वणिगउत्तवत्तं तप्परियणेण । तओ जावऽज्जं कुमारो वि पडिवियणं न देइ ताव विज्जापहावेण विण्णायपरमत्थाए 'मा रसे विरसो होउ' त्ति भाविंतीए दिण्णमुत्तरं तलोकदेवीए, जहा 'अज्जउत्तो विमाणेण ल्हं चेवाऽऽगओ, ते वि भूपयारेण पड्डिया कालेणाऽऽगमिस्संति' । 'अहो ! वयणकोसल्लं मम पियाए' त्ति रंजिओ कुमारो ।

पइदिणं च जाव पुँच्छंति लोगा ताव बालपंडियानिमित्तदिण्णचित्तामणिरयणप्पभावेण कुमारेण सुंमरिओ जक्खो । तक्खणं चेव समागओ एसो । भणियं च तेण 'किं निमित्तमहं सुमरिओ ?' । कुमारेण भणियं 'जेण तुह धूयाकयमुत्तरं नित्थरिउं न पारेज्जइ' । जक्खेणुत्तं 'जइ एयं तो अहं ते सव्वे संपाडिऊण सिग्घमागमिस्सामि' । कुमारेण भणियं 'पसाओ' । अणुट्ठियं च^{१०} सव्वं जहाऽभिहियं जक्खेण । एवं^{११} च कुमारस्स इहलोए चेव दाणफलोवणीयचित्तामणिरयणप्पहावेणं संपज्जंतसयलसमीहियस्स जिणसाहुपूयापरायणस्स दीर्णाईणं दाणं वियरंतस्स सव्वहा पुव्वचित्तियनियमणोरहे पूरंतस्स पंचप्पयारं विसयसुहमणुहवंतस्स बोलीणो^{१२} पभूयकालो । जाया जोग्गपुत्ता ।

अण्णयाँ तत्थ समागया विहरमाणा सीलसागराभिहाणा सूरिणो । निग्गओ तेसिं वंदणवड्डियाए सभारिओ देवदिण्णो । वंदियाँ भावसारं संपरिवारा सूरिणो । लद्धासीसो य निसण्णो सुद्धभूमीए । समाढत्ता य धम्मदेसणा सूरीहिं; अपि च-लब्धायां सामग्ग्यां धर्म एव यत्तो विधेयः, उक्तं च-

भो भव्या ! भवभीमसागरगतैर्मानुष्य-देशादिका, सामग्री न सुखेन लभ्यत इति प्रायः प्रतीतं सताम् । तद्युष्माभिरिमां पुरातनशुभैरासाद्य सद्योऽनघां, सर्वज्ञप्रतिपादिते प्रतिदिनं धर्मे निवेश्य मनः ॥ ५८
स च द्वेषा समाख्यातः साधु-श्रावकमेदतः । यत्तस्त्रैव कर्तव्यो, यत उक्तं मनीषिभिः ॥ ५९
तावद्दुःखान्यनन्तानि, तावद्वागादिसन्ततिः । प्रभवः कर्मणस्तावत्, तावज्जन्मपरम्परा ॥ ६०
विपदस्तावदेवैतास्तावत् सर्वा विडम्बनाः । तावदीनानि जल्पन्ति नरा एव पुरो नृणाम् ॥ ६१

1 A B तओ चेव भवसेण जाव । 2 C D °ओ अं° । 3 C D °या । निवड्डियाओ य ताओ । 4 C D °वयरोहं । पारद्धं चेव वद्धा° । 5 C D °त्तुत्तं परि° । 6 C D °ज कुं° । 7 C D °जाए परिहाविऊण विण्णा° । 8 C D पुच्छति लोको ताव । 9 C D समरि° । 10 A B च जहा° । 11 C D °वं कुमा° । 12 C D °णाइदाणं । 13 C D °णो य पभू° । 14 C D °या य तत्थ । 15 C D °या य भाव° । 16 A B °परियणा सू° ।

तावदौर्गल्यसद्भावस्तावद्रोगसमुद्भवः । तावदेव बहुकेशो घोरः संसारसागरः ॥६२

यावन्न लभ्यते जीवैः सद्भर्मोऽयं जिनोदितः । यदा तु सत्त्वैर्लभ्येत कथञ्चिद्वैद्ययोगतः ॥ ६३

तदा निर्धूय पापानि यान्ति ते परमां गतिम् । अनन्तानन्दसम्पूर्णा निःशेषकेशवर्जिताम् ॥६४

तथो संजायचारित्तपरिणामेण विष्णोत्तो गुरु देवदिण्णेण 'जात्र कुडुंनसुत्थं करेमि ताव पव्वज्जा-
गहणेणं संपाडिस्सामि तुम्हाऽऽएसं' । गुरुहिं भणियं 'मा पडिब्रंघं करिज्जसि' । 'इच्छं' ति भणिऊण गओ निय-
गेहे । ठावियो जेट्टपुत्तो धणवई नाम कुडुंवे । तथो कीरमाणीसु जिणाययणेसु अट्टाहियामहिमासु, पडिल्लहिज्ज-
माणेसु साहु-साहुणीसमुदएसु, विहिज्जमाणेसु साहम्मियजणपडिवत्तीसु, दिज्जमाणेसु दीणा-ऽणाहाईण दाणेसु,
किं बहुणा ?, सव्वसामंगीसमुदएसु दिक्खिओ सभारिओ गुरुणा देवदिण्णेणो । दिण्णा य अणुसट्ठी, अपि च-

इहाऽपि भो ! भवन्त्येव प्रशामामृतपायिनः । प्रत्रज्याग्राहिणो जीवा निर्वाधसुखपूरिताः ॥ ६५

सा च भागवती दीक्षा युष्माभिरधुना स्फुटम् । सम्प्राप्ता तेन सम्प्राप्तं यत् प्राप्तव्यं भवोदधौ ॥ ६६

केवलं^१ सततं यत्नः प्रमादपरिवर्जितैः । यावज्जीवं विधातव्यो [? ऽत्र] यस्मादिदमुच्यते ॥ ६७

नाऽधन्याः पारमेतस्या गच्छन्ति पुरुषाधमाः । ये तु पारं ब्रजन्त्यस्यास्त एव पुरुषोत्तमाः ॥ ६८

तथो 'इच्छामो अणुसट्ठी' ति भणिए समप्पियाओ साहुणीओ सीलमइनामाए पवत्तिणीए । महिया
दुविहँ वि सिक्खा । पालियमहाऽऽउयं जाव निक्कलंकां सामण्णं । अंते य कयसंलेहणाकम्माणि अणसणविहिणा
भरिऊण उप्पण्णाणि दुवालसमकप्पे देवत्ताए । तत्तो चुयाणि महाविदेहे सिद्धिं पाविस्संति । ततश्च—

जं आवइपत्तस्स वि जलहिवई सुट्ठीओ सुरो तुट्ठो । विहियं गुरुसण्णिज्जं तं फलमित्थेव दाणस्स ॥६९

जं ताओ विणिज्जियतियसविलयलावणरुवसोहाओ । पत्ताओ कामिणीओ तं फलमित्थेव दाणस्स ॥७०

जं पंचवण्णसुकुर्माळसहणमणहारिदेवदूसाइं । जायाइं अणेगाइं तं फलमित्थेव दाणस्स ॥ ७१

जं चिंतामणि-वेडुज्ज-वज्ज-कक्केयणाइं रयणाइं । लद्धाइं सुतेयाइं तं फलमित्थेव दाणस्स ॥ ७२

जं मणि-मोत्तिय-विट्ठुम-सुवण्णमाईण विविहदव्वाणं । लद्धाओ रासीओ तं फलमित्थेव दाणस्स ॥ ७३

जं सइ-गंध-रस-रुव-फरिसविसया अणोवमा पत्ता । कित्ती य अणणसमा तं फलमित्थेव दाणस्स ॥७४

इय एवमाइ विविहं इहलोए च्चिय फलं मुणेऊण । दाणस्स अणणसमं अँहो ! तयं देहं सत्तीए ॥७५

देवदि ख्यानकं स त्तम् । २६.

*

साम्प्रतममभिनवश्रेष्ठिकथानकमाख्यायते—

[२७. अभिनवश्रेष्ठिकथानकम्]

इह चेव जंबुदीवे दाहिणभरहऽद्धखंडमज्जमिन् । अत्थि पुरी पोरणा वेसाली नाम सुपसिद्धा ॥ १

तं परिवालइ दरियाँरिरायवणसीहदलणगुरुसरहो । अट्टारस गणरँईण सामिओ चेडओ राया ॥ २

एत्तो य जुण्णसेट्ठी अहिणवसेट्ठी य तत्थ निवसंति । दारिइ-ईसरत्ताण मंदिरं वाणिया दोण्णि ॥ ३

अह अण्णया कयाई संपत्तो तिहुयणेसरो वीरो । छउमत्थकालियाए अहाऽऽणुपुव्वीइ विहरंतो ॥ ४

पँत्ते वरिसारत्ते एगत्य उव्वस्सयम्मि छण्णम्मि । चाउम्मासियखमणेण संठिओ काउसग्गेण ॥ ५

दिट्ठो य तेण जुण्णेण सेट्ठिणा भत्तिनिव्वरमणेणं । रोमंचकंचुइज्जंतमुत्तिणा ज्जत्ति पणिवइओ ॥ ६

1 A B सुद्धता । 2 C D वसत्थं । 3 C D °लं यत्नः सततं, प्र° । 4 C D °हा सिक्खा । 5 C D °मारसहिण° । 6 C D षहोतयं; A प्रतौ पाठयतनम् । 7 A B देत संत्तीए । 8 A B °यारिसत्तुवण° । 9 °रायाण । 10 C D पत्ते वासारत्ते ।

‘अज्जं चैव कयत्थो जाओ हं, अज्ज जीवियं सहलं । जं पावपंकसलिलं चरणजुयं भयवओ पणयं’ ॥
 एवं च भयवओ पायपंकयं नमेइ अणुदिणं एसो । सिरंकयकयं(रं)जलिउडो खणमेकं पज्जुवासेइ ॥ ८
 चित्तइ य ‘नूणमेसो भयवं चउमासियम्मि खमणम्मि । चिट्ठइ निच्चलदेहो पइदियहं दीसए जेण ॥ ९
 जइ कहवि मज्झ गेहे भयवं पारेइ पारणदिणम्मि । संपत्ते तो^१ अहयं मन्नेमि कयत्थमप्पाणं’ ॥ १०
 इय एवमाइचिंतापरस्स कमसो य तस्स बोलीणा । चउरो मासा तत्तो पत्ते पारणगदिवंसम्मि ॥ ११
 वंदित्तु ओणयसिरो विण्णवइ ‘तिलोयवंधव ! मुणिद ! । महगेहपारणेणं अज्ज पसायं कुणह भयवं !’ ॥ १२
 इय वोत्तूणं गेहे गंतुं सामग्गियं विहेऊण । चिट्ठइ एगगमणो दुवारदेसं^४ निरूवंतो ॥ १३
 ‘एसाऽऽगच्छइ एसाऽऽगच्छइ भयवं’ मणेण चित्तंतो । ‘पारावियभयवंतो होमि कयत्थो न संवेहो ॥ १४
 दुहसयतरंगमालाउलाओ वहुवसणजलयरगणाओ । भवसायराओ तिण्णो मि होमि जइ एइ जिणनाहो’ ॥ १५
 इय सुह-सुहयरवद्धंतगरुयपरिणामकंटओ जाव । चिट्ठइ ताव जिणो वि हु पविसइ नवसेट्ठिगेहम्मि ॥ १६
 ‘इहलोये चिय फलयं जायइ दिण्णं समत्थसत्ताणं । दाण’मिय भावणाए सेट्ठी पारावए भयवं ॥ १७
 अह तक्खणेण तम्मंदिरम्मि पाउवभवंति दिव्वाइं^५ पंच अणणसमाइं सुपत्तदाणप्पभावेण ॥ १८
 इयरो वि र्यं सुरदुंदुभिसदं^७ सोऊण जाव सवियक्को । जाओ ता केणावि हु सिट्ठं जह ‘पारिओ भयवं’ ॥ १९
 ता वड्ढियपरिणामो जाओ, भयवं पि विहरिओऽन्नत्थ । एत्तो य पासजिणतित्थकेवली आगओ तत्थ ॥ २०
 नयरीओ तओ लोगो वंदणवडियाएँ निर्गओ ज्जत्ति । भयवं पि कहइ धम्मं भवण्णवुत्तारणतरंडं ॥ २१
 अवि य—

भो भो भव्वा ! सरणं धम्मो चिय होइ एत्थ संसारे । जिणपण्णत्तो, सेसं सवं पि हुँ आलजालसमं ॥ २२
 सव्वाओ रिद्धीओ समत्थसंसारियाइँ सोक्खाइं । सुकएणं धम्मेणं हवंति सग्गा-ऽपवग्गा वि ॥ २३
 दाणाइचउपयारो पण्णत्तो सो य तित्थनाहेहिं । तीं कुणह तयं जेणं पावह अचिरेण सिवसोक्खं ॥ २४
 एत्थंतरम्मि नवसेट्ठिपुण्णपवभारविम्हिओ लोगो । पत्थावं लहिऊणं पुच्छइ परमेण विणएणं ॥ २५
 ‘भयवं ! एत्थपुरीए संपइ को गरुयपुण्णसंजुत्तो ?’ । भयवं पि जुण्णसेट्ठिं वहुपुण्णं अक्खए तत्थ ॥ २६
 लोगो वि आह ‘भयवं ! न तेण पाराविओ जिणो किंतु । वीएण, तग्गिहम्मि य पाउवभूयाइँ दिव्वाइं’ ॥ २७
 भयवं पि भणइ ‘जइ सो न सुणंतो पारणं जिणवरस्स । खणमेकं तो नियमा पावंतो केवलं नाणं ॥ २८
 इयरस्स पुणो दिव्वाइँ चैव इहलोइयं फलं जायं । न उणो पारत्तहियं विसिट्ठभावाइरहियस्स’ ॥ २९
 सोऊण इमं वहुमाणमुव्वहंती उ जुन्नसिट्ठिम्मि । नियनियगेहेसु गया नमिऊणं केवलं परिंसा ॥ ३०

अभिनवश्रेष्ठिकथानकं समाप्तम् । २७.

ॐ

एवमन्येऽपि दृष्टान्ताः कथनीया इति प्रथमश्लोकभावार्थः ॥ ८५ ॥

साम्प्रतं द्वितीयश्लोकभावार्थमाह । तत्र धनसार्थवाहकथानकमाख्यायते—

[२८. धनसार्थवाहकथानकम्]

जंबुद्वीवम्मि दीवम्मि विदेहे पुव्वपुव्वए । अत्थि देवपुरायारं नयरं खिइपइट्ठियं ॥ १

धणओ व्व धणो नाम सत्यवाहो गुणऽणिणओ । अत्थि विक्खायकित्तीओ वाहत्तरिकलाऽऽलओ ॥ २

1 A B सिरकयंजलिपुडे खं । 2 A B तो दियहं मं । 3 C D °दियहम्मि । 4 C D °संति रूवं ।
 5 A B सुमयरतरवडं । 6 C D हु । 7 C D °इं सुणिऊण । 8 C D आगओ । 9 C D हु इ(इं)दयालसमं ।
 10 C D तो ।

अण्णया सो कुडुंवस्स जागरियं जाव जग्गइ । रत्तीए पच्छिमे जामे ताव चित्तम्मि से ठियं ॥ ३
 'निगंतुं जो न पेच्छेइ महीवीढमिमं नरो । अच्छेरगसयाइच्चं सो नरो कूयददुरो ॥ ४
 न विलासा, न पंडिच्चं, न य वायावियड्डुया । न देसभासाविण्णाणं, न अण्णं किं पि सोहणं ॥ ५
 जाव धुत्तसमाइत्ता नाणावुत्तंतसंकुला । बहुहा नो परिपूता पुरिसेण वसुंधरा ॥ ६
 ता गच्छामि महीवीढदंसणट्ठा तहेव य । सत्राहोवत्तवित्तेण कित्तिं वत्तेमि सत्तमं' ॥ ७
 सामग्गियं विहेऊण, घोसावित्ता सुघोसणं । जहा 'वच्चइ सत्थाहो वसंतपुरमुत्तमं ॥ ८
 संपयं जो समं तेण वच्चइ समणाइओ । तस्स सव्वेसु कज्जेसु धणो कुणइ निव्वुइं' ॥ ९
 एवमुग्घोसणं सोउं पयट्ठा बहुपाणिणो । सूरी वि गंतुमिच्छंति धम्मघोसा सगच्छया ॥ १०
 साहुसंवाडगो एगो सत्थवाहस्स अंतिए । सख्वजाणणट्ठाए धम्मघोसेहिं पेसिओ ॥ ११
 सत्थवाहो यं तं दट्ठं पुच्छेइ भत्तिनिव्वभरो । आगमणकारणं तेण सिद्धं सव्वं सवित्थरं ॥ १२
 सत्थवाहाऽऽह 'जइ एवं गंतुं सत्थनिव्वेसणे । संठाह मं पडिक्खंता' तओ एत्थंतरम्मि य ॥ १३
 अंवयापुण्णपिडएण को वि तत्थ समागओ । सत्थाहटोयणट्ठाए, जईणेसो वि दावए ॥ १४
 तओ साहुहिं सो वुत्तो 'कंदमूल-फलाइयं । जईणं कप्पए नेय महाभाग ! सचेयणं' ॥ १५
 धणेण ते वि तो पुट्ठा कप्पा-ऽकप्पं समासओ । संखेवेणावि साहित्ता सूरीपासम्मि ते गया ॥ १६
 साहिए सव्ववुत्तंते, पंचसयसमण्णिओ । मुणीणं तत्थ ठाणम्मि गओ सूरी गुंणायरो ॥ १७
 पसत्थे सत्थवाहो वि दिणे तत्थ समागओ । समत्थपुरलोगेण सव्वओ परिवारिओ ॥ १८
 संवूढे सव्वसत्थम्मि पत्थिओ अगगओ तओ । चलिए यऽसेसल्लोयम्मि वच्चए स सुहेण तो ॥ १९
 कुव्वंतो सव्वमक्खणं सत्थस्स कमसो तओ । पत्तो भीमाडविं एकं छिण्णावायं महालियं ॥ २०

जा य भारहकह व्व अज्जुण-भीम-नउलालंकिया, सुजणजणमुत्ति व्व सुचित्तया, कुनडपेच्छ व्व सकुरंगया, जिण्णिदभवणभूमि व्व संचरंतवहुसावया, सुसाहुतणु व्व ससंवरा, सिद्धि व्व सवरहिया, मयमत्त-विलासिणि व्व समयणा, हरमुत्ति व्व सगंगया, अलयाउरि व्व बहुविहवा, सुयणजणपवित्ति व्व बहुनया, कुंजणचिट्ठ व्व बहुआवयां, कुंचंधरुंदि व्व सदाडिया, जिण्णिदावलि व्व बहुसत्तय त्ति । तीए वि पत्तो बहु-मज्झदेसभागं । इत्थंतरम्मि य संगामारूढविज्जइनरिंदो व्व गुरुतरवारिधारानिवाओवसामियपरपक्खो वाहिणी-पूररेहिरो कयगज्जियरवो अब्भुण्णइपहाणो सचावो समागओ पाउसकालो । अवि य—

फुरमाणविज्जुलाऽऽडोवभीसणो चलिएइंदगोविल्लो । दुस्संचारचिल्लिच्चिल्लकइमभरभरियमग्गालो ॥ २१
 अइविरसदहुराऽऽरडियंसह[परि]पुण्णदसदिसिविहाओ । पसरंतगिरिनईनीरपूरपरिखलियपहगमणो ॥ २२
 इय एवंविहजलयाऽऽगमम्मि संभगमग्गइपसरो । उप्पंसुल्लयपएसे छाएऊणं ठिओ सत्थो ॥ २३
 वच्चतेहिं दिणेहिं समत्थसत्थम्मि निट्ठियं धण्णं । सच्चित्तकंद-फल-मूलभोर्येणा तो जणा जाया ॥ २४
 मुणिणो वि गिरिगुहावसहिसंठिया चित्तकयसमाहाणा । नाणाविहतवनिरया ज्ञाण-ऽज्झयणेण चिट्ठंति ॥ २५
 बहुवोलीणे वासे चित्तइ रयणीय पच्छिमे जामे । सत्थाहो 'मह सत्थे के सुहिया ? दुंक्खिया के वा ?' ॥ २६
 इय चित्तंतस्स तओ झड त्ति चित्ते चमक्किया मुणिणो । 'अहह अहो हा ! कट्ठं, होहिंति महामुणी दुहिया ॥ २७
 जग्गहा जिण्णिदमुणिणो कंदं मूलं फलं च सच्चित्तं । न छिंति वरयलेणं वि तग्गहा ते दुक्खिया एक्के ॥ २८
 धी^४ धी । मज्झ पमाओ, तत्तिमक्काउं जओ तवस्सीण । इह-परलोगात्राए खित्तो अप्पा अपुण्णेण ॥ २९

1 A B न किं अण्णं पि सो । 2 A B परित्तंता । 3 C D वि । 4 C D °चस्तपरसम° । 5 C D गणाय° ।
 6 C D °च्छण व्व । 7 A B °णमुत्ति व्व । 8 C D कुजाण° । 9 C D कुंचंधरुंदि । 10 A B °यसदसदि° ।
 11 C D °भोइणो तो । 12 C D दुत्थिया । 13 C D °लेहिं वि । 14 C D धिद्धी मज्झ ।

कल्लं पहायकाले समत्थत्तिं मुणीणं हं काहं' । इयं चिंततस्स झडत्तिं जामिणी तस्स बोलीणा ॥३०
तो जायम्मि पहाए पुच्छइ नियपरियणं जहा 'मुणिणो । निवसंति कथं ?' तेणावि अक्खियं इत्थं गिरिविवरे ॥३१
जम्हा दिणपंचग-सत्तागो पक्खाओ अहव मासाओ । दीसंति इओ इंता ते मुणिणो भत्त-पाणट्ठा ॥३२
तो परिवारनिदरिसियमग्गेणं जाव सो तहिं पत्तो । ता पिच्छइ ते मुणिणो विचित्ततवसोसियसरीरे ॥ ३३
दट्टूण तओ लज्जाडवणयसिरो सूरिपायपउमम्मि । पणओ गुरुणा वि तओ दिण्णो वरधम्मलाभो सो(से) ॥३४
भणियं च तेण 'भयवं ! खमह महं जं पमायदोसेणं । नेय कया भे' तत्ती एत्तियकालं विमूढेण' ॥ ३५
तो पत्थावं नाउं गुरूहिं से धम्मदेसणा विहिया । संवेयकरी परमा भवणवुत्तरणवरपोया ॥ ३६
तं सोऊणं जंपइ 'मुणिणो पेसेह मज्झं गेहम्मि । पडिलाहयामि जेणं अहापवत्तेहिं धत्थूहिं' ॥ ३७
ता तव्भावं नाउं गुरूहिं सह तेण पेसिया मुणिणो । गिहपत्तेणं य तेण वि निरुविया रसवई सव्वा ॥३८
जाव न किंचि वि सिज्झइ घएणं पडिलाहिया मुणी ताव । रोमंचकंचुइज्जंतमुत्तिणा हट्टुत्तेण ॥३९
कालाइविसुद्धेण य तेण य दाणेण भोक्खफलयस्स । सम्मत्तमहातरुणो वीयं संपावियं तेण ॥ ४०
तं च घयं परिमुत्तं सवाल-बुद्धाउलेण गच्छेण । सम्मं च परिणयं तं तत्ततवर्थविदुनाएण ॥ ४१
एवं कमेण वत्ते वरिसारत्तम्मि सत्थवाहो वि । सत्थेण समं पत्तो अभिरुइए ज्जत्तिं नयरम्मि ॥ ४२
तत्थ वि दट्टूण निवं कयसम्माणो य तेण नियमंडं । विणिवट्टइ मणचितियलाभाओ अहियलामेणं ॥ ४३
धेत्तूण य पडिमंडं पुणो वि रण्णा विसज्जिओ संतो । संपत्तो नियगेहे सत्थेण समं सुखेमेणं ॥ ४४
तत्थ य निययमणोरहसंपायणतप्परस्स लीलाए । वच्चइ सुहेण कालो अणुहवमाणस्स विसयसुहं ॥ ४५
एवं कमेण पत्ते पज्जंते' संचइत्तु सो देहं । तेणं दाणफलेणं मिहुणगपुरिसो समुप्पण्णो ॥ ४६
उत्तरकुरांइ मणहरूवो वत्तीसलक्खणसमेओ । समरूवजोव्वणाए पहाणनारीइ संजुत्तो ॥ ४७
कप्पतरूवभवहियइट्टुविसयसुहसंगमेक्कदुल्लिओ । पलिओवमतियमाउं भोत्तूणं सुरवरो जाओ ॥ ४८
सोहम्मो वरकप्पे, भासुरबुंदी पलंबवणमालो । तिपलियठिई [?य], तत्तो चइऊण महव्वलो जाओ ॥४९
इय उसभसामिचरियं वत्तवं ताव जाव भोक्खम्मि । सुर-नरवंदियचलणो संपत्तो खवियकम्मंसो ॥ ५०
इय घयदणेण धणो तेरसमभवम्मि जिणवरो जाओ । ता दाणम्मि पयत्तं कुणह सथा निययसत्तीए ॥ ५१
धणसत्थवाहचरियं संखेवेणं मए समक्खायं । सेसभवग्गहणंइ य सेयंसक्काणए वोच्छं ॥ ५२

[धनसार्थवाहकथानकं समाप्तम् । २८.]

*

साम्प्रतं ग्रामचिन्तकोदाहरणमाख्यायते—

[२९. ग्रामचिन्तकोदाहरणम्]

अत्थि इहेयं जुंबुद्दीवे दीवे महाविदेहे वासे गामस्सेगस्स चिंतओ निरुविओ केणइ राइणा । सो र्थे अनया कयाइ तन्वयणेण चैव गहियजलपत्थयणो गिहजोगकट्टाणयणनिमित्तं पंचसयाणि सगडाणि धेत्तूण पविट्टो महाडविं । इओ य कहिंचि सत्यपरिवट्टो तेण सगडमग्गेण तण्हा-लुहापरिकिलामियसरीरो परिवट्टमंतो पत्तो तमुदेसं एगो साहुगच्छो । दिट्टो य तेण गामचिंतगेण । तओ 'हा ! कहमित्थ एए समागय ?' त्ति चिंततो संभमेण

1 C D 'निदंसिय' । 2 A B भे भत्ती । 3 A B 'वुत्तरणपरवरा । 4 O D वत्थेहिं । 5 A B 'ण वि ते' । 6 C D 'यजलविं' । 'जल' इत्ति, 'विदु'शब्दस्योपरिगतं टिप्पनकं । O D पुस्तकप्रतिकृतिकृद्भयां भ्रान्त्या मूलपाठे प्रक्षिप्तं सुष्ठु सम्भाव्यते । 7 A B 'ते तं च' । 8 C D 'राधं मं' । 9 C D तो । 10 C D 'णाइ, से' । 11 B य कयाइ, A पुस्तके पाठपत्रनम् ।

गओ साहुसमीवे । वंदिया भावसारं । ताणं च मञ्जे सरयसमओ व्व महानरिंदं व्व वायभगनरो व्व बुद्धपुरिसो व्व सुवेजो व्व गयरओ, ससहरो व्व कुविओ व्व जिणसिद्धंतो व्व पीयमयो व्व समओ, सच्चविओ महासूरी । वंदिऊण पुच्छिओ 'भयवं ! किमे^१रिसे महारण्णे तुब्भे समागया ?' । सूरीहिं भणियं 'भद् ! पंयाओ परिब्भट्ठा' । तओ तेण नीया निययावासे । भत्तिब्भरनिब्भरंगेणं य पडिल्लामिया । चित्तिउं^२ च पवत्तो, अवि य—

'अडवीमञ्जम्मि इमे अचित्तचित्तामणी महासत्ता । पत्ता मए सुपत्ता, अहो ! महं पुण्णपब्भारो ॥ १
कत्थाऽहं कंतारे समागओ^३, कहव दिव्वजोएण । विसमदसंतरपत्ता कत्थ इमे साहुणो पत्ता^४ ॥ २
एवंविहसामग्गी समागघेज्जाण होइ पुरिसाणं । ता नूण इओ होही कल्लापणंपरा मञ्ज ॥ ३
जे पावंपंकमलिणा होंति नरा ताण न हु इमे समणा । एवंविहपत्थावे दंसणविसयं समुवयंति' ॥ ४
इय चित्ततेण तओ चलणजुयं पुण वि वंदियं ताणं । भुत्तुत्तरे य खग्गं घेत्तूणं दंसए मग्गं ॥ ५
सूरीहिं वि अइभद्दगभावं नाऊण तस्स वक्खायं । सम्मदंसणमणहं वीयं सिवसोक्खवरतरुणो ॥ ६
कम्मखओवसमेण य पडिवण्णं तेण तं गुरुसगासे । सूरीहिं तओ भणियो 'न पमाओ एत्थ कायव्वो ॥ ७
यतः—

अत्रासं विमलं कलङ्कविकलं नीरेखवृत्तान्वितं, त्रैलोक्येऽद्भुतवर्णवाद्महितं प्रह्लादसम्पादकम् ।
संसाराब्जुनिधौ सकर्णहृदयं सम्यक्वरत्नोत्तमं, सम्प्राप्यापि महाफलोदयगुणं^८ कः स्यात् प्रमादी पुमान् ? ॥ ८

तओ 'जहा भयवंतो समाईसंति तहा करिस्सामि' त्ति [भणित्तं] मग्गे समोयारिऊण गुरुणो पडिनियत्तो गामार्चित्तगो । काऊण यं तं त(तं) रायकज्जं गओ नियगेहं । तत्थ वि जिणवंदण-ऽच्चणपरायणस्स सुसाहुवहुमाण-निरयस्स जिणपण्णत्तसिद्धंतपडि^९त्ती कुणंतस्स पंचनमोक्कारसलिलप्पवाहपक्खालियवहलकम्ममलपटलस्स अविरयसम्महिद्धिस्स चैव समागओ अहाऽऽउयकालो । समाहिणो^{१०} य चइऊण सरीरपंजरं समुप्पण्णो सोहं^{११}कप्पे पलिओवमाऊ महिद्धिओ तियसो त्ति ।

तत्तो^{१२} ठिइखएणं चइउं एत्थेव भरहवासम्मि । नयरीइ^{१३} चिणीयाए सिरिपटमजिणिदत्तणयस्स ॥ ९
भरहाहिवस्स पुत्तो भरहनरिंदस्स सो समुप्पण्णो ।^{१४} मिरिई नाम पसिद्धो पटमोसरणम्मि जयपहुणो ॥ १०
सिरिउसभसामितित्थंकरस्स वयणामयं सुणेऊण । संवेगभावियमणो जाओ समणो समियपावो ॥ ११
अह अण्णया कयाई संपत्ते गिंहेकालसमयम्मि । सेय-मलाऽऽविलगतो उब्बिग्गो चितए एवं ॥ १२
भेरुगिरिसीरिसभारं सामण्णमिणं जिणेसरुद्धिं^{१५} । उत्तमसत्ताइण्णं न समत्थो हं समभिवोहुं ॥ १३
तायस्स य लज्जाए वयभट्टो कह गिहम्मि वच्चामि ? । कह तरियव्वो य इमो वग्गमहादुत्तडीनाओ ? ॥ १४
इय चित्तंतस्स तओ झड त्ति नियगा मई समुप्पणा । जह पारीवज्जमहं एवंविहयं पवज्जामि ॥ १५
जओ भणियमागमे—

समणा तिदंडविरया भयवंतो निहुयसंक्षुचियगत्ता ।

अजिइंदियदंडस्स उ होउ तिदंडं ममं चिंधं ॥ ३०१ ॥

लोइंदियमुंडा संजया उ, अहंयं खुरेण ससिहाओ ।

थूलगपाणवहाओ वेरमणं मे सया होउ ॥ ३०२ ॥

1 C D °रिंरो व्व । 2 O D °मेत्थ महा° । 3 C D °ण पडि° । 4 A B °उं पव° । 5 A B °विणयं ।
6 O D °रीहिं भद्° । 7 O D °वादसहितं । 8 A B °णं किं स्यात् । 9 A B °इत्तति । 10 O D य राय° ।
11 C D °वत्ति(त्ति) कु° । 12 O D °पडल° । 13 C D °णा चइऊण देहपंजरं । 14 O D °हम्मे कं° ।
15 O D डिइक्खएणं । 16 O D °रीयं वि° । 17 A B मिरिई । 18 O D °गिरीसमभारं । 19 A B अजियंयियं ।

निक्किंचणा य समणा अकिंचणा, मज्झ किंचणं होउ ।
 सीलसुयंधा समणा, अहयं सीलेण दुग्गंधो ॥ ३०३ ॥
 ववगयमोहा समणा, मोहच्छन्नस्स छत्तयं होउ ।
 अणुवाहणा य समणा, मज्झं च उवाहणा होतु ॥ ३०४ ॥
 सुकंवरा य समणा निरंवरा, मज्झं धाउरत्ताइं ।
 होतु इमे वत्थाइं अरिहो मि कसायकलुसमई ॥ ३०५ ॥
 वज्जेतऽवज्जभीरू बहुजीवसमाउलं जलारंभं ।
 होउ मम परिमिएणं जलेण ण्हाणं च पियणं च ॥ ३०६ ॥
 एवं सो रुड्गमई नियगमइविगपियं इमं लिंगं ।
 तद्विय-हेउसुजुत्तं पारीवज्जं पवत्तेइ ॥ ३०७ ॥
 अह तं पागडरूवं दड्डं पुच्छेज्ज बहुजणो धम्मं ।
 कंहेइ जईण तो सो वियालणे तस्स परिकहणा ॥ ३०८ ॥
 धम्मकहाअक्खित्ते उवट्टिए देइ सामिणो सीसे ।
 गामा-ऽऽगर-नगराइं, विहरइं सो सामिणा सद्धि ॥ ३०९ ॥

(आ० नि० गा० ३५३-३६१)

अह अणया कयाई विहरंतो उसभसामित्थयरो । गामा-ऽऽगर-नगरेसुं विणीयनयरिं समणुपत्तो ॥ १६
 तो भरहचक्कवट्ठी जिणिंदपयकमलवंदणनिमित्तं । नीसरिओ भत्तीए पियरं नमिऊण उवट्टियो ॥ १७
 भयवं पि कहइ धम्मं, कहंतरं जाणिऊण भरहो वि । पुच्छइ 'किमित्तियाए परिसाए मज्झयारम्मि ॥ १८
 होही को वि जिणिंदो इह चेव य भारहम्मि वासम्मि?' । दावेइ तयं मिरियं भयवं जह 'एस त्थियरो ॥ १९
 देविंदवंद-असुरिंदवंदिओ सत्तरयणिपरिमाणो । होही अपच्छिमो इह भरहे सिरिवीरनामो त्ति ॥ २०
 पढमो य दसाराणं, मूयविदेहाइ तह य वरचक्की' । तं सोउं भरहवई भत्तीए वंदई मिरियं ॥ २१
 तिपयाहिणं विहेउं रोमंचचियतणू तओ थुणइ । 'लाभा हु ते सुलद्धा, धण्णो कयपुण्णओ तं सि ॥ २२
 जं ताएण वि कहिओ चरिमो तित्थं करो इहं तह य । पढमो य वासुदेवो, मूयविदेहाए चक्की य ॥ २३
 न वि ते पारीवज्जं वंदामि अहं इमं च ते जम्मं । जं होहिसि त्थियरो अपच्छिमो तेण वंदामि' ॥ २४
 इय थोऊणं भरहो पियरं आपुच्छिऊण नयरीए । पविसरइ सपरिवारो, मिरिई वि हु तं गिरं सोच्चा ॥ २५
 मल्लो व्व रंगमज्जे तिवइं अप्फोडिऊण तिकखुत्तो । गव्वाऽऽवूरियदेहो अह जंपइ एरिसं वयणं ॥ २६
 'अहयं च दसाराणं, पिया य मे चक्कवट्ठिवंसस्स । अज्जो त्थियराणं अहो ! कुलं उत्तमं मज्झ ॥ २७
 जइ वासुदेव पढमो, मूयविदेहाइ चक्कवट्ठित्तं । चरिमो त्थियराणं' अहो ! कुलं एत्तियं मज्झ' ॥ २८
 ईय एवंविहगव्हेण तेण अइगरुयदुक्खसंजणगं । वद्धं नीयागुत्तं कोडाकोडीओ अयराणं ॥ २९
 एवंविहचिट्ठाए जिणेण सह तस्स विहरमाणस्स । भयवं पि य संपत्तो सेले अट्ठावए मोक्खं ॥ ३०
 अह कइया वि हु जाए रोगायंके सुदारुणे तस्स । अस्संजओ त्ति काऊण नेय साह्वहिं पडियरिओ ॥ ३१
 चित्तेइ तओ एसो 'जइवीओ कहवि होइ ता लड्डं' । एत्वंतरम्मि पत्तो कविलो नामेण निवतणओ ॥ ३२

1 A B परिणपुणं । 2 O D 'सुगु(गु)त्तं । 3 O D कहयइ जं । 4 A B 'इ निच्चं सों सां ।
 5 A B 'दाएइ तयं मिरिई । 6 O D 'दए मिरिई । 7 A B 'णं, होउ अल(लं) एत्तियं । 8 O D इइ एं ।

अक्खाए जइधम्मे सो जंपइ 'किं ण तुज्झ किरियाए । पुण्णं किंचि वि जायइ?' पडिभणइ' तयं तओ मिरिई ॥
 'अत्थि इहइं पि किंचि' वि', तं सोउं जंपए तओ कविलो । 'जइ एवं तुह किरियं अवियप्पमहं पि काहामि' ॥
 मिरिई वि 'मज्झ सरिसो एसो पावो त्ति को वि' नाऊण । नियदिक्खाए दिक्खइ, एवं परिवायगा जाया ॥
 'इहयं पि अत्थि किंचि वि' एएणेक्केण दुदुवयणेणं । अयराणं कोडिकोडी संसारो मिरिइणा भमिओ ॥३६
 इय वीरनाहचरियं सव्वं पि सक्खिं कहेयव्वं । 'सुपसिद्धयं'ति काउं अम्हेहिं न इत्थ तं लिहियं ॥३७

अ चिन्तकोदाहरणं म म् । २९.

*

अधुना श्रेयांसकथानकमाख्यायते—

[३०. श्रेयां कथानकम्]

अत्थि इहेव जंबुदीवे दीवे भारहे वासे कुरुजणवयालंकारभूयं गयउरं नाम नयरं । तत्थ य
 बाहुवलिपुत्तो सोमप्पभो नाम राया । तस्स य पुत्तो सेज्जंसो नाम कुमारो । सो य अण्णया कयाइ
 रयणीए चरिमजामे सुमिणयम्मि मंदरं सामलीहयं पासइ, सो य मए अमयकलसेहिं सित्तो^४ विसेसओ
 पुण्णवो जाओ । सोमप्पभेणावि सहस्सरस्सिर्विवाओ रस्सीओ निवडियाओ सुमिणए दिट्ठाओ,
 सेज्जंसेण उक्खिविऊण संजोइयाओ अहिययरं दिप्पिउमाढत्ताओ । नगरसेट्ठिणा पुण कोइ महल्लपुरिसो
 सत्तुसिन्नेण सह जुज्झमाणो सुमिणए दिट्ठो, तेण तं सत्तुसेनं निट्ठवियपायं, सेज्जंसकुमारेण^५ य से
 साहिज्जं कयं तेण सव्वं सुसुमूरियं । पभाए सव्वे वि मिलिया परोप्परं सार्हित्ति । परं सुमिणत्थमबुज्झ-
 माणा जंपंति जहा 'कुमारस्स किंपि कल्लाणं 'होहिइ' ति । तओ उट्ठित्ता नियनियगेहसु गया ।
 सेज्जंसो वि नियगेहउवरिमतलगवक्खए नगरसोहासमुदयमवलोयंतो चिट्ठइ ।

एत्तो य भयवं उसभसामी गहियजिणदिक्खो कयमोणव्वओ जत्थ जत्थ पविसइ तत्थ तत्थ वत्था-
 SSभरणा-Sलंकार-कण्णया-रयण-करि-तुरगाइएहिं उवनिमंतिज्जइ, 'जओ न जाणइ जणो 'केरिसा भिक्खा?
 केरिसा वा भिक्खयर?'त्ति । एवं च विहरमाणस्स भयवओ वोलीणो संवच्छरो तम्मि दिणे । दिट्ठो
 पओलीदुवारेण पविसमाणो सेज्जंसकुमारेण । दट्ठूर्णं य चित्तिउं पवत्तो, अवि य—

'जारिसमिमं पियामहरूवं लिंणं वयं पमाणं च । तारिसयं मम कत्थइ पडिहासइ दिट्ठपुव्वं व ॥१
 ता कत्थ पुणो दिट्ठं?' इय ईहा-Sपूह-मग्गणपरस्स । जायं जाइस्सरणं, तेणं वि सो जाणित्तं सव्वं ॥२
 'पडिलाहेमि जिणिंदं जइ एइ कंहंचि मीह गिहे' एवं । भावित्तु गवक्खाओ उत्तरिय गिहंगणं पत्तो ॥३
 एत्थंतरम्मि तदंसणाय खोयरसपुण्णघडएहिं । संपत्ता के वि नरा, भयवं पि समागओ तत्थ ॥४
 'तो दट्ठुं तिजगगुरुं पयडसमुच्चिण्णवहल्लोमंचो । गहिउं ^{१५}इक्खुरसकुडं भणइ 'अणुग्गहह मं भयवं !'^५

1 c D 'इ तओ तयं मि' । 2 c D किंचि' तं । 3 c D कोडिकोडी । 4 A B 'त्तो सेसओ ।
 5 c D 'वा रस्सी' । 6 c D 'ण से । 7 A B होइ ति । 8 c D 'वक्खे न' । 9 A B तओ ।
 10 A B 'ण चि' । 11 c D जाइसर' । 12 A B 'ण विसेसेण जा' । 13 c D मम गिहे ।
 14 c D ता । 15 c D उच्छुरस' ।

तो 'सुञ्जइ' त्ति काउं जिणनाहेणं वि पसारिया पाणी । सेज्जंसेण वि खित्तो संव्वो वि रसो करयलम्भि॥
 अवि चंदिम-सूरसुं सिहा विल्लगेइ, नेय हरथाओ । एक्को वि पडइ विंद, जम्हा जिणअइसथो पसो ॥
 'अज्जं चेव कयत्थो जाओ हं, अज्ज जीवियं सहलं । माणुसजम्मस्स फलं अज्जं चिय नणु माए लइं ॥
 जं पारिओ जिणिंदो मह गेहे' जाव चित्तई एवं । ताव गयणंगणाओ वुट्ठं गंधोदयं सुरहिं ॥९
 सुरकरकोरयमुक्का जयजयसदेण पडइ गयणाओ । परिलित्तमत्तमहुयरसंकारा कुमुमवरवुट्ठी ॥१०
 पहयाओ दुंदुहीओ सुरेहिं गयणम्मि गहिरघोसाओ । आवद्धइंदधणुहो मुक्को रयणाण संघाओ ॥११
 चेल्लक्खेवो य कओ, तहा य पप्फुल्लोयणा तियसा । जंपत्ति तत्थ एवं 'अहो ! सुदाणं महादाणं ॥
 कुमर ! कयत्थो सि तुमं, तुज्ज सुलद्धं च माणुसं जम्मं । जेणऽज्ज तए तिहुयणनाहो पाराविओ एवं'
 सोऊण तयं सोमर्षभाइओ पुरजणो तहिं पत्तो । 'विम्हयल्लफुल्लमुहो पुच्छइ परमेण कोइेण ॥१४
 'कुमर ! तए कह नायं' जह दिज्जइ भयवओ इमं दाणं ?' । 'जाइस्सरणाओ मए नायमिणं' जंपई कुमरो ॥
 'अण्णं च भयवया सह सिणेहसंवद्धओ अहं भमिओ । अट्टभवग्गहणाइं' पुणो वि तो पुच्छई लोगो ॥
 'केरिसयाइं ताइं ? साहसु कोऊहलं जओ अह' । 'जइ एवं तो निसुणह' कुमरो कहिउं समादत्तो ॥

इहेव जंनुद्धीवे दीवे मंदर-गंधमायण-नीलवंत-मालवंतमज्जवत्तिणीए सीयामहानईमज्जविभत्ताए
 उत्तरकुराए अहं मिहुणंइत्थिया, भयवं पि पुण पियंमहो मिहुणगपुरिसो अहेसि । तओ वयं अण्णया
 कयाइ दसप्पयारकप्पतरुवरुप्पणसुरलोयसरिसपंचविहभोगोवभोर्गालियसरीराइं उत्तरदहतीरदेसद्वियनव-
 णीय-तूलफासमणिकोड्डिमत्तलुगयकप्पतरुवरवहलच्छायातलोवविट्ठाइं चिट्ठामो । इत्थंतरम्मि य तत्थ खीर-
 हारसरिसनीरवारपरियहरयमज्जणकरणंतरं गयणंगणाभोगुप्पइयसुरसरीरकिरणनियरुज्जोइयदिसावल्या-
 वलोयणुप्पणचित्ताभरमंथरविमउलमाणलोयणजुयलो मोहमुवगओ सो मह मिहुणगपुरिसो । खणंतरेण
 य सयमेव समाससिऊण जंपियमणेण 'हा सयंपभे ! कहिं गया सि ? देहि मे पडिवयणं' ति ।
 तओ सयंपभाभिहाणायन्नणसमुप्पणाणुभ्यपुव्वनामवियक्कवसपणस्समाणचेयणा अहं पि निवडिया धर-
 णिवट्ठे । थोव्वेलाए य समासासणाणंतरसमुप्पणजाइसरणाए जंपियं मए 'नाह ! अहं सा सयंपभा' ।
 तेण भणियं 'कहं सा तुमं सयंपभा!' । मए भणियं—

अत्थि अट्ठावीसलक्खप्पमाणगिन्वाणविमाणसंकुलो पुव्वकयसुकयफलविसेससमासाइयपंचप्पयारविसय-
 सुहसोहासमुदयसमाणरूव-जोव्वण-लावणपुणसुर-सुरंगणासणाहो ईसाणो नाम कप्पो । तत्थ य अत्थि
 सिरिप्पहं नाम विमाणं । तप्पभू य ललियंगओ नाम देवो । सयंपहा से अगमहिंसी । ताणं य
 अच्चंताणुरत्ताणं दिवसो व्व समइक्कंतो बहू कालो । अण्णया य मिलायमाणकुसुमो विमणटुम्मणो विम-
 उलमाणलोयणो चित्ताभरनिव्वरो दिट्ठो सो तीए । 'नाह ! किमेयं ?' ति पुच्छावसाणे जंपियमणेण
 "पिए ! अत्थि महंतमुव्वेयकारणं, जओ जम्मंतरे थोवो तंओ मए कओ, ता 'तुव्वेहिं समं विउंज्जी-
 हामि' त्ति महंतमुव्वेयकारणं" । तीए भणियं 'कहं तुव्वेहिं थोवं तवच्चरणं कयं ?' । तेण भणियं—

1 A B 'हेणं पं । 2 c D सयलो वि । 3 c D 'दय सुरेहिं । 4 c D 'प्पहाइ सव्वो वि पुरजणो
 पत्तो । 5 c D 'विम्हायउं' । 6 A B 'यं दाइज्जइ भं' । 7 e D 'जाइसरं' । 8 A B 'तमज्जं' ।
 9 c D 'णगइत्थिं' । 10 A B 'पिययमो मिहुं' । 11 c D 'गल्लिं' । 12 c D 'ण अच्चं' । 13 A
 B तओ कओ । 14 c D 'विजुज्जी' ।

अत्थि इहेव जंबुद्वीवे^१ दीवे गंधमायणनगवरासण्णगंधिलावइविजयमज्झद्वियवेयइहगिरिसेठीव-
त्तिंगधारजणवयालंकारभूयविज्जा-सिद्धिसमिद्धजणसमद्धासियगंधसमिद्धपुरप्पहुसयवलमहारायसुयअइवल-
रायपुत्तो महावलो नाम राया । तस्स य पुव्वपुरिसपरंपरागओ खत्तियकुल्लप्पणो वालमित्तो जिणवयं-
णपरिकप्पियमई अत्थि सयंबुद्धो नाम मंती । वीओ य महामिच्छत्तमोहियमणो संभिन्नसोओ नाम,
सो य तस्स राइणो वहसु कज्जेसु पुच्छणिज्जो । अण्णया य कलरिमियतंतीतलतालरुम्भीसगंधव्वसणा-
हपेच्छणयरंगमज्झद्वियसालंकारमणोहरनड्डियानड्डस्खित्तमाणसो जाव चिट्ठइ राया ताव भणिओ सयं-
बुद्धेण—‘देव !

सव्वं विलवियं गीयं, सव्वं नइं विडंबणा । सव्वे आभरणा भारा, सव्वे कामा दुहावहा’ ॥१८
तओ जंपियं राइणा—

‘कहं सवणामयं गीयं विलावो त्ति पभाससे ? । कहं वा लोयणव्वुदयं नइं वयसि विडंबणा ? ॥१९
कहं वा देहसलंकरणासलंकारा भारमिच्छसि ? । कहं वाऽसारसंसारसारा कामा दुहावहा ?’ ॥२०

तओ भणियं सयंबुद्धेण—‘देव ! जहा काइ इत्थिया पवसियपइया पइणो समागमकंखिया
तग्गुणगणं सुमरंती पच्चूससमए परियंदइ तहा पहुणो रंजणत्थं तप्पुरओ से गुणनियरं वणित्तो गायणो
वि गायइ, ता तत्तओ गीयं विलावो चैव । तहा जहा जक्खाइट्ठो कोइ अणेगकर-चरणचेट्ठाओ पया-
सेइ तहा नच्चमाणो वि विविहवरकराइचेट्ठाओ पयासेइ, ता परमत्थओ एयं पि विडंबणा । जहा य
कोइ पहुणो समाएसेण मउडाइअलंकारं वहइ तम्भारेण य पीडिज्जइ एवं जइ कोइ जोगाअंगोवंगानि-
वेसियमाभरणं वैहेइ ता किं न सो भारो भवइ ? । तहा कामा वि जहा हरिणाईहिं निसेविज्जमाणा
वहुदुक्खया भवंति एवं नर-नारीणं पि ते इहलोए चैव किलेसाऽऽयासदुहकरा परलोए नरगाइदायगा
भवन्ति, ता कहं ते न दुहावहा ? । तम्हा परलोयसुहत्थिणा ते परिहरियव्व’ त्ति ।

संभिन्नसोएण भणियं—‘देव ! सयंबुद्धो अदिट्ठसुहनिमित्तं पच्चक्खोवल्लभमाणविसयसुहं परिह-
रंतो जंबुक इव मुहमीगयं मंसपेसिं परिहरिय मच्छमभिलसंतो पच्छायावभायणं भविस्सइ’ । सयंबुद्धेण
भणियं ‘संभिन्नसोय ! जो सरीरविभवाइणाऽणिच्चयमवगच्छिय इहलोयसुहपडिबद्धो निव्वाणाइसुहपसाह-
यतवसंजमाणुट्ठाणपरायणो न भवइ सो संपत्तरयणायरकुसलजणपसंसियसयलगुणगणाहारसुतेयसुभागय-
सुरयणपरिचायगकायमणियाणुरत्तनिप्फलपयासदारिदपराभवाइदुहजलणजालावलीपुलोइनरो व्व विबुहजण-
निंदणिज्जो भवइ’ । संभिन्नसोएण भणियं ‘गगणपडणासंक्रियतद्धरणनिमित्तउड्ढपायट्टिभीसुयणं व इमं
तुज्जाऽणागयपयत्तकरणं मम पडिहाइ, किंच किं जुत्तं मरणं भविस्सइ’त्ति अणागयमेव मसाणगमणं ?
ता मा परिच्चय अणागयसुहनिमित्तं संपयसुहं, पत्ते य मरणकाले परलोगहियमायरिस्सामो’ । सयंबु-
द्धेण भणियं ‘मुद्ध ! न संपलग्गाओहण-ओरुद्धनयर-संपलित्तगेहेसुं तप्पडिब्वंक्खभूयकरितुरयदमण-भत्त-
पाणिधणोवणयण-कूवखणणीइयाणि काउं तीरंति, जइ पुण दमण-भरण-खणणाईणि कयाणि हुंताणि ता

1 c D °वे गंव° । 2 c D °यणे परि° । 3 c D इ । 4 c D °डंबियं । 5 A B जंपिओ रा° । 6 c
D °हकरा° । 7 A B ज्या इ को° । 8 c D वहइ । 9 A B लवियं । 10 A B °हगयमंसपेसी प° ।
11 A B °हणा ओरुद्ध° । 12 A B °क्खच्चयकं° । 13 c D °णाईणि ।

परवलमहण-चिरावत्थाण-विज्जावणाणि सुहेण कीरंति, किंच मा तुच्छयविसयसुहंमोहिओ अवगणियमो-
 क्खसोक्खो कोल्हंगो व्व अप्पाणं विणासेहि' । इयरेण भणियं 'को एस जंबुगो ?' । सयंबुद्धेण भणियं
 जहा "एगम्मि अरण्णे गिरिवरतलविभागसंठियगिरिसरियाइपरिभमणसीलमहामत्तकरिवरदंसणुप्पणवहप-
 रिणामवाहपुरिससंवणताऽऽपूरियसरप्पहारवेयणापरिगयनिवडमाणकरिसुत्ताहलदसणगहणपरिणामविमुक्कसजी-
 वधणुधावियकरिसरीरपडणद्धचंपियमहाकायविसहरखइयमयपुल्लिंद-भुयग-गयसरीराणि दिट्ठाणि कर्हिचि परि-
 भममाणेण एगेण सियालेण । 'सज्जी(जी)वा णं वि(व) ?' ति पुणो पुणो ओसक्कणा-
 स्वसक्कणपुव्वकयनिज्जीवनिच्छओ हरिसभरनिच्चरो चित्तिउं पवत्तो 'अहो ! एयाणि मम आज-
 म्मभक्खं भविसंति, ता ताव एयं सज्जीवधणुपडंचाकोडिविलगं नैहारं भक्खेमि, पुणो पच्छा निरा-
 उलो एयाणि भक्खिस्सामि' । ति चित्तिऊण तं नैहारं भक्खिउमाढत्तो । तओ विमुक्कसंधिवंधणधणुति-
 क्खग्गकोडिविद्धगलप्पएसो विणट्ठो, ता लुमं पि मा तहा विणत्साहि¹¹ । एत्थंतरम्मि भणियं राइणा
 'सयंबुद्ध ! किं अत्थि कोइ परलोओ ?' । तेण भणियं "सामि ! जया बालकाले तुव्वे मए सह नंद-
 णवणं गया तथा अम्ह समीवे समागओ एगो कंतरूवधरो देवो । तेण य जंपियं 'भद ! महावल !
 अहं तुह जणयंजणओ सयबलो चिन्नजिणभणियव्वओ लंतगाहिर्व जाओ, ता भद ! अत्थि परलोगो,
 सुकड-दुक्कडकम्मफलविवागो य, किं बहुणा ? जिणधम्मपरायणेण भवियव्वं' । ति भणिऊण अदंसणं
 गओ । ता सामि ! जइ तं सुमरह तो सदहह परलोयं" । राइणा भणियं 'भद ! सुमरामि पियामह-
 वयणं' । तओ लद्धावगासेण भणियं सयंबुद्धेण "जइ एवं तो देव ! तुम्ह वंसे पुव्वं कुरुचंदो
 नाम राया अहेसि । तस्स कुरुमइदेवी हरियंदो य कुमारो । सो य राया नाहियवायधम्मभावियमणो
 महारंभाइपसत्तो समागए मरणकाले नरगे वि¹² असमायमाणं तप्पडिरूवियं वेयणं वेहउमाढत्तो,
 अवि य-

सुइसुहयरमहुरं¹ "पि य गीयं अक्कोसणं ति मन्नेइ । जीहारसालुयाइं दव्वाइं सुणइ विट्ठ ति ॥२१
 कोट्टुपुडाईं गंधे लक्खइ मयकुहियमडयगंधे व्व । चक्खुल्लोयणलेसे रूवे परिकलइ सोऽणिट्ठे ॥२२
 कोमलतूलीसेज्जं कंटयसिज्जं व वेयई पावो । विवरीयं पडियारं कुणइ तओ तस्स हरियंदो ॥२३
 एवं सो मरिऊणं नरएसु अणत्तरेसु उववत्तो । तं पिउमरणं ददुट्ठं धम्मम्मि मणं कुणइ कुमारो ॥२४
 गंधसमिद्धं च इमं पालइ पिइकमसमागयं विहिणा । अन्नम्मि दिणे भणिओ तेणिक्को खत्तियकुमारो ॥२५
 जह 'मम धम्मियवयणं बुहयणपासाओ सुणिय कहियव्वं । भद ! तए निच्चं पि हु एस च्चिय तुज्ज मह सेवा' ॥

तओ सो सुबुद्धी तस्साऽणुदिणं धम्ममाइक्खइ । राया वि संवेगाओ तस्स वयणं पडिवज्जइ ।
 अन्नया य नयरवहिसंठियमुणिसमुप्पणकेवलनाणमहिमानिमित्तसमागयसुरसमूहावलोयणुप्पन्नहरिसो गओ
 सुबुद्धी राइणो समीवे । साहिए य वुत्तंते कोउहलपूरिज्जमाणमाणसो मणपवणजइणगमणतुरंगमारूढो
 गओ राया भयवओ समीवे । तओ पणामाणंतरं निविट्ठो सुद्धभूसीए । सुणमाणो य केवल्लिमुहारविद-

1 A B किं मा तुज्ज य विसयं । 2 c D °हविमोहि° । 3 A B कोल्हंगो । 4 c D °हाकरि° ।
 5 A B °सवणोययापूरियं । 6 c D °दय-भु° । 7 A B °ण सियां । 8 A B °णं ति पुणो । 9-10
 c D नहारं । 11 c D °हि" ति । एं । 12 c D °यअइवल्लिपियासयबलो । 13 A B वि य असम्यायं ।
 14 c D पि हु गी° । 15 c D तहेव पडि°

विणिग्गयं धम्मं, कहंतरमवगच्छिय नियपिउपरलोयगइं पुच्छिउमाढत्तो । तओ केवलिकहियसुव्वमाणभयाव-
हनियपिउसत्तमपुढवीदुहसायरसवणसमुप्पण्णसंवेगाइसओ गओ^१ नियनयरं । पुत्तसं कामियरज्जो य
सुवुद्धिं भणइ जहा 'तुमे मम पुत्तस्स संपयं उवएसो दायव्वो' । सुवुद्धिणा भणियं 'देव ! मम
पुत्तो इयाणि नियसामिणो उवएसं दाही, अहं पुण तुव्वेहिं सह पव्वइस्सामि' । एवं च दो वि
गहियसामण्णा सकज्जसाहगा जाया । ता देव ! तस्स हरियंदस्स वंसे संखाईएसु नरनाहेसु गएसु
संपयं तुव्वे नरनाहा, सुवुद्धिवंसे य अहं । तं 'नियाहियारो' त्ति^२ नाऊण विन्नप्पसे । अयंदविण्ण-
वणकारणं पुण इमं-अज्ज मए नंदणवणं गएण दट्टूण चारणमुणिणो पुच्छिया तुम्हाऽऽउगंपमाणं ।
तेहिं वि मासमितं चेव सिद्धं^३ ।

तं च सोऊण जलगयाऽऽमगमट्टियामल्लगं व सीयमाणसव्वंगेण भणियं राइणा 'मित्त ! किमि-
त्तियाउगो संपयं करिस्सामि ?' । सयंबुद्धेण भणियं 'न सव्वविरैयाणं दिवसं पि थोव' । तओ तव्व-
यणाणंतरमेव पुत्तविइण्णरज्जो गओ जिणमंदिरं । तत्थ य काऊण पूयं पच्चक्खायचउव्विहाहारो पडिव-
न्नपाओवगमणो मरिऊणं समुप्पन्नो तुम्ह सामी एस अहं पिए ! ललियंगओ त्ति । सो वि मम मित्तो
काऊण सामण्णं इत्येव दढधम्मो नाम तियसो जाओ ।

ता एवं मए थोवो तवो अणुचिण्णो । तं अज्ज ! एयं मम तया ललियंगएण साहियं ।
एत्थंतरम्मि य ईसाणदेवरायसयासाओ^४ समागओ सो दढधम्मदेवो । भणियं च तेण 'ललि-
यंगय ! देवराया नंदीसरदीवं जिणमहिमं काउं वच्चइ, गच्छामि अहं, विइयं ते होउ' । त्ति भणिऊण
गओ सो । अम्हे वि इंदाणत्तीए गयाइं नंदिस्सरं । खणेण य कया जिणाययणेसु महिमा । तयणं-
तरं तिरियलोयसासयचेइयंपूयण-वंदणं कुणमाणो चुओ ललियंगओ । तव्विरहानलजालाकलावकवलि-
ज्जमाणकलेवरा गया हं सपरिवारा सिरिप्पभं विमाणं । परिमुयमाणसोभं च मं दट्टूण आगओ
सयंबुद्धो । भणियं चाऽणेण 'सयंपभे ! चवणकालो ते वड्डइ, ता करेहि जिणाययणेसु पूयं जेण वोहि-
लाओ भवइ' ।

तओ^५ हं तव्वयणाणंतरं नंदिस्सरदीवाइजिणमंदिरपूयापरायणा चुया समाणी समुप्पन्ना जंबु-
द्वीवयविदेहपोक्खलावइविजयमज्जाट्टियपुंडरिगिणीपुंरीपहुवइरसेण [ग्रन्थाग्रम् ६०००] चक्कवट्टिदेवीए
गुणवईए कुच्छिसि धूयत्ताए । जाया कालक्रमेण । कयं मे नामं सिरिमइ त्ति । तओ हं पिउभवणपउ-
मसररायहंसी व धाईज्जणपरिगहिया जमगपव्वयसंसिया इव ल्या सुहेण बुद्धिं गया । गहियाओ
साइसयाओ कलाओ । अनया य पओसे सव्वंओभइं नाम पासायमभिरूढा नयरवाहिं मणोरमुज्जा-
णट्टियसुट्टियायरियकेवलताणुप्पत्तीए दट्टूण देवसंपायं 'कहिं मण्णे मए एयं दिद्धं' ति ईहा-ऽपूहपरा
सुमरिऊण पुव्वजाई महादुक्खाभिहया मुच्छिया पडिचारियाजणेण जलकणसम्मिस्सवाउदाणेणाऽऽसासिया

१ c D °ओ णयरं । २ A B त्ति भणिऊण । ३ c D °गपरिमाणं । ४ c D जंपियं । ५ c D
°इया । ६ c D °ण य स° । ७ c D तइया । ८ A B °ओ आगओ । ९ B °यवद° । १० c D
चुयणका° । ११ A B °ओ तव्व° । १२ c D °पुरी[ग्रन्थाग्रं ६०००]पहु° । १३ A B कयं नामं । १४ A
B °व्वभइं ।

चित्तेमि 'न नञ्जइ कर्हि पि सो मे पिओ ललियंगओ देवो, तेण य विणा किमियरजणेणोभट्टणं' ति मूयत्तणं गिण्हिऊण ठिया । तओ पडिचारियाजणेण य 'जंभगेहिं इमीसे वाया अक्खित्त'त्ति काऊण मंत-तंत-वल्लिविहाणाइओ कराविओ उवयारो । न य मए मुक्कं मूयत्तणं । अक्खरालिहणेणं देमि आणत्ति पडिचारियाणं ।

अन्नया पमयवणट्टिया विरहं नाऊण भणिया पंडियाहिहाणाए धावीए 'पुत्ति ! जइ केणइ कारणेणं मूर्यत्तणं कर्यं तो कहेहि जेण तयणुरूवं चिट्ठामि' । मए भणियं 'अत्थि अम्मो ! कारणं मूर्यत्तणस्स, परं को तं साहिउं समत्थो ?' । तीए हट्टुट्टाए भणियं 'साहेहि पुत्ति ! कारणं जेण तत्थ पयत्तं करेमि' । मए भणियं "जइ एवं तो सुणह,

अत्थि धायइसंडे दीवे पुव्वविदेहे मंगलावइविजए नंदिग्गामो नाम सन्निवेसो । तत्थ अहं इओ तंइयभवे दारिदकुले 'मुलक्खणा-सुमंगला-धन्निया-उव्वियाईणं छ्हं भइणीणं पच्छओ जाय' त्ति निव्विन्नचित्तेहिं न कर्यं मे नामं माया-पित्तेहिं, लोयप्पसिद्धीए निन्नामिय त्ति भन्नामि, सब्वजणाव-माणेण वि सकम्मवसओ जीवामि । ऊसवे य कयाई ईसरडिभयाणि सगिहेहितो निग्गयाणि दट्टूण जाइया मए माया 'अम्मो ! देहि मे मोयगाइयं भक्खं जेण डिभेहिं सह रमामि' । तीए य रुट्टाए 'आ पावे ! कओ इहं भक्खा ? वच्चसु अंवरतिलयं पव्वयं, तत्थ फलाणि खायसु मरसु व' त्ति भण-तीए हणिऊण निच्छूढा गिहाओ । रोवंती य निग्गया गेहाओ । तओ अंवरतिलयपव्वयाभिसुहप-ट्टियजणसमुदयमवलोइऊण गया तेण सह तत्थ । सच्चविओ य सो मए गिरिवरो, अवि य—

अइकसिणनिद्धजलहरखंडं पिव लोयलोयणाणंदो । उत्तुंगसिहरहत्थेहिं अंवरं मिणुउकामो व्व ॥२७
 झरमाणनिज्जरारावभरियगिरिगरुयकुहरदिसिविवरो । नर-विज्जाहर-किनरमिहुणसमारद्दगंधव्वो ॥२८
 गंधडूढसाउफल-फुल्ल-पत्तभरनमिरंतेरुवरसणाहो । बहुजाइपक्खि-सावयगणाण कुलमंदिरसमाणो ॥२९
 सज्जाय-झाण-वक्खवाणपगुणगुणिसुणिगणाण सुहवासो । किं बहुणा ?, तियसाण वि रम्मत्तणकयचमक्कारो तत्थ जणो साउफले गिण्हइ उच्चुच्चतरुवरेहितो । भूपडियपक्कसाउफ(? फ्फ)लाणि भुत्ताणि य मए वि ॥ तो^१ लोएण समाणं गिरिस्स जा रम्मयं णिरूवेमि । ता निसुओ सुइसुहओ सद्दो एगत्थ गंभीरो ॥३२
 तस्सऽणुसारेण अहं जणेण सह जाव तत्थ वच्चामि । ता धम्ममाइसंते पेच्छामि जुगंधरायरिए ॥ ता हरिसनिम्भरंगी सूरिं वंदित्तु लोयमज्जम्मि । उवविट्टा निसुणेमिं तव्वयणविणिगयं धम्मं ॥३४
 तो चोइसपुव्वधरो चउनाणी सो गणी विसेसेण । आइक्खिउं पवत्तो अम्हाणं विवोहणट्टाए ॥ अवि य—

मिच्छत्तेणं पमाएणं कसाया-ऽविरईहिं य । दुदुजोगेहिं वंधंति कम्मं जीवा निरंतरं ॥३६
 अदेवे देववुद्धी य, अंसाहसु य साहुया । अतत्ते तत्तविण्णाणं, मिच्छत्तमियमाहियं ॥३७
 मज्जं विसय-कसाया निदापणगमेव य । विगहाणं चउक्कं च पमाओ पंचहाऽऽहिओ ॥३८

1 A B नइज्जइ । 2 c D 'क्खरलि' । 3, 6 A B पुत्त । 4-5c D 'यगत्त' । 7 A B सुणाहामि, अत्थि । 8 c D 'उज्जिया' । 9 c D 'माणे वि । 10 A B 'रवरिहियसणाहो । 11 c D सहवा' । 12 c D ता । 13 c D 'म्हाणं बोह' । 14 A B 'ए ॥ मिच्छ' ।

कट्टु-पिट्टेहिं निरपन्नं मज्जं दुविहमाहियं । सदा रूवा रसा गंधा फासा विसय कित्तिया ॥३९
 कोहो माणो य माया य लोभो चउरो चउव्विहा । संजलणाइभेएहिं कसाया सोलसेव उ ॥४०
 निदा य निदनिदा य पयला य तयज्जिया । पयलापयला चेव शीणगिद्री य पंचसा ॥४१
 थीकहा-देसभासाई भत्ते संभारवन्नणं । देसेसु रम्मयाई य ^१निगमाइ निवक्कहा ॥४२
 विरईवज्जणं चेवाऽविरई परिकित्तिया । दुट्टा मणो-वई-काया दुट्टुजोगा वियाहिया ॥४३
 कम्मबंधस्स हेऊणि सव्वाणेयाणि वज्जह । जेण लंघित्तु संसारं सिग्घं मुक्खम्मि गच्छह ॥४४

तओ एयमायन्निऊण विवुद्धा बहवे पाणिणो । मए वि कहंतरं वियाणिऊण पुच्छिया गुरुणो 'भयवं !
 किं ममाओ वि अत्थि कोवि 'दुक्खिओ ?' । भयवया भणियं 'निन्नामिगे ! अत्थि निरया,
 निच्चंधयारतमसा ववगयगह-चंद-सूर-नक्खत्ता । पूयवसावीभत्सा(च्छा)चिलिच्चिला असुहगंधरसा ॥
 ईह विहियपावकम्मा जीवा जायंति तत्थ नेरइया । वीभत्स(च्छ)दंसणिज्जा पच्चक्खा पावपुंज व्व ॥४६
 स-परोदीरिय-साभावियाई दुक्खाई जाई पुण तेसिं । नो वण्णिउं समत्थो ताणि नरो जो न सव्वण्णू ? ॥
 तिरिया वि जाई अइदारुणाई विसहंति विविहदुक्खाई । तण्हा-ल्लुहाइयाई ताई नो साहिउं तरइ ॥
 तुह दुक्खाओ दारुणतराई ताई अणंतगुणियाई । परवसयाणं भदे ! नारय-तिरिएसु घोराई ॥४९
 अप्पवसा तं सि पुणो, सदे गंधे य रूव रस फासे । अमणुत्ते परिहैरिउं सेवेसि मणोरमे निच्चं ॥५०
 ता अप्पं तुह दुक्खं, किंतु तुमं पासिंउं सुकयधम्मो । जीवे सुहप्पसत्ते अत्ताणं मन्नसे दुहियं ॥५१
 ता जइ सव्वुकट्टं सुक्खं पत्थेसि कुणसु ता धम्मं' । तो संवेगगयाए नमिऊण इमं गुरू भणिया ॥५२
 'जत्तियमित्तं सत्ता काउं मे देहि तत्तियं धम्मं' । तोऽणुव्वयाई गुरुणा गिहत्थधम्मो महं दिन्नो ॥५३
 गुरुपायपंकयं वंदिऊण तुट्टा गिहम्मि गंतूण । पालेमि जहासत्ति तं धम्मं अप्पसंतुट्टा ॥५४॥

तओ छट्ट-ऽट्टुमाइनाणाविहर्तवोविहाणनिरयाए वोलिओ जाव कोइ कालो ताव पडिवन्नं मए
 तत्थ अणसणं । तत्थट्टिया य अन्नदियहम्मि पेच्छामि पुरओ एककं देवं, अवि य—
 हारविराइयवच्छं रयणुक्कडंमउडसोममाणसिरं । नियदेहकंतिपसरंतकिरिणउंज्जोवियदियंतं ॥५५॥
 रयरहियपवरकिंकिणिसणाहदेवंगवत्थपरिहाणं । अइअच्चन्भुयरूवं इयभणिरं महुररावेणं ॥५६॥
 'निन्नामिए ! पलोयसु सिणिद्धदिट्ठीए मं तथा कुणसु । एवंविहं नियाणं निस्संदिव्वेण चित्तेण ॥५७
 जइ अत्थि किंचि सुचरियतवस्स एयस्स फलमसंदेहं । तो हं इमस्स भज्जा होज्जामि भवम्मि अण्णम्मि॥
 जेणं मए समाणं भुंजसि भोगाई देवलोगम्मि' । इय वोत्तूणं तियसो, सहसा अदंसणीहूओ ॥५९॥
 तदंसणपच्चयभावियाइ विहियं मए वि तं सव्वं । सुमरंती नवकारं मरिउं ईसाणकप्पम्मि ॥६०॥

1 c D निष्फन्नं । 2 c D तइज्जिं । 3 c D निग्गमाइ । 4 c D दुहिओ । 5 c D इय विं ।
 6 A B हरियं से । 7 A B णोगए निं । 8 c D तो । 9 A B सिंयं सुं । 10 c D अप्पाणं । 11 c
 D तो जइ सव्वुकट्टं । 12 c D तवोवहां । 13 c D ए अणं । 14 A B इसोममाणमउडसिरं ।
 15 c D ज्जोइयं ।

तस्सेव य ललियंगयसुरस्स जाया मि अग्गमहिस्सि त्ति । अच्चत्तकंतरूवा सिरिप्पमे वरविमाणम्मि ॥

तओ ओहिणाणोवओगमुणियदेवत्तकारणा ललियंगयसुरसमेया गया जुगंधरसू'रिवंदणत्थं । दिट्ठा य तथा तम्मि चेव सहावसुंदरअंवरतिलयगिरिवरेगदेससंसियमणोरमुज्जाणमज्झद्वियंकेकेल्लित्त-
लोवविट्ठा सूरिणो, वंदिया भावसारं । पुणो नियवुत्तंतकहणाणंतरसमारद्धमहुरस्सरगंधव्वसणाहवरऽच्छरा-
पेच्छणववहारेण पूइऊण गया नियट्ठाणं । भुंजिऊण य पभूयकालं तत्थ भोए चुओ मम पिययमो ।
तयणंतरं अहं पि चविऊण समुप्पन्ना एत्थ । देव्वोज्जोयदंसणसंजायजाईसरणा य 'किं तेण विणा
इयरजणेण संलत्तेणं ?' ति मोणमालंबिऊण ट्ठिया । ती एयं मे अम्मो ! कारणं' । तीए भणियं 'सुंदरं
कयं जमेयं साहियं, उवाओ पुण एत्थ-एयं ते पुव्वचरियं पढे 'लिहिय तओ हं हिंडा-
वेमि, जइ कहिंचि मणुस्सजाईए समुप्पण्णो भविस्सइ तो' एयं दट्टूण से जाइस्सरणमुप्पज्जि-
स्सइ' । मए वि 'जुत्तिजुत्तं' ति कलिऊण सज्जिओ पडो । आलिहियो य विविहवत्तेहिं । तत्थ पढमं
नंदिग्गामो लिहियो । तओ अंवरतिल'गसंसियकुसुमियासोगतरुतलोवविट्ठा जुगंधरसूरिणो, देवमि-
हुणं वंदणागयं, ईसाणो कप्पो, सिरिप्पभं विमाणं, तदेव मिहुणं, महावलो राया सयंबुद्ध-संभि-
न्नसोयसहिओ, निम्मांमिका य तवसोसियसरीरा, ललियंगओ सयंपभा य सनींमाणि । तओ
निर्पन्ने लेखे धाई पडं गहाय उप्पइया जुवइकेसपास-कुवलय-पलाससमाणं नहयलं । खणेण य नियत्ता,
पुच्छिया मए 'अम्मो ! कीस लहुं नियत्ता सि ?' । तीए भणियं "पुत्ति ! सुण कारणं, इह अम्ह सामिणो
तवपिउणो वरिसवइमाणनिमित्तं विजयवासिनरवइणो पाएणाऽऽगया, ता जइ कयाइ ताण मज्जे ते
हिययदइओ होइ तो कयमेव कज्जं ति चित्तिऊण नियत्तऽम्हि, जइ पुण इह न होही तो परिमर्गणे
जत्तं करिस्सामि" । मए भणियं 'सोहणं' । गया य सा पईगं गहाय पुव्वावरण्हे । समागया य विय-
संतमुहकमला भणइ 'पुत्ति ! निव्वुया होहि, दिट्ठो तुह दइओ ललियंगओ' । मए । पुच्छिया 'अम्मो !
कहसु कहं ?' ति । सा भणइ

“पुत्ति ! रायमग्गे पसारिओ पईगो । तओ तं पस्समाणा आल्लिखकुसला पसंसंति रेहीनि-
वेसाइयं, जे अकुसला ते वन्न-रूवाईणि पसंसंति । एत्थंतरम्मि दुम्मरिसणरायसुओ दुइतो कुमरो
सपरिवारो तथाऽऽगओ । मुहुत्तमित्तं तमवलोइऊण मुच्छिओ, आसत्थो पुच्छिओ परिवारेण 'सामि !
किं मुच्छिया ?' । तेण भणियं 'पईगालिहियनियचरियदंसणसमुप्पण्णजाईसरणवसेण' । तेहिं भणियं 'कहं ?'
[तेण भणियं] 'जओ अहं ललियंगओ देवो आसि, सयंपभा य मे देवि' त्ति । मए पुच्छिओ 'पुत्त !
को एस सन्निवेसो ?' । तेण भणियं 'पुंडरिगिणी नयरी, पव्वयं मेरुं साहइ, अणगारो कोवि एस
न सुमरामि नामं, कप्पं सोहम्मं कहेइ, राया मंतिसहिओ ^{१०}कोवि एस, तवरिसणी कावि एसा, न
सुमरामि से नामं ति । अओ 'अलियवाइ' त्ति नाऊण मए भणिओ 'पुत्त ! ^{११}संवायइ सव्वं जम्मंतरं

1 c D 'सूरिचरणवंदं' । 2 c D 'यकंकिल्लत्तं' । 3 c D तो एयं मे कारं । 4 c D लिहिज्जउ
तओ । 5 c ता । 6 c D जाईसरणं समुप्पं । 7 c D 'ल्यकुसु' । 8 c D 'णं च वं' । 9 c D 'मिया
तव' । 10 A B 'मा । तओ । 11 A B 'प्पन्नलिखे' । 12 A B लहुं पयत्तां । 13 c D
पुत्त । सुणसु कारणं इय अम्ह । 14 c D 'गणेणं जत्तं' । 15 c D 'स्सामि त्ति । मए । 16 c पढगं ।
17 c D पढगो । 18 A B 'हाइस्सलाइयं' 19 c D पढगां । 20 A B को एस । A B संवय सव्वं ।

वीसरियं किंतु जइ सच्चं तुमं ललियंगओ ता धाईसंडनंदिग्गामे कम्मदोससमुप्पन्नपंगुलियसयंपहाए
आगमकुसलाए तुहवियाणणत्थमेयं नियचरियमालिहियं, मए धाईसंडगयाए दिट्ठं, तयणुकंपाए य तुह
गवेसणत्थमिह आणीयं, ता एहि पुत्त ! जेण नेमि धाईसंडं, पासिज्जउ सा पुव्वभवसिणेहसंबद्धा
वराई । उवहसिओ भित्तेहि लज्जाए अवकंतो । मुहुत्तंतरेण समागओ लोहग्गलपुराओ धणो नाम
कुमरो । लंघण-पवणेसु अणणससरिसो त्ति लोएण वइरजंघो त्ति भण्णइ । सो य तं पइंगं दट्ठूण भणइ
'केणेयं लिहियं ?' । तओ मए भणियं 'किं निमित्तं पुच्छसि ?' । तेण भणियं 'मम चरियमिमं, जओ अहं
सो ललियंगओ आसि, सयंपहा य मे देवी, ता निस्संसयं तीए लिहियं; तंदुवइट्ठेण वा केणावि तक्केमि' ।
तओ मए पुच्छियं 'जइ एयं ते चरियं ता साहसु को एस सन्निवेसो ?' त्ति । तेण भणियं 'नंदिग्गामो
एस, पव्वओ अंवरतिलओ, जुगंधरा एए सूरिणो, इमा य खमणकिलंता निन्नामिया, सयंबुद्ध-
संभिन्नसोयसहिओ एस राया महव्वलो, ईसाणकप्पो, सिरिप्पभं विमाणं' । एवं सव्वं सपच्चयं कहियं ।
तओ मए तुट्ठाए भणियं 'पुत्त ! जा एसा सिरिमंइकुमारी तुह पिउच्छादुहिया सा सयंपभा, ता
जाव रण्णो निवेएमि ताव निस्संसयं तुममेयं लभसि' । तओ सुमणसो एसो गओ नियगेहं । अहं पि
कयकज्जा समागया तुह निवेयणत्थं, ता जामि रण्णो निवेएमि, जेण तुह पियसंगमो होइ" । त्ति वोत्तूण
गया रायसमीवं । निवेइयं जहट्टियं राइणो । सो ममं देविं च सदाविऊण भणिउमादत्तो, अवि य-

“सुणसु पिए । ललियंगयमेयं जाणामि जह अहं न तथा । वच्छा वि मुणइ जम्हा एत्थेव य चेव दीवम्मि ॥

अवरविदेहे सलिलावंयम्मि विजयम्मि वीयसोगाए । नयरीए जियसत्तू आसि निवो तस्स देवीओ ॥

दोण्णि मणोहंरि-केगइनामाओ ताण दो सुया कमसो । अयल-विहीसणनामा, पंचत्तमुवागए जणए ॥

साहित्ता विजयद्धं जाया वलदेव-वासुदेवा उ । पणमंतभूरिसामंतमउलिमणिघट्टपयवीढा ॥६५॥

अह अयलं वलदेवं मणोहंरी भणइ अण्णया एवं । 'तुहपिउ-तुहरज्जसिरीओ वच्छ ! विउलाओ भुत्ताओ
भवभयभीया इण्ह परलोगहियं करेमि पव्वजं । तौ अणुमण्णेहि लहुं' न विसज्जइ सो वि नेहेण ॥६७

तीए तओ निव्वंधे कए इमो भणइ 'अं व ! जइ एवं । तो' दियलोगाओ ममं आगंतुं वसणकालम्मि ॥

पडिवोहिज्जसु' 'एवं' ति सा वि पडिवज्जिऊण तव्वयणं । घेत्तूण सव्वविरइं पढेइ एक्कारसंगाइं ॥६९

संपुण्णपुव्वकोडिं काऊणं संजमं तओ मरिउं । लंतगकप्पे इंदो उप्पन्नो दिव्वकंतिधरो ॥७०

सो य अहं, एत्तो वि य दोण्णि वि वल-केसवा वहुं कालं । भुंजंति रज्जमउलं अहऽण्णया वंहागालीए ॥

तुरगारूढा दोण्णि वि विणिग्गया अवहरित्तु तुरंण्हि । खित्ता महाडवीए अणोरपाराए घोराए ॥७२

गोसंचरेण भग्गे पयमग्गे वलइ सव्वसेन्नं पि । सासापूरियहियया आसा वि हु पाविया निहणं ॥७३

आउक्खएण तत्तो विभीसणो कालमुवगओ तत्थ । तम्मोहमोहियमणो अयलो वि य वहइ खंधगयं ॥

'किर मुच्छिओ' त्ति एसो, नेउं ठावेइ सीयवणगहणे । भवियव्वयावसेणं उवओगो तो मए दिण्णो ॥७५

- 1 A B 'संडं दिट्ठं । 2 c D पडगं । 3 A B 'तओ मे भणि' । 4 A B तव्वं । 5 A B 'ता
य नि' । 6 c D 'मई कुं' । 7 c D तुमेव लभं । 8 c D 'मं च दे' । 9 c D 'वइम्मि । 10 A B 'हर-के'
11 A B 'हरा भं' । 12 c D तो । 13 c D ता । 14 c D वाहियां' ।

ददुं तयवत्थगयं 'संगारं सरिय लंतगाओ अहं । करिय विहीसणख्वं समागओ तस्स बोहत्थं ॥
भणिओ य 'अहं भाउय !' गओ मि विज्जाहरेहिं सह जुज्जं ।

काउं जे, ते जिणिउं समागओ पुण वि तुहपासं ॥७७

एयं च अंतरं जाणिऊण केणावि विप्पलद्धो सि । देवेणं तं भाउय ! दुट्ठेण अणञ्जकम्भेणं ॥७८
ता सक्कारेसु इमं कलेवरं जं ताए समुच्चूढं । एत्थ नइसंगमम्मी, तहाकए तम्मि पुण भणइ ॥७९
'संपइ वच्चांमु गिहं' पडिवण्णे तो समागया गेहे । भुजंति नियं रज्जं, अहऽण्णदियहम्मि एगत्थ ॥८०
जा उवविट्ठा चिट्ठामु आसणे ताव पयडियं सहसा । ख्वं मणोहरीए मए, तओ एत्त संभतो ॥८१
पभणइ 'अम्मो ! तुव्भे, कत्थ इहं ?' तो मए समक्खायं । संकेइयाइ सव्वं 'ता कुण धम्मुज्जमं वच्छं ॥
नीसारे संसारे' इय वोत्तुं लंतगं गओ अहयं । अयलो वि वयं गिण्हइ रज्जं पुत्तस्स दाऊण ॥८३
काऊण तवच्चरणं देवो ललियंगओ समुप्पण्णो । तन्नेहेण समज्जं पुणो पुणो नेमि नियपासे ॥८४
इय भोत्तूणं भोगे अयरस्स उ^१ सत्त नवविभागे उ । चविओ तम्मि य ठाणे अण्णो ललियंगओ जाओ ॥
'तं पि य तत्तुल्लगुणं पुत्तसिणेहेण नेमि अणवरयं । एवं कमसो नीया सतरस ललियंगया तत्थ ॥
जं सिरिमई वियाणइ सो वि मएऽण्णेगसो तहिं नीओ । चविऊण तओ संपइ, एत्तो हं एत्थ उप्पण्णो ॥
ता सदावेह लहुं भो भो पडिहार ! वइरज्जं ति । जेण पयच्छामि इमं तस्साऽहं सिरिमई कण्णं ॥
सदाविओ य तेणं समागओ वइरज्जंघकुमरो वि । कयउब्भडसिगारो सव्वंगं पुल्लओ तो सो ॥८९

केरिसो य सो ? सकलरयणिकरसोम्मवयणचंदो, तरुणरविरस्सिवोधितपोडरीयलोयणो, मणिमंडिय-
कुंडलघडियपीणगंडेसो, गरुलाऽऽययतुंगनासो, सिलप्पवालकोमलसुरत्तदसणच्छओ, कुंदमउलमाला-
कारसिणिद्धदसणपंती, वेयच्छवसभणिभखंधो, वयणतिभागूसियरयणावल्लिपरिणद्धगीवो, पुरफलिहाऽऽया-
मदीहवाह, नगरकवाडोवमाणमंसलविसालवच्छो, करगसंगेज्जमज्जदेसो, तिमउलपंकयसरिच्छनाभी,
मिगपत्थियतुरगवडियकडी, करिकरकरणिल्लऊरुजुयलो, णिगूढजाणुप्पएससंगयहरिणसमाणरमणिज्जजंधो,
सुपणिहियकणगकुम्भसरिसलक्खणसंवद्धचलणजुयलो । पणओ य भणिओ राइणा 'पुत्तं वइरज्जंघ ! पुव्वभ-
वसिणेहसंवद्धं परिणेहि एयं सयंपमं सिरिमई' । तओ अहं अवलोइया तेण कलहंसेण व कमलिणी,
परिणीया य महाविभूईए । अण्णया य पभूयचेडियाइपरिवारसमेया सुवहुवत्थाऽऽभरणदवाइदाण-
पुव्वं विसज्जिया ताएण । कमेण पत्ता यं लोहग्गलं । तत्थ य जम्मंतरोवज्जियविसिट्ठुप्पणपव्वभारसंपज्जं-
तसयल्लिदियाणंदजणयसुहसागरावगाढाणं जाओ पुत्तो । वडिद्धओ देहोवचएणं कलाकलावेण य ।

इओ य मम जणओ लोगांतियसुरसंनोहिओ पुक्खलपालनियसुयसंकामियरज्जमारो तित्थयर-
ल्लिणेण पव्वइओ । कयविविहतवोविसेसुप्पन्नकेवलनाणदिणयरकरपसरपणासियतिमिरपसरो भवियकमलसंडा-
ववोहणं कुणमाणो विहरिउं पवत्तो ।

पोक्खलपालस्स वि विसंवइया पच्चंतरायाणो । तओ वइरज्जंघक्कारणनिमित्तं पेसिओ महंतओ ।
समागांतूण य विण्णत्तं जहा 'एयवइयेण तुमं सिरिमइसमेओ सिग्घमागच्छाहि, जइ मए जीवंतएण

1 A B संसारं । 2 c D तो । 3 c D °च्चामि णि° । 4 c D °द्धामि आं° । 5 A B उ
भत्तं । 6 A B तंमि य । 7 A B पइच्छां । 8 c D इ । 9 c D °ओ नियमहं ।

पधोयणं' । तओ अम्हे नियपुत्तं नयरे ठविऊण पत्थियाणि, जाव पत्ताणि सरवणं नाम वणसंडं । तस्स य मज्जेण पंथो वच्चइ । तओ लोणेण वारियाणि 'मा एएणं मग्गेणं वच्चह, इत्थ दिट्ठिविसो सप्पो चिट्ठइ' । तओ अम्हे अण्णमग्गेण पत्ताणि पौंडरिगिणिं । अम्हाऽऽगमणं च सोऊण भउब्भंतलोयणा पणया सामंता पोक्खलपालस्स । तेण वि अम्हे पूइऊण विसज्जियाणि पत्थियाणि सनगरं, लोणेण य भणियं 'सरवणस्स मज्जेण गंतव्वं जओ सुणिकेवलनाणुप्पत्तिमहिमाकरणनिमित्तोवइयदेवप्पहाजालेण पडिहयं सप्पस्स दिट्ठिविसं' । कमेणं पत्ताइं तत्थ, आवासियाणि य । तहिं च सागरसेण-मुणिसेणा मम सहोयरा अणगारा पुरओ ठिया । तओ अम्हेहिं दिट्ठा तवलच्छिपडिहत्था सारदसरजलपसन्नहि-यया सारदसगलससिसोमदंसणा तियसपरिसापेरिवुडा धम्ममाइक्खमाणा । परेण य भत्तिवहुमाणेण वंदिया सपरिवारा । फासुएण असण-पाण-खाइम-साइमेण पडिलाहिया य । तओ अम्हे तेसिं गुणे अणुगुणिंताइं चित्तिउं पवत्ताइं, अवि य—

'धण्णा कयपुण्णा खलु सुलद्धमेयाण माणुसं जम्मं । चइऊण रायलच्छिं जे पव्वइया जिणमयम्मि ॥९०॥
सुयजलहिपारगामी दुक्करतवचरणकरणउज्जुत्ता । भवियकमलावबोहणदिणमणिणो पयडमाहप्पा ॥९१॥
बहुविहलद्धिसणाहा निम्मलजसपसरधवलियदियंता । खंता दंता मुत्ता गुणसयजुत्ता महासत्ता ॥९२॥
होही सो कोवि दिणो, जइया परिचत्तसव्वसंगाइं । एवंविहमुणिदिक्खं गुरुपयमूलम्मि वेच्छामो ॥९३॥
किरियाकलावकरणुज्जयाइं तवखवियपावकम्माइं । संवेगभावियाइं इय अणुकारं करिस्सामो ॥९४॥
किं वा बहुणा परिचित्तिएण ?; अइच्चलम्मि जीयम्मि । पुत्तं ठवित्तु रज्जे सिग्घं दिक्खं गहिस्सामो' ॥
इय विहियनिच्छयाइं सुहभावणभावियाइं नियनयरे । पत्ताइं, पुत्तेण वि भिच्चयणं अम्ह विरहम्मि ॥
दाणाईसंगहियं काउं विसजोगधूविओ धूवो । वासहरे अम्हाणं दिण्णो विणिवायणट्टाए ॥९७
तमवुज्झंताणि तहिं वीसज्जियपरियणाणि सुत्ताणि । विससंदूसियथाऊणि झत्ति कालं विहेऊण ॥९८
उप्पण्णाइं जुवल्लयधम्मणं एत्थ उत्तरकुराए । सव्वमिणं विन्नायं नाह ! मए जाइसरणाओ ॥९९

तां सामि ! जा निन्नामिणा जा सयंपभा जा य सिरिमई सा अहं । जो महव्वलो जो ललियं-गओ जो य वयरजंघो ते तुच्चे त्ति, एवं जीसे नामं गहियं भेसा अहं सयंपभा । तओ सामिणा भणियं 'अज्जे ! जाइं सुमरिऊण देवुज्जोयदंसणेण चित्तेमि 'देवभवे वेडिहि' त्ति मे 'सयंपभा' आभट्टा, तं सव्वमेयं कहियं त्ति । परितुट्टमाणसाणि पुव्वभवसुमरणसंधुक्कियसिणेहाणि सुहागयविसयसुहाणि तिण्णि पलि-ओवमाणि जीविऊण कालगयाणि सोधम्मै कप्पे देवा जाया ।

तत्थ वि तिण्णि पलिओवमाणि देवलोगसुहमणुहविऊणं सामी चविऊण वच्छगावइविजयमज्ज-द्वियपहंकरानयरीए सुविहिवेज्जपुत्तो केसवो नाम समुप्पन्नो । अहं पुण तत्थेव अभयघोसो नाम सेट्ठिसुओ संजाओ । तत्थ वि परमपीइपराणं राया-ऽमच्च-सेट्ठि-सत्थवाहसुया परममित्ता संजाया । एवं च मेत्तीपराणं अण्णोण्णगिहागमणेण कालो अइक्कमइ । अण्णया ई कयाइ वेज्जसुयगेहे चिट्ठंताणं समागओ एणो किमिक्कुट्ठोवहुओ तवस्सी, तं च दट्ठूण वेज्जसुयमुदिसिय जंपियमन्हेहिं, अवि य—

1 c D ण व पं । 2 c D ते । 3 A B वइहि । 4 c D 'द वच्छगाव' । 5 A B 'त्व परं' । 6 c D य ।

'सच्चं चिय भो विज्जा ! तुब्भे जं कुण्ह दब्बलोभेणं । किरियं, दीणाईए दूरंदूरेण परिहरह' ॥
 तो भणइ वेज्जपुत्तो 'भा एवं भणह दीण-किविणाणं । अहयं करेमि किरियं अवियप्पं धम्मबुद्धीए' ॥
 अम्हेहिं तओ भणियं 'जइ एवं तो णु किं न एयस्स । साहुस्स कुण्ह किरियं किमिकुट्टेणं उवहयस्स ?'
 एसो वि आह 'आमं, करेमि परं किंतु मज्झ सामग्गी । नत्थि जओ इह कज्जं तिहिं दब्बेहिं महग्घेहिं ।
 तत्थेकं महग्घेहे लक्खप्पाणं समत्थि वरतेल्लं । कंबल-गोसीसाइं नत्थि दुवे लक्खमुल्लाइं' ॥१०४
 'पूरेसु इमं अम्हे' इय वोत्तुं वुड्ढसेट्ठिगेहम्मि । संपत्ता घेत्तूणं जुयलं दीणारलक्खाणं ॥१०५
 दट्ठणऽम्हे सेट्ठी अब्भुट्ठिय आसणाइं दाऊणं । जंपइ जोडियहत्थो 'कुमार ! आइसह करणिज्जं' ॥
 'कंबल-गोसीसाइं अम्हाणं देह लक्खमोल्लाइं । दो लक्खे घेत्तूणं' भणिए पडिभणइ 'किं कज्जं ?' ॥
 'साहुकिरियानिमित्तं' वुत्ते अम्हेहिं चित्तए सेट्ठी । 'एए चेव कयत्था वाल चिय जं रया धम्मे ॥१०८
 अम्हे उ पुण अधन्ना जं वुड्ढत्ते त्ति आगए तह वि । महमोहमोहियमणा न चेव धम्मे मइं कुणिमो' ॥
 इय चित्तिऊण एसो दाउं दुन्नि वि विणा वि दब्बेणं । घेत्तूणं सामन्नं, अंतगडो केवली जाओ ॥११०
 इयरे वि य तं साहुं गंतुं अब्भंगयंति तेल्लेण । तव्वीरिएण किमिया तयागया निग्गया सव्वे ॥१११
 कंबलरयणेण तओ पावरिउं जाव ते तहिं लग्गा । मयगे कलेवरम्मी ताहे पफोडिया सव्वे ॥११२
 गोसीसचंदणेणं लित्तो साहु वि सच्छओ जाओ । एवं चिय मंसगया विणिग्गया वीयवाराए ॥११३
 तइयाए अट्ठिगया पच्छा संरोहणीए रोहेउं । नीसेसवणे खामित्तु ते गया निययठाणेषु ॥११४॥
 उव्वरियसेसचंदण-कंबलमुप्पण्णअद्दमोल्लेण । धुवंतधयवडाडोवसंकुलं सिहरसयकलियं ॥११५॥
 भव्वयणभावसंदोहकारयं जिणवरिंदवरभवणं । फाराविऊण सव्वे धणियं संवेगरंगगया ॥११६॥
 माया-पिईमाइयं सव्वं सम्माणिऊण सयणजणं । भवभयभीया गिण्हंति भावओ सुगुरुपासम्मि ॥११७
 चारित्तं संबुत्तममुणिवरनियरेहिं फरिसियमुयारं । सुपवित्तं सव्वुत्तमसोक्खमहामोक्खसंजणयं ॥११८
 पालित्तु निक्कलंकं अणसणविहिणा चइत्तु तो देहं । इंदसमाणा देवा अच्चुयकप्पे समुप्पण्णा ॥११९

तत्तो य आउयक्खए चविऊण इहेव जंनुद्दीवे दीवे महाविदेहे वासे पुंडरिगिणीए नयरीए
 वइरसेणस्स राइणो मंगलावईए देवीए धारिणीवीयनामाए कुञ्चिसि सामी वेज्जजीवो पुत्तत्ताए
 समुप्पण्णो, चोदसमहासुमिणसूइओ य जाओ कालक्कमेण । पइट्ठावियं से नामं वइरनाभो त्ति । इयरे
 वि रायसुयादओ कणगनाभ-रूपनाभ-पीढ-महापीढनामाणो चत्तारि वि वइरनाभभायरो समु-
 प्पण्णा । कणगनाभ-रूपनाभाणं वाहु-सुवाहु त्ति वीयनामाणि । अहं पि तत्थेव अभयघोसो नाम
 रायपुत्तो संजाओ । वड्ढिया सव्वे देहोवचएण कलाकलावेण य ।

तओ अहं वाले चेव वइरनाभं समल्लीणो जाओ सारही । एत्थंतरम्मि य सुर-नरनमंसि-
 ज्जमाणपायपंकओ लोगतियसुरविबोहिओ वइरनाभस्स रज्जं दाऊण निक्खंतो तित्थयरदिक्खाए भयवं

वडरसेणो । उप्पन्नदिब्बनाणो य विहरिउं पयत्तो । वडरनाभो य उप्पन्नचक्काइमहारयणो चक्की जाओ । कणगनाभादयो य महासामंता । एवं च पमूयकालं रज्जमणुमुंजिऊण निब्बिन्नकामभोगा नियपिउत्तिथयरसमीवे पव्वइया । अहं पि तेहिं सह गहियदिकखो समणो जाओ । वडरनाभो पढिय-चोइसपुव्वो भगवया सूरिपएऽणुण्णाओ । इयरे एककारसंगधारिणो । तत्थ य वाहू वेयावच्चं करेइ, अवि य—

पंचण्ह मुणिसयाणं आणेउं भत्त-पाणमुवणेइ । वरचीर-पत्त-कंबल-दंडयमाईणि य जहेच्छं ॥१२०
 ओसह-भेसज्जाणि य पीढय-संधार-फलहगाईणि । जो जं इच्छइ साहू आणइ अगिलाइतं तस्स १२१
 वीओ पुणो सुवाहू सज्जायं-ऽज्जयण-झाणन्नवियाण । विस्सामणं करेइ अपरिस्संतो महासत्तो ॥१२२
 भोगहलं वाहुवलं दोहिं वि कम्मं समज्जियं तेहिं । सव्वुक्किट्टसख्वं देवाण वि कयचमक्कारं ॥१२३
 पीढ-महापीढा पुण सरंति अणवरयमेव सज्जायं । अणवरयं वि य सूरी पसंसणं कुणइ पढमाणं १२४
 चितंति तओ इयरे 'रायसहावं गुरू न मुंचंति । जो च्चिय करेइ कज्जं अणवरयं तं पसंसंति' १२५
 इय मायाइ गुरूणं उवरिं अप्पत्तिण्ण थीगोत्तं । वंधंति, वयमुदारं पालियैमम्हेहि बहुकालं ॥१२६
 अंते अणसणविहिणा छप्पि जणा अहसमाहिणा कालं । काऊणं सव्वट्ठे विमाणपवरस्सि उप्पण्णा १२७
 तेत्तीससागराई तत्थ सुहं मुंजिऊण तो सामी । पुव्वभववद्धत्तिथयरनामकम्मोदयवसेणं ॥१२८॥
 चविउं इह उप्पण्णो पढमो तित्थंकरो उसभनाहो । नर-सुरवंदियचलणो पियामहो एस पच्चक्खो ॥
 सेसा कमेण भरहो वाहुवली वंभि सुंदरी अहयं । तत्थ जिणेणाऽऽइट्ठं 'जहेस तित्थंकरो पढमो १३०
 भरहस्सि वडरनाहो, सेसा तत्येव लहिय मणुयत्तं । उप्पण्णदिब्बनाणा सासयसोक्खं लहिस्संति' ॥१३१
 ता भो ! जिणिंदलिं दट्टुणं सुमरिया मए जाई । भिक्खादाणं पि इमं तत्तो च्चिय जाणिउं दिण्णं ॥
 तं सोऊणं रायाइएहिं उब्भिण्णपयडपुलएहिं । अहियं पसंसिओ सो, तओ गया निययठाणेसु ॥१३३॥
 सेज्जंसेण वि पहुणो पारणठाणस्सि रयणमयपीढं । पयअक्कमणभएणं विहियं अच्चेइ तिर्यकालं ॥१३४
 तं दट्टुं लोगो वि हु करेइ तह चेवं, तं च कालेणं । गच्छंतेण पसिद्धं जायं संचउरपेढं ति ॥१३५
 उप्पण्णस्सि य नाणे जिणस्स तो गिण्हिऊण सामण्णं । उप्पाडिऊण नाणं सेज्जंसो सिवपयं पत्तो ॥
 भवणं धणेण, भुवणं जसेण, भयवं रसेण पडिहत्थो । अप्पा निरुवमसोक्खे सुपत्तदाणं महग्घवियं ॥१३७
 श्रेयांसाख्यानकं समाप्तम् ॥३०॥

सम्प्रति चन्दनार्याख्यानकम्—

[चन्दनार्याकथानकम्]

अत्थि इहेव जंबुद्वीवे दीवे भारहे वासे अंगीजणएव गयणंगलगमहासाल-गोपुर-ऽईलय-
 तोरण-भवण-देवकुलालक्रिया चंपा नाम नयरी । तत्थ य गिरिवरु व्व वणराइविराइओ खगसंगओ
 सारंगसमणिओ सुवंसो सुगंडो सुपाओ दहिवाहणो नाम राया । तस्स य चेडयमहारायदेहुब्भवा

- 1 c D 'यरे य ए' । 2 A B 'य-ज्जाण ऽज्जयणन्नवि' । 3 A B 'य अम्हे' । 4 c D तो ।
 5 A B विहिउं । 6 c D तिवकालं । 7 A B 'व बहुयका' । 8 c D अंगजं । 9 A B 'णलग्ग' ।
 10 c D 'दाल-तो' ।

सावयधम्मज्जया धारिणी नाम देवी । सा य अण्णया कयाई सुहपसुत्ता रयणीए चरमजामे फुल्लफल-
समद्वासियं अणेयजणोवयारिणि नियच्छायाविणिज्जियसयलवणलयं कप्पलयं सुमिणे पासिऊणं पडिवुद्धा ।
साहियं जहाँविहिं दइयस्स । तेण वि तेलोक्कम्भहियबहुजणोवयारिसमत्तनारीयणप्पहाणधूयाजम्मेणा-
भिनांदिया । सा वि 'तह'त्ति पडिवज्जिऊण सुहं गव्भमुव्वहंती पत्ते पसूइसमए पसूया दारियं । कमेण
य कयं से वसुमइ त्ति नामधेयं ।

एत्तो य वच्छाजणवयालंकारभूयकोसंविवरपुरीए सयाणिओ नाम राया । मिगावई तस्स
देवी । ताण वि दोण्ह वि राईणं परोप्परं वेरं वइइ । अण्णया गओ सयाणिओ दहिवाहणस्सोवरि
विव्खेवेणं । पवत्ते य महासंगामे कहिंचि देवजोएण पणासिओ दहिवाहणो । सयाणिएण उट्टिज्जमा-
णीए नयरीए समुग्घुट्टो नियवले जगहो 'जो जं लेइ तस्स तं सुगहियं चेव' । तओ एणेण उट्टिएण
कुलगेहं पइ पलायमाणी गहिया वसुमइधूयासमणिया धारिणी नाम देवी । अंतराले य सो गच्छ-
माणो पुट्टो एणेण पुरिसेणं जहा 'किमेयाहिं काहिसि ?' । तेण भणियं जहा 'एसा मम पत्ती भविस्सइ,
इमं च दारियं विक्केहामि' । तं च सोऊण चिंतिउमाढत्ता धारिणी, अवि य—

'हद्धी ! निग्घिण नित्तिस कम्मविहिं ! काइं एरिसं विहियं । जं तिहुयणिक्कवीरो वि मह पई एव विदविओ ॥ १

तत्तियमित्तेणं चिय किं न ठिओ ? जं पुणो इमस्साहं । अइकूरकम्मपुरिसस्स हंदि वसवत्तिणी विहिया ॥

हा निदयविहिं ! संपइ न सुणसि किं निच्छयं महमणस्स ? । जं सीलखंडणम्मि वि घणियं अब्भुज्जओ जाओ ॥
ता किं च इमो पावो वला वि मह सीलखंडणं काही ? । वाला इमा वराइं लहिही किं वा वि हु अणत्थं ?

कुलगेहअसंपत्ती पईविरह(हं) सीलभंगसवणं च । धूयाविक्किणंणं चिय चितंती सा मया इत्ति ॥ ५

तो तीइ अयंडे चिय तं मरणं पेच्छिऊण तेण तओ । अइकोमलवयणेहिं बहूहिं संठाविया वाला ॥ ६

एवं च कमेण पत्तो कोसंवीए । तिणाणि सीसे दाऊण विक्किणणत्थं समोयारिया हट्टमगे ।
दिट्ठा य धणावहाहिहाणेण सेट्टिणा, चितियं च 'अहो ! कण्णयाए आगीई, ता भवियव्वं महाकुलप-
ण्णाए इमाए, ता गिण्हामि एयं जेण मह एईए जणएण सह [सं]बंधो भवइ'त्ति । दाऊण मोल्लं
गहिया । समप्पिया मूलाहिहाणाए नियभारियाए धूयापडिवत्तीए सुहेण चिट्टइ । अइसिसिरसीयल-
सहावत्तणओ य चंदणवाल त्ति सें वीयं नामं संजायं । एत्थंतरम्मि य समारूढा एसा जोव्वणं, अवि य—
अइसरसकोमलाइं जायाइं तीइ अंगमंगाइं । कामुयजणमोहणकारया य अट्टु(ट्टु)गया सिहिणो(णा) ॥

पडिपुण्णचंदमंडलतुल्लं वयणं मणोहरं सहइ । लावण्णवण्णकंती खंयाइं अण्णसरिसाइं ॥ ८

मयरद्वयनरवइमंदिरम्मि नवजोव्वंणे वि वइंती । जोव्वणवियाररहिया सुहेण सा चिट्टए तत्थ ॥ ९

अण्णया कयाइ धम्मास्सयवसंतत्तगतो अहियं परिस्संतो पस्सेयजलाविलनिस्सहसरीरो बाहिराओ
समागओ सेट्टी । दिट्टो य चंदणाए । तओ तहाविहमन्नमपेच्छमाणी चलणसोयं घेतूण उवट्टिया ।
'धूय'त्ति काऊण न निवारिया सेट्टिणा । तओ अहिजायत्तणओ सरीरस्स, विणीयविणयत्तण[ओ] सहावस्स,

1 c D सुत्ता रं । 2 A B 'विहं दं' । 3 A B 'मत्थना' । 4 A B 'भूसियं' । 5 c D पलाणो
दं । 6 A B 'इट्टुक्कं' । 7 A B 'विक्रणं' । 8 A B 'यं 'हा कण्णं' । 9 c D से जायं विदयनामं ।
एत्थं । 10 c D ख्वाइ अं । 11 A B 'व्वणम्मि वट्टं' । 12 c D 'याय कं' । 13 c D 'ट्टो चंदं' ।
14 c D अहियजं ।

जोव्वणारंभभारियत्तणओ अंगाणं, अच्चारयेण चलणे सोयमाणीए छुट्टो कुंतलकलावो, कदमोवरनिवड-
माणो य धरिओ सेट्टिणा लीलालट्टीए । दिट्टो य उवरिमतलट्टियाए मूलाए । चित्तिउं च पवत्ता—

‘अहह ! कह पेच्छ एसो मूढो धूयं पवज्जिउं एयं । अइरागमोहियमणो करेइ एवंविहं चेट्टं ? ॥१०

अहवा एयाएसुं(ईसं) जोव्वण-लावण-रूव-सोहगं । दट्टूण मुणी वि दढं मयणेण परव्वसो होइ ॥

ता जइ कहिंचि एयं परिणइ एसो दढाणुरागवसो । सुविणे वि हु नामं पि वि न गिणहए मज्झ निच्छयओ

ता दूरविणट्टं पि हु कज्जं एयं न जाव निव्वडइ । ताव करेमि पयत्तं, को नहछेइ(यं) उवेक्खेइ ? ॥१३

जावऽज्ज वि कोमलओ वाही ता कीरए नणु तिगिच्छ । गाढासज्जीभूओ पयत्तमवि निष्फलं होइ’ ॥

नियचित्तुट्टिमाए अलियं पि हु इय विगप्पए बहुयं । अहवा वि दुज्जणजणो अप्पसमं मण्णए सव्वं ॥१५
भणियं च—

ववहरइ अण्ह च्चिय सुद्धसभावो जयम्मि साहुजणो । मण्णइ तमण्ह च्चिय दुट्टसभावो खलयणो वि ॥

तओ जाव विणिग्गओ गेहाओ सेट्टी ताव कासवयं सदाविऊण मुंडावियं से सीसं । दिण्णाणि

पाएसु नियलाणि । छूढा य उवरगे । निवद्धाणि संकलाथंमएण सह नियलाणि । ढक्किय दुवारं भणिओ

य परियणो ‘जो सेट्टिणो एयं साहिस्सइ तस्स वि एस चेव दंडो’ त्ति । तओ भोयणवेला, पुंच्छियं

सेट्टिणा ‘किमज्ज न दीसइ चंदणा ?’ । मयरदाढमूलाभएण न केण वि किंचिवि साहियं । ‘वहिं रमइ’

त्ति मण्णमाणेण भुत्तं सेट्टिणा । विइय-तइयदिवसेसु वि एवं चेव सारिया । नवरं चउत्थदियहे कओ सेट्टिणा

निव्वंधो जहा ‘जाव न चंदणा दिट्ठा न ताव भोत्तव्वं’ । तओ ‘किं मह मूला करिस्सइ त्ति मह जीवि-

एण वि जीवउ सा गुणराणमई वालिय’ त्ति मण्णंतीए सिट्टो एक्काए वुड्ढदासीए सेट्टिणो परमत्थो ।

तओ समाउलचित्तेण उग्घाडियं उवरगदुवारं । दिट्ठा य सिरावणीयचिहुरभारा तण्हा-छुहाकिलाभियतणू

अंसुजलाहलियकवोला । तं च- दट्टूण वाहोल्ललयणो गओ महाणसं जाव मूलाए सव्वं असणं

[अ]भंतरे छोह्ण तालियं दुवारं । तओ निरूवन्तेण अवण्णाए असंगोविया सुप्पेक्ककोणसंठिया

दिट्ठा कुम्मासा । तओ ते चेव घेतूण समप्पिया चंदणाए सेट्टिणा, भणिया य ‘पुत्त । जाव लोहारं सदि-

ऊण तुह नियलाणि भंजावेमि मण्णुणं च भोयणमुवक्खडावेमि ताव तुमं एए चेव भुंजसु, मा अइच्छु-

हाए सरीरस्स वावत्ती भविस्सइ’ । त्ति भणिऊण गओ लोहारगेहं । तओ सुप्पणामिए मच्छियापुजस-

च्छहे पेच्छऊण, अत्तणो पुव्वावत्थं सरिऊण सोएउं पवत्ता । कहं ?—

‘जइ देव ! सयलतियल्लोयतिल्लयभूओ कओ कुले जम्मो । ता कीसं अयंदि पयंडमागयं दुसहदालिइं ? ॥

जइ जाया पिइ-माईण नियतणूओ वि वल्लहा अहयं । ता ताण मरणदुक्खाण भायणं कीस निम्मविया ? ॥

जइ नाम विओगो वंधवाण निक्करुण ! तइं कओ देव ! । ता किं अवरं एयं मज्झं पेसत्तणं विहियं ? ॥

इय निययावत्थं निदिऊण सुकुलुग्गयं च सविसेसं । पुणरुत्तर्नितवाहं वुनिभरं रुवइ सा वाला ॥२०॥

एवं च निदिऊणं नियकम्मं, सोइऊण य अवत्थं । भुक्खस्सखामकवोलं वयणं ठविऊण करकमले ॥२१

ते पुलइय कुम्मासे सविसेसं मण्णुभरियगलविवरा । चित्तेइ ‘ल(लु)हत्ताणं न किंचि तं जं न पडिहाइ ॥

किंतु नियजणयगेहे एक्कासणपारणम्मि वि जहेच्छं । चउविहसंधं पडिलाहिऊण पुण आसि पारिंती ॥

इहिं तु अट्टमोवासपारणे विसमदसगया वि अहं । अविदिण्णसंविभागा क्हं णु पारेमि गयपुण्णा ?।
जइ एइ कोवि अतिही ता दाउं क्कित्तिए वि कुम्मासे । पारेमि' चित्तिऊणं दुवारदेसं पलोएइ ॥२५

एत्थंतरम्मि य नित्थिण्णसंगमयाऽमरमहोवसगवगेण गहिओ अभिग्गहो जगगुरुणा सिरिवद्ध-

माणसामिणा, तंजहा—दब्बओ सुप्पेक्कक्रोणेणं कुम्मासे, खेत्तओ दायारीए एगो पाओ उंवरस्संतो
एगो वहिं, कालओ नियत्तेसुं भिक्खायरेसुं, भावओ जइ महारायकुल्लगयकण्णया वि होऊण पत्ते
दासत्तणे अवणीयसिरोरुहा नियलावद्धचलणजुयला मण्णुभरोरुद्धकंठगयगिरा रोयमाणी पयच्छइ तो
पारेमि, नऽन्नह त्ति । एवं तत्थ कोसंबीए जणेण अणुवलक्खिज्जमाणाभिग्गहविसेसो विहरिउं पयत्तो ।

अण्णया य पविट्ठो सुगुत्तामच्चस्स मंदिरं । नीणिया दासचेडीहिं भिक्खा । अधित्तूण निग्गओ
भगवं । दिट्ठो नंदाहिहाणाए अमच्चीए. भणियं च णाए 'हला ! किं न भयवया गहिया भिक्खा'? ।
ताहिं भणियं 'सामिणि ! एस भयवं दिणे दिणे एवं चेव गच्छइ, संपइ चउत्थो मासो वइइ' । तओ
'हा धी ! भयवओ कोवि अभिग्गहो भविस्सइ'त्ति अधिईए अमच्चं भणइ जहा 'किं तुज्झ अमच्चत्तणेणं
जइ भयवओ अभिग्गहं न मुणसि ?' । अमच्चस्स वि अधिई जाया । इओ य राइणो सयाणियस्य
मिगावईए देवीए विजया नाम पडिहारी, सा पओयणंतरेण तत्थाऽऽगया । तीए सव्वं निवेइयं
मिगावईए । तरसावि अधिई जाया । निवेइयं च राइणो 'किं तुज्झ रज्जेणं जइ भगवओ अभिग्गहं
न पूरेसि, न याणसि भयवं एत्थ विहरमाणं ?' । तेणावि 'पूरेमि संपयं'त्ति देविं समासासिऊण
सोगाभिभूएण हक्कारिओ अमच्चो । अमच्चेणावि पासंडिणो पुच्छिया अभिग्गहविसेसा । तेहिं भणियं
महाराय ! विचित्ता जइजणे णं अभिग्गहा क्हं नज्जंति ?, परं दब्बओ विचित्तदब्बाइं, खित्तओ नाणा-
पएसट्टियदायगाइ, कालओ पढमपहराइ, भावओ हसंत-रोवंत-नच्चंत-गायंत-रमंताइ । तओ राइणो
आएसेण सव्वो वि लोगो तहा दाउमाइत्तो । तहा वि जाव न गिण्हइ जयगुरू ताहे अच्चंताउलीभूओ
जणो चित्तिउं पयत्तो, क्हं ? —

'एस अउण्णो सव्वो वि जणवओ जेण जयगुरू पित्थ । नाणुग्गहेइ ववएसविहिविदिण्णऽण्ण-पाणेहिं ॥
जस्स न जइणो गिण्हंति कहवि जत्तेण जोइयं दाणं । सो किं गिही ?, मुहा होइ तस्स घरवासवासंगो ॥
जह जह न लेइ बहुविहपयारभत्तं पणामियं पुरओ । तह तह किलम्मइ जणो जयगुरुचित्तालसो वियलो ।
इय निंदियनियविभोवभोगसंपत्तिविहलजियलोओ । अकयत्थं पिव मण्णइ सयलं धण-परियणसमिद्धि ॥

एवं च विहरमाणो पंचदिवसूणळ्ळम्मासेहिं पविट्ठो धणावहसेट्ठिमंदिरं, दिट्ठो य पुव्ववणिणयसरूवाए
चंदणवालाए, चित्तिउं पर्वत्ता, अवि य—

'सुकयत्था कयपुण्णा अहयं चिय एत्थ जीवलोगम्मि । जीए पारणादिणे समागओ एस परमप्पा ॥
जइ कहवि एस भयवं एए मेऽणुग्गहेइ कुम्मासे । तो दुहपरंपराए दिण्णो हु जलंजली होइ' ॥३१
जावेवं सा चित्तइ ता भयवं तीइ संठिओ पुरओ । भत्तिभरनिच्चरंगी समुट्टिया झत्ति तो एसा ॥३२
घेत्तूणं कुम्मासे 'जयगुरुणो अणुचिय' त्ति रोवंती । संकलवद्ध त्ति वहिं विणिग्गमं काउमचयंती ॥३३
विक्खंमिक्खा पाएहिं एत्थं भणइ जयगुरुं 'भयवं ! । गिण्हइ जइ कर्पती अणुग्गहं मज्झ काऊण' ॥
'पुण्णोऽवहिं' त्ति परिभाविऊण सामी वि उट्टए हत्थं । सा वि तंयंते खिविउं पुणो वि परिभावेण एवं ॥

‘पावेइ पुण्णभाई तइया भवणम्मि एरिसं पत्तं । जइया महल्लकल्लाणसंभवो जंतुणो होइ ॥३६
कल्लाणपद्दईओ उवट्टियाओ पुणो वि नणु मज्झ । सव्वाओ जयपहुणा अणुग्गहो जं सयं विहिओ ॥
जमभिग्गहपारणए भयवं पाराविओ जिणो वीरो । नर-सुर-सिवसोक्खाइं तं नूणं हत्थपत्ताइं’ ॥

एत्थावसरम्मि य ‘अहो दाणं सुदाणं महादाणं’ ति भणमाणेहिं सुरसमूहेहिं कओ आयासतले
चेल्लक्खेवो, निवडिया नहंगणाओ तियसतरुकुसुमवुट्टी, विमुक्कं गंधोदयं मेहमंडलेहिं, पवाइओ सुर-
हिसमीरणो, वज्जिया नहंगणे देवदुंदुही, विमुक्का सुरवेरेहिं वररयणवुट्टी, कहं चिय—

सुरवरसहत्थपम्मुक्कविहिमणि.किरणरंजियदियंता । अण्णोणवण्णसोहा विहाइ सुरचावलट्टि व्व ॥३९
परिमलमिलंतभसलउलवलयपरिलितवद्दसंकारा । सुरतरुपसूणवुट्टी निवडइ रइमासलदियंता ॥४०
उच्छलइ ललियकरकमलतालणव्विल्लसदसदालो । दुंदुहिरावो गंभीरवज्जिराउज्जसंवल्लिओ ॥४१
इय ललियंभुउवेल्लियकरमउलंजलिमिलंतसिरकमलं । सुरजयजयसंरावेण निवडिया रयणवुट्टि त्ति^१ ॥

तओ तियसेहिं कओ पुण्णवो कुंतलकलावो, विहियं पुव्वलावण्णरूवसोहासमुदयाओ वि
अहिययरसोहं सररं । तओ समुच्छलिओ नयरीए हल्लहारवो जहा ‘पाराविओ भयवं धणसेट्टिगेहे,
निवडिया तत्थ रयणवुट्टी’ । एयं च जणपरंपराओ सोऊण समागओ सेट्टी, सयाणिथंनरवई य । दिट्ठं
च तं ‘सेट्टिणो गेहं दिसि दिसि निहिचरयणसंचयं । विम्हउप्फुल्ललोयणो य भणिउं पवत्तो नरवई जहा
‘भो सेट्टि ! धण्णो’ तुमं जस्सेरिसी तिहुयणतिल्लयभूया धूया ज्जीए एरिसं भयवओ पारावणदाणफल-
मासाइयं । जओ—

अहमित्थ पत्थिवो किर पुरीण, कोडुंविओ पुण तुमं ति । इय अंतरे वि गुरुणा तह वि तुमं चेवऽणुग्गहिओ
न य विहवो न य जाई न पहुत्तं कारणं कुसल्याए । भवणम्मि अत्थिणो जस्सं इति सो पुण्णभाइ’ त्ति ॥

इय एव पत्थिवो थुइसमिद्धिसंवद्धविहभणिएहिं । अहिणंदइ जा सव्वायरेण कयगोरवं सेट्टि ॥४५

ताव य रण्णा सह समागणं अंतैउरमहल्लएण दिट्ठा चंदणा, पुणरुत्तवियक्कपरायणेण पच्च-
भिण्णाया । पच्चंभिण्णाणाणंतं च चलणेसु निवडिऊण रोइउं पयत्तो । तं च रोयंतं दट्ठूण राइणा देवीए
य भणियं ‘भो ! किमेयं ?’ । तेण वि साहियं ‘देव ! जहेसा दहिवाहणरायधूया धारिणीकुच्छिसमुब्भवा
वसुमई नाम कण्णया कहं पि एत्थाऽऽगया न ज्ञाणामि’ । तओ राइणा वसुमई पुच्छिया । तीए
य जं जहावत्तं तं तहा सव्वं साहियं जाव धणसेट्टिहत्थागमणं ‘धूयापडिवत्ति-सिणेहनिब्भरपरिपाल-
णाइ-पत्थुयसंवावसाणं । तं च सोऊण सिणेहनिब्भरं निवेसिया उच्छंणे राइणा देवीए य । तओ विण्णत्तं
तीए जहा ‘तुव्वेहिं सेट्टिणा य अब्भणुण्णाया इच्छामि धम्मायरणं काउं, जओ—

संसारे बहुविहदुहकिलेससयसंकुले असारम्मि । को नाम कयविवेओ रमेज्ज सुहसंगवामूढो ? ॥४६

इह जम्मे चिय दट्ठूण तारिसी सुकुलजम्मसंभूई । जाया पुणो वि एसा परपेसकिलेसिया मुत्ती ॥४७

तं तारिसवहुविच्छुविइरिल्लऽम्ह पुव्वसंभूई । संपइ को गोट्टीसु वि साहिज्जंतं पि सदहइ ? ॥४८

इय कलिउं संसारम्मि कम्मुणो वसवियंभियव्वाइं । को नाम सयत्तो निमिसयं पि सज्जेज्ज संसारे ? ॥

1 A B °वरेहिं रयणं । 2 c D °य[र?]वुव्वे° । 3 c D त्ति ॥ कओ तियसेहिं पुणं । 4 A
B °ए कोलाहला° । 5 c D °णिओ नर° । 6 c D सेट्टिगेहं । 7 A B °ण्णो जस्से° । 8 A B °ल्या
धूया । 9 c D °स्स जति सो पुण्णभाय त्ति । 10 c D °च्चभिजयाणंतं° । 11 c D पवत्तो । 12 c D
धूयपं । 13 A B °परपेसकिं° ।

एयं च समायणिऊण राइणा भणियं जहा 'पुत्ति ! अज्ज वि वालो वयविसेसो, अलंघो जोव्व-
णवियारो, दुज्जओ मोहप्पसरो, वलिओ इंदियगामो, ता विलसिऊण संसारविलसियव्वाइं, उवभुंजि-
ऊण सयलिंदियसुहाइं, अणुंभुंजिऊण सुरवरसंमास(सा)इयं धणसमिद्धिं पच्छा जुज्जइ काउं धम्मो-
ज्जमो; संपयं तु,

कथ इमं तुह तेलोक्कजंतुकयविम्हयं तणुसरूवं । कत्तो लायण्णुदलणपच्चलो तवविसेसो ? त्ति ॥५०
तुह ललियकंतिलायण्णहारिणो सुंदरस्स रूवस्स । हिमपवणो कमलस्स व विणासभूओ हवेज्ज तवो ॥
जं जत्थ जया जुज्जइ काउं तं तह कुणंति वुहसंघा । किं कुणइ दारुकुंभम्मि कोइ वालो वि हव्वहं ? ॥
इय तह तुह तणुलइयाए रुदरलायण्णकंतिसोहाए । होइ तवो कीरंतो विद्धंसणकारओ नूणं ॥५३
अण्णं च—

तामरससच्छहं तुह सरीरयं कह सहेज्ज तिव्वतवं ? । तिव्वाऽऽयवं दुमो चेव सहइ नो किसलउव्वेओ ॥
तिव्वं तवसंतावं सहेइ वयपरिणओ, न वालतणू । आयवर्दसणमित्तेण सुसइ गोपयगयं वारि ॥५५
इय वयवुद्धिं च्चिय होइ कारणं इट्ठसाहणत्थम्मि । उज्जोवइ पुण्णससी, न ईंदुलेहा जयं सयलं ॥५६
तओ एयमायणिऊण ईसिवियसावियवयणकमला जंपिउं पवत्ता चंदणा जहा "महाराय ! किं
पडिवुद्धवुद्धिणो एवं विहाइं जंपंति ?, जओ—

सो च्चिय कालो जायइ तवत्स इह पंडिया पसंसंति । सामत्थं जत्थ समत्थवीरिए होइ जंतूणं ॥५७
अणहिंदियत्थसामत्थयाजुओ पढमजोव्वणे चेव । सयलाण वि करणीयाण पच्चलो जायए जंतू ॥
जइया पुण सयलिंदियवेयंल्लावण्णनीसहसरीरो । ईह उट्ठिउं पि न तरइ तइया किं कुणउ कायव्वं ? ॥
वीरियसज्जो जायइ तवो त्ति तणुमित्तसाहणो नेय । कुलिसं चिय दलइ गिरी, न कयाइ वि मट्टियापिंडो ॥
इय रहिओ कह सामत्थयाए काउं तरेज्ज किंपि नरो ? । इच्छामि तेण काऊण जोव्वणे च्चेय धम्ममइं ॥

अण्णं च एसा चेव रयणवुट्ठी पुण्णाणुबंधसंसिणी उच्छाहइ मं धम्मज्जमे, किंच तुव्वेहिं न
सुयं विउसजणजंपियं 'न धम्मरहिया सव्वसंपयाणं भायणं हवंति' । एत्थावसरम्मिं य पुरंदरेण भणिओ
सयाणियपत्थिवो जहा "भो नराहिव ! मा एवं भणसु, जओ—

किं न [हु] मुणियं तुमाए 'एसा संपुण्णसीलगुणविहवा । चंदणतरुणो साह व्व चंदणा सीयला धणियं ॥
एसा हुं भयवओ वद्धमाणतित्थंकरस्स पढमयरा । अज्जाण संजमुज्जमपवत्तिणी 'होहिई अणहा' ॥
हिययविचित्तियसरहसपव्वज्जाकाललालसा एसा । आभासिउं पि जुज्जइ न अन्नहा, किं थं वहुएण ? ॥
चिट्ठुं निहेलणे च्चिय तुमं ता जात्र होइ सो समओ । जयगुरुणो पव्वज्जाणुग्गहकरणस्स जो जोगो ॥
एयं पि इमाए चेव होइ सुरमुक्करयणवुट्ठिधणं । गिण्हउ, जहिच्चियं देउ जस्स जं जोगमेत्ताहे' ॥
तो सा सुराहिवइणो अणुमइमेत्तेण सव्वधणसारं । सेट्ठिस्सऽणुमण्णेउं, नरवइगेहं पइ 'पयइ ॥६७
दीगा-ऽणाहाइंणं वियरंती तं धणं जहेच्छाए । नीया सयाणिएणं समंदिरं गोरवं काउं ॥६८
सुरनाहवयणउच्छाहिएण संपूइऊण धणसेट्ठिं । कण्णंऽतेउरमज्जे ठविया काऊण अक्खूणं ॥६९

1 A B °शुद्धिऊण । 2 A B °समाणाइयं । 3 A B न यंदुं । 4 c D °यत्त्वविइणइण(यत्त्वविइण्ण)-
नीव° । 5 A B इय उं । 6 c D हि । 7 A B होही अणग्घा । 8 c D च । 9 A B बहवेण ।
10 A B °उ गिहंगले च्चिय । 11 A B पइइ ।

तथो सा विमुक्काऽसेसालंकारा वि साहीणसीलालंकारविभूसियावयवा अच्चंतर्मणोहरूपण-
लावणजोव्वणपरिसा वि परिणयवयाऽऽयणा अवमणियासेसविसइंदिया वि असमसमासाइयसमसुहा
भयवओ केवलनाणुपत्तिसमयं पडिच्छमाणी तत्थ चिट्ठइ । उप्पन्ने य भयवओ केवलनाणे महाविभूईए
अणुगम्ममाणा सुरा-ऽसुर-नरेहि गया भयवओ समीवे । दिक्खिया य जहाविहिणा भयवया जाया
छत्तीसण्हं अज्जियासहस्साणं पवत्तिणी । कालंतरेण य उप्पाडिऊण केवलनाणं पत्ता परमसोक्खं
मोक्खं ति ।

चन्दनार्थाकथानकं समाप्तम् ।३१.

*

अधुना द्रोणकाव्यानकमाख्यायते—

[३२. द्रोणकाव्य क्रम्]

नीसेसदेसभूसणमज्जे चूडामणि व्व जो सहइ । वसुहाविलासिणीए सो अत्थिह कोसलाविसओ ॥१
तत्थऽत्थि तियसपुरवरसिरिसोहासमुदएण समसरिसं । दससु दिसासु पयासं वरनयरं सिरिउरं नाम ॥
तत्थ य नित्संसयससहरकरपसरसरिसजसविसरवलक्खीकयसयलवसुहावलओ तारापीडो नाम-
राया । अहरीकयसुरा-ऽसुर-विज्जाहर-नररमणीरूया रइसुंदरी नाम से भारिया ।

इओ य तम्मि चैव निवसंति सयलपुरप्पहाणसेट्ठिपुत्ता सुधण-धणवइ-धणीसर-धणयाहिहाणा परो-
प्परपीइपहाणा चत्तारि वयंसया । ते य अण्णया कयाइ असाहिय जणणि-जणयाणं गहियपहाणसुवण्णमंड-
मुल्ला संबलयवाहयदोणगाभिहाणेक्ककम्मकरमेत्तपरियणा पट्टिया रयणदीवं ।

अण्णया य वच्चंताणं समागया महाडवी । नित्थिण्णाए य तीए निट्ठियप्पीयं तेसि संबलयं ।
एत्थंतरम्मि य दिट्ठो अणेहि पडिमापडिवण्णो एगो महासुणी, चित्तियं च—

‘तवसोसियतणुयंगं दुद्धरकिरियाकलावकयचित्तं । मयणगिपसमजलयं पंचिदियतुरयनिग्गहणं ॥३

नीसेसगुणाहारं पहाणपत्तं इमं पयत्तेण । पडिलाहंती भत्ताइएहि जे भत्तिसंजुत्ता ॥४

ते धण्णा कयपुण्णा, ताण सुलद्धं च माणुसं जम्मं । ता अम्हे वि हु एयं पडिल्लाहेमो महाभागं ॥५

एत्थंतरम्मि भयवं पडिलेहित्ताण पत्तयं चलिओ । जुगमेत्तनिहियदिट्ठी गोयरकालु त्ति कलिऊण ॥६

हरिसापूरियहियएहिं तेहिं तो दोणगो इमं भणिओ । दोणय ! संबलयमिणं पयच्छ एयस्स साहुस्स ॥७

तेण य तदहियसद्भाविसेसवियसंतवयणकमलेण । पडिलाहिओ तवस्सी रोमंचुच्चइयगत्तेण ॥८

तओ पत्ता क्रमेण रयणदीवं । समासाइयजहिच्छियऽम्भहियविभवा पत्ता नियनयरं, दीणादिदाण-
पुव्वयं च विलसिउं पयत्ता, परं ववहरंति सुहुममायाए धणवइ-धणीसरा ।

एत्थंतरम्मि य निययाउयसमत्तीए मओ दोणगो, समुप्पण्णो इत्येव जंबुदीवे दीवे भारहे वासे
कुरुजणवयालंकारभूयगयपुरनयरपहुदुप्पसहनवगमहिसिसिरिसुंदरिक्कुच्छिसि गम्भत्ताए । दिट्ठो य तीए तीए
चैव रयणीए अमयरससारपसरंतनिययकरपूरपंचालियभुयणंतरालो पडिपुण्णमंडलो मंडियगयणंगणो रयणीयरो
वयणेणोयरं पविसमाणो । तदंसणुप्पण्णसज्जसवसविगयनिद्दीभराए साहिओ दइयस्स सुमिणगो । तेण वि

1. A B °भूसियसरीरावयवा । 2 c D मणोहररूप(रूय)लाव° । 3 c D °थासाहस्तीणं । 4 c D °साहिऊण
जणणि° । 5 A B °पायं संब° । 6 c D °लाहामो । 7 c D °वा य प° । 8 c D °पक्खालियं ।
9 A B °इपराए ।

साहावियनियमइमाहृपविणिच्छियसुमिणभावत्थसमुप्पणरोमंचकंचुयविमइवयणसयवत्तेणं जंपियं जहा 'देवि । तुह समत्थकुरुजणवयणरिंदतारामयंको पुत्तो भविस्सइ' । सा वि 'एवंहोड'त्ति समाणंदिय दइयवयणाणंतर-संपज्जंतसयलसमीहियमणोरहा नियसमये पसूया दारयं । तं च पसरंतनियतणुकंतिकेडप्पयासियजम्मभवणा-भोयं दइद्रूण हरिसवसुप्पणसंभमखलंततुरिययरगइपयारुदुंतसासावूरियहियययाए सुदंसणाभिहाणाए दास-चेडीए वद्धाविओ राया । तओ तव्वयणायणणाणंदभरनिब्भरपरावसीकयमाणसस्स मउडवज्जंगलग्गाभरणाइ-तुट्टिदाणपरितोसियदासचेडीसमणंतरसमाइद्रुपुत्तजम्मवमुदयदसदेवसियवद्धावणयमहूसवरसपसरसुहमणुहवंतस्स नरवइणो समागओ नामकरणवासरो । कयं च से नामं सुमिण्याणुसारेण कुरुचंदो त्ति । पवइढमाणो य गहियकलाकलावो जाओ जोव्वणत्थो । कयकलत्तसंगहो य पव्वज्जागहणाभिमुहरायसमारोवियरज्जभारो जाओ पयंडसासणो नरवई ।

इओ य मया सुधण-धणया समुप्पणा जहासंखं वसंतउर-कत्तियपुरेसु वसंतदेव-कामपाला-हिहाणा पहाणसिट्ठिपुत्ता । कयकलागहणा य जाया जोव्वणत्था ।

एत्थंतरम्मि य मरिऊण धणवइ-धणीसरा जाया संखपुर-जयंतीनयेरसु मइरा-केसराहिहाणाओ निज्जियरइरूवलावण्णाओ इव्वभकुलवालियाओ समारूढाओ जोव्वणं ।

अण्णया य करम-वसमाइवाहणसणाहवहुसत्थसमण्णिओ गओ वसंतदेवो वणिज्जेणं जयंति । समाढत्तो ववहरिं ।

एत्थंतरम्मि य लंकावासो व्व वियसंतपलासो, जिणसुणिमणाभिप्पाओ व्व वियंभमाणासोओ, कामिणीभालवट्टो व्व रेहंततिलओ, वयणवियलपुरिसो व्व 'वियसंतकुरवओ, पुरंदरो व्व वियसंतवहुअंबओ, सुण्णमंदिरोवरिमतलविभागो व्व पसरंतसंताणओ समागओ वसंतमासो । जो य नच्चइ व्व पवणवसुव्वेल्ल-माणकोमललयावाहुदडेहिं, गायइ व्व नाणाविहविहंगमकलकलविरावेहिं, तज्जइ व्व विलसमाणवरचूएक्क-कलियातज्जणीहिं, हक्कारइ व्व रत्तासोयकिसलयदलललियतरलकरविलसिएहिं, पणमइ व्व मलयमारुयंदोलि-यनमंतसिहरमहातस्वरुत्तमंगेहिं, हसइ व्व नववियसियकुसुमनियरंइहासेहिं, स्यइ व्व तुडियविट्ठबंधणनिवड-माणसिंदुवारसुमणोणयणसल्लेहिं, पढइ व्व सुंयसारियाफुडक्खरुल्लावजंपिएहिं ति ।

इय नच्चइ गायइ तज्जइ य हक्कारइ पणमइ य । विहसइ रोयइ पढइ य गहगहिओ नं वसंतरिऊ ॥९

निग्गच्छंति य बहुविहविलासरसनिब्भराओ सव्वत्थ । तरुणाण चच्चरीओ पए पए नच्चमाणीओ ॥१०

सविसेसुज्जलनेवत्थरयणासिगारियंसोहाइं । तरुण-तरुणीण जुयलाइं जत्थ दोलासु कीलंति ॥११

कीलंति य तरुणनरा तरुणीयणसंजुया मउम्मत्ता । नाणाविहततरुवरसंकुलेसु रम्मेसु य वणेसु ॥१२

आवाणयबंधेहि य पियंति मज्जाइं पाणया लीया । गुरुमयभरेण निवडंति ते य धरणीए गयचेट्टा ॥

अइनिब्भरपाणेणं वमंति अण्णे पसारियप्पाया । अण्णे अइवियइं भमंति कज्जं विणा वि तर्हि ॥१४

अण्णे उ सगोत्तुक्कित्तणेण हिययम्मि नेय मायंति । दिंति अणेगविहाइं दाणाइं तत्थ परितुट्टा ॥१५

अण्णे उ नियपियालिंगाणइं कुव्वंति लोगपच्चक्खं । अण्णे वयंति गुज्जाइं तह य गायंति विविहाइं ॥

1 c D °करपया । 2 c D °वससमुप्प । 3 c D °णाणंतरसमुप्पणाणंद । 4 A B °दाणा परि ।

5 A B पइड । 6 c D °णाहे(हो) वहु । 7 c D वियंभंतकुं । 8 A B °दर व्व । 9 A B मालयमारुइंदो ।

10 A B °रुत्तिमं । 11 c D °रइइहा । 12 A B सुइसां । 13 A B वइति ।

इय असमंजसचेट्टाओ कित्तियाओ वसंतमासम्मि । पारिज्जंति कहेउं मयणुम्मत्ताण तरुणाण ? ॥१७

तत्थ य अट्टमीचंदमहे गओ वसंतदेवो रइन्दणं नाम उज्जाणं । दिट्ठा तत्थ सहियणपरिवुडा कीलारसमणुहवन्ती केसरा, चित्तिउं च पवत्तो, अवि य—

‘किं^४ एसा वणदेवी? कयविग्गहसंगैहा रई अहवा? । किं वा वि हु सुरविल्या?, उयाहु पायालकण्ण? त्ति ॥ अहवा वि हु कि लच्छी?, किं वा वि हु रोहिणी सयं चैव । किंवा गोरी विज्जाहरि व्व? किं माणुसी का वि ॥ अहवा वि पयावइणा इमीइ रूवं विणिम्मियं, जेण । करफंसाऽऽल्लिद्धाणं न होइ एयारिसी सोहा’ ॥२०

इय चिंतंतो एसो एयाए दिट्ठिमोयरं पत्तो । पुव्वभवनेहेण य मिल्लियाओ ताण दिट्ठीओ ॥२१

तओ ‘का एस?’त्ति पुच्छिओ वसंतदेवेण जयंतीवत्थव्वगो समुप्पणमित्तभावो पियंकरो नाम इव्वपुत्तो । तेण भणियं ‘इहेव पंचनंदिसेट्ठिधूया जयंतदेवभगिणी केसरा नाम कण्णग’त्ति । तओ कओ णेण जयंतदेवेण सह संबंधो । भुंजाविओ एसो नियगेहे, तेण वि ‘तदेवो’त्ति । तओ घरं गएण दिट्ठा कुसुमाउहऽच्चणं कुणमाणी केसरा । तीए वि जयंतदेवहत्थाओ कुसुममालं गिण्हमाणो वसंतदेवो । अणु-कूलसउणसंपाएण हरिसियाइं चित्ते । लक्खिओ एसो तीए भावो पासपरिवत्तमाणीए पियंकराहिहाणाए धाविधूयाए । भणिया य एसा ‘सामिणि ! तुज्झ वि एयस्स महाणुभावस्स किंचि उवयारो काउं जुज्जइ’ । तओ वियसंतवयणकमलाए भणियं तीए ‘हल ! तुमं चैव एत्थ अत्थे जहाजुत्तं करेहि’ । तओ भवणोववण-संठियस्स समप्पियाणि तीए पियंगुमंजरीसणाहाणि सरसकक्कोलयाणि, भणियं च ‘पेसिया एसा अइप्पिया सामिणीए केसराए पियंगुमंजरी, एयाइं च अहिणवुप्पणाणि इट्ठविसिट्ठेयाणि सहत्थारोवियकक्कोल-यतरुफलाणि’ । तओ सहरिसं घेत्तूणं नाममुदारयणं दाऊण जंपियमेएण जहा ‘इट्ठाणुरूवं चेट्ठियव्वं’त्ति । ‘एवं’त्ति सहरिसं पडिवज्जिऊण पडिगया एसा । साहियमेयं केसराए । तुट्ठा एसा हियएण । पसुत्ताए रयणीए दिट्ठो चरिमजामे सुमिणगो जहा ‘परिणीया किलाऽहं वसंतदेवेण’ । तेण वि ईइसो चैव । परि-तुट्ठाए केसराए साहिओ पियंकराए । एत्थंतरम्मि य केणावि सह नियकहासंबद्धं जंपियं वासभवणे पुरो-हिण्ण जहा ‘एवं चैवं एवं(यं) भविस्सइ’ । तओ भणियं पियंकरियाए ‘सामिणि ! निच्छएण तुह वसंत-देवो चैव भत्ता भविस्सइ । वट्ठो सउणगंठी केसराए । साहियमिणं वसंतदेवस्स पियंकरियाए । ‘संवाई सुंविणगो’त्ति परितुट्ठो एसो, पूइया पियंकरिया । भणियं च णाए ‘सउणगंठिसंबंधेण दिण्णो तुज्झ अप्पा सामिणीए, ता करेहि वीवाहसामग्गि ।’ वसंतदेवेण भणियं ‘कया चैव पयावइणा’ ।

एवं च पइदिणं परोप्परपउत्तिपेसणेण जाव कइवि दियहा वच्चंति ताव नियभवणसंठिएण निसुओ पंचनंदिगेहे मंगलतूरसद्धो । तओ ‘किमेयं?’त्ति सवियक्केण तप्पउत्तिवियाणणत्थं पेसिया कम्मगरी । नाऊण य समागयाए साहियं तीए जहा ‘दिण्णा कण्णउज्जवत्थव्वंगैसुदत्तसेट्ठिसुयवरदत्तस्स पंचनंदिणा केसरा, तन्निमित्तं च एयं वद्धावणयं, अवि य—

वज्जंति गहिरतूराइं तह य वरमंगलाइं गिज्जंति । अक्खयवत्तसणाहो पविसइ पुरवाल्लियासत्थो ॥२२
नीसरइ पुण वि कुंकुमदिण्णमुहालेवओ सतंचोलो’ । तं सोऊणं एसो मुच्छाविहलंबलो पडिओ ॥२३

1 c D^०त्थ अट्ट^० । 2 A B^०मीचंदमहे । 3 c D^०त्था य तत्थ । 4 A B किं चेसा । 5 c D^०गया रं । 6 A B एत्थं जहा । 7 c D^०ण मुहा । 8 c D^०ए य रयं । 9 c D^०ए य केसं । 10 c^०व भविं, D^०प्रतौ पाठभङ्गः । 11 c D सुमिणं । 12 c D संठवणेण । 13 c D^०व्वसुनदत्तेट्ठिं ।

एत्थंतरम्मि य समागया पियंकरिया । वाउदाणाइणा सत्थीकाऊण भणियो सो तीए जहा
 “पेसिया हं मामिणीए केसरए, संदिट्ठं च ‘न तए एत्थ अत्थे खिज्जियव्वं, जओ नाहं पुव्वा-
 गुरायविसरिसं चिट्ठामि, अणभिन्नया मज्झ चित्तस्स गुरुणो, न य तुमं वज्जिय अण्णो मज्झ भत्ता,
 जइ य एयमण्णहा भवइ तओ अवस्सं मए मरियव्वं’ ति^१, ता कालोचियमणुचिट्ठियव्वं” ति । तं च सोऊण
 हरिसियचित्तेण ‘अम्हाणं पि एसा चेव गइ’ ति जंपिऊण विसज्जिया पियंकरिया । संगमोवायपराणं च
 वोलीणो कोवि कालो ।

अण्णया य समागया जण्णयत्ता । तओ ‘सुए वीवाहो भविस्सइ’ ति सोऊण दूमियचित्तो
 निग्गओ नयराओ वसंतदेवो । पत्तो काण्णंतरं । तत्थ चित्तिउमाढत्तो, अंवि य—

‘अन्यथैव विचिन्त्यन्ते पुरुषेण मनोरथाः । दैवादाहितसद्भावाः, कार्याणां गतयोऽन्यथा ॥२४
 किंच—

‘अन्नह परिचिज्जइ सहरिसकंडुज्जाएण हियाएण । परिणमइ अन्नह च्चिय कज्जारंभो विहिवसेण ॥
 ता कह णु परिणयमिणं ? पुव्वक्कियक्कम्मजणियदोसेण । एवं जायम्मि जओ नियमेण विवज्जाए दइया ॥
 ता जाव तीयऽणिदं वत्तं न सुणेमि ताव नियपाणे । उव्वंधिऊण देहं चएमि कंकेल्लिसालम्मि’ ॥२७
 इय चित्तिऊण तेणं असोगरुक्खं समारुहेऊण । संजमिय पासरां तो ठविया नियकंधरा तत्थ ॥२८
 मुक्को झड ति अप्पा दिसामुहेहिं ततो परिव्वमियं । रुद्धो य सरणिमग्गो निमील्लियं लोयणजुएण ॥२९
 एत्थंतरम्मि ‘मा साहसं’ ति भणिऊण कामपालेण । तत्थागएण पुवं छिण्णो से पासगो ज्जत्ति ॥३०
 वायाईदाणेण य सत्थं काऊण तो इमं भणियो । ‘नियआगिईविरुद्धं भइ ! किमेयं तए विहियं ?’ ॥३१

तओ सदुक्खं भणियं वसंतदेवेण ‘भइ ! अलमेयाए गरुयदुहंजलणजालावलीकवलियाए मह
 आगिईए’ । कामपालेण भणियं ‘भइ ! जइ एवं तहा वि साहेह ताव नियदुक्खं जेण विण्णायतस्सरुवो
 तन्निग्गहे उवायं चित्तेमि” । तओ ‘अहो ! एयस्स परोवयारित्तणं’ ति चित्तिऊण साहियं सव्वं वसंतदेवेण ।
 कामपालेण भणियं ‘भइ ! अत्थि एत्थ उवाओ, संपज्जाए य तीए सह पइदिणं तुह दंसणं, ता घण्णो
 तुमं, मम पुणो अपुण्णस्स न उवाओ, न य दंसणं, तहा वि न पाणे परिच्चयामि, जओ जीवतो नरो
 कयाइ भदाइं पावइ विहिवसेण, यत उक्तम्—

देशादन्यस्मादपि मध्यादपि जलनिधेर्दिशोऽप्यन्तात् । आनीय जगिति घटयति विधिरभिमतमभिमुखीभूतः ॥

वसंतदेवेण भणियं ‘केरिसं कहं वा तुह पुण दुक्खं जायं ?’ ति । कामपालेण भणियं—

“अहं खु कत्तियपुरवत्थव्वगो इव्वपुत्तो जोव्वणुम्मायवसेण निग्गओ देसियालियाए । पत्तो य
 संखउरं नाम नयरं । तत्थ य तथा संखपालस्स जक्खस्स जत्ता । तप्पिच्छणत्थं च निग्गयं सवाल्लुड्डं नयरं ।
 अहं पि गओ तत्थेव । जाव पवत्ते निव्वरे कीलारसे दिट्ठा मए सहयारवीहियामज्झगया नियसहीयणपरिखुडा
 एसा कण्णगा । जाओ तं पइ मे निव्वरोऽणुरागो । सा वि मं दट्ठूण निव्वराणुरायपरवसा नवमेहदंसणे
 मऊरी व उक्कंठिया, पेसिओ य तीए मह नियसहीहत्थे तंबोलो, जाव न किंचि जंपामि ताव वियट्ठो राय-
 हत्थी, कयमसमजसं तेण, जाव समागओ सहयारवीहियं, पलाणो कण्णणापरियणो, न सक्किया पलाइउं

१ A B ति, कालो । २ c D कोइ का° । ३ A B अपि च । ४ A B एवं ता साहे° । ५ A B
 भि । अहो । ६ A B तियं सां । ७ c D वा पुण तुह इ° । ८ c D किपि ।

सा । तओ जाव सो तं गिण्हइ ताव पहओ मए पिठ्ठओ लउडएण वलिओ मं पइ तं मोत्तूण । वंचिऊण य तं मए गहिया कण्णगा, नीया निरुवदवे ठाणे सुक्का असुंचमाणी हियएण । समागओ से परियणो । बहुमण्णिओ अहं तेण । एत्थंतरम्मि वरिसिउं पवत्तं नागवरिसं । पलाणो दिसोदिसं सब्वलोगो । तओ परं न नाया मए सा कत्थइ गय त्ति । अलद्धतप्पउत्ती य हिंडिऊण कईवि दियहे नयरं तदुम्माहगेण पत्तो इहइ” ति ।

तं च सोऊण भणिओ वसंतदेवेण ‘मित्त ! जइ एवं तां साहेसु एत्थुवायं’ । तेण जंपियं ‘सुए सा परिणिज्जिही, तओ कायव्वा अज्ज रयणीए तीए रईसणाहस्स मयरद्धयस्स पूया, तं च कप्पो त्ति एगागिणी चेव करेइ, ता अणागयमेव पविसामो नगरमयणस्स मंदिरं, तदणुमएण य घेतूणं तव्वेसं गमिस्सामि अहं तीए गेहं, चिरपडिगएसु य अम्हेसु तुमं तं घेतूण पलाइज्जासु’त्ति । तं च सोऊण ‘सोववत्तिगं’ति हरिसिएण भणियं वसंतदेवेण ‘मित्त ! सोववत्तिगमेयं परमेवं कज्जमाणे महंतो तुज्जाणत्थो’ । एत्थंतरम्मि कुओ वि तत्थागयाए सुभदिसाविभागद्वियाए छिक्कियं वुड्ढमाहणीए । कामपालेण भणियं ‘न मज्झ एत्थाणत्थो, अवि य तुह कज्जसंपायणेण महंतो अब्भुदओ’ । एत्थंतरम्मि केणावि सह जंपमाणेण नियकहालावसंबद्धं जंपियं वुड्ढमाहणेण ‘को एत्थ संदेहो?’ । ‘एवमेयं’ति गहियसउणभावत्थेण जंपियं कामपालेण ‘एवं चेव कज्जमाणे सब्वं सोहणं भविस्सइ’ ।

तओ उट्टिऊण पविट्ठा नयरं । कया पाणवित्ती । काऊणं य परियणनिओयणाइयं तक्कालोचियं करणिज्जं संज्ञाकाले पविट्ठा नयरमयणदेवउलं, ठिया पडिमापिट्ठओ । थेववेलाए य निसुओ तूरसद्धो । ‘एसा सा आगच्छइ’त्ति तुट्ठा चित्तेण, जाव समागया सयणवग्गपरिवुडा केसरा । ओइण्णा जंपाणाओ । घेतूण पियंकरियाहत्थाओ विविहपूओवगरणपडिपुण्णं पत्तिं पविट्ठा अर्धित्तरे । ‘कप्पो’ त्ति ढक्कियं दुवारं । मोत्तूण एगत्थ पत्तिं गया मयणसमीवे भणिउं च पवत्ता, अवि य—

“भो भयवं रइवल्लभ ! पच्चक्ख ! समत्थसत्तचित्तस्स । न हु जुज्जइ मह एवं निओयणं नाह ! दीणाए ॥ भत्तीए विविहपूयाइ पूइओ एत्तियं मए कालं । ‘किर काहिसि मणरुइयं’ जाव तए एरिसं विहियं ॥ किं न वियाणसि सुगहियनामं मोत्तुं वसंतदेवं मे । न रमइ अन्नत्थ मणं अहवा किमिणा पलत्तेण ? ॥ जम्मंतरे वि सो च्चिय मह भत्ता दिज्ज” जंपिउं एवं । तत्तोरणेगदेसे निवद्धओ पासओ तीए ॥३६ नसिउं सिरोहरं तत्थ अप्पयं जाव सा पवाहेइ । ताव सहस त्ति घरिया वसंतदेवेण निगांतुं ॥

सा वि तं दइट्ठण ‘कहं सो चेव एसो समागओ?’ त्ति जाव ससज्जसा चित्तेइ ताव भणिया तदेवेण ‘सुंदरि ! अलं चिंताए सो चेवाहं तुज्ज हिययदइओ तुहहरणनिमित्तं पुव्वमेव समित्तो एत्थं पविट्ठो, ता समप्पेहि एयस्स मम मित्तस्स नियवेसं, गिण्हाहि य तुममेयस्स संतियं जेण वच्चइ एसो तुह कुलधर’ति । तओ सुंदरमेयं ति हरिसियाए समप्पिओ तस्स नियवेसो । कामपालो वि ‘पूजिऊण कामदेवं काऊण पलंबमंगुट्ठिं निग्गओ, निग्गच्छंतस्स य गहिया पियंकरियाए पत्ती । समारूढो जंपाणे । समुत्तिवत्तं वाहगेहिं । तओ वज्जंतैहिं मंगलतूरेहिं गओ पंचनंदिगेहे । नीओ पियंकरियाए माइहरयं । निवेसिऊण भणियं ‘पियंसहि ! एवं चेव इट्ठविसिट्ठपियसमागममंतं परिजवंती चिट्ठसु’ । त्ति भणिऊण पओयणंतरेण निग्गया पियंकरिया ।

1 A B रइणाहस्स पूया । 2 c D लाएज्जसु । 3 c D ण परिं । 4 c D एवं । 5 c D पूइउं । 6 A B सहि ! तं चेव ।

एथंतरम्मि य संखउरनिवासिनिमित्तियागयसयणजणेण सह समागया केसराण माउल्लुद्धिया मइरा नाम कण्णया । सा य केसरादंसणत्थं पविट्ठा माइहरण । निविट्ठा कामपालसमीवे, भणियं च णाए, अवि य—

‘मा कुणसु भगिणि ! खेयं, सकम्मवसया जिया जओ सव्वे । पुव्वकयकम्मदोसा दुहाइं पावेत्ति संसारे ॥
जं जेण पावियव्वं सुहमसुहं वा इमम्मि संसारे । पुव्वकयकम्मवसओ तं सो पावेइ नियमेण ॥
सविवेयनिव्विवेयाण अंतरं एत्तिय तु सविवेया । भावित्ति भवसरूवं इयरे असमंजसपलावी ॥४०
संखउरे चेव इमो वसंतदेवाणुरायवुत्तंतो । कारणगयाए कहिओ तुज्ज सहीए मह असेसो ॥

ता उज्झिऊण सोयं गुरुजणअणुवत्तणं कुणसु भगिणि ! । विहिणा निडाललिहियं, जमेइ सम्मं तयं सहसु ॥
मज्ज पुण दारुणतरो वुत्तंतो भगिणि ! तुह सयासाओ । गुरुजणदुक्खभाएणं तह वि हु धारेमि हं पाणे ॥
जम्हा हु संखपालस्स भयवओ पुरजणेण जत्ताए । पारद्दाए अहं पि हु विणिग्गया^१ सहियणसमेया ॥
सहयारवीहिमज्जे उज्जाणे जाव विविहकीलाहिं । कीलामि ताव दिट्ठो कोइ जुवा नाऽइदूरम्मि ॥४५
मयणो व्व विग्गहधरो तं पइ जाओ दट्ठोऽणुरागो मे । सो वि अणुरायवसओ पुणो पुणो मं पलोएइ ॥
निययसहीहत्थम्मि य तंवल्लो तस्स तो मए पहिओ । तेण वि गहिओ, न हु ताण जाव वयणकमो होइ ॥

ता उम्मिट्ठीहओ मत्तकरी तेण अद्धगहिया हं । जा ताव तेण हत्थी पहओ लउडेण पट्ठीए ॥४८
मं मोत्तुं तयभिमुहो चलिओ, तेणावि वंचिउं हत्थि । घेत्तूण अहं नोया करिभयपरिवज्जिए ठाणे ॥४९
मुक्का य तत्थ तेणं अमुंचमाणी वि हिययमज्जम्मि । मिलिओ य मज्ज सजणो, तेण वि अहिणंदिओ एसो ॥

एथंतरम्मि मेहो भुयगेहिं वरिसिउं समाढत्तो । तस्स भएण पलाणो दिसोदिसं सव्वपुरलोगो ॥५१
तप्पंभिइं तु न नाओ, कहिं गओ सो महं हिययहारी ? । गांवसाविओ य नयरे कइवि दिणे नेय उवल्लो ॥
ता^२ भगिणि ! मह अहन्नाए दंसणं पि दूरीकयं विहिणा, जओ भणियं—

आसासिज्जइ चक्को जल्लगयपडिर्विवदंसणसुहेण । तं पि हरंति तरंगा, पिच्छहं णिउणत्तणं विहिणो ॥
तमायण्णिऊण उग्घाडियं वयणं कामपालेण । तं च दट्ठूर्णं ‘कहं सो चेव एसो ?’ त्ति ससज्ज-
सलज्जावसपरवसाए न किंचि जंपियमिमाए । तओ तेण भणियं ‘पिए ! न एस कालो लज्जाए, ता
मोत्तूण लज्जं निग्गमणोवायं किंचि चित्तेहि, जेण लहुं पणस्सामो, केसरा पुंणं तुमं व इमिणा पओगेण
मिल्लिया नियदइयस्स’ । तओ तीए हरिसियाए जंपियं ‘जइ एवं तो सरीरचित्ताववएसेण असोगवणिया-
दुवारेण निग्गच्छामो’ । तओ ‘साहु सुंदरि ! सोहणो उवाओ’ त्ति भणिऊण उट्ठिओ कामपालो ।
निग्गंतूण पलायाणि । मिल्लियाणि गयउरे पुव्वमेव केसरं गहाय तत्थ समागयस्स वसंतदेवस्स । चिट्ठंति
य सुहेण तत्थ ।

इओ य राइणो कुरुचंदस्स पइदिणं समागच्छंति पंच पंच पहाणकोसल्लियाणि । न य सो
तीणि सयमुवभुंजइ, न य अण्णस्स कस्सइ देइ, भणइ य ‘एयाणि मए इट्ठविसिट्ठस्स कस्सइ दायव्वाणि’ ।
एथंतरम्मि य वद्धाविओ राया उज्जाणपालेण, अवि य—

‘वद्धाविज्जसि नरपहु ! वरकेवल्लमुणियवत्थुपरमत्थो । इत्थेव तिजगपणओ समागओ संतिनाहजिणो ॥
रइयं च समोसरणं आजोयणमित्तभूमिभागम्मि । अवहरियं तियसेहिं तण-कटय-रेणुमाइयं ॥५५॥

१ A B ‘या परियणं । २ C D ‘माणी य हिं । ३ A B ‘प्पमियं । ४ c D तो । ५ A B ‘ण
सो चेव । ६ c D जंपियं । ७ c D पुण मं च । ८ c D ‘याणि य गयं । ९ c D ताणि उवभुं ।

गंधोदयं पवुदुं, रइयं सालत्तयं समुत्तुंगं । मणि-कंचण-रययमयं चउगोउरदारपविभत्तं ॥५६॥
 रइयाइं तोरणाइं चउसु वि दारिसु रयणचित्ताइं । उत्तुंगधयवडाइं बहुरुवयसंधिक्रिणाइं ॥५७॥
 चक्रज्जय-सीहज्जय-गरलज्जय-महज्जया तओ विहिया । चाउदिसि वावीओ वणराईओ य विहियाओ ॥
 मज्जम्मि तरस ठवियं वरासणं सीहपोयअक्कतं । कंकैल्लिपायवो तदुवरिं च रइओ सुसोहिल्लो ॥५९॥
 जाणुस्सेहपमाणा उवरिसुहा निवडिया कुसुमवुट्टी । छत्तयसुदुदं उवरिं सीहासणस्स कयं ॥६०॥
 चामरदंडविहत्था सक्कीसाणा ठिया उभयंपासे । जलहरगंभीररवो वज्जइ सुरदुंदुही गयणे ॥६१॥
 एवंविहम्मि रइए ओसरणे विसइ सिरिजिणो संती । पुव्वेण कणयकमलोवरिम्मि संठवियचलणयलो ॥
 तिपयाहिणं विहेउं तित्थं नमिऊण जाव उवविट्टो । ता चउसुं पि दिसासुं सुरेहिं पडिरुवया विहिया ॥
 भागंडलं पि दिणयरकरनियरसमप्पभं तओ जायं । नर-तिरिय-मणुय-देवेहिं पूरियं तं खणद्वेण ॥६४॥
 ददुट्टण तयं सामिय ! समागओ तुह पियं निवेणुं । तव्वयणं सोऊणं अहियं तुट्टो नरवरिंदो ॥६५॥
 रोमंचकंचुपुलइयदेहो वद्दावयस्स दाऊण । पज्जत्तीए दाणं भत्तीए गओ जिणं नमिउं ॥६६॥
 सव्वाए रिद्धीए वसंतदेवाइयाणि चउरो वि । वंदित्ता जिणनाहं उवविट्टाइं महीवडे ॥६७॥
 तत्तो कहेइ धम्मं जोयणनीहारिणीए वाणीए । नियनियभासापरिणामिणीए भयवं जणहियट्टा ॥६८॥
 अवि य -

दाणं सीलं तव-भावणाओ धम्मो चउव्विहो भणिओ । कायव्वो सुहहेऊ भो भो भव्वा !, किमण्णेण ? ॥
 दाणाओ होइ सग्गो, भोगुवभोगा तहिं विविहरूवा । दाणाओ मणुयत्ते पणयनिवं होइ वररज्जं ॥७०॥
 रिद्धी अणणसरिसा, अण्णाइं वि जाइं चारुसोक्खाइं । आणा थं अप्पडिहया परिवारो^१ अणणसरिच्छो ॥
 किं बहुणा भणिणं ? जं किन्नि वि इत्थ जीवलोगम्मि । लब्भइ पहाणवत्थुं सव्वं दाणप्फलं तं तु ॥७२॥

एत्थंतरम्मि य कहंतरं नाऊण पुच्छियं राइणा 'भयवं' ! किं मह पइदिणं पंच पंच अव्वंगाणि उवणमंति, न य कस्सइ पइच्छामि ?' । तओ भयवया कहिओ सव्वो वि पुव्वजम्मवइयरो, ता महा-राय ! तेहि सह ताणि उवओगं गच्छिस्संति, जओ ताण संतियं दव्वं, ते य इमे वसंतदेव-कामपाल-मइरा-केसराहिहाणा । तं च सोऊण सव्वेसिं समुप्पणं जाईसरणं । तओ जंपियमणेहिं 'नाह ! एवमेयं, नायमव्वेहिं जाइस्सराणाओ, ता देहि अम्हाणं सावयधम्मं' । दिण्णो य भयवया । तओ भोत्तूण ताणि रायसंपण्णकोसल्लयाइयं दाणफलं, पज्जंते काऊण सामण्णं गयाणि सुरलोगं ति ।

जं तेसिं वयणेणं कम्मयरेणं मुणिसस वरदाणं । दिण्णं तरस फलेणं एसो राया समुप्पण्णो ॥७३॥
 तेणं चेव फलेणं कमसो सिद्धिं पि पाविही एसो । ता दाणम्मि पयत्तो कायव्वो सव्वसत्तेहिं ॥७४॥

इति द्रोणकाव्यानकं समाप्तम् । ३२.

*

साम्प्रतं सङ्गमकाव्यानकं कथ्यते—

[३३. सङ्गम काव्यानकम्]

अत्थित्थ जंबुदीवम्मि भारहद्धम्मि दक्खिणे । मज्झिमखंडमज्झम्मि देसो मगहनामओ ॥१॥

अत्थि तेलोक्कक्खिक्खायं पुरं रायगिहं तहिं । अल्लयापुरिसंकासं सुस्सासं गुणपूरियं ॥२॥

1 A B °ह्ययं । 2 c D °मलयरम्मि । 3 c D तं वयणं । 4 c D °णइनिवं । 5 c D इ ।
 6 c D °रोऽण्णं । 7 A B °वं । मह । 8 c D तो । 9 c D °यस्ते मुं । 10 c D नमो सुयदेवयाए भगवईए । साम्प्रतं । 11 c D °याउरिं ।

दम्पिद्वारिकरिदाणं कुंभनिम्बेयपञ्चलो । मयंदो सेणिओ राया तं पुरं परिपालए ॥३
 तस्सऽत्थि चेल्लणा नाम देवी सोहग्गव्विया । वण्णलावण्णसंपण्णा कलाकोसंलसालिणी ॥४
 एत्तो य सालिगामम्मि धण्णा उच्छण्णवंसया । बालयं संगमं नाम पुत्तं घेतुं समागया ॥५
 पट्टणाओ, तओ बालो वच्छरूयाइं रक्खए । अण्णया ऊसवे कम्मिह सव्वगेहेसु पेच्छइ ॥६
 भुज्जंतं पायसं बालो, तत्तो मायं विमग्गइ । 'पायसं देहि मे अंव !' तीए 'नत्थि'त्ति जंपियं ॥७
 वारं वारं विमग्गंतं 'रोविरं तं नियच्छिउं । सरित्ता पुव्वयं रिद्धि मण्णुणा सा वि रोवई ॥८
 पाडिवेसियनारीओ सोउं पुच्छंति कारणं । तीए सव्वम्मि अक्खाए वुत्तंते करुणापरा ॥९
 ताओ स्वीराईयं दिति रंधिउं सा वि पायसं । थालं भरित्तु पुत्तस्स घय-खंडसमण्णियं ॥१०
 कज्जेण गेहमज्जम्मि पविट्ठा जणणी तओ । साहू एत्थंतरे तत्थ पविट्ठो मासपारणे ॥११
 भिक्खट्ठा तत्थ गेहम्मि, दिट्ठो संगमएण तो । समुम्भिज्जंतरोमंचकंचुओ चित्तए इमं ॥१२
 'सुलद्धं माणुसं मज्झ, जीवियं जम्ममेव य । जेण सव्वा वि संपण्णा, सामग्गी दुल्लहा इमा ॥१३
 पत्तं चित्तं च वित्तं च तिण्णि वी पुण्णजोगओ । पुण्णाइं मज्झ पुण्णाइं अज्ज'एवं विचित्तिउं ॥१४
 पप्फुल्ललयणो बालो उप्पाडित्ता समुट्ठिओ । तं स्वीरीपुण्णयं थालं, तओ गंतुं तयंतिए ॥१५
 'करेहाऽणुग्गहं नाह !' जंपई भत्तिनिम्बरो । 'सुज्झइ' त्ति वियाणेउं साहुणा पत्तमुट्ठियं ॥१६
 सव्वं वड्ढंतभावेण तं खित्तं तेण पत्तगे । पुण्णंतरायभीएणं साहुणा न निवारियं ॥१७
 भत्तीए वंदिउं साहुं नियट्ठणे निसण्णओ । विणिग्गयम्मि साहुम्मि, धण्णा गेहाओ निग्गया ॥१८
 'भुत्त' त्ति मण्णमाणीए पुणो तं तीए पूरियं । रंक्तणेण तेणावि भुत्तं कंठप्पमाणओ ॥१९
 अजीरंतेण रत्तीए मओ साहुं सरंतओ । पुण्णेणं तस्स दाणस्स पुरे रायगिहे तओ ॥२०
 गोभइड्ढमभज्जाए भद्दागम्भे समागओ । सालीच्छित्तं सुनिप्पणं सुमिणे सा नियच्छिउं ॥२१
 विबुद्धा नियदइयस्स सुमुही सा पसाहए । तेणावि पुत्तजम्मेणं वरेणं साऽहिन्दिया ॥२२
 तं सोउं हट्टुट्टु सा तओ एवं पर्यपई । 'देवाईणं पसाएणं होउ एवमिमं पहू !' ॥२३
 एवं च साऽहिन्दित्ता सुहेणं गम्भमुव्वहे । पुण्णेषु दोसु मासेसु उप्पण्णो तीए दोहलो ॥२४
 जहा दाणाइसद्धम्मकम्माइं जइ करेमहं । पूरिए सेट्ठिणा तम्मि सुहं गम्भो पवड्ढिओ ॥२५
 पत्ते पसूइकालम्मि पसूया सा सुहे दिणे । पुत्तं सुरकुमारं व लोयणाणंददायगं ॥२६
 तओ वद्दाविओ सेट्ठी चेडियाहिं दुयं दुयं । दाऊण ताण सो दाणं सहत्थेणं च मत्थयं ॥२७
 धा(धो?)विऊणं पुणो तुट्ठो पवत्तेइ महसवं । वज्जिराउज्जसंसदभरिज्जंतनहंगणं ॥२८
 तुट्ठंततारहारोहमुत्ताहलकयच्चणं । सिंगारफारनारीहिं समाढत्तं सुनच्चणं ॥२९
 दिज्जंतदाणसंघायं छत्तकोलाहलाउलं । अच्छेरयसयाइणं विम्हावियमहायणं ॥३०
 एमाइवहुरिद्धीए वत्ते तम्मि महसवे । संपत्ते वारसाहम्मि सम्भाणित्ता नियल्लए ॥३१
 सुमिणस्साऽणुसारेण सेट्ठी वंधुसमण्णिओ । ठवेइ सालिभद्दो त्ति गुणं पुत्तस्स नामयं ॥३२
 एवं पवड्ढमाणो सो धाईपंचगलालिओ । किंचूणअट्टवरिसो, कला सव्वा उ गाहिओ ॥३३

संपत्तो जोव्वणं तत्तो रूवेणं जियवम्महो । लावणवणसंपण्णो कामिणीयणवल्लहो ॥३४
रमतो सह मिचेहिं लीलाए जाव अच्छइ । ताव तत्थेव वत्थव्वा वत्तीसं वरसेट्टिणो ॥३५
रईसारिच्छरुयाओ घेतुं कण्णाओ आगया । वत्तीसं सव्वसाराओ इव्वमगोभद्दमंदिरे ॥३६
भणंति 'जइ विनेयाओ जोग्गाओ तुह सुयस्स उ । मण्णऊ तो वि एयाओ काउं अम्हाणऽणुग्गहं' ॥
हट्टुट्टो तओ सेट्टी पसत्थे तिहिवासरे । महाविच्छरिद्धीए पाणिग्गहणं करावए ॥३८
उत्तमे भवणाभोए समारूढो तओ इमो । देवो दोगुंदुगो चैव मुंजए भोगविंथरं ॥३९
पुण्णाणुभावओ तस्स माया-वित्ताणि सव्वहिं । पवत्तयंति अक्खूणं एवं काले गलंतए ॥४०
गोभद्दो गिण्हए दिक्खं सिरिवीरजिणंतिए । चिच्चा धणाइयं सव्वं तओ पालित्तु संजमं ॥४१
भत्तं पच्चक्खिउं काले दिव्वकंतिधरो सुरो । उप्पण्णो देवलोगम्मि उवओगं पउंजई ॥४२
दट्टूणं ओहिनाणेण नियपुत्तसिणेहओ । तप्पुण्णावज्जिओ तत्थ सुरो सिग्घं समागओ ॥४३
वत्था-ऽलंकार-मल्लैई सव्वं दिव्वं पणामई । समारियस्स निच्चं पि दाणप्फलवसीकओ ॥४४
जं च माणुस्सयं कज्जं भद्दा तं से पसाहई । निच्चित्तो सव्वठाणेसु एवं भोगे पमुंजई ॥४५
अण्णया वणिया केई घेतुं रयणकंवले । उवट्टिया नरिंदस्स सेणियस्स सहंगणे ॥४६
'महग्घाणि' त्ति काऊण राया जाव न गिण्हई । ताव तत्तो विणिग्गंतुं वणिणो भद्दागिहं गया ॥४७
सा वि ते कंवले सव्वे मोल्लं दाऊण गिण्हई । वणिणो वि नियावासे गया, एत्थंतरम्मि य ॥४८
विण्णत्तो सेणिओ राया चेल्लणाए जहा 'मम । अट्टाए कंवलं एकं महामोल्लं पि घेप्पउ' ॥४९
वारंवारं भणंतीए सदिया वणिणो तओ । भणिया य 'कंवलं एकं अम्हं मोल्लेणं देह भो !' ॥५०
वुत्तं तेहिं जहा'देव ! दिण्णा सव्वे वि कंवला । भद्दाए इव्वमज्जाए' तओ रण्णा तदंतिए ॥५१
गोरव्वो पेसिओ एक्को भद्दो नियमहंतओ । जहा 'आणेहि मोल्लेण, भद्दापासाउ कंवलं' ॥५२
तेणावि जंपिया गंतुं 'भद्दे ! राया विमग्गई । जहाकिइयमोल्लेण एकं रयणकंवलं' ॥५३
भद्दा पर्यपई 'भद्द ! ते मे फालित्तु कंवले । सालिभद्दस्स भज्जाणं पायद्धहणगा कया ॥५४
ता विण्णवेहिं रायाणं जइ जुण्णेहिं सिञ्जई । कज्जं 'तो लेह सेच्छाए, जओ अण्णं न विज्जई' ॥
तं तेण राइणो सव्वं गंतुं जाव निवेइयं । चेल्लणा ता पर्यपेई 'देव ! पेच्छसु अंतरं ॥५६
अम्हाणं वणियाणं च' इई वुत्तो नराहिन्नो । कोऊहलेण अप्फुण्णो एवं मंतिं पभासई ॥५७
'भणेहि भद्द ! तो भद्दं जहा-अम्हाण कोऊणं । ता पेसेहि इहं भद्दे ! सालिभद्दं खणंतरं' ॥५८
तेणावि जाव सा वुत्ता ताव भद्दा ससंभमा । उट्टित्ता राइणो पासे सयमेव समागया ॥५९
विण्णवेई जहा 'देव ! न मे पुत्तो कयाइ वि । पेच्छए चंद-सूरा ता चिट्टउ वहिनिग्गमं ॥६०
ता घरागमणेणऽम्ह पसाओ देव ! कीरउ' । कोऊहलेण रण्णा वि तं तहेवाऽणुमण्णियं ॥६१
'पसाओ' त्ति भणंतीए पुणो भद्दाए जंपियं । 'खणमेक्कं विमालेहि जावाऽऽगच्छामऽहं पुणो' ॥६२
'गेहं गंतूण कारेइ हट्टसोहं निरंतरं । सगेहदारदेसाओ सीहदारं निवस्स जा ॥६३
नाणापेच्छणयाइण्णं तं काऊणं तओ निवं । विण्णवेइ 'गिहं गंतुं पसाओ देव ! कीरउ' ॥६४
तत्तो राया तैहिं सिग्घं सव्वोरोहसमण्णिओ । पेच्छंतो पेच्छणे दिव्वे सालिभद्दगिहं गओ ॥६५

1 A B च्चक्खियं । 2 c D ल्लाइ । 3 c D ता । 4 c D गेहे । 5 A B गिहे । 6 A

B तयं ।

तं च के सरिसं ?

सुरत्तहेमभित्तिं, विचित्तचित्तचित्तिं । माणिककवद्धभूतलं, विणिततेयमंडलं ॥६६
 सुभंगसालभंजियं, विपंचिवंससिजियं । सुवण्णथंभसंगयं, पणच्चमाणरंगयं ॥६७
 ललंतमुत्तमालयं, रणंततारतालयं । फुरंतवारतोरणं, मणुस्ससोक्खकारणं ॥६८
 उत्तुंगसत्तभूमियं सम्मदुद्धदूमियं । कीरंतवत्थसोहयं, वज्जंतमदलोहयं ॥६९
 एरिसं तं नियच्छंतो विहियाण्यमंगलो । पविट्ठो तत्थ सो राया विम्हउप्फुल्ललयणो ॥७०
 कमसो जाव आरूढो चउत्थं भूमिगतलं । सब्बप्पहाणए तत्थ आसणम्मि निवेसिओ ॥७१
 वत्था-ऽलंकारमाईयं दाउं भद्दा तंयंतओ । सालिभद्दसयासम्मि सत्तमं भूमिगं गया ॥७२
 जंपई 'पुत्त ! तं ददुं सेणिओ पुहईसरो । चउत्थं भूमिगं पत्तो 'तो आगच्छ खणंतरं' ॥७३
 जंपई सालिभद्दो वि 'अम्मो ! तं चेव जाणसि । अघं गिण्हाहि तां गंतुं किं करिस्सामहं त्तिहि ?' ॥
 भद्दा पर्यंपई 'पुत्त ! न तं होइ कियणयं । किंतु नीसेसलोयाण तुम्हऽम्हाण य सो प्ह' ॥७५
 तं सोउं तक्खणं चेव विरत्तो चित्तए इमं । 'धी धी ! संसारवासस्स जत्थऽण्णो मज्झ वी प्ह ॥
 तां एवं दुक्खपउरेहिं भवभोगेहिं मे अलं । पव्वज्जामि जिणस्संते दिक्खं दुक्खविमोक्खणिं' ॥७७
 एवं संवेगपत्तो वि मायाए उवरोहओ । चंदो व्व तारयाजुत्तो उत्तिण्णो सो सभारिओ ॥७८
 सेणियस्संतियं पत्तो पणामं कुणई लहुं । नरिंदेणाऽवि नेहेण निययंके निवेसिओ ॥७९
 अग्घाओ उत्तिमंगम्मि जाव तत्थ खणंतरं । चिट्ठई ताव अंसूणि मुयंतं नियपुत्तयं ॥८०
 ददुं भद्दा पर्यंपेइ 'देव ! एयं विसज्जह । जओ माणुस्समल्लाङ्गंधो एयस्स वाहइ ॥८१
 दिव्वाणुलेवणं मल्लगंधाईयं पणामइ । निच्चं जणयदेवो से समज्जस्स मणोहरं' ॥८२
 तत्तो विसज्जिओ एसो गओ सत्तमभूमिगं । रण्णा वि जंपिया भद्दा 'गच्छामो नियमंदिरं' ॥८३
 विण्णत्तो निवई तीए 'पसाओ देव ! कीरउ । अज्ज [अ]म्ह गिहे चेव भोयणेणं' तओ निवो ॥८४
 उवरोहगओ तीए पत्थणं पडिवज्जई । तओ भद्दाइ वक्केण दासचेडीओ तक्खणं ॥८५
 मयणिज्ज-विहणिज्जाइं दीवणिज्जाइं आणित्तं । लक्खपागाइतेल्लाइं पोत्तियं अप्पिउं तओ ॥८६
 सुकुमालपाणिपाया दक्खा छेयंगमदया । अब्भंगयंति रायाणं परिवारसमणियं ॥८७
 रयणसोवाणपंतीसु जाव वावीसु मज्जए । राया ता देवजोगेणं कराओ पडियं जले ॥८८
 नाममुदं पलोएइ निवो संमंतल्लेयणो । तं ददुं भणई भद्दा दासचेडी 'हला ! इमं ॥८९
 नीरमन्नत्थ वावीए संकामेहिं खणंतरे । जंतप्पओगओ सब्बं तीए इत्ति तहा कयं ॥९०
 नाणालंकारमज्जाम्मि तमिगालसरिच्छयं । पिच्छिउं पुच्छई चेडी 'किमेयं ?' विम्हयाउलो ॥९१
 तीए वि जंपियं 'देव ! निच्चं पक्खिप्पई इमं । निम्मल्लं सालिभद्दस्स सकलत्तस्स एत्थ उ' ॥
 तं सोउं चित्तए राया 'पेच्छ पुण्णस्स अंतरं । अहं राया इमो भिच्चो भोगलच्छी पुणेरिसा ॥
 ता धण्णो सब्बहा एसो कयपुण्णो नरुत्तमो । सुलद्धं जीवियं जम्म माणुसत्तमिस्स उ' ॥९४
 एवं च मज्जिउं भुत्तो णाणारससमणियं । विसिट्ठं भोयणं, पच्छा कयक्किच्चो गिहं गओ ॥९५
 सालिभद्दो वि संसारविरत्तो जाव चिट्ठइ । ताव कल्लाणमित्तेणं आगतूणं निवेइयं ॥९६

1 c D त्तिहि । 2 c D ता । 3 c D तं । 4 c D चिट्ठी सं । 5 c D तो । 6 c D ज्जई, दप्पणिज्जाणि आं । 7 c D ज्जई । 8 c D भोगिइडी पुण एरिसा । 9 A B तो ।

'वद्भाविज्जसि तं सामि ! जओ एत्येव पट्टणे । समोसदो वरुज्जाणे बहुसीससमण्णिओ ॥९७
 धम्मघोसो त्ति नामेणं सूरी गुणगणालओ । चउनाणेहिं संपन्नो नरा-ऽमरनमंसिओ ॥९८
 तं सोउं सालिभदो वि रोमंचुच्चइयगतओ । सामगियं विहेऊणं वंदणत्थं विणिग्गओ ॥
 पत्तो य सूरिपासम्मि काउं पंचप्पयारयं । क्रमेणाऽभिगमं तत्तो वंदित्ता भत्तिनिब्भरो ॥१००
 सूरिणो सेससाहू य तओ सुद्धमहीतले । निसण्णो पंजलीहोउं भत्तीए पज्जुवासई ॥१०१
 सालिभदस्स तीसे य परिसाए जिणभासियं । धम्ममाइक्खई रम्मं मोक्खसोक्खेक्ककारणं ॥१०२
 जहा 'भो ! एत्थ संसारे सव्वे जीवा सकम्मओ । पावंति तिक्खदुक्खाइं अणंताइं निरंतरं ॥१०३
 सारीर-माणसाइं ते^१ जेहिं पीडिज्जए जणो' । एयम्मि अंतरे सूरी सालिभदेण पुच्छिओ ॥१०४
 'भयवं ! केण क्रमेण अन्नो सामी न विज्जई ?' । तं सोउं जंपई सूरी 'सव्वदुक्खविमोक्खणी ॥१०५
 दिक्खं गिण्हंति जे जीवा तिलोगस्साऽवि ते पहू' । 'जइ एवं तो गिहे गंतुं जाव पुच्छामि अंबयं ॥१०६
 ताव तुम्ह सयासम्मि गिण्हिस्सामि तंय लहुं' । सूरी पयंपई 'भद ! मा पमायं करिस्ससि' ॥१०७
 'इच्छं' ति भणिऊणेसो 'मंदिरं निययं गओ । पायग्गहं विहेऊण तओ भइं पयंपई ॥१०८
 'अम्मो ! अज्ज माए धम्मो सुओ सव्वण्णुभासिओ । धम्मघोसस्स पासम्मि' 'सुंदरं' सा पयंपई ॥१०९
 सालिभदो तओ आह 'जइ एवं तो करेमहं । अम्मो ! तुम्मेहऽणुण्णाओ तं धम्मं भवनासणं' ॥
 भदाए जंपियं 'वच्छ !' सो अच्चंतसुदुक्करो । जवा लोहमया चेव चावेयव्वा निरंतरं ॥१११
 तुमं च देवभोगेहिं वच्छ ! निच्चं पि लालिओ । ता कहं कट्टणुट्ठाणं, काउं सत्तो भविस्ससि ?' ॥
 जंपई सालिभदो वि 'एवमेव, न अन्नहा । किंतु कीवस्स एयं तु नो वीरस्स मणस्सिणो' ॥११३
 जंपई सा जई एवं अब्भासो ताव कीरऊ । माणुस्सगंधमल्लेसु भोगच्चाए य किंचि वि' ॥११४
 पडिवज्जित्ता तओ एसो मुंचई य दिणे दिणे । तूलिं भज्जं च एक्केक्कं, एत्तो तत्येव पट्टणे ॥११५
 अत्थि इब्भो सुविक्खाओ धन्नो नाम धणइदओ । उव्वूढा सालिभदस्स तेणं लहुसहोयरी ॥११६
 ण्हाविती सा तयं धणं अंसुपायं पमुच्चई । भत्तुणा पुच्छिया 'भदे ! केणाऽऽणा तुह खंडिया ? ॥
 किं वा किंचि वि नो वत्थु संपज्जइ मणिच्छियं ?' । तीए दुत्तं 'न एक्कं पि एयाणं मम वाहए ॥११८
 पव्वज्जुवट्ठिओ किंतु नाह ! मञ्ज सहोयरो । सुंचए जेण एक्केक्कं तूलिं तेणाऽधिई मम' ॥११९
 तेणोत्तं 'हीणसत्तो सो एवं जो उ पकुव्वई' । अण्णाहिं तस्स भज्जाहिं सहासाहिं पयंपियं ॥
 'सुकरं जइ इमं नाह ! सयं तो किं न कीरई ?' । धण्णो पयंपई 'भदे ! वयणं तुम्ह संतियं ॥
 उदिरखंतो ठिओ कालं, संपयं पुण पिच्छह । सव्वच्चायं विहिज्जंतं' तओ ताहिं पयंपियं ॥
 'खेडुयं कयमग्गेहिं, निच्छयं किं पयंपह ? । अणुरत्ताओ भत्ताओ अग्गे दव्वं च सामिय ! ॥१२३
 मा चयाहि अयंडम्मि' तओ धण्णो पभासई । 'धणं धणं कलत्तं च अणिच्चं सव्वमेव य ॥१२४
 जम्हा तम्हा गहिस्सामि पिए ! दिक्खं जिणंतिए' । तो ताओ निच्छयं नाउं भणंतेवं 'वयं पि हि ॥
 'तुम्हेऽणुपव्वइस्सामो' 'सोहणं' सो वि जंपई । धम्मट्ठाणेषु सव्वेषु सव्वं दव्वं निओईउं ॥१२६
 सहस्सवाहिणी सीयं दुरूढो सकलत्तओ । सयणेहणुगम्मंतो पत्तो वीरजिणंतिए ॥१२७
 सीयाओ उत्तरेऊणं काऊणं च पयाहिणं । वंदित्ता जंपई 'नाह ! भवुव्विगस्स मे सयं ॥१२८

1 A B तो । 2 c D °ज्जए । 3 c D वयं । 4 c D मंदिरे । 5 c D सो य अच्चंतदुक्करो ।
 6 A B °तेयं । 7 c D पि वि । 8 c D °तुम्मेऽणु । 9 A B इयं । 10 c D °णए ।

देह दिक्खं महाभाग ! सभज्जस्स पसायओ' । जिणा^१ऽणुमन्निए तत्तो दिसं पुव्वुत्तरं गओ ॥
 वत्था-ऽलंकारमाइयं मोत्तुं लोयं करित्तु य । जावाऽऽगओ जिणस्संते दिक्खिओ ता जिणेण सो ॥
 इत्थंतरम्मि सोऊण सालिभदो तमब्भुयं । वुत्तं 'विजिओ मि' त्ति सव्वं मोत्तूण तक्खणं ॥१३१
 दाउं दव्वं सुठाणेसुं, सिवियं सो वि आरुहे । सेणिएणाणुग(गं)मंतो पुराओ बहि निग्गओ ॥
 छत्ताइत्तए दट्टुं सीयं मुंचइ^२ तक्खणं । पुव्वक्कमेण एसो वि लेइ दिक्खं महायसो ॥१३३
 'एत्थ संसारकंतारे भमंताण सरीरिणं । दुल्लहं माणुसत्ताइं जिणधम्मसमणियं ॥१३४
 तहिं पि वयसामग्गी दुक्खं जीवेहिं लब्भई । तं लद्धुं सव्वदुक्खाणं दिण्णो होइ जलंजली ॥
 केवलं अप्पमत्तेहिं कायव्वो तत्थ उज्जमो । जओ पमायजुत्ताणं सव्वा दिक्खा निरत्थया' ॥
 एवं सासित्तु अज्जाओ चंदणज्जाइ अप्पिया । इयरे दो वि थेराणं सिक्खणत्थं समप्पिया ॥
 जाया कालेण गीयत्था भावियप्पा बहुस्सुया । छट्ठाओ अट्टमाओ य दसमाओ दुवालसा ॥
 अद्धमासाओ मासाओ दोमासिय-त्तिमासिया । चाउम्मासाइयाओ वा पारयंति कयाइ वि ॥
 एवं तवेण संजाया क्किसा धवणिसंतया । अण्णया सामिणा सद्धिं रायग्गिहमुवागया ॥१४०
 सालत्तयाइयं तत्थ सव्वं देवेहिं निम्मियं । जिणस्स वंदणट्टाए तओ लोगो विणिग्गओ ॥
 संपत्ते भिक्खकालम्मि मासक्खमणपारणे । भिक्खट्टा वच्चमाणेहिं वंदिओ भुवणप्पह ॥१४२
 भणिओ य जिणिंदेणं सालिभद्दमहामुणी । 'अज्ज मायाइ हत्थेणं पारणं ते भविस्सई' ॥
 'इच्छं' त्ति भणिउं दो वि, पंविट्टा तम्मि पइणे । अडंता उच्च-नीएसु मज्झिमेसु कुलेसु य ॥
 भदागेहम्मि संपत्ता संठिया य घरंगणे । तवसोसियदेहत्ता न नाया तत्थ केण वि ॥१४५
 वंदिस्सामो जिणं धण्णं सालिभदं तहेव य । इय वाउलत्तणाओ य न ते केणा वि लक्खिया ॥
 खणमेक्कं चिट्ठिउं तत्थ निग्गया ते महामुणी । दिव्वजोएण लद्धीए पुराओ जा विणिग्गया ॥
 सालिभदस्स ता माया जम्मंतरसमुब्भवा । धण्णा नामेण गामाओ महिहारीसमणिया ॥
 धित्तुं दाहिं समायाया विक्कयत्थं तहिं पुरे । पविसंती नियं पुत्तं सालिभदं नियच्छिउं ॥
 रोमंचकंचुइज्जंतसमागच्छंतपण्हया । भत्तीए वंदिउं देइ तं दाहिं ताण दोण्ह वि ॥१५०
 'मुच्चइ' त्ति तयं धित्तुं तें जिणंतियमागया । आलोइत्ता विहाणेणं सालिभदो कयंजली ॥१५१
 पुच्छई 'सामि ! संजायं कहम्महाण पारणं ?' । 'मायाहत्थाओ' सामी वि पुव्वजम्माइ साहइ ॥
 तओ संवेगमानण्णा तमेव दाहि पारिउं । आपुच्छित्ता जिणं वीरं गया वेभारपव्वयं ॥१५३
 सयं पमज्जिउं तत्थ एक्कं वरसिलायलं । पायवोवगमं नाम पवण्णाऽणसणं वरं ॥१५४
 एत्थंतरम्मि सा भदा सेणिओ य नरीसरो । संपत्ताणि जिणस्संते भत्तीए वंदिउं जिणं ॥१५५
 'सालिभदो य धण्णो य भयवं ! कत्थ महामुणी ? । किं वा वि अम्ह गेहम्मि भिक्खट्टा न समागया ?' ॥
 सामी वि जंपई 'भद्रे ! पविट्टा तुह मंदिरे । भिक्खट्टा किंतु तुम्हाणं न केणाऽवुवलक्खिया ॥१५७
 ठिच्चा खणंतरं तत्थ, तओ पच्छा विणिग्गया । सालिभदस्स माया उं पुव्वव्भवसमुब्भवा' ॥१५८
 इत्ताइ अक्खिण सव्वे तओ भदा तहि गया । सेणिएणं समं जत्थ ते चिट्ठंति सिलायले ॥१५९

वदिउं भावसारं तु पलावे कुणई तओ । 'हा पुत्त ! तं सि वत्तीसतूलीणं उवरिं तथा ॥१६०
सुत्तो सि, संपयं एत्थ कक्कसम्मि सिलायले । हा पुत्त ! गीयसदेहिं विवुज्जंतो तथा तुमं ॥१६१
सिवासदेहिं भीमेहिं संपयं तु विवुज्जसि । हा पुत्त ! चाडुगुत्तेणं परियणेणं समण्णिओ ॥१६२
चिट्ठंतो इण्हिमेगागी सुण्णारण्णम्मि चिट्ठसि । हा पुत्त ! तं सि रमणीए ललंतो नियमंदिरे ॥१६३
तया इण्हि तु भीमम्मि कहं अच्छसि पव्वए ? । हा पुत्त ! दिव्वभोगेहिं लालिओ तं सि सव्वया ॥
इण्हि तु निप्पडीकम्मसरीरो कहं जंपसि ? । हा पुत्त ! नियगेहे वि आगओ वि न जाणिओ ॥
अम्हेहिं मंदभगेहिं किसत्ताओ तवेण उ । एवं विलावसंजुत्तं सेणिओ तं पयंपई ॥१६६
'किमेयं विलवसे अम्मो ! महासत्तं नरुत्तमं । देवाणं दाणवाणं च वंदणिज्जं महायसं ॥१६७
गुणवंताण मज्झम्मि रेहा एयस्स दिज्जई । जो मोत्तुंतारिसं रिद्धिं वयं चरइ एरिसं ॥१६८
सुलद्धं जीवियं जम्मं कुलं सीलमिमस्स उ । जो सीसो साम्णिओ जाओ दुक्करं करई तवं ॥
पुत्तवंतीण मज्झम्मि तुमं एक्का गणिज्जसि । जीसे पुत्तो इमो जाओ सालिभद्दमहामुणी ॥१७०
तुमं अम्हे वि एण्ण तारियाई न संसओ । ता किं पमोयठाणे वि अम्मो ! सोयं पकुव्वसि ? ॥
उट्ठ वंदं महाभागे ! मुणी एए जगुत्तमे । गेहं पइ पयट्ठामो, उस्सूरं जेण वड्ढई' ॥१७२
एवं वुत्ता नरिदेण वंदित्ता ते मुणीसरे । गया गेहम्मि देहेणं सरंतीं एगचित्तया ॥१७३
साहू वि दो वि ते कालं काऊणाऽऽउक्खए तओ । समाहिणा समुप्पण्णा सव्वट्ठम्मि विमाणए ॥
सिद्धिसोक्खाणुगं तत्थ तेत्ती सं सागरोवमे । भोत्तुं चहत्तु मच्चम्मि सिज्जिस्संति अकम्मया ॥
इय परमपवित्तं सालिभद्दस्स एयं, चरियमइविसिट्ठं जे पढंती मणुस्सा ॥
तह य अणुगुणंती जे य वक्खाणयंती, नर-सुरवरसोक्खं भुंजिउं जंति मोक्खं ॥१७६

सङ्गमकाख्यानकं समाप्तम् ।३३.

*

साम्प्रतं कृतपुण्यकाख्यानकं कथ्यते—

[३४. कृतपुण्य काख्यानकम्]

अत्थि वरविजयकलिओ संकिण्णो वाहिणीसहस्सेहिं । सुहरिसमेओ सुपओ जंबुद्वीवो नरिंदो व्व ॥१
तत्थ वि य भरहखंडं छक्खंडं खंडचंदसंठाणं । तत्थऽत्थि मगहदेसो जणवयगुणसंजुओ रम्मो ॥२
तत्थ वि रायगिहपुरं चूडामणिसच्छहं धरित्तीए । तं पालइ हयसत्तू नामेणं सेणिओ राया ॥३
सुकुलुगयाहिं रइखुवियाहिं इट्ठाहिं दोहिं देवीहिं । नंदा-चेल्लणनामाहिं संजुओ भुंजए भोगे ॥४
निक्खित्तरज्जभारो अभयकुमारम्मि निययपुत्तम्मि । मंडवुद्धिसंजुयम्मि असेसमंतिप्पहाणम्मि ॥५
एत्तो य जणवए तम्मि चैव एगम्मि अत्थि गासम्मि । तन्नगपाली एक्का दारिदेणं समभिभूया ॥६
तीए य सुओ बालो तन्नगपरिरक्खणं कैरेमाणो । एगत्थ अडविमज्जे जइजणजोगे पएसम्मि ॥७
अह पिच्छइ वरसाहुं काउस्सगणेण संठियं एक्कं । तवसोसियतणुयंगं तं दट्ठुं चित्तए बालो ॥८
'एयस्स जम्म-जीविय-साणुस्सचाई नूण सहलाई । जो एवं णिडुज्जणरण्णे विविहं तवं कुणइ ॥९

1 A B तइया । 2 c D °याणि । 3 A B °ती तेअचित्तया । 4 A B °त्तीया । 5 A B महम्मि ।
6 c D एवं । 7 A B नरवरसुरसोक्खं । 8 c D °प्यकाख्यानकं । 9 A B मयहुं । 10 c D कुणेमाणो ।

नूणऽत्थि पुण्णलेसो मज्झ वि जेणेस दंसणं पत्तो । ता वंदिऊण एयं करेमि सुपवित्तमत्ताणं' ॥१०
 इय चित्तिऊण पणओ मुणिवरचलणेसु एव निच्चं पि । वंदंतस्स मुणिवरं संपत्तो ऊसवो कोवि ॥११
 गायत्रिलयाण पासाओ मग्गिउं खीरमाइ जणणीए । निययसुयस्सऽट्ठाए अह रद्धो पायसो तत्तो ॥१२
 उवनिट्ठयस्स भुत्तुं सुयस्स गेहंगणम्मि वरथालं । घयगुलजुत्तस्स उ पायसस्स काऊण पडिपुण्णं ॥१३
 कज्जतैरम्मि जणणी जाव पविट्ठा गिहम्मि ताव तओ । संपत्तो सो साहू जो पुंवं वंदिओ तेण ॥१४
 दट्ठूण तयं इंतं भत्तिवसुण्णमियवहलरोमंचो । सो चित्तिउं पत्तो आणंदजलाविलऽच्छीओ ॥१५
 अवि य—

‘एक्कु घरंगणि साहू समागय, नाओवज्जिय अनु घरि संपय ।

भावु वि अज्जु मज्झु संपण्णउ, मण्णे हउं जि एक्कु कयउण्णउ ॥१६

किंच—

कहिं अम्हे ? कहिं मुणिवर इंती ? कहिं अम्हे ? कहिं संपयसंती ? ।

कहिं अम्हे ? कहिं भत्ति तुरंती ? कहिं अम्हे कहिं तिण्णि मिलंती' ॥१७

एवं च चित्तिऊणं ‘थाले रेहाओ दोन्नि दाऊण । दाहामि त्ति तिभागं’ भावितो उट्ठिओ वालो ॥१८
 गंतुं साहुसमीवे जंपइ ‘जइ सुज्झइ त्ति तो लेह’ । नाऊण सुद्धि-भावे मुणिणा वि हु उट्ठियं पत्तं ॥१९
 पक्खिविउं तत्थ तओ तिभागमित्तं पुणो वि चित्तेइ । ‘अइथोवमिमं’ तत्तो पक्खिवइ ‘विइज्जयं भागं ॥२०
 पुण चित्तइ ‘जइ कह वि हु निवडइ अंवाइयं तओ एसा । नूण विणस्सइ खीरी’ तइयं भागं पि तो देइ ॥२१
 वंदित्ता उवविट्ठो पुणो वि तत्थेव चेव ठाणम्मि । साहुम्मि गए संते जणणी वि विणिग्गया वाहिं ॥२२
 तं दट्ठुं तयवत्थं ‘नूणं भुत्तं अणेण तं सव्वं’ । इय चित्तिऊण तीए पुणो वि परिपूरियं थालं ॥२३
 रंकत्तणेण भुत्तं तेण तयं तो अजीरमाणम्मि । रयणीए मरिऊणं सुभभावो रायगिहनयरे ॥२४
 धणपालइब्भगेहे भदाए भारियाए कुच्छिसिं । उववण्णो तो लोगो पयंपई ‘एस कयपुण्णो ॥२५
 जो एवंविहगेहे धण-धणसमिद्धिवंधुरे धणियं । उप्पज्जिही महप्पा गब्भे’ अह कालसमयम्मि ॥२६
 पसवइ भदा सव्वंगसुंदरं दारयं सुकंतिल्लं । वद्धाविओ य इब्भो सुयजम्ममहसवं कुणइ ॥२७
 लोणेणं कयउण्णो भणिओ गब्भट्ठिओ इमो जम्हा । कयउण्णउ त्ति तेणं नामं जणएहिं से विहियं ॥२८
 वइडंतो य कमेणं जाओ वाहत्तरीकलाकुसलो । कामिणिजणमोहणयं आरूढो जोव्वणं जाव ॥२९
 ता इब्भवालियाए समाणकुल-रूय-जोव्वण-गुणाए । जणएहिं पसत्थदिणे विहिणा गिण्हाविओ पाणिं ॥
 तह वि हु विसएसु मणं कलासु रसिओ न देइ सो जाव । ता भदाए भणिओ धणपालो एरिसं वयणं ॥
 ‘नाह ! इमो अकयत्थो सव्वो धणवित्थरो जओ एसो । निप्पिहचित्तो दीसइ अहियं कामेसु कयउन्नो ॥
 ता तह करेसु सामिय । विसए सेवेइ जह इमो कुमरो । किं बहुणा वि धणेणं इमेण जइ विलसइ न एसो ?’ ॥
 तो जंपइ धणपालो ‘मा जंपसु पिययमे ! इमं जम्हा । होति असिक्खवियाणि वि एयाणि जणे जओ भणियं ॥
 आहार-भय-परिग्गह-मेहुणसन्नाओ अणुवइट्ठाओ । गिण्हंति सव्वसत्ता, अब्भो ! किं तदुवएसेण ? ॥३५
 किं च सहावेणं चिय कामगी दिप्पए जियाण पिए ! । को हु सयन्नो दित्ते जलणे पक्खिवइ तणभारं’ ॥
 भदाए तओ भणियं ‘जइ वि इमं तह वि मज्झ संतोसो । एवं चिय होइ जओ ता अवियारं इमं कुणसु’ ॥

जाणेत्तु निच्छयं तीए तेण दुल्ललियमणुयगोटीए । छूटो तओ कुमारो तीए समं भमइ अणवरयं ॥३८
उज्जाण-वावि-दीहिय-तलाय-पेच्छणयमाइठाणेसु । अह अण्णया पविट्ठो वेसाणं पाडयं रम्मं ॥३९
तत्थ वि वसंतसेणागणियाए रूय-जोव्वणजुयाए । विण्णाण-णाण-विणओवयारकुसलाइ गेहम्मि ॥४०
जा तीए अक्खित्तो कामुक्कोयणकहाहिं विविहाहिं । ताव वयंसयलोगो झड त्ति गेहाओ 'नीसरिओ ॥४१
सो तीए पोढिमाए तहा तहा रंजिओ सुरयकाले । जह तच्चित्तो जाओ अन्नत्थ मणं नियत्तेउं ॥४२
भुंजइ तीए समाणं विसयसुहं सुरवरो व्व सगम्मि । पेसिति जहिच्छाए दव्वं जणयाणि अणवरयं ॥४३
इय निच्चितरस तहिं पंचत्तं उवगयाणि जणयाणि । न वि जाणियाणि तेणं भज्जा पेसेइ से दव्वं ॥४४
इय बारसमे वरिसे धणयाऽऽसमसन्निभं तयं गेहं । दव्वक्खएण जायं दारिदियसुन्नगेहं व ॥४५
तो निट्ठियम्मि दव्वे कुलीणयाए नियं पि आभरणं । पेसेइ तयं दट्ठुं चितइ सा कुट्टणी एवं ॥४६
'नूण इमो निस्सारो संपइ जाओ' अओ तयं एसा । रूवयंसहस्ससहियं पेसेइ पुणो वि आभरणं ॥४७
भणिया वसंतसेणा 'वच्छे ! परिचयसु कामुयं एयं । निप्पीलियआलत्तयउच्छुसरिच्छं जओ अम्हं ॥४८
एसो च्चिय कुलधम्मो माणिज्जइ जं धणइढओ चेव । ता पुत्ति ! कुलायारं मा मुय पडिवज्ज धणवंतं' ॥
तो जंपइ सा 'अम्मो ! मा एवं भणसु जेण एण्ण । दिण्णं पभूयदव्वं को अण्णो दाहिई एवं ? ॥५०
आसत्तमं पि वेणीपज्जंतं अम्ह 'होहिई एयं । दाही पुणो वि अण्णं अम्मो दव्वं महाभागो ॥५१
आयारेणं' वोडाण मज्झ एवंविहेण न हु कज्जं । उत्तमगुणरयणाणं किंच इमो पूरिओ अम्मो !' ॥५२
इय तीइ निच्छयं जाणिऊण आयारसंवरं काउं । कज्जं हियए ठविउं तुण्हिका संठिया धुत्ती ॥५३
रयणीए तओ सुत्तं पल्लंके निययपुरिसहत्थाओ । मेल्लावइ देवउले वसंतसेणाए सुत्ताए ॥५४
निदाखए विवुट्ठो एसो वि पलोइउं दिसायक्कं । चितइ 'किमिंदियालं ? दिसिब्भमो किं व मह जाओ ? ॥
किं वा वि सुमिणगोऽयं, उय धाउविवज्जओ भवे एसो ?' । इय चितंतो भणिओ पासट्ठियदासचेडीए ॥
'मा कुणसु बहुवियप्पे निययं कुलधम्ममणुसरंतीए । अंवाए निच्छूटो वसंतसेणाइ मडाए ॥५७
तं वच्चसु नियगेहं पल्लंके गहिय जेण वच्चामि' । तो विमणदुम्मणो सो निययं पइ पट्ठिओ गेहं ॥
दिट्ठं च तयं तेणं महाअरण्णं व माणुसविमुक्कं । असुवण्णालंकारं कुकईयणरइयकव्वं व ॥५९
पेयवणं व सुभीमं, गयरयणं वुड्ढपुरिसवयणं व । सुक्कसरं व अकमलं, गयसोहं विंझरणं व ॥६०
एवंविहं नियंतो सासंको जाव सो तहिं विसइ । तारितं दट्ठूणं अब्भुट्ठइ ज्ज त्ति से भज्जा ॥६१
दिण्णम्मि आसणम्मि उवविट्ठो धोविया तओ चलणा । पुच्छइ य जणणि-जणय्याण संतियं सो तओ वत्तं ॥
तीए वि अपरिसेसा अक्खाया अंसुए मुयंतीए । तं सोउं से दुक्खं संजायं नरयसारिच्छं ॥६३
संधीरिऊण अपं सयमेव य पुच्छए तओ भज्जं । 'किं अत्थि किंपि ?' तीए वि दाइयं तं नियाभरणं ॥६४
तं चेव भंडमुल्लं घेतुं संपट्ठिओ दिसायत्तं । कइवि दिणे ठाऊणं 'गेहि च्चिय मित्तलज्जाए ॥६५
काऊणं फलवंधं तीए संपट्ठियम्मि सत्थम्मि । सत्थासण्णे खट्ठाइ सो ठिओ सुण्णदेवउले ॥६६
एत्तो य तम्मि णयरे सुधणूनामेण अत्थि वरइब्भो । भज्जा यं तस्स महिमा मायावुद्धीहिं दुल्ललिया ॥

1 c D रुवजो । 2 c D नीहरिओ । 3 c D द्ठुं विचितए कुट्टणी एवं । 4 A B होहिही । 5
c D णं वेहेण । 6 c D कातुं । 7 c D तयं सुं । 8 A B द्ठो सोइओ तवो चलणे । 9 c D
'याइसं' । 10 A B तभोदंतं । 11 c D अंसुयं । 12 c D गेहे च्चिय । 13 A B वि ।

धणयत्तो नामेणं तीए सुओ रूय-जोव्वणसमग्गो । नीसेसकलाकुसलो जणएण समाणरूवाणं ॥६८
 इम्भकुलवालियाणं चउण्ह गिण्हाविओ करं जाव । ता जणओ पंचत्तं संपत्तो, सो वि मित्तेहिं ॥६९
 देसंतरगमणत्थं चित्तं काराविओ सुहदिणम्मि । घेतुं चउविहभंडं संपत्तो जलहितीरम्मि ॥७०
 आरुहियं जाणवत्तं परतीरं पाविऊण विढवित्ता । दव्वं पुणो नियत्तो जा पत्तो जलहिमज्झम्मि ॥७१
 ता आममल्लगं पिव गिरिसिहरं पाविऊण तं वहणं । पविलीणं सो वि तर्हि धणयत्तो पाविओ निहणं ॥
 एक्रेणुव्वरिएणं गंतुं पुरिसेण तत्थ महिमाए । पच्छण्णमिमं गुज्झं कहियं तीए वि सो ताहे ॥७३
 संगहिउं दाणेणं भणिओ गुज्झं इमं तु पच्छन्नं । कायव्वं तेणावि हु पडिवन्नं ज्ञत्ति तव्वयणं ॥७४
 चित्तेइ तओ एसा 'वहूण भत्तारमण्णमाणेमि । जा जायंति सुया सिं समत्थघरसाररक्खयरा' ॥७५
 इय चित्तिऊण वार्हिं नयरस्स विणिगया तमिस्साए । दिट्ठो य सुहपसुत्तो कयउण्णो देवकुलियाए ॥
 उप्पाडिओ य तत्तो तीए पुरिसेहिं मंचयारूढो । मुक्को घरमज्झम्मी कमेण जा उट्ठिओ ताव ॥ ७७
 कंठे विलग्गिऊणं रुयइ सदुक्खं इमं पर्यंपती । 'वालो च्चिय अवहरिओ मज्झ अपुण्णाए तं वच्छ ! ॥७८
 महिंमंडले गविट्ठो सयले न य तुह पउत्तिमित्तं पि । उवलद्धं जा अज्जं कहिओ तुह आगमो मुणिणा ॥
 दिट्ठो य कप्परुक्खो सुमिणे गेहंगणम्मि संपत्तो । तां अज्ज इहं पुत्तय ! समागओ अम्ह पुण्णेहिं ॥
 ता कत्थ वड्ढिओ तं ? कत्थ य भमिओ सि एत्तियं कालं ? । किं वा वि सुहं दुक्खं अणुभूयं वच्छ ! मे साह ॥
 अहवा वि मज्झ हिययं वज्जसिलासंचएण नणु घडियं । जं तुज्झ विओगम्मि वि न गयं सयसिक्करं सहसा ॥
 जा तुज्झ विओगम्मि वि पाणे धारेमि पाविया अहयं । ओवारणयं म्हि कया गुणसायर ! तुज्झ देहस्स ॥८३
 जाइं तुह विरहम्मि वच्छ ! मए चित्तियाणि हियएण । ताणि तुह वेरियाण वि देसेसु पडंतु मा कह वि ॥
 देवगुरूहिं विहुरे सुरक्खिओ तं सि एत्तियं कालं । ता मज्झ जीविएण वि कप्पाऊ होसि तं वच्छ ! ॥८५
 अणुभावेणं तियसाइयाण सीलेण तह सईणं च । परिवड्ढसु नियवंसं घरविच्छइं च अणुहवसु ॥८६
 देसंतरे विवण्णो भाउज्जायाण तुज्झ भत्तारो । होसु चउण्ह वि सामी इण्हिं एयाण तं वच्छ ! ॥८७
 इय तीए बुद्धिमाहप्परंजिओ मुणियकूडचरिओ वि । पडिवज्जइ तव्वयणं विम्हयकोऊहलापुण्णो ॥८८
 सुण्हाओ वि तीए तओ एगंते ठाविऊण भणियाओ । "एवंठियम्मि कज्जे पडिवज्जह देवरं कंतं ॥८९
 जेण मुईसु वि भणियं 'गय-मय-पव्वइय-कीवपइएसु । रमणेसुं नारीणं विहिज्जए अन्नभत्तारो' ॥९०
 ता खेत्तयं पि पुत्तं उप्पाइत्ता करेह कुलरक्खं । मा भे सव्वं दव्वं गच्छिस्सइ रायभवणम्मि ॥९१
 कुंतीमहासईए अण्णोन्नपईहिं पुत्तउप्पती । सुव्वइ ता पडिवज्जह मम वयणं, मा विगप्पेह" ॥९२
 इय तीए धुत्तीए तहा तहा लोगसत्थजुत्तीहिं । भणियाओ जह ताहिं पडिवन्नं निव्वियप्पाहिं ॥९३
 अह ताहिं समं मुणिवरदाणफ्लजणियविउणरागाहिं । मुजंतस्स य भोगे इंदस्स वं देवलोगम्मि ॥
 संजाया वरपुत्ता ताण चउण्हं पि सुरकुमार व्व । बोलीणा य कमेणं वारस संवच्छरा एवं ॥९५
 तो सासुयाए वुत्ताओ ताओ परिचयह संपयं एयं । परपुरिसं किमियाणि सिद्धे कज्जम्मि धरिएणं ?
 पडिभणियं मुण्हाहिं 'अम्मो ! मा भणसु एरिसं वयणं । जेणऽम्हे भुत्ताओ सो किं न वि होइ भत्तारो ?' ॥
 तो तांइ भिउडीभासुरवयणं अवलोइऊण बहुयाहिं । भयवेविरहिययाहिं पडिवण्णं ज्ञत्ति तव्वभणियं ॥
 पुट्ठा य ताहिं सान्नु 'अम्मो ! तुह अणुमण्ण संवलयं । एयस्स किंचि कुणिमो' 'जं रोचइ कुणह' सा भणइ ॥
 'तो ताहिं सव्वाहिं पच्छण्णं मोयगाण मज्झम्मि । खित्ताइं रयणाइं 'होउ सुही' इय वियप्पेणं ॥१००

1. A B 'दिट्ठं जाणवरे । 2. A B बहुयाभत्ता' । 3. c D तो । 4. A B सुण्हा वि तओ तीए ।
 5. c D 'याओ जहा ताहिं । 6. c D ता । 7. c D होइ ।

भरिऊण मोयगाणं थइया ऊसीसयम्मि से ठविया । तत्तो य सासुयाए पाइय मज्जं सुहपसुत्तो ॥
 खट्टाए समं उप्पाडिऊण मुक्को पुणो वि तत्थेव । जत्तो देवकुलाओ समाणिओ आसि किर पुवं ॥
 एत्थंतरम्मि सत्थो समागओ सो पुणो वि रयणि त्ति । काऊणं न पविट्ठो तहेव आवासिओ कमसो ॥
 नाऊण आगयं तं नियकंतपउत्तिजाणणट्टाए । जा तत्थ गया भज्जा ता पेच्छइ तं तह च्चेव ॥
 सच्छायं दट्टुणं पहट्टुचित्ता समुट्टवेऊणं । संवलथइयं खइं च गिण्हिउं जाइ नियगेहं ॥१०५
 कयउण्णओ वि जाणियभाक्खो निययमंदिंरं पत्तो । पेच्छइ वसंतसेणं तहिं गओ वद्धवेणीयं ॥१०६
 सयपागाई तेल्लेहिं मक्खिओ जाव ताव संपत्तो । लेहयसालाओ सुओ, पडिओ जणयस्स चलणेसुं ॥
 'छुहिओ' त्ति करिय मग्गेइ भोयणं नेय सिज्जाए किंचि । तो रोयंतं दट्टुं, वसंतसेणाइ थइयाओ ॥
 कड्ढेऊणं दिण्णो एगो वरमोयगो तओ एसो । तं खायंतो पत्तो, लेहयसालाए अह तत्थ ॥१०९
 मोयगमज्जे दट्टुं पवरमणिं 'धुइउ' त्ति काऊण । दाएइ अण्णलत्ताण तेहिं भणियं 'मणी एसो ॥
 तां पूइयस्स देसो दिणे दिणे देइ जेण अम्हाणं । पूयलियाओ' वोत्तुं दिंति तयं पूइयस्स तओ ॥
 तेण वि सो पक्खित्तो पांसट्ठियनीरकुंडमज्जम्मि । तस्स पभावेण तयं थलं व पडिहासए नीरं ॥
 'तो तेणं विण्णाओ जहा इमो नीरकंतपवरमणी । संगोविऊण धणियं चट्टाण वि देइ जं जोगं ॥११३
 एत्तो य समक्खायं पियंगुलइयाइ दासचेडीए । 'सामि ! जया परिचत्ता वसंतसेणाइ मायाए ॥
 तं नाउं सव्वत्थ वि गवेसिया न य पउत्तिमित्तं पि । तुम्हाणं उवलद्धं तओ इमं सामिणी कुणइ ॥
 वेणीवंधं सियवत्थनिवसणं मल्लगंधपरिहारं । दुद्धरपउत्थवइयावयं धरंती ठिया एसा ॥११६
 एत्तियकालं तुहगेहसंठिया तुच्छअसणकयवित्ती' । तं सोऊणं कयउण्णयस्स जाओ पुणो' पिम्मो ॥
 अह अण्णया य नीरं पाउं सरियाजलम्मि ओइण्णो । सेयणयगंधहत्थी गहिओ सो तंतुएण तहिं ॥
 पोक्करियं च नरेहिं तं सोउं आउलो निवो जाओ । तो भणइ अभयकुमरो 'देव ! तहिं खिवह जलकंतं ॥
 सो जा भंडाराओ कडिढज्जइ ताव लगाए वेला । अच्चाहियं च करिणो होइ दढं तणुविमदेण ॥
 तो सिग्घपावणत्थं जलकंतमणिस्स नरवरिंदेण । सव्वनयरम्मि सहसा भमाडिओ पडहगो एवं ॥१२१
 'भो ! भो ! जलकंतमणिं सिग्घं जो आणिउं समप्पेइ । तस्स निवो रज्जद्धं कण्णाइ समणियं देइ' ॥
 तं वयणं सोऊणं कंदुइएणं लहुं समाणीओ । खित्तो य नईमज्जे थलं ति अह तंतुओ नट्टो ॥१२३
 तदुवइवाओ मुक्को सेयणयकरी समागओ गेहं । पुट्टं च नरवरेणं 'केणेस मणी समाणीओ ?' ॥
 कहिओ य पूइओ से, तत्तो चिंतावरो निवो भणइ । 'अभय ! कहं दायवा कण्णा नीयस्स अम्हेहिं ?' ॥
 अभएण वि पडिभणिओ 'रयणाणि न संभवन्ति एयस्स । ता पुच्छिज्जउ एसो उप्पत्तिमिमस्स रयणस्स' ॥
 रण्णा वि पुच्छिओ सो 'सच्चं भो ! भणसु कह तुहं एयं ?' । तेण वि भयभीएणं जहट्ठियं सव्वमक्खायं ॥
 अभएण तओ भणियं 'भवन्ति रयणायरम्मि रयणाइं' । कंदुइओ वि हु उचियं दाउं वीसज्जिओ रण्णा ॥
 कयउण्णयं पि सदाविऊण दिण्णा सगोरवं कण्णा । रज्जस्सऽद्वेण समं परिणीया महविभूईए ॥
 भुंजइ विसिट्ठभोए अभयकुमारेण सह ललंतो सो । अण्णम्मि दिणे पभणइ अभयकुमारं इमं वयणं ॥
 जह 'एत्थेव पुरवरे अण्णाओ वि अत्थि मज्ज भज्जाओ । चत्तारि सुयवईओ न य गेहमहं वियाणामि' ॥
 'कह एवमिं ?' अभएण जंपिए तेण सव्वमक्खायं [७०००] 'अम्हे वि तीइ विजियावुद्धीए' जंपए अभयो ॥

1 c D त्ति कळिऊण । 2 c D भणिओ । 3 c D तो । 4 c D ता । 5 c D णो रानो ।
 6 c D गेहे । 7 c D अभओ [ग्रन्थाग्रम् ७०००] ।

‘एवंविहं पि काउं कज्जं एत्थेव निवसए एसा । न य अम्हेहिं वि नाया, अहो ! सुनिउणत्तणं तीए ॥
 ता अच्छसु निच्चित्तो संपइ जाणामि तुज्झ भज्जाओ’ । इय वोत्तुं कारवियं देवउलं दोहिं वारेहिं ॥
 तथ वि य जक्खपडिमा कयउण्णयरूवधारिणी विहिया । घोसावियं च नयरे जहा ‘सवच्छाओ नारीओ ॥
 जक्खस्स पूयणत्थं पुव्वेण अइंतु नित्तु अवरेणं । अण्णहकयम्मि होही उवसग्गो दारुणो ताण’ ॥
 इय सोऊणं सब्बो थीवग्गो वालडिभपरिक्किण्णो । आयाओ ताओ वि हु पत्ताओ तहिं सडिभाओ ॥
 ‘वप्पो वप्पो’ त्ति तओ उच्छंभो तीइ जक्खपडिमाए । भणमाणा आरूढा ते डिंभा झ त्ति पहसंता ॥
 एगंताओ तत्तो विणिग्गया झ त्ति अभय-कयउण्णा । ताओ वि य ते दट्टुं लज्जाए अहोमुहा जाया ॥
 अण्णएण वि सा बुद्धा हक्कारित्ता सुनिट्टुरगिराहिं । तह तज्जिया जहा सा पडिया पाएसु दोण्हं पि ॥
 इय सत्तहिं भज्जाहिं समयं माणितयस्स विसयसुहं । वोलीणो बहुकालो अणुभुजंतस्स रज्जसिरिं ॥
 एत्थंतरम्मि भयवं चोदसवरसमणसहसपरिवारो । छत्तीससहसअज्जासमण्णिओ तियसनयचलणो ॥
 केवलनाणसमग्गो संपत्तो जिणवरो महावीरो । गुणसिलए तियसेहिं रइयम्मि महासमोसरणे ॥१४३
 वद्धावयपुरिसेणं आगंतूणं तओ समक्खायं । कयउण्णयनरवइणो, दाउं सो तस्स वरदाणं ॥१४४
 सव्विद्धीए पत्तो जिणपयमूलम्मि नमिय उवविट्ठो । पारद्धा य जिणेणं भवहरणी देसणा एवं ॥१४५
 ‘भो भो भव्वा ! इत्थं चउगइसंसारसायरे भीमे । निवडंतयसत्ताणं धम्मो च्चिय तारणं कुणइ ॥१४६
 धम्मो सब्बSत्थाणं पसाहग्गो, सग्ग-मोक्खसोवाणं । धम्मो दोगइधरणीधरस्स निदल्लणवरकुलिसं ॥
 धम्मेण पुव्वसुकएण उत्तमा हुंति एत्थ वरभोगा । ता सो च्चिय कायव्वो सिवसुहसंपत्तिकामेहिं’ ॥
 इय सोउं सब्बा वि हु परिसा संवेगमागया धणियं । कयउण्णओ वि पुच्छइ सीसे ठविऊण करकमलं ॥
 ‘भयवं ! किं पुव्वभवे माए कयं जेण एरिसा रिद्धी । भोगा य अण्णसमा सबंतुराया य संजाया ?’ ॥
 तो नीसेसं चरियं भयवं साहेइ तस्स पुव्विल्लं । तं सोउं कयउण्णयराया संवेगमावण्णो ॥१५१
 सुमरित्तु पुव्वजाइं पभणइ संवेगंगमावण्णो । ‘एवमिणं जगबंघव ! जाइस्सरणाओ मे नायं ॥१५२
 ता संपयं पि जयगुरु ! रायाई पुच्छिऊण घेच्छामि । नीसेससोक्खसंपत्तिकारयं सब्बविरइं’ ति ॥१५३
 ‘मा काहिसि पडिवंधं’ जिणेण भणियम्मि तो गिहे गंतुं । रायाई आपुच्छिय सब्बं सामगियं कुणइ ॥

अवि य—

कारवि जिणवरजत्त विहाणइं, देविणु दीणा-ग्गाहह दाणइं ।

घोसावेविणु अभयपयाणइं, माणेप्पिणु वरसाहु वियाणइं ॥१५५

पूय करेविणु चउविहसंघह, दव्वु विभायवि वंधववग्गह ।

सिवियारूढउ सह नियपत्तिहिं, परिवारिउ सामंतसुपत्तिहिं ॥१५६

अणुगम्भंतउ सेणियराइं, वणिज्जंतउ जणि अणुराइं । वज्जंतइ वरतूरनिनायहिं, नच्चंतइ पाउलसंधायहिं ॥

कलकंठहिं गायणहिं रसंतहिं, भट्ट-चट्ट-वंदिणिहिं पढंतहिं ।

इय सामगिय निग्गउ नयरह, संपत्तउ चरणंतिए वीरह ॥१५८

सिवियाओ उत्तरिउं काऊण पयाहिणं च तिक्खुत्तो । नमिऊणं वीरजिणं कयंजली जंपए एवं ॥

1. A B कारावि । 2. c दारेहिं, D प्रती पाठभङ्गः । 3. A B अयंतु । 4. c D अम्मो ! एतो
 ताओ उच्छं । 5. c D ‘हस्तज्जा’ । 6. c ‘गरससमावण्णो, D प्रती पाठपतनम् । 7. A B ‘रयं ति । 8. c
 D ज्जिहरमत्ति । 9. c D जगलं । 10. c D ‘तहिं बहुक्ख’ । 11. c D ‘तहिं पा’ ।

‘सामिय ! संसारमहण्णवम्मि निवडंतयस्स मह इण्हि । करुणाए पव्वज्जं देह महं जाणवत्तं व’ ॥
 भयवं पि देह दिक्खं सह अणुसट्ठीए तो समप्पेइ । गणहरनाहस्स तयं वयणी वि हु चंदणज्जाए ॥
 तो गहियदुविहसिक्खो काऊणं बहुविहे तवच्चरणे । संलिहिय आउयंते संपत्तो देवलोगम्मि ॥१६२
 इय जं रिद्धी भज्जा भोगा रज्जं च अणुवमं पत्तं । तं जम्मंतरमहरिसिपायसदाणप्फलं सव्वं ॥१६३
 जं रेहादाणेणं भावस्स अवंतरं कयं आसि । तं तस्स वि भोगाणं अवंतरं किंचि संजायं ॥१६४
 इय नाउं भो ! दाणं अब्बोच्छिन्नेण देह भावेण । जेण निरंतरभोए भोत्तुं पावेह निव्वाणं ॥१६५

×कृतपुण्यकारुण्यानकं समाप्तम् । ३४ ×

अशनादिधर्मोपग्रहदानस्य दृष्टान्तैः फलं प्रतिपाद्य सम्प्रति समस्तदानप्रधानं शय्यादानं श्लोकेनाह—

सेज्जादाणं च साहूणं देयं दाणाणमुत्तमं ।

सुद्धेणं जेण दिण्णेणं दिण्णं सेसं पि भावओ ॥८७॥

शय्या=वसतिस्तस्या दानं=वितरणम् । चकारोऽवधारणे, स च भिन्नक्रमे तेन देयमेवेत्यत्र सम्बन्धते ।

‘साधूनां’ यतीनाम्, ‘देयं’ दातव्यम् । ‘दानानां’ पूर्वोक्तानाम् ‘उत्तमं’ प्रधानम् । यतः ‘सुद्धेणं’ ति शुद्धेन=
 निरवधेन, येन ‘दिण्णेणं’ति दत्तेन, ‘दिण्णं’ति दत्तम्, ‘शेषमपि’ सर्वमपि, ‘भावतः’ परमार्थतः । यत् उक्तम्—

धृतिस्तेन दत्ता मतिस्तेन दत्ता, गतिस्तेन दत्ता सुखं तेन दत्तम् ।

गुणश्रीसमालिङ्गितेभ्यो वरेभ्यो, मुनिभ्यो मुदा येन दत्तो निवासः ॥३१०॥

तथा—

जो देइउ(देउ ?)वस्सयं जइवराणऽणेगगुणजोगधारीणं ।

तेणं दिण्णा वत्थ-ऽण्ण-पाण-सयणा-ऽऽसणविगप्पा ॥३११॥

जं तत्थ ठियाण भवे सव्वेसिं तेण तेसिमुवओगो ।

रक्ख परिपालणा वि य तो दिण्णा एव ते सव्वे ॥३१२॥

सीया-ऽऽयव-चोराणं वालाणं तह य दंस-मसगाणं ।

रक्खंतो मुणिवसथे सिवलोगसुहं समज्जिणइ ॥३१३॥

इति श्लोकार्थः ॥८७॥ कस्मादेवं शय्यादानमतिगरिष्ठं वर्णयते ?—यतो येषां तदात्तव्यं तेषां गुणव-
 त्त्वेन महत्त्वात्, तन्महत्त्वख्यापकं च श्लोकद्वयमाह—

माया पिया य भाया य भगिणी बंधवा सुया ।

भज्जा ण्हा धणं धणं चइत्ता मंडलं पुरं ॥८८॥

मोक्खमग्गं सभल्लीणा छिदित्ता मोहबंधणं ।

एए साहू महाभागा वंदणिज्जा सुराण वि ॥८९॥

‘माता’ जनयित्री, ‘पिता’ जनकः, ‘भ्राता’ सोदरः, चकारोऽनुक्तस्वजनप्रतिपादकः, ‘भगिनी’
 स्वसा, ‘बान्धवाः’ भ्रातृविशेषाः, ‘सुताः’ पुत्राः, ‘भार्या’ सहचरी, ‘स्तुपा’ वधूः, ‘धनं’ गणिमादि चतुः-
 प्रकारम्, ‘धान्यं’ यवादि चतुर्विंशतिभेदभिन्नम् । उक्तं च—

1 A B भोगे । 2 ×× एतच्चिह्नद्वयान्तर्वर्ती पाठः c D प्रत्येरेव विद्यते । 3 c D धानशय्यादानश्लोकात् ।

4 A B यतः शुद्धेन । 5 c D ति श्लो ।

धणाइ चउव्वीसं जव-गोहुम-सालि-वीहि-सट्टीया ।

कोद्व-अणुया-कंगू-राला-तिल-मुग्ग-मासा य ॥३१४॥

अयसि-हिरिमन्था-पुडगा-निप्पाव-सिलिंद-रायमासा य ।

इक्खू-मसूर-तुवरी-कुलत्थ तह धाणय-कलाया ३१५॥ (दश० नि० गा० २५२-२५३)

एतानि लोकप्रसिद्धानि । नवरं 'अणुका' श्लक्ष्णकंगू, 'षष्टिका' शालिभेदः, कंगू='वृत्तकंगू', तद्वेदो रालकः, हिरिमन्थाः=कृष्णचनकाः, निप्पावाः=बल्लाः, राजमाषाः=बलकाः, शिलिंदाः=मकुण्टाः, धान्यकं=कुस्तुम्बरी, कलाया=वृत्तचनका इति ।

एतानि च त्यक्त्वा तथा 'मंडलं पुरं' ति, 'मण्डलं' राज्यम्, 'पुरं' नगरम्, चकारः पूर्वस्माद् योज्यते ॥

'मोक्खमग्गं' इत्यादि, 'मोक्षमार्गं' शिवपथं सम्यग्ज्ञानादिरूपम्, 'समालीनाः' सम्=एकीभावे-नाऽऽलीनाः=आश्रिताः । किं कृत्वा ? छित्वा 'मोहवन्धनं' मोहनीयनिगडसंयमनम् । 'एते' पूर्वोक्ताः, 'साधवः' यतयः, 'महाभागाः' अचिन्त्यशक्तियुक्ताः, 'वन्दनीयाः' नमस्करणीयाः, 'सुराणामपि' त्रिदशानामपीति श्लोकद्वयार्थः ॥८८-८९॥ पुनरपि विशेषगुणद्योतनार्थं श्लोकचतुष्कमाह—

सागरो इव गंभीरा, मंदरो इव निच्चला ।

कुंजरो इव सोडीरा, मइंदो इव निव्वभया ॥९०॥

'सागरः' समुद्रः, स इव=तद्वत्, 'गम्भीराः' अलब्धमध्याः । 'मन्दरः' मेरुस्तद्वद् 'निच्चलाः' परीष-होपसर्गवातोत्कलिकाऽऽप्रकम्पाः । 'कुञ्जरः' हस्ती तद्वच्छौर्यवन्तः कर्मशत्रुपराजयं प्रति । 'मृगेन्द्र' इव निर्भयाः सिंह इव भयरहिताः परतीर्थिककुर्वादिगजगलार्जितादिष्विति ॥

सोमाचंदो व्व लेसाए, सूरुो व्व तवतेयसा ।

व्वफासाण विसहा, जहा लोए व्वसुंधरा ॥९१॥

'सोमाचन्द्रवद्' राकाशशाङ्क इव 'लोश्यया' सौम्यदीप्या, समस्तजनानन्ददायकत्वेन परदर्शनतार-काधिक्येन च । 'सूरवद्' भानुरिव, 'तपस्तेजसा' तपःकिरणजालेन, परतीर्थिकशशधरतारतारकानिकरप्रभाप्रच्छाद-कत्वात् । 'सर्वस्पर्शानां' निःशेषस्पर्शविषयाणाम्, 'विपहाः' अधिसहनशीलाः, 'यथा' यद्वद्, 'लोके' त्रिभुवने, 'वसुंधरा' पृथ्वी, जनकृतशुभा-ऽऽशुभचेष्टासमवृत्तित्वात् । उक्तं च—

वंदिज्जमाणा न समुक्कसंति, हीलिज्जमाणा न समुज्जलंति ।

दंतेण चित्तेण चरंति लोए, मुणी समुग्घाइयरागदोसा ॥३१६॥

(आव० नि० गा० ८६६)

सयणोवयंता वयणाभिवाया, कण्णं गया दुम्मणयं जणंति ।

धम्मो त्ति किच्चा परमग्गसूरे, जियंदिए जो सहई स पुज्जो ॥३१७॥

जो सहइ हु गामकंटए, अक्कोस-पहार-तज्जणाओ य ।

भयभेरवसइ सप्पहासे, समसुहहुक्खसहे जे स भिक्खू ॥३१८॥

अक्कोस-हणण-मारण-धम्मव्वंसंसाण वालसुलभाणं ।

लाभं मण्णइ धीरो जहुत्तराणं अभावम्मि ॥३१९॥ त्ति॥

सुद्धचित्ता महासत्ता सारयं सलिलं जहा ।

गोसीसचंदणं चैव सीयला सुसुगंधिणो ॥९२॥

‘सुद्धचित्ताः’ निर्मलान्तःकरणाः ‘महासत्ताः’ सत्त्वाधिकाः, ‘शारदं’ चित्रानक्षत्रतापविशोधितम्, सलिलं ‘यथा’ इति यद्वत् कर्ममलरहितत्वाद् । ‘गोशीर्षचन्दनं’ प्रधानं श्रीखण्डम्, चकारोऽग्रे योज्यते, एव-शब्दस्य इवार्थत्वात् तद्वच्छीतलाः कामाग्नितापाभावात् । ‘सुसुगन्धयश्च’ शीलसौगन्धयुक्तत्वादिति ॥

विरया पावठाणेषु, निरया संजमे तवे ।

निम्पमा निरहंकारा खंता दंता जिहंदिया ॥९३॥

‘विरताः’ निवृत्ताः ‘पापस्थानेभ्यः’ पातकाश्रवेभ्यः । ‘निरताः’ आसक्ताः ‘संयमे’

पञ्चाश्रवाद्विरमणं पञ्चेन्द्रियनिग्रहः कपायजयः ।

दण्डत्रयविरतिश्चेति संयमः सप्तदशभेदः ॥३२०॥

इत्येवंरूपे । ‘तपसि’

अणसणमूणोयरिआ वित्तीसंखेवणं रसच्चाओ ।

कायकिलेसो संलीणया य वज्झो तवो होइ ॥३२१॥

पायच्छित्तं विणओ वेयावच्चं तहेव सज्जाओ ।

झाणं उस्सगो वि य अब्भितरओ तवो होइ ॥३२२॥

इत्येवंलक्षणे । ‘निर्ममाः’ ‘पुत्रो मे भ्राता मे स्वजनो मे गृहकलत्रवर्गो मे’ इत्येवं ममीकाररहिताः । ‘निरह-ङ्काराः’ निर्गताहङ्कृतयः । ‘क्षान्ताः’ क्षमावन्तः । ‘दान्ताः’ नोइन्द्रियदमेन । ‘जितेन्द्रियाः’ निगृहीतस्पर्शना-दीन्द्रियाः । इति श्लोकचतुष्टयार्थः ॥९०-९३॥ विशेषतः साधुमाहात्म्यं ख्यापयन् श्लोकमाह-

अहो ! धण्णो हु सो देसो पुरं राया गिही गिहं ।

जं तुट्ठिं मण्णमाणा णं विहरंती साहुणो ॥९४॥

‘अहो’ इत्यतिशये, ‘धन्यः’ पुण्यभाक्, स ‘देशः’ जनपदः, ‘पुरं’ नगरम्, ‘राजा’ नृपतिः, ‘गृही’ गृहस्थः, ‘गृहं’ निशान्तम्, ‘जं’ ति विभक्तिव्यत्ययाद् यत्र, ‘तुट्ठिं’ हर्षम् ‘मन्यमानानां(ऽमानाः)’प्रतिपद्यमा-नानाम्(ऽमानाः), [ऽणं इति वाक्यालङ्कारे], ‘विरहन्ति’ परिभ्रमन्ति, ‘सुसाधवः’ सद्यतय इति श्लोकार्थः ॥९४॥ एवंगुणयुक्तानां च साधूनां यो वसति प्रयच्छति तस्य फलं श्लोकेनाऽऽह-

सेज्जं जो देइ साहूणं तरे संसारसायरं ।

सेज्जायरो अओ वुत्तो सिद्धो सब्वण्णुसासणे ॥९५॥

‘शय्यां’ वसतिम्, यो ‘ददाति’ प्रयच्छति, ‘साधुभ्यः’ यतिभ्यः, ‘तरे’त्ति तरति, ‘संसारसागरं’ भवसमुद्रम्, शय्यातरोऽतो व्युक्तः सिद्धः सर्वज्ञशासने-‘शय्याया तरति संसारसागरम्’ इत्येवं ‘सिद्धः’ व्युत्पत्त्या निष्पादितः, ‘व्युक्तः’ विशेषेणोक्तः ‘जिनशासने’ निशीथादौ । अथवा सिद्ध इव सिद्धो व्युक्तः, भाविनि भूतवदुपचारात् प्रत्यासन्नसिद्धिगामीत्यभिप्राय इति श्लोकार्थः ॥९५॥

विशिष्टपुण्यहेतुमेव वसतिदालुः श्लोकेन प्रतिपादयति-

चिट्ठंताणं जओ तत्थ वत्था-ऽऽहार-तवाइणो ।

सम्मं केइ पवज्जंति, जिणदिक्खं पि केइ वि ॥९६॥

‘तिष्ठतां’ निवसताम्, ‘यतः’ यस्मात्, वखा-SSहार-तपआदीनि आदिशब्दात् पात्र-दण्डकादिग्रहः, साधूनामुत्पद्यन्त इति गम्यम् । ‘सम्मं’ति सम्यक्त्वम्, केचित् ‘पवज्जंति’ प्रतिपद्यन्ते ‘जिनदीक्षामपि’ सर्व-देश-विरतिरूपां केचनाऽपि प्रतिपद्यन्ते इति श्लोकार्थः ॥९६॥ तस्मात्—

सिज्जादाणप्पभावेणं देवाणं णाणुसाण य ।

पहाणं संपया फुल्लं फलं निव्वाणमुत्तमं ॥९७॥

विभक्तिव्यत्ययात् शय्यादानप्रभावतो देवानां मानुषाणां च प्रधानं सम्पत् पुष्पम्, फलं तु निर्वाणमुत्तमं मोक्षगमनमिति श्लोकार्थः ॥९७॥ ततश्च—

नाणाविहाण साहूणं ओहावंताण जाव उ ।

कायव्वं सव्वभावेणमेवमाइ जहोचियं ॥९८॥

‘नानाविधानां’ ‘जिन-स्थविरकल्पिका-ऽहालन्दिक-प्रत्येकबुद्धोद्युक्तविहारि-संविग्नपाक्षिकाद्यनेकप्रका-राणाम्, “ओहावंताणं”ति अवधावताम्=उत्प्रजितुकामानाम् ‘जाव उ’त्ति एतान् यावदिति भावः, ‘कर्तव्यं’ विधेयम्, ‘सर्वभावेन’ समस्तसामर्थ्येन, ‘एवमादि’ पूर्वोक्तादि ‘यथोचितं’ यथायोग्यमिति श्लोकार्थः ॥९८॥ यथोचितकृत्यमेव श्लोकेन प्रतिपादयति—

नाणं वा दंसणं सुद्धं चरित्तं संजमं तवं ।

जत्तियं जत्थ जाणिज्जा भावं भत्तीए पूयए ॥९९॥

‘ज्ञानं’ मतिज्ञानादि, वांशब्दोऽग्रे योद्धयंते, ‘दर्शनं’ क्षायोपशमनादि, ‘शुद्धम्’ अनवद्यम्, ‘चारित्रं’ सामायिकादि, ‘संयमम्’ आश्रवविरमणादि, ‘तपः’ अनशनादि, ‘जत्तियं’ति यावन्मात्रम्, ‘यत्र’ साधौ, ‘जानीयाद्’ अवबुध्येत, ‘भावं’ पदार्थम्, ‘भक्त्या’ अन्तर्वासनया, तावत् तत्र पूजयेदिति श्लोकार्थः ॥९९॥ समस्तकृत्यपर्यन्तं प्रकरणोपसंहारं च वृत्तेनाऽऽह—

लिंगावसेसाण वि जं वसिट्ठं, संविग्गीयत्थगुरूवइट्ठं ।

नाऊण साहूण जहाविहाणं, विहेह तं मोक्खसुहावहं ति ॥१००॥

‘लिंगावसेसाणामपि’ लिङ्गमात्रोपजीविनामपि, ‘यदवशिष्टं’ यदुद्धरितम्, संविग्नः=उद्यतविहारी, संविग्न-शाऽसौ गीतार्थश्च=बहुश्रुतः, स चाऽसौ गुरुश्च तदुपदिष्टं=कथितम्, ‘ज्ञात्वा’ अवबुद्ध्याऽऽगमादिति भावः । तथा च

जणचित्तगहणत्थं, करेति लिंगावसेसे वि ॥ तथा—

अग्गीयादाइण्णे खेत्ते अन्नत्थट्ठिइअभावेणं ।

भावाणुवघायणुवत्तणाए तेसिं तु वसियव्वं ॥३२३॥

इहरा स-परुवघाओ उच्छोभाईहि अत्तणो लहुया ।

तेसिं पि कम्मवंधो, दुगं पि एयं अणिट्ठं तु ॥३२४॥

वायाए नमोक्कारो, हत्थुस्सेहो य सीसनमणं च ।

संपुच्छणऽच्छणं छोभवंदणं वंदणं वा वि ॥३२५॥

‘साधूनां’ यतीनाम्, ‘यथाविधानं’ यथाविधि, “विहेह”ति ‘विधत्तं’ कुरुत, ‘तत्’ पूर्वोक्तम्, ‘मोक्षसौ-ख्यावहं’ शिवशर्मकारि । ‘इति’ प्रकरणसमाप्तौ ॥१००॥

श्रीदेवचन्द्राचार्यविरचिते मूलशुद्धिविचरणे साधुकृत्यस्थानकं चतुर्थं समाप्तम् ॥

1 c D मनुष्याणां । 2 E ऊ । 3 अग्गे वाशब्दयोजना नोपलभ्यते । 4 c D योज्यते । 5 A B ते तद्दर्शनं । 6 E ति ॥१००॥ साहूणं ति चत्तयं ठणं ॥ 7 A B इविगां । 8 c D तत् तत् । 9 c D णपरिखमां ।

